

การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

The development of the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy
Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School
using the Participatory Action Research.

พรสมบัติ ศรีไสย

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษaxonแก่นเขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนิยม

นายพรสมบัติ ศรีไสย เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถนำองค์กรมุ่งสู่วิสัยทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ อีกทั้งยังมีการบริหารงานอย่างมืออาชีพ และสามารถตัดสินใจวิเคราะห์แก้ไขปัญหาสถานการณ์โดยใช้หลักการและเหตุผล ได้ยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหาร มีภาวะความเป็นผู้นำสูงสร้างความเชื่อมั่นให้กับองค์กร สร้างแรงจูงใจให้กับองค์กรในทการดำเนินงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งบังเกิดผลที่เป็นเชิงประจักษ์ทั้งต่อนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา ชุมชนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอย่างหลากหลาย

ข้าพเจ้าได้ติดตามผลการดำเนินงาน พร้อมให้การสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องขอชื่นชมและยินดีที่นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีความพากเพียรจนประสบผลสำเร็จ และนำองค์กรสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นผู้นำองค์กรที่ได้รับความไว้วางใจในการทำงาน และสร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร ส่งผลให้โรงเรียน นักเรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษาได้รับการยอมรับ ได้รับประโยชน์ ได้รับโลรางวัลต่างๆ มากมาย ที่สำคัญยังเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับโรงเรียนอื่น

ขอให้กำลังใจ นายพรสมบัติ ศรีไสย ให้ประสบผลสำเร็จในการทำงานและเป็นตัวอย่างของผู้บริหารที่ดี มีคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ตลอดไป

(ดร.สนอง สุตสะอาด)

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3

คำนำ

การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งจะเป็นโยบายต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาอื่น ที่สนใจศึกษารูปแบบของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงดังกล่าว

ผู้รายงานมีความภูมิใจเป็นอย่างยิ่งที่ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาสืบสาน ต่อปณิธานในการพัฒนาสถานศึกษา โดยการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้เรียน ครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีความรู้ มีความเข้าใจพร้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ส่งผลให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยพอเพียง มีความสามารถในการนำเสนอผลการดำเนินงาน พร้อมขยายผลสู่โรงเรียนอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่น ซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข มีคุณภาพ มีอุปนิสัยพอเพียง และเป็น ทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของสังคมสืบไป

นายพรสมบัติ ศรีไสย

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

กิตติกรรมประกาศ

การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ครั้งนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพล อางอินทร์ รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น รองศาสตราจารย์ ดร. ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน อาจารย์ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผลศึกษานิเทศก์ ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ดร.ฉลาด เสริมปัญญา ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ข้าราชการบำนาญ ที่ได้อนุเคราะห์ตรวจสอบ แนะนำให้คำปรึกษาพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์จนการดำเนินการวิจัยครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ ดร.กนกอร สมปราษฎ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย ดร.นิคม ชมภูหลง ที่ให้ความอนุเคราะห์กลิ่นรองงานวิจัยในครั้งนี้ให้มีคุณภาพ

ขอขอบคุณ นางจิริพา บุญประกอบ รองผู้อำนวยการโรงเรียนขามแก่นนคร ที่ให้ความอนุเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบการวิจัย และเป็นผู้ช่วยวิจัยจนการวิจัยในครั้งนี้สำเร็จด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.สนอง สุดสะอาด ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าหน่วยงาน องค์กร ที่ร่วมลงนามเป็นภาคีเครือข่ายความร่วมมือพร้อมส่งเสริมสนับสนุนในการดำเนินงานการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนบ้านห้วยค้อมิตรภาพที่ 206 ที่ให้ความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือในการประเมินโครงการครั้งนี้ ขอขอบคุณผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ที่ใช้เป็นสถานศึกษาในการขยายผล

ขอขอบคุณ คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ทุกท่าน ที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานวิจัยและพัฒนาสถานศึกษาครั้งนี้ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่คอยให้กำลังใจช่วยเหลืองานทุกด้านให้ประสบผลสำเร็จด้วยดี

ขอขอบพระคุณ คุณพ่อทองพุ่ม ศรีไสย บิดา นางศุภิสรา ศรีไสย ภรรยา นายภัทรภณ ศรีไสย และนางสาวธัญพร ศรีไสย บุตรธิดา ที่ให้กำลังใจและสนับสนุนด้วยดีตลอดมา

นายพรสมบัติ ศรีไสย

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่

พรสมบัติ ศรีไสย, 2564. การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ 2) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) สภาพผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในภาพรวมพบว่า ผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมาก
- 2) การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน พบว่า โรงเรียนมีการดำเนินการได้จัดทำโครงการในการพัฒนาสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน ตามกรอบการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร มี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยโครงการสถานศึกษาพอเพียงการดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังไว้ที่ ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.80” อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ มี 2 องค์ประกอบ คือ อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งพัฒนาโดยโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังไว้ที่ ระดับ 4.00

หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.70” อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง และ 3) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกมี 2 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) พัฒนาโดยโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังไว้ ที่ ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.60” อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

3) ผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก และการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก

4) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนา ปรากฏผลที่เป็นเชิงประจักษ์ ดังนี้

4.1) ด้านบุคลากร

4.1.1) ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจนสถานศึกษามีคุณภาพ

4.1.2) ครูทุกคนสามารถออกแบบการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และครูแกนนำเป็นวิทยากรได้

4.1.3) นักเรียนมีคุณลักษณะพอเพียงเพิ่มขึ้น นักเรียนแกนนำกล้าแสดงออก มีอุปนิสัยพอเพียง และสามารถนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้

4.1.4) คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้และให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน

4.2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ มีการปรับปรุงพัฒนาห้องปฏิบัติการให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 ห้อง สร้างฐานการเรียนรู้ 9 แห่ง

4.3) ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนมีภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียงทั้งที่เป็นหน่วยงานภายใน หน่วยงานภายนอกและองค์กรอื่นรวม 19 แห่ง เป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง

4.4) โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการ

Ponsombat Srisai, 2021. The development of the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School using the Participatory Action Research.

Abstract

This research was the development of the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School using the Participatory Action Research. There were three objectives, namely 1) to study the operating conditions of the Sufficiency School of Choomchon Ban Waeng Yai School 2) to develop the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School using the Participatory Action Research, 3) to study the success of the development of the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School using the Participatory Action Research. The results showed that

1) The operating conditions of the Sufficiency School of Choomchon Ban Waeng Yai School was at a high level in overall.

2) The development of the Sufficiency School to become the Sufficiency Economy Learning Center on education of Choomchon Ban Waeng Yai School using the Participatory Action Research through a 2-cycle, 10-step, it was found that the school had implemented to develop in all 3 areas according to the framework of the evaluation of the Sufficiency Economy Learning Center on education consisting of 1) Personnel, there were 4 components: administrators, teachers, students, and school committees. Researchers and co-researchers set goals or expected conditions more than of 4.00 or “high”. Result was expectedly at the highest level of “4.80”, 2) Physical environment management, there were 2 components which were building and the environment, and learning resources/learning bases or learning activities to enhance the habit of living sufficiently,

was developed by the building development project. Researchers and co-researchers set goals or expected conditions more than of 4.00 or “high”. Result was expectedly at the highest level of “4.70” and 3) Relationships with external agencies, they consisted of 2 components: relationship with other schools in expanding the driving results, and relationships with affiliated agencies and/or external agencies (public, private, and community). Researchers and co-researchers set goals or expected conditions more than of 4.00 or “high”. The result was expectedly the highest level of “4.60”.

3) The Sufficiency Economy Learning Center on education found that the opinion was at a high level in overall. And the evaluation of satisfactions to the successful condition of the Sufficiency Economy Learning Center on education was at a high level.

4) Changes caused by the development appear empirical data as follows:

4.1) in term of Personnel.

4.1.1 Educational administrators have knowledge and apply the philosophy of sufficiency economy to become a quality school.

4.1.2 All teachers can design teaching and learning and integrate learning process with the philosophy of sufficiency economy and the master teacher can be a lecturer.

4.1.3 Students have more sufficient characteristics. Leading students are more courageous to express their Sufficient characters and able to present works both inside and outside the school.

4.1.4 The Board of school recognizes and supports activities of the school's philosophy of sufficiency economy center.

4.2 In terms of physical environment management. Six laboratories and nine learning bases have been improved to be ready for teaching and learning.

4.3 In terms of relations with external agencies. The school has a network

of educational institutions of 19 internal agencies, external agencies and other organizations, has been mentors to develop Baan Mai Na Paeng School, Baan Jod Yai School, which passed evaluation to become a sufficient school.

4.4 Choomchon Ban Wang Yai School has been declared a learning center of the Philosophy of Sufficient Economy in education from the Ministry of Education.

สารบัญ

	หน้า
คำนิยม	ก
คำนำ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	7
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ความสำคัญของการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	8
ประโยชน์ที่จะได้รับ	11
นิยามศัพท์เฉพาะ	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	16
การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย	18
แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	31
แนวคิดสถานศึกษาพอเพียง	54
แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	75
การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	109
แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม	145
บทบาทของผู้บริหาร	173

สารบัญ		หน้า
	แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ	184
	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพแบบมีส่วนร่วม	191
	บริบทของสถานศึกษา	195
	กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	211
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	215
	สถานที่ดำเนินการวิจัย	216
	กลุ่มเป้าหมาย	217
	ขั้นตอนการวิจัย	217
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	230
	การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ	232
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	236
	การวิเคราะห์ข้อมูล	236
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	238
	การเขียนรายงานผลการวิจัย	240
	ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	241
บทที่ 4	ผลการดำเนินการวิจัย	242
	ระยะที่ 1 ประเมินสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2562	243
	ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	253
	ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	362

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5	
สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	373
พื้นที่ศึกษา	374
ขั้นตอนการวิจัย	375
สรุปผลการวิจัย	377
อภิปรายผลการวิจัย	379
ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ	391
การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนา	401
ข้อเสนอแนะ	402
บรรณานุกรม	407
ภาคผนวก	424
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจแบบสอบถาม	425
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ	438
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	441
ภาคผนวก ง คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่	474
ภาคผนวก จ การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	476
ภาคผนวก ฉ การวิเคราะห์ข้อมูล	501
ภาคผนวก ช รูปภาพกิจกรรมประกอบการพัฒนา / การถอดบทเรียน	507
ภาคผนวก ซ ภาพปก เอกสารประกอบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่	513
ภาคผนวก ฌ หนังสือเผยแพร่และหนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ หนังสือเชิญเป็นวิทยากร หนังสือตอบขอบคุณ	516
ภาคผนวก ญ ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ (เกียรติบัตรนักเรียน เกียรติบัตรครู เกียรติบัตรผู้บริหาร เกียรติบัตรโรงเรียน)	554
ประวัติผู้เขียน	570

สารบัญตาราง

		หน้า
1	สังเคราะห์องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง	57
2	องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง	71
3	เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	84
4	องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	89
5	สังเคราะห์ขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	132
6	ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงานโครงการ	198
7	การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จด้านบุคลากร	200
8	ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงานโครงการ	204
9	การวัดและประเมินผลด้านสภาพผลสำเร็จด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม	205
10	ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงานโครงการ	208
11	การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน	209
12	การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 1	219
13	การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 2	227
14	การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัยด้านการศึกษาผลสำเร็จ	228
15	สรุปขั้นตอนการวิจัย	228
16	การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย	229
17	ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	241
18	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา	243

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
19	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้านการบริหารจัดการ ตามความคิดเห็นของคณะครูและ คณะกรรมการสถานศึกษา	244
20	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของ คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา	246
21	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของคณะครูและ คณะกรรมการสถานศึกษา	248
22	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะ ครูและคณะกรรมการสถานศึกษา	250
23	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ ตามความคิดเห็นของคณะครูและ คณะกรรมการสถานศึกษา	251
24	แผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่	257
25	การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	266
26	แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการในวงรอบที่ 1	308
27	แสดงผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ	331
28	แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในวงรอบที่ 2	332
29	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ	362

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า	
30	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านบุคลากร ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ	363
31	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ	366
32	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ	368
33	ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ	370
34	รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	426
35	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านผู้บริหาร	461
36	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านครู	462
37	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านนักเรียน	463
38	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านคณะกรรมการสถานศึกษา	464
39	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม	465
40	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง	466
41	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน	467

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
42	แบบประเมินตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงาน ภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) 468
43	แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ในวงรอบที่ 471
44	แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ในวงรอบที่ 472
45	แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษา พอเพียง ในวงรอบที่ 473
46	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ 478
47	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านหลักสูตร และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ 479
48	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 480
49	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านการพัฒนาบุคลากรของ สถานศึกษา 480
50	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านผลลัพธ์ 481
51	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านบุคลากร 482
52	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านการจัดการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ 483
53	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจ 484
54	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจ 485
55	สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 1 486
56	สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 2 490
57	สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 3 493
58	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินตัวชี้วัดการดำเนินงานโครงการ 494
59	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1 498
60	ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 498

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
61 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ สถานศึกษาพอเพียง	499
62 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการพัฒนา อาคารสถานที่	499
63 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสร้าง ความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง	500

สารบัญญภาพ

	หน้า	
1	หลักความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	40
2	หลักความมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	41
3	หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	42
4	หลักการมีความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	42
5	หลักการมีคุณธรรมที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	43
6	สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	44
7	หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	48
8	ประเภทของสถานศึกษาพอเพียง	53
9	แสดงองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง	58
10	โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา	59
11	แสดงรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	133
12	แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	214
13	ขั้นตอน การวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	218
14	วงรอบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่	253
15	การประชุมของคณะกรรมการวิจัย ครั้งที่ 1	255
16	การประชุมของคณะกรรมการวิจัย ครั้งที่ 2	256
17	ผลการวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน ปัญหา ทางเลือกในการแก้ปัญหา และแผนงาน/โครงการ	263
18	คณะกรรมการวิจัยประชุมวางแผนงานโครงการ	265
19	การประชุมวางแผนการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	271
20	การประชุมจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	273

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
21	การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนหนองเรือวิทยา	274
22	การนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการ	275
23	อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	275
24	ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	276
25	กิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้	277
26	นักเรียนเรียนรู้และทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้	277
27	การนิเทศกำกับติดตาม และ การทำ PLC	278
28	จัดทำหลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	279
29	อบรมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	280
30	กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	280
31	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ และการถอดบทเรียน	281
32	นักเรียนนำเสนอผลงานเพื่อขยายผล ณ โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง และโรงเรียนบ้านโจดใหญ่	281
33	อบรมให้ความรู้คณะกรรมการสถานศึกษา	282
34	สารประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้	282
35	คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้	283
36	การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน	284
37	การปรับปรุงห้องเฉลิมพระเกียรติ และปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	284
38	แผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน	285
39	ฐานการเรียนรู้ใน 9 ฐานการเรียนรู้	286
40	ลงนาม MOU กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกัน	288
41	ลงนาม MOU กับ หน่วยงานภายนอก	288

สารบัญภาพ (ต่อ)		หน้า
42	พัฒนาโรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง และโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ให้เป็นสถานศึกษา พอเพียง	289
43	การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการถอดบทเรียน	291
44	หลักสูตรสถานศึกษา และคู่มือการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	292
45	คู่มือประจำฐานการเรียนรู้ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ และกิจกรรม	293
46	กิจกรรมโครงการสถานศึกษาพอเพียงของนักเรียน	297
47	การพัฒนาห้องปฏิบัติการ และบริบทภายในโรงเรียน	299
48	กิจกรรมในฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการถอดบทเรียน	300
49	ขยายผลกิจกรรม โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียงและโรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์	303
50	การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น	304
51	ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานภายนอก	305
52	การสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง และการขยายผล	306
53	ร่วมสรุปและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมในฐานการเรียนรู้	311
54	การประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมในวงรอบที่ 2	313
55	คู่มือการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้	315
56	กิจกรรมการนิเทศครู และกิจกรรมPLC	318
57	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	319
58	นักเรียนแกนนำขับเคลื่อนกิจกรรมสู่สถานศึกษาอื่นเพื่อขยายผล	320
59	คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมและเป็นวิทยากรฐานการเรียนรู้	320
60	กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ถอดบทเรียนและพัฒนาทักษะชีวิตจากฐานการ เรียนรู้	322
61	สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้	324
62	กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกผู้เรียนมีส่วนร่วม	325
63	การขยายผลการขับเคลื่อนพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง	328

สารบัญญภาพ (ต่อ)

		หน้า
64	การจัดกิจกรรมขยายผลสู่โรงเรียนภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง	330
65	นักเรียนแกนนำนำเสนอผลงานในการประชุมผลงานทางวิชาการ และร่วมแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดศรีสะเกษ	337
66	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	339
67	ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นวิทยากรร่วม,สัมภาษณ์ และนำเสนอผลการดำเนินงาน OBEC AWARDS	341
68	คณะกรรมการสถานศึกษาให้การส่งเสริมและร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน	342
69	อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเอื้อต่อการเรียนรู้	343
70	ฐานการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในโรงเรียน	345
71	เป็นแหล่งเรียนรู้ และขยายผลกับสถานศึกษาอื่น	346
72	การขยายผลการดำเนินงานสู่หน่วยงานภายนอกและหน่วยงานอื่น	347
73	ยุทธศาสตร์ 5 2 1 สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่	354
74	การได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลของนักเรียน	356
75	การได้รับรางวัลของคณะครู	358
76	การได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลของผู้บริหารสถานศึกษา	359
77	กิจกรรมสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและรางวัลที่ได้รับ	360
78	การนำเสนอผลงานต่อผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ ณ สำนักเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3	361
79	คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	475
80	กิจกรรมการถอดบทเรียน ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข	508
81	กิจกรรมฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข	509
82	กิจกรรมการถอดบทเรียน ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่	510
83	กิจกรรมเกษตร ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่	511
84	แฟ้มเอกสารสรุปการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน	514

สารบัญญภาพ (ต่อ)

	หน้า	
85	คู่มือประจำฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้	514
86	แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายสาระ	514
87	เอกสารการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่ ศร. /หลักสูตรสถานศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	515
88	เอกสาร กิจกรรมถอดบทเรียนสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	515
89	เอกสาร ใบงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง	515
90	การเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม	518
91	หนังสือตอบรับการตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอบทความ วิจัยระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3	520
92	การเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3	524
93	การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียน	525
94	หนังสือเชิญเป็นวิทยากรและหนังสือตอบขอบคุณ	526
95	หนังสือเผยแพร่ผลงาน	533
96	หนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงาน	535
97	หนังสือเชิญร่วมลงนามภาคีเครือข่าย (MOU) และรูปลงนาม	537
98	สำเนาเอกสารการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ปีการศึกษา 2563	540
99	สำเนาบันทึกรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2562 - 2563	543
100	สำเนาบันทึกรายงานรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครู ปีการศึกษา 2559 - 2563	544
101	สำเนาบันทึกรายงานรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหาร หรือสถานศึกษาได้รับ ปีการศึกษา 2559-2563	550
102	เกียรติบัตรนักเรียน	555
103	เกียรติบัตรครู	560
104	เกียรติบัตรผู้บริหารสถานศึกษา	563
105	เกียรติบัตรสถานศึกษา	567

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบ ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และ ภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจ ของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และ กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551 : 7) จากบทความดังกล่าวข้างต้นคงเป็น การยืนยันที่ดีว่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่องค์พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชบรมนาถบพิตร ที่ทรงให้ความสำคัญและได้พระราชทานให้กับ พระสภานุรักษ์ชาวไทยมากกว่า 40 ปี เห็นได้จากพระบรมราโชวาทที่ได้พระราชทานในวโรกาสต่าง ๆ เช่น “การที่จะทำโครงการอะไร จะต้องทำด้วยความรอบคอบ และอย่าตาโตเกินไป แต่ข้อสำคัญที่อยากจะ พูดถึงคือ ถ้าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสมอาจจะไม่ดูหรูหรา แต่จะไม่ล้ม หรือถ้ามีอัน เป็นไป ก็ไม่เสียหายมาเร็ว ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ โรงงาน เกิดขึ้นมามาก จนกระทั่งคนนึกว่าประเทศ ไทยนี้ จะเป็นเสือตัวเล็ก ๆ แล้วก็จะเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไปเห่อว่าจะเป็นเสือ การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกินนั้นหมายความว่า อิ่มชูตัวเองได้ ให้มี พอเพียงกับตัวเอง”(พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา : 5 ธันวาคม 2550)

ประเทศไทยและคนไทยได้ตระหนักอย่างจริงจังถึงความสำคัญของปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้นย้ำให้เห็น ความสำคัญที่มีเศรษฐกิจแบบ “พอมีพอกิน” พัฒนาคนให้สามารถ “อิ่มชูตัวเองได้” และได้ทรง อธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า “พอเพียง นี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อ

อย่างสมานฉันท์ 2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรม พัฒนาคอนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ฟื้นฟูใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์ประเทศไทยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 4)

ต่อมา แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ที่สอดคล้องกันไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบ และกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดีมีคุณลักษณะ ทักษะ และสมรรถนะที่ สอดคล้องกับบทบาทวิถีชีวิตของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ คุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ฉ) จากที่กล่าวมาข้างต้นคงจะเป็นการยืนยันถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีต่อคนไทย ประเทศไทยหรือระบบการศึกษาของไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากรายงานของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่ปรากฏใน แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 พบว่า ด้านคุณภาพการศึกษามีผลการพัฒนายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยมาก และต่ำกว่าหลายประเทศในเอเชีย ส่วนประเด็นคุณธรรม จริยธรรมของเด็กและเยาวชนยังต้องมีการพัฒนาเพิ่มขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : จ) และระบุเพิ่มเติมว่า คนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ กระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่ล้นหลามเข้าสู่ประเทศไทยในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล ส่งผลให้ค่านิยมในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คนไทยบางส่วนไม่สามารถเลือกรับปรับใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวัน ส่งผลให้วัฒนธรรม และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมที่เป็นรากเหง้าของคนไทยถูกกลืนโดยวิถีชีวิตแบบใหม่ มีค่านิยมยึดตนเองเป็นหลัก มากกว่าการคำนึงถึงสังคมส่วนรวม รักสนุก และความสบาย เชื่อข่าวลือ ขาดความอดทน ขาดวินัย วัตถุนิยม ยอมรับคนที่ฐานะมากกว่าคนดี มีคุณธรรม มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม หลายประการที่ลอกเลียนแบบวัฒนธรรมจากต่างประเทศ

ชี้ให้เห็นว่าคนไทยยังขาดทักษะ ในการคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดีจากต่างประเทศมาปรับใช้ ในชีวิตประจำวัน ทำให้ละทิ้งค่านิยมที่ดีงามอันเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมไทยและลดคุณค่า ของความเป็นไทย จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการวางรากฐานการปรับเปลี่ยนให้คนมีค่านิยมตาม บรรทัดฐานที่ดีของสังคมไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 71) สอดคล้อง กับการรายงานของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ที่ปรากฏใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2559-2564 ที่ระบุว่า สภาพแวดล้อม และประเด็นการพัฒนาที่สะท้อนปัญหาว่า ประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพในเกือบทุกด้าน อาทิ คุณภาพคนต่ำทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติ มีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม ประชากร จำนวนไม่น้อยไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และไม่ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ จึงซ้ำเติมปัญหาการขาด แคลนปริมาณกำลังแรงงานในภาวะที่โครงสร้างประชากรเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังประสบปัญหาคุณภาพบริการสาธารณะ คุณภาพการศึกษา และบริการ ด้านสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 7) รายงาน เพิ่มเติมว่า โดยผลสำรวจของศูนย์คุณธรรมร่วมกับนิด้าโพล ปี 2557 พบว่าปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรมที่ประชาชนมากกว่าร้อยละ 50 เห็นว่าสำคัญที่สุด คือ ความซื่อสัตย์สุจริต การทุจริต คอร์รัปชัน และประชาชนกว่าร้อยละ 90 เห็นว่าจำเป็นต้องส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยเร็ว ที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 43) จากที่กล่าวมาจะเห็น ได้ว่าปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของของสังคมไทยคือการขาดคุณธรรม จริยธรรม และ การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีซึ่งจะส่งผลต่อปัญหาด้านอื่นๆของสังคมต่อไปในอนาคต

ดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้กับคุณภาพของคน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุด แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 จึงได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทาง ในการดำเนินงาน โดยกำหนดวิสัยทัศน์ ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ การเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” โดยกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการซึ่ง ข้อ ที่ 3 ระบุว่า เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : ฉ) หลังจากนั้นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน การศึกษาเริ่มขับเคลื่อนสู่สถานศึกษาอย่างชัดเจน เห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้น้อมนำเนื้อหาเกี่ยวกับ “หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” บรรจุในหลักสูตร โดยระบุ ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม สาระ เศรษฐศาสตร์ กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้เรียนรู้ ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ให้มีความชัดเจนในเป้าหมาย และ

คุณภาพของผู้เรียน โดยประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนด 1 ใน 5 เป้าหมายของหลักสูตร คือ “การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรม ของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ของผู้เรียนในข้อที่ 5 ไว้ว่าให้ผู้เรียนอยู่อย่างพอเพียง พร้อมทั้งการกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตร พ.ศ. 2551 เป็นไปในทิศทาง การปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียนให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการคิด การวางแผน และการปฏิบัติตนพร้อมกับคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 หลังจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมกับมูลนิธิ ยุวสถิรคุณ ส่งเสริมให้สถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ พร้อมกำหนดเกณฑ์การประเมินเพื่อพัฒนามาตรฐานของสถานศึกษา โดยได้จัดประเภทสถานศึกษาพอเพียงออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) สถานศึกษาพอเพียง (สพพ.) 2) สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ (สปล.) และ 3) ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ศร.) ซึ่งเป็นระดับสูงสุด (มูลนิธิ ยุวสถิรคุณ, ออนไลน์, 2564)

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา ให้สอดคล้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เห็นได้จากการสมัครเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ ศธ 0235/2133 . ลว . 11 พฤษภาคม 2560) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2560 ได้กำหนดโครงการพัฒนาสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการศึกษา เห็นได้จากการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนไว้ว่า “โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่เป็นองค์กรคุณภาพ ผู้เรียนฉลาดมีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้ปรับหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้งด้านการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมตามหลักสูตร และกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยมีการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องหลักสูตรสถานศึกษา และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนก็มุ่งมั่นพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยได้นำเกณฑ์องค์ประกอบและรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554-2556 ใน 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวบ่งชี้ ที่ระบุในเครื่องมือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554-2556 ของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ , 2554 : 25) มาเป็นต้นแบบในการพัฒนา โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ตามเกณฑ์การประเมินศูนย์การ

เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็นการบ่งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียน บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษาแล้วยังเป็นการบ่งบอกถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ยั่งยืน เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551

จากผลการประเมินโครงการสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2562 พบว่า ยังมีตัวชี้วัดที่ไม่ประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์ประกอบด้วย การประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ การศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม (การประเมินผลสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ปีการศึกษา 2562 : 262) อีกทั้งยังมีปัญหาในประเด็นการนำหลักปรัชญาสู่การบริหารสถานศึกษาทั้งระบบ โดยเฉพาะด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งขาดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เน้นการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในด้านอื่นๆ ด้านอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องปฏิบัติการซึ่งมีสภาพที่ไม่พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอนฐานการเรียนรู้มีน้อยและไม่มีคู่มือกิจกรรมที่มีมาตรฐาน อีกทั้งสถานศึกษายังขาดการประสานงานจากหน่วยงานและองค์กรอื่นเพื่อขอความร่วมมือช่วยพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (รายงานผลการปฏิบัติงานโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ (SAR) ปีการศึกษา 2562) ประกอบกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้มีมติคราวการประชุมเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2563 เห็นชอบให้มีการดำเนินงานโครงการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (บันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา ครั้งที่ 2/2563 , ลว. 1 เม.ย. 2563) ดังนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน แก้ไขจุดอ่อน พัฒนาจุดเด่นให้เป็นสถานศึกษามีศักยภาพ มีคุณภาพ พร้อมทั้งจะขยายผลไปสู่สถานศึกษาอื่นเป็นแหล่งศึกษาดูงานและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่จึงมีความจำเป็นที่จะพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา”

นักการศึกษาได้นำรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษา พัฒนาครูหรือการพัฒนาโรงเรียนที่ส่งผลถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องมีคุณภาพและประสบผลสำเร็จ อาทิเช่น จากการศึกษาของ รสสุคนธ์ อินชัยเขา (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า ได้พัฒนาระบบ ICT เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม และยกระดับความร่วมมือกับภาคี

เครือข่ายในการพัฒนาสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ผลการประเมินการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรม พบว่า บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ จากการศึกษาของ ทัดดาว ไชยสาร (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะ การอ่านแจกลูกสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการเพิ่มขึ้น คิดเป็น ร้อยละ 24 และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการพัฒนาทักษะการอ่านมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นทุกคน และจากการศึกษาของ สุชาดา สวัสดิ์ (2561) ที่ทำการศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคตะวันออก ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิผล โดยมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมในทุกด้าน และผลการประเมินความพึงพอใจจากครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผลความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ใน ระดับมากที่สุด จากการศึกษาข้างต้นทำให้ทราบว่าจะเปรียบเทียบวิธีวิจัยทางการศึกษา ที่นำมาใช้พัฒนาสถานศึกษา พัฒนาคูหรือการพัฒนาเด็กที่ส่งผลถึงการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพนั้น รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา ซึ่งจะทำให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปอย่างมีส่วนร่วม เป็นระบบ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องยั่งยืน ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้นำประสพผลสำเร็จตามความมุ่งหวัง บรรลุตามเป้าหมาย เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นกระบวนการ สร้างการมีส่วนร่วม และเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

จากเหตุผล ความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีความมุ่งหวังที่จะพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โดยใช้ชื่องานวิจัยว่า “การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม”

1.2 คำถามการวิจัย

1.2.1 สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่เป็นอย่างไร

1.2.2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีรูปแบบหรือมีลักษณะการดำเนินงานเป็นอย่างไร

1.2.3 สภาพผลสำเร็จในการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่เป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

1.3.2 เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.3.3 เพื่อศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.4 ความสำคัญของการวิจัย

1.4.1 ผลการวิจัยทำให้ทราบสภาพผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

1.4.2 เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การวิจัยทำให้ได้รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งเป็นรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบริบทของโรงเรียน สามารถนำไปใช้วางแผนและพัฒนาคุณภาพศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีมาตรฐานและมีความยั่งยืนต่อไป

1.4.3 รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้สนใจสามารถนำไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา ทั้งที่เปิดสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับการจัดการศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่นที่แตกต่างกันได้

1.5 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

แบบมีส่วนร่วม ซึ่งขอบเขตการวิจัยแบ่งออกเป็นขั้นตอนการวิจัย กลุ่มเป้าหมาย ตัวแปรที่ศึกษา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

1.5.1 ขั้นตอนการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ปีการศึกษา 2562 โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานประกอบการสังเคราะห์รูปแบบการวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ จังหวัดขอนแก่น การดำเนินการโดยใช้โครงการ 3 โครงการ ขับเคลื่อนผ่านกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ ดังนี้

วงรอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อชี้แจงหลักการ จรรยาบรรณ บทบาทของผู้วิจัย วิธีดำเนินการวิจัย และอื่น ๆ ร่วมกันจัดทำคู่มือและแผนที่การทำงาน (road map)

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 วัน กำหนดประเด็นปัญหา แบ่งทีมรับผิดชอบ และจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) แต่ละทีมงานนำโครงการ แผนปฏิบัติการ กิจกรรมที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้ บรรลุผล มีการบันทึกส่วนตัวเป็นรายสัปดาห์ การเสวนาติดตามความก้าวหน้าและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) จัดประชุม เชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น และการตีความปรากฏการณ์ระบอบองค์ความรู้ใหม่ หรือการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน การเรียนรู้ และข้อเสนอแนะผู้วิจัยสังเคราะห์แล้วเขียนเป็นสรุปผล และจัดทำเป็นเอกสาร

วงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-Planning) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อถอดบทเรียนในขั้นตอนที่ 1-5 ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงาน กำหนด ประเด็นปัญหา แบ่งทีมย่อยรับผิดชอบ และจัดทำแผนปฏิบัติการใหม่

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติการใหม่ (Re-Acting) แต่ละทีมงานโครงการนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล มีแนวการดำเนินงานเหมือนกับขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น และการตีความปรากฏการณ์ระบอบความรู้ใหม่หรือการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น เหมือนกับขั้นตอนที่ 4

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) เหมือนขั้นตอนที่ 5 คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน การเรียนรู้ และข้อเสนอแนะ ผู้วิจัย สังเคราะห์แล้วเขียนเป็นสรุปผล และจัดทำเป็นเอกสาร

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) มีสองระยะ คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review: AAR) ศึกษาบทวนผลการดำเนินงานใน ขั้นตอนี่ 6-9 และระยะที่ 2 จัดประชุมเชิงวิชาการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่” 1 วัน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม และประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัยสิ้นสุดลงแล้ว

1.5.2 กลุ่มเป้าหมาย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชน บ้านแว้งใหญ่ ปีการศึกษา 2562 ผู้รับผิดชอบประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มงาน คณะกรรมการสถานศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะครู 26 ท่าน คณะกรรมการ สถานศึกษา 14 ท่าน รวม 40 คน

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียน ชุมชนบ้านแว้งใหญ่ การดำเนินการโดยใช้ 3 โครงการ ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารและคณะครู 26 ท่าน คณะกรรมการสถานศึกษา 14 ท่าน และนักเรียนแกนนำ 45 คน รวม 85 คน

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็น การศึกษาโดยใช้รูปแบบประเมินโดยใช้แบบสอบถาม และประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัย สิ้นสุดลงแล้ว กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย ผู้บริหาร และคณะครู 26 ท่าน คณะกรรมการสถานศึกษา 14 ท่าน และนักเรียนแกนนำ 45 คน รวม 85 คน

1.5.3 ตัวแปรการศึกษา

1.5.3.1 ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1.5.3.2 ตัวแปรตาม คือ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งมี 3 ด้าน ดังนี้

1) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียนแกนนำ และคณะกรรมการสถานศึกษา

2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประกอบด้วย อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ฐานการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้

3) ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น หน่วยงานที่สังกัด หรือหน่วยงานภายนอก

1.5.4 ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ปีการศึกษา 2562 เดือน มีนาคม 2563

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในวงรอบที่ 1 ระยะเวลา เดือน พฤษภาคม 2563 ถึง พฤศจิกายน 2563 วงรอบที่ 2 ระยะเวลา เดือน ธันวาคม 2563 ถึง มีนาคม 2564

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ระยะเวลา เดือน มีนาคม 2564

1.6 ประโยชน์ที่จะได้รับ

1.6.1 นักเรียนมีความรู้ มีทักษะกล้าแสดงออก สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ถอดบทเรียน พร้อมขยายผลสู่บุคคลอื่น

1.6.2 ครู มีความรู้ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระ ถอดบทเรียน ขยายผลสู่บุคคลอื่นพร้อมนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต

1.6.3 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารอย่างมีคุณภาพ ขยายผล พร้อมนำมาประยุกต์ใช้ในการทำงานการดำรงชีพ เป็นแบบอย่างให้กับบุคคลอื่น และได้รับการยอมรับ

1.6.4 โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา พร้อมให้บริการกับโรงเรียนอื่น/หน่วยงานอื่น และมีบริบทที่สะอาดร่มรื่นสวยงาม

1.6.5 ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนมีความภาคภูมิใจ ส่งเสริม สนับสนุน มีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และส่งเสริมโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

1.6.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดพร้อมใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาอื่น

1.6.7 ประโยชน์ต่อวงวิชาการ โดยโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ได้นำเสนอผลการวิจัยต่อหน่วยงาน สถานศึกษา ผ่านทางช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้โรงเรียน หน่วยงาน หรือองค์กรอื่น ที่ประสงค์จะพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หรือใช้รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปประยุกต์ใช้ตามวัตถุประสงค์

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

จากการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้กำหนด นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนี้

1.7.1 **สถานศึกษาพอเพียง** หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดสถานศึกษาพอเพียงที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการใน 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ ดังนี้

1.7.1.1 **ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา** หมายถึง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การบริหารในสถานศึกษา โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา บูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการพร้อมทั้งติดตามผล นำผลการติดตามไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน

1.7.1.2 **ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้** หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย การจัดหน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการ การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย

สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นำผลมาปรับปรุงพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่ประกวดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรายงานผลการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

1.7.1.3 **ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน** หมายถึง กิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณลักษณะพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

1.7.1.4 **ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา** หมายถึง การพัฒนาความรู้ ทักษะ การเขียนแผนการจัดเรียนรู้แบบบูรณาการ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้นที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ การปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการพัฒนาประกอบด้วย การประชุม อบรมสัมมนา การเข้ากิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบ พร้อมกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.7.1.5 **ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ** หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงที่เกิดกับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และชุมชน ที่สังคมหรือหน่วยงานให้การยอมรับ

1.7.2 **ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา** หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาจนทำให้ผู้เรียนมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน สามารถเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่หน่วยงานอื่น และผ่านการประเมินตามเกณฑ์การประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี 3 ด้านประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

1.7.3 **การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ผ่านโครงการ 3 โครงการ ขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน

1.7.4 **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง แนวทางการดำรงอยู่บนทางสายกลาง ประกอบด้วยสองเงื่อนไข คือ ความรู้ กับ คุณธรรม สามหลักการทำงาน คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และสี่ผลกระทบ ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ/วัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

1.7.5 **ผลการพัฒนา** หมายถึง ความสำเร็จของสถานศึกษาภายใต้การพัฒนาสถานศึกษา พอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พิจารณาจาก องค์ประกอบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และความสัมพันธ์กับหน่วยงาน ภายนอก

1.7.6 **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนา หรือ แก้ปัญหาขององค์กร โดยนักวิจัยและบุคลากรภายในองค์กรเองหรือบุคคลผู้มีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนร่วม ในกระบวนการทุกขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การวางแผนใหม่ (Re-Planning) การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) และการสรุปผลการวิจัย (Conclusion)

1.7.7 **การบริหารแบบมีส่วนร่วม** หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้า มามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของการดำเนินงาน ทั้งการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา ร่วม วางแผนการดำเนินงาน ร่วมดำเนินงาน การร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์จาก การพัฒนา และร่วมภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดจากการร่วมกันดำเนินงาน

1.7.8 **ความพึงพอใจ** หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ หรือความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ เป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

1.7.9 **ผู้ร่วมวิจัย** หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะ ครุ นักเรียนแกนนำและคณะกรรมการสถานศึกษา

1.7.10 **ผู้บริหารสถานศึกษา** หมายถึง ผู้บริหารโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ที่มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จ สามารถขยายผลการ ดำเนินงานสู่ภายนอกสถานศึกษา ชุมชน สถานศึกษาอื่น หรือหน่วยงานอื่น

1.7.11 **ครู** หมายถึง ครูผู้สอนโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ที่มีความรู้ความเข้าใจ พร้อม ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้ ออกแบบการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้น การเรียนรู้เชิงรุก จนผู้เรียนสามารถถอดบทเรียน จนกระทั่งสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครู พร้อมขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาได้

1.7.12 **นักเรียนแกนนำ** หมายถึง เป็นนักเรียนแกนนำในฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีความรู้ ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง มีการเรียนรู้และปฏิบัติตนจนเห็นผล เห็นคุณค่านำมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเกิดศรัทธา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อน จนกระทั่งมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติพอเพียงจำนวนเพิ่มขึ้น มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา

1.7.13 **นักเรียน** หมายถึง นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่ศึกษาในปีการศึกษา 2562-2563

1.7.14 **คณะกรรมการสถานศึกษา** หมายถึง คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่ปฏิบัติหน้าที่ในปีการศึกษา 2562-2563 และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พร้อมเห็นคุณค่า ศรัทธา สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.7.15 **ผลลัพธ์ด้านบุคลากร** หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียนแกนนำ และคณะกรรมการสถานศึกษา

1.7.16 **ผลลัพธ์ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ** หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดจากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งประกอบไปด้วย อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ฐานการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการการเรียนรู้

1.7.17 **ผลลัพธ์ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก** หมายถึง ความสัมพันธ์ของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่กับกับสถานศึกษาอื่น และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัด และ/หรือหน่วยงานภายนอกที่เป็นลักษณะภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ตามที่ได้ลงนามความร่วมมือ (MOU) ซึ่งสถานศึกษาอื่นประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 หน่วยงานที่สังกัดได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 หน่วยงานภายนอกประกอบด้วย เทศบาลตำบลแวงใหญ่ โรงพยาบาลแวงใหญ่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงใหญ่ โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม โรงเรียนหนองเรือวิทยา เป็นต้น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ทบทวนและวิเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ ตำรา งานวิจัย บทความทางวิชาการและเอกสารต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการวิจัย เรื่อง “การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามหลักวิชาการ โดยผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องที่ครอบคลุมหัวข้อต่อไปนี้

2.1 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย

- 2.1.1 การปฏิรูปการศึกษาที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560
- 2.1.2 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติ
- 2.1.3 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ
- 2.1.4 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579
- 2.1.5 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

- 2.1.6 หลักทรงงาน

2.2 แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 2.2.1 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.2 ความเป็นมา และความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.3 หลักแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.5 แนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2.2.6 ยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อน
- 2.2.7 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

2.3 แนวคิดสถานศึกษาพอเพียง

- 2.3.1 ความหมายของสถานศึกษาพอเพียง
- 2.3.2 องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง

2.4 แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

- 2.4.1 ความหมาย
- 2.4.2 การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

2.4.3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

2.4.4 ประเภทของสถานศึกษาพอเพียง

2.4.5 แนวทางการพัฒนาและประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

2.4.6 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

2.4.7 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.2 ลักษณะและความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.3 แนวคิดหลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.4 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.5 ประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.6 ลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.7 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.5.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.6 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.2 ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.3 แนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.4 ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.5 รูปแบบและระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.6 ขั้นตอนและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.7 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.7 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

2.7.1 ความหมายของบทบาทผู้บริหารโรงเรียน

2.7.2 บทบาทของผู้บริหารโรงเรียน

2.7.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน

2.8 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

- 2.8.1 ความหมายของความพึงพอใจ
- 2.8.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจ
- 2.8.3 เทคนิควิธีการวัดความพึงพอใจในการเรียน
- 2.8.4 เครื่องมือในการวัดความพึงพอใจ

2.9 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2.10 บริบทของสถานศึกษา

2.11 กรอบแนวคิดการวิจัย

2.1 การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย

2.1.1 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ภายหลังจากที่มีการพระราชพิธีประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในวันที่ 6 เมษายน 2560 จึงถือได้ว่าเป็นการเริ่มต้นของรัฐธรรมนูญฉบับที่ 20 ในประเทศไทยที่มีทั้งหมด 279 มาตรา โดยมีการกำหนด กรอบและสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการศึกษาไว้หลายมาตรา มีสาระสำคัญสรุปได้ ดังนี้

ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย มาตรา 50 (4) กำหนดให้ ประชาชนคนไทยต้องเข้ารับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาภาคบังคับ ซึ่งเป็นการกำหนดอยู่ในหมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าการเข้ารับการศึกษาดำเนินการตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้จึงเป็น “หน้าที่” ที่รัฐต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชนตามที่กฎหมายกำหนด

ในหมวด 5 หน้าที่ของรัฐ ได้มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาไว้ใน มาตรา 54 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อให้สอดคล้องกับ มาตรา 50 (4) ที่รัฐมีหน้าที่ต้องจัดการศึกษาให้กับประชาชน นั่นคือเด็กไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปีโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเริ่มตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 17 กำหนดให้มีการศึกษาภาคบังคับจำนวนเก้าปีให้เด็กอายุย่างเข้าปีที่เจ็ดเข้าเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จนอายุย่างเข้าปีที่สิบหก นั่นคือประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาให้ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน นั่นคือ ตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงเป็นการขยายเวลาการให้โอกาสแก่เด็กเพิ่มขึ้นจากเดิมที่พระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ มาตรา 17 ได้กำหนดไว้ เพื่อให้เด็กเล็ก ได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร , 2560 : 2)

2.1.2 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนยุทธศาสตร์ชาติ

ยุทธศาสตร์ชาติ ได้กำหนดวิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ดังนี้

ข้อที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกายใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน มีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่ 3 และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ส่งเสริมคนไทยที่มีทักษะสูงเป็นนวัตกรรมนักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ข้อที่ 2 การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ประกอบด้วย (1) ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่พ่อแม่ก่อนการตั้งครรภ์ (2) ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 (3) ช่วงวัยแรงงาน ยกระดับศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะแรงงานสอดคล้องกับความต้องการของตลาด และ (4) ช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศ

ข้อที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา โดย (1) การปรับเปลี่ยนระบบการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 (2) การเปลี่ยนโฉมบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ (3) การเพิ่มประสิทธิภาพระบบ บริหารจัดการศึกษาในทุกๆระดับ ทุกประเภท (4) การพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (5) การสร้างความตื่นตัวให้คนไทยตระหนักถึงบทบาท ความรับผิดชอบ และการวางตำแหน่งของประเทศไทยในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์และประชาคมโลก (6) การวางพื้นฐาน

ระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และ (7) การสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ

ข้อที่ 4 การตระหนักถึงพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลายโดย (1) การพัฒนาจะส่งเสริมพหุปัญญาผ่านครอบครัว ระบบสถานศึกษา สภาพแวดล้อม รวมทั้งสื่อแต่ละระดับปฐมวัย (2) การสร้างเส้นทางอาชีพ สภาพแวดล้อมการทำงาน และระบบสนับสนุนที่เหมาะสมสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษผ่านกลไกต่าง ๆ และ (3) การดึงดูด กลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่างชาติและคนไทยที่มีความสามารถในต่างประเทศให้มาสร้าง และพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้กับประเทศ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2560 : 2)

2.1.3 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีหลักการที่สำคัญที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยยึด “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เพื่อให้เกิดบูรณาการ การพัฒนาในทุกมิติอย่างสมเหตุสมผลมีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกัน และการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาคนมีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพมีที่ยืน และเปิดโอกาสให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ 2) ยึด “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิต และสุขภาวะที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคอนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ มีวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีจริยธรรมและคุณธรรมพัฒนาคนทุกช่วงวัย และเตรียมความพร้อมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพ รวมถึงการสร้างคนให้ใช้ประโยชน์ และอยู่กับสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล อนุรักษ์ ฟื้นฟู ใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสม 3) ยึด “วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี” ที่ว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” 4) ยึด “เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579” ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายในระดับย่อยลงมาควบคู่กับกรอบเป้าหมายที่ยั่งยืน (SDGs) 5) ยึด “หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปีที่ต่อยอดไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่เป็นเป้าหมายระยะยาว” เป้าหมายรวม ประกอบด้วย 6 เป้าหมาย โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือ คนไทยมีคุณลักษณะเป็นคนไทยที่สมบูรณ์ มีวินัย มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีความเป็นพลเมืองตื่นรู้ มีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันสถานการณ์ มีความรับผิดชอบ และทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีความเจริญงอกงามทางจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่พอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559 : 7)

2.1.4 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 5) รายงานฉบับนี้เป็นการสรุป วิเคราะห์ ประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาในรอบปี 2561 และครั้งแรกของปี 2562 ประกอบไปด้วย สภาวะเศรษฐกิจสังคมของไทย ความสามารถในการแข่งขัน และสมรรถนะทางการศึกษาของไทย ปัญหาหลักและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทยด้านการปฏิรูปครู ผู้บริหาร การปฏิรูปหลักสูตร การสอน การวัดผล และโครงสร้างการบริหารจัดการบเรียนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอื่น การจัดการศึกษาสำหรับโลกยุคเทคโนโลยีดิจิทัล การปฏิรูปด้านการเมือง และสังคมเพื่อสนับสนุน การปฏิรูปการศึกษา สรุป/ภาพรวมการปฏิรูปการศึกษาไทยที่ควรเป็น

2.1.4.1 สภาวะเศรษฐกิจสังคมของไทย ปี 2561/2562 สภาวะการเมือง อยู่ในระหว่างการปฏิรูปประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มีการจัดทำแผนแม่บทตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นกรอบแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นทิศทางในการกำหนดนโยบายการทำงานของหน่วยงาน สภาวะเศรษฐกิจ ในรอบปี 2561 เติบโตปานกลาง รัฐบาลกระตุ้นการลงทุน และการใช้จ่ายผ่าน โครงการต่าง ๆ มาก เศรษฐกิจโลกมีปัญหาการชะลอตัว ความขัดแย้งในประเทศต่าง ๆ ในประเทศ ได้รับผลกระทบจากปัญหาการเมือง และการบริหารในประเทศ ปัญหาการกระจายทรัพย์สินและรายได้ที่ไม่เป็นธรรม ค่าครองชีพเพิ่มสูง หนี้สินครัวเรือนเพิ่มสูงกว่ารายได้ ปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วม ราคาพืชผล เกษตรตกต่ำ สภาวะสังคม มีปัญหาเด็กและเยาวชน อาชญากรรม ยาเสพติด สาธารณสุข สภาพแวดล้อม ฯลฯ อันเป็นผลมาจากโครงสร้าง และนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจแนวทุนนิยมอุตสาหกรรมที่ทำให้เมืองขยายตัว สังคมเน้นการแข่งขันหาเงินเพื่อการบริโภค และการที่ภาครัฐ (ทุกรัฐบาลในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา) เน้นการเร่งรัดการเติบโตทางเศรษฐกิจ มากกว่าการแก้ปัญหา และพัฒนาสังคมเพื่อความเป็นธรรม และเพื่อคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่

2.1.4.2 สภาวะการศึกษาไทย งบประมาณการศึกษาของภาครัฐยังคงอยู่ในระดับสูง ทั้งในเชิงปริมาณ และสัดส่วนของงบประมาณและผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ ขณะที่จำนวนนักเรียน นักศึกษา ผู้สำเร็จการศึกษาเริ่มลดลงบ้างในบางระดับ เช่น อาชีวศึกษา เป็นต้น เนื่องจากประชากรวัยเรียนลดลง การจัดการศึกษาคงเป็นไปตามแบบแผนเดิม ๆ เช่น จัดโดยเฉพาะกระทรวงศึกษาธิการมากกว่าองค์กรปกครองท้องถิ่นและภาคเอกชน นักเรียนสายสามัญมีสัดส่วนมากกว่าสายอาชีวศึกษาในระดับ 65:35 สัดส่วนของเด็กวัยเรียนที่ไม่ได้เรียน และ/หรือออกกลางคัน ก่อนถึงขั้นมัธยมศึกษาตอนปลายคงมีสัดส่วนสูงปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากร และระดับการศึกษาของแรงงานไทยยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ แรงงานปี 2561 มีการศึกษาระดับประถม และต่ำกว่าร้อยละ 45 ของแรงงานทั้งหมด ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนจากการประเมินผลทั้งภายในประเทศ (O-NET) และเปรียบเทียบระหว่างต่างประเทศ (PISA) ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ผลสัมฤทธิ์ของการจัดการศึกษาระหว่างสถาบันการศึกษากรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ที่มีเศรษฐกิจดี และจังหวัดอื่นที่จนกว่า

ยังคงแตกต่างกันสูง การแก้ปัญหาของรัฐบาลทำได้จำกัด มีลักษณะตามแก้ปัญหาเป็นเรื่อง ๆ แก้ได้ เฉพาะบางประเด็นบางจุด แต่ไม่ได้มีการบูรณาการปฏิรูปการศึกษาทั้งประเทศทั้งระบบโครงสร้าง อย่างเป็นองค์รวม

2.1.4.3 ความสามารถในการแข่งขันและสมรรถนะการศึกษาของไทย ไทยมี ประชากรมากเป็นอันดับ 21 และพื้นที่การเกษตรใหญ่เป็นที่ 18 ของโลก แต่พัฒนาคุณภาพ ประสิทธิภาพประชากร และพัฒนาเศรษฐกิจสังคมได้ในเกณฑ์ต่ำ รายได้ต่อหัวประชากรค่อนข้างต่ำ ถูกจัดเป็นประเทศรายได้ ปานกลาง ดัชนีความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสังคม ดัชนี การพัฒนามนุษย์ ดัชนีการพัฒนา การศึกษาซึ่งรวมถึงผลการทดสอบเปรียบเทียบของไทยเทียบ นักเรียนนานาชาติอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า หลายประเทศในเอเชียตะวันออก และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วย แม้ดัชนีความสามารถในการแข่งขัน ทางเศรษฐกิจของไทยจะได้คะแนน และลำดับปานกลาง ค่อนข้างดี เพราะรัฐบาลไทยเน้นการพัฒนา โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรี ให้ต่างชาติมาลงทุน แต่ดัชนีมีการศึกษาและพัฒนา มนุษย์ที่ต่ำจะมีผลทำให้ไทยพัฒนาในระยะยาวได้ ยาก เมื่อพิจารณาดัชนีเปรียบเทียบ และประสบการณ์ จากประเทศอื่น ๆ การปฏิรูปการศึกษา และ มนุษย์ให้มีคุณภาพ และรับผิดชอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้พัฒนาทางเศรษฐกิจสังคม ได้ผลเพิ่มขึ้น

2.1.4.4 ปัญหาหลักและแนวทางการปฏิรูปการศึกษาไทย ปัญหาหลักมี 2 ด้าน ใหญ่ ๆ คือ 1) ปัญหาเชิงปริมาณยังให้บริการแก่เด็กเยาวชน ประชาชนทั่วประเทศได้อย่างไม่ทั่วถึง มีคนที่ไม่ได้เรียน และออกกลางคันก่อนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสูง เยาวชนที่ไม่ได้เรียนชั้น มัธยมศึกษาตอนปลายมีราวร้อยละ 30 ของประชากรวัยเดียวกัน 2) ปัญหาเชิงคุณภาพ โรงเรียนส่วนใหญ่ยังสอนแบบบรรยายเนื้อหาให้นักเรียน ท่องจำไปสอบแบบปรนัย นักเรียนยังคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ได้น้อย และมีความแตกต่างด้านคุณภาพอย่างมาก (วัดจากคะแนนการสอบระดับชาติ และ นานาชาติ) ระหว่างโรงเรียนที่มีชื่อเสียงในเมืองใหญ่ กว่า 300 แห่ง กับโรงเรียนรอบนอกราว 3 หมื่น แห่ง แนวทางการปฏิรูปที่สำคัญคือ ปฏิรูปผู้บริหาร ครูอาจารย์ ปฏิรูปหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผล และปฏิรูปโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีคุณภาพ/ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ปฏิรูป การคัดเลือกคนที่ต้องการเรียนครูอย่างเลือกเฟ้น และปฏิรูปหลักสูตรการสอนการวัดผล นักศึกษาครู และครูต้องรักการอ่าน ใฝ่รู้ เรียนรู้ด้วยตนเอง คิดวิเคราะห์เป็น จึงจะสามารถไปสอนนักเรียนในแนว ใหม่ได้สำหรับครูเก่าต้องประเมินผลใหม่

2.1.4.5 บทเรียนการปฏิรูปการศึกษาของประเทศอื่น ประเทศและเขตเศรษฐกิจ ที่ประสบความสำเร็จ ในการปฏิรูปการศึกษา เช่น ฟินแลนด์ นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ เชียงไฮ้ ฮองกง ผู้นำ และประชาชนเข้าใจและ สนใจว่าการศึกษาหรือการพัฒนามนุษย์เป็นเรื่องสำคัญที่สุด มีโครงสร้าง ระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจประมาณ ความรับผิดชอบไปที่จังหวัด เขตการศึกษา หรือ

สถานศึกษาโดยตรง และมีการพัฒนาผู้บริหาร ครูอาจารย์ให้มีความรู้ ความสามารถสูงสามารถ ออกแบบหลักสูตรจัดการเรียนการสอนสอดคล้องกับการพัฒนาผู้เรียน เพื่อโลกการทำงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพมีระบบประเมินผล

2.1.4.6 ความรู้/ทักษะสำหรับโลกยุคดิจิทัล ความก้าวหน้าอย่างก้าวกระโดดในด้าน วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ที่นิยมเรียกรวม ๆ ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การผลิต และการบริหารจัดการ เศรษฐกิจเปลี่ยนไปอย่างขนานใหญ่ สามารถใช้ระบบคอมพิวเตอร์ หุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติ ปัญญาประดิษฐ์ผลิต(AI) ผลิต และกระจายสินค้า/บริการได้เร็วขึ้น มากขึ้น ต้นทุนต่ำลง ปัญญาประดิษฐ์ ทำงานหลายอย่างแทนแรงงานมนุษย์ได้ ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ใช้แรงงานภาคอุตสาหกรรมแบบเก่า ลดลงเน้นการใช้แรงงานที่มีความรู้ทักษะ แบบคิดวิเคราะห์เป็นมีจินตนาการ และเรียนรู้อะไรใหม่ ๆ ได้ดี ปรับตัวได้เก่งเพิ่มขึ้น การจัดการศึกษาของไทยต้องเปลี่ยนแปลงปฏิรูปอย่างขนานใหญ่ เพื่อพัฒนาพลเมืองที่มีความรู้ทักษะทำงาน กับเทคโนโลยีดิจิทัลได้ ฉลาดรับผิดชอบ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ประยุกต์ใช้เป็น มีความสามารถในการทำงาน และแข่งขันกันทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น

2.1.4.7 การปฏิรูปเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปการศึกษา ให้ได้ผลการปฏิรูปทางการเมือง และสังคมในแนวทางการกระจายทรัพยากร รายได้ ความรู้ อำนาจต่อรอง ไปสู่ประชาชนทั่วประเทศอย่างทั่วถึงเป็นธรรม เป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การปฏิรูประบบการจัดการศึกษาในเชิงคุณภาพเป็นจริงขึ้นได้ การช่วยให้ประชาชนมีความรู้ จิตสำนึก อำนาจต่อรองเพิ่มขึ้น เป็นเงื่อนไขสำคัญในการผลักดันการพัฒนาภาวะผู้นำ เพื่อให้ได้ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กล้าหาญทางความรู้ และจริยธรรม ที่จะผ่าตัดเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เช่น เปลี่ยนระบบราชการแบบรวมศูนย์ระบบอำนาจนิยมชนชั้นนำนิยม เป็นการบริหารแบบกระจายอำนาจทรัพยากร และความรับผิดชอบต่อผู้ท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาที่ควรส่งเสริมให้มีภาคีหลายฝ่าย ทั้งครูอาจารย์ และภาคประชาชนร่วมรับผิดชอบ

2.1.4.8 สรุปรูปภาพรวมการปฏิรูปการศึกษาไทย ที่ควรเป็นการปฏิรูปการศึกษาควร จะมีเป้าหมายที่กว้างไกล มากกว่าการสร้างมนุษย์ทางเศรษฐกิจที่มุ่งแข่งขันหาเงินและบริโภค นั่นก็คือ ควรพัฒนามนุษย์ที่สมบูรณ์มีทั้งความรู้ ทักษะที่สามารถใช้ในการทำมาหากินเลี้ยงตัวเอง และครอบครัว ความฉลาด ทักษะด้านอารมณ์ และสังคม หรือการใช้ชีวิตที่สัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจเห็นใจเอื้ออาทรต่อผู้อื่น มีความสุขความพอใจในชีวิต และการงานรู้สึกกว่าชีวิต มีความหมาย รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป้าหมายนี้คือแนวทางพัฒนามนุษย์ที่สำคัญที่สุด ที่จะทำ ให้มนุษย์เราเรียนรู้ได้ดีขึ้น และรู้สึกอยากทำดีต่อผู้อื่น หรือต่อสังคมอย่างเข้าใจถึงสัจธรรมของชีวิต และโลก ตระหนักถึงความจำเป็นของการร่วมมือกันเพื่อประโยชน์ของคนทั้งสังคมช่วยกันแก้ไข และพัฒนาสังคมที่เน้นความสันติสุข ความสมดุล เป็นธรรม และการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมในแนวทาง อนุรักษ์ระบบนิเวศได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562 : 5)

2.1.5 การปฏิรูปการศึกษาดังปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดีมีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ข้อที่ 1) มีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทย และ พลโลก ดังนี้ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการ ทำงานรักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 5)

2.1.6 หลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551:2) ได้ขออนุญาต สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) น้อมนำ “หลักการทรงงาน ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” อันทรงคุณค่ายิ่งซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ พิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้จัดพิมพ์ขึ้นมาจัดพิมพ์ลงในสมุดบันทึก “เรียนรู้หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” เผยแพร่แก่ปวงชนชาวไทย เพื่อช่วย เสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้ภาคส่วนต่าง ๆ เห็นคุณค่าและยึดถือเป็นแนวปฏิบัติในการเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาท เพื่อให้สามารถพึ่งตนเอง ได้ และขยายไปสู่การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งสร้าง “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” สืบไป “หลักการ ทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) รวบรวมไว้มีความหลากหลายถึง 23 หลักการ ซึ่งปวงชนชาวไทยสามารถน้อมนำมาปฏิบัติในวาระ และโอกาสต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ดังนี้

2.1.6.1 ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบการที่จะพระราชทานโครงการใด โครงการหนึ่ง จะทรงศึกษาข้อมูลรายละเอียด อย่างเป็นระบบทั้งจากข้อมูลเบื้องต้นจาก เอกสาร แผนที่ สอบถาม จากเจ้าหน้าที่นักวิชาการ และราษฎรในพื้นที่ให้ได้รายละเอียดที่ถูกต้อง เพื่อที่จะพระราชทาน ความช่วยเหลือ ได้อย่างถูกต้องรวดเร็วตรงตามความต้องการของประชาชน

2.1.6.2 ระเบิดจากข้างใน พระองค์ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคนโดยตรัสว่า “ต้อง ระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้คนในชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพ

พร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อน แล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคมภายนอก มิใช่การนำเอาความเจริญ หรือ บุคคลจากสังคมภายนอกเข้าไปหาชุมชน หรือหมู่บ้านที่ยังไม่ทันได้มีโอกาสเตรียมตัว หรือตั้งตัว

2.1.6.3 แก้ปัญหาที่จุดเล็ก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเปี่ยมไปด้วยพระอัจฉริยภาพในการแก้ไข้ปัญหา ทรงมองปัญหาในภาพรวม (Macro) ก่อนเสมอ แต่การแก้้ปัญหาของพระองค์จะเริ่มจากจุดเล็ก ๆ (Micro) คือ การแก้ไข้ปัญหาเฉพาะหน้า ที่คนมักจะมองข้ามตั้งพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าปวดหัวก็คิดอะไรไม่ออก เป็นอย่างนั้นต้องแก้ไข้การปวดหัวนี้ก่อน... มันไม่ได้เป็นการแก้้อาการจริง แต่ต้องแก้้ปวดหัวก่อน เพื่อที่จะให้อยู่ในสภาพที่คิดได้... แบบ (Macro) นี้ เขาจะทำแบบรื้อทั้งหมดฉันไม่เห็นด้วย...อย่างบ้านคนอยู่ เราบอกบ้านนี้มันผุดตรงนั้น ผุดตรงนี้ ไม่คุ้มที่จะไปซ่อม... เอาตกลงรื้อบ้านนี้ระเบิดเลย เราจะไปอยู่ที่ไหนไม่มีที่อยู่...วิธีทำต้องค่อย ๆ ทำจะไประเบิดหมดไม่ได้...”

2.1.6.4 ทำตามลำดับขั้นในการทรงงานพระองค์จะทรงเริ่มต้น จากสิ่งทีจำเป็นของประชาชนทีสุดก่อน ได้แก่ สาธารณสุข เมื่อมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงแล้ว ก็จะสามารถทำประโยชน์ด้านอื่น ๆ ต่อไปได้ จากนั้นจะเป็นเรื่องสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพอาทิ ถนน แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร การอุปโภคบริโภคทีเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการให้ความรู้ทางวิชาการ และเทคโนโลยี ทีเรียบง่าย เน้นการปรับใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทีราษฎรสามารถนำไปปฏิบัติได้ และเกิดประโยชน์สูงสุด

2.1.6.5 ภูมิสังคมการพัฒนาใด ๆ ต้องคำนึงถึงสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่า เป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นทีมีความแตกต่างกัน ดังพระราชดำริสความตอนหนึ่งว่า “การพัฒนาจะต้องเป็นไปตามภูมิประเทศทางภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศทางสังคมศาสตร์ในสังคมวิทยา คือ นิสัยใจคอของคนเราจะไปบังคับให้คนอื่นคิดอย่างอื่นไม่ได้ เราต้องแนะนำ เราเข้าไปช่วยโดยทีจะคิดให้เขาเข้ากับเราไม่ได้ แต่ถ้าเราเข้าไปแล้ว เราเข้าไปดูว่าเขาต้องการอะไรจริง ๆ แล้วก็อธิบายให้เขาเข้าใจหลักการของการพัฒนาทีก็จะเกิดประโยชน์อย่างยิ่ง.”

2.1.6.6 องค์กรวมทรงมีวิธีคิดอย่างองค์กรวม (Holistic) หรือมองอย่างครบวงจรในการทีจะพระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการหนึ่งนั้น จะทรงมองเหตุการณ์ทีจะเกิดขึ้น และแนวทางแก้ไข้อย่างเชื่อมโยง ดังเช่น กรณีของ “ทฤษฎีใหม่” ทีพระราชทานให้แก่วงชนชาวไทย เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพแนวทางหนึ่งทีพระองค์ ทรงมองอย่างองค์กรวมตั้งแต่การถือครองที่ดินโดยเฉลี่ยของประชาชนคนไทยประมาณ 10 - 15 ไร่ การบริหารจัดการที่ดินและแหล่งน้ำอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทีสำคัญในการประกอบอาชีพ เมื่อมีน้ำในการทำเกษตรแล้วจะส่งผลให้ผลผลิตดีขึ้น และหากมีผลผลิตเพิ่มมากขึ้น เกษตรกรจะต้องรู้จักวิธีการจัดการและการตลาด รวมถึงการรวมกลุ่มรวม

พลังชุมชนให้มีความเข้มแข็ง เพื่อพร้อมที่จะออกสู่การเปลี่ยนแปลงของสังคมภายนอกได้อย่างครบวงจรนั้นคือ ทฤษฎีใหม่ ชั้นที่ 1, 2 และ 3

2.1.6.7 ไม่ติดตำราการพัฒนาตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีลักษณะของการพัฒนาที่อนุโลม และกลมกลืนกับสภาพธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และสภาพของสังคม จิตวิทยาแห่งชุมชน คือ “ไม่ติดตำรา” ไม่ผูกมัดติดกับวิชาการ และเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงของคนไทย

2.1.6.8 ประหยัดเรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด ในเรื่องของความประหยัดนี้ประชาชนชาวไทยทราบกันดีว่า เรื่องส่วนพระองค์ก็ทรงประหยัดมากดังที่เราเคยเห็นว่า หลอดยาสีพระทนต์นั้น ทรงใช้อย่างคุ้มค่าอย่างไร หรือฉลองพระองค์ แต่ละองค์ทรงใช้อยู่เป็นเวลานาน ดังที่ นายสุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาเคยเล่าว่า “กองงานในพระองค์โดยท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ บอกว่าปีหนึ่งพระองค์เบิกดินสอ 12 แท่ง เดือนละแท่ง ใช้จนกระทั่งกุดใครอย่าไปทิ้งของท่านนะ จะกริ้วเลย ประหยัดทุกอย่าง เป็นต้นแบบทุกอย่าง ทุกอย่างนี้มีค่าสำหรับพระองค์หมดทุกบาท ทุกสตางค์จะใช้อย่างระมัดระวัง จะสั่งให้เราปฏิบัติงานด้วยความรอบคอบ ” ขณะเดียวกันการพัฒนา และช่วยเหลือราษฎร ทรงใช้หลักในการแก้ไขปัญหาด้วยความเรียบง่าย และประหยัดราษฎรสามารถทำได้เองหาได้ในท้องถิ่น และประยุกต์ใช้สิ่งที่มีอยู่ในภูมิภาคนั้น ๆ มาแก้ไขปัญหาโดยไม่ต้องลงทุนสูง หรือใช้เทคโนโลยีที่ไม่ยุ่งยากนัก ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “ให้ปลูกป่า โดยไม่ต้องปลูก โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติจะได้ประหยัดงบประมาณ”

2.1.6.9 ทำให้ง่ายด้วยพระอัจฉริยภาพ และพระปรีชาสามารถในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทำให้การคิดค้นดัดแปลงปรับปรุง และแก้ไขงานการพัฒนาประเทศตามแนวพระราชดำริดำเนินไปได้โดยง่ายไม่ยุ่งยากซับซ้อน และที่สำคัญอย่างยิ่ง คือ สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ และระบบนิเวศโดยส่วนรวม ตลอดจนสภาพทางสังคมของชุมชนนั้น ๆ ทรงโปรดที่จะทำสิ่งที่ยากให้กลายเป็นง่าย ทำสิ่งที่สลับซับซ้อนให้เข้าใจง่าย อันเป็นการแก้ปัญหาดูด้วยการใช้กฎแห่งธรรมชาติเป็นแนวทางนั่นเอง แต่การทำสิ่งยากให้กลายเป็นง่ายนั้นเป็นของยาก ฉะนั้นคำว่า “ทำให้ง่าย” หรือ “Simplicity” จึงเป็นหลักคิดสำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศในรูปแบบของโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.1.6.10 การมีส่วนร่วม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นนักประชาธิปไตย จึงทรงนำ “ประชาพิจารณ์” มาใช้ในการบริหาร เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชน ประชาชน หรือเจ้าหน้าที่ทุกระดับ ได้มาร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน หรือความต้องการของสาธารณชน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...สำคัญที่สุดจะต้องหัดทำให้กว้างขวางหนักแน่น รู้จักรับฟังความคิดเห็นแม้กระทั่งความวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่น

อย่างฉลาด เพราะการรู้จักรับฟังอย่างฉลาดนั้นแท้จริงคือ การระดมสติปัญญา และประสบการณ์อันหลากหลายมาอำนวยความสะดวกการบริหารงานให้ประสบความสำเร็จที่สมบูรณ์นั่นเอง...”

2.1.6.11 ประโยชน์ส่วนรวมการปฏิบัติพระราชกรณียกิจ และการพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนา และช่วยเหลือพสกนิกร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงระลึกถึงประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ใครต่อใครบอกว่าขอให้เสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม อันนี้ฟังจนเบื่ออาจจะรำคาญด้วยซ้ำว่า ใครต่อใครมาก็บอกว่า ขอให้คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมอาจมานึกในใจว่าให้ ๆ อยู่เรื่อยแล้วส่วนตัวจะได้อะไรขอให้คิดว่าคนที่ให้เพื่อส่วนรวมนั้นมีได้ให้ส่วนรวมแต่อย่างเดียวเป็นการให้ เพื่อตัวเองสามารถที่จะมีส่วนรวมที่จะอาศัยได้...”

2.1.6.12 บริการรวมที่จุดเดียว การบริการรวมที่จุดเดียวเป็นรูปแบบการบริการแบบเบ็ดเสร็จ หรือ One Stop Services ที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในระบบบริหารราชการแผ่นดินของประเทศไทย โดยทรงให้ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นต้นแบบในการบริการรวมที่จุดเดียว เพื่อประโยชน์ต่อประชาชนที่มาขอใช้บริการจะประหยัดเวลา และค่าใช้จ่าย โดยมีหน่วยงานราชการต่าง ๆ มาร่วมดำเนินการและให้บริการประชาชน ณ ที่แห่งเดียว ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “กรมกองต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกันชีวิตประชาชนทุกด้านได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นปรองดองกัน ประสานกันตามธรรมดาแต่ละฝ่ายต้องมีศูนย์ของตน แต่ว่าอาจจะมึนงงถือว่าเป็นศูนย์ของตัวเองคนอื่นไม่เกี่ยวข้อง และศูนย์ศึกษาการพัฒนาเป็นศูนย์ที่รวบรวมกำลังทั้งหมดของเจ้าหน้าที่ทุกกรม กอง ทั้งในด้านเกษตร หรือในด้านสังคม ทั้งในด้านหางาน การส่งเสริม การศึกษามาอยู่ด้วยกัน ก็หมายความว่าประชาชนซึ่งจะต้องใช้วิชาการทั้งหลายก็สามารถที่จะมาดูส่วนเจ้าหน้าที่จะให้ความอนุเคราะห์แก่ประชาชนก็มาอยู่ร่วมกันในที่เดียวกันเหมือนกัน ซึ่งเป็นสองด้านก็หมายถึงว่า ที่สำคัญปลายทางคือประชาชนจะได้รับประโยชน์ และต้นทางของผู้เป็นเจ้าหน้าที่จะให้ประโยชน์”

2.1.6.13 ทรงใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ทรงเข้าใจถึงธรรมชาติ และต้องการให้ประชาชนใกล้ชิดกับธรรมชาติ ทรงมองอย่างละเอียดถึงปัญหาธรรมชาติ หากเราต้องการแก้ไขธรรมชาติจะต้องใช้ธรรมชาติเข้าช่วยเหลือ อาทิ การแก้ไขปัญหาป่าเสื่อมโทรม ได้พระราชทานพระราชดำริการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ หรือแม้กระทั่งการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ได้แก่ ปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม้ผล และไม้พิน นอกจากนี้ได้ประโยชน์ตามชื่อของไม้แล้ว ยังช่วยรักษาความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วย เห็นได้ว่าทรงเข้าใจธรรมชาติและมนุษย์อย่างเกื้อกูลกัน ทำให้คนอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน

2.1.6.14 ใช้ธรรมปราบอธรรม ทรงนำความจริงในเรื่องความเป็นไปแห่งธรรมชาติ และกฎเกณฑ์ของธรรมชาติ มาเป็นหลักการแนวปฏิบัติที่สำคัญในการแก้ปัญหา และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาวะที่ไม่ปกติเข้าสู่ระบบที่เป็นปกติ เช่น การนำน้ำตื้นขุดน้ำเสีย หรือเจือจางน้ำเสีย

ให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวะการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสียโดยใช้ ผักตบชวา ซึ่งมีตามธรรมชาติให้ดูดซึมสิ่งสกปรกปนเปื้อนในน้ำ ดังพระราชดำรัสความว่า “ใช้ธรรมชาติบำบัดธรรมชาติ”

2.1.6.15 ปลุกป่าในใจคน เป็นการปลุกป่าลงบนแผ่นดิน ด้วยความต้องการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้ต้องมีการบริโภค และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง เพื่อประโยชน์ของตนเอง และสร้างความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อมปัญหาความไม่สมดุลจึงบังเกิดขึ้น ดังนั้นในการที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้กลับคืนมา จะต้องปลูกจิตสำนึกในการรักผืนป่าให้แก่คนเสียก่อน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “เจ้าหน้าที่ป่าไม้ควรจะต้องปลูกต้นไม้ลงในใจคนเสียก่อน แล้วคนเหล่านั้นก็จะพากันปลูกต้นไม้ลงบนแผ่นดิน และรักษาต้นไม้ด้วยตนเอง”

2.1.6.16 ขาดทุนคือกำไร “ขาดทุน คือ กำไร Our loss is our gain..การเสีย คือ การได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้น เป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้” จากพระราชดำรัสดังกล่าว คือ หลักการในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรไทย “การให้” และ “การเสียสละ” เป็นการกระทำอันมีผลเป็นกำไร คือความอยู่ดีมีสุขของราษฎร ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนได้ ถ้าเราทำอะไร ที่เราเสีย แต่ในที่สุดเราเสียนั้นเป็นการได้ทางอ้อมตรงกับงานของรัฐบาลโดยตรง เงินของรัฐบาล หรืออีกนัยหนึ่ง คือเงินของประชาชน ถ้าอยากให้ประชาชนอยู่ดี กินดี ก็ต้องลงทุนต้องสร้างโครงสร้าง ซึ่งต้องใช้เงินเป็นร้อยพันหมื่นล้าน ถ้าทำไปเป็นการจ่ายเงินของรัฐบาล แต่ไม่เข้าประชาชนจะได้รับผลราษฎรอยู่ดีกินดี ราษฎรได้กำไรไป ถ้าราษฎรมีรายได้รัฐบาลก็เก็บภาษีได้สะดวก เพื่อให้รัฐบาลได้ทำโครงการต่อไป เพื่อความก้าวหน้าของประเทศชาติ ถ้ารู้จัก สามัคคี รู้เสียสละ คือการได้ประเทศชาติก็จะก้าวหน้า และการที่คนอยู่ดีมีสุขนั้นเป็นการนับที่เป็นมูลค่าเงินไม่ได้”

2.1.6.17 การพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำรัส เพื่อแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ด้วยการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้มีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตได้ต่อไป แล้วขั้นต่อไปก็คือการพัฒนาให้ประชาชนสามารถอยู่ใน สังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถ “พึ่งตนเองได้” ในที่สุด ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...การช่วยเหลือสนับสนุนประชาชนในการประกอบอาชีพ และตั้งตัวให้มีความพอกินพอใช้ ก่อนอื่นเป็นสิ่งสำคัญยิ่งยวดเพราะผู้มีอาชีพ และฐานะเพียงพอที่จะพึ่งพาตนเองได้ ย่อมสามารถสร้างความเจริญในระดับสูงขึ้นต่อไป...”

2.1.6.18 พออยู่พอกิน การพัฒนาเพื่อให้พสกนิกรทั้งหลายประสบความสุขสมบูรณ์ในชีวิตได้เริ่มจากการเสด็จฯ ไปเยี่ยมประชาชนทุกหมู่เหล่าในทุกภูมิภาคของประเทศไทยได้ทอดพระเนตรความเป็นอยู่ของราษฎรด้วยพระองค์เอง จึงทรงสามารถเข้าพระราชหฤทัยในสภาพปัญหาได้อย่างลึกซึ้งว่า มีเหตุผลมากมายที่ทำให้ราษฎรตกอยู่ในวงจรแห่งทุกข์เข็ญ จากนั้นได้พระราชทานความช่วยเหลือ ให้พสกนิกรมีความกินดีอยู่ดี มีชีวิตอยู่ในขั้น “พออยู่พอกิน” ก่อนแล้วจึงขยับขยายให้มีขีดสมรรถนะที่ก้าวหน้าต่อไป ในการพัฒนานั้น หากมองในภาพรวมของประเทศ มิใช่

งานเล็กน้อย แต่ต้องใช้ความคิด และกำลังของคนทั้งชาติ จึงจะบรรลุผลสำเร็จด้วยพระปรีชาญาณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงทำให้คนทั้งหลายได้ประจักษ์ว่าแนวพระราชดำริในพระองค์นั้น “เรียบง่ายปฏิบัติได้ผล” เป็นที่ยอมรับโดยทั่วกัน ดังพระราชดำรัสความตอนหนึ่งว่า “...ถ้าโครงการดี ในไม่ช้า ประชาชนก็ได้กำไรจะได้ผล ราษฎรจะอยู่ดีกินดีขึ้นจะได้ประโยชน์ไป...”

2.1.6.19 เศรษฐกิจพอเพียง ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัย ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบเพื่อให้สมดุลพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง

2.1.6.20 ความซื่อสัตย์สุจริตจริงใจต่อกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานพระราชดำรัส เรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกัน อย่างต่อเนื่องตลอดมา เพราะเห็นว่าหากคนไทยทุกคน ได้ร่วมมือกันช่วยชาติพัฒนาชาติด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต จริงใจต่อกันแล้ว ประเทศไทยจะเจริญก้าวหน้าอย่างมาก ดังพระราชดำรัสดังนี้ “...คนที่ไม่มีความสุจริต คนที่ไม่มีความมั่นคง ชอบแต่ makkelijk ไม่มีวันจะสร้างสรรค์ประโยชน์ ส่วนรวมที่สำคัญอันใดได้ ผู้ที่มีความสุจริต และความมุ่งมั่นเท่านั้น จึงจะทำงานสำคัญยิ่งใหญ่ที่เป็นคุณเป็นประโยชน์แท้จริงได้สำเร็จ...” พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2522

2.1.6.21 ทำงานอย่างมีความสุข พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเกษมสำราญ และทรงมีความสุขทุกคราที่จะช่วยเหลือประชาชน ซึ่งเคยมีพระราชดำรัสครั้งหนึ่งความว่า “...ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกัน ในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

2.1.6.22 ความเพียร : พระมหาชนก จากพระราชนิพนธ์ “พระมหาชนก” เป็นพระราชนิพนธ์ ที่พระองค์ทรงใช้เวลาค่อนข้างนานในการคิดประดิษฐ์ทำให้เข้าใจง่าย และปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบัน อีกทั้งภาพประกอบ และคติธรรมต่าง ๆ ได้ส่งเสริมให้หนังสือเล่มนี้มีความศักดิ์สิทธิ์ที่หากคนไทยน้อมรับมาศึกษา วิเคราะห์ และปฏิบัติตามรอย พระมหาชนกกษัตริย์ผู้เพียรพยายามแม้จะไม่เห็นฝั่ง ก็ยังว่ายน้ำต่อไป เพราะถ้าไม่เพียรว่ายก็จะตกเป็นอาหาร ปู ปลา และไม่ได้พบกับเทวดาที่来帮助เหลือมิให้จมน้ำไป เช่นเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงริเริ่มทำโครงการต่าง ๆ ในระยะแรก ที่ไม่มีความพร้อมในการทำงานมากนัก และทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ทั้งสิ้น แต่พระองค์ก็ได้ท้อพระราชหฤทัย มุ่งมั่นพัฒนาบ้านเมือง ให้บังเกิดความร่มเย็นเป็นสุข

2.1.6.23 รู้ รัก สามัคคี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสในเรื่อง “รู้ รัก สามัคคี” มาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคำสามคำที่มีค่า และมีความหมายลึกซึ้ง พร้อมทั้งสามารถปรับใช้ได้กับทุกยุคทุกสมัย

รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อนรู้ถึงปัจจัยทั้งหมดรู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา

รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ

สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัตินั้น ควรคำนึงเสมอว่า เราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี นอกจากนี้ ยังมีหลักการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

การเข้าใจ คือ การสร้างให้เกิดความเข้าใจในข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการศึกษาข้อมูลทุกมิติของชุมชน ค้นหารากของปัญหา และรวบรวมองค์ความรู้ของโครงการพระราชดำริทั่วประเทศ

การเข้าถึง เป็นเรื่องการสื่อสาร และสร้างการมีส่วนร่วม โดยมุ่งสื่อสารสร้างความเข้าใจ และความมั่นใจกับชุมชนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และความต้องการของชุมชน และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากที่สุด

การพัฒนา เป็นเรื่องของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนสร้างทีมพี่เลี้ยง การออกแบบหลักสูตร และเมนูการพัฒนาการศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และฝึกปฏิบัติของชุมชน รวมทั้งการให้ทีมพี่เลี้ยงให้คำแนะนำในชุมชน และติดตามสนับสนุนประเมินผล

จากที่กล่าวมา เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย ที่ปรากฏในแผนแม่บทต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศ มีประเด็นที่สำคัญ และสอดคล้องกันคือ การให้ความสำคัญกับการพัฒนามนุษย์ อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ การจัดการศึกษาให้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทาง และหลักทรงงาน ซึ่งถือเป็นศาสตร์พระราชาศาสตร์ที่คนไทยทุกคนถือเป็นแนวปฏิบัติ

ดังนั้น จากแนวคิด การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย และหลักทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ่อหลวงรัชการที่ 9 ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560 : 2), สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ (2560 : 2), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, (2559 : 7), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 5), กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 5) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551:2) เพื่อใช้เป็นแนวคิด องค์ความรู้ในการอธิบายถึงความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักทรงงานที่มีต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทย

2.2 แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุก ระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศ ให้ดำเนิน ไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอก และภายใน ทั้งนี้ต้อง อาศัยความรู้ ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคน ในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และ กว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้ เป็นอย่างดี (สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551 : 7)

ดังกระแสพระราชดำรัสตอนหนึ่งว่า “การที่จะทำโครงการอะไร จะต้องทำด้วยความรอบคอบ และอย่าตาโตเกินไป แต่ข้อสำคัญที่อยากจะพูดถึงคือ ถ้าเราทำโครงการที่เหมาะสม ขนาดที่เหมาะสม อาจจะไม่ได้ หุหุหุ แต่จะไม่ล้ม หรือถ้ามีอันเป็นไป ก็ไม่เสียมาก..มาเร็ว ๆ นี้ โครงการต่าง ๆ โรงงาน เกิดขึ้นมามาก จนกระทั่งคนนึกว่าประเทศไทยนี้ จะเป็นเสือตัวเล็ก ๆ แล้วก็ไปเป็นเสือตัวโตขึ้น เราไป เหนือว่าจะเป็นเสือ..การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน, แบบ พอมีพอกินนั้นหมายความว่า อุ่มชูตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง...”พระราชดำรัสเนื่องในโอกาส วันเฉลิมพระชนมพรรษา : 5 ธันวาคม 2550

การตระหนักรู้อย่างจริงจังถึงความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้เริ่มเกิดขึ้น ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงย้ำให้เห็นความสำคัญ ที่มีเศรษฐกิจแบบ“พอมีพอกิน” พัฒนาค้นให้สามารถ “อุ่มชูตัวเองได้” และได้ทรงอธิบายความหมาย ของเศรษฐกิจพอเพียง “พอเพียง นี้ก็หมายความว่า มีกินมีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุก ประเทศมีความคิด อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไร ต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของ หลูหลูก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้ พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำ อะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง” พระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2522 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2552 :7)

2.2.1 ความหมายของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ได้มีนักวิชาการ และบุคลากรด้านการศึกษาได้แสดงทัศนะ และให้ความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพิ่มเติม โดยสรุปดังนี้

ประเวศ วะสี (2542 : 1) ได้ให้ทัศนะว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจสมดุลเป็นการกลับสู่สมดุลของสังคมเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ความพอเพียง 7 ด้านคือ ครอบครัวพอเพียง จิตใจ (เอื้ออาทร) พอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็ง พอเพียง ปัญญาพอเพียง ฐานวัฒนธรรมพอเพียงและมีความมั่นคงพอเพียง

สุรีพร เอียวถาวร (2550 : 10) กล่าวว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวทางการดำเนินชีวิต และการปฏิบัติตนที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทย ซึ่งเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเองตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบกับการวางแผนการตัดสินใจหลักแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

ปริญานุษ พิบูลสรารุช (2550 : 9) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิถีชีวิตที่ใช้คุณธรรมกำกับความรู้ การพัฒนาตนเอง ครอบครัวให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุลเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้คนส่วนใหญ่พออยู่ พอกิน พอใช้ได้อย่างมั่นคง เพื่อให้คนในสังคมสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้ เพื่อให้คนอยู่ร่วมกันกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล ยั่งยืน และเพื่อให้แต่ละคนอยู่อย่างมีศักดิ์ศรี มีรากเหง้าทางวัฒนธรรม

สุเมธ ตันติเวชกุล (2551 : 5) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ที่ตั้งอยู่บนความซื่อสัตย์ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ความมีปัญญามีเหตุผลซึ่งทำให้ไม่ขาดสติมีความรอบคอบ และรู้รักสามัคคี ซึ่งเกิดจาก ความรัก ความเมตตาความเอื้ออาทรต่อกัน อันเกิดผลในทางสร้างสรรค์ต่อสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552ก : 14) บัญญัติไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวปฏิบัติของบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความประมาณเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยอาศัยความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต ไม่เบียดเบียนกัน แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน สร้างสรรค์พลังในทางบวกนำไปสู่ความสามัคคี ทำให้เกิดการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน

ศิริรัตน์ กัลป์ยาน์ (2554 : 13) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความสามารถของชุมชน เมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่ง ๆ ที่พยายามพึ่งตนเองให้มากที่สุด กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงใหลไปตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ

เสรีภาพ มีความพอเพียงในความเป็นอยู่พอเพียง ในความคิดพอเพียงในจิตใจ และยึดหลักเส้นทางสายกลางในการดำเนินชีวิต

ภัทธา เรื่องสินภิญญา (2555 : 23) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง เศรษฐกิจที่สามารถทำให้เกิดความพอเพียง หรือพอประมาณกับตนเองอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ไม่เดือดร้อน เป็นการยึดทางสายกลาง เมื่อทำอะไรก็ตามให้พอเหมาะพอควรมีเหตุผล และสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง โดยอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรม

ชาคริสต์ เหลืองเจริญ (2556 : 13) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง วิธีการดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท โดยมีการประมาณตน และรู้จักพึ่งตนเองโดยใช้ภูมิปัญญาในท้องถิ่น มาศึกษา และพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ใหม่ และสามารถแก้ปัญหาให้กับตนเองและชุมชน มีการใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักอดทน อดออม อดกลั้น พัฒนาตนเองให้มีความรู้ และรู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาลิขิตแวดล้อม มีจิตสำนึกที่ดีแก่ตนเอง

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557 : 21) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตของไทยที่ยึดเส้นทางสายกลางของความพอดี ให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาอย่างมั่นคงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และเห็นความสำคัญกับการสร้างรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งรักษาความสมดุลของทุน และทรัพยากรสามารถปรับตัวพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงมีความอดทนเพียรพยายาม ใช้ปัญญานำไปสู่ความสุขของประชาชน

สิริรัตน์ สังสุทธิ์ (2558 : 37) กล่าวว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวปฏิบัติสำหรับบุคคล และองค์กรทุกระดับบนพื้นฐานแห่งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง ความระมัดระวังในการใช้ความรู้อย่างถูกหลักวิชาการมาใช้ควบคู่ กับการมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข นำไปสู่ความสามัคคีกันในสังคม มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ยึดมั่นในหลักแห่งความพอดี คือการมีความพอดีในจิตใจ สังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และรู้จักรักษาสังแวดล้อมดำเนินชีวิตร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุล และยั่งยืนมีจิตสำนึก และธำรงรักษาไว้ซึ่งวิถีชีวิตของคนไทย

จากความหมาย สรุปได้ว่า แนวทางการดำรงอยู่บนทางสายกลาง ประกอบด้วยสองเงื่อนไข คือความรู้ กับคุณธรรม สามหลักการการทำงานคือความพอประมาณ ความมีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และสี่ผลกระทบประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ/วัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม

2.2.2 ความเป็นมาและความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระดำริในการแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงหรือมีพอมิพอกินในปี 2537 โดยทรง

พระราชทานแนวพระราชดำริ ทฤษฎีใหม่ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ตระหนักในความสำคัญสำหรับนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา ที่เน้นการพึ่งพาตนเอง โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้มีนักการศึกษาได้ให้ทัศนะความเป็นมาและความสำคัญไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2548 : 5) ได้ระบุถึงความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ตลอดเวลากว่าครึ่งศตวรรษนับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวขึ้นเถลิงราชสมบัติบรมราชาภิเษก ซึ่งได้พระราชทานพระปฐมราชโองการ เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” พระองค์ได้ทรงพระราชทานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศ พร้อมทั้งนำมาประยุกต์ใช้กับหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และการนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

อุทัย สงวนดีกุล (2548 : 1) ได้กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทาง ในการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 2540 และเมื่อภายหลังเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจแล้ว ได้ทรงเน้นย้ำชี้แนะทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางแก้ไข เพื่อให้รอดพ้นจากความเดือดร้อนทั้งยังช่วยให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน แม้ประเทศจะตกอยู่ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ก็ตาม

อภิชัย พันธเสน (2550 : 19) กล่าวว่า การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เน้นพื้นฐานการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยพยายามนำทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะเดียวกันก็ต้องไม่เป็นการทำลายทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม และถ้าหากเป็นไปได้ต้องฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นด้วย หรือเป็นการพัฒนาที่เพิ่มพูนในทุกประเภทไม่ว่าทุนมนุษย์ประกอบด้วยความเพียร ความสามารถ สติปัญญาและการพัฒนาจิต ทุนสังคม คือ การช่วยเหลือเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริตที่ก่อให้เกิดการร่วมมือกันทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและส่วนรวมทุนทางด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นเงินทุน เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งเกิดสถานการณ์ดังกล่าวได้ ต้องปราศจากความโลภ หรือความเห็นแก่ตัวมากจนเกินไป ซึ่งจะทำให้เราสามารถมีชีวิตอยู่ได้โดยรู้จักพอ คือ พอมี พอกิน หรือ พอมี พอใช้ เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี

ณัฐพงษ์ ทองภักดี (2550 : 11) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่ประชาชนหน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐ และภาคเอกชนสามารถนำไปปฏิบัติ และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนได้โดยสาระสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี รวมไปถึงการมีความรู้ และการมีคุณธรรมประกอบกันด้วยองค์ประกอบเหล่านี้ ช่วยให้ประชาชนสามารถดำรงชีพในสภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นทุกวันนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักปรัชญาที่มาจากประสบการณ์จริงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนา และมีพื้นฐานจากพระราชกรณียกิจโครงการหลวง

โครงการในพระราชดำริต่าง ๆ ซึ่งพระองค์มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่คนพัฒนาความเป็นอยู่ของปัจเจกในครอบครัว และชุมชน ทรงให้เกษตรกรกำหนดวิถีของตนเอง ลดการพึ่งพิงเฉพาะน้ำฝนลดผลผลิตทางการเกษตรที่มาจาก การปลูกพืชเชิงเดี่ยว เน้นความพออยู่พอกินตัวอย่างที่ชัดเจนจะเห็นได้จากทฤษฎีใหม่ ที่เป็นการพัฒนาการเกษตรที่พึ่งตนเอง

เกษม วัฒนชัย และจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555 : 45) ได้สรุปไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีที่มาและความหมายมาจากที่ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทาน คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีคำว่า ของ ด้วยเวลาพุดมัมก็จะพูดสั้น ๆ เลยใช้คำว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และสั้นไปกว่านั้น คือคำว่า เศรษฐกิจพอเพียง และสั้นไปกว่านั้นอีก คือ พอเพียง ทำความเข้าใจตรงนี้ก่อน แต่ถ้าชื่อเต็ม คือ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่จริง ๆ พระองค์ท่านพระราชทานให้เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 พระราชทานคืนมาให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยได้ทรงแก้ไข พระราชทานและมีพระราชวินิจฉัยชัดเจนว่า เป็นหลักคิดที่ประมวลสังเคราะห์ที่พิสูจน์แล้วทั้งทางโลก และทางธรรมมาทำให้เป็นระบบ แล้วพระราชทานให้พวกเราเพื่อจะได้นำไปใคร่ครวญ นำไปประยุกต์ใช้กับชีวิตครอบครัว หน่วยงาน ชุมชน และประเทศ เพื่อชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ครอบครัว ชุมชน จนถึงรัฐ ในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ใช้ทางสายกลาง นำไปใช้ได้กับทุกด้าน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม ประเทศไทยเมื่อใช้ปรัชญานี้รับมือการเปลี่ยนแปลงได้ต้องมีความเข้มแข็ง 4 ด้าน คือ ด้านวัตถุ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตการป้องกันให้รอดพ้นจากวิกฤต ให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และการเปลี่ยนแปลง

เพ็ญญา อ่อนชิต และคณะ (2556: 196) ได้สรุปไว้ว่า ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำสู่ความสุขอย่างยั่งยืน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระวิสัยทัศน์กว้างไกล โดยทรงมองเห็นอันตรายที่จะเกิดขึ้นกับสังคมไทยในอนาคต อันเนื่องมาจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุลที่เน้นการสร้างความเร็วเติบโตทางเศรษฐกิจ และความเจริญทางวัตถุ โดยการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาใช้ แต่สุดท้ายความเจริญส่วนใหญ่ยังไม่สามารถกระจายไปสู่คนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมได้อย่างทั่วถึง ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2517 จึงได้พระราชทานพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศที่นำสู่ความสุขอย่างยั่งยืน ให้ประชาชนชาวไทยตระหนักถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นว่า การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น และต้องสร้างพื้นฐานความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่ก่อน จากนั้นทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับความพอเพียงอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งเกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันกลั่นกรองพระบรมราโชวาท

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2561 : ออนไลน์) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดนานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชทานแนะแนวทางการดำเนินชีวิตหรือการดำเนินงานแก่พสกนิกรชาวไทยในทุกระดับ หน่วยงานราชการ องค์กรต่างเพื่อสู่การปฏิบัติอย่างยั่งยืน โดยเน้นย้ำการดำเนินงานหรือกิจกรรมบนทางสายกลางที่อยู่บนพื้นฐานความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีบนพื้นฐานความรู้และคุณธรรม สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนภายใต้ความเปลี่ยนแปลง

2.2.3 หลักแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ทั้งเป็นแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติของแต่ละบุคคลและองค์กร โดยคำนึงถึงความพอเหมาะพอประมาณกับศักยภาพของตนเอง ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยใช้ความรู้ให้ถูกหลักวิชาการ ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรมมีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่บังเบียดกัน แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมมือปรองดองกันในสังคม ซึ่งจะช่วยสร้างสายใยเชื่อมโยงคนในภาคส่วนต่างๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน ได้มีนักวิชาการและบุคลากรด้านการศึกษา ได้แสดงหลักแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2550 : 83) จนถึงวันนี้ ความเข้าใจในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับคนกลุ่มหนึ่งก็ยังเข้าใจว่าพอเพียง คือ การพึ่งตนเอง ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษ Self-Sufficiency แต่คำว่า พอเพียงปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ซึ่งตรงกับคำว่า Sufficiency Economy นั้นความหมายกว้างกว่า การพึ่งตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตนเองได้ บนพื้นฐานของความประหยัดและลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นเรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ส่วนเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับที่มีการรวมตัวกันเพื่อร่วมดำเนินการในเรื่องต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ มีการสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงมิใช่แค่เพียงเรื่องของการพึ่งตนเองโดยที่ไม่เกี่ยวข้องข้อกับใคร และเรื่องของการประหยัดยังครอบคลุมถึงการเกี่ยวข้องกับผู้อื่น เกื้อกูลซึ่งกัน และกันเศรษฐกิจพอเพียง สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับดังนี้ ระดับที่ 1 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐานที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว คือ การที่สมาชิกในครอบครัวมีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพา

ตนเองได้ สามารถตอบสนองควบคุมความต้องการขั้นพื้นฐาน ระดับที่ 2 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สองเป็น เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร ระดับที่3 เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สามเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าที่เน้นความพอเพียง ในระดับเครือข่าย มีการติดต่อยุ่ร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย มีการติดต่อยุ่ร่วมมือ เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในด้านสวัสดิการ การศึกษา สังคม และศาสนา ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2550 : 11) กรอบความคิดของปรัชญาเป็นการชี้แนวทาง การดำรงอยู่ และการปฏิบัติตน ทั้งแนวทางปฏิบัติและตัวอย่างการประยุกต์ โดยปรัชญาใช้ได้ทั้งระดับปัจเจกชน ครอบครัว ชุมชน และประเทศ ในที่นี้มองในแง่การบริหารเศรษฐกิจ (ระดับประเทศ) เป็นการมองโลกในลักษณะที่เป็นพลวัตมีการเปลี่ยนแปลงมีความไม่แน่นอน และมีความเชื่อมโยง กับกระแสโลกมุ่งผล ทั้งระยะสั้น และระยะยาวเพื่อความมั่นคงและยั่งยืนในมิติต่าง ๆ เป็นการเปลี่ยนแปลง กรอบแนวคิด ในการพัฒนาสืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550 : 18) ได้นำเสนอถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิตไว้ดังนี้ 1) ระดับบุคคลและครอบครัว เป็นการ มุ่งเน้นให้บุคคล และครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 2) ระดับชุมชน มีการรวมกลุ่มกันทำ ประโยชน์เพื่อส่วนรวม ช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชน บนหลักของความรู้รักสามัคคี สร้างเป็น เครือข่ายเชื่อมโยงกันทั้งใน และนอกชุมชน 3) ระดับภาคธุรกิจ โดยเริ่มจากว่าในการดำเนินธุรกิจที่หวังผลประโยชน์หรือกำไร ในระยะยาวมากกว่าระยะสั้น แสวงหาผลตอบแทนบนพื้นฐานของการ แบ่งปัน 4) ระดับประเทศ การบริหารจัดการประเทศ โดยเริ่มจากการวางรากฐานให้ประชาชน ส่วน ใหญ่อยู่อย่างพอกิน และพึ่งตนเองได้ มีความรู้ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิตมีการรวมกลุ่ม ของชุมชนหลาย ๆ แห่ง เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้สืบทอดภูมิปัญญา และร่วมกันพัฒนาตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียงอย่างรู้รักสามัคคี

ถวัลย์ มาสจรัส (2550 : 34) กล่าวว่า การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ การพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้ 1) กรอบแนวคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติหน้าที่ในทางที่ควรจะเป็นโดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย 2) คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตน ได้ในทุกๆระดับ โดยเน้นทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นบันได 3) คำนิยาม ความพอเพียง จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะพร้อม ๆ 3.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น 3.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจ

สนใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ 3.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล 4) เงื่อนไขการตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ 4.1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ 4.2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

ปริญานูช พิบูลสรารุช (2550 : 10) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นมุมมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา กล่าวคือ เป็นการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

สมบัติ กุสุมาวาลี (2551 : 88) ได้กล่าวถึง หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) เน้นให้คนเข้าใจหลักพื้นฐานทางสังคมว่า “ความเปลี่ยนแปลง” คือ ความจริงแท้ทางสังคม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงถือว่าการเปลี่ยนแปลงเป็นอนิจจะลักษณะของสังคม 2) เน้นการสร้างความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ เมื่อมองโลกในเชิงพลวัต แล้วคนก็จะต้องหันกลับมาถามทบทวนตนเองว่าเตรียมพร้อมตนเอง ครอบครัว ชุมชน องค์กร และประเทศชาติให้สามารถรองรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงได้ 3) เน้นการสร้างสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนระยะยาว กล่าวคือ ในการที่จะปรับตัว ให้พร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้หลักสำคัญในการเตรียมความพร้อมนี้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะไม่มองเพียงการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า หรือการเอาตัวรอดในระยะสั้น ๆ หรือการแก้ปัญหาให้แต่ตัวเองเอาตัวรอดได้ 4) เน้นความพอดี พอประมาณ รู้จักตัวเอง รู้จักบริบท ในการที่จะทำให้สังคมชุมชน องค์กร มีความสมดุลยั่งยืนระยะยาวคนในสังคมมีจะต้อง “รู้เรา รู้เขา” คือ รู้จักตนเอง รู้จักรากเหง้า รู้ศักยภาพ ความสามารถ จุดแข็งจุดอ่อนของตนเอง และรู้จักวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้าน รวมทั้งรู้จักทำความเข้าใจสังคม ชุมชน องค์กร “ความพอประมาณ” และ “ความพอดี” 5) เน้นการมีความรู้ และ ความมีคุณธรรม คนที่จะรู้จักตนเองรู้จักสภาพแวดล้อม และรู้จักการประมาณตนเองนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรอบรู้ และมีธรรมะอยู่ในจิตใจ 6) เน้นการพึ่งตนเองการพึ่งพิงกัน และความรับผิดชอบต่อ

ส่วนรวม ก็คือทำให้คน ครอบครัว ชุมชน องค์กร สังคม สามารถ ยืนหยัดบนขาของตนเอง แม้การพึ่งตนเองได้คือหัวใจสำคัญ และการสร้างความสัมพันธ์ร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปันถ้อยที่ถ้อยอาศัยกับผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง

ณัฐพงศ์ ทองภักดี (2551 : 34) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวคิดที่เหมาะสมกับพื้นฐานของสังคมไทย ในการดำเนินชีวิตอย่างสมดุลเจริญมั่นคง และมีความยั่งยืนในระยะยาวท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ อย่างมีความมั่นคงไม่ผันผวนไปตามปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยพิจารณาในหลายมิติเป็นองค์รวมมิใช่เฉพาะเรื่องของเศรษฐกิจมีความครอบคลุมทั้งมิติจิตใจซึ่งกำหนดพฤติกรรม มิติสถาบันทางเศรษฐกิจ และกฎระเบียบที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมของความพอเพียง

ภักดี พวงสุข (2553 : 20) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานคำจำกัดความของคำว่า เศรษฐกิจพอเพียงว่า หมายถึง การดำเนินชีวิตการมีเศรษฐกิจแบบพอมีพอกิน สามารถเลี้ยงดูอู่ชูตนเองโดยให้มีความเหมาะสมเพียงพอ กับความต้องการของตนเอง และนักวิชาการได้อธิบายเพิ่มเติมว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการให้ประชาชนรู้จักพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่ฟุ้งเฟ้อไม่อยากได้ อยากมีในสิ่งที่เกินกำลังของตน โดยมีความพอเพียงอย่างน้อย 7 ประการ ได้แก่ พอเพียงสำหรับทุกคน จิตใจพอเพียง สิ่งแวดล้อมพอเพียง ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง ปัญญาพอเพียง อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง มีความมั่นคงพอเพียง ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาตามทฤษฎีใหม่ที่ทำให้ประเทศไทยอยู่ ในสังคมโลกได้อย่างสง่างามนำภาคภูมิใจ

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557 : 19) กล่าวว่า แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางบนหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยอาศัยความรู้ควบคู่คุณธรรมในการวางแผนทุกขั้นตอนของบุคคลในทุกระดับชั้น

จากหลักแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวคิดที่ชี้แนะแนวทางการดำรงชีวิตบนทางสายกลาง ที่เน้นความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดีภายใต้เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ส่งผลกระทบทางด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม มีแนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับอย่างสมดุล และยั่งยืน

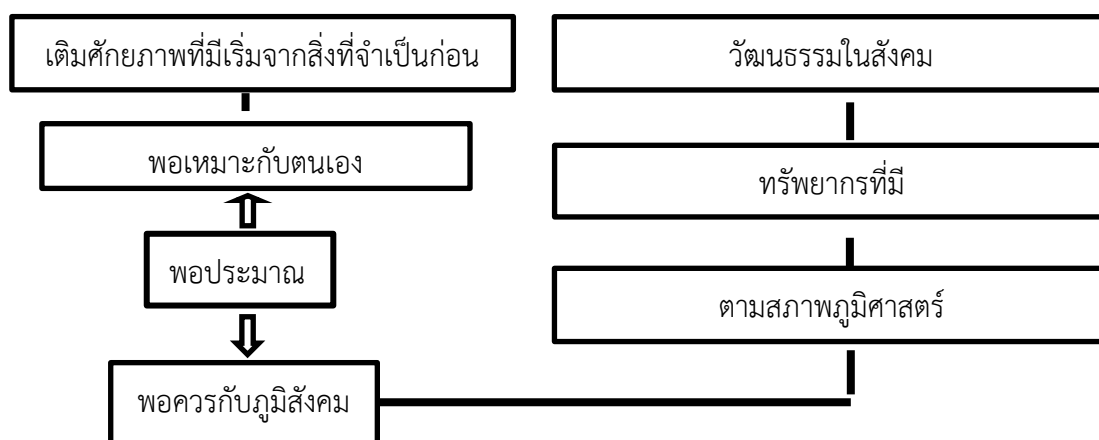
2.2.4 การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นสิ่งที่คนไทยทุกคนควรใส่ใจ และนำมาประพฤติทั้งต่อตัวเอง ครอบครัว สังคม องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความสุขความเจริญของเราและสังคม ความสมดุลและความยั่งยืน ได้มีนักการศึกษาได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (มปป.: 18) กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงแนวทางปฏิบัติเป็นแนวทางในการพัฒนาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองในระดับต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอน โดยลดความเสี่ยงเกี่ยวกับความแปรผันของธรรมชาติหรือการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยต่าง ๆ โดยอาศัยความพอประมาณและความมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีมีความรู้ ความเพียร สติปัญญา และความอดทน การช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน หลักปฏิบัติตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง 1) การพึ่งตนเองเป็นหลัก 2) การพิจารณาถึงความพอดี พอเหมาะ พอควร สมเหตุสมผล 3) การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานของความสมดุล 4) ความครอบคลุมทั้งด้านจิตใจ สังคม เทคโนโลยี ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2548 : 29) กล่าวถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริส ซึ่งแนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขให้รอดพ้น สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลง หรือเป็นแนวทางของการดำรงอยู่ การปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ ทั้งในด้านการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อให้ทันต่อโลกาภิวัตน์ การพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้ความรอบคอบ และคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจ และการกระทำมีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน คือ

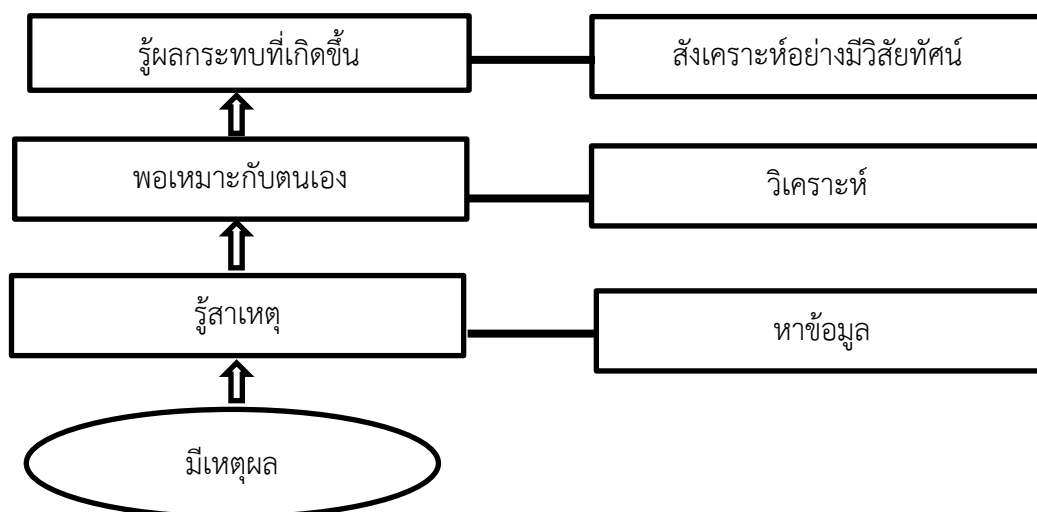
1) หลักของความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไป และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น (ถวัลย์ มาสจรัส, 2550: 30)



ภาพที่ 1 หลักความพอประมาณตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา: ประดิษฐ์ อุปรมย์, (2551)

จากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ความพอประมาณเกิดจากการที่บุคคลที่มีความเข้าใจในศักยภาพของตนซึ่งแต่ละบุคคลมีอยู่แตกต่างกัน ศักยภาพของแต่ละบุคคลจะเป็นสิ่งกำหนดความสามารถของบุคคลที่คิดทำหรือปฏิบัติตนให้พอเหมาะกับศักยภาพ โดยคำนึงถึงความจำเป็นก่อนหลังในการคิดจะกระทำใดด้วยแล้วยังต้องพอควรกับภูมิสังคม ซึ่งหมายถึงการที่จะต้องคำนึงถึง ความพอประมาณตามสภาพภูมิศาสตร์ คือถิ่นที่อยู่อาศัย สภาพภูมิอากาศความพอประมาณตามทรัพยากรที่ตนมีทั้งด้านบุคคล ทรัพย์สิน รวมทั้ง ทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่ในสภาพแวดล้อมรอบตัว และที่สำคัญก็คือต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมในสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ด้วย (ประตินันท์ อุปรมัย, 2551: 23)

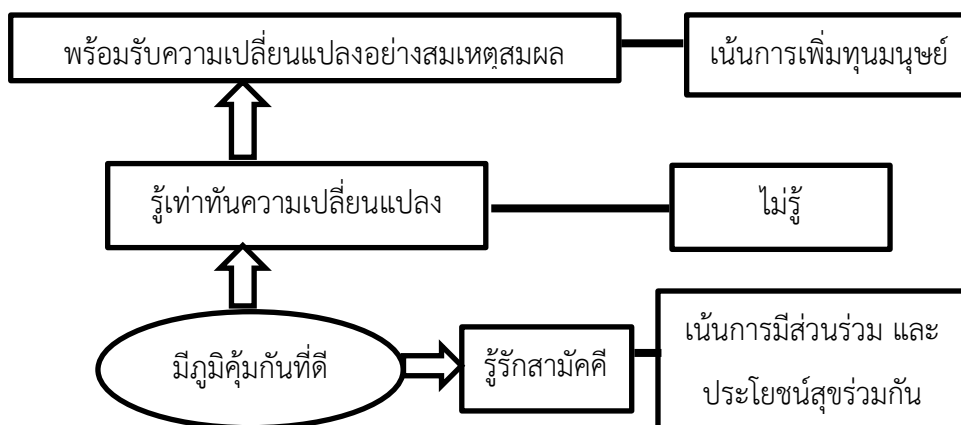
2) หลักของความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ (ถวัลย์ มาตรฐาน, 2550: 34)



ภาพที่ 2 หลักความมีเหตุผลตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา : ประตินันท์ อุปรมัย, (2551 : 24)

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่า การมีเหตุผลของบุคคลที่จะเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้นั้น บุคคลจะต้องรู้ถึงสาเหตุ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่กำลังจะหาเหตุผลนั้นอย่างแท้จริงรวมทั้งรู้ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับตน และผู้อื่นด้วยนั่นก็คือการจะรู้สาเหตุของสิ่งที่จะหาเหตุผลได้ ต้องมีการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น ๆ ให้มากพอ แล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์อย่างมีวิสัยทัศน์ การมีเหตุผลนี้ต้องสอดคล้องกับเงื่อนไขของการมีความรู้และการมีคุณธรรมที่จำเป็นต้องมีด้วย นั่นก็คือ บุคคลจำเป็นต้องมีความรู้มากพอที่จะรู้ว่าควรหาข้อมูลอะไร ด้วยวิธีการใด และจะวิเคราะห์หรือสังเคราะห์ข้อมูลนั้นอย่างไร จึงจะไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนหรือเบียดเบียนผู้อื่น (ประตินันท์ อุปรมัย, 2551 : 24)

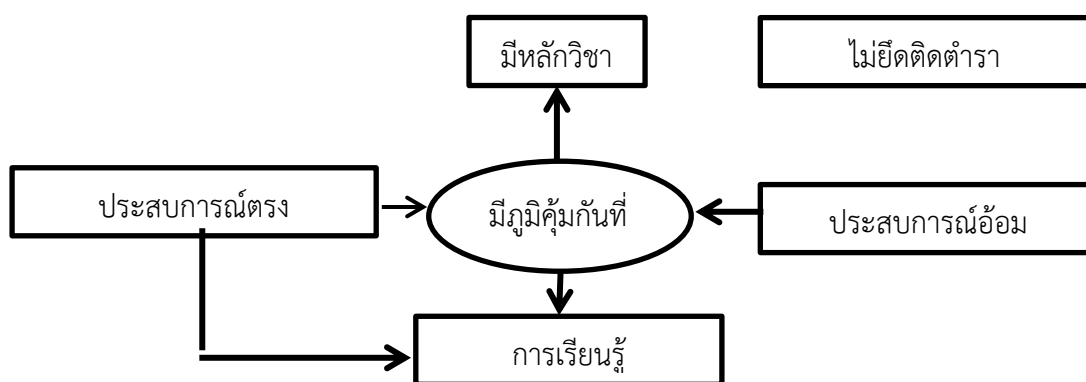
3) หลักของการมีภูมิคุ้มกันที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล (ถวัลย์ มาสจรัส, 2550: 34)



ภาพที่ 3 หลักการมีภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา: ประดิษฐ์ อุปรมย์, (2551 : 25)

จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าภูมิคุ้มกันที่ดีตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้หมายถึง การที่บุคคลรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง และพร้อมที่จะรับความเปลี่ยนแปลงอย่างสมเหตุสมผล โดยบุคคลต้องเป็นผู้ใฝ่รู้เหตุการณ์รอบตัว และเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมที่ตนต้องมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วยอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถตามทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในกระแสโลกาภิวัตน์ การมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ก็จะต้องเน้นที่การเพิ่มทุนมนุษย์ ซึ่งหมายถึงการพัฒนาตน ให้มีความรู้ความสามารถได้เต็มศักยภาพที่มีอยู่เพื่อที่ว่าเมื่อดำเนินชีวิตด้านความพอประมาณอย่างมีเหตุผลแล้วจะมีภูมิคุ้มกันที่ดีได้ (ประดิษฐ์ อุปรมย์, 2551 : 25)

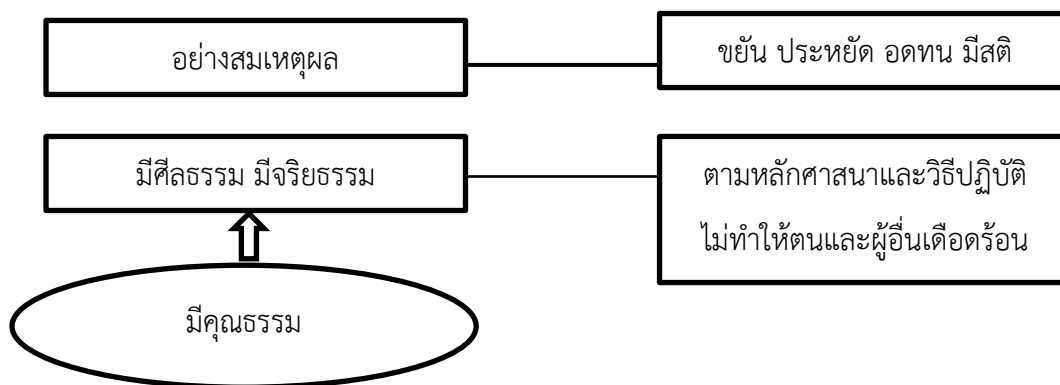
4) เงื่อนไขของการมีความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบคอบ ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ (ถวัลย์ มาสจรัส, 2550: 35)



ภาพที่ 4 หลักการมีความรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา: ประดิษฐ์ อุปรมย์, (2551 : 27)

จากภาพที่ 4 จะเห็นได้ว่าความรู้ของบุคคลเกิดจากการเรียนรู้ และการเรียนรู้เกิดจากการมีประสบการณ์ ทั้งโดยทางตรงที่บุคคลได้พบได้เห็นหรือได้เข้าไปอยู่เหตุการณ์ด้วยตนเอง กับการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีประสบการณ์ทางอ้อมที่ได้รับการบอกเล่าของผู้อื่น หรือจากการอ่าน การค้นคว้าในตำราที่มีผู้รู้เขียนไว้ ความรู้ที่เหมาะสมต้องเป็นความรู้ที่มีหลักวิชา คือเป็นความรู้ที่ได้มีการวิเคราะห์สังเคราะห์จากผู้รู้หรือมีการพิสูจน์ จนเป็นที่ยอมรับว่าสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์โลกในลักษณะหนึ่ง ด้วยหลักการของความพอประมาณที่สมเหตุสมผล อย่างมีภูมิคุ้มกันที่ดี การแสวงหาความรู้ของบุคคลเพื่อการนำมาใช้ให้เกิดความพอประมาณ ในลักษณะดังกล่าวจำเป็นต้องคำนึงถึงความพอควรแก่ภูมิสังคมคือ ต้องไม่ยึดติดกับตำราที่บุคคลได้ความรู้มา ซึ่งก็หมายถึงว่าการมีหลักวิชาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญของหลักการ 3 ประการ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แต่การยึดติดกับตำราที่ให้หลักวิชาการมาโดยไม่คำนึงถึงสภาพท้องถิ่นของตน อาจทำให้มีการนำหลักวิชาที่ได้มาใช้อย่างขาดความเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น หรือขาดความพอเหมาะกับความเหมาะสมในสังคมที่บุคคลเป็นสมาชิกอยู่ได้ (ประด็นันท์ อุปรมัย, 2551 : 27)

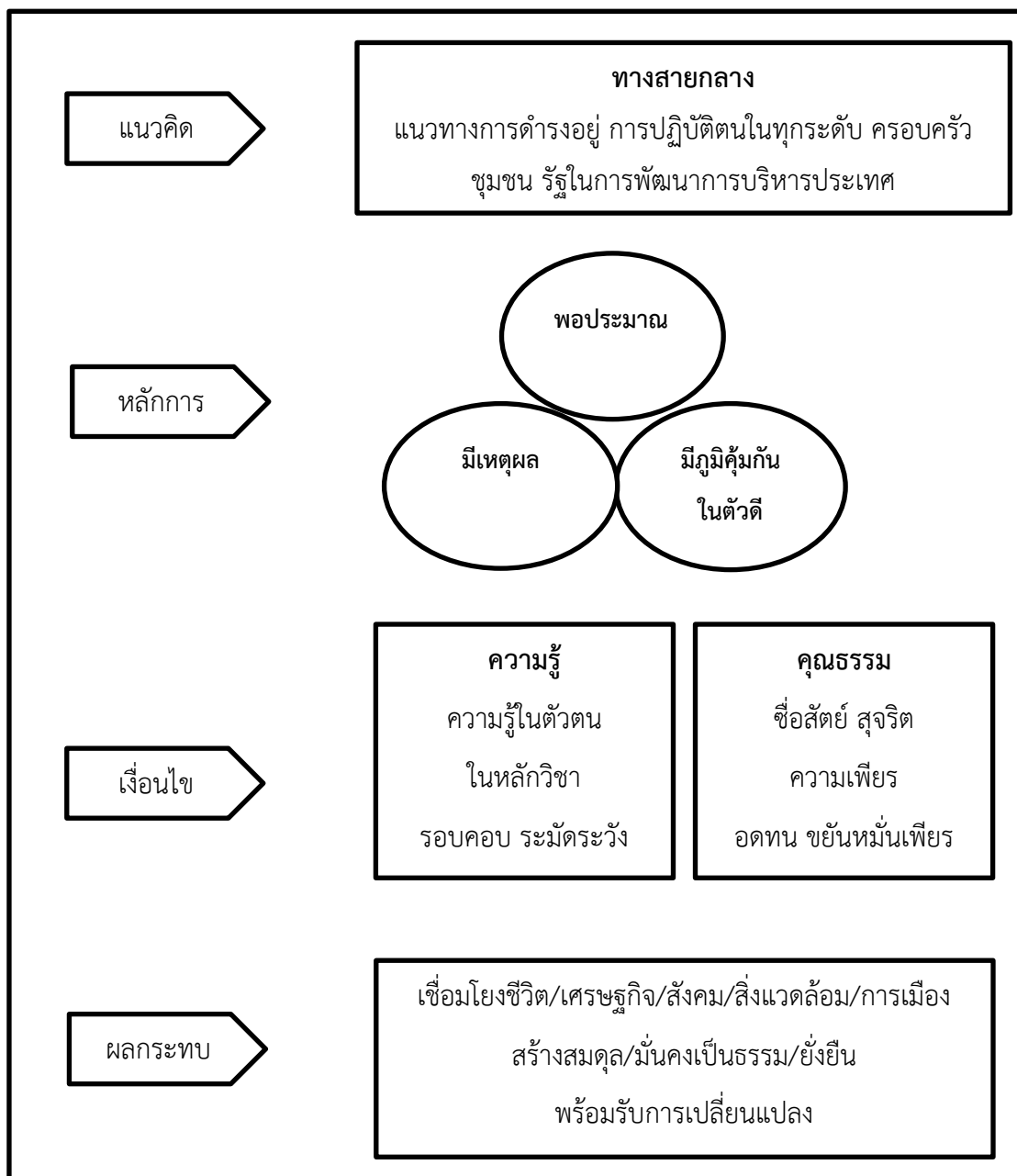
5) เงื่อนไขของการมีคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทนมีความเพียรใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต (ถวัลย์ มาสจรัส, 2550 : 35)



ภาพที่ 5 หลักการมีคุณธรรมที่ดีตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา : ประด็นันท์ อุปรมัย, (2551 : 30)

จากภาพที่ 5 จะเห็นได้ว่า คุณธรรมตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรวมถึงทั้งคุณธรรมที่มาจากคำสอนทางศาสนาของทุกศาสนาที่ผู้นับถือ และคุณธรรมที่เป็นจริยธรรมที่สมาชิกของสังคมพึงปฏิบัติเพื่อความสงบสุขของสังคมนั้น ๆ คุณธรรมที่บุคคลควรนำมาใช้เป็นเงื่อนไขในการสร้างความพอประมาณที่มีเหตุผล และภูมิคุ้มกันที่ดีนั้นมีอยู่หลายประการส่วน การที่บุคคลจะตระหนักว่าคุณธรรมใดมีสาระอะไร และส่งผลได้อย่างไรบ้าง ก็ต้องอาศัยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความรอบรู้ที่เป็นเงื่อนไขอีกประการหนึ่งของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยเช่นกัน ในด้านคุณธรรมที่เป็นคำสอนทางศาสนา

และเป็นจริยธรรมในสังคมที่เป็นพื้นฐานที่ทุกคนมักประจักษ์กันดี เช่นเดียวกันอยู่แล้ว เช่น คุณธรรมที่ว่าด้วยเรื่องของการมีความซื่อ การรู้จักประหยัด การรู้จักอดทน อดกลั้น และมีสติ (ประด็นันท์ อุปรมัย, 2551 : 30)



ภาพที่ 6 สรุปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, คณะอนุกรรมการขับเคลื่อน เศรษฐกิจพอเพียง, (2548 : 38)

สุนทร กุลวัฒน์วรพงศ์ (2544 : 62) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นการดำรงชีวิตในความพอมีพอกิน มีชีวิตใหม่ คือ หวนกลับมาใช้ชีวิตวิถีไทยที่จะทำให้ชาติบ้านเมือง และตัวเราหลุดพ้นจากความทุกข์ และมีความสุขในที่สุด

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาเศรษฐศาสตร์ (2546 : 33) ระบุไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงมิใช่เพียงแค่ปรัชญาในการดำเนินชีวิตของปัจเจกบุคคล แต่เป็นเรื่องของกลุ่ม หรือคณะบุคคล และมีใช้เรื่องการทำมาหากินเล็ก ๆ น้อย ๆ ในระดับครอบครัว แต่เป็นยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศถึงขนาดที่เรียกว่าเป็นวิธีการผลิต (Mode of Product) ที่เชื่อมโยงไปถึงศิลปวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ของตนเอง

อภิชัย พันธเสน (2549 : 46) ได้วิเคราะห์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงว่าแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนี้ มีสถานการณ์ที่สำคัญ 2 ประการคือ 1) เป็นทิศทางสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ทำให้สามารถพึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องผ่านระบบการตลาดอย่างน้อยหนึ่งในสี่ของกิจกรรมทั้งหมด 2) เป็นแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ประกอบด้วยความพอเพียงหรือความพอประมาณ คือ ไม่ฟุ้งเฟ้อแต่ก็ไม่จำเป็นต้องกระเปียดกระเสียดจนเกิดความเดือดร้อน แต่ที่สำคัญที่สุดก็จะต้องมีเหตุผลแต่เป็นเหตุผลในพุทธธรรมหรือจริยธรรมของทุกศาสนา นั่นคือ ความไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริตและไม่เอาัดเอาเปรียบผู้อื่นเพราะถ้าทุกคนในสังคมดำเนินชีวิตในลักษณะนี้สังคมโดยรวมก็จะมีความสุข

ปริญานูช พิบูลสรารุช (2549 : 1) ได้เสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับต่าง ๆ ดังนี้ 1) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล/ครอบครัว เริ่มต้นจากการเสริมสร้างคนให้มีการเรียนรู้วิชาการ และทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อให้สามารถรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งเสริมสร้างคุณธรรม จนมีความเข้าใจและตระหนักถึงคุณค่าของการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม และอยู่ร่วมกันกับระบบนิเวศวิทยาอย่างสมดุล เป็นผู้ให้ เกื้อกูล แบ่งปัน มีสติยั้งคิดพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ จนกระทั่งเกิดเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีในการดำรงชีวิต สามารถคิด และกระทำบนพื้นฐานของความมีเหตุมีผล พอเหมาะพอประมาณกับสถานการณ์พบทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคล 2) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับชุมชน ชุมชนพอเพียง ประกอบด้วย บุคคล/ ครอบครัวต่าง ๆ ที่มีความพอเพียง คือ มีความรู้ และโดยพยายามใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ในชุมชน ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ผ่านการร่วมแรงร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคล ที่จะสร้างประโยชน์สุขของคนส่วนรวม และก้าวหน้าของชุมชนอย่างมีเหตุผล 3) การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงระดับประเทศ มีแผนการบริหารจัดการประเทศที่ส่งเสริมให้บุคคล/ชุมชนต่าง ๆ มีวิถีปฏิบัติ มีความร่วมมือ และการพัฒนาในสาขาต่าง ๆ ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และดำเนินการตามแผนดังกล่าวอย่างรอบครอบ เป็นขั้นตอน เริ่มจากการวางรากฐานของประเทศให้มีความพอเพียง โดยส่งเสริมให้ประชาชนส่วนใหญ่ สามารถอยู่อย่างพอมีพอกิน และพึ่งตนเองได้ ด้วยมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร เอื้อเฟื้อแบ่งปัน และใช้สติปัญญาในการตัดสินใจ และดำเนินชีวิต พร้อมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มคนต่าง ๆ

จากหลากหลายภูมิสังคม หลากหลายอาชีพหลากหลายความคิด หลากหลายประสบการณ์ เพื่อสร้างความเข้าใจและรู้ความจริงระหว่างกันของคนในประเทศ จนนำไปสู่ความสามัคคี และจิตสำนึกที่จะร่วมแรงร่วมใจกันพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปอย่างสอดคล้องสมดุล

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว สังคม ระดับองค์กร หน่วยงาน สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ใน ทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความเข้มแข็ง และความชำนาญโดยอาศัยภูมิปัญญา ความสามารถของตน และชุมชนทำให้เกิดพลังทางสังคม พัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ ทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ร่วมมือกันพัฒนาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับรัฐหรือระดับประเทศ

2.2.5 แนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และวิถีปฏิบัติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแก่พสกนิกรชาวไทยมานานกว่า 40 ปี ดังจะเห็นได้ว่า ปรากฏ ความหมายเป็นเชิงนัยเป็นครั้งแรก ในพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปี 2517 ที่พระองค์ได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการพัฒนาบนหลัก แนวคิดพึ่งตนเองเพื่อให้เกิดความพอมีพอกินพอใช้ของคนส่วนใหญ่ โดยใช้หลักของความพอประมาณ การคำนึงถึงการมีเหตุผลการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง และทรงเตือนสติประชาชนคนไทย ไม่ให้ประมาทตระหนักถึงการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนที่ถูกต้องตามหลักวิชา และการมีคุณธรรม เป็นกรอบในการปฏิบัติ และการดำรงชีวิตในช่วงที่ประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจใน ปี 2540 นับเป็นบทเรียนสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้าใจถึงผลจากการพัฒนาที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับศักยภาพของประเทศที่พึ่งพิงความรู้ เงินลงทุนจากภายนอกประเทศเป็นหลัก โดยไม่ได้สร้างความมั่นคง และเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีภายในประเทศ ให้สามารถพร้อมรับความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอกจนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ ครั้งใหญ่ ส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ดังนั้นจึงมีแนวคิดให้การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีหน่วยงานหรือนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สุชาติ นันทะไชย (2548 : 8) กล่าวว่าการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินงาน คือ 1) กำหนดแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2) จัดตั้งคณะกรรมการเศรษฐกิจโครงการพอเพียงในโรงเรียนที่รับผิดชอบการพิจารณาดำเนินการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ 3) สำรองสภาพ

ปัจจุบัน และปัญหาของโรงเรียน และชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนงานโครงการ และแผนปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ โดยให้ผู้ปกครองชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5) สนับสนุนติดตาม ประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความมั่นคง และยั่งยืน 6) ประชาสัมพันธ์แนวคิด และเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 7) แสวงหาความร่วมมือความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชนและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐ และเอกชน

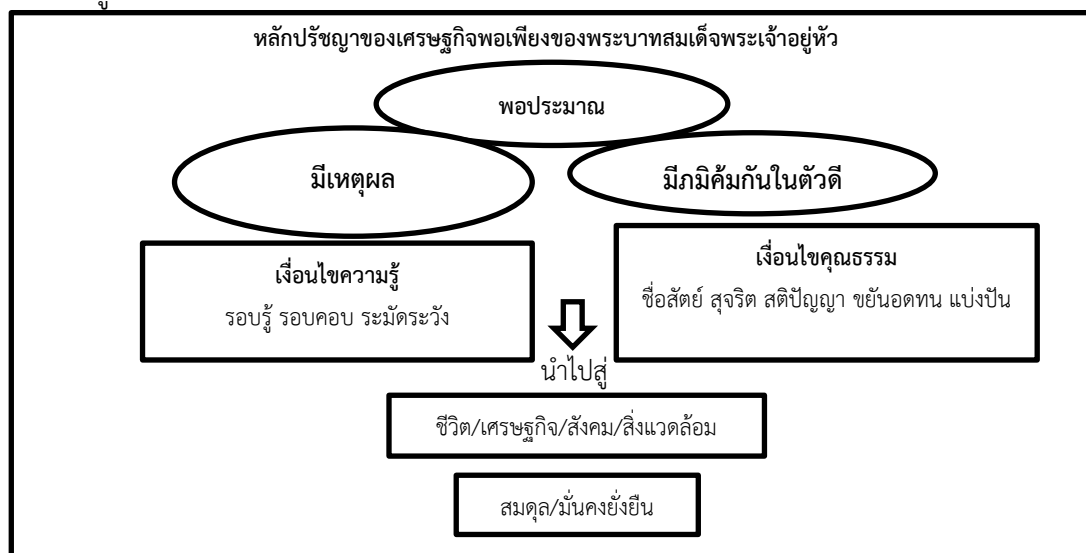
คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2548: 45) กล่าวถึง การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พิจารณาในประเด็น ดังนี้ **กรอบแนวคิด** เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตน ในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากวิกฤติ เพื่อความมั่นคง และความยั่งยืนของการพัฒนา **คุณลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง** สามารถนำมา ประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และพัฒนาอย่างเป็น ขั้นตอน **ค่านิยมความพอเพียง** จะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะดังนี้ **ความพอประมาณ** หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ **ความมีเหตุผล** หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับ ระดับของความพอเพียง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน คำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น จากการกระทำนั้นอย่างรอบคอบ **การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว** หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้ง ไกล และเงื่อนไขการตัดสินใจ และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้น ต้องอาศัยทั้ง ความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และ ความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

2) เงื่อนไขคุณธรรม ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต ไม่โลภ ไม่ตระหนี่

เจริญ อภิไชย (2551 : 21) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาโดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการจัดการสถานศึกษา โดยใช้หลักในการบริหารจัดการ และประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากรการบริหารทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อมอย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุด เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

แนวทางปฏิบัติ/ผลที่คาดว่าจะได้รับ จากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้คือ การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยีหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ



ภาพที่ 7 หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง, (2548 : 46)

4) การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษานั้นจะต้องมุ่งพัฒนาที่ตัวครูก่อนเป็นอันดับแรก เพราะครูถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่เด็ก ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้ก่อน เพราะเมื่อครูเข้าใจ ครูก็จะได้เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กได้ ครูจะสอนให้เด็กรู้จักพอครูจะต้องรู้จักพอก่อน โดยอยู่อย่างพอเพียงและเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ต้องมีสติในการเลือกรับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามา รู้จักเลือกรับและรู้จักต่อยอด องค์ความรู้ที่มีอยู่ หมั่นศึกษาเพิ่มพูนความรู้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ไม่ก้าวกระโดด ในการเลือกรับข้อมูลนั้น ต้องรู้จักพิจารณาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน แก้ไขปัญหาอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ประเมินความรู้และสถานการณ์อยู่ตลอดเวลาจะได้รู้จัก และเตรียมความพร้อมที่จะรับมือกับสภาพ และผลจากการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ และระมัดระวัง มีความหมายสำคัญของการขับเคลื่อน คือ การทำให้เด็กรู้จักความพอเพียง ปลูกฝังอบรมบ่มเพาะให้เด็กมี ความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม โดยสอดแทรกแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อสอนให้เด็กรู้จักการใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง เห็นคุณค่าของทรัพยากรต่าง ๆ รู้จักอยู่

ร่วมกับผู้อื่นรู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบ่งปันมีจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าของ วัฒนธรรม ค่านิยมความเป็นไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รู้ว่าตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งใน สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของโลก การกระทำของตนย่อมมีผล และเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อม ในโลกที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ด้วย ซึ่งการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นสำคัญ คือ ครูจะต้องรู้จัก บูรณาการการเรียนการสอนให้เด็ก และเยาวชนเห็นถึงความเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งความเป็นองค์รวมนี้จะเกิดขึ้นได้ ครูต้องใช้ความรู้ และคุณธรรม เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อน

5) วัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษานำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการ จัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อให้ เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล เกิดการปรับเปลี่ยน กระบวนทัศน์ในการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง วิสัยทัศน์ของกระทรวงศึกษาธิการมุ่งพัฒนาสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ส่งผลสู่การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงของผู้เรียน ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

เป้าหมาย

ระยะที่ 1 ปี 2550 กำหนดให้มีสถานศึกษาที่สามารถเป็นแบบอย่างในการจัดกระบวนการ เรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่ำกว่าจำนวน 80 แห่ง

ระยะที่ 2 ปี 2551-2552 พัฒนาและขยายเครือข่ายสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัด กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกจังหวัด เป็น จำนวน 800 แห่ง

ระยะที่ 3 ปี 2553-2554 พัฒนาให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละ สถานศึกษาได้ครบ ทุกแห่งทั่วประเทศ

2.2.6 ยุทธศาสตร์ และแนวทางการขับเคลื่อน

กระทรวงศึกษาธิการ (2550-2554: 54) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการขับเคลื่อน

1) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยแนวทางการนำแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการการศึกษา

2) จัดทำแนวทางการจัดการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา โดยสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามลำดับโดยเริ่มให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้อัตนุบุคคล และครอบครัว รู้จักนำไปประยุกต์ใช้นำไปขยายผลในครอบครัว และชุมชนเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและประเทศ

3) จัดทำแนวทางการจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาบุคลากร แนวทางการขับเคลื่อน

1) อบรมสัมมนาผู้บริหารการศึกษาให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2) ฝึกอบรม และพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษากลุ่มเป้าหมายให้สามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปบูรณาการสู่การเรียนการสอน และการบริหารจัดการ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การขยายผล และพัฒนาเครือข่ายแนวทางการขับเคลื่อน

1) ให้สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างเข้าไปช่วยเหลือพัฒนาสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ 1:10 แห่งในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการ
2) ให้มีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมสนับสนุนประสานการดำเนินงานของเครือข่าย
3) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ และเชื่อมโยงเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ แนวทางการขับเคลื่อน

1) เผยแพร่การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการศึกษา โดยจัดทำสื่อรูปแบบต่าง ๆ
2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความก้าวหน้าของการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากระบวนการติดตาม และประเมินผลแนวทางการขับเคลื่อน ในการติดตาม และประเมินผลเพื่อทราบการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการพัฒนาเครือข่าย โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

1) จัดให้มีคณะกรรมการติดตามประเมินผลระดับกระทรวง ระดับภูมิภาค และระดับสถานศึกษา โดยให้คณะกรรมการมีหน้าที่ติดตามประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานในภาพรวมระดับภูมิภาค และสถานศึกษา

2) กำหนดรูปแบบแนวทางเครื่องมือ และคู่มือ ในการติดตามและประเมินผล 3) ดำเนินการติดตามประเมินผล และรายงานผลตัวชี้วัดความสำเร็จ การติดตามประเมินผลได้กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากร

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาหมายถึง แนวทางในการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์คือ การพัฒนาแนวทางการจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร การขยายผล และพัฒนาเครือข่าย การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และการพัฒนากระบวนการติดตาม และประเมินผล

2.2.7 การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2561, ออนไลน์) ระบุว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริม และสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติภารกิจ เช่น การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการงบประมาณ การศึกษา การจัดสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้อ การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น เพื่อที่ท้ายที่สุดแล้วเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีคิดและวิถีปฏิบัติ จนเป็นวิถีชีวิตเพื่อผลให้เกิดการปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียน เด็ก และเยาวชน ให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” (Sufficiency Mindset and Behavior) เพื่อจะได้สามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อน เนื่องมาจากกระแสพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ปวงชนชาวไทยได้เริ่มรับรู้ และเรียนรู้มา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 คณะทำงาน ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของกระทรวงศึกษาได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2550 จนปรากฏผลทำให้เกิดสถานศึกษาพอเพียงกว่า 21,126 แห่งทั่วประเทศ ในปีการศึกษา 2558 มูลนิธิยุวสถิรคุณ จึงได้จัดตั้ง ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง โดยเริ่มเปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน 2557 เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของภาครัฐ และภาคีเครือข่ายให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นมีความเข้มแข็ง และยั่งยืน

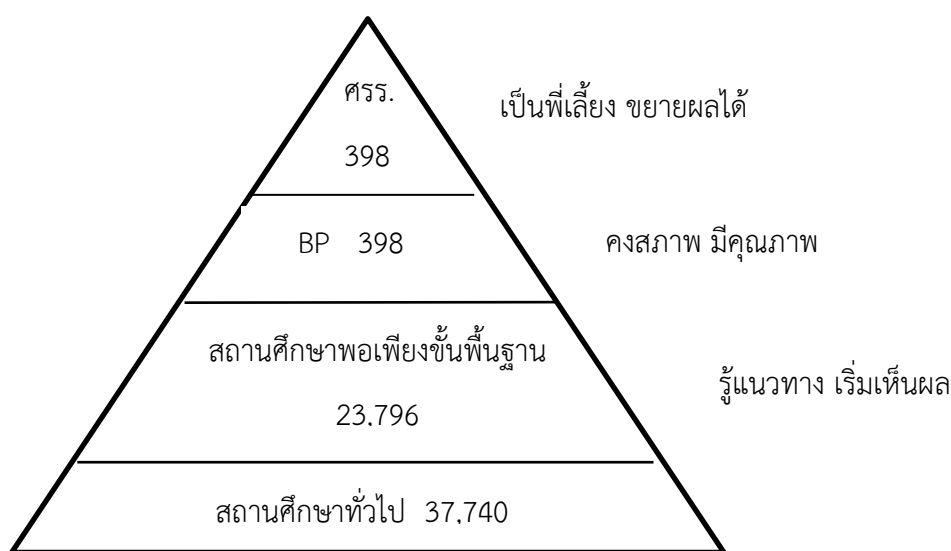
2.2.7.1 ประเภทของสถานศึกษาพอเพียง การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาได้รับการสนับสนุนโดยศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ สู่สถานศึกษามาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีสถานศึกษาพอเพียง ใน 3 ระดับ ได้แก่ สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ และศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งมีความหมาย และความเป็นมาดังต่อไปนี้

1) สถานศึกษาพอเพียง (สพพ.) หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา และจัดการศึกษาในสถานศึกษาในทุกมิติ (Whole School Approach) รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการทำงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดค่านิยม และบ่มเพาะอุปนิสัย และคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ทั้งทางกายภาพ วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคการศึกษากระทรวงศึกษาธิการโดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาโดยกำหนดเป้าหมายให้มีการพัฒนา และขยายผลให้มี “สถานศึกษาที่เป็นแบบอย่าง ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ไม่ต่ำกว่า 800 แห่ง ทั่วประเทศภายในปี พ.ศ. 2552 และสถานศึกษาทุกแห่งน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่ สถานศึกษาภายในปี พ.ศ. 2554 และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ข้างต้น สพพ.ได้กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนเพื่อขยายผลสถานศึกษาพอเพียง โดยกำหนดเป้าหมายให้มีสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สพฐ. ไม่น้อยกว่า 9,999 แห่ง ภายในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งก็ได้เกินเป้าหมาย คือ มีสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง 13,837 แห่ง และหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีสถานศึกษาในสังกัดก็ได้ดำเนินการขยายผลเช่นเดียวกับ สพฐ. อย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงจากทุกสังกัดทั่วประเทศตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550-2559 จำนวน 23,796 แห่ง ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

2) สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ (สพพ.) หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลที่ได้รับการคัดเลือกเป็น “รางวัลสูงสุดระดับชาติสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศระดับประเทศ” ประกาศโดยศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา และช่วยสนับสนุนให้เกิดการขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้สถานศึกษาที่ได้รับประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงกว่า 20,000 แห่งทั่วประเทศ และมีศักยภาพเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และการจัดการศึกษาที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาพอเพียงอื่น ๆ รวมถึงชุมชน และสังคมในวงกว้างได้ยกระดับคุณภาพไม่ให้หยุดนิ่งหลังจากได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้วโดยเปิด โอกาสให้ส่งผลงานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งปรากฏภาพความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียนโดยเฉพาะ อย่างยิ่งผู้เรียน

จะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

3) ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ศสร.) หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่มีความประสงค์จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพ ที่จะเป็นที่เลี้ยงขยายผลไปสู่แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้าสู่สถานศึกษา ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากรที่สามารถเป็นวิทยากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือนักเรียนแกนนำ เป็นที่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ที่สนใจได้ และมีผลงานเชิงประจักษ์ว่าสามารถเป็นที่เลี้ยง ช่วยพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง จนเมื่อได้มีการดำเนินการมา ปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ ร่วมมือกับเครือข่ายขับเคลื่อนฯ หลายหน่วยงานพัฒนาเครื่องมือ และขั้นตอนวิธีการประเมิน ตลอดจนพัฒนา และแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา” เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ทำให้ในปัจจุบันมีสถานศึกษา พอเพียง ที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ทั้งสิ้น 205 แห่ง จากทุกสังกัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ (ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง, มูลนิธิยุวสถิรคุณ 2561, ออนไลน์) ซึ่งข้อมูลจำนวนของสถานศึกษาพอเพียงแต่ละประเภท เป็นดังภาพที่ 8



ภาพที่ 8 ประเภทของสถานศึกษาพอเพียง (ข้อมูลเดือนกันยายน 2560) ที่มา : ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง, มูลนิธิยุวสถิรคุณ, (2561 : ออนไลน์)

จากภาพที่ 8 แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาในแต่ละประเภท มีการดำเนินการ ขับเคลื่อนสถานศึกษา มุ่งสู่สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีแนวโน้มที่จะมีการดำเนิน

การขยายผล เพื่อขับเคลื่อนให้ทุกสถานศึกษาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

จากที่กล่าวมาข้างต้นใน แนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ทราบถึงความหมายความเป็นมา ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ทำให้ทราบถึงความสำคัญ และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา

ดังนั้น จากแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ ประเวศ วะสี (2542 : 1), ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549 : 1), ถวัลย์ มาสจรัส (2550 : 34), เกษม วัฒนชัย และจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555 : 45), กระทรวงศึกษาธิการ (2550-2554 : 54), ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2561 : ออนไลน์) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548 : 46) เพื่อที่จะอธิบายและทำความเข้าใจถึงความสำคัญ การประยุกต์ใช้แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารสถานศึกษา

2.3 แนวคิดสถานศึกษาพอเพียง

2.3.1 ความหมายของสถานศึกษาพอเพียง ได้มีนักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาหรือ ผู้รู้ได้ให้ความหมายของสถานศึกษาพอเพียง ไว้ดังนี้

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551 : 15) ได้ให้ความหมายของ สถานศึกษาพอเพียงไว้ว่า หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาจัดการศึกษา และดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/สังคม โดยผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความรู้ทักษะปฏิบัติตนและดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ปกครอง ชุมชน ดำเนินชีวิต และมีการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน (2554 : 4) ระบุไว้ว่า สถานศึกษาพอเพียง หมายถึง สถานศึกษาที่จัดกระบวนการเรียนการสอน และบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาชี้แนวทางการดำรงอยู่ และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับรัฐทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555 : 16) ได้ให้ความหมายของสถานศึกษาพอเพียงไว้ว่า หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สู่การบริหารจัดการ โดยเน้นการปลูกฝังให้นักเรียนน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้เป็นหลักคิด หลักทำงาน หลักปฏิบัติในชีวิตประจำวัน จนกระทั่งมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงเพื่อให้สามารถรักษาสมดุลในการดำเนินชีวิต และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาได้อย่างมีสติตลอดจนใช้ปัญญาความรู้ ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ส่วนรวมทั้งในปัจจุบัน และอนาคต

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปว่า สถานศึกษาพอเพียง หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดสถานศึกษาพอเพียงที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการใน 5 ด้านประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์

2.3.2 องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง

ปริญญานุช พิบูลสรารุช (2551 : 13) ได้กำหนดองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียงไว้ในหนังสือเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาไว้ว่า ประกอบด้วย การบริหารสถานศึกษา การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ (2552 : 40) ได้วิจัยพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับรายการประเมิน และเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกระบวนการเรียนการสอน และบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ (2554) เป็นการประเมินระดับคุณภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษา 5 ด้าน 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน 3) มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิทย์ (2553 : 35) ได้ทำการศึกษาวิจัยรูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดแม่ฮ่องสอน องค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านการบริหารจัดการประกอบด้วย นโยบาย วิชาการ งบประมาณ และการบริหารทั่วไป 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย หน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย การแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ 4) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร การติดตามขยายผล 5) ด้านผลลัพธ์

กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 25) กำหนดองค์ประกอบและรายการประเมินเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของ

เศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ปี 2554 - 2556 ใน 5 ด้าน 17 องค์ประกอบ 62 ตัวบ่งชี้ ซึ่งระบุในเครื่องมือประเมินสถานศึกษาแบบอย่างการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2554-2556 โดยมี รายละเอียด ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 นโยบาย (4 ตัวบ่งชี้) 2) องค์ประกอบที่ 2 วิชาการ (4 ตัวบ่งชี้) 3) องค์ประกอบที่ 3 งบประมาณ 4 ตัวบ่งชี้) 4) องค์ประกอบที่ 4 บริหารทั่วไป (2 ตัวบ่งชี้)

ด้านที่ 2 ด้านหลักสูตร และการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ มี 4 องค์ประกอบ 14 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบที่ 1 หน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2 ตัวบ่งชี้) 2) องค์ประกอบที่ 2 การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้ (4 ตัวบ่งชี้) 3) องค์ประกอบที่ 3 สื่อ และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3 ตัวบ่งชี้) 4) องค์ประกอบที่ 4 การวัด และประเมินผลการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (4 ตัวบ่งชี้)

ด้านที่ 3 ด้านการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มี 3 องค์ประกอบ 15 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบที่ 1 การแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน (5 ตัวบ่งชี้) 2) องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมนักเรียน (6 ตัวบ่งชี้) 3) องค์ประกอบที่ 3 กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์ (4 ตัวบ่งชี้)

ด้านที่ 4 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 2 องค์ประกอบ 7 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง (4 ตัวบ่งชี้) 2) องค์ประกอบที่ 2 การติดตาม และขยายผล (3 ตัวบ่งชี้)

ด้านที่ 5 ด้านผลลัพธ์ ประกอบด้วย

องค์ประกอบที่ 1 สถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 2.1 คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบที่ 3 บุคลากรของสถานศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 3.1 บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตัวบ่งชี้ที่ 3.2 บุคลากรจัดการทรัพยากร และดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจอย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตัวบ่งชี้ที่ 3.3 บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวม และสาธารณประโยชน์ ตัวบ่งชี้ที่ 3.4 บุคลากรรู้จักใช้ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต่าง ๆ ตัวบ่งชี้ที่ 3.5 บุคลากรดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์

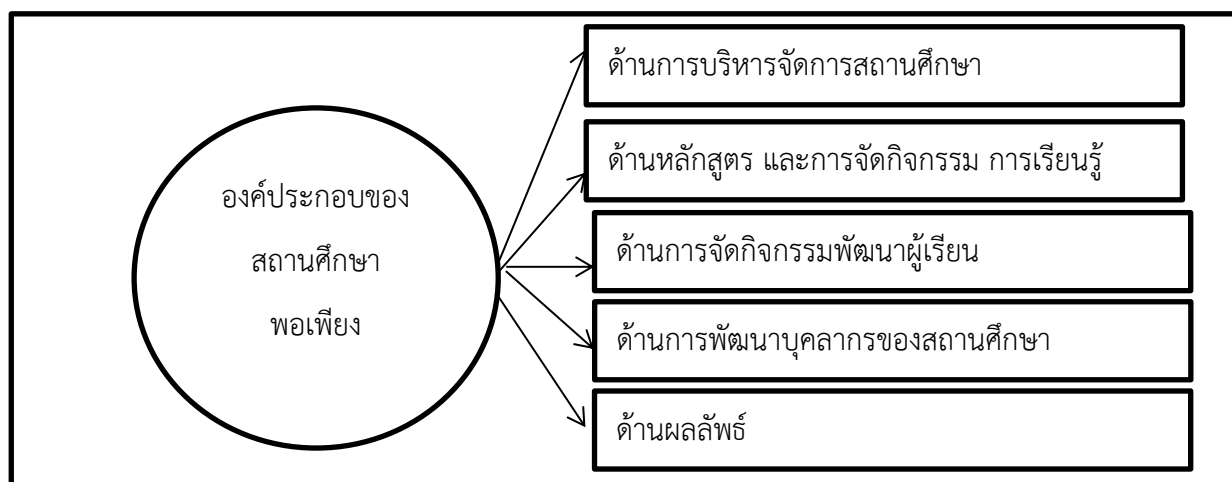
องค์ประกอบที่ 4 ผู้เรียน ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ที่ 4.1 ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 4.2 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัตถุประสงค์ ตัวบ่งชี้ที่ 4.3 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม ตัวบ่งชี้ที่ 4.4 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม ตัวบ่งชี้ที่ 4.5 ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

จากแนวคิดองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง ของนักการศึกษานำมาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพความเหมือน และความต่างขององค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง ใช้ในการประยุกต์ผสมผสาน และสร้างขั้นตอนการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดองค์ประกอบ การสังเคราะห์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สังเคราะห์องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง	แนวคิดทฤษฎี				รวม
	กระทรวงศึกษาธิการ	พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์	จักรประุพท์ วิชาอัครวิทย์	ปริญานูช พิบูลสรารุช	
ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา	✓	✓	✓	✓	4
ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้	✓	✓	✓	✓	4
ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	✓	✓	✓	✓	4
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	✓	✓	✓		3
ด้านผลลัพธ์	✓	✓	✓		3

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า การสังเคราะห์องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง จากแนวคิดของนักการศึกษา ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่ความถี่สูง มาเป็นองค์ประกอบในการเลือกขั้นตอนการปฏิบัติ (ในที่นี่คือความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป) ได้องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง ทั้งหมด 5 องค์ประกอบ ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์ ดังภาพที่ 9



ภาพที่ 9 แสดงองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง

จากภาพที่ 9 แสดงองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง ที่ได้รับการสังเคราะห์จากทัศนะของนักวิชาการ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบ ที่จะนำไปสู่การสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นกรณีศึกษาเชิงปฏิบัติการ และตัวชี้วัดองค์ประกอบ ดังนี้

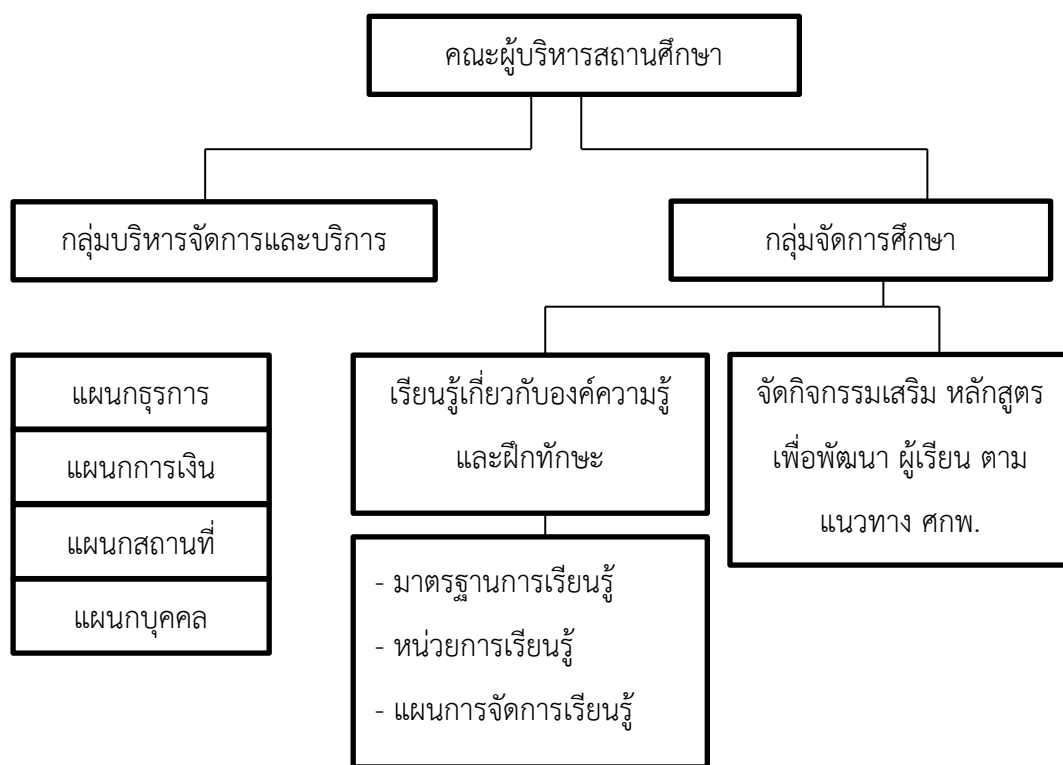
1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีนักรการศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา กล่าวถึงในการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 4) มีนโยบายให้หน่วยงานในสังกัด และในกำกับร่วมประสานความร่วมมือระหว่างกัน มีการดำเนินการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา และกำหนดแผนดำเนินงานหลักไว้ 4 ประการ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจโดยพัฒนามาตรฐานการเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ ตลอดจนกิจกรรมส่งเสริมรูปแบบต่าง ๆ การพัฒนาบุคลากรเครือข่าย การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจ 2) การนำสู่การปฏิบัติโดยนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน และการบริหารการจัดการในสถานศึกษา 3) การประสานความร่วมมือ และเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการจัดทำฐานข้อมูลกลาง เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 4) การติดตาม และประเมินผลโดยการพัฒนาตัวชี้วัดความพอเพียงของสถานศึกษา การติดตามผลการดำเนินงานในพื้นที่

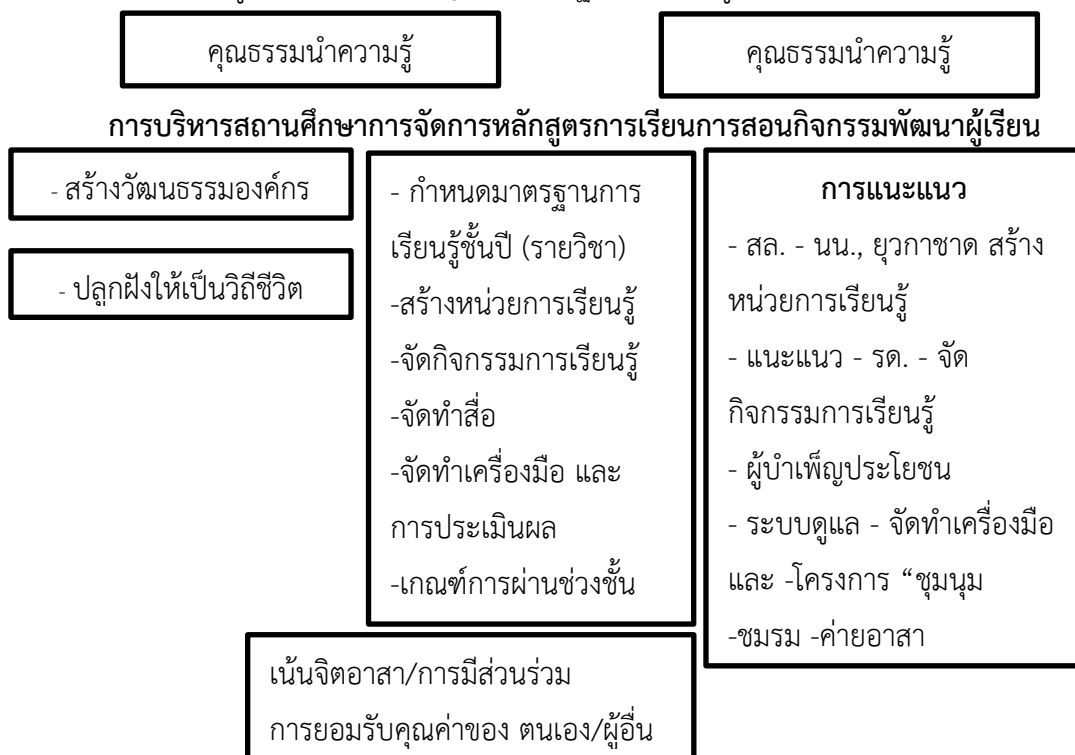
สมาน รังสิโยภุชณ์ (2544 : 81) กล่าวว่า การจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง สามารถดำเนินการได้ 2 ส่วน ส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา และส่วนที่เป็นการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งส่วนที่ 2 นี้ ประกอบด้วย การสอดแทรกสาระเศรษฐกิจพอเพียงในหลักสูตร และสาระการเรียนรู้ในห้องเรียน และประยุกต์หลักเศรษฐกิจในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาในระยะแรก ได้เริ่มจากการไปค้นหากิจกรรม

พัฒนาผู้เรียนที่มีคุณลักษณะ และการจัดการที่สอดคล้องหลักเศรษฐกิจพอเพียง คือ พอประมาณ กับศักยภาพของนักเรียนพอประมาณกับภูมิสังคมของโรงเรียน และชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีโครงสร้าง ดังรูปที่ 10

โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา



การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การจัดการศึกษา



ภาพที่ 10 โครงสร้างการบริหารสถานศึกษา ที่มา สมาน รั้งสิโยภุณณ์, (2544 : 83)

สุชาติ นันทะไชย (2548 : 8) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการการดำเนินงานในการบริหารจัดการให้เป็นสถานศึกษาที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถดำเนินงานได้ ดังนี้ 1) กำหนดแนวคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน 2) จัดตั้งคณะกรรมการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนที่รับผิดชอบการพิจารณา ดำเนินการจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบต่าง ๆ 3) สำรวจสภาพปัจจุบัน และปัญหาของโรงเรียน และชุมชนเพื่อกำหนดเป็นแผนงานโครงการ และแผนปฏิบัติงานภายใต้กรอบแนวคิดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) กำหนดนโยบายให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ โดยให้ผู้ปกครองชุมชน และนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 5) สนับสนุนติดตามประเมินผล และพัฒนาอย่างต่อเนื่องโดยเน้นความมั่นคง และยั่งยืน 6) ประชาสัมพันธ์แนวคิดและเผยแพร่ผลงานให้ผู้ปกครอง และชุมชนได้รับทราบ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และ 7) แสวงหาความร่วมมือความช่วยเหลือจากหน่วยงานในชุมชน และหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน

เจริญ อภิไชย (2551 : 21) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาโดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางจัดการสถานศึกษาโดยใช้หลักในการจัดการ และประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากร การบริหารทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ สภาพแวดล้อม อย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และสามารถพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การบริหารในสถานศึกษา โดยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา บูรณาการในแผนปฏิบัติการประจำปี ทั้งงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป ที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การดำเนินการตามแผนงาน/โครงการพร้อมทั้งติดตามผล นำผลการติดตามไปพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติร่วมกัน

2) ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงในการบริหารจัดการด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังรายละเอียด ต่อไปนี้

สุชาติ นันทะไชย (2548 : 7) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนสามารถดำเนินการได้ ดังนี้

2.1) การจัดหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่

2.1.1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อย และไม่มากเกินไปโดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น

2.1.2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับความพอเพียงนั้นจะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

2.1.3) การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นทั้งในอนาคตอันใกล้ และไกล

2.1.4) ค่านิยมการมีความรู้คู่คุณธรรม

2.2) การจัดหน่วยการเรียนรู้ สถานศึกษาสามารถบูรณาการหลักปรัชญาของ "เศรษฐกิจพอเพียง" ที่ประกอบด้วย 3 หลักการ 2 เงื่อนไขเข้าไปในหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้น และทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ หรือจัดเป็นหน่วยการเรียนรู้เฉพาะเรื่องเช่นหน่วยการเรียนรู้ "การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง" เพิ่มไว้ในกลุ่มการพัฒนาผู้เรียนในทุกระดับชั้นแต่สิ่งสำคัญที่สุดคือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับวิถีภูมิประสพการณ์ และวิถีชีวิตของนักเรียน โดยคำนึงถึงภูมิสังคมในแต่ละท้องถิ่น และนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบแนวคิดในการจัดกิจกรรม

2.3) การจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างเสริมคุณธรรมเพื่อปลูกฝัง และสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะกิจกรรมควรเป็นกิจกรรมที่ปลูกเร้าให้ซึมซับกับลักษณะนิสัยของความพอเพียงความพอประมาณความมีเหตุผล การคิดใคร่ครวญถึงผลที่เกิดจากการกระทำต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ ความพากเพียรพยายาม ความอดทน ความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวัง ความรักในสิ่งแวดล้อม และท้องถิ่น การสร้างเสริมคุณลักษณะดังกล่าวเป็นการสร้างพื้นฐานจิตใจให้คุ้นเคยกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนข้อมูลสารสนเทศควรมีทิศทางที่แน่นอนชัดเจนว่าต้องการพัฒนาความสามารถของเด็กในเรื่องที่เกี่ยวกับสารสนเทศ จนถึงขั้นของการมีทักษะเพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และเป็นประโยชน์ต่อสังคมไทยเด็กไทยรวมถึงคนไทยทุกคนต้องได้รับการพัฒนา และเรียนรู้ร่วมกันในการรู้จักเลือกข้อมูลที่เป็นประโยชน์ และสามารถพัฒนาได้ตามสภาพบรรยากาศแวดล้อม ความพร้อมของสังคมไทยด้วยความพอดีมิใช่ลอกเลียนแบบรับเอามาใช้กับสังคมไทยอย่างไม่รู้เป้าหมายที่แท้จริงของวิทยาการนั้น ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2550ก : 12) ได้กล่าวถึง ตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาด้านวิชาการไว้ว่า การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและบริหารจัดการ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในด้านวิชาการประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด คือ

ตัวชี้วัดที่ 1 มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 2 มีการดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 3 มีการติดตามผลแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน

ตัวชี้วัดที่ 4 มีการนำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน การบริหารงานวิชาการเป็นงานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรม ทุกชนิดในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือชี้ความสำเร็จ และความสามารถของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการหมายถึงการบริหารกิจกรรมในโรงเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด และถือว่าการเรียนการสอนมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่ง ของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน

สิริวรรณ ศรีพหล (2550 : 24) กล่าวว่า การจัดหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน ดังนี้

- 1) การสอดแทรกหรือบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551
- 2) การสอดแทรกหรือบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม
- 3) การจัดการเรียนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายวิชาหนึ่ง

จิรภัทร แก้วกุ (2547 :13) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความหมาย และความสำคัญอย่างไร พิจารณาจากคำจำกัดความหรือนิยามต่อไปนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึงวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่ครูผู้สอน หรือผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึงขั้นตอนของการกระทำที่เป็นผลสืบเนื่องกันไปตั้งแต่ต้นจนถึงตอนจบ และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หมายถึงวิธีการที่สามารถให้นักเรียนได้แสดงออกโดยปฏิบัติอย่างใช้ความคิดพูด และกระทำในขณะที่เรียนจนบรรลุจุดประสงค์ได้รู้เข้าใจภายหลังทำกิจกรรมนั้น ๆ จบลง

ทิตนา แคมมณี (2547 :12) ได้กล่าวว่าการสอนที่ให้ผลดีนั้น ผู้เป็นครูมีอาชีพจำเป็นต้องมีความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนที่ดีมีประสิทธิภาพความสามารถนี้ ถือเป็นหัวใจ

สำคัญของวิชาชีพในการออกแบบการเรียนการสอนที่ดีครูจะต้องสามารถกำหนดเนื้อหา กำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ และความคิดรวบยอดที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียน และออกแบบกิจกรรมการเรียนเรียนรู้ ที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายได้โดยสะดวก

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 76) ได้กล่าวว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนควรดำเนินการเพื่อประโยชน์แก่ผู้เรียน เราให้ผู้เรียนได้แสดงออกได้มีส่วนร่วมฝึกฝนวิธีการแสวงหาความรู้ วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และจัดโดยมีบรรยากาศที่รื่นรมย์สนุกสนาน ตลอดจนจัดให้เหมาะสมกับวัยความสามารถความสนใจของผู้เรียน กล่าวโดยสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อาจมีหลากหลายรูปแบบ ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย และวุฒิภาวะของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเองพัฒนา และขยายความคิดของตนเอง จากความรู้ที่ได้เรียนทั้งในส่วนกว้างและส่วนลึก

3) สื่อ และแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สมพร จารุณี (2540 : 20) ได้กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอนหมายถึง สื่อที่นำเสนอสิ่งเร้าสื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ และหลายประเภท เช่น หนังสือภาพยนตร์เทปเสียง การส่งและนำเสนอสิ่งเร้าประเภทต่าง ๆ ต้องการใช้สื่อที่เป็นวัสดุรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเสมอหนังสือ คือสิ่งนำเสนอสิ่งเร้าคือตัวหนังสือ และรูปภาพภาพยนตร์คือ สิ่งนำเสนอสิ่งเร้าคือ สิ่งที่เป็นแผ่นฟิล์มที่บรรจุภาพเคลื่อนไหว และเสียงได้การใช้สื่อจากแหล่งต่าง ๆ ครูผู้สอนออกแบบ และวางแผนประสบการณ์การเรียนรู้จากสิ่งที่ตัวเอง และนักเรียนสามารถทำได้ หรือสร้างขึ้นมาได้รวมทั้ง อาศัยสิ่งที่พอจะหาซื้อหรือขอยืมมาจากที่อื่นได้ด้วยครู และนักเรียนสามารถวางแผน และสร้างปฏิสัมพันธ์ของเขาเองโดยใช้การบรรยายการสนทนา หรือการศึกษานอกสถานที่

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 23) กล่าวว่า ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้อะไรก็ตาม รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในท้องถิ่นชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองผู้เรียนและผู้สอนสามารถจัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวและในระบบสารสนเทศใช้ในการเรียนรู้โดยใช้วิจารณญาณในการเลือกใช้สื่อ และแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะหนังสือเรียนควรมีเนื้อหาสาระครอบคลุมตลอดช่วงชั้น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มี อย่างเพียงพอ ทั้งนี้ควรให้ผู้เรียนสามารถยืมได้จากศูนย์สื่อ หรือห้องสมุดของสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2550ก : 23) ได้กล่าวว่าผู้สอนสามารถจัดทำ และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ขึ้นเองหรือนำสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว และในระบบสารสนเทศมาใช้ในการเรียนรู้ โดยใช้วิจารณญาณในการใช้สื่อ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ควรจัดให้มีอย่างเพียงพอส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ด้วยตนเองเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และใช้เวลาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความยืดหยุ่นสนองความต้องการของผู้เรียนผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลาทุกสถานที่ และเรียนรู้ได้จากสื่อการเรียนรู้อะไรก็ตาม

ทุกประเภท รวมทั้งจากเครือข่ายการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่อยู่ในชุมชน และแหล่งอื่น ๆ เน้นสื่อที่ผู้เรียน และผู้สอนใช้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2550 : 187) ได้กล่าวว่าสื่อการสอนเปรียบได้กับมือที่สามของครู เพราะครูสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงช่วยเสริมให้การสอนน่าสนใจ และลดพลังงานงานที่ครูต้องพูดอธิบายให้น้อยลงได้ เป็นการประหยัดเวลาสอนลงสื่อการสอนจะช่วยกระตุ้นความสนใจ ของผู้เรียน ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ตลอดจนจำได้นาน สื่อการสอนแบ่งได้เป็นสื่อประเภทวัสดุ เช่น ของจริง ของจำลอง รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ แผนที่ หนังสือ ฯลฯ สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ โทรทัศน์ เครื่องบันทึกเสียงวิทยุ ฯลฯ และสื่อประเภท วิธีการ ได้แก่ กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งใน และนอกห้องเรียน เช่น การสาธิตการแสดงบทบาทสมมุติการแสดงละครการศึกษาออกสถานที่ ฯลฯ เนื่องจากสื่อมีหลายประเภทผู้สอน ต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาจุดประสงค์ของบทเรียน ลักษณะของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

4) การวัด และการประเมินผล

พรทิพย์ ไชยโส (2549 : 21) ให้ความหมายของการวัด (Measurement) คือเป็นการกำหนดปริมาณ หรือจำนวนเลขให้กับสิ่งต่าง ๆ ตามกฎหรือข้อกำหนดที่วางไว้ ซึ่งปริมาณหรือจำนวนตัวเลขที่กำหนดนี้ จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงลักษณะเฉพาะบางประการของสิ่งที่วัดนั้น ในการกำหนดปริมาณในการวัดอาจจะแสดงสัญลักษณ์ด้วยจำนวนที่เป็นตัวเลข หรือสัญลักษณ์อื่น ๆ แต่ในขณะเดียวกันตัวเลขที่กำหนดให้ นั้น โดยตัวของมันเองแล้วจะไม่มีหมายใด ๆ จนกว่าจะถูกกำหนดให้มีความหมายในเชิงปริมาณ เท่านั้นส่วนคำว่า การประเมินผล (Evaluation) หมายรวมถึง การประเมิน (Assessment) เข้าไว้ด้วยกันเมื่อการประเมินหมายถึงการวัด (Measurement) แต่อ้างอิงถึงการทำการตัดสินใจ ในทางการศึกษาซึ่งต้องใช้ข้อมูลจากกระบวนการวัดมาใช้ในการตัดสินใจการตัดสินใจอาจจะทำขึ้น เกี่ยวกับการปฏิบัติของผู้เรียนครูโรงเรียน

ปทีป เมธาคุณวุฒิ (2544 : 75) ได้กล่าวว่าการวัด (Measurement) หมายถึง การให้ตัวเลขกับลักษณะตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น การวัดด้วยแบบวัดที่เป็นมาตรฐานเพื่อทำการวัดความเร็ว หรือความถูกต้องโดยแปรผลการตอบคำถามเป็นตัวเลข แล้วนำผลไปเปรียบเทียบกับ ข้อมูลที่เป็นเกณฑ์การประเมิน (Evaluation) หมายถึง การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่วัดตามเกณฑ์ภายใน และภายนอก เช่น การใช้วิธีการหลากหลายวัดการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีความแตกต่างกันตามบริบทของระบบการศึกษาแต่ละแห่ง กล่าวโดยสรุปการวัด และประเมินผล การเรียนรู้เน้นการประเมินทักษะการคิดขั้นสูงการทำงานของผู้เรียนความสามารถใน การแก้ปัญหา และการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริงจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการประเมินที่หลากหลาย โดยการประเมินจะครอบคลุมความรู้ทักษะความประพฤติ พฤติกรรม

การเรียนรู้การร่วมกิจกรรม และผลงานหรือแฟ้มสะสมงานครูผู้สอนเป็นผู้ประเมินผู้เรียน ประเมินตนเองเพื่อนประเมินเพื่อน รวมทั้งผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมในการประเมิน และแสดงความคิดเห็น การจัดการศึกษาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ด้านหลักสูตร และการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และบริหารหลักสูตรที่สอดคล้องตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วย การจัดหน่วยการเรียนรู้ การบูรณาการ การจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกระดับชั้น มีสื่อและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการวัดและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นำผลมาปรับปรุงพัฒนา พร้อมทั้งส่งเสริมการจัดแสดงเผยแพร่ประกวดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรายงานผลการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

5) ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

มีนักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวถึงในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กรมวิชาการ (2546 : 6) ได้กล่าวถึงพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ซึ่ง กำหนดแนวการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดกระบวนการศึกษากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้ ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้อง กับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียนคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล นอกจากการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความรู้พื้นฐานสำคัญซึ่งได้กำหนดไว้ในโครงสร้างกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ แล้วหลักสูตรยังได้กำหนดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไว้ในโครงสร้างด้วยโดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มการเข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่น อย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเองตามความถนัด และความสนใจอย่างแท้จริงกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมนักเรียนซึ่งแบ่งได้เป็น 3 ประเภทดังนี้

5.1) กิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริม และพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบ และพัฒนาศักยภาพของตนเสริมสร้างทักษะชีวิตวุฒิภาวะทางอารมณ์ การเรียนรู้ในเชิงพหุปัญญา และการสร้างสัมพันธภาพที่ดี ซึ่งผู้สอนทุกคนจะต้องทำหน้าที่แนะแนวให้คำปรึกษา ด้านชีวิตการศึกษาต่อ และการพัฒนาตนเองสู่โลกอาชีพ และการมีงานทำ สรุปได้ว่ากิจกรรมแนะแนวมีส่วนช่วยในการตัดสินใจของผู้เรียนช่วยให้ผู้เรียนมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับตนเอง

5.2) กิจกรรมตามความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อสนองความสนใจของผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทักษะความสามารถพิเศษ ที่นำไปสู่ความเป็นเลิศหรือศิลปิน เช่น เป็นนักวิทยาศาสตร์นักโต้วาที นักแสดง นักดนตรี นักร้อง จิตรกร นักกีฬา นักกายภาพ เป็นต้น นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องจัดกิจกรรมเพื่อสนองนโยบายของรัฐเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ เช่น รักการออกกำลังกายมีน้ำใจนักกีฬา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทยที่เป็นเอกลักษณ์ของชาติ การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม การปลูกฝังคุณลักษณะ ประชาธิปไตย การรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การรณรงค์ยุติความรุนแรงในสตรี และเด็ก เป็นต้นสรุปได้ว่า หากผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ตนเองถนัด และสนใจจะช่วยการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น และไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

5.3) กิจกรรมลูกเสือ - เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์เป็นกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพเพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยมุ่งเน้นปลูกฝังความเป็นระเบียบวินัยซื่อสัตย์สุจริต มีความรักสามัคคีอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และบำเพ็ญประโยชน์เพื่อส่วนรวม

กระทรวงศึกษาธิการ (2552ข : 20) ระบุไว้ว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งให้ ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตามศักยภาพพัฒนาอย่างรอบด้านเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคมเสริมสร้างให้เป็นผู้มีศีลธรรมจริยธรรมมีระเบียบวินัยปลูกฝัง และสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถจัดการตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาตนเองตามศักยภาพ โดยมีเป้าหมายที่จะพัฒนาคุณลักษณะพอเพียงให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ประกอบด้วยกิจกรรมแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคม และสาธารณประโยชน์

6) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

สมาน รังสิโยภุชณ์ (2544 : 83) ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาบุคคล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการทำงานดีขึ้น ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการทำงานอันจะเป็นผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญทุกกระบวนการตั้งแต่ การแต่งตั้งการพัฒนาการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพ การสร้างขวัญกำลังใจเพื่อให้มีผลต่อการปฏิบัติงานตามที่คาดหวังยึดหลักระบบคุณธรรม 4 ประการ ได้แก่ หลักความสามารถ หลักความเสมอภาค หลักความมั่นคง และหลักความเป็นกลางทางการเมือง มีแผนการพัฒนาบุคลากรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนพัฒนาบุคคลอย่างทั่วถึง ตรงตามความต้องการปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นเจ้าของ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จดังตามอย่างมี

อาชีพสามารถปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างถูกต้อง และสร้างสรรค์ ปัจจัยความสำเร็จในการปฏิบัติงานสอนจะเกิดขึ้นได้ครูต้องทำกิจกรรม 7 กิจกรรมดังนี้

- 1) วิเคราะห์หลักสูตร
- 2) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล
- 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 4) ใช้เทคโนโลยีในการแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน
- 5) วัดและประเมินผลตามสภาพจริงอย่างรอบด้านเน้นองค์รวม และเน้นพัฒนาการ
- 6) ใช้ผลการประเมินเพื่อแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ
- 7) ใช้การวิจัยปฏิบัติการในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และ การสอนของตนเองการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ

7.1) การสร้างความตระหนัก และเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดประชุม/อบรม/สัมมนาเพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.2) ส่งเสริมให้มีการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการสำรวจความต้องการความจำเป็นของบุคลากรในสถานศึกษาที่จะพัฒนาตนเองบนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการจัดกิจกรรม/โครงการพัฒนาบุคลากร เพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษา นำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอการติดตามประเมินผลการพัฒนาบุคลากร ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นระยะ ๆ

7.3) การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงการดำเนินชีวิตตามวิถีไทย/วัฒนธรรมประเพณีไทยอันดีงามของบุคลากรการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การพัฒนาความรู้ ทักษะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ทักษะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก การจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ การปฏิบัติตนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมการพัฒนาประกอบด้วย การประชุม อบรมสัมมนา

การเข้ากิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบ พร้อมกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7) ด้านผลลัพธ์

Turner (2003 , p:15) กล่าวว่า ความสำเร็จ คือ การบรรลุผลอย่างต่อเนื่องตามวัตถุประสงค์ ซึ่งมีความหมาย และผ่านการวางแผน คนส่วนใหญ่จะวัดผลความสำเร็จของตนเองโดยเปรียบเทียบกับคนอื่น ๆ แต่ความสำเร็จที่แท้จริงนั้นเป็นการที่คนได้ทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยศักยภาพของตนเอง แล้วพัฒนาปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยจะต้องสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ และเป้าหมายส่วนตัวของเขา ความสำเร็จไม่ได้แสดงออกโดยการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้แต่ความสำเร็จจะอยู่บนเส้นทางที่ก้าวไปสู่จุดหมาย

จุฬารัตน์ โสตะ (2546 : 23) ได้ให้นิยามของความสำเร็จไว้ว่า หมายถึง ความสำเร็จที่แท้จริงเกิดขึ้นจากความพอใจที่เรารู้ว่าเราทำเต็มความสามารถของเรา เพื่อที่จะได้บรรลุศักยภาพที่แท้จริง ความสำเร็จไม่ใช่ความสมบูรณ์ไม่มีที่ติท่านไม่มีทางบรรลุความสำเร็จที่ไรที่นี้ได้ แต่อย่างน้อยมันก็เป็นเป้าหมายที่ได้อย่างหนึ่ง ความสำเร็จจะเป็นการทำงานที่เต็มที่ของความพยายามทางร่างกาย จิตใจ และวิญญาณ เพื่อให้ผ่านอุปสรรค นี่คือความสำเร็จมุมมองของความสำเร็จที่ต้องทำกันเป็นทีม ต้องแนะนำให้ลูกทีมให้บรรลุศักยภาพสูงสุดของเขา แล้วก็เอาทุกคนมารวมกันทำงานเป็นทีมเพื่อต่อสู้กับอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่และแท้จริง สิ่งสำคัญ คือความสำเร็จเกิดจากตัวเอง เป็นคนควบคุมการก้าวไปสู่ความสำเร็จในอนาคตด้วยตัวของตัวเอง

เมธมาณย์ รัตนพงศ์ตระกูล (2553 : 35) ได้ให้นิยามของความสำเร็จไว้ว่า ความสำเร็จคือความสมดุลของชีวิต 4 ด้านคือ 1) ด้านการงาน ประกอบด้วย ความก้าวหน้าหรือความสำเร็จในงาน ความภาคภูมิใจ คุณภาพและคุณค่าในตัวเรา 2) ด้านการเงิน เป็นความสามารถในการหาเงิน และรู้จักบริหารเงินให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างสมดุลต่อชีวิต ประกอบด้วย การพัฒนาความสามารถในการหาเงินและบริหารเงิน การใช้จ่ายเงินในการสร้างความมั่นคงให้กับชีวิต การใช้จ่ายเงินในการสร้างความสุขให้กับตนเอง 3) ด้านความสัมพันธ์ คือการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคลที่อยู่รอบข้าง ประกอบด้วย วิธีการบริหารความสัมพันธ์กับคนในสังคม วิธีการบริหารความสัมพันธ์กับเพื่อน วิธีการบริหารความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานหรือผู้ร่วมธุรกิจ และวิธีการบริหารความสัมพันธ์กับคนในครอบครัว 4) ด้านรูปแบบชีวิต ประกอบด้วยลักษณะความเป็นอยู่สังคม และกิจกรรมการเลือกสรรสิ่งดี ๆ ให้กับตนเอง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2541 : 34) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการประสบผลสำเร็จในงานว่าประกอบด้วยองค์ประกอบ 10 ประการ ดังนี้

1) วิสัยทัศน์ การสร้างวิสัยทัศน์ระดับบุคคลเป็นเรื่องที่สำคัญมาก วิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตจะเป็นกำลังสำคัญที่ส่งผลให้ตัวเรา ครอบครัว องค์กร สังคม หรือประเทศชาติที่อยู่อาศัยนั้นประสบผลสำเร็จ และก้าวหน้าได้

2) มุ่งมั่น ขยัน และพากเพียร ความมุ่งมั่นสู่เป้าหมายที่เราตั้งไว้นั้นก่อให้เกิดความกระตือรือร้น ความขยัน และพากเพียร คือ พลังในการกระทำสิ่งนั้นจนประสบผลสำเร็จ

3) กระทำดีเลิศทุกเวลา การมีความปรารถนาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านคุณภาพ และศักยภาพโดยการฝึกฝน และอบรมปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นตลอดเวลา ต้องเรียนรู้ที่จะสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ รอบตัวให้ดีขึ้นทุกขณะจะต้องคิดเสมอว่าเราสามารถทำสิ่งที่เราทำอยู่ให้ดีที่สุดได้อย่างไร

4) รู้จักบังคับตนเอง การเรียนรู้จักบังคับตนเอง เป็นกลยุทธ์คัมเส้นทางความสำเร็จที่เริ่มต้นจากหัวใจ และการตัดสินใจของเรา การควบคุมตนเองได้ทำให้เราไม่ต้องตามแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ไม่ต้องเสียใจภายหลัง การบังคับตนเองได้ช่วยให้เรามีความมั่นคงทางจิตใจ และมีความสุขรอบคอบมากขึ้น

5) ซื่อตรงและเที่ยงธรรม เป็นองค์ประกอบของความสำเร็จแห่งบั้นปลายชีวิตเป็นบุคลิกลักษณะที่เปิดเผยชีวิตของเราออกต่อผู้อื่นได้อย่างไม่มีอะไรเคลือบแฝง ไม่จำเป็นต้องมีอะไรปิดบังไว้

6) ความรับผิดชอบ จะทำให้เราได้รับความไว้วางใจจากบุคคลอื่น ก่อให้เกิดความมั่นคงกับชีวิตที่ดำเนินอยู่ ความรับผิดชอบเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นที่จะต้องปลูกฝังขึ้นในทุกคนที่ปรารถนาจะประสบผลสำเร็จ อันจะยังผลต่อความสุขของผู้อื่น และความเจริญต่อองค์กร

7) คำพูดและความคิดเชิงบวก คำพูดเป็นเหมือนหน้าตาคนเราที่เปิดเผยภายในออกมา บ่งบอกถึงนิสัยใจคอและอัธยาศัยไมตรี หากใช้คำพูดในทางสร้างสัมพันธ์ ก็จะเป็นคนหนึ่งที่ประสบผลสำเร็จในชีวิตได้ เพราะคำพูดสามารถสร้างมิตรที่ดีได้

8) ไวต่อความรู้สึกผู้อื่น การไวต่อความรู้สึกผู้อื่น การเอาใจเขามาใส่ใจเราเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ซึ่งเริ่มจากจิตใจที่เห็นคุณค่าของผู้อื่นเป็นจุดเริ่มต้นเป็นการประกาศแก่ตนเองว่าแท้ที่จริงแล้ว เส้นทางแห่งความสำเร็จของเราขึ้นอยู่กับการพัฒนาความเข้าใจผู้อื่นด้วย

9) มนุษย์สัมพันธ์ดีเลิศ เป็นเสมือนการเปิดประตูมิตรภาพที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตอย่างมีเสถียรภาพ การสร้างมิตรสหายมากมายเป็นการดำเนินชีวิตที่จะสร้างกำไรที่เราจะได้รับคืนมิรู้วันหมด

10) ความรอบคอบ คนจำนวนมากล้มเหลวในการดำเนินชีวิตอย่างน่าเสียดายเพียงเพราะขาดความรอบคอบในการตัดสินใจ จึงควรตระหนักในการดำเนินงานหรือชีวิตในแต่ละย่างก้าว นั้นต้องรักษาความมั่นคงเอาไว้ ความรอบคอบในทุกเรื่องจะเป็นการดำรงรักษาความสำเร็จอย่างยั่งยืน

กระแส ชนะวงค์ (2548 : 15) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของลักษณะบุคคลที่จะประสบความสำเร็จในการทำงาน มีลักษณะดังนี้คือ

1) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความฝันอันสูงสุด ต้องเชื่อว่าสิ่งที่คิดนั้นจะทำได้สำเร็จ แล้วก็หาวิธีการทำความคิดนั้นให้สำเร็จสมความมุ่งหมาย โดย หลีกเลี่ยงค่าว่าเป็นไปไม่ได้ หรือไม่มีประโยชน์ รับผิดชอบต่อความคิดเห็นใหม่ ๆ ทดลองสิ่งใหม่ ๆ รักความก้าวหน้าอยู่เสมอ ที่สำคัญจะต้องจะต้องทำงานแสดงฝีมือให้เป็นที่ประจักษ์ พยายามทำให้ดีที่สุดในทุกกรณี และทุกวัน

2) ตั้งเป้าหมายที่แน่นอน การทำงานที่ปราศจากเป้าหมาย และแผนงาน เปรียบประดุจเรือที่ปราศจากหางเสือ แม้ว่าจะเพียรพยายามอย่างไรก็ตาม ก็อาจไม่บรรลุความสำเร็จ ดังนั้น การตั้งเป้าหมายในการทำงาน ช่วยให้มีความเห็นแนวทางการทำงานที่แน่นอนไม่วอกแวก หรือนอกกลุ่มนอกทาง ซึ่งจะช่วยให้ บรรลุความสำเร็จในการทำงานที่ดีที่สุด

3) มีบุคลิกภาพที่ดี ท่าที สีหน้า แววตาที่แสดงออกนั้นเป็นเหมือนหนึ่งกระจกเงาสะท้อนความนึกคิดอยู่ตลอดเวลา คนที่มีท่าทีที่ดีส่วนมากจะมีความสามารถดีมีผลงานที่ดีเด่น มักจะประสบผลสำเร็จในการทำงาน ลักษณะของคนที่มีบุคลิกภาพดีประกอบด้วย การทำงานที่กระตือรือร้น การยกย่องให้เกียรติคนอื่น และเป็นคนที่ทำงานไม่หวังผลตอบแทน

4) มีความมั่นใจในตนเอง โดยเน้นการศึกษาหาความรู้อย่างชัดเจน ในข้อเท็จจริงต่างๆ พยายามคบค้าสมาคมกับบุคคลที่มีความฉลาดรอบรู้ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ มีความกระฉับกระฉ่ง และลงมือปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์

5) ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ไม่มีใครประสบความสำเร็จด้วยการอยู่นิ่งเฉยโดยไม่ทำงาน จึงมีความมุ่งมั่นสร้างความมั่นใจ ทำลายความกลัวด้วยการลงมือทำทันที

ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551 : 15) กล่าวว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ

1) ด้านสถานศึกษานำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา จัดการศึกษาจัดกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม และชุมชนทำให้ได้รับการยอมรับ

2) ด้านผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีความรู้ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3) นักเรียนมีความรู้ ทักษะปฏิบัติตน และดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) ผู้ปกครอง ชุมชนดำเนินชีวิต และมีพัฒนาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ด้านผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดจากการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงที่เกิดกับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และชุมชน ที่สังคมหรือหน่วยงานให้การยอมรับ

จากผลการศึกษาข้างต้นตามทัศนะของนักวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
ด้านการบริหาร จัดการสถานศึกษา	การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่ การปฏิบัติในสถานศึกษาโดยการบูรณาการในการบริหาร และจัดการศึกษา	1.นโยบายการน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา 2.ดำเนินการตามนโยบาย 3.ติดตามผล นำผลการติดตามมาพัฒนา 4.แผนงาน/โครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ 5.ดำเนินการ ติดตามผล นำผลการติดตามมาพัฒนา และปรับปรุง 6.การวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณ 7.บริหารอาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ 8.ประสานสัมพันธ์กับชุมชน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
<p>ด้านหลักสูตร และ การจัดกิจกรรม การเรียนรู้</p>	<p>เป็นการดำเนินงานของ สถานศึกษาเกี่ยวกับการจัด ทำหลักสูตรการบริหารหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การนิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล 3. มีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย 4. มีแผนจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. คุณภาพของแผนจัดการเรียนรู้ 6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการ 7. ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม 8. จัดทำ/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ 9. จัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ 10. ใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน 11. จัดทำเครื่องมือ และวัด และประเมินผล 12. วิธีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย 13. รายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา 14. จัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้

ตารางที่ 2 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
<p>ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน</p>	<p>เป็นกิจกรรมที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ ส่งเสริมพัฒนาตนเองตามศักยภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.กิจกรรมแนะแนว 2.ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน 3.ติดตามผล 4.นำผลการติดตามมาใช้พัฒนา 5.มีแผนงาน/โครงการ 6.กิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ 7.ส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม 8.การประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม 9.ติดตามผลการจัดกิจกรรม 10.นำผลการติดตามมาปรับปรุง/พัฒนา 11.มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา 12.ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ แก้ปัญหา/พัฒนา 13.ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม 14.นำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา
<p>ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา</p>	<p>การพัฒนาความรู้ทักษะ และความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมที่จะส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากร 2.ประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ 3.บุคลากรแสวงหาความรู้ 4.กิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิต 5.ติดตามผลการดำเนินโครงการ

ตารางที่ 2 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
		6.ปรับปรุง/พัฒนาการดำเนินโครงการ 7.ขยายผล และเผยแพร่
ด้านผลลัพธ์	การยอมรับสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนที่เกิดขึ้นทั้งหน่วยงานภายใน และภายนอกจากการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	1.คุณลักษณะของสถานศึกษาพอเพียง 2.คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาพอเพียง 3.บุคลากรของสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ 4.บุคลากรจัดการทรัพยากร และดำเนินชีวิต 5.บุคลากรอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม 6.บุคลากรรู้จักใช้ และจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 7.บุคลากรดำเนินชีวิต 8.ผู้เรียนมีความรู้ 9.ปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล 10.พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลง ในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ /ด้านสังคม /ด้านสิ่งแวดล้อม / ด้านวัฒนธรรม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในประเด็นเรื่อง แนวคิดสถานศึกษาพอเพียง ทำให้ทราบถึงประเด็นสำคัญที่จะใช้ในการ นิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียง

ดังนั้น จากแนวคิดสถานศึกษาพอเพียง ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550ก : 23), ปริญญา พิบูลสรารุช (2551:15), สมาน รังสิโยภุชณ์ (2544 : 83), พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2552 : 40), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 4), สุชาติ นันทะไชย (2548 : 8), ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง, มุลนิธิยุวสถิรคุณ (2553 : ออนไลน์) เพื่อใช้สรุปเป็นองค์ประกอบ นิยาม และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง

2.4 แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

2.4.1 ความหมาย

ได้มีนักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษาได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ไว้ ดังนี้

กรมการศึกษานอกโรงเรียน (2542 : 38) ได้ให้ความหมายของศูนย์การเรียนรู้ ว่าเป็น ศูนย์กลางการจัดการศึกษา เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน และเป็นสถานที่สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนประสบการณ์วิชาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน รวมทั้งยังเป็น แหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นการเรียนรู้บนวิถีชีวิตกับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ และก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้มุ่งพึ่งพาตนเอง

อุดม เขยกิจวงศ์ (2542 :160) กล่าวว่า iva ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถานที่จัดการเรียน ที่ผู้เรียนสามารถเข้าศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองกับความต้องการของประชาชน กลมกลืนกับวิถีชีวิตของชุมชน และทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์เพื่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้

สุกฤตา จันทรวิมล (2542 : 13) ระบุว่าศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง แหล่งการจัดกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้ และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามความต้องการ

กิดานันท์ มะลิทอง (2543 : 10) ให้ความหมายไว้ดังนี้ ศูนย์การเรียนรู้เป็นรูปแบบการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเข้าไปศึกษาความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจความสามารถ และการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตัวผู้เรียนเอง โดยการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะอาศัยสื่อการสอนแบบ ประสม จัดภายใต้การดูแลของผู้สอน ซึ่งทำหน้าที่ประสานงานพร้อมทั้งเตรียมหาชุดการสอนตาม ความ ต้องการของผู้เรียนในระดับต่าง ๆ

บุญส่ง บุญทศ (2543 : 2) กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถานที่ที่มีบรรยากาศแห่ง การเรียนรู้ มีบริการสื่อ การเรียนการสอนตามความต้องการของผู้เรียน มีการจัดกระบวนการเรียน การสอน และมีบุคคลากรอำนวยความสะดวกมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนสามารถ เรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพื่อกระจายโอกาสทางการศึกษาแก่ประชาชนให้กว้างขวางทั่วถึง และครอบคลุม ทุกพื้นที่ โดยกิจกรรมต่าง ๆ จะสอดคล้อง

วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (2545 : 9) ได้กล่าวว่า ศูนย์การเรียนรู้ หมายถึง สถานที่จัดกิจกรรม ที่ผู้เรียนสามารถ ศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่ง ศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานกับแหล่งวิชาการ ความรู้ข่าวสารแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายใน ชุมชน

อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2545 : 150) ได้ให้ความหมาย ศูนย์การเรียนรู้ไว้ว่า สถานที่รวบรวมวัสดุ อุปกรณ์ที่ถูกออกแบบให้นักเรียนทำงานในศูนย์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้งานตามอัตรา ความก้าวหน้าของตนเอง และนักเรียนต้องเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ปริญานุช พิบูลสรารุช (2550 : 41) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับศูนย์การเรียนรู้ในแนวของศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ สถานศึกษาพอเพียงต้นแบบที่มีศักยภาพในการเป็น แหล่งเรียนรู้ และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาทั่วไปที่ต้องการพัฒนาสู่ความเป็นสถานศึกษาพอเพียง

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 7) ได้ให้ความหมายของ "ศูนย์การเรียนรู้" เป็นศูนย์กลาง การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยในชุมชน เพื่อสร้างโอกาสใน การเรียนรู้การถ่ายทอด และเป็นเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยากร ตลอดจนภูมิปัญญาของ ชุมชน

ปริญานุช ธรรมปิก (2558 : 1) กล่าวว่า โรงเรียนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีศักยภาพ และความสามารถใน การขยายผลการขับเคลื่อน ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงานการจัดการศึกษาตามปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากร ผู้บริหาร ครู และนักเรียนแกนนำที่สามารถเป็นวิทยากร และพี่ เลี้ยงให้กับสถานศึกษาอื่นได้ และมีผลงานเชิงประจักษ์ในการสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้ ประเมินผ่านเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐานได้มีนโยบายที่จะขยายผล ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน การศึกษาให้ครอบคลุมทุกสังกัด และทุกเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อช่วยให้การขับเคลื่อนปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงขยายวงกว้าง การปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียนเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย หลักสูตรการศึกษาชาติ

จากแนวคิดข้างต้น สรุปได้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาจนทำให้ ผู้เรียนมีอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง เป็นสถานที่ศึกษาดูงาน สามารถเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่หน่วยงาน อื่น และผ่านการประเมินตามเกณฑ์การประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี 3 ด้านประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการ จัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

2.4.2 การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

มูลนิธิ ยุวสถิรคุณ (ออนไลน์, 2564) ระบุไว้ว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา หมายถึง การดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติภารกิจ เช่น การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการงบประมาณการศึกษา การจัดสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น เพื่อที่ท้ายที่สุดแล้วเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิถีคิด และวิถีปฏิบัติ จนเป็นวิถีชีวิต เพื่อผลให้เกิดการปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียน เด็ก และเยาวชน ให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” (Sufficiency Mindset and Behavior) เพื่อจะได้สามารถดำรงตน และดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าไปได้อย่างสมดุล และพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อน เนื่องมาจากกระแสพระราชดำรัส “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่ปวงชนชาวไทยได้เริ่มรับรู้ และเรียนรู้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 และโดยเฉพาะอย่างยิ่งพระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2541 ความตอนหนึ่งว่า

“...คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อยถ้าทุกประเทศมีความคิด ‘อันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียง’ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง ฉะนั้น ความพอเพียงนี้ ก็แปลว่า ความพอประมาณ และความมีเหตุผล...”

จึงเป็นที่มาของความเข้าใจว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตที่ทุกคน ทุกประเทศสามารถนำไปใช้ในทุ กกิจกรรมทุกสาขาอาชีพ และทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาริเริ่มมาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้น้อมนำเนื้อหาเกี่ยวกับ “หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามคำนิยามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เข้าสู่หลักสูตร โดยระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระเศรษฐศาสตร์ กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้น เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรนี้แล้ว จะต้องเข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ ส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” อย่างแพร่หลายในโรงเรียนทั่วไป แต่ก็พบว่ายังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไม่

ถูกต้องชัดเจน เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ดังกล่าว มักมุ่งเน้นที่กิจกรรมเกษตรการปลูกพืชผักสวนครัวในโรงเรียน หรือกิจกรรมการออมทรัพย์เป็นส่วนมาก แต่ยังไม่ได้มุ่งเน้นการจัดการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติในการประพฤติตน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตรการศึกษา มุ่งหวังให้เกิดขึ้น (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544, 2552 : 5)

ในปี พ.ศ.2549 คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ภายใต้คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูที่สอนแต่ละสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา โดยมีคณะผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูจากทั่วประเทศร่วมกันทำงาน จนได้กรอบเนื้อหาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” ของแต่ละช่วงชั้น และตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทุกระดับชั้น และทุกสาระการเรียนรู้ โดยเผยแพร่ไปทั่วประเทศเมื่อต้นปี พ.ศ.2550

ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ให้มีความชัดเจนในเป้าหมายและคุณภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 โดยประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 ซึ่งได้กำหนด 1 ใน 5 เป้าหมายของหลักสูตร คือ “การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character) หรือจุดเน้นคุณภาพผู้เรียน 8 ประการ ได้แก่ รักชาติศาสน์กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ การกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตร พ.ศ.2551 จึงเป็นไปในทิศทางปลูกฝังและบ่มเพาะผู้เรียนให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการคิด การวางแผน และการปฏิบัติตนพร้อมกับคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 (หลักสูตรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 : 7)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพอเพียง ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านกระบวนการบริหาร การพัฒนาหลักสูตร การจัดกระบวนการเรียนการสอน การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีอุปนิสัยพอเพียง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ การสร้างภาคีเครือข่ายทั้ง

ภายใน และภายนอก ตลอดจนการขยายผลสู่หน่วยงานอื่น เพื่อสร้างความมั่นคง สมดุล และยั่งยืนต่อ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ

2.4.3 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (2552 : 7) ได้นำเนื้อหาเนื้อหาเกี่ยวกับ “หลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ตามคำนิยามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้รับพระราชทานเมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2542 เข้าสู่หลักสูตร โดยระบุไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ของสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระ เศรษฐศาสตร์ กำหนดให้นักเรียนทุกระดับชั้น เมื่อจบการศึกษาตามหลักสูตรนี้แล้วจะต้องเข้าใจ และสามารถบริหารจัดการทรัพยากรการผลิต และการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่าง มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมี คุณภาพ ส่งผลให้เกิดการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” อย่างแพร่หลายใน โรงเรียนทั่วไปแต่ก็พบว่ายังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ไม่ถูกต้องชัดเจน เกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจ พอเพียงในภาคการศึกษา เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้ดังกล่าว มักมุ่งเน้นที่ กิจกรรมเกษตร การปลูกพืชผักสวนครัวในโรงเรียน หรือกิจกรรมการออมทรัพย์เป็นส่วนมาก แต่ยังไม่ได้มุ่งเน้นการจัดการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติใน การประพฤติตน และการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตรศึกษามุ่งหวังให้ เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2549 คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ภายใต้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จึงได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สิน ส่วนพระมหากษัตริย์ จัดการประชุมอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อจัดทำตัวอย่างแผนการจัดการเรียน การสอนสำหรับครูที่สอนแต่ละสาระการเรียนรู้ และระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางใน การจัดการเรียนรู้ให้บรรลุตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษา โดยมีคณะ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร และครูจากทั่วประเทศร่วมกันทำงาน จนได้กรอบเนื้อหาในการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ “หลักเศรษฐกิจพอเพียง” ของแต่ละช่วงชั้น และตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่ บูรณา การ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ทุกระดับชั้น และทุกสาระการเรียนรู้ โดยเผยแพร่ไปทั่ว ประเทศเมื่อต้นปี พ.ศ. 2550 ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ได้ปรับปรุง หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 ให้มีความชัดเจนในเป้าหมายและคุณภาพของผู้เรียน และ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 โดยประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ซึ่งได้กำหนด 1 ใน 5 เป้าหมายของหลักสูตร คือ “การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือ

ศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Character) หรือจุดเน้นคุณภาพผู้เรียน 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ การกำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดในหลักสูตร พ.ศ. 2551 จึงเป็นไปในทิศทาง การปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียนให้ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการคิด การวางแผน และการปฏิบัติตน พร้อมกับคุณลักษณะอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เป็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงบรรจุในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดของหลักสูตรโดยมีความมุ่งหวังเพื่อปลูกฝัง และบ่มเพาะผู้เรียนให้มีอุปนิสัยพอเพียง

2.4.4 ประเภทของสถานศึกษาพอเพียง

มูลนิธิ ยุวสถิรคุณ (ออนไลน์, 2564) ระบุว่า ได้แบ่งประเภทของสถานศึกษาพอเพียงออกได้ เป็น 3 ประเภท ดังนี้

2.4.4.1 สถานศึกษาพอเพียง (สพพ.) หมายถึง สถานศึกษาที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการสถานศึกษา และจัดการศึกษาในสถานศึกษาในทุกมิติ (Whole School Approach) รวมถึงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง โดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักคิดหลักปฏิบัติในการทำงาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดค่านิยม และบ่มเพาะอุปนิสัยและคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งทางกายภาพ วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของสังคม และเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติ

คณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการเป็นประธาน จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายให้มีการพัฒนา และขยายผลให้มีสถานศึกษาที่เป็นแบบอย่างในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ไม่ต่ำกว่า 800 แห่งทั่วประเทศ ภายในปี พ.ศ.2552 และสถานศึกษาทุกแห่งน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษาภายในปี พ.ศ.2554 และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของยุทธศาสตร์ข้างต้น คณะทำงานขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาคการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ และโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ได้ร่วมมือกันพัฒนาสื่อเรียนรู้ต่าง ๆ และวิทยากรขับเคลื่อนขยายผล เพื่อพัฒนาคุณภาพการดำเนินงาน และพัฒนาเครื่องมือประเมิน

“สถานศึกษาพอเพียง” สำหรับผู้ประเมินของหน่วยงานต้นสังกัดที่มีสถานศึกษาในการกำกับดูแล เพื่อให้การขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพจนสามารถบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนในระยะแรก โดยมีสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง 1,261 แห่ง จากทุกสังกัดในปี พ.ศ.2552 ต่อมา สพฐ.ได้กำหนดยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนเพื่อขยายผลสถานศึกษาพอเพียง โดยกำหนดเป้าหมายให้มีสถานศึกษาพอเพียงในสังกัด สพฐ. ไม่น้อยกว่า 9,999 แห่ง ภายในปี พ.ศ. 2556 ซึ่งก็ได้เกินเป้าหมาย คือ มีสถานศึกษาในสังกัด สพฐ. ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง 13,837 แห่ง และหน่วยงานอื่นๆ ที่มีสถานศึกษาในสังกัดก็ได้ดำเนินการขยายผลเช่นเดียวกับ สพฐ. อย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงจากทุกสังกัดทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 – 2559 จำนวน 23,796 แห่งตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2560)

2.4.4.2 สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ สปล.หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลที่ได้รับการคัดเลือกเป็น “รางวัลสูงสุดระดับชาติ สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติงานเป็นเลิศระดับประเทศ” ประกาศโดยศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษาตั้งแต่ปี 2557 เป็นต้นมา และช่วยสนับสนุนให้เกิดการขยายผลอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการให้สถานศึกษาที่ได้รับประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงกว่า 20,000 แห่งทั่วประเทศ และมีศักยภาพเป็นแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และการจัดการศึกษาที่ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่สถานศึกษาพอเพียงอื่น ๆ รวมถึงชุมชน และสังคมในวงกว้างได้ ยกระดับคุณภาพไม่ให้หยุดนิ่งหลังจากได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงแล้วโดยเปิดโอกาสให้ส่งผลงานการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการศึกษา ซึ่งปรากฏภาพความสำเร็จของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรของสถานศึกษา และผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2.4.4.3 ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ศร.) หมายถึง สถานศึกษาพอเพียงที่มีความประสงค์จะพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และมีศักยภาพที่จะเป็นพี่เลี้ยงขยายผลไปสู่แก่สถานศึกษาอื่นๆ ในการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่สถานศึกษา ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีบุคลากรที่สามารถเป็นวิทยากร ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร ครู หรือนักเรียนแกนนำ เป็นพี่เลี้ยงให้แก่สถานศึกษาอื่น ๆ ที่สนใจได้ และมีผลงานเชิงประจักษ์ว่าสามารถเป็นพี่เลี้ยงช่วยพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง ซึ่งมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ได้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเหล่านี้ โดยร่วมมือกับหน่วยงาน

ต่างๆ และดำเนินการโดยเน้นความสมัครใจ การถอดบทเรียนการสร้างเครือข่าย ผ่านตลาดนัดวิชาการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนเมื่อได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลาหนึ่ง ในปี พ.ศ. 2553 กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ร่วมมือกับเครือข่ายขับเคลื่อนฯ หลายหน่วยงานพัฒนาเครื่องมือ และขั้นตอน วิธีการประเมินตลอดจนพัฒนา และแต่งตั้งคณะกรรมการประเมิน “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ทำให้ในปัจจุบันมีสถานศึกษาพอเพียงที่ผ่านการประเมินเป็น ศร. ทั้งสิ้น 205 แห่ง จากทุกสังกัดกระจายอยู่ทั่วประเทศ (ข้อมูล ณ เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2560)

ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (ศสพ.มยส.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนเมษายน 2557 มีวัตถุประสงค์หลักของการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็นแบบอย่างได้อย่างยั่งยืน และพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้เกี่ยวกับการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ หลักการทรงงาน และการปฏิบัติตนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มเป้าหมายเด็ก และเยาวชน รวมถึงการสนับสนุนภาคีเครือข่าย ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โดยเน้นการค้นหาแบบอย่างการปฏิบัติที่มีคุณภาพ คุณค่า และมีประโยชน์ เพื่อนำมาเผยแพร่ และจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งวิจัย และพัฒนานวัตกรรมที่จะช่วยเสริมหนุนสถานศึกษาเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งและเป็นแบบอย่างได้อย่างยั่งยืนตามแผนการศึกษาแห่งชาติ

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สถานศึกษาพอเพียงมี 3 ประเภทคือ สถานศึกษาพอเพียง สถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ และศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

2.4.5 แนวทางการพัฒนา และประเมินสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2555) เรื่อง แนวทางการพัฒนา และประเมินสถานศึกษาพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ได้กำหนดแนวทางในการพัฒนา และประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาไว้ดังนี้

2.4.5.1 แนวทางการพัฒนา

1) สถานศึกษาที่จะพัฒนาเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา” ต้องเป็นสถานศึกษาที่ได้รับประกาศเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” ของกระทรวงศึกษาธิการ

2) การพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการดำเนินงานตามความเหมาะสม

3) การพัฒนา “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” ให้เป็นไปเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการขยายผล “สถานศึกษาพอเพียง”

2.4.5.2 การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

1) ใช้เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาระทรวงศึกษาธิการ

2) หน่วยงานต้นสังกัดส่งรายชื่อให้ศูนย์ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อขอรับการประเมิน

3) กระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้แทนจากกระทรวงศึกษาธิการ และผู้แทนจากหน่วยงานต้นสังกัด จำนวนไม่น้อยกว่า 3-5 คน ดำเนินการประเมินให้บรรลุตาม วัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

4) กระทรวงศึกษาธิการประกาศรายชื่อ “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา”

5) กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” สู่การเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” อย่างสม่ำเสมอ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาและประเมินสถานศึกษาพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีขั้นตอนดังนี้ คือ ต้องเป็นสถานศึกษาที่ได้รับประกาศเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” การพัฒนากิจกรรม “สถานศึกษาพอเพียง” จะมีคุณภาพพร้อมขยายผลสู่หน่วยงานทั้งภายในและภายนอก รายงานผลการดำเนินงานพร้อมรับการประเมินจากคณะกรรมการประเมินของกระทรวงศึกษาธิการ

2.4.6 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564, ออนไลน์) ประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวบ่งชี้ โดยมีรายละเอียด ดังตารางที่ 3

ตารางรายชื่อ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้				
		ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
1.บุคลากร	1.1 ผู้บริหาร	มีความรู้ ความเข้าใจ ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างถูกต้อง	ตามระดับ 1 -ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ	-ตามระดับ 2 และ -ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ -นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา	-ตามระดับ 3 และ -ขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษาเช่น ชุมชนสถานศึกษาอื่น	-ตามระดับ 4 และ -ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่า ยอมรับ และให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษาอื่น
	1.2 ครู	- ร้อยละ 25 ของจำนวนครูในสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง	- ตามระดับ 1 และ - ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ - ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่รับผิดชอบจนเห็นผล และ ครูใช้สื่อและ/หรือ	- ตามระดับ 2 และ -ครูถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษามีครูในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจน เห็นผล	- ตามระดับ 3 และ - มีครูแกนนำนำบทเรียนความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนเองมาจัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษากันเป็นผล	- ตามระดับ 4 และ - ครูมากกว่ากึ่งหนึ่งจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง และ - ครูในสถานศึกษาร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

ตารางรายชื่อ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้				
		ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
			นวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนเห็นผล			-ครูนำสื่อและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนาตามระดับ4มาใช้ขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาจนเห็นผล
	1.3 นักเรียน	นักเรียนแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง	-ตามข้อ 1 และ -นักเรียนแกนนำเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา	-ตามข้อ 2 และ -นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาจนมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มขึ้น	-ตามข้อ 3 และ -นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษาและ -นักเรียนแกนนำได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	-ตามข้อ 4 และ -นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา และ / หรือจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา

ตารางรายชื่อ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้				
		ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
	1.4 ด้าน คณะกรรมการ สถานศึกษา	รับรู้การขับเคลื่อน หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ของ สถานศึกษา	- ตามระดับ 1 - มีความสนใจและมีส่วน ร่วมในการขับเคลื่อนหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของสถานศึกษา	- ตามระดับ 2 และ - เห็นคุณค่าและศรัทธาในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษา	- ตามระดับ 3 และ - สนับสนุนกิจกรรมการ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ของ สถานศึกษาจนเห็นผล	- ตามระดับ 4 และ - สนับสนุนกิจกรรมการขยาย ผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ ภายนอกจนเห็นผล
2. ด้านการ จัดการ สภาพแวดล้อม กายภาพ	2.1 อาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	มีผู้รับผิดชอบการใช้ ปรับปรุง ดูแลรักษา อาคารสถานที่และการ จัดการสภาพแวดล้อม สำหรับการเรียนรู้อย่าง เหมาะสม	-ตามระดับ 1 และ -แผนงาน/โครงการ งบประมาณและผู้รับผิดชอบ ในการปรับใช้อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมให้เป็นไปตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	-ตามระดับ 2 และ - มีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ สถานศึกษาและ - มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษา และมี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัยเป็นต้น	-ตามระดับ 3 และ -ครู และนักเรียนมีส่วนร่วมใน การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม อาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	-ตามระดับ 4 และ - ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการ ส่งเสริม สนับสนุนการดูแล รักษาและพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา อย่างสม่ำเสมอ

ตารางรายชื่อ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้				
		ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
	2.2 แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง	มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายในและ/หรือภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษาและมีการจัดการอย่างพอเพียง	- ตามระดับ 1 - มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสื่อความได้ถูกต้อง	- ตามระดับ 2 และ - มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจนและ - มีแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้องชัดเจน	- ตามระดับ 3 และ - บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากรอธิบายการใช้ประโยชน์จากฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน	- ตามระดับ 4 และ - มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม และ - มีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง
3. ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก	3.1 ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน	มีเครือข่ายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	- ตามระดับ 1 และ - มีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน	- ตามระดับ 2 และ - สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา	- ตามระดับ 3 และ - เป็นสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	- ตามระดับ 4 และ - สามารถเป็นที่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง

ตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ด้าน	องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้				
		ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3	ระดับ 4	ระดับ 5
	3.2ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ชุมชน)	มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานด้านต่าง ๆ	- ตามระดับ 1 -ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆเพื่อให้และรับการสนับสนุนเพื่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	- ตามระดับ 2 และ -สามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	- ตามระดับ 3 และ -ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยงานภายนอก	- ตามระดับ 4 และ -ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆจนสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างน้อย 1 แห่ง

จากตารางที่ 3 เกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา และผลการศึกษาข้างต้นตามที่คณะของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของแต่ละองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 4 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
ผู้บริหาร	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจ อธิบาย ปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการขยายผลการขับเคลื่อน สู่ภายนอกสถานศึกษา และชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกจนเห็นคุณค่า ยอมรับ และให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	1) มีความรู้ 2) ปฏิบัติตน 3) การบริหารสถานศึกษา 4) ขยายผล 5) เห็นคุณค่า 6) ยอมรับ
ครู	ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อและ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่รับผิดชอบจนเห็นผล ใช้สื่อและ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จนเห็นผล ถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาจนมีครูในทุกระดับชั้นและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผล สู่ภายนอกสถานศึกษาจนเป็นผล จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ พร้อมนำสื่อและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนามาใช้ขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาจนเห็นผล	1) ความรู้ความเข้าใจ 2) ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ 4) ถ่ายทอดประสบการณ์ 5) ถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผล สู่ภายนอก 6) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง 7) ร่วมมือในการขยาย 8) นำสื่อและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขยายผลสู่ภายนอก

ตารางที่ 4 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
นักเรียน	นักเรียนแกนนำมีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้องเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานศึกษาจนมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มขึ้น มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา พร้อมนำนำ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในและ สู่ภายนอกสถานศึกษา	1) ความรู้ความเข้าใจ 2) เรียนรู้และปฏิบัติตน 3) เห็นคุณค่า 4) ศรัทธา 5) มีส่วนร่วมในการ 6) ขับเคลื่อน 7) พัฒนาตนเอง 8) เป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อน
คณะกรรมการสถานศึกษา	คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษา มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า ศรัทธา สนับสนุนกิจกรรม ในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสถานศึกษา สู่ภายนอกจนเห็นผล	1) รับรู้ 2) มีความสนใจ 3) มีส่วนร่วม 4) เห็นคุณค่า/ ศรัทธา 5) สนับสนุนกิจกรรม
อาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม	มีผู้รับผิดชอบ รักษาอาคารสถานที่และการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีแผนงาน/โครงการงบประมาณและผู้รับผิดชอบในการปรับใช้อาคารสถานที่ ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อน ของสถานศึกษา มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษาและพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	1) มีผู้รับผิดชอบ 2) การจัดการสภาพแวดล้อม 3) มีแผนงาน/โครงการงบประมาณ 4) ศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อน 5) มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ 6) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 7) ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์ 8) มีส่วนร่วม

ตารางที่ 4 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
<p>แหล่งเรียนรู้/ ฐานการเรียนรู้ และหรือ กิจกรรมการ เรียนรู้เพื่อ เสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่ อย่างพอเพียง</p>	<p>มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษา มีการจัดการอย่างพอเพียง มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่สามารถสื่อความได้ถูกต้อง มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ ที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างถูกต้องชัดเจน บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากร อธิบายการใช้ประโยชน์จากฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ ในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>1)แหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ 2)การจัดการอย่างพอเพียง 3)สื่อประกอบการเรียนรู้ 4)วิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ 5)แผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน 6)อธิบายการใช้ประโยชน์ 7)การประเมินผล การพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้</p>
<p>ความสัมพันธ์ กับสถานศึกษา ศึกษาอื่นในการ ขยายผลการ ขับเคลื่อน</p>	<p>มีเครือข่ายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง</p>	<p>1)มีเครือข่าย 2)มีประสบการณ์ 3)บริหารจัดการ 4)แกนนำ 5)เป็นพี่เลี้ยง 6)พัฒนาสถานศึกษาอื่น</p>

ตารางที่ 4 องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา (ต่อ)

องค์ประกอบ	นิยามเชิงปฏิบัติการ	ตัวบ่งชี้
ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)	มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานด้านต่างๆ ประสานความร่วมมือเพื่อให้และรับการสนับสนุนในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการขยายผลการขับเคลื่อน สู่หน่วยงานภายนอก และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จนสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างน้อย 1 แห่ง	1) ความสัมพันธ์ 2) ประสานความร่วมมือ 3) บริหารจัดการ 4) ความสัมพันธ์ 5) การยอมรับ 6) พัฒนาสถานศึกษาอื่น

2.4.7 การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีนักวิชาการได้เสนอทัศนะและแนวคิดต่าง ๆ ไว้ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, ออนไลน์) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษาว่า ควรเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร และนำไปสู่การบริหาร โดยมี ขั้นตอน ดังนี้

- 1) จัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนอย่างบูรณาการและต่อเนื่อง
- 2) จัดทำหลักสูตรแบบบูรณาการในกลุ่มสาระการเรียนรู้การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะมีการจัดทำเป็นหลักสูตรแล้ว ควรกำหนดให้มีการสอนแทรกในกลุ่มสาระวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษาฯ และวัฒนธรรม ฯลฯ เพื่อช่วยให้เกิดการบูรณาการปรัชญาแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในสาขาต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้เรียนในทุกด้าน
- 3) จัดทำหลักสูตรให้ต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษา การจัดทำหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง ควรจัดทำเป็นหลักสูตรต่อเนื่องในทุกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานไปจนถึงการอุดมศึกษา โดย สอดคล้องกับการพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย
- 4) กำหนดกลไกส่งเสริมให้ครูมีแนวคิด และดำเนินชีวิตสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงอาจไม่ประสบความสำเร็จได้ หากปราศจากครูผู้สอนที่มีคุณค่า มีความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้

ในการจัดการเรียนการสอนนั้นหมายความว่า นอกจากที่ครูผู้สอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ยังต้องเป็นผู้ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกลไก ในการพัฒนาครูให้เอื้อต่อการสอนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแก่ผู้เรียน

5) กำหนดหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงในสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูสถาบันอุดมศึกษา ที่เปิดสอนในสาขาศึกษาศาสตร์ ควรมีวิชาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงรวมอยู่ด้วย เพื่อวางแนวคิด และวิธีการสอนของครูผู้สอนให้สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงก่อนไปประกอบอาชีพครู

6) พัฒนาแนวทางดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงของครู โดยมุ่งเน้นให้ครูหันมาดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จนสามารถเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนไปพร้อมกับการถ่ายทอด ความรู้ตามหลักสูตร โดยส่งเสริมให้ครูหันมาดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริม ครูต้นแบบที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางนี้ให้เป็นที่รู้จัก โดยการไม่ก่อกวน ไม่ใช่จ่ายเงินตัว มีการออม ทรัพย์ รวมถึงการส่งเสริมการทำอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โดยไม่กระทบต่อการปฏิบัติภารกิจครู

7) สร้างเครือข่ายและใช้ประโยชน์ การสร้างเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาได้ เนื่องจาก การสร้างเครือข่ายเป็นการดำเนินงานที่อาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยน ทรัพยากรองค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งในความเป็นจริงสถานศึกษาแต่ ละแห่งมีความจำกัดและความแตกต่างด้านทรัพยากร

8) สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษาด้วยตนเอง การสร้างเครือข่ายช่วยระหว่าง สถานศึกษา ทำได้โดยการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหาร ครู ในสถานศึกษาแต่ละแห่ง เช่น การจัดตั้งเป็น เครือข่าย ครูผู้สอนหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียง เครือข่ายผู้บริหารโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น เพื่อร่วมวางแผนแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ อันจะช่วยลดความจำเป็นด้านทรัพยากรได้โดย อาจให้เขตพื้นที่การศึกษาเข้ามามีบทบาทในการบริหารจัดการในเรื่องนี้ร่วมด้วย

9) สร้างเครือข่ายระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เครือข่ายส่วนนี้ช่วยในการนำองค์ ความรู้ ท้องถิ่นเข้ามาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา เพื่อ นำ ผู้เรียนเข้าสู่การเรียนรู้จากวิถีการดำเนินชีวิต และสถานที่จริงภายในชุมชน และเป็นการเรียนรู้ ที่มี ความหลากหลายในการปฏิบัติ โดยสถานศึกษาจะต้องมีการสร้างเครือข่ายร่วมกับปราชญ์ท้องถิ่น แกนนำเกษตรกรในชุมชน กลุ่มอาชีพต่าง ๆ ศูนย์พัฒนาอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ โดยประสานงาน และ มีการจัดกิจกรรมสม่ำเสมอและต่อเนื่องกำหนดกลไกกระตุ้นให้เกิดความต่อเนื่อง การสนับสนุน การเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีกลไก ที่สามารถกระตุ้นให้สถาบันการศึกษามีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีคุณภาพ ดังนี้

9.1) จัดระบบการประเมินผล เป็นกลไกที่ควบคุม และผลักดันให้สถานศึกษาพัฒนา การเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นจริงตามกรอบที่กำหนด โดยให้สำนักงาน

รับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ทำหน้าที่ในการพัฒนาระบบการประเมินผลตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเฉพาะเจาะจง ทั้งด้านการสอน สื่อการสอน ครูผู้สอน การเรียนรู้ของผู้เรียน ฯลฯ

9.2) ภูมิใจด้วยรางวัล เป็นกลไกกระตุ้นในอีกรูปแบบที่เสริมแรงให้สถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนตามแนวหลักเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การประกวดโรงเรียนตามวิถีเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีเงื่อนไขว่าสถาบันการศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และสามารถส่งผลกระทบต่อชุมชนให้หันมาดำเนินชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงด้วย เป็นต้น

คณะทำงานบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน กระทรวงศึกษาธิการ (2554 : 7) ได้เขียนแนวทางการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา ดังนี้

1) การพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางดำเนินการดังนี้

สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหรือบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ตามขั้นตอนดังนี้

1.1) สถานศึกษานำคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพิจารณาปรับปรุงหรือเพิ่มเติม วิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในหลักสูตรสถานศึกษา

1.2) กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง หรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษาที่ปรับปรุงหรือเพิ่มเติม

1.3) กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุง เพิ่มเติมหรือจัดทำสาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ตามลำดับ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นตามข้อ 1.2

2) การจัดการเรียนการสอน สถานศึกษาควรจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ ตนที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

2.1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกทักษะ กระบวนการคิดวิเคราะห์ การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การแก้ปัญหา ที่เริ่มจากชีวิตประจำวัน และเชื่อมโยงสู่ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก

2.2) จัดกระบวนการเรียนรู้โดยเน้นการทดลอง การปฏิบัติจริงทั้งในสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานศึกษา ทั้งในรูปของการจัดทำโครงการ โครงการงาน และอื่น ๆ ทั้งการศึกษา รายบุคคลและรายกลุ่ม

2.3) วัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute)

3) การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ ปูปลูกฝัง หล่อหลอมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และเอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรสถานศึกษา โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1) จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดลอมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้ และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น และภูมิปัญญาไทย

3.2) กำหนดระเบียบ ธรรมเนียมปฏิบัติในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เคารพธรรมเนียมปฏิบัติ กฎ กติกาของสังคมส่วนรวม เช่น การมีวินัย การเข้าคิว การรับประทานอาหาร การแต่งกาย การใช้ทรัพยากรร่วมกัน ฯลฯ

3.3) ส่งเสริมและพัฒนาบรรยากาศด้านคุณธรรม เช่น การทำบุญ การบริจาค การปฏิบัติกิจทางศาสนา การฝึกอบรมจิต การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา การยกย่องส่งเสริมผู้กระทำความดี การส่งเสริม การแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน และกัน ฯลฯ

3.4) ส่งเสริมการแสวงหาความรู้ และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น การจัดนิทรรศการ การจัดการประกวดในรูปแบบต่าง ๆ การหาความรู้ผ่านสื่อเทคโนโลยี และอื่น ๆ

3.5) ส่งเสริมการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของผู้บริหาร ครูและบุคลากรในสถานศึกษา

3.6) จัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) การจัดระบบบริหารจัดการของสถานศึกษา สถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.1) ทบทวน ปรับปรุง พัฒนาโครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

4.2) กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการและกิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจัดทำ แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

4.3) พัฒนาบุคลากรทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4.4) จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการและกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สถานศึกษาควรให้ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ในขั้นตอนสำคัญทุกขั้นตอนตามแนวทาง ดังนี้

5.1) ร่วมกำหนดแนวนโยบายและการวางแผน

5.2) ร่วมให้ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

5.3) ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสภาพและบรรยากาศภายในสถานศึกษา

5.4) ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา ที่บ้าน และสถานที่อื่น ๆ

5.5) ร่วมติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา

6) การติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสถานศึกษาควรจัดให้มีการติดตาม และประเมินผลการดำเนินการจัดการศึกษาตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

6.1) ติดตามและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โดยพิจารณาจากผลการ ทดสอบความรู้ ความเข้าใจพื้นฐานด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผลงาน และการปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน การปฏิบัติตนในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผลการประเมินโดยผู้ประเมินภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียจากทุกภาคส่วน

6.2) ติดตามและประเมินความเหมาะสมของการดำเนินการในกระบวนการ ขั้นตอน และกิจกรรมการดำเนินการ ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อม การจัดระบบบริหารจัดการ การให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการประเมินคุณลักษณะของผู้เรียนอันพึงประสงค์

6.3) จัดให้ระบบการรายงานผลการดำเนินการเป็นระยะ ๆ ทั้งการรายงานภายในสถานศึกษา การรายงานต่อสาธารณชน และการรายงานหน่วยงานต้นสังกัดตามลำดับ

รณชัย ทิพย์อุทัย (2554 : 34) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการ ภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงว่าสถานศึกษาควรมีการจัดระบบการบริหาร

จัดการภายในสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวทางดังนี้

1) ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

2) กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติม หรือจัดทำ แผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษา ให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทาง ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการ ติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

3) พัฒนาบุคลากร ทั้งผู้บริหาร ครูและกรรมการสถานศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่เปลี่ยนแปลง และการจัดการศึกษาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

4) จัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และกระบวนการเรียนการสอนให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาตามแนวทางในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปจัดการศึกษาในสถานศึกษา

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557 : 40) ให้แนวทางการบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 4 งาน ของการบริหาร สถานศึกษา ว่าเป็นแนวทางที่สถานศึกษาจะนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการ ครอบคลุมองค์ประกอบของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วนหรือ 5 ด้าน หรือ 3 ลักษณะ 2 เงื่อนไข ดังนี้

1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่น เช่น การผลิต และการบริโภคที่อยู่ในระดับความพอประมาณ อาจกล่าวอีก นัยหนึ่ง คือ การยึดคนอยู่บนทางสายกลางก็เป็นได้ อันสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักความพอประมาณ คือมีการเตรียม ความพร้อมในการทำงาน การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณ ที่พอดีมีประสิทธิภาพไม่ก่อหนี้สิน ส่งเสริมให้ครู และนักเรียนใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการทำงาน และรู้จักนำของที่ไม่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่

2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไป อย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการ กระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบในการบริหารโดยใช้หลักความมีเหตุผลคือการบริหารที่เน้น

การมีส่วนร่วมรับฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น เปิดโอกาสให้ทุกคนร่วมตัดสินใจบนพื้นฐานของการใช้เหตุผล และผล

3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบ และการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้ และไกล คือ การเตรียมพร้อมรับมือกับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น โดยการบริหารนั้น จะต้องมีการบริหารความเสี่ยงโดยประเมินความเสี่ยงล่วงหน้า มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา มีการวางแผนที่รอบคอบ รู้เท่าทันต่อความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้น สร้างบรรยากาศของความเป็นมิตรในองค์กร และชุมชนอันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

4) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบ ด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาเชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติโดยนำมาเป็นหลักการบริหารงานบนฐานของความรู้ คือ การส่งเสริมคงในองค์กร ได้ แสวงหาความรู้ใหม่อยู่เสมอ ใช้ความรู้ที่มีอยู่ในการแก้ไขปัญหา ยอมรับความเปลี่ยนแปลงเชิง วิชาการ มีการจัดอบรมเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วยมีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความอดทน มีความเพียร ไม่ประมาท และใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแนวทางในการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ปรับปรุงและพัฒนาโครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องตามแนวทาง เศรษฐกิจพอเพียง กำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ และกิจกรรม จัดทำแผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ มีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนการสอน บูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน พัฒนาบริบทของสถานศึกษาให้ร่มรื่นสวยงาม พัฒนาแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการ และส่งเสริมการมีอุปนิสัยพอเพียงของนักเรียน ส่งเสริมให้ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา และภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พร้อมทั้งสามารถขยายผลไปยังหน่วยงานภายใน และภายนอกองค์กรเพื่อสร้างเครือข่ายขยายผลการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.4.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภูติศ พัดพิน (2557) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันและปัญหาของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบัน สถานศึกษาทุกแห่งมีความพร้อมที่น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัด กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา 2) สภาพปัญหา สถานศึกษาขาดการกำกับ นิเทศติดตามทุกระดับ ขาดความตระหนัก ความรู้ ความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกภาคส่วน รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย 1) หลักการ ได้แก่ (1) การมีสมรรถนะของผู้บริหาร (2) การมุ่งผลสำเร็จของสถานศึกษา (3) การมีคุณธรรม และ (4) การมีส่วนร่วม 2) วัตถุประสงค์เพื่อ เป็นสถานศึกษาที่พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน 3) บริบทหรือสภาพแวดล้อม สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนที่ 2 ระบบ การบริหารแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ 1) วิธีการบริหารแบบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ องค์กร (2) การวางแผน (3) การสร้างทีมงาน (4) การดำเนินงาน (5) การนิเทศ (6) การประเมินผล และ (7) การรายงานผล 2) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ (1) พอประมาณ (2) มีเหตุผล (3) มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี (4) มีความรู้ (5) มีคุณธรรม 3) อำนาจหน้าที่ แบ่งออกเป็น 4 งาน ได้แก่ (1) การบริหารวิชาการ (2) การบริหารงบประมาณ (3) การบริหารบุคคล และ (4) การบริหารทั่วไป ส่วนที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเตรียมการดำเนินงาน 2) การนำไปใช้ 3) การประเมินผลการดำเนินงาน และ 4) สรุปผลการดำเนินงาน ส่วนที่ 4 การประเมินผล ประกอบด้วย 2 ส่วน ดังนี้ 1) ขั้นตอนวิธีการประเมิน มี 2 ขั้นตอน ได้แก่ (1) สถานศึกษาประเมินตนเอง (2) ประเมินโดยคณะกรรมการประเมินของหน่วยงาน 2) สิ่งที่จะประเมิน ประกอบด้วย (1) การประเมินตนเอง ได้แก่ การประเมินการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ 4 งาน และ (2) การประเมินจากในหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ (1) การบริหารจัดการสถานศึกษา (2) หลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน (3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และ (4) การพัฒนาบุคลากร ส่วนที่ 5 เงื่อนไข ประกอบด้วย 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1) เงื่อนไขความสำเร็จ พบว่า (1) ระดับสำนักงานเขตพื้นที่ต้องกำหนดนโยบาย จัดหารูปแบบ จัดอบรมให้ความรู้บุคลากรแต่งตั้งคณะทำงาน และส่งเสริมทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม สนับสนุน การดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) ระดับโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากร และจัดระบบการนิเทศภายใน ให้สามารถจัด

กระบวนการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (3) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน โดยร่วมคิดร่วมทำ และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เงื่อนไขข้อจำกัดด้านโอกาส และเวลาของการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ

ชวลีกร สายเกียรติวิติ (2558) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมมนต์ศน์ ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา และรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี องค์ประกอบของหลักการมุ่งพัฒนาความก้าวหน้าของมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง ให้สูงขึ้นอยู่ในระดับดี วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้สูงขึ้น อยู่ในระดับดี เนื้อหา แบ่งเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ตาม PAOR ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 1) ขั้นวางแผน (Planning : P) เป็นการทํากิจกรรมโครงการเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action : A) เป็นหลักในการให้ความรู้ ความเข้าใจในการใช้รูปแบบการมีมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิต อย่างพอเพียงเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 3) ขั้นสังเกตการณ์ (Observation : O) นักเรียนทํากิจกรรม การเรียนรู้ สังเกตพฤติกรรมตนเอง และพิจารณาการปฏิบัติของตนเองกับเพื่อน 4) ขั้นสะท้อนผล (Reflection: R) นักเรียนสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เกิดขึ้น พร้อมกับให้นักเรียนบันทึกความเป็นจริงนักเรียนสะท้อนคิดจากสิ่งที่ได้เกิดขึ้น พร้อมกับให้นักเรียนบันทึกความเป็นจริง แล้วมีการแก้ปัญหา การวัดผลและประเมินผล มนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง คุณภาพ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก และคุณภาพด้านความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดลองใช้รูปแบบ PAOR มีค่าดัชนีประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เท่ากับ 0.66 แสดงว่านักเรียนมีมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเพิ่มขึ้น และการจัดการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสุขมีความมั่นใจ กล้าคิดกล้าแสดงออก สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของสังคมไทย มีประโยชน์ต่อนักเรียนทำให้นักเรียนได้เข้าใจ การมีมนต์ศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงได้เป็นอย่างดี รู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสม

สุนนี นามหงษา (2559) ได้ทำการศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการ และ การเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ปีที่ 3 มีความมุ่งหมายการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนของนักเรียน 3) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าดัชนีประสิทธิผล (The Effectiveness Index : E) เท่ากับ 0.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ .05 ขึ้นไป 2) นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนที่มีความฉลาดทาง อารมณ์แตกต่างกันหลังได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อังคณา วงศ์อ้าย (2559) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการ สถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอนเขต 2 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่เอื้อต่อการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียง เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่ามีระดับความสำคัญหรือจำเป็นโดยรวม อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านที่การบริหารงบประมาณ และด้านที่กระบวนการจัดการบริหาร ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการบริหารจัดการคือ ควรมีการเผยแพร่ผลงาน และองค์ความรู้ไปยังสถานศึกษาอื่น ๆ หลักสูตรต้องมีความชัดเจนปรับตามบริบทของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และนักเรียน ของสถานศึกษาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

นฤมล นำจันทร์ (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ท ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ท ประกอบด้วย ปัจจัยด้านขวัญกำลังใจของครูและบุคลากร ในสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ฐิติรัตน์ บุตรแก้ว (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยตัวแบบการจัดการที่มีประสิทธิผลต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดเพชรบุรี การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยตัวแบบการจัดการในสถานศึกษา 2) ประสิทธิภาพการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา และ3) อิทธิพลของปัจจัยตัวแบบ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยตัวแบบการจัดการในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกปัจจัยทั้งในภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ การนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษาบรรลุประสิทธิผลในระดับมากทั้งโดยภาพรวม และรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านพฤติกรรมครูและนักเรียน และอิทธิพลของปัจจัยตัวแบบการจัดการ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ ด้านบุคลากร ด้านโครงสร้างองค์กร และด้านสถานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษาได้ร้อยละ 58.70

โอภาส วุฒิสเสลา (2560) ได้ศึกษาการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษา และประเมินการจัดการแบบมีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการวางแผนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการประเมินผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการใช้ประโยชน์ โดยแบ่งเป็น 2 ด้านคือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษา และด้านที่ 2 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน โดยผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนเสนอแนะการจัดกิจกรรม

ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม และสิ่งแวดล้อม ร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน ด้านการประหยัด อดออม การเรียนรู้อาชีพ การอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม และการสืบสาน วัฒนธรรมประเพณีของชุมชนร่วมวัด และประเมินคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนร่วมใช้ ประโยชน์ และชื่นชมยินดีในความสำเร็จในรางวัล ผลงานของนักเรียน และสถานศึกษา และเป็น แบบอย่างในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้กับบุตรหลาน และชุมชนอื่น ผลการประเมิน และตรวจสอบการจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิได้เสนอแนะเพิ่มเติม หลักการพื้นฐานซึ่ง ประกอบด้วย หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ หลักการทำงานเป็นทีม หลักการบูรณาการ หลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีเงื่อนไขความสำเร็จ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ และมีการสร้างเครือข่าย พบว่า ขาดการกำกับ นิเทศติดตาม ทุกระดับ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

วรุณช ปานคุ้ม (2560) ได้ศึกษา การจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 13 จังหวัดอุดรธานี การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาแนวทางการ พัฒนาสถานศึกษาพอเพียง เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของโรงเรียนที่เป็นศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน การศึกษาผลการศึกษา พบว่า แนวทางการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ภายนอกคือ มีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีฐานการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

อุณรัตน์ เสมามิ่ง (2560) ได้ศึกษาการบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา : โรงเรียนเซนต์ยอแซฟกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาสภาพการบริหารจัดการ สถานศึกษาตามแนว ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตามขอบข่ายงานใน 4 ด้าน คือ 1) ด้าน การบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้าน การบริหารทั่วไป ผลการวิจัยพบว่า มีการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ใน ระดับมาก โดยเรียงลำดับ ค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้าน การบริหารทั่วไป ด้านการบริหาร งบประมาณ ด้านการ บริหารบุคคล และด้านการบริหารวิชาการ สำหรับปัญหา และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการบริหาร จัดการสถานศึกษา พบว่า ในด้าน การบริหารวิชาการ โรงเรียนมีปัญหาการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบผลการปฏิบัติงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า

โรงเรียน มีปัญหาขาดการบริหารจัดการความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นเกี่ยวกับงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า โรงเรียนมีปัญหา บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง ถูกต้อง และลึกซึ้ง ส่วนงานการบริหารทั่วไป พบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐาน

สุวิทย์ จันทร์ตะ (2561) ได้ทำการศึกษา ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์สถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการศึกษาพบว่า ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตาม เกณฑ์สถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์หลัก คือ 1) พัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการ 2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีการนิเทศติดตามประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการ 3) ส่งเสริม พัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถแก้ปัญหา และพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา 4) สร้างความตระหนักถึงภารกิจหน้าที่ และการพัฒนาส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ 5) ส่งเสริม และปลูกฝังคุณลักษณะความพอเพียงให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหลัก

วีระพันธ์ ดอนท้วม (2561) โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัย และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยที่มีผลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ร้อยละ 83.40 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสำเร็จที่มีขนาด อิทธิพลรวมสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู

ธนา ไต่งพิมาย (2561) ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนล่าง 2) ประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ และมีประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการใน 2 องค์ประกอบคือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3 ห่วง ได้แก่ 1) ความพอประมาณ 2) มีเหตุผล 3) มีภูมิคุ้มกัน และ 2 เงื่อนไข ได้แก่ 1)คุณธรรม 2)ความรู้ และการบริหารสถานศึกษา 4 งาน ดังนี้ 1)งานวิชาการ 2)งานบุคคล 3) งานงบประมาณ 4) งานทั่วไปโดยมีความคิดเห็นความเหมาะสมและความเป็นไป ได้ขององค์ประกอบโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีประโยชน์โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก

จักรพงษ์ มัตสยะวณิชกุล (2561) กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 3) พัฒนา และทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสม พบว่า 3. การพัฒนา และทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3.1 กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีจำนวน 5 ด้าน 29 กลยุทธ์ ดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา มี 8 กลยุทธ์ 2) ด้านหลักสูตรและการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ มี 5 กลยุทธ์ 3) ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมี 4 กลยุทธ์ 4) ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มี 6 กลยุทธ์ 5) ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จมี 6 กลยุทธ์ 3.2 การทดลองใช้กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำหนดแผนการดำเนินงาน และผู้รับผิดชอบ มีการพัฒนาครู และการศึกษาดูงาน ทำให้ครูมีความตระหนักในการจัดการเรียนการสอน มีการบูรณาการที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพึงพอใจในการดำเนินงานตามกลยุทธ์ การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับดีมาก ข้อค้นพบสำคัญ คือ กลยุทธ์การปรับความคิด และยอมรับแนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 มาเป็นแนวทาง ในการดำเนินชีวิต และกลยุทธ์การสร้างระบบเครือข่ายความร่วมมือกับ ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ศุภิญญา เมฆสงค์ (2561) ได้ศึกษา การประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

ประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPP Model ตามแนวความคิดของ Stufflebeam ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดขอนแก่น ผลการประเมินโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายด้านพบว่า ด้านบริบทอยู่ในระดับสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านกระบวนการ และด้านปัจจัยนำเข้าตามลำดับ และข้อเสนอแนะสำหรับการพัฒนาผลการดำเนินงานโครงการศูนย์การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเกษตรทฤษฎีใหม่ประจำตำบล การดำเนินโครงการให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ซึ่งเป็นสังคม และความสะดวก ความสำคัญกับการเข้ามามีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มีการวางแผนการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย มีการศึกษาดูงาน ร่วมกันระหว่างภาคีเครือข่าย และสถานศึกษาในศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่ เพื่อนำมาปรับใช้ในแหล่งเรียนรู้จริง ควรดำเนินงานตามขั้นตอน มีการวางแผนออกแบบ อีกทั้งประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้รับทราบผลการดำเนินงานเป็นระยะ โดยมีกิจกรรมการอบรมขยายผลที่สอดคล้องกับสภาพของพื้นที่ และให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเพื่อทราบปัญหา และหาวิธีแก้ไข ทั้งก่อน ระหว่าง และหลังดำเนินโครงการจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย และควรมีการมอบใบเกียรติบัตร เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน และส่งเสริมขยายผลโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ประชาชนอย่างแพร่หลาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ยั่งยืน

นันทวี พุ่มเกิด (2561) ได้ศึกษา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียน ขยายโอกาสทางการศึกษา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) สร้างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1.การบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษามีรูปแบบที่มีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด และมีความสัมพันธ์ ขององค์ประกอบต่าง ๆ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านความพร้อมของบุคลากร 2) ด้านการบริหารจัดการ 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมโรงเรียน 5) ด้านการเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัด และ 6) ด้านการมีศักยภาพขยายผลอย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพ 2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทาง

ด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วยแนวคิด หลักการ และวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 2 เนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงทางด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาคิดเห็นว่า รูปแบบการ บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน การศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สามารถนำไปใช้ในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาได้อย่างเหมาะสม

ธปกรณ บัญฑิต (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น) สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลกลุ่มจังหวัด การศึกษาท้องถิ่นที่ การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ พัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น) ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาระบบทาง การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น) ที่ได้พัฒนาขึ้นมี องค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ 1) หลักการ 2 จุดมุ่งหมาย 3) กลไกการ ขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 4) แนวทางการบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (โรงเรียนพอเพียงท้องถิ่น) 5) เงื่อนไขความสำเร็จ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัด การสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

นฤมล สุภาทอง (2562) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง : การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเสนอข้อสรุปเชิง ทฤษฎีฐานรากเกี่ยวกับ ลักษณะเงื่อนไข และกระบวนการเกิดและผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากภาวะผู้นำ โรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า 1. ลักษณะภาวะผู้นำ โรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงคือ โรงเรียนที่มีวิถีการดำเนินงานโดยใช้ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม มีการกระจายความเป็นผู้นำ และมีวัฒนธรรม การทำงานที่เน้นผลสำเร็จตาม เป้าหมาย 4 ด้านคือ ด้านการบริหารงานเชิงคุณภาพ ได้แก่ การมีวิถี ปฏิบัติที่เป็นเลิศการ ปรับปรุงพัฒนางานอย่างต่อเนื่องด้านการเรียนรู้ได้แก่การเรียนรู้ด้วยกาปฏิบัติ จริตการ เรียนรู้จากปัญหาการจัดการกิจกรรม PLC ด้านการบริหารแบบโรงเรียนเป็นฐาน ได้แก่ การมี ส่วนร่วมการสื่อสารที่ดี และการมีภาคีเครือข่ายภายนอก และด้านหน้าที่ทางการบริหาร ได้แก่ภาวะ ผู้นำ การทำงานเป็นทีม และการบริหารทรัพยากร 2. เงื่อนไข และกระบวนการเกิดภาวะผู้นำโรงเรียน มี 2 เงื่อนไขคือ เงื่อนไข จากภายนอกโรงเรียนได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และนโยบาย กระทรวงศึกษาธิการ และเงื่อนไขภายในโรงเรียนได้แก่ การประกันคุณภาพการศึกษา และวิสัยทัศน์ โรงเรียน ส่วนกระบวนการเกิดภาวะผู้นำโรงเรียนมี 3 กระบวนการได้แก่ การแก้ปัญหา และ

การตัดสินใจ การปรับปรุงงาน และพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง และวัฒนธรรมมุ่งผลสำเร็จ

3. ผลสืบเนื่องที่เกิดขึ้นจากภาวะผู้นำโรงเรียนแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือด้านนักเรียนได้แก่วิชาการดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีความสุข และภูมิใจ ด้านครูได้แก่ภาวะผู้นำครู การพัฒนาตนเอง และทีมงาน การปรับแนวคิดและพฤติกรรมการมีขวัญ และกำลังใจด้านผู้บริหารโรงเรียนได้แก่มีชื่อเสียง เกียรติยศ และความภาคภูมิใจคุณลักษณะที่ดีของนักบริหาร ด้านโรงเรียนได้แก่มีชื่อเสียง และเป็นต้นแบบที่ดี มีสภาพแวดล้อมที่ดี และมีแหล่งเรียนรู้ที่ดี ด้านชุมชนได้แก่ การมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ที่ดี และการแบ่งปัน และด้านสังคมได้แก่ความสามัคคี การให้ความสำคัญกับการศึกษา และองค์ความรู้

พระใบฎีกาเอกวิวัฒน์ ธมมานโน (เป็งปลูก) (2563) ได้ศึกษา การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการ จัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ บ้านแม่ฮาว ตำบลห้างฉัตร อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแม่ฮาว คณะผู้บริหาร มีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง โดยอาศัยหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักความพอดี มีการวางแผนกำลังคน มีการแสวงหาคนเข้าทำงาน คัดเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม มีการกำหนดมาตรการหรือกติกาการใช้บริการ ศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนเสริมทักษะด้านการประกอบอาชีพ เน้นกิจกรรม ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการพัฒนากระบวนการชุมชน เข้มแข็ง ให้เกิดพลังของคนในชุมชนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา การแก้ไขปัญหา ส่วนประชาชนในชุมชนบ้านแม่ฮาว เห็นว่า การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนดังกล่าว มีการรณรงค์ให้ ประชาชนรู้จักใช้จ่ายพอประมาณ รู้จักประหยัดโดยการตัดทอนรายจ่าย และลดความฟุ่มเฟือย เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีวินัยในการทำงาน ตรงต่อเวลานัดหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีการแบ่งปัน ส่วนการประสานประโยชน์ มีการจัดฐานกิจกรรม และมีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำฐานกิจกรรม และให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ทางด้านการศึกษาเรียนรู้ เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีความรู้ความเข้าใจในหลักการทำงานอย่างถูกต้อง

จากที่กล่าวมาข้างต้นในประเด็น แนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด โดยใน 3 ด้านประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก หลักการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น จากแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของมูลนิธิ ยุวสถิรคุณ (ออนไลน์, 2564), กระทรวงศึกษาธิการ (2564 : ออนไลน์), หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (2552 : 7), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 (2552 : 5) ปริญญา พิบูลสราวุธ (2550 : 41), กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 7), ปริญญา ธรรมปิก (2558 : 1), เกียรติศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, ออนไลน์) และของนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็น กรอบแนวคิดในการกำหนด องค์ประกอบนิยามเชิงปฏิบัติการ และตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา พร้อมเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการ บริหารสถานศึกษา และใช้อธิบายถึงองค์ประกอบของศูนย์พอเพียง ใน 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด

2.5 การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นระเบียบวิธีการวิจัยที่ผู้วิจัยใช้ในการพัฒนาศูนย์ การเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในครั้ง ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

2.5.1 ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาได้ให้นิยาม และความหมายของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

กมล สุดประเสริฐ (2540 : 8) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) หมายถึง การวิจัยค้นคว้า และหาความรู้ตามหลักการของการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์แบบเดิม ๆ ต่างกันแต่เพียงว่า PAR นั้นมีวัตถุประสงค์มุ่งไปที่การแก้ปัญหาในการพัฒนา และเป็นการวิจัยที่ดำเนิน ไปด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ร่วมงาน รวมทั้งในกระบวนการวิจัย และในมีหุ้นส่วนใช้ประโยชน์ ของการวิจัย

พันธุ์ทิพย์ รามสูตร (2540 : 31) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ ว่า “การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม (PAR) เป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชน ผู้เคยเป็น ประชากรที่ถูกวิจัย กลับบทบาทเปลี่ยนเป็นผู้ร่วมในการกระทำวิจัยนั่นเอง โดยการมีส่วนร่วมตลอด กระบวนการวิจัย จนกระทั่งการกระจายความรู้ที่ได้จากการวิจัยไปสู่การลงมือปฏิบัติ”

บุญชม ศรีสะอาด (2543 : 12) ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่าเป็นการวิจัย เพื่อนำผลมาใช้ในการแก้ปัญหาอย่างรีบด่วนหรือปัจจุบันทันที

อรัญญา สุธาสิโนบล (2544 : 64) ได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการว่า เป็นการวิจัย อย่างมีระบบโดยนำหลักการทางวิทยาศาสตร์มาใช้เพื่อแก้ปัญหาเฉพาะเรื่องเฉพาะจุดซึ่งทำให้ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็วทันจะส่งผลทำให้การปฏิบัติงานนั้นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ชอบ เช้มก๊อต และโกวิทย์ พวงงาม (2547 : 3) ได้ให้ความหมายว่า เป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาที่ผสมผสานกันของการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมกับการวิจัยเชิงปฏิบัติ เป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาที่ชุมชนโดยคณະนักวิจัย ชุมชน และแกนนำ ชาวบ้านมีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหาการหาแนวทางในการแก้ปัญหา ตลอดจนการดำเนินงาน และติดตามประเมินผลเพื่อให้ผลการวิจัยนำไปสู่การปฏิบัติจริง

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ (2548 : 32) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการค้นคว้าร่วมกันของเพื่อนร่วมงานวิจัย ในการศึกษาสถานการณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลและร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เชิงสะท้อนให้เห็นภาพอันถูกต้องและแท้จริงของชีวิตในพื้นที่วิจัย การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ยังชี้ให้เห็นวิถีทางแก้ไขที่เหมาะสมกว่า

สุภางค์ จันทวานิช (2548 : 67) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึงวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมวิจัย นับตั้งแต่การระบุปัญหาการดำเนินการ การติดตามผลจนกระทั่งถึงขั้นประเมินผล

พรธณี บุญประกอบ (2548 : 26) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ไว้ว่า หมายถึงกระบวนการที่ผู้คนจำนวนหนึ่งในชุมชนหรือองค์การเข้ามาร่วมศึกษา ปัญหาโดยการกระทำร่วมกัน กับนักวิจัยผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่การกำหนดปัญหา วิเคราะห์ สาเหตุ เรียนรู้วิธีการที่จะแก้ปัญหา ออกแบบการวิจัย วิเคราะห์ผล พร้อมทั้งออกแบบ และปฏิบัติตามความต้องการที่กำหนดไว้จนถึงการอภิปรายผลการวิจัยเป็นการร่วมมือกันของกลุ่มบุคคล เพื่อแก้ปัญหาที่พวกเขาได้รับผลกระทบโดยตรง โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญภายนอกกร่วมด้วย

ภัทรภร เกษสังข์ (2551 : 21) ได้ให้ความหมายของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การค้นคว้าหาความรู้ร่วมกันระหว่างผู้วิจัย และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาหรือผู้ปฏิบัติการ มีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาตั้งแต่ค้นหาปัญหา แนวทางการวางแผนการดำเนินงาน ผลที่คาดหวัง วิธีการดำเนินงาน การประเมินผลการดำเนินงานโดยยึดหลักประชาธิปไตย

ธีระวุฒิ เอกะกุล (2552 : 5) กล่าวว่า การวิจัยปฏิบัติการ หมายถึงการรวบรวม และหรือการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยใช้ขั้นตอนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อสรุป อันนำไปสู่การแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ทั้งในด้านประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานในขอบข่ายที่รับผิดชอบ โดยผู้วิจัยมีการปรับปรุงแก้ไข และดำเนินการซ้ำหลาย ๆ ครั้งจนกระทั่งผลการปฏิบัติงานนั้นบรรลุจุดประสงค์ หรือแก้ไขปัญหานั้นที่ประสบอยู่ได้สำเร็จ

องอาจ นัยวัฒน์ (2554 : 289) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่ดำเนินการโดยนักวิจัย และบุคคลที่ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่รับผิดชอบในหน่วยงานองค์กรหรือชุมชนโดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อนำข้อสรุปผล ของการวิจัยที่ค้นพบ หรือ

สรรสร้างขึ้นไปใช้ปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาคุณภาพของการปฏิบัติงานใด ๆ ในหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนได้อย่างทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับสภาพ ลักษณะและเงื่อนไขของปัญหาที่ต้อง ปรับปรุงแก้ไข และกลมกลืนกับโครงสร้างการบริหารงาน และบริบททางกายภาพ สังคมวัฒนธรรมที่ แวดล้อมหน่วยงาน องค์กร หรือชุมชนเหล่านั้น

นงนภัส คู่ขวัญเถียงกมล (2554 : 180) ให้ความหมาย ว่าเป็นการเรียนรู้ และแสวงหา ความรู้จากประสบการณ์โดยการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนร่วม ในการวิจัยระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย นัก ปกครอง และผู้วิจัยเริ่มต้นตั้งแต่การร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน รวมทั้ง มีการสรุปบทเรียนร่วมกัน ตลอดจนร่วมกันหา วิธีการแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาต่อไป

สุธาสิณี ดั่งดวงใจ (2555 : 54) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยเพื่อค้นหาความจริงหรือสิ่งที่ดีขึ้นของบุคลากรในองค์กรซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานที่จะ นำมาแก้ไขปัญหา และพัฒนาการดำเนินงานให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น ด้วยการใช้กระบวนการต่าง ๆ ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนเพื่อการพัฒนาการดำเนินการแก้ไขปัญหา และมีการติดตาม ประเมินผลไปพร้อม ๆ กับการดำเนินการพัฒนาได้ข้อมูลย้อนกลับ จนกว่าการพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ นั้นบรรลุผลตามที่ต้องการ

จิตตวดี ทองทั่ว (2557 : 87) ให้ความหมายการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการวิจัยที่กลุ่มคนจำนวนหนึ่งซึ่งประกอบด้วยนักวิชาการนักพัฒนาผู้นำชุมชน และสมาชิกใน ชุมชนเข้ามาร่วมศึกษาปัญหาร่วมกันโดยกระทำการร่วมกันผ่านกระบวนการวิจัยตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่ง สิ้นสุดกระบวนการโดยเริ่มต้นตั้งแต่การค้นหาปัญหาร่วมกันโดยใช้กระบวนการกลุ่มใน การกำหนด แนวทางการปฏิบัติ และการสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกันซึ่งส่งผลให้สมาชิกเกิดการรับรู้ ตระหนัก และค้นหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเพื่อนำไปสู่สภาพการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชุมชน

สุภาพร พวงสุวรรณ (2557 : 36) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึงการวิจัยที่ดำเนินไปด้วยการมีส่วนร่วมของนักวิจัย และผู้ที่ร่วมเกี่ยวข้องใน กระบวนการวิจัยทุกขั้นตอน ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การระบุปัญหา การวางแผนการปฏิบัติการ การตรวจสอบ การสะท้อนผลการปฏิบัติร่วมกัน โดยใช้หลักความเป็นประชาธิปไตยในการดำเนินการ ผลที่ได้จากการดำเนินการวิจัยก่อให้เกิดความรู้วิธีการ และแนวทางการปรับปรุงแก้ไขปัญหา หรือ พัฒนาสิ่งหนึ่งสิ่งใดในพื้นที่วิจัย

รัตนะ บัวสนธ์ (2558 : 43) ได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การวิจัยที่มุ่งแก้ไขปัญหหรือพัฒนางานของหน่วยงานองค์กร หรือชุมชนตามแนวทางที่บุคคลหลาย ฝ่ายซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาร่วมในกิจกรรมการวิจัยทุกขั้นตอนนับตั้งแต่ขั้นตอนแรกเริ่ม จนกระทั่ง สิ้นสุดการดำเนินงานวิจัย

Ebbutt (1985, p:156) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ว่าเป็นการศึกษาด้วยวิธีการเชิงระบบเพื่อพยายามเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดการศึกษา ซึ่งอาศัยการมีส่วนร่วมของกลุ่มการใช้แนวทางการปฏิบัติงาน และการสะท้อนกลับของผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานของตนเอง

Kemmis and McTaggart (1988, p: 45) ได้ให้ความหมายการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นการวิจัยที่กลุ่มสะท้อนตนเอง สืบค้น และดำเนินการโดยผู้มีส่วนร่วมในสังคมเพื่อปรับปรุง ความเป็นธรรมและควมมีเหตุมีผลของการปฏิบัติในสังคมของตนเอง

Beattle (1989, p :112: Citing Gibson, 1986, p: 57) ได้ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ในแนวทางของการจัดกิจกรรมทางการศึกษาว่า คือการวิจัยที่

Cohen and Manson (1992, p : 217; Citing Halsey, 1972, p: 25) ให้คำนิยามของวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) ว่าเป็นการทำวิจัยกับเหตุการณ์ที่เป็นส่วนย่อย ๆ ในโลกแห่งความจริง และมีการตรวจสอบผลการกระทำนั้น ๆ ได้อย่างใกล้ชิด

Sugar (1992, p: 37) ได้กล่าวถึงวิจัยปฏิบัติการ (Participatory Action Research) ระบุว่างานวิจัยที่ผู้ต้องการปรับปรุงงานของตนเอง ผู้วิจัยปฏิบัติการดำเนินการวิจัยเอง เพราะต้องการทราบว่าตนสามารถทำอะไรบางอย่างในทางที่ดีกว่าเดิมเพียงใด

Stephen Krunn และ Patra Week: (เฉียดศักดิ์ ชุมนุม, 2544: 31; อ้างอิง มาจาก Stephen Kus and Patncia Weeks. 1998, p: 58) ได้ให้ความหมายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่าเป็นการวิจัยที่มีจุดประสงค์เพื่อช่วยเหลือบุคคลในการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสังคม และการศึกษาของบุคคลเหล่านั้นในวงการศึกษาคือ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ในการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรหรือแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการทำงานซึ่งต้องอาศัยผู้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในทุกขั้นตอน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการวิจัยที่มุ่งพัฒนา หรือแก้ปัญหาขององค์กร โดยนักวิจัยและบุคลากรภายในองค์กรเองหรือบุคคลผู้มีส่วนร่วม เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการทุกขั้นตอนของการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การวางแผนใหม่ (Re-Planning) การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) และการสรุปผลการวิจัย (Conclusion)

2.5.2 ลักษณะ และความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาได้อธิบายถึงความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

พันธ์ทิพย์ รามสูต (2540 : 63) ได้ให้กล่าวถึงกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงกระบวนการทางประชาธิปไตยอย่างหนึ่งที่บุคคลจำนวนหนึ่งนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัย และการลงมือกระทำด้วยตนเองมาปรับปรุงแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงสังคมของตนเอง ดังนั้น PAR จึงเป็นรูปแบบของการวิจัยที่ประชาชนผู้เคยเป็นประชากรที่ถูกวิจัยกลับบทบาทเปลี่ยนผู้ร่วมในการปฏิบัติการวิจัยนั่นเองเกิดขึ้นในโรงเรียน และชั้นเรียนโดยครูผู้มีความตั้งใจในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง อาศัยการสะท้อนกลับข้อมูลด้วยตนเอง และการปฏิบัติงานร่วมกัน ครูทำการหาข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหาที่ตนเองประสบอยู่ และใช้ความรู้สึกมโนทัศน์ของตนเองมากกว่าของผู้เชี่ยวชาญ การวิจัยปฏิบัติการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้ เพิ่มพูนความสามารถเพื่อควบคุมสภาพการณ์ที่เป็นอยู่

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544 : 61) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเดินทางไปสู่การพัฒนา (Journey of Development) โดยมีการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่ไปสู่สิ่งที่สามารถเป็นไปได้ ทั้งในระดับปัจเจกชน และระดับสังคม โดยหัวใจสำคัญของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัยซึ่งใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้กระบวนการวิจัยจะต้องเป็นประชาธิปไตย ยุติธรรม มีอิสระ และส่งเสริมคุณค่าของชีวิต และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะเข้าร่วมสังเกต ตรวจสอบสถานการณ์ต่าง ๆ สะท้อนความคิดเห็น และความต้องการของตน ทรรศนะที่มีอยู่ อุปสรรคและปัญหาที่ปรากฏอยู่ ตรวจสอบทางเลือกที่เป็นไปได้ และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีจิตสำนึกไปสู่การเปลี่ยนแปลงใหม่

สมโภชน์ อเนกสุข (2548 : 18) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบของการวิจัยที่นักวิจัยมีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนหนึ่งของ องค์กร และเป็นนักวิจัย เป็นการนำแนวคิด และวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษา โดยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยช่วยกันแสวงหารูปแบบของการพัฒนาหรือหาวิธีการแก้ปัญหา มีการพัฒนาความสำนึกในการวิเคราะห์วิจารณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมตนเอง

วิโรจน์ สารรัตนะ (2554 : 50) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นเทคนิคการวิจัยที่เปลี่ยนรูปแบบไป จากแบบบนลงล่าง (Top-Down) เป็นแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up) ที่ผู้ถูกวิจัยได้เปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เป็นผู้กระทำ (Active) หรือผู้ร่วมกระทำ (Participant) หรือเปลี่ยนวิธีการวิจัยจากพวกเขา (On Them) เป็นการวิจัยโดยพวกเขา และเพื่อพวกเขา (By Them and For Them)

Wersma (1991, p:13) กล่าวว่าการศึกษาวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยครูหรือผู้บริหาร เพื่อช่วยการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นมีจุดเน้นที่ข้อสรุปของปัญหาในปัจจุบันของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งอาจมีความเกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพียงเล็กน้อยในการสรุปอ้างอิง

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นความร่วมมือกันระหว่างนักวิจัยกับผู้ร่วมวิจัยร่วมกันพัฒนา แก้ปัญหาหรือเปลี่ยนแปลงร่วมกันโดยมีเป้าหมายของการพัฒนาร่วมกัน

2.5.3 แนวคิดหลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กมล สดุดประเสริฐ (2540 : 8) กล่าวถึง ความเชื่อ 3 ประการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ได้แก่ เชื่อกระบวนการประชาธิปไตย เชื่อว่าคนต้องการพัฒนาตนเอง เชื่อการเรียนรู้จากประสบการณ์

สุภางค์ จันทวานิช (2542 : 68) กล่าวว่าโดยปกติการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ เลือกกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งว่าดีเหมาะสมตามความรู้ความเข้าใจของผู้วิจัยมาดำเนินการปฏิบัติ เพื่อทดลองว่าใช้ได้หรือไม่ประเมินความเหมาะสมในความเป็นจริงควบคุมแนวทางปฏิบัติการแล้ว นำผลมาปรับปรุงปฏิบัติการเพื่อนำไปทดลองใหม่จนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจนำไปใช้ และเผยแพร่ได้ การวิจัยขั้นนี้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานเมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลใหม่เพิ่มขึ้น ทำให้รูปแบบการวิจัยยืดหยุ่นได้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอาจเป็นแบบมีส่วนร่วมหรือไม่ก็ได้ ส่วนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทุกขั้นตอนเป็นสิ่งที่ชุมชนหรือชาวบ้านร่วมรับรู้ และใช้ประโยชน์ด้วย ชาวบ้านเป็นผู้ร่วมกำหนดปัญหาของชุมชน และสู่ทางแก้ไขปัญหาชาวบ้านเป็นผู้ตัดสินใจ และยืนยันเจตนาธรรมณ์ที่จะแก้ไขปัญหานั้น กระบวนการวิจัยดำเนินไปในลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างชาวบ้านกับผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อสรุปเป็นขั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่ากระบวนการสังเคราะห์ข้อสรุปมีลักษณะเชิงวิภาษวิธี (Dialectic) ชาวบ้านจะค่อย ๆ พัฒนาศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของชุมชนชาวบ้านจะค่อย ๆ เรียนรู้ด้วยตัวเอง ด้วยวิธีการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนี้ ข้อมูลที่ได้จะมีความชัดเจนสะท้อนความคิดอ่านของชาวบ้านตลอดจนนิสัยใจความต้องการ และแบบแผนในการดำเนินชีวิตของเขา อย่างไรก็ตามแนวทางวิจัยที่ต่างไปจากการวิจัยเชิงวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ เพราะเน้นการยอมรับ หรือเห็นต้องจากฝ่ายชาวบ้านในการวิจัยชนิดนี้นักวิจัยจะต้อง 1) ประเมินความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับชาวบ้านอยู่ตลอดเวลา 2) ทบทวนวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นครั้งคราวเพื่อให้สอดคล้องกับความเห็นของชาวบ้านอันจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ในการวิจัยแบบ PAR ผู้วิจัยถือว่าชาวบ้านเป็นผู้รู้ดีเท่า ๆ กับนักวิจัยหรือนักพัฒนาใน การกำหนดปัญหา และการเลือกปฏิบัติการใด ๆ

ก็ตามที่จะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิต ปัญหาของการวิจัยจึงเริ่มจากชาวบ้านด้วยไม่ใช่จากสมมติฐานของผู้วิจัยหรือนักพัฒนาแต่ฝ่ายเดียว จะเห็นว่าทั้งสามฝ่ายคือ ชาวบ้าน นักวิจัยและนักพัฒนาต่างก็มีบทบาทเท่าเทียมกันในการร่วมกำหนดปัญหา และเลือกแนวทางปฏิบัติการ การวิจัยนี้จะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีและระเบียบวิธีของนักวิจัยเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของนักพัฒนา และความต้องการกับความรอบรู้ของชาวบ้าน

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2544 : 61) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลยุทธ์ที่สะท้อนให้เห็นเส้นทางการพัฒนาจากสิ่งที่เป็น ไปสู่สิ่งที่ สามารถเป็นไปได้ทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับสังคม หัวใจของการเปลี่ยนแปลงอยู่ที่กระบวนการวิจัยที่ใช้แนวทางความร่วมมือ (Collaborative Approach) ระหว่างนักวิจัยกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และให้ความสำคัญแก่ผู้ร่วมวิจัยทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

เฉลิม บุรีภักดี และคณะ (2545 : 238) ได้กล่าวว่ากิจกรรมของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีลักษณะ 3 ประการที่เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างผสมกลมกลืน คือ

1) เป็นการค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้คำตอบที่จำเป็น เช่น ข้อมูลความจริง ปัญหาเชิงพัฒนาที่จะต้องแก้ไข สมมติฐานสำหรับการทดสอบต่อไป แผนการดำเนินงาน สำหรับการพัฒนา หรือแก้ปัญหา และการติดตามประเมินผลการพัฒนาแก้ไขปัญหา

2) เป็นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มเป้าหมาย ผู้ซึ่งเป็นทั้งผู้ร่วมดำเนินการวิจัย และผู้ได้รับผลลัพธ์ของการวิจัย

3) เป็นการปฏิบัติการในการดำเนินชีวิตจริง มิใช่เป็นการจำลองจากชีวิตจริง มาเพื่อการวิจัยและผู้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัย จะเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน กิจกรรมครั้งนี้

ขอบ เข้มก๊อต และโกวิท พวงงาม (2547 : 10) กล่าวว่า รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เกิดจากการผสมผสานของการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) กับการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ มีความสำคัญ ได้แก่ ความเชื่อดังกล่าวของมนุษย์ที่สามารถนำออกมาใช้ได้หากได้รับการพัฒนาด้วยการเรียนรู้ และปฏิบัติการวิจัยร่วมกัน มนุษย์สามารถช่วยเหลือตนเอง (Aided Self Help) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหลักสำคัญของการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และชุมชนพื้นที่วิจัยประกอบด้วยเครือข่ายที่สำคัญในการเข้ามารวมเพื่อการพัฒนาชุมชน

สมโภชน์ อเนกสุข (2548 : 131) กล่าวว่า การทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบของการวิจัยที่นักวิจัยมีความเกี่ยวข้องในฐานะผู้มีส่วนร่วมในกิจกรรมส่วนหนึ่งขององค์กรและเป็นนักวิจัย เป็นการนำแนวคิดและวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพมาศึกษา โดยผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยช่วยกันแสวงหารูปแบบของการพัฒนา หรือหาวิธีการแก้ไขปัญหา มีการพัฒนา

ความสำคัญในการวิเคราะห์วิจารณ์ ของผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงสภาวะความเป็นอยู่ และวิถีชีวิต ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงสภาพโครงสร้างความสัมพันธ์พื้นฐานในสังคมตนเอง

ทวิศักดิ์ นพเกษตร (2549 : 59) ได้กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วมเป็นการวิจัย ประยุกต์ที่ใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพมาก แต่มีปรัชญาการวิจัยเฉพาะของตนเองภายใต้กระบวนการทัศน์ การวิพากษ์ (Critical Paradigm) โดยใช้การวิภาษวิธี (Dialectic) ซึ่งหมายถึงการอภิปรายถกเถียง (Debate) เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งจากความเป็น 2 ฝ่ายที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปสู่สิ่งที่ดีกว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีความมุ่งหมายให้กลุ่มเป้าหมายที่เข้ามารับศึกษามีสภาพที่ดีกว่าเดิม โดยกลุ่ม ตัวอย่างที่ นักวิจัยเข้าไปศึกษามีส่วนร่วมกับนักวิจัยทุกชั้นตอนอย่างเท่าเทียม มีการเรียนรู้ร่วมกันผ่าน กระบวนการปฏิบัติในสนามการวิจัยที่ไม่ยึดกับทฤษฎี (Praxis) ด้วยความเชื่อใน ความสามารถของ มนุษย์ที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อตัดสินใจ และกระทำอย่างเท่าเทียม ทั้งที่มี ความแตกต่างกัน นักวิจัยจึง มิใช่บทบาทเป็นเพียงผู้วิจัยเท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาทสำคัญ ในการเป็นผู้ร่วมเรียนรู้ (Researches Learner) ไปกับกลุ่มตัวอย่างในการปรับปรุงสภาวะที่ เห็นพ้องต้องกันให้ดีขึ้นรวมทั้งบทบาทการเป็น ผู้กระตุ้น (Facilitator) ให้เกิดการสะท้อน (Reflection) การปฏิบัติไปสู่การเรียนรู้และปรับปรุง การปฏิบัติจนกว่าจะบรรลุเป้าหมายที่ ต้องการร่วมกัน

นงนภัส คู่ขวัญ เทียงกมล (2554 : 79) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีพื้นฐาน แนวคิดว่าการวิจัยเป็นกิจกรรมของสังคมที่ใช้ ทรัพยากรของสังคม ผลการวิจัยจึงควรเป็นสมบัติของ สังคมและรับใช้สังคม

วิโรจน์ สารรัตน์ (2554 : 50) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นทั้ง การทำวิจัย การบริหาร การพัฒนา และการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาในเวลาเดียวกัน โดยผู้วิจัย และผู้ ร่วมวิจัยจะร่วมกันวิเคราะห์สภาพการณ์ที่ต้องการเปลี่ยนแปลง จากนั้นจึงกำหนดแผนเพื่อ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพที่พึงประสงค์ มีการกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ นั้น แล้วนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ในช่วงการปฏิบัติงานตามแผน ก็จะมีการติดตาม และตรวจสอบผล การดำเนินงานเพื่อการปรับปรุงแก้ไข และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงานตามแผน ก็มีการประเมินผลสรุป โดยภาพรวม แล้วมีข้อมูลย้อนกลับ

ธนู ศิริจันทนาพันธ์ (2554 : 31) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ใช้วิธีแบบญาณวิทยา (Epistemology) ซึ่งเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้แสวงหาความรู้กับสิ่งที่ถูกรู้กระบวนการวิจัยยึดหลักประชาธิปไตยมอบอำนาจ ให้ผู้ร่วมวิจัยมุ่งแสวงหาความรู้ด้วย วิภาษวิธี (Dialectic) อย่างมีเหตุผล

องอาจ นัยพัฒน์ (2554 : 289) และ ภัทรพร เกษสิงห์ (2559 : 63) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เป็นการวิจัยที่มีหลักการของการดำเนินงานหลายประการ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัย แบบอื่นๆ ดังนี้

1) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติการทางสังคม โดยการเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงตามลำดับขั้นตอน

2) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับความร่วมมือตามสภาพจริง ซึ่งเกี่ยวข้องกับเกิยวส่วานดำเนินการอย่างต่อเนื่องของการวางแผน การปฏิบัติการการสังเกต การสะท้อนผล และการวางแผนปรับปรุง และดำเนินการรวบรวมเกิยวส่วานใหม่อีกครั้ง

3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นความร่วมมือกันในการแก้ปัญหา ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะตอบสนองการปฏิบัติการได้ เพราะการปฏิบัติจะเกี่ยวข้องตรงตามสิ่งที่ต้องการปรับปรุง การทำงานเป็นกลุ่มจะช่วยขยายจากสิ่งที่เกี่ยวข้องโดยตรงทั้งหมดที่เป็นไปได้ ผลที่ได้จากสิ่งเหล่านี้ โดยการปฏิบัติในสิ่งที่ตนสนใจ

4) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการพิสูจน์โดยการหาข้อบกพร่องของคนในสังคม การมีส่วนร่วมของประชาชน และความร่วมมือกันในกระบวนการวิจัยเกี่ยวกับการวางแผน การปฏิบัติงาน การสังเกต และการสะท้อนผล

5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

6) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับประชาชนตามทฤษฎี เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ทำให้ทราบและเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการปฏิบัติงานและผลลัพธ์

7) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นการกำหนดให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ แสดงความคิดเห็นและทำข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้น แล้วทดสอบโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สนใจเป็นหลักฐานสำคัญเพื่อยืนยัน

8) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องไม่เพียงแต่การเก็บบันทึกข้อมูลเพื่อบรรยายความถูกต้องว่าเกิดอะไรขึ้นเท่านั้น แต่ควรเก็บรวบรวม และวิเคราะห์ ข้อมูลโดยการตัดสินใจจากกลุ่มที่มีปฏิริยาโต้ตอบและสิ่งที่สนใจเกี่ยวกับสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

9) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมแสดงให้เห็นปรากฏออกมาจากประสบการณ์ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถทำได้โดยการเก็บบันทึกประจำวันของบุคคล บันทึกการมีส่วนร่วมการดำเนินงาน และการสะท้อนผลที่ดำเนินการควบคู่กับการเรียนรู้ การปฏิบัติงานด้วยตนเองละกระบวนการเรียนรู้สิ่งที่ปฏิบัติไปด้วย

10) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย เพราะสัมพันธ์กับผู้เรียนในการดำเนินการเปลี่ยนแปลง และการปฏิบัติอื่น ๆ

11) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับการทำการวิเคราะห์ อย่างมีวิจรณ์ญาณตามสถานการณ์โครงสร้าง การทำงาน การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงความรู้สึกที่เกิดจากนักวิจัย เนื่องจากความขัดแย้งระหว่างเป้าหมายการปฏิบัติใหม่ และการยอมรับการปฏิบัติที่นักวิจัย

สร้างขึ้น ฉะนั้นการวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณจะช่วยให้การวิจัยดำเนินตามนโยบาย โดยการเกี่ยวข้องร่วมมือกับคนอื่น ๆ ในกระบวนการวิจัย

12) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเริ่มต้นโดยการดำเนินงานในประเด็นย่อยเล็ก ที่เปลี่ยนแปลงในตัวบุคคลที่สามารถจัดการ และควบคุมได้แล้วขยายผังรูปแบบการเปลี่ยนแปลงให้ กว้างขึ้น รวมถึงการวิพากษ์แนวความคิดเพื่อปฏิรูปโครงการหรือเพื่อปรับปรุงให้ดีขึ้น

13) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเริ่มต้นที่วงจรถ้อย ๆ โดยการวางแผน การปฏิบัติงาน การสังเกต และการสะท้อนผล ซึ่งจะช่วยนิยามปัญหา แนวคิด และข้อตกลงให้ชัดเจน มากขึ้น สิ่งเหล่านี้สามารถนิยามให้คำถามมีความสำคัญมากสำหรับตนเอง และความก้าวหน้าของงาน

จักรกรี งามสมบัติ (2555: 37) กล่าวโดยสรุป การวิจัยแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นกระบวนการ ค้นหาข้อมูลร่วมกันระหว่างนักวิจัย และกลุ่มเป้าหมายเพื่อใช้ในการอธิบายปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน ชุมชนหรือองค์การที่สนใจศึกษา เป็นการวิจัยที่ค้นหาข้อมูลร่วมกันของนักวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อ แก้ปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือองค์การ ซึ่งต้องแก้ปัญหาด้วยการปฏิบัติจริง การวิจัยประเภทนี้ จะไม่เรียกกลุ่มเป้าหมายการวิจัยว่ากลุ่มตัวอย่าง หรือกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเหมือนกลุ่มวิจัยทั่วไปแต่จะ เรียกว่า “ภายใน หรือนักวิจัยร่วม” เพราะกลุ่มเป้าหมายไม่ใช่เพียงแค่ผู้ให้ข้อมูล แต่เป็นผู้มีส่วนร่วม ในการทำการวิจัยในขณะที่นักวิจัยเอง ก็ไม่ใช่เพียงผู้สังเกตการณ์ภายนอกเท่านั้นแต่จะเข้ามามีส่วน ร่วม ในปัญหาของกลุ่มเป้าหมายที่นักวิจัยทำงานร่วมกันอยู่ด้วย

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการวิจัย การบริหารการพัฒนา และการทำงานเพื่อการแก้ปัญหาในเวลาเดียวกัน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนา หรือแก้ปัญหาร่วมกันอย่างมีกระบวนการบนความเท่าเทียมของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย จนกว่าจะ สามารถบรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ร่วมกัน

2.5.3 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

พันธุ์ทิพย์ รามสูต (2540 : 42) ระบุว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการกระบวนการของ การวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1) เตรียมชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยใน ระดับที่เสมอภาค ในทุกขั้นตอนจึงต้องมีการเตรียมชุมชนก่อน โครงการวิจัยจะเริ่มในแง่ต่าง ๆ เช่น การสร้างบูรณาการของชุมชน การส่งเสริมกระบวนการตัดสินใจร่วมกันของชุมชน ในการจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา หรือในการเลือกผู้แทนผู้ร่วมโครงการ เป็นต้น

2) อบรมนักวิจัยร่วมจากชุมชนในฐานะเป็นนักวิจัยจากท้องถิ่น ให้มีความรู้เกี่ยวกับ สถานการณ์ในท้องถิ่นบทบาทของผู้ทำหน้าที่เป็นนักวิจัยท้องถิ่น การจัดองค์กรชุมชนรูปแบบของผู้นำ การสนับสนุน และมนุษยสัมพันธ์

3) กำหนดรูปแบบการวิจัยที่ทีมนักวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันกำหนดรูปแบบการวิจัย เช่น การแตกปัญหาทั่วไปที่ชุมชนเลือกแล้วลงเป็นปัญหาย่อย ๆ ที่สามารถจะทำวิจัยเพื่อแก้ปัญหาได้ที่ละ ส่วน ต่อไปก็กำหนดวิธีการที่จะรวบรวมข้อมูลที่ต้องการเครื่องมือที่จะใช้ ผู้ที่จะให้คำตอบหรือให้ ข้อมูลรวมทั้งขนาดของตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือ การกำหนดรูปแบบคำถาม และวิธีถาม

4) ลงมือเก็บข้อมูลโดยผู้ที่ได้รับการอบรมวิธีการเก็บข้อมูลมาแล้ว

5) ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล ทีมนักวิจัยท้องถิ่นจะร่วมกันทำการประมวลผล และสรุปข้อมูล ให้ข้อสังเกตหรือข้อวิจารณ์สิ่งที่พบ วิเคราะห์ว่าเหตุใดจึงได้ข้อมูลเช่นนั้น เขียนสรุปสิ่งที่พบอย่างกว้าง ๆ พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะประกอบ

6) หาหรือผลการค้นพบกับชุมชน โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา เสนอกลับคืนต่อชุมชน ให้มีโอกาสตรวจสอบ และแก้ไขความถูกต้อง ตลอดจนทำการวิเคราะห์ สรุป ประเด็นหรือชี้แนะแก่ทีมวิจัย กระบวนการหาหรือนี้ อาจทำในรูปของการแสดงบทบาทสมมติ การประชุมกลุ่มหรือวิธีการอื่น ๆ เช่น จัดแสดงข้อมูลในรูปของภาพหรือกราฟแบบต่าง ๆ ในที่ สาธารณะ หรือที่ชุมชนของชุมชนแล้วกระตุ้นให้มีการออกความคิดเห็น การแสดงออกถึงความรู้สึก ของชาวบ้าน การประเมินท่าที และปฏิกริยาต่อข้อมูลของชุมชน ที่รวบรวมได้จากกระบวนการวิจัย ชาวบ้าน การประเมินท่าทีและปฏิกริยาต่อข้อมูลของชุมชน ที่รวบรวมได้จากกระบวนการวิจัย ตลอดจนการตัดสินใจร่วมกันในเรื่องเหล่านี้

7) วางแผนชุมชน โดยการอบรมมีวางแผนให้สามารถเขียนโครงการได้ รวมทั้ง ความสามารถในการจัดองค์กรชุมชนด้วย โครงการที่ทีมวางแผนเขียนนี้ จะต้องนำมาปรึกษาหารือกับ ชุมชน ให้ชุมชนตรวจสอบแก้ไข และรับรองก่อนนำไปเสนอเพื่อขอทุนสนับสนุนต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง

8) นำแผนไปปฏิบัติโดยการระดมทรัพยากรทั้งบุคคล และชุมพลัง ตลอดจนองค์กร ประชาชนต่าง ๆ ในชุมชน มาร่วมในการปฏิบัติตามแผนที่จัดวางขึ้นจากข้อมูลที่เป็นผลจากการศึกษา ร่วมกัน โดยทีมนักวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมกัน

9) ติดตามกำกับ และประเมินผลในชุมชนโดยทีมวิจัยและชุมชนร่วมกัน เทคนิค และ กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยประชาชนมีส่วนร่วม (PAR) เป็นเทคนิคที่เน้นการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการเข้าศึกษาหาสาเหตุปัญหาของชุมชน เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการแก้ไข ปัญหาของชุมชนให้เบาบางลงซึ่งมีวิธีการและขั้นตอนที่เป็นประโยชน์ต่อ การทำงานร่วมกันของชุมชน และนักวิจัย นักศึกษาชุมชน การวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยประชาชนมีส่วนร่วม (PAR) เป็นเทคนิคที่ เหมาะสมต่อในสมัยปัจจุบันที่ต้องการการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

สมบัติ บุญประคม (2545 : 8) กล่าวว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการมีเป้าหมายเพื่อ พัฒนาและปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนดังนี้

1) **ขั้นวางแผน (Planning)** เริ่มต้นจากผู้วิจัยหรือครูผู้สอนสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาสำคัญเพื่อนำมาแก้ไขซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ เช่น การสำรวจข้อมูลในลักษณะรูปก้างปลา (Fish Bone) สำรวจพฤติกรรมของผู้เรียนการสังเกตของครูข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2) **ขั้นลงมือปฏิบัติ (Action)** เป็นการนำแนวคิดที่กำหนดเป็นกิจกรรมในขั้นวางแผนมาดำเนินการในขั้นนี้ครูผู้วิจัยจะต้องพบปัญหาในการวิจัยมากมายแผนที่วางไว้จะต้องกำหนดให้สามารถยืดหยุ่นได้เปลี่ยนแปลงไปตามความเหมาะสมโดยกำหนดให้เกิดความสอดคล้องกับการปฏิบัติจริงในห้องเรียน

3) **ขั้นสังเกตการ (Observation)** เป็นการสังเกตการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นข้อสังเกตของกระบวนการของการปฏิบัติการ (The Action Process) และผลของการปฏิบัติ (The Effect of Action) พร้อมทั้งจดบันทึกการปฏิบัติการที่เกิดขึ้นทั้งที่คาดหวังและไม่คาดหวังการสังเกตนี้ หมายถึงการรวบรวมข้อมูลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติโดยทั้งการเห็นด้วยตาการฟังและการใช้เครื่องมือ อาจเป็นแบบทดสอบวัดผลที่ออกมาเป็นตัวเลขแบบสอบถามที่ต้องการทราบถึงความเปลี่ยนแปลงรวบรวมข้อมูลมีหลายวิธีครูผู้ทำวิจัยต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมพิจารณาข้อดีข้อเสียของเครื่องมือแต่ละชนิดเพื่อรวบรวมข้อมูลให้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

4) **ขั้นสะท้อนผลการปฏิบัติการ (Reflection)** ขั้นตอนสุดท้ายของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ คือการตรวจสอบกระบวนการปัญหาหรือสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติการผู้วิจัยจะต้องตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่าง ๆ ตามสภาพแวดล้อมของโรงเรียนหรือกิจกรรมที่กำลังศึกษา โดยผ่านกระบวนการถกอภิปรายปัญหาการประเมินโดยกลุ่มให้ได้แนวทางในการพัฒนา ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และเป็นพื้นฐานข้อมูลที่จะเป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุง และการวางแผนการปฏิบัติการต่อไป

สำราญ กำจัดภัย (2547 : 13) ได้กำหนดขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) **ขั้นตอนที่ 1** ขั้นเตรียมการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่
 - 1.1 เลือกชุมชนเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา
 - 1.2 เข้าสู่ชุมชน เพื่อหาความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง สร้างความสัมพันธ์ที่ดี และสร้างความไว้วางใจและการยอมรับในชุมชน
- 2) **ขั้นตอนที่ 2** ขั้นศึกษาปัญหา และกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไข ประกอบด้วย
 - 2.1 สำรวจข้อมูลพื้นฐานของชุมชน
 - 2.2 แนะนำให้สมาชิกในชุมชนรู้จักกับหลักการ และแนวคิดของ PAR
 - 2.3 ระบุปัญหา และจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา

2.4 แนะนำวงจรของการวิจัยเพื่อให้รู้ว่า PAR นั้นจะนำไปสู่การแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยผ่านกระบวนการวิจัย

2.5 เลือกประเด็นปัญหาที่จะวิจัยจากปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน

2.6 วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และกำหนดวิธีการหรือทางเลือกในการแก้ไข

2.7 เสนอผลการวิเคราะห์ปัญหา และวิธีการแก้ไขต่อชุมชน

3) ขั้นตอนที่ 3 วางแผนปฏิบัติการแก้ปัญหา ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ

3.1 ตั้งทีมงานจัดทำแผนปฏิบัติการแก้ปัญหาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนปฏิบัติการพอสังเขป

3.2 จัดทำแผนปฏิบัติการแก้ปัญหาตามวิธีการที่กำหนดไว้โดย แนวทางการจัดทำแผนนั้น ควรให้ครอบคลุมตามประเด็นคำถามหลัก ๆ ดังนี้ ปัญหา ที่ต้องการแก้ไขคืออะไร คาดหวังให้เกิดผลลัพธ์อะไรบ้างกับชุมชนหลังปัญหานั้นได้รับการแก้ไข การที่จะบรรลุตามผลลัพธ์ที่จะคาดหวังนั้น ๆ จะต้องทำโครงการอะไรบ้าง ใครหรือกลุ่มใดเป็นผู้รับผิดชอบแต่ละโครงการ และแต่ละโครงการจะดำเนินการช่วงไหนใช้เวลานานเท่าไร

3.3 กำหนดรายละเอียดของโครงการที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ เช่น วัตถุประสงค์ของโครงการคืออะไร ประกอบด้วยกิจกรรมอะไรบ้าง แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร ใครรับผิดชอบ มีแหล่งทุนหรือทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยป้อนอะไรบ้าง มีแนวทางการติดตาม และประเมินผลโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ อย่างไรรวมทั้ง มีการจัดทำกำหนดการ หรือปฏิทินปฏิบัติงานอย่างชัดเจนหรือไม่

4) ขั้นตอนที่ 4 วางแผนการติดตามและประเมินโครงการ ประกอบด้วยกิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

4.1 ตั้งทีมงานติดตาม และประเมินโครงการ และให้ความรู้เกี่ยวกับประเมินโครงการพอสังเขป

4.2 กำหนดวัตถุประสงค์ของการติดตาม และประเมินโครงการระบุชนิดประเภทของข้อมูลที่จะใช้ประเมินผล แหล่งข้อมูล วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลผล

4.3 จัดทำกำหนดการในการติดตาม และประเมินผลในแต่ละกิจกรรม

4.4 ชี้แจงเกี่ยวกับแผนการติดตาม และประเมินโครงการให้ผู้รับผิดชอบโครงการทราบ

5) ขั้นตอนที่ 5 ปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ซึ่งการทำงานในขั้นตอนนี้ จะมีลักษณะผสมผสานกันแบบเป็นวงจรตามกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ PAOR กล่าวคือ P = Plan (วางแผน) A = Act (ปฏิบัติตามแผน) O = Observe (สังเกต ตรวจสอบ) และ R = Reflect (ให้ข้อมูลย้อนกลับ)

เพื่อการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้ดีขึ้น) และเมื่อ โครงการสิ้นสุดมีการประเมินผลในภาพรวมดังนั้น
ขั้นตอนนี้ ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมย่อย ๆ ได้แก่

5.1 นำแผนการปฏิบัติการแก้ปัญหา หรือแผนปฏิบัติงานตามกิจกรรมต่าง ๆ
ที่ระบุไว้ในโครงการ และแผนการติดตาม และประเมินโครงการ (Plan) ไปปฏิบัติจริงไป (Act)

5.2 ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลระหว่างการปฏิบัติงาน (Observe) และ
ให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อประกอบการพิจารณาวางแผนปรับปรุงแก้ไขงานหรือพัฒนาให้ดีขึ้น (Reflect)
โดยทีมงานติดตาม และประเมินโครงการ ร่วมกับกลุ่มทำงานของโครงการ

5.3 วางแผนปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนางาน (Plan) ลงมือปรับปรุงแก้ไข หรือ
พัฒนาให้ดีขึ้นตามแผนใหม่ที่วางไว้ (Act) ดำเนินการตามวงจร PAOR ไปเรื่อย ๆ จนกว่า ปัญหา
ได้รับการแก้ไข หรือพัฒนาไปในทิศทางที่ต้องการ

5.4 ประเมินรวมเมื่อเสร็จสิ้นโครงการ

6) ขั้นตอนที่ 6 การเตรียมการถอนตัวและเผยแพร่ผลงาน เป็นขั้นตอนสร้างทักษะใน
การใช้ PAR ในชุมชน ก่อนนักวิจัยภายนอกจะถอนตัวออกจากชุมชนเป้าหมาย และเผยแพร่งานวิจัย
ซึ่งการถอนตัวของนักวิจัยต้องค่อยเป็นค่อยไป และจะคอยช่วยเหลือชุมชนในการใช้ PAR ในปัญหาที่
ซับซ้อน มีการเยี่ยมเยียนชุมชนเป็นระยะ ๆ หรือสร้าง เครือข่ายกลุ่ม PAR ในท้องถิ่นอื่น ๆ

ทวิศักดิ์ นพเกสร (2549 : 39) กำหนดขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

- 1) ศึกษาบริบทโจทย์วิจัยและบริบทชุมชนที่เกี่ยวข้องกับบริบทโจทย์วิจัย
- 2) ค้นหาปัญหาสำคัญในโจทย์วิจัยนั้น และระบุความต้องการที่จำเป็น (Need) ใน
ปัญหาสำคัญนั้น ซึ่งหากดำเนินการปรับปรุงแก้ไข/พัฒนาแล้วจะทำให้ดีขึ้น
- 3) นำปัญหาที่แท้จริง และความต้องการที่จำเป็นไปร่วมกันสร้างแผนปฏิบัติการ
(Action Plan) กับชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งวางระบบการติดตาม ประเมินร่วมกันเพื่อนำไปสู่
การสะท้อนให้เกิดการเรียนรู้ และการปรับปรุงการดำเนินการร่วมกัน
- 4) นำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติร่วมกัน โดยที่สมาชิกในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องต่างก็มี
บทบาทในการปฏิบัติอย่างจริงจัง
- 5) มีการกำกับติดตาม (Monitoring) ว่าเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้เพียงใด
- 6) นำข้อมูล และข้อสังเกตต่าง ๆ มาสะท้อนร่วมกันเพื่อให้เกิดการวิพากษ์ตาม
กระบวนการวิภาษวิธี (Dialectics) จนนำไปสู่การปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน เป็นวงจรเช่นนี้ไปอย่าง
ต่อเนื่องจนกว่าเป้าหมายในแผนปฏิบัติการจะบรรลุ
- 7) ดำเนินการประเมินผล (Evaluation) ว่าเป้าหมายที่ได้จากแผนปฏิบัติการนั้นเป็น
อย่างไร มีประสิทธิผล และประสิทธิภาพเพียงใด เกิดการเรียนรู้อะไรบ้างจากการทำงานตาม

แผนปฏิบัติการ ชุมชนจะต้องมีบทบาทสำคัญในการร่วมประเมิน เช่น การเก็บข้อมูล การให้ข้อสังเกต ในการวิเคราะห์ข้อมูล และข้อค้นพบ รวมทั้งการนำเข้าสู่กระบวนการวิชาการ

Kurt Lewin (อ้างถึงใน องอาจ นัยพัตน์, 2548: 341) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมว่ามี ลักษณะกระบวนการแบบวงรอบต่อเนื่องกัน วงจรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการเบื้องต้น (Pre-Step) การวางแผน (Planning) การลงมือปฏิบัติ (Action) การค้นหาข้อเท็จจริง (Fact Finding) โดยการดำเนินงาน 3 ขั้นตอนสุดท้ายเป็นกิจกรรมหลักการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Core Activities)

องอาจ นัยพัตน์ (2548 : 343) กล่าวถึงรายละเอียดกิจกรรมการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมแต่ละขั้นตอนโดยย่อ ดังนี้

1) การวางแผนงาน (Planning) เป็นการกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การระลึกถึง เหตุการณ์หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ ทั้งทางตรง และทางอ้อมของผู้วางแผนภายใต้การใคร่ครวญไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนขัดขวาง ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหา รวมทั้งสภาพการณ์เงื่อนไขอื่น ๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อจะได้สามารถปรับเปลี่ยน ให้เข้ากับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไข หรือยากต่อการควบคุม ให้เป็นไปในทางที่ พึงปรารถนาได้กิจกรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ จะต้องประกอบด้วยกิจกรรมที่ส่งผลต่อ การแก้ไขปัญหาได้ในระดับหนึ่งเป็นอย่างดี และเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบท ทางด้านสังคมวัฒนธรรมการเมือง และอื่น ๆ ที่เป็นอยู่ในสภาวะการณ์นั้น

2) การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้อย่างดี และควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผน ในการปฏิบัติการตามแผนอาจมีการพลิกผัน หรือแปรเปลี่ยนไปตามเงื่อนไข และข้อจำกัดในสภาวะการณ์เวลานั้น แผนปฏิบัติการที่ดีจะมีลักษณะ เป็นเพียงแผนที่เปิดช่องทางให้ผู้ปฏิบัติการสามารถปรับเปลี่ยนได้บ้าง การปฏิบัติการที่ดีจะต้องดำเนิน ไปอย่างต่อเนื่องเป็นพลวัตภายใต้การใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ สิ่งใดควรกระทำตามแผนที่วางไว้ สิ่งใดควร ปรับเปลี่ยนให้เข้ากับปัจจัยเงื่อนไขในขณะนั้น แล้วจึงดำเนินกิจกรรมอื่นต่อไปผู้ปฏิบัติการอาจใช้ ประสบการณ์ที่ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนได้บ้างส่วนแต่ประสบการณ์ เหล่านั้นก็เป็นเพียงสมมติฐานชั่วคราวซึ่งไม่อาจสอดคล้องกับความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในเวลานั้นก็ได้

3) การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป ปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยขัดขวาง การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างปฏิบัติการ

4) การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการทวนระลึกถึงการกระทำตามที่บันทึกข้อมูลไว้จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการ และผลการปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยขัดขวางการพัฒนารวมทั้งประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่

ไพโรจน์ ชลาวัณย์ (2549 : 20) อธิบายไว้ว่า หากพิจารณาในรูปของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบการมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ สามารถระบุได้ตามลำดับขั้นหรือกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้หลายขั้นตอน ซึ่งช่วยให้เห็นบทบาทหน้าที่ของผู้เข้าร่วมการวิจัยแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน และในทางปฏิบัติแล้วกระบวนการวิจัยก็ต้องดำเนินไปโดยความร่วมมือกันทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับขั้นตอนตั้งแต่ต้นจนจบสิ้นกระบวนการ ดังต่อไปนี้

1) ขั้นการศึกษาบริบท ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะทำการกำหนดพื้นที่ หรืออาณาบริเวณที่จะทำการศึกษาวิจัยเพื่อทำประชาคม โดยมีนักพัฒนาประชาสัมพันธ์ชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วม และชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมการวิจัย

2) ขั้นกำหนดปัญหาในขั้นตอนนี้ นักวิจัยสรุปคำถามหรือปัญหา รวมทั้งอธิบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการแก้ไขปัญหามาให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เห็นภาพและเกิดความเข้าใจตรงกัน

3) ขั้นการวางแผนการปฏิบัติงานวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานวิจัยให้ชัดเจน รวมทั้งระบุว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำวิจัยแต่ละฝ่ายจะมีส่วนร่วมอะไร และเพิ่มอย่างไร เมื่อใดพร้อมทั้งแผนการปรับปรุง หรือปรับเปลี่ยนวิธีการวิจัย ส่วนนักพัฒนาจะเข้าร่วมปฏิบัติการวิจัยโดยติดตามผลการดำเนินงานวิจัยทุกขั้นตอน และคอยตรวจสอบผลของการดำเนินงานว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมาย หรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่ว่ามีสิ่งใดที่ผิดพลาด หรือไม่เป็นไปตามแผนหรือเป้าหมายหรือมีสิ่งใดที่เกิดแทรกซ้อนขึ้นมาหรือไม่เข้ามามีส่วนร่วมลงมือในการปฏิบัติงานวิจัยตามแผน และตรวจสอบผลว่าพึงพอใจหรือไม่

4) ขั้นการติดตาม ตรวจสอบและปรับปรุง รวมทั้งการแก้ไขระหว่างกระบวนการปฏิบัติงานวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยและผู้ส่วนร่วมช่วยกันพิจารณาหาทางปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม โดยอาศัยข้อมูลจากทุกฝ่าย แล้วนำมาทำการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยนักพัฒนาจะเข้ามามีส่วนร่วมด้วยการตรวจสอบผลปฏิบัติงานวิจัย และประเมินผลที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ และประชาชนหรือชาวบ้านจะเข้าร่วมด้วยการรับรู้ถึงการปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานตามที่นักวิจัยกำหนดรวมทั้งให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่แสดงถึงความพึงพอใจ และความสำเร็จของการดำเนินการวิจัย

5) ขั้นการสรุปผลการวิจัย ในขั้นตอนนี้ นักวิจัยจะทำการสรุปผลการวิจัย และเรียบเรียงเป็นรายงานการวิจัยออกเผยแพร่ให้นักพัฒนาที่มีส่วนร่วมด้วยการรับทราบ และตรวจสอบประเมินผลการวิจัยว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีปัญหา และอุปสรรคอย่างไรบ้าง โดยชาวบ้านเข้า

มามีส่วนร่วมด้วยการให้ข้อมูลย้อนกลับผลของการวิจัยว่า พึงพอใจ และได้ผลตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ และแสดงความคิดเห็นอื่นประกอบข้อมูลด้วยว่าเพราะเหตุใด

วิโรจน์ สารรัตน์ (2554 : 48) กล่าวไว้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคการวิจัยที่เปลี่ยนรูปแบบไป จากแบบบนลงล่าง (Top-Down) เป็นแบบล่างขึ้นบน (Bottom-Up) และกำหนดขั้นตอนของการวิจัย วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการวางแผน (Planning) การนำแผนไปสู่การปฏิบัติ (Acting/ Implementing) การติดตามผลการดำเนินงานตามแผน (Observing/Monitoring/ Evaluating) และการมีข้อมูลย้อนกลับ (Reflecting/Feedback) เพื่อเข้าสู่วงจรการดำเนินงานในขั้นตอนต่าง ๆ อีก

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) ในขั้นตอนการเตรียมความพร้อมนี้ ผู้วิจัยจะต้องนำเอาแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้รู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการ หลักการ จรรยาบรรณ บทบาท และอื่น ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเพื่อให้เป็นไปตามจรรยาบรรณที่ระบุว่า “ผู้วิจัยต้องแสดงให้เห็นทราบถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะ และผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัยทราบ ” ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงหลักการ “ผู้ร่วมการวิจัยต่างมีสิทธิพลต่อการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับ และเคารพในสิทธิส่วนบุคคล ” ด้วย และสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงด้วยคือ การสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องในความสำเร็จของ “การวิจัย” กับ “การปฏิบัติ” และของ “นักวิจัย” กับ “นักปฏิบัติ” ว่าเป็นของคู่กัน ไปด้วยกันได้ ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อทั้งตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร ไม่ได้เป็นเสมือนรางรถไฟที่ไม่มีวันบรรจบกัน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้ผู้ร่วมวิจัย ร่วมกันวิเคราะห์สภาพของงานที่ต้องการพัฒนา หรือต้องการเปลี่ยนแปลง เพื่อระบุ “สภาพที่เคยเป็นมา” “สภาพปัจจุบัน” “สภาพปัญหา” “สภาพที่คาดหวัง” “ทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหา หรือบรรลุสภาพที่คาดหวัง” “การประเมินและเลือกทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ” ตามหลักการ “ทักษะที่หลากหลาย และในบริบทเฉพาะ” “ตระหนักในศักยภาพ ความเชี่ยวชาญ และการเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากภายในชุมชนเอง” แนวคิดใหม่ในการพัฒนานั้นเชื่อว่าในวัฒนธรรมชุมชนนั้น ไม่ว่างเปล่าในนั้นบรรจุด้วยพลังความสามารถ พลังภูมิปัญญา และพลังสร้างสรรค์ที่จะแก้ปัญหาชุมชน ซึ่งผลจากการดำเนินการดังกล่าว จะทำให้ได้แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ประกอบอะไรบ้างขึ้นกับผู้วิจัย และร่วมวิจัยจะร่วมกันกำหนด แต่อย่างน้อยควรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายในการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงนั้นว่าทำเพื่ออะไร (What) และจะทำอย่างไร (How) ทั้งนี้แผนปฏิบัติการที่ได้จากหลักการมีส่วนร่วมนี้

ตามหลักการพัฒนาองค์การ (Organizational Development) ถือเป็นตัวสอดแทรกหลัก (Main Intervention) ที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการเรียนรู้ และความรู้ใหม่ด้วย ในกระบวนการวางแผนนี้ ผู้วิจัยสามารถนำเสนอแนวคิดเชิงทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนางานนั้น ๆ ให้ผู้ร่วมวิจัยได้ทำความเข้าใจด้วย ไม่ว่าจะ เป็นแนวคิดเชิงทฤษฎีโดยภาพรวม หรือแนวคิดเชิงทฤษฎีในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายให้เป็นตัวสอดแทรกเสริม (Additional Intervention) ในการวิจัย เช่น กรณีมีจุดมุ่งหมายนำเอาหลักการบูรณาการ (Integrated Approach) เป็นตัวสอดแทรกเสริมเพื่อพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน เป็นต้น ในฐานะผู้วิจัยเป็นเสมือนตัวแทนของผู้รู้ในด้านทฤษฎี ตามที่ได้ศึกษาทบทวนไว้ในบทที่ 2 ของงานวิจัย ทั้งนี้เพราะทฤษฎีมีประโยชน์หลายประการ เช่น ช่วยชี้แนะการตัดสินใจ ช่วยให้มีภาพองค์การได้ชัดเจนขึ้น ช่วยให้ตระหนักถึงสภาพแวดล้อมขององค์การ ช่วยเป็นแหล่งของความคิดใหม่ ช่วยกำหนดกรอบของปรากฏการณ์ที่มีความสัมพันธ์กัน ช่วยจำแนกแยกแยะปรากฏการณ์ ช่วยสร้างสิ่งใหม่ ๆ ช่วยทำนายปรากฏการณ์ เป็นต้น ซึ่งหากพิจารณาตามหลักการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ผู้วิจัยจะเป็นเสมือนตัวแทนของคนที่มีความรู้เชิงทฤษฎี (Explicit Knowledge) มากกว่า ในขณะที่ผู้ร่วมวิจัยจะเป็นเสมือนตัวแทนของกลุ่มคนที่มีประสบการณ์ที่สะสมมาเป็นความรู้ส่วนตัว (Tacit Knowledge) มากกว่า จึงเป็นการผสมผสานกับระหว่างความรู้เชิงทฤษฎีกับความรู้เฉพาะตัว หรืออีกนัยหนึ่งคือ การผสมผสานกันระหว่างภาคทฤษฎีกับภาคปฏิบัติ เป็นสายธารสองสายที่มาบรรจบกัน คือ สายธารเชิงวิชาการหรือเชิงทฤษฎีที่ได้จากนักวิจัยกับสายธารเชิงประสบการณ์ที่มาจากสิ่งที่สะสมอยู่ในตัวของผู้ร่วมวิจัยในพื้นที่ ตามความเชื่อของทฤษฎีเชิงวิพากษ์ที่กล่าวถึง กระบวนการเข้าถึงความรู้แบบวิภาษวิธีว่า “โดยวิธีการเช่นนี้เป็นวิธีการที่ให้นักวิจัย 2 กลุ่ม ศึกษาในสิ่งเดียวกัน จากนั้นจึงให้ทั้งสองวิจารณ์ซึ่งกัน และกัน วิธีการนี้ จะทำให้ทั้งสองกลุ่มได้มองเห็นตำแหน่งแห่งที่ในเชิงญาณวิทยา (Epistemological Position) ของตน”

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการ (Action Plan) ที่กำหนดไว้ นั้น โดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามหลักการ “มุ่งการเปลี่ยนแปลง และมุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อบรรลุผล” พยายามไม่ให้ความช่วยเหลือใด ๆ ที่ได้ อย่างง่าย ๆ หรือสำเร็จรูปเกินไป คอยให้กำลังใจ และกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติอย่างจริงจัง ให้มีการบันทึกผลการดำเนินงานทั้งของผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยโดยคำนึงถึงหลักการ “บันทึกการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม และการปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การ และการพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย” และจัดให้มีการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะ ๆ ตามหลักการ “รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน การวิเคราะห์วิพากษ์ และประเมินตนเอง ตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ” ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ จากเรื่องจัดการความรู้ (Knowledge Management) อาจนำมาประยุกต์ใช้ได้ เช่น

การจัดกิจกรรมการเล่าเรื่อง (Story Telling) การจัดกิจกรรมสนทนาเรียนรู้ (Learning Conversation) การจัดกิจกรรมเสวนาพาที (Dialogue) การจัดกิจกรรมสะท้อนกลับ (Reflection) การจัดให้มีกลุ่มเรียนรู้ (Learning Sets) การจัดให้มีกลุ่มเรียนรู้ด้วยการกระทำ (Action Learning) การจัดให้มีชุมชนความรู้หรือเรียนรู้ (Knowledge/Learning Community) การจัดให้มีภาวะผู้นำเครือข่ายหรือเครือข่ายความรู้ (Network Leaderships/Knowledge Networks) และการจัดกลุ่มบริหารตนเองเพื่อการเรียนรู้ (Learning Self-Managed Group)

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) การสังเกตผลการปฏิบัติงานอาจจะอิงแนวคิดการประเมินเชิงวิพากษ์ (Criticism Approach) ที่ประยุกต์ใช้มิติทัศน์ของศิลปะวิพากษ์ (Art Criticism) กับการประเมิน การวิพากษ์เป็นการใช้วิจารณ์ญาณในการบรรยายคุณภาพของสิ่งที่ศึกษา (Descriptive) ตีความหมายของสิ่งที่ศึกษา (Interpretive) ออกมาในเชิงประจักษ์ ตามการรับรู้ของผู้ประเมิน และการตัดสินคุณค่าของสิ่งนั้น (Evaluative) ซึ่งการประเมินในแนวทางนี้ประกอบด้วย ศิลปะของการรับรู้อันประณีต ซึ่งเกิดจากการฝึกฝน และประสบการณ์ กับศิลปะของการเปิดเผยคุณภาพของการถ่ายทอดความรู้สึกที่กลั่นกรองผ่านเกณฑ์มาตรฐานเพื่อสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมา วิธีการประเมินแนวนี้จึงขึ้นอยู่กับความเชี่ยวชาญ ประสบการณ์ และการฝึกหัดที่เหมาะสมของนักประเมิน เพื่อให้มีการรับรู้ที่ไว และสามารถสะท้อนคุณค่าของสิ่งนั้นออกมาได้ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (Actual Effects) ทั้งคาดหวังและไม่ได้คาดหวัง ทั้งทางบวกและทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งการจับกุณณ์ทางทฤษฎีและการอธิบายตีความปรากฏการณ์ด้านต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงาน เพื่อ การบรรลุผลนั้นด้วยว่าเป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง โดยอาจพิจารณาจากการตั้งคำถาม เช่น ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) เป็นต้น และจากข้อมูลที่ได้มาจากหลากหลายแหล่ง เช่น จากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการบันทึก การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ แบบสอบถาม ความเห็น แบบวัดทัศนคติ แบบทดสอบมาตรฐาน เอกสาร เครื่องบันทึกเสียง เครื่องบันทึกภาพ หรือ วัตถุสิ่งของ

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วมและผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการสะท้อนผล โดยให้มีการพบปะสนทนาหรือการเสวนาพาที (Dialogue) เพื่อนำเอาข้อมูลที่เป็นบันทึกการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม และการปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การ และการพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และบันทึกผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

ในขั้นตอนที่ 3 ทั้งของรายบุคคล และของกลุ่ม รวมทั้งผลการสังเกตผลในขั้นตอนที่ 4

เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน วิเคราะห์วิพากษ์ถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ สิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดัน สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อต้าน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการเรียนรู้ และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และอื่น ๆ ตามหลักการ “รับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน การวิเคราะห์วิพากษ์และประเมินตนเอง ตลอดจนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ” ขณะเดียวกันก็ควรคำนึงถึงแนวคิดหนึ่งของการพัฒนาเทคโนโลยีแบบมีส่วนร่วมที่นำมากล่าวถึงข้างต้นด้วยว่า “ปัจจัยด้านการสะท้อนกลับของปัญหาจากการดำเนินงาน (Action-Reflection) ซึ่งจัดในรูปของการถกเถียงอภิปรายกัน กิจกรรมนี้จะช่วยพัฒนาความสามารถของชุมชนให้เกิดความคิดรวบยอด รู้จักกฎเกณฑ์ทางทฤษฎีจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการกันมา ก่อให้เกิดการอธิบายตีความปรากฏการณ์ด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุได้มีโอกาสพูดกันถึงสิ่งที่อยู่ในใจของแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นทัศนคติ วิถีชีวิต ความเชื่อ ความกลัว รวมทั้งความรู้ที่อาจเพิ่มพูนขึ้นหรือชะงักงันจนต้องเก็บไปไตร่ตรองในใจ ตลอดจนการมีโอกาสแสดงความคิดเห็นสนับสนุนคัดค้านตามกัน หรือขัดแย้งกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะทำให้ชุมชนเข้าใจถึงภาวะแห่งการรวมพลังทำงานของกลุ่ม เกิดการตระหนักถึงสิ่งใดที่ควรสนับสนุน สิ่งใดที่ควรคัดค้าน การมีโอกาสประชุมปรึกษาหารือกันหลังการดำเนินกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะช่วยพัฒนาทัศนคติและค่านิยมของชุมชนในด้านความเชื่อมั่นในตนเองให้สูงขึ้น ช่วยลดความคิดที่จะหวังพึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอกให้น้อยลง ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น จะเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ถึงเครื่องมือที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาใด ๆ ก่อให้เกิดพลังแห่งความสามารถที่จะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง การประชุมถกเถียงอภิปรายกันของชุมชน อาจได้ผลสรุปว่า เทคโนโลยีที่มีอยู่เดิมมีความเหมาะสมหรือไม่ เทคโนโลยีที่นำเข้ามาจากที่อื่นมีความเหมาะสมหรือไม่ แล้วแต่กรณี ขึ้นอยู่กับการพิจารณา และการตัดสินใจของชุมชน ซึ่งจะมีผลทำให้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมกับชุมชนถูกยกเลิกไปในที่สุด หากเป็นเทคโนโลยีที่เหมาะสมก็จะได้รับการยอมรับ และถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวางเรื่อยไป นั่นคือ ถ้ายังทำให้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับชุมชนเกิดขึ้นได้มากเท่าใด ก็จะทำให้เทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมถูกขจัดออกไปมากเท่านั้น นักพัฒนาจะต้องให้ความสนใจต่อการตัดสินใจของชุมชนว่า เป็นการตัดสินใจตามความรู้สึกของอารมณ์หรือไม่ เพราะบ่อยครั้งที่สิ่งที่ชุมชนต้องการนั้น เป็นเพียงสิ่งที่ต้องการตามความรู้สึกเท่านั้น (Felt Need) มิใช่สิ่งที่ต้องการที่แท้จริง (Real Need) ดังนั้น นักพัฒนาจะต้องคอยกระตุ้นให้ชุมชนขบคิดอยู่เสมอว่า ปัญหาที่แท้จริงคืออะไร อยากรู้อะไร...”

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-Planning) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้มีการวางแผนใหม่ให้มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนางาน เพื่อระบุปัญหา สาเหตุของปัญหา ทางเลือกเพื่อการแก้ปัญหาประเมินและเลือกทางเลือก เพื่อการปฏิบัติกันใหม่ โดยนำเอาผลการสะท้อนผลใน

ขั้นตอนที่ 5 มาร่วมพิจารณาด้วย ซึ่งจะทำได้ตัวสอดแทรกหลัก คือ แผนปฏิบัติการ (Action Plan) ขึ้นมาชุดหนึ่ง ซึ่งอาจมีบางอย่างทำต่อเนื่อง บางอย่างต้องหยุดไป หรือมีบางอย่างเพิ่มเติมเข้ามา

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 คือ ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดใหม่นั้น โดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ให้มีการบันทึกผลการดำเนินงานทั้งของผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย และจัดให้มีการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะ ๆ โดยคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ ดังกล่าวในขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 คือ ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการสังเกตผลที่เกิดขึ้นจริง (Actual Effects) ทั้งคาดหวัง และไม่ได้คาดหวัง ทั้งทางบวก และทางลบ เพื่อให้ได้คำตอบเกี่ยวกับผลสำเร็จของการปฏิบัติงานที่ชัดเจนขึ้น รวมทั้งการจับกุณเกณฑ์ทางทฤษฎี และการอธิบายตีความปรากฏการณ์ด้านต่าง ๆ จากกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติงานเพื่อการบรรลุผลนั้นด้วยว่าเป็นอย่างไร ได้ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้าง

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 5 คือ ผู้วิจัยควรเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการสะท้อนผล โดยให้มีการพบปะสนทนาเพื่อนำเอาข้อมูลที่เป็นบันทึกการเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม และการปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การ และการพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และบันทึกผลการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันขั้นตอนที่ 7 ทั้งของรายบุคคลและของกลุ่ม รวมทั้งผลการสังเกตผลจากขั้นตอนที่ 8 มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และวิเคราะห์วิพากษ์ถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ สิ่งที่ยังทำไม่สำเร็จ สิ่งที่เป็นปัจจัยผลักดัน สิ่งที่เป็นปัจจัยต่อต้าน สิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการปรับปรุงแก้ไข รวมทั้งการเรียนรู้ และความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ และอื่น ๆ โดยคำนึงถึงหลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ดังที่กล่าวในขั้นตอนที่ 5 ด้วยเช่นกัน

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) หากพิจารณาตามแนวคิดของ Coghlan and Brannick (2007, p:15) และ James, Millenkiewicz and Buckhano (2008, p:24) การสรุปผลการวิจัยจะเป็นการนำเสนอผลการปฏิบัติจริงทั้ง 2 วงจร 10 ขั้นตอน

Kemis and MagTaggar (อ้างถึงใน องอาจ นัยวัฒน์, 2554 : 303) ได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังนี้

1) การวางแผน (Planning) เป็นการร่วมกันกำหนดแนวทางปฏิบัติการไว้ก่อนล่วงหน้า โดยอาศัยการคาดคะเนแนวโน้มของผลลัพธ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการลงมือปฏิบัติการตามแผนที่วางไว้ ประกอบกับการระลึกถึงเหตุการณ์ หรือเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับ

ประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขตามประสบการณ์ทางตรง และอ้อมของผู้วางแผนภายใต้การตระหนัก และไตร่ตรองถึงปัจจัยสนับสนุนหรือขัดขวางความสำเร็จในการแก้ไขปัญหารวมทั้งสถานการณ์อัน เป็นเงื่อนไขอื่น ๆ ที่แวดล้อมปัญหาอยู่ในเวลานั้น โดยทั่วไปการวางแผนจะต้องคำนึงถึงหลักการใน เรื่องความยืดหยุ่น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนให้กลมกลืนกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งอาจไม่เป็นไปตามเงื่อนไข หรือยากต่อการควบคุมให้เป็นไปในทางที่ปรารถนาได้ กิจกรรมที่กำหนด ไว้ในแผนปฏิบัติการจะต้องประกอบด้วยกิจกรรม ที่ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาระดับหนึ่งเป็นอย่าง ดี และจะต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับบริบททางด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง และอื่น ๆ ที่เป็นอยู่ในสถานการณ์เวลานั้น

2) การปฏิบัติการ (Action) เป็นการลงมือดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ อย่างระมัดระวังและควบคุมการปฏิบัติการให้เป็นไปตามที่ระบุไว้ในแผนอย่างไร ก็ตามในความเป็นจริงการปฏิบัติการตามแผนที่กำหนดไว้มีโอกาสเกิดการพลิกผันหรือแปรเปลี่ยนไปตามประสบการณ์ที่ ผ่านมาช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำของตนได้บางส่วน แต่ประสบการณ์เหล่านั้นก็เป็นเพียง สมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ที่เกิดขึ้นในเวลานั้นก็ได้

3) การสังเกตการณ์ (Observation) เป็นการร่วมกันรวบรวมข้อมูล หลักฐาน ด้านกระบวนการ และผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานที่ได้ลงมือกระทำลงไป ตลอดจนการตั้งเจตจำนง สนับสนุน และปัจจัยขัดขวางการทำงานตามแผนที่วางไว้ และประเด็นปัญหา ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นใน ระหว่างลงมือปฏิบัติการตามแผนว่ามีสภาพเป็นอย่างไร โดยการสังเกตการณ์ที่ ต้องมีการวางแผนไว้ ล่วงหน้าอย่างคร่าว ๆ มีขอบเขตไม่กว้างหรือแคบจนเกินไป เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางสำหรับ การสะท้อนกลับกระบวนการ และผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น

4) การสะท้อนกลับ (Reflection) เป็นการทวนระลึกถึงการกระทำตามที่เป็นที่ก ข้อมูลไว้จากการสังเกตอย่างครุ่นคิดไตร่ตรองในเชิงวิพากษ์กระบวนการ และผลการปฏิบัติงานตาม แผนที่วางไว้ ตลอดจนการใคร่ครวญเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุน และปัจจัยขัดขวางการพัฒนา รวมทั้ง ประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามที่พึงประสงค์หรือไม่ กลยุทธ์ อย่างหนึ่งที่ช่วยให้ กระบวนการสะท้อนกลับเกิดขึ้นอย่างได้ ได้แก่การอภิปรายซักถามใน ลักษณะวิพากษ์วิจารณ์ หรือ ประเมินผลการปฏิบัติ ทุกคนที่มีส่วนร่วมในการวิจัย การยึดมั่นต่อเป้าหมายของกลุ่มเป็นหลักการ สะท้อนกลับโดยอาศัยกระบวนการกลุ่มเป็นหลัก ดังกล่าวนั้น จะนำไปสู่การถอดถอดแนวคิด ความเชื่อ วิธีการปฏิบัติงานตามแนวทางดั้งเดิมเปลี่ยนไปเป็นการปฏิบัติงานตามวิธีการใหม่ ซึ่งใช้เป็นข้อมูล พื้นฐานสำหรับการทบทวน และปรับปรุงวางแผนปฏิบัติการในวงจรกระบวนการวิจัยในรอบหรือ เกลียวต่อไป

Kemmis and McTaggart (1988, p:11) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผนงาน (Planning) เป็นขั้นที่มุ่งหมายเลือกกิจกรรมซึ่ง

ได้รับการตรวจสอบอย่างรอบคอบด้วยกระบวนการวิเคราะห์ และยุทธวิธีที่ปฏิบัติได้จริงได้มากที่สุด

2) การปฏิบัติงาน (Action) เป็นขั้นที่มุ่งหมายปฏิบัติตามแผนควบคุมให้เป็นตามที่กำหนด และมีความยืดหยุ่นเพราะอาจมีบางรายการที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์

3) การสังเกตผลการปฏิบัติงาน (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกต วิธีการกระทำสิ่งที่เกี่ยวข้องจากการกระทำด้านอื่น ๆ และผลการกระทำตามเนื้อหาที่จะต้องปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

4) การสะท้อนกลับการปฏิบัติงาน (Reflection) เป็นขั้นตอน สุดท้ายที่นำผลจากขั้นการปฏิบัติ และขั้นการสังเกตนำมารวบรวมเข้าด้วยกัน วิเคราะห์ผลดีผลเสีย สรุปผลสะท้อนข้อมูลย้อนกลับสู่การวางแผนในวงรอบต่อไป

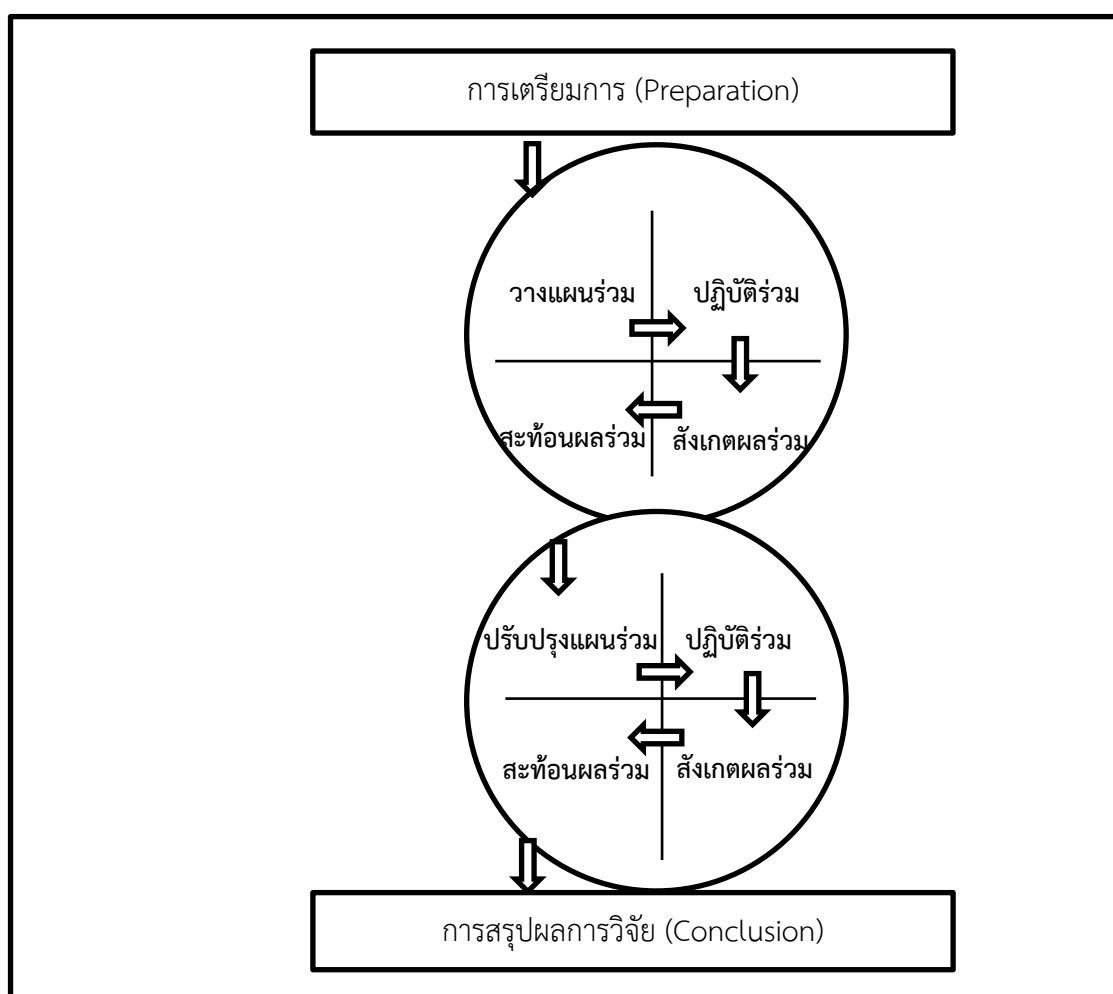
Kindon, Pain and Kesby (อ้างถึงใน ธนู ศิริจันทร์นาพันธ์ 2554 : 40) กล่าวว่า เป็นกระบวนการพื้นฐาน PAR ลักษณะเป็นวงรอบเริ่มจากผู้วิจัยและผู้มีส่วนร่วมร่วมกันยกประเด็นความต้องการเปลี่ยนแปลงร่วมกันพิจารณาตามขีดความสามารถทรัพยากรเพื่อผลักดันให้เกิดการปฏิบัติการที่สมเหตุสมผลทั้งนักวิจัย และผู้ร่วมวิจัยเรียนรู้จากการปฏิบัติการ หลังจากนั้นจะเริ่มดำเนินการสู่วงรอบใหม่ กระบวนการพื้นฐานจึงประกอบด้วย การร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาและสภาพที่ต้องการเปลี่ยนแปลง การร่วมกันกำหนดความสามารถ (Capabilities) และทรัพยากร การร่วมกันปฏิบัติการ และร่วมกันสะท้อนผล

จากแนวคิดขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของนักศึกษานำมาสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้เห็นภาพความเหมือน และความต่างของขั้นตอนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใช้ในการประยุกต์ผสมผสาน และสร้างขั้นตอนการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปรายละเอียดองค์ประกอบการสังเคราะห์ ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สังกะระห์ขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม	แนวคิดทฤษฎี										รวม
	วีโรจน์ สารรัตน์	ไพโรจน์ ชลกรักษ์	พันธุทิพย์ รามสูต	สมบัติ บุญประคม	องอาจ นัยพัฒน์	สำราญ กำจัดภัย	พิศักดิ์ นพเกสร	Kemmis and Mc Taggart	Kurt Lewin	Kindon, Pain and Kesby	
การเตรียมการ (Preparation)	✓	✓	✓			✓	✓		✓	✓	7
การวางแผน (Planning) ⁹	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
การปฏิบัติ (Acting)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	10
การสังเกตผล (Observing)				✓	✓		✓	✓			4
การสะท้อนผล (Reflecting)	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓	9
การวางแผนใหม่ (Re-Planning)	✓										1
การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting)	✓										1
การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing)	✓										1
การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting)	✓										1
การประเมินผล (Evaluation)							✓				1
การสรุปผล (Conclusion)	✓	✓				✓					3

จากตารางที่ 5 จะเห็นได้ว่า การสังเคราะห์ขั้นตอนกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี (Theoretical Framework) มีจำนวน 10 ขั้นตอน สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์พิจารณาจากองค์ประกอบที่ความถี่สูง มาเป็นองค์ประกอบในการเลือกขั้นตอนการปฏิบัติ (ในที่นี้คือความถี่ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป) ได้ขั้นตอนของการวิจัย จำนวน 6 ขั้นตอน คือ การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การสรุปผล (Conclusion) สำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วนรอบ ดังนั้นจึงได้ขั้นตอนของการวิจัยในครั้งนี้ 10 ขั้นตอน ประกอบด้วย การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การวางแผนใหม่ (Re-Planning) การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) และการสรุปผลการวิจัย (Conclusion) ซึ่งแสดงเป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้ดังภาพที่ 11



ภาพที่ 11 แสดงรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สรุปขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ว่าเป็นการดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (PAR) 2 วงรอบดังนี้ คือ การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การวางแผนใหม่ (Re-Planning) การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) และการสรุปผลการวิจัย (Conclusion)

2.5.5 ประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

นงนภัส คู่วรัญญูเที่ยงกมล (2551 : 200) กล่าวถึงประโยชน์ของการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

1) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (Body of Knowledge) จากการผสมผสานระหว่างความรู้ของนักวิชาการกับภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local Wisdom) จึงเป็นการนำความรู้สากลจากนักวิชาการภายนอกชุมชนมาบูรณาการกับความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาชาวบ้านดั้งเดิม เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ จึงเป็นการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน (Co-Generative Learning) ในอันที่จะเปลี่ยนแปลงจากการมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน มาเป็นการ มีส่วนร่วมเต็มรูปแบบระหว่างชาวบ้านกับนักวิจัย จนกระทั่งสามารถสร้างความรู้สี่ร่วมกันที่จะบูรณาการทฤษฎีให้เข้ากับการปฏิบัติจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ดังกล่าว

2) องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และการบูรณาการวิทยาการ (Interdisciplinary) ของวิถีชีวิตที่ร่วมกัน ปฏิบัติการวิจัยของชาวบ้านและนักวิจัยด้วยใจที่เปิดกว้างพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อแสวงหาค้นพบ สิ่งใหม่ร่วมกัน และเป็นความต้องการที่จะเสริมความรู้ซึ่งกันและกันแก่ทั้งสองฝ่าย คือนักวิจัยและชาวบ้านด้วยวิธีการวิทยาการใหม่อันเป็นความมุ่งมั่น ว่าการค้นพบสิ่งใหม่ เพื่อเป็นการเปิดหนทางใหม่ เป็น การบูรณาการวิทยาการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน (Interdisciplinary) ที่เกิดจากการปฏิบัติร่วมกัน โดยมีการฝึกฝนและทำงานอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง ที่จะนำไปสู่รูปแบบความคิดที่ยืดหยุ่นมากขึ้น ดังนั้น การบูรณาการวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกัน โดยมีการฝึกฝนและทำงานอย่างเป็นระบบ อย่างต่อเนื่องที่จะนำไปสู่รูปแบบความคิดที่ยืดหยุ่นมากขึ้น ดังนั้น การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจึงไม่ใช่เป็นแค่วิธีการทางสหวิทยาการ (Multidisciplinary Approach) เท่านั้น แต่ยังเป็นการเรียนรู้ข้ามสาขาวิชา (Trans Disciplinary) ด้วยการบูรณาการความรู้หลากหลายสาขา ความหลากหลายเรียกว่า บูรณาการวิทยาการ (Interdisciplinary Approach) เข้าด้วยกันจนเป็นหนึ่งเดียว ดังเช่นสาขาวิชาที่เรียกว่า สิ่งแวดล้อมศึกษา (Environmental Education) เป็นต้น

3) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมไม่ใช่เป็นเพียงความเข้าใจที่เกิดจากการฟังหรืออ่าน แต่เกิดจากการลงมือปฏิบัติ (Practice) จึงมีความเข้าใจกันอย่างถ่องแท้ และกลายมาเป็นรูปธรรมที่เป็นจริง ดังนั้น การปฏิบัติการของ PAR จึงเป็นการสะท้อนความคิดมีการลงมือปฏิบัติ และสะท้อนความคิดแล้วลงมือปฏิบัติ เป็นวัฏจักรเช่นนี้เรื่อยไป (Reflection-Action-Reflection-Action) จึงเท่ากับเป็นการทบทวนไตร่ตรองความคิด ของตนเอง แล้วนำไปลงมือปฏิบัติ (Direct Act) จึงเป็นการชี้้นำการปฏิบัติที่มีความหมายทาง จิตวิทยาให้บุคคลตระหนักถึงการที่ตนเองเป็นที่พึ่งแห่งตนหรือตนเองเท่านั้นที่ควรจะชี้นำตนเองนั่นเอง

4) การลงมือปฏิบัติตามความรู้ที่มีอยู่ของทั้งสองฝ่ายหรือเป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติ (Practice) เป็นลักษณะเด่นของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมอีกประการหนึ่ง ด้วยการเน้นประเด็นปัญหาที่สำคัญตามความเป็นจริงของท้องถิ่น ซึ่งสามารถใช้เป็นกระบวนการทำให้การศึกษาแก่ผู้ใหญ่ในท้องถิ่น โดยวิธีการเรียนที่ไม่เน้นความรู้ ที่เป็นทฤษฎีแต่เน้นการคิดวิเคราะห์ วิจัยและสังเคราะห์ เพราะความรู้ทางทฤษฎีเดิม และความเชื่อว่าการเรียนรู้ทางทฤษฎี หรือการวิเคราะห์เป็นบทบาทของเพศชาย และเพศหญิงจะเน้นที่ญาณหยั่งรู้หรือปัญญาญาณ (Intuition) มากกว่าความรู้ทางทฤษฎีหรือทางวิทยาศาสตร์โดยเพศชายจะมีลักษณะของการคิดค้น และสามารถลงมือปฏิบัติได้จริงมากกว่า

5) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จึงเป็นกระบวนการเปิดเสรีใจในตัวเอง (Inclusive) ที่มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยการสร้างองค์ความรู้ใหม่ จากความรู้เดิมและจากวิธีการที่มีอยู่ โดยไม่พยายามที่จะแยกหรือจำกัดขอบเขตสิ่งใดทั้งสิ้น ดังนั้นทุกความคิดเห็นจะได้รับการรับฟังและยอมรับ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคน ได้เรียนรู้ (Learning for All) อันเป็นลักษณะพิเศษของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม

6) กระบวนการทางการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เปรียบเสมือนสิ่งมีชีวิต มีชีวิต มีรูปร่าง (Organic) เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ไม่มีจำกัดเวลา และมีรูปแบบเปิดที่ไม่สามารถกำหนดแผนการล่วงหน้า รวมทั้งไม่สามารถทำนายผลล่วงหน้าได้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ตามกระแสที่นักวิจัยเข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชน ด้วยการเลื่อนไหลไปตามการขึ้นลงของสถานการณ์ที่ไม่มีทฤษฎีตายตัวและไม่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ หรือแนวคิดรวบยอด (Concept) เป็นกรอบกำหนด

7) ในกระบวนการวิจัยอย่างมีส่วนร่วมจะต้องสามารถสร้างความตระหนักถึงความเป็นตัวตนของตนเอง (Self-Awareness) ด้วยการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นในตนเอง ให้เกิดกับประชาชน เพราะการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมว่าจะสามารถช่วยให้มีความ เชื่อมั่นในตัวเอง โดยการพัฒนามโนทัศน์ (Self-Concept) ของประชาชนดังเช่น อัตมโนทัศน์ ที่ว่า “แม้คนที่ยากจนก็สามารถมีสิทธิมีเสียงได้”

8) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมจะช่วยสร้างสังคมนิเวศน์ (Ecological Society) ให้เกิดขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกัน และกัน ดังนั้น จึงต้องเลิกล้ม ระบบเจ้าขุนมูลนาย นอกจากนี้ต้องมีการสร้างความผสมผสานกลมกลืนระหว่างมนุษยชาติกับธรรมชาติ และมนุษย์กับมนุษย์ให้เกิดขึ้นให้ได้ จึงจะมีสังคมนิเวศน์เกิดขึ้นได้จากการมีความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกสังคมในรูปแบบของประชาธิปไตยที่เท่าเทียมเสมอภาคในสังคม

9) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม เป็นการมุ่งเน้นอนาคต (Future Oriented) นักวิจัยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม จึงต้องรู้วิธีการสร้างสถานการณ์เพื่อการเรียนรู้ในชุมชน โดยการจัดการในลักษณะที่ไม่มีการจัดเตรียมรายงานล่วงหน้าสำเร็จรูป หรือตายตัว ซึ่งจะก่อให้เกิดความสามารถในการช่วยตนเองของชุมชน มีการสร้างแนวทางปฏิบัติที่ไม่เคยมีมาก่อน ด้วยการทบทวนปรับเปลี่ยน และปรับปรุงระบบที่เขาเป็นสมาชิกอยู่เดิม โดยการพัฒนาตัวอย่าง โครงสร้างหรือภาพลักษณ์ที่จะนำมาปะติดต่อให้เกิดภาพอนาคตที่ชัดเจน และตรงกับความต้องการของชุมชนโดยรวม ด้วยการส่งเสริม และสนับสนุนความสามารถและตรงกับความต้องการของชุมชนโดยรวม ด้วยการส่งเสริม และสนับสนุนความสามารถ ที่จะสร้างความฝันของตนเองได้ อันเป็นสิ่งที่สำคัญสำหรับการพัฒนา

10) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมีแนวคิดที่มองโลกในแง่ดี (Optimistic) ตามหลักการพื้นฐานของแนวคิดการปลดปล่อยที่เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนสามารถที่จะจัดการเรื่อง ต่าง ๆ ในสังคมของเขาได้ ซึ่งการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่จะส่งเสริม ศักยภาพของบุคคลได้เป็นอย่างดี เพราะกระบวนการของการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม นั้นมีการปฏิบัติที่ไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ที่แน่นอนล่วงหน้า

11) การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเป็นการวิจัยที่เน้นวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์โดยตรงต้องการอาศัยการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกิจกรรมหรือโครงการวิจัย ที่นับตั้งแต่การระบุปัญหา และแนวทางแก้ไขการดำเนินการโครงการหรือกิจกรรม เพื่อการแก้ปัญหา และพัฒนาในชุมชนรวมทั้งมีการติดตามผลจนถึงขั้นประเมินผลโครงการ หรือกิจกรรมที่กำลังดำเนินงาน และที่เสร็จสิ้นลงแล้ว

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม มีประโยชน์อย่างมากมาย อาทิเช่น ใช้ในการพัฒนาหรือแก้ปัญหา มุ่งเน้นการแก้ปัญหาร่วมกันสร้างอนาคตที่เข้มแข็งร่วมกันของคนในสังคม และเป็นกระบวนการนำความรู้สู่การปฏิบัติร่วมกัน

2.5.6 ลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

อังคณา ตุงคสมิต (2550 : 15) ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการวิจัยทางการศึกษามี ดังต่อไปนี้

1) ในการวิจัยทางการศึกษาแบบเดิมจะมีแบบจำลองเป็นเส้นตรง (Linear Model) โดยเริ่มจากการมีสมมติฐาน เก็บข้อมูล วิเคราะห์และสรุปผล แต่ไม่ได้สนใจว่าสมมติฐาน ดังกล่าวมาจากไหน และมีความถูกต้องตรงสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงหรือไม่ ข้อสรุป มีความถูกต้องสอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริงในโรงเรียนเพียงใด ในขณะที่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมมีแบบจำลองเป็นวงจร (Cyclical Model) ซึ่งสมมติฐานจะต้องมีประโยชน์ และมีความตรง นอกจากนี้ยังมีการตรวจสอบข้อค้นพบในระหว่างปฏิบัติ ซึ่งทำให้ได้ข้อสรุป ที่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง

2) การวิจัยทางการศึกษาแบบเดิมจะเน้นการวิจัยเชิงปริมาณ และนักวิจัยประเภทหอคอยงาช้างจะศึกษาในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง เพื่อทำความเข้าใจสิ่งที่ศึกษาเท่านั้น แต่การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะนำผลการศึกษาไปใช้ และก่อให้เกิดผลในระยะเวลาในทางที่ดีแก่ผู้มีส่วนร่วม

3) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้วัตถุประสงค์ของการวิจัย และข้อค้นพบมีความตรง (Validity) มากขึ้น เพราะเป็นการสร้างองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา โดยอยู่บนพื้นฐานที่กลุ่มผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการสร้างองค์ความรู้

4) ทำให้มีโอกาสเพิ่มมากขึ้นที่จะสร้างนวัตกรรม และการใส่สิ่งสอดแทรกต่าง ๆ (Intervention) เพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สะท้อนคุณค่าในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลง

5) ทำให้เกิดความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยผู้มีส่วนร่วม หรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะมีบทบาทเป็นผู้กระทำการ ดำเนินการ หรือเป็นสมาชิกชุมชนเพื่อสร้างสังคม และเป็นคนของสังคม ในขณะที่การวิจัยแบบดั้งเดิมคนของสังคมจะไม่เกี่ยวข้องกับนักวิจัย แต่คนจะถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ถูกศึกษา (Objects) และหากนักวิจัยเป็นบุคลากรในสถานศึกษาก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างสถานศึกษากับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน

6) ผลลัพธ์ที่ได้ นอกจากจะแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่เกิดขึ้นได้แล้ว ยังเกิดการเรียนรู้ของผู้มีส่วนร่วม ได้ใช้ความสามารถของผู้มีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และความภูมิใจของผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งตนเอง

7) ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากเป็นการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนางานที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงทำให้แก้ปัญหาและพัฒนาที่เกิดขึ้นได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีจุดเด่นในเรื่องการนำมาแก้ปัญหา หรือนำมาพัฒนาการเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคม ก่อให้เกิดความพึงพอใจ และความภูมิใจของผู้มีส่วนร่วมส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งตนเอง และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างสถานศึกษากับนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน

2.5.7 เงื่อนไขแห่งความสำเร็จของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สมชาย ไชยวงศ์ (2553: 63) การนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้ มีเงื่อนไขที่จะสนับสนุนให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ ดังนี้

- 1) มีการติดต่อสื่อสารผู้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง มีความเข้าใจตรงกัน
- 2) สร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญในกระบวนการ และจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่
- 3) สร้างการยอมรับจากผู้มีส่วนร่วม โดยผู้มีส่วนร่วมจะเต็มใจและสนับสนุนเรื่องแรงกายใจและเวลา ในขณะที่ผู้วิจัยที่เป็นคนภายนอกต้องมีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้มีส่วนร่วม

4) ให้ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษาด้วยการวิจัยจะได้ผลดีจำต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียนที่มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย การประยุกต์ใช้ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทางการศึกษาจึงต้องมีความเหมาะสม เพราะจะสามารถก่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดการเปลี่ยนแปลงและเป็นกระบวนการในการศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการงานที่ปฏิบัติอยู่โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนางานทางการศึกษา โดยนักวิจัยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือสร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผนปฏิบัติ (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบผลปฏิบัติ (Censeren) และการนำผลการตรวจสอบไปประเมินหรือปรับปรุง (Hilt) จะทำให้สามารถร่วมแก้ไขปัญหาด้านการศึกษา และพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง และตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย

จักรกริ งามสมบัติ (2555: 48) การนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมไปใช้มีเงื่อนไขสนับสนุนให้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ ดังนี้

- 1) มีการติดต่อสื่อสารผู้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง ซึ่งจะต้องสื่อให้มีความเข้าใจตรงกัน
- 2) สร้างความตระหนัก และให้ความสำคัญกับผู้มีส่วนร่วม ผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกว่าคุณมีความสำคัญในกระบวนการ และจะให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่
- 3) สร้างการยอมรับจากผู้มีส่วนร่วม โดยมีผู้มีส่วนร่วมจะเต็มใจและสนับสนุน เรื่องแรงกายใจ และเวลาในขณะที่ผู้วิจัยที่เป็นคนภายนอกต้องมีความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้มีส่วนร่วม

4) ให้ข้อมูลความรู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันจะเห็นได้ว่าการพัฒนาการศึกษาด้วยการวิจัยจะได้ผลดีจำต้องอาศัยความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะ

อย่างยิ่ง ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองนักเรียน ที่มีส่วนได้เสียให้เป็นผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย การประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทางการศึกษาจึงต้องมีความเหมาะสม เพราะจะสามารถก่อให้เกิดความร่วมมือ เกิดการเปลี่ยนแปลง และเป็นกระบวนการในการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูล สารสนเทศต่าง ๆ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับภาระงานที่ปฏิบัติอยู่โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนางานทางการศึกษา โดยนักวิจัยผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ ตั้งแต่การกำหนดประเด็นที่ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง หรือสร้างขึ้นมาใหม่ การวางแผนปฏิบัติ (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Act) การตรวจสอบผลปฏิบัติ (Observe) และการนำผลการตรวจสอบไปประเมินหรือปรับปรุง (Reflect) จะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาทางการศึกษา และพัฒนางานทางการศึกษา ได้ตรงตามสภาพที่เป็นจริง และตรงตามความต้องการของทุกฝ่าย

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า เงื่อนไขของการที่จะประสบผลสำเร็จของการนำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประกอบด้วย การติดต่อสื่อสารของผู้มีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง มีความเข้าใจตรงกันสร้างความตระหนัก และให้ความสำคัญร่วมกัน ผู้มีส่วนร่วมจะรู้สึกว่าคุณเองมีความสำคัญในกระบวนการ และจะให้ความร่วมมือกันอย่างเต็มที่ การได้รับการยอมรับความไว้วางใจ และเชื่อมั่นในความสามารถของผู้มีส่วนร่วม ทั้งหมดนี้จะเป็นพลังสำคัญที่จะทำให้เกิดความประสบผลสำเร็จ

2.5.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จุฑารัตน์ เต็มแสง (2559) ได้ศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองตากล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ และปัญหา เกี่ยวกับวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองตากล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิเขต 2 พบว่า 1.1 สภาพเกี่ยวกับวินัยนักเรียน นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมด้านวินัยที่บกพร่องชัดเจน ได้แก่ 1) ด้านการแต่งกายไม่ถูกต้องตามกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน 2) ด้านตรงต่อเวลา การมาโรงเรียนของนักเรียน การเข้าเรียน การส่งงาน และการแก้ไขงานไม่เสร็จตามกำหนดเวลา 3) ด้านการเข้าแถว ไม่เป็นระเบียบทำให้การประกอบ กิจกรรมต่าง ๆ มีความล่าช้า และ 4) ด้านการรักษาความสะอาด ไม่ทำความสะอาดห้องเรียน ไม่ร่วมมือรักษาความสะอาดเขตพื้นที่บริเวณรับผิดชอบและทิ้งขยะไม่ถูกที่ และ 1.2 ปัญหาเกี่ยวกับ วินัยนักเรียน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านโรงเรียน การดำเนินงานด้านวินัยนักเรียนยังขาดความร่วมมือจาก บุคลากรในโรงเรียนอย่างจริงจัง ครูที่รับผิดชอบด้านวินัยนักเรียนยังไม่มีคู่มือระเบียบวินัยนักเรียน เพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียน ที่ใช้ในการดำเนินงานเป็นแนวทางเดียวกัน และการปฏิบัติงานด้านวินัย นักเรียนขาดความเชื่อมโยงการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2) ปัจจัยทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ

ของครอบครัวไม่ค่อยดี ผู้ปกครองต้องไปทำงานต่างจังหวัดทำให้ไม่ได้ดูแลเอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร และ

3) ปัจจัยด้านนักเรียน ไม่เห็นความสำคัญของการมีวินัยขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติตน ให้ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน 2. แนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองตากล่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศัยภูมิ เขต 2 ประกอบด้วย 1) การประชุมแบบมีส่วนร่วม 2) กิจกรรมเสริมสร้างวินัยนักเรียน ได้แก่ 2.1) กิจกรรมประกวดร้องเรียนคุณภาพ 2.2) กิจกรรมโฮมรูม 2.3) กิจกรรมอบรม คุณธรรมจริยธรรมทุกวันศุกร์ 2.4) กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน และ 3) การนิเทศภายในแบบการประชุม นิเทศ เพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่ผิดวินัยของโรงเรียนจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการ แต่งกาย ด้านการตรงต่อเวลา ด้านการเข้าแถว และด้านการรักษาความสะอาด

3. ผลการติดตามการเสริมสร้างวินัยนักเรียน โดยใช้กิจกรรมการประกวดห้องเรียนคุณภาพ กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมทุกวันศุกร์ และกิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน พบว่า ด้านการแต่งกาย นักเรียนแต่งกายสะอาด ถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน ด้านการตรงต่อเวลา นักเรียนมาโรงเรียน แต่เข้ามาทันเวลาเข้าแถวเคารพธงชาติ เข้าเรียนทันเพื่อน ส่งงานตามกำหนดเวลา ด้านการเข้าแถว นักเรียนเข้าแถวเป็นระเบียบ ไม่หยอกล้อเล่นกันในขณะเข้าแถว ทำให้การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของทางโรงเรียนสำเร็จลุล่วงทันเวลา ด้านการรักษาความสะอาด นักเรียนปฏิบัติหน้าที่ในการดูแล รักษาความสะอาดในห้องเรียนและเขตบริเวณพื้นที่รับผิดชอบที่ขยะถูกที่ตามทางโรงเรียนจัดไว้ จึงทำให้โรงเรียนสะอาดสวยงาม จากการดำเนินงานตามแนวทางการเสริมสร้างวินัยนักเรียน วงรอบที่ 1 พฤติกรรมความมีวินัยของนักเรียนโดยรวม อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการรักษาความสะอาดอยู่ในระดับปานกลาง วงรอบที่ 2 หลังการเสริมสร้างวินัย นักเรียนช่วยทำให้นักเรียนมีพฤติกรรม ทางด้านวินัยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน หลังได้รับการเสริมสร้างวินัยสูงกว่าก่อนการเสริมสร้างวินัย

อิสริยาญา ฉิมพลี (2560) ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัด เมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยปรากฏ ดังนี้ 1) สภาพความรู้ของบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาส่วนมากมีระดับคะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 มีทัศนคติต่อการวิจัยอยู่ในระดับมาก มีระดับปฏิบัติการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง มีระดับที่ คาดหวังด้านการวิจัยอยู่ในระดับมากที่สุด มีความต้องการด้านการพัฒนาศักยภาพการวิจัยมากที่สุด และมีความรู้ ทัศนคติ และสภาพปฏิบัติการวิจัยแตกต่างกันตามสภาพส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 2) รูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัย ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นร่วมวางแผน เตรียมการ (Plan) 2) ขั้นร่วมสร้างกิจกรรมพัฒนา (Action and Observe) 3) ขั้นร่วมติดตาม และประเมินผล อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุง (Reflect) 4) การสนับสนุนปัจจัยที่บุคลากรครูต้องการด้านการวิจัยจากต้นสังกัดทุกขั้นตอน (Input) 3)รูปแบบการส่งเสริม

ศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัย ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องในด้านความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด

อัจฉริยา สุรวรเชษฐ (2560) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ระดับประถมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 6 ขั้นตอน คือ 1) สร้างความเข้าใจ 2) สร้างกฎเกณฑ์ความรับผิดชอบ 3) เอาใจใส่ดูแลพฤติกรรม 4) สร้างความตระหนักในคุณค่า 5) สร้างตัวแบบที่ดี 6) เชื่อมโยงกับความเป็นจริงในอนาคต 2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ก่อนและหลังการใช้รูปแบบ พบว่า พฤติกรรมของนักเรียนหลังการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนา สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p < .01$) 3. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ระหว่างโรงเรียนในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม พบว่าพฤติกรรมของนักเรียนโรงเรียนในกลุ่มทดลอง สูงกว่าโรงเรียนในกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

รสสุคนธ์ อินชัยเขา (2560) ได้ศึกษา การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า 1. องค์ประกอบของสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรม มี 2 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับ สถานศึกษามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) ภูมิหลังของสถานศึกษา 1.2) แผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 1.5) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 1.4) โครงสร้างภายในด้าน ICT ของสถานศึกษา 1.5) (การสนับสนุนของรัฐบาล และชุมชน 1.6) วัฒนธรรมของสถานศึกษา และ 2) ระดับห้องเรียน ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 2.1) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ 2.2) บทบาทของครู 2.3) 1.บทบาทของนักเรียน 2.4) การใช้ ICT สื่อและแหล่งเรียนรู้ 2.5) การเชื่อมโยงกับเครือข่าย 2.5) การเชื่อมโยงกับเครือข่ายที่ปรากฏ 2. ผลการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยเลือกโรงเรียนเป้าหมาย จำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในจังหวัดพิษณุโลก ในขั้นเตรียมการ จัดตั้งทีมวิจัย จำนวน 21 คน และทีมพัฒนาจำนวน 15 คน ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ สอดคล้องกับองค์ประกอบของสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม และนำจุดอ่อน/อุปสรรคมากำหนดเป็นแนวทาง และกลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาระบบ ICT เพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรม 2) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้สู่การเป็นสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม 3) ยกระดับความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนาสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม ขั้นปฏิบัติการ แปลงกลยุทธ์สู่แผนปฏิบัติการ พบว่า สามารถดำเนินการเป็นไปตามปฏิทิน และมีการแก้ไขปัญหาระหว่างการปฏิบัติงาน 3. ผลการประเมิน

การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรม พบว่า บรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีปัจจัยความสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย และองค์ประกอบของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของการพัฒนาสู่สถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรม

สุชาติ สวัสดิ์ (2561) ทำการศึกษา การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา รูปแบบการจัดการ เรียนรู้ สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาคตะวันออก ผลการวิจัย พบว่า จากการประเมินความต้องการจำเป็นของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ภูมิภาคตะวันออก มีสามอันดับแรก ที่ต้องการพัฒนา ได้แก่ ด้านการวิจัยปรับปรุงด้านการปรับ พื้นฐานผู้เรียน และด้านการวิเคราะห์ ผู้เรียน จากการสร้าง และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้ หลัก PDCA โดยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน มีรูปแบบดังนี้ คือ 1) ชั้นวางแผน (Plan) ประกอบด้วย การวิเคราะห์หลักสูตรและจัดทำหน่วย การเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน การปรับพื้นฐาน ผู้เรียน การออกแบบการเรียนรู้ 2) ชั้นปฏิบัติการ (Do) ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ การประมวลผล การเรียนรู้ 3) ชั้นตรวจสอบ (Check) ประกอบด้วย การนิเทศ ชั้นปรับปรุงแก้ไข (Act) การวิจัยปรับปรุง การพัฒนาต่อเนื่อง และการรายงานผล และจากการประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ พบว่า รูปแบบ การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ โดยมีผลการประเมินในระดับเหมาะสมในทุกด้าน และผลการประเมิน ความพึงพอใจจากครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง พบว่า มีผลความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด

พยุงศรี วังโส (2561) ได้ศึกษาการพัฒนามาตรฐานการประเมินตามสภาพจริงของครู โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัย พบว่า มีองค์ประกอบมาตรฐาน 8 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพ ครูผู้สอน มาตรฐานที่ 2 การกำหนดภาระงานการเรียนรู้ตามสภาพจริง มาตรฐานที่ 3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง มาตรฐานที่ 4 สื่อการเรียนรู้ตามสภาพจริง มาตรฐานที่ 5 การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริง มาตรฐานที่ 6 วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินตามสภาพจริง มาตรฐานที่ 7 เกณฑ์การประเมินตาม สภาพจริง มาตรฐานที่ 8 การสรุปผลด้านความรู้ ด้านทักษะกระบวนการ และด้านคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ ของผู้เรียน ผลการทดลองใช้มาตรฐานการประเมินตามสภาพจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.87 และผลการประเมินมาตรฐานการประเมินตามสภาพจริงในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้ง 8 มาตรฐาน 26 ตัวบ่งชี้

หัตถดาว ไชยสาร (2562) ทำการวิจัยเรื่อง การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะ การอ่านแจกลูกสะกดคำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาทักษะการอ่าน ผลการวิจัย พบว่า ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการปฏิบัติการ จากผลการประเมิน

การอ่าน และการเขียน พบว่า อยู่ในระดับพอใช้และปรับปรุง และจากการสังเกตพฤติกรรมการอ่าน พบว่า นักเรียนทั้ง 5 คน จะอ่านได้ช้าและสะกดไม่ได้ ไม่มีความมั่นใจในการอ่าน สัมภาษณ์ครูผู้สอน พบว่า นักเรียนทั้ง 5 คน สะกดคำไม่ได้ ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาทักษะด้านการอ่าน โดยการพัฒนา ด้านทักษะการอ่าน ด้วยแบบฝึกเสริมทักษะการอ่านเรื่อง การอ่านแจกลูกสะกดคำ ชั้นตอนที่ 2 ดำเนินการตามแผนการปฏิบัติการ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยดำเนินงานตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-9 พบว่า มีพัฒนาการเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 24 และเมื่อพิจารณารายบุคคลพบว่า นักเรียนที่เข้ารับการ พัฒนาทักษะการอ่าน เรื่อง การอ่าน มีพัฒนาการเพิ่มขึ้นทุกคนและนักเรียนสามารถอ่านหนังสือให้ ผู้ปกครองฟังได้ ชั้นตอนที่ 3 การสังเกตผลการปฏิบัติการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ชั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผลการปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนร่วมกิจกรรมตามคำแนะนำจากครู ทำให้นักเรียนมีความสนใจ และกระตือรือร้น ทำให้คะแนนพัฒนาการด้านทักษะการอ่าน เรื่อง การอ่านแจกลูกสะกด คำของนักเรียนอยู่ในระดับดี

พระตรีเนตร กิตติธโร (เขี้ยวอ่อน) (2564) ได้ศึกษา การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา 2) เพื่อสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการส่งเสริมการดำเนิน ชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา 3) เพื่อเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ใน การส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 ท่าน และการ สอนหากกลุ่มเฉพาะร่วมกับผู้ทรงคุณวุฒิ 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยใช้ เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า 1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม การดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ในโครงการวิจัยนี้ใช้กิจกรรมอบรมเชิง ปฏิบัติการ “กิจกรรมการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา กิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวในกระถาง” และ “กิจกรรมการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนยายชา กิจกรรมทำไข่เค็มใบเตย” โดยกิจกรรมปลูกพืชผักสวนครัวใน กระถาง และการแปรรูปอาหาร ช่วยลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ทำให้รู้จักคุณประโยชน์ การประหยัด อดออม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในการนำผลผลิตที่ได้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต และมีเจตคติที่ดีต่อพืชผัก และมีการบูรณาการหลักธรรมของพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินชีวิต รู้จักอดทน อดออม อดกลั้น เสียสละ 2. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิต ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มี 2 เครือข่าย ดังนี้ 1) กลุ่มเครือข่ายภายในชุมชน “บวร” ประกอบด้วย 1) ชุมชน 2) องค์กรทางศาสนา และ 3) ภาครัฐ 2) กลุ่มเครือข่ายภายนอกชุมชน ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนจากภายนอกชุมชนที่เข้ามาศึกษาดูงาน กลุ่มผู้ประกอบการ

กลุ่มนักท่องเที่ยว และลูกค้า ด้วยกระบวนการ 1) การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย 2) การติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นสมาชิก 3) การสร้างพันธมิตรร่วมกัน โดยการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม หรือองค์กรภายนอก 4) การพัฒนาความสัมพันธ์ โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน 5) การพัฒนาความสัมพันธ์ โดยใช้กิจกรรม 3. การเสนอรูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่ารูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหาร คือ จัดให้มีการประชุมวางแผนการบริหารอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม 2) ด้านอาคารสถานที่ คือ จัดสภาพแวดล้อมของสถานที่ให้อำนวยความสะดวกแก่ผู้มารับบริการ 3) ด้านแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการบริการ คือ จัดให้มีการอบรมเจ้าหน้าที่ และส่งเจ้าหน้าที่ไปศึกษาดูงาน เพื่อหาประสบการณ์มาบูรณาการกับองค์ความรู้เดิมอยู่เสมอ และจัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถดำเนินการได้ทันทีที่มีผู้สนใจ 5) ด้านเครือข่าย คือ จัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชน เพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์

จากที่กล่าวมาในประเด็น แนวคิดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ทราบถึงความหมาย ความสำคัญ ประโยชน์ ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนของกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ (PAR) 2 วงรอบดังนี้ คือ การเตรียมการ (Preparation) การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Acting) การสังเกตผล (Observing) การสะท้อนผล (Reflecting) การวางแผนใหม่ (Re-Planning) การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) และการสรุปผลการวิจัย (Conclusion)

ดังนั้น จากแนวคิดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ของ อังคณา ตุงคสมิต (2550 : 15), วิโรจน์ สารรัตน์, ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2549 : 20), งามอาจ นัยพัฒน์ (2554 : 289) และภัทรพร เกษสิงห์ (2559 : 63), สุภางค์ จันทวานิช (2542 : 68), สำราญ กำจัดภัย (2547 : 13), Kindon, Pain and Kesby (อ้างถึงใน ธนุ ศิริจันทนาพันธ์ 2554 : 40), Kemmis and McTaggart (1988, p:11), และนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดขั้นตอนการวิจัย การอธิบาย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 10 ขั้นตอน และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการศึกษาวิจัย

2.6 แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2.6.1 ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

สมยศ นาวิการ (2545 : 1) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงของบุคคล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของพวกเขา ในการแก้ปัญหาของการบริหาร ที่สำคัญการบริหารแบบมีส่วนร่วมอยู่บนพื้นฐานแนวคิดของ การแบ่งอำนาจหน้าที่การบริหารให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ประการสุดท้าย การบริหารแบบมีส่วนร่วม ต้องการให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างแท้จริงในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์การ

โนชญ์ ชาญด้วยกิจ (2553 : 52) กล่าวว่าไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการที่ส่งเสริม และเปิดโอกาสให้กับประชาชนในชุมชน การมีส่วนร่วม (Participation) การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง (Involvement) การมีความผูกพัน (Commitment) ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มต่าง ๆ ชมรม สมาคม มูลนิธิ และองค์กรต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องหนึ่งเรื่องใด หรือหลายเรื่องร่วมกัน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เป็นการเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารการจัดการกับปัญหาของตนเองได้อย่างเต็มที่ และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคม และชุมชนให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องของชุมชน ทำให้เกิดความผูกพันต่อภารกิจของตนที่มีส่วนร่วมต่อองค์กร ในฐานะที่โรงเรียนเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อสนองความต้องการของสังคม และชุมชน

ชาฤณี เหมือนโพธิ์ทอง (2554 : 22) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงการบริหารที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิด ความรู้สึกผูกพันและร่วมรับผิดชอบต่อสิ่งที่ได้ร่วมกันตัดสินใจ จะนำพาให้สมาชิกทุกคน ร่วมมือกันดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จต่อไป

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 228) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกับการดำเนินกิจการ และการตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่าย เพราะผลในทางจิตวิทยาเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร ความคิดเห็นถูกรับฟัง และนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา และที่สำคัญผู้ที่มีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโครงการ หรือองค์การความรู้สึกเป็นเจ้าของจะเป็นพลังในการขับเคลื่อนองค์กร และหน่วยงานที่ดีที่สุด

มนสิการ แดขุนทด (2556 : 13) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึงวิธีการบริหารงานที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมตามความเหมาะสม ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมสนับสนุน ร่วมติดตาม ร่วมประเมินผล ร่วมแก้ไข ร่วมรับผิดชอบ ร่วมภาคภูมิใจในผลงานเมื่องานประสบความสำเร็จ ย่อมได้รับการยกย่องนับถือ การยกย่องชมเชยการได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน จากผู้บังคับบัญชา และบุคคลทั่วไป

จินตวีร์ เกษมสุข (2557 : 8) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นความต้องการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง การจัดลำดับความสำคัญการเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นด้วย

ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์ (2557 : 24) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ให้ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนมีส่วนเข้าร่วมคิดพิจารณา กำหนดนโยบายองค์กร และร่วมตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่าง ๆ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมาย สนองความต้องการ ความพึงพอใจให้กับผู้ทำงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ไพลิน ทิพย์กรรณ (2558 : 12) ได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผน การปฏิบัติงานตลอดจนการประเมินผล โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การ

โคภิตา คล้ายหนองสรวง (2558 : 20) ได้ให้ความหมายของ การบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือผู้ได้บังคับบัญชาได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของ แนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน และให้ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560 : 11) ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เกี่ยวข้อง มีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการหรือขั้นตอนต่าง ๆ ของการบริหาร ตั้งแต่การรับรู้ข้อมูล การปฏิบัติงาน การแสดงความคิดเห็นการร่วมเสนอปัญหา และความต้องการของชุมชน และท้องถิ่น การร่วมคิดแนวทางการแก้ปัญหา การร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินการ และการร่วมติดตามประเมินผล รวมทั้งการร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ของการดำเนินงาน ทั้งการวิเคราะห์

สภาพปัจจุบันปัญหา ร่วมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมดำเนินงาน การร่วมติดตามประเมินผล ร่วมรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และร่วมภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดจากการร่วมกันดำเนินงาน

2.6.2 ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

ไพโรจน์ มินสาคร (2550 : 53) กล่าวถึง ความสำคัญและความต้องการบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการบริหารงานโรงเรียนว่า เป็นภารกิจหน้าที่ที่ผู้บริหารหรือผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบ เพื่อให้เห็นว่าบุคลากรในโรงเรียนต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานแต่ละด้านอย่างไร โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจการมีส่วนร่วมปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมประเมินผล

นภาพร ทองเก่งกล้า (2551 : 50) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดผลดีต่อองค์กร หรือหน่วยงานในเชิงบริหาร การเอื้อให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานจะก่อให้เกิดบุคลากรรักงานในองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของงานโดยตรง

ชิตชนก บุณยรักษา (2551 : 36) ได้ให้ความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการทำงาน จะทำให้เกิดความรู้สึกเกี่ยวข้องผูกพันกับงานหรือองค์กรความรู้สึกผูกพันเกี่ยวข้องที่ว่านี้ หากมีการตัดสินใจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันแล้วจะเป็นผลให้เกิดข้อผูกมัด หรือสิ่งตกลงใจร่วมกัน

จันทรานี สงวนนาม (2553 : 166) ได้สรุปว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานโครงการได้มีส่วนร่วม และมีความสำคัญในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กร มี 3 ประการ

1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสมาชิกขององค์กรย่อมมีความผูกพันกับองค์กรที่ตนปฏิบัติงานอยู่ และมีความปรารถนาที่จะได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็น ก็ทำให้รู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร

2) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เพราะนอกจากจะช่วยกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นแล้ว ยังช่วยให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มสมาชิกและความร่วมมือนั้นจะแพร่ขยายไปทั้งองค์กร ทำให้สมาชิกทั้งองค์กรมีเป้าหมายเดียวกันการมีส่วนร่วมเป็นการยินยอม และพร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีผลทั้งทางใจ การยอมรับการสนับสนุน และผลต่อการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

3) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็น และยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์การ

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 53) ได้ระบุถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

- 1) ทำให้ประชาชนรู้จักช่วยตนเองมากขึ้นเพราะได้เห็นถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับ และเกิดความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองมากขึ้น
- 2) ทำให้ประชาชนรู้ และเข้าใจปัญหาของตนเองด้วยตนเองตั้งแต่การค้นหาคำวินิจฉัย และจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง
- 3) ทำให้ประชาชนกำหนดความต้องการของท้องถิ่นได้ถูกต้องสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงเพราะได้ค้นหา และวิเคราะห์ปัญหาของท้องถิ่นอย่างรอบคอบ เพื่อตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้
- 4) เป็นการประหยัดงบประมาณและทรัพย์สินค่านอื่น ๆ ของทางราชการเพราะประชาชนท้องถิ่น ได้ช่วยกันรับภาระบางส่วนแล้ว
- 5) ทำให้ประชาชนเกิดความภูมิใจในผลสำเร็จของการทำงาน และมีความสำนึกในความเป็นเจ้าของ ซึ่งจะทำให้ประชาชนมีความผูกพันรักหวงแหน และดูแลรักษาเหมือนเป็นทรัพย์สินของตนเอง

อุตรรัชย์ คำผูน (2554 : 20) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดความรู้สึผูกพันต่องาน ที่ปฏิบัติและต่อองค์การ ส่งผลให้เกิดความทุ่มเทในการทำงาน ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ การแบ่งปันอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารให้สมาชิกในองค์การก็จะช่วยให้บุคลากรในองค์การ มีความรู้สึก มีคุณค่าแห่งตน รู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกลุ่มหรือองค์การ ส่งผลให้เกิดความสมัครสมานสามัคคี และเป็นพื้นฐานของการทำงานเป็นทีม

สุเทพ เชาวลิต (2556 : 155) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมจะเน้นความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจ และเสริมแรงในการทำงานของผู้ปฏิบัติหรือทีมงาน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีส่วนร่วมวางแผนถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ภารตี อนันต์นาวิ (2557 : 30) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารไว้ว่าเป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์การได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจการมีส่วนร่วม ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

- 1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
- 2) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน ระหว่างกลุ่มสมาชิก ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ยอมรับสนับสนุนการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่
- 3) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ เป็นการช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึก และความรับผิดชอบต่อการทำงาน

Likert (อ้างถึงใน เมตต์ เมตตการุณจิต, 2553: 48) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม สรุปสาระสำคัญไว้ 8 ประการดังนี้

ประการที่ 1 ผู้บังคับบัญชารับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาถกเถียงปัญหาได้

ประการที่ 2 ผู้บังคับบัญชากระตุ้นจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน โดยให้ผู้ร่วมงานเข้ามีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารกิจการขององค์กร กระตุ้นให้เกิดทัศนคติในการถือลูกองค์กร นำองค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

ประการที่ 3 ระบบการติดต่อสื่อสารภายในองค์กรมีคล่องตัว เป็นไปโดยอิสระทั้งในแนวดิ่ง และแนวราบ ข่าวสารภายในองค์กรมีความถูกต้องเพียงพอเชื่อถือได้

ประการที่ 4 ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชามีปฏิริยาโต้ตอบกันอย่างเปิดเผย และโดยกว้างขวางเกี่ยวกับเป้าหมายขององค์กร การปฏิบัติงานและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในองค์กร

ประการที่ 5 การตัดสินใจต่าง ๆ กระทำโดยกลุ่มในทุกระดับขององค์การ

ประการที่ 6 เปิดโอกาสให้กลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงาน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายมากขึ้น และถูกต้องตามความประสงค์อย่างแท้จริง

ประการที่ 7 การควบคุมงานมีลักษณะกระจายไปในหมู่ผู้ร่วมงานให้มีการควบคุมกันเอง และเน้นในเรื่องการแก้ปัญหาเป็นหลัก หลีกเลี่ยงการควบคุมด้วยวิธีตำหนิ หรือดูด่าว่ากล่าว

ประการที่ 8 ผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญของการพัฒนาตนเองของผู้ใต้บังคับบัญชา โดยการส่งเข้าอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงาน ที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในองค์กร ทั้งทางตรงและทางอ้อม เกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของการกำหนดเป้าหมาย การขับเคลื่อนองค์กรที่เกิดจากพลังทุกภาคส่วน

2.6.3 แนวคิดของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ดวงแก้ว กอแก้ว (2543 : 17) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นด้วยการที่ผู้บังคับบัญชาได้ขอความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ขององค์กร มีการเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของงาน

2) การกระจายอำนาจในการบริหาร ได้แก่ การใช้คณะกรรมการ และกลุ่มงานเฉพาะกิจในการปฏิบัติงาน การให้อิสระกับพนักงานในการดำเนินงานที่รับผิดชอบ

3) การให้อำนาจในการตัดสินใจ ได้แก่ การให้พนักงานมีสิทธิในการตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบโดยไม่ต้องปรึกษาผู้บังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงให้การสนับสนุนผู้บริหารทุกคนในการใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม

คุณวุฒิ คนฉลาด (2548 : 165) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นเทคนิคที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง โดยมุ่งให้สมาชิกในองค์กรมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีมหรือเป็นกลุ่ม ให้ทุกคนมีส่วนร่วมงานจึงประสบความสำเร็จ และมีประสิทธิภาพ การจัดการแบบมีส่วนร่วม เน้นการจัดการที่ผู้เกี่ยวข้อง หรือควบคุมปัญหาได้มาช่วยแก้ปัญหาแบบเป็นทีม ซึ่งจะได้ยอมรับ ในปัญหา และช่วยกันแก้ปัญหาได้ดีขึ้น มักจะได้ผลทางจิตวิทยา สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ของทุกคนด้วย

จันทรานี สงวนนาม (2551 : 166) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้บุคคลผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2553 : 38) กำหนดไว้ว่า การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทย ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดไว้ในมาตรา 8 ให้ยึดหลักการของการให้บุคคลในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมือง และสังคมที่ดี พ.ศ. 2546 ที่ให้การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารราชการที่เจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐ เปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมตัดสินใจ ทางการบริหารและ ดำเนินงานของรัฐ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

อรทัย ก๊กผล (2556 : 98) กล่าวว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จ ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ควรยึดถือไว้ในการออกแบบ และบริหารจัดการโครงการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบไปด้วย 4S คือ

1) Starting Early กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน จะต้องดำเนินการก่อนการตัดสินใจ ที่ผ่านมามีความล้มเหลวของการมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดจากภาครัฐเริ่มกระบวนการมีส่วนร่วมล่าช้า หลังมีการตัดสินใจเรียบร้อยแล้วหรือมีข้อผูกมัดอื่น ๆ จนเปลี่ยนแปลงไม่ได้ หรือหลังจากเกิดความขัดแย้งขึ้น อย่างไรก็ตาม การจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นก่อนการตัดสินใจมิให้หมายความว่าการตัดสินใจไม่กีดกัน หรือไม่กีดสัปดาห์ มิติเวลาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนความจริงใจ

ของหน่วยงานภาครัฐในกระบวนการมีส่วนร่วม ควรให้มีเวลาเพียงพอในการรับฟังความคิดเห็น อย่างกว้างขวาง เพื่อให้การตัดสินใจสะท้อนความคิดเห็นของชุมชน นอกจากนี้ ในการให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ต้น มีประโยชน์ช่วยให้ประชาชนมีเวลาคิดถึงทางเลือก หรือแนวทางแก้ไขปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ การบริหาร การมีส่วนร่วมควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้น เพื่อตระหนักถึงปัญหาความจำเป็นของโครงการ ในขั้นของการหาข้อมูลพื้นฐาน เช่น กรณีการทำโครงการโรงไฟฟ้า หรือที่ทิ้งขยะควรต้องปรึกษาหารือถึงความจำเป็นของการมีโรงไฟฟ้าหรือที่ทิ้งขยะหรือไม่ ก่อนจะถามว่าตั้งที่นี้ได้หรือไม่

2) Stakeholders ผู้ที่ได้รับผลกระทบหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายไม่ว่าโดยตรง หรือทางอ้อม ถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม สำหรับกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรง อาจต้องได้รับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นกลุ่มต้น ๆ หน่วยงานที่รับผิดชอบ ต้องให้ความสำคัญในการระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ระวังไม่ให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย ต้องตระหนักว่าประชาชนแต่ละกลุ่ม ได้รับผลกระทบจากประเด็นการตัดสินใจไม่เท่ากัน บ่อยครั้ง ที่เรามักคิดว่าประชาชนเป็นคนกลุ่มเดียวกัน ในความจริงผู้ที่ได้รับผลกระทบมีหลากหลายกลุ่ม การบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมต้องมั่นใจว่ากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญทุกกลุ่ม ได้โอกาสเข้ามามีส่วนร่วม และแต่ละกลุ่มอาจมีรูปแบบการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกัน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วม เช่น กำหนดเวลาการรับฟังความคิดเห็นที่ชาวบ้านมาร่วมได้ หรือการใช้ภาษาท้องถิ่นรวมทั้งการอำนวยความสะดวกให้ชาวบ้านในการเดินทางไปร่วม การพยายามเข้าหากลุ่มที่ด้อยโอกาสในสังคม เช่น คนยากจน ผู้หญิง คนชรา และเด็ก

3) Sincerity การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่มีความละเอียดอ่อน และความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม และประชาชนถือว่ามีสำคัญในการบริหาร การมีส่วนร่วมให้ประสบผลสำเร็จ หน่วยงานของรัฐที่เป็นเจ้าของโครงการ หรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทางตลอดเวลา โดยเฉพาะให้ข้อมูลที่ถูกต้องเพียงพอ ตอบสนองต่อ ความสงสัยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมทั้งแจ้งความก้าวหน้าหรือเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการได้อย่างชัดเจน ลดปัญหาข้อสงสัยที่อาจก่อให้เกิดข้อพิพาท ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระยะเริ่มต้น ขณะเดียวกันตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็น และนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือ และความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันนำมาสู่ความร่วมมือความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้น

4) Suitability การเลือกเทคนิคหรือรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต้องพิจารณาจากประเภทและขนาดของโครงการ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม ความหลากหลาย และลักษณะที่แตกต่างกันของพื้นที่ และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตลอดจนความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม สังคม

และค่านิยม ระดับความสนใจของชุมชนในประเด็นหรือโครงการความสามารถ หรือความพร้อม รวมทั้งข้อจำกัดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดกระบวนการมีส่วนร่วม เช่น ด้านระยะเวลา บุคลากร และงบประมาณ ความสำเร็จของการมีส่วนร่วมอยู่ที่ความสามารถในการวิเคราะห์ สถานการณ์ และเลือกกระบวนการมีส่วนร่วมที่เหมาะสม การมีส่วนร่วมที่สร้างสรรค์ ต้อง ประกอบด้วยกระบวนการย่อยหลายรูปแบบ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ นอกจากนี้ ยังต้องตระหนักว่าการให้ข้อมูลข่าวสาร และข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของการ ปรัชญาหรือที่มีประสิทธิผล กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่มีวิธีที่ดีที่สุด จำเป็นต้องปรับ ตามสถานการณ์ซึ่งประกอบไปด้วยตัวแปรหลากหลาย เช่น ประเด็นสาธารณะที่ต้องนำสู่ กระบวนการ มีส่วนร่วม เทคนิคการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งกลุ่มเป้าหมายหรือผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียที่ควรเข้าสู่ กระบวนการมีส่วนร่วม รวมทั้งปทัสถานวัฒนธรรมชุมชน และบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองมี ผลต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งสิ้น

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560 : 16) ระบุถึงแนวคิด ของการบริหาร ราชการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จะบรรลุ เป้าหมายอย่าง เป็นรูปธรรมนั้น จำเป็นต้องกำหนดรูปแบบ และกระบวนการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ การสร้าง ค่านิยม และวัฒนธรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ โดยมีการปรับระบบ และกลไกการบริหารราชการ และพัฒนาทักษะ และความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เพื่อรองรับ การ เปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งต้องพัฒนา และส่งเสริมศักยภาพของภาค ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ ซึ่งต้องมีการพัฒนา ใน 2 ส่วนพร้อม ๆ กัน คือ การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside-Out Approach) และการพัฒนาจากภายนอกภาค ราชการ

1) การพัฒนาจากภายในภาคราชการ (Inside-Out Approach) เป็นการพัฒนาระบบราชการที่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการส่งเสริมให้ส่วนราชการปรับปรุงระบบ บริหารงานให้เอื้อต่อการสร้างการมีส่วนร่วมการพัฒนาเพื่อสร้างศักยภาพของข้าราชการ และสร้าง ความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนทักษะในการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมให้กับข้าราชการระดับต่าง ๆ และมีการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งการสรรหาส่วน ราชการที่มีวิธีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่โดดเด่น หรือ มีแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อให้เป็นหน่วยงาน ตัวอย่าง และเผยแพร่แนวทางปฏิบัติที่ดีแก่ส่วนราชการอื่น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกัน ในการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารราชการ และการนำไป ประยุกต์ใช้ต่อไป

2) การพัฒนาจากภายนอกภาคราชการ (Outside-In Approach) เป็นการสร้าง ศักยภาพ และโอกาส (Empowerment and Enabling) ให้ภาคประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมใน

การบริหารราชการ โดยการสร้างกลไกเครือข่ายภาคประชาสังคม เพื่อผลักดันการบริหารราชการไปสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม และการส่งเสริมให้มีเวทีประชุมเครือข่าย เพื่อสร้างความเข้าใจประสานงาน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันรวมทั้งการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ เพิ่มขีดความสามารถ และเพิ่มโอกาสของภาคประชาสังคม และชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารราชการ โดยเฉพาะการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริการสาธารณะ การติดตามตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวคิดในการบริหารราชการที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยเน้นการปฏิบัติงานที่ให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทในลักษณะหุ้นส่วนที่ครอบคลุม ตั้งแต่การริเริ่มการดำเนินงาน หรือดำเนินโครงการ การจัดทำงบประมาณโครงการการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติงานซึ่งในการปรับเปลี่ยนระบบราชการไปสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรม และยั่งยืน เงื่อนไขสำคัญของหน่วยงานภาครัฐในการปรับเปลี่ยนระบบราชการเพื่อการพัฒนา ไปสู่การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมควรให้ความสำคัญกับการเปลี่ยนแปลงใน 3 ระดับ ดังนี้

ระดับองค์การ (Organizational Level) เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์การ เพื่อรองรับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เช่น จัดตั้งหน่วยงาน กำหนดให้มีบุคลากรรับผิดชอบ กำหนดนโยบายหรืองบประมาณ ด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

ระดับสถาบัน (Institutional Level) เป็นการสร้างวัฒนธรรมการปฏิบัติงานแบบใหม่ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม การปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน การปรับกระบวนการทัศนคติของคนในองค์การให้สามารถปฏิบัติงานกับประชาชนในลักษณะเป็นหุ้นส่วน และการปฏิบัติงานในลักษณะเครือข่ายมีการออกกฎเกณฑ์ และแนวทางการปฏิบัติงานเป็นที่รับรู้ และเข้าใจจนเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนในองค์การ

ระดับบุคคลากร (Individual Level) เป็นการสร้างบุคลากรให้มีศักยภาพในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยการฝึกทักษะบุคลากรในองค์การให้เชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานกับประชาชน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการมีส่วนร่วมของประชาชน ทักษะการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และทักษะการบริหารความขัดแย้ง ตลอดจนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

โดยในการปรับเปลี่ยนดังกล่าว มียุทธวิธีในการสร้างระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วย

การสร้างหลักการ (Principles) โดยผู้นำระดับสูงขององค์การจำเป็นต้องริเริ่ม ด้วยการสร้างหลักการ หรือกำหนดเป็นนโยบายขององค์กรว่าด้วยการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม หลักการนี้ยังรวมถึงการสร้างค่านิยม (Values) ที่เป็นแนวทางในกระบวนการเรียนรู้ภายในหน่วยงาน การจัดโครงสร้าง และการจัดการ (Structures and Arrangements) โดยต้องมี การจัดโครงสร้างของ

องค์กร และระบบบริหารงานเพื่อรองรับการขับเคลื่อนการบริหารราชการ แบบมีส่วนร่วม เช่น การกำหนดให้มีโครงสร้างหน่วยงานการกำหนดตำแหน่งหรืออัตรากำลัง เพื่อรับผิดชอบในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเสริมอำนาจภาคประชาชน การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์กับภาคประชาชนในลักษณะที่มีความหมาย (Meaningful Relationship) กล่าวคือ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะเท่าเทียมกับภาครัฐ ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วน (Partners) ซึ่งจำเป็นต้องสร้างศักยภาพ และความเข้มแข็งให้ประชาชน เช่น ส่งเสริมให้ภาค ประชาชนทำงานเป็นกลุ่มในลักษณะเครือข่าย ส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ และเจตยฉลาด เป็นตัวของตัวเอง โดยภาครัฐไม่เข้าไปครอบงำในกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นรูปแบบการบริหารจัดการของการตัดสินใจที่ใช้ภาวะผู้นำในการดำเนินการ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร และบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการ

2.6.4 ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

นักการศึกษาได้ระบุถึงลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

สมพงษ์ เกษมสิน (2550 : 78) ได้สรุปหลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน 5 ประการ ดังนี้

1) การชี้แนะ และสอนงาน วิธีนี้จะช่วยให้ผู้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานได้ประโยชน์ในแง่ที่จะเพิ่มทักษะในการปฏิบัติ และได้รับความอบอุ่นรวมทั้งการที่ได้แสดงความคิดเห็นต่อผู้บังคับบัญชา

2) การให้กลุ่มเสนอแนวความคิดวิธีการนี้จะช่วยสร้างสามัคคีธรรมในกลุ่มเป็นการระดมความคิดเห็นของกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ได้รับข้อคิดเห็นที่กว้างขวาง และมีลักษณะของกลุ่มจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในองค์กร

3) การให้กลุ่มควบคุมกันเอง การควบคุมกันเองระหว่างกลุ่มก่อให้เกิดผลที่มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้บังคับบัญชาคอยติดตามควบคุม

4) จัดให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ

5) เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนแสดงความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานขององค์กร ซึ่งอาจจะทำได้หลายวิธี เช่น ผู้รับฟังความคิดเห็น

ธร สุนทรายุทธ (2551 : 541) ได้แบ่งประเภทของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ในกระบวนการตัดสินใจนั้น

ประการแรกสุด คือ การกำหนดตามความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญแบ่งเป็นการตัดสินใจ ในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) ในส่วนนี้ได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร และการประสานงาน เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) นอกจากจะพิจารณาถึงผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และคุณภาพแล้วจะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) สิ่งสำคัญจะต้องสังเกตคือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectation) ซึ่งมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ธีระ รุญเจริญ (2553 : 206) ได้สรุปหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ในการบริหารงานขององค์กร 3 ประการ คือ

1) เจื่อนใจด้านการบริหารงาน ผู้รับผิดชอบในองค์กรจะต้องพิจารณาว่าองค์กรที่ตนรับผิดชอบอยู่นั้นเป็นองค์ประกอบประเภทใด และจะสามารถจัดให้สมาชิกในองค์กร ได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงไร เพราะเหตุใด ลักษณะขององค์กร ไม่เอื้อต่อการที่จะนำเอาวิธีการมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ได้อย่างเต็มที่ การมีส่วนร่วมอาจนำมาใช้ได้เหมาะสมกับลักษณะขององค์กร และเวลา ปัจจัยเหล่านี้ย่อมประกอบด้วยทัศนคติของผู้บังคับบัญชาเป็นสำคัญ ผู้นำหรือหัวหน้าในองค์กรที่จะสามารถนำเอาวิธีการที่ให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการบริหารงานมา ใช้ได้ จะต้องเป็นผู้ที่มีธำตุแห่งการเป็นนักประชาธิปไตย

2) เจื่อนใจด้านประสิทธิผลของงาน เจื่อนใจนี้ย่อมอาศัยปัจจัยด้านเวลาอย่างเพียงพอที่จะจัดให้มีส่วนร่วม ตลอดจนปัจจัยในทางการเงินที่จะน้อมนำให้สมาชิกในองค์กรนั้นเข้ามามีส่วนร่วมว่าจะได้ผลคุ้มค่าหรือไม่ นอกจากนี้เนื้อหาสาระของการที่จะเชิญชวนให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมใน องค์กรต้องเป็นสิ่งที่ต้องตรงกับความประสงค์ขององค์กรนั้น ตลอดจนการสร้าง ความเข้าใจอันดี ระหว่างหัวหน้างานกับผู้ร่วมงาน และความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มในการทำงานร่วมกัน

3) เจื่อนใจในด้านผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงาน การมีส่วนร่วมในองค์กรจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าผู้ร่วมงานไม่สนใจหรือมิได้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กร การที่จะกระตุ้นเตือนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานเกิดความสนใจได้นั้น จะต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ถูกต้องให้แก่บุคคลเหล่านั้น การมอบหมายงานให้ทำตามความถนัดและความสนใจ เป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้ร่วมงานได้เกิดความรู้สึกกระตือรือร้นและเกิดจิตสำนึกว่าได้มีส่วนร่วมใน

การบริหารงานขององค์กร ความสำเร็จขององค์กร การมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นจากการสร้าง สถานการณ์ ให้เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วม โดยพิจารณาความเป็นไปได้จากสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 24) ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) จำแนกตามกระบวนการบริหาร

- 1.1 การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- 1.2 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 1.3 การมีส่วนร่วมในการจัดองค์การ
- 1.4 การมีส่วนร่วมในการสื่อสาร
- 1.5 การมีส่วนร่วมในการใช้อิทธิพล
- 1.6 การมีส่วนร่วมในการประสานงาน
- 1.7 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2) จำแนกตามประเภทของกิจกรรมที่เข้าร่วม

- 2.1 การมีส่วนร่วมประชุม
- 2.2 การมีส่วนร่วมในการออกเงิน
- 2.3 การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ
- 2.4 การมีส่วนร่วมเป็นผู้นำ
- 2.5 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ชักชวน
- 2.6 การมีส่วนร่วมเป็นผู้ใช้แรงงาน

3) จำแนกตามระดับความเข้มของการมีส่วนร่วม

- 3.1 ระดับของการมีส่วนร่วมเทียม
- 3.2 ระดับของการมีส่วนร่วมบางส่วน
- 3.3 ระดับของการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

4) จำแนกตามวิธีการมีส่วนร่วม

- 4.1 การมีส่วนร่วมโดยตรง
- 4.2 การมีส่วนร่วมโดยอ้อม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2553 : 16) ได้สรุป ลักษณะการมีส่วนร่วมที่พบใน ปรากฏการณ์จริง จะมีได้หลายลักษณะ ในที่นี้จะแบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมกันของ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดความต้องการ ความจำเป็น การตัดสินใจเลือกหนทางวิธีการดำเนินการ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เป็นรูปแบบที่พึงประสงค์ใน การดำเนินการ

2) การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน เป็นลักษณะการมีส่วนร่วมที่ผู้กำหนดภาพรวมเป็นบุคคลภายนอก ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมลักษณะแสดงความคิดเห็นในการดำเนินการบางส่วน หรือร่วมกิจกรรมบางลักษณะหรือบางกิจกรรม

3) การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ หรือแบบผู้ใต้บังคับบัญชา มีลักษณะการมีส่วนร่วมแบบเป็นไปตามความต้องการของผู้อยู่เหนือกว่า ผู้มีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์เชิงบทบาทไม่เท่าเทียมกัน และมีความรู้สึกด้อยอำนาจกว่าอีกฝ่าย

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2555 : 228) ได้ให้หลักของการมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็นการบริหารจัดการที่จะมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการตัดสินใจ นั่นคือ การมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันอย่างมีคุณค่า และอย่างธรรม และต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Meaningful Participations) ไม่ใช่เพียงจัดวางระบบไว้ให้ดูเหมือนว่าได้จัดกระบวนการให้มีส่วนร่วมแล้วเท่านั้น หากการตัดสินใจที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมและมีเหตุผลและชอบธรรมก็สมควรนำไปปฏิบัติ แต่ถ้าผู้มีอำนาจเห็นว่าการตัดสินใจโดยการมีส่วนร่วมดังกล่าวไม่เหมาะสม ผู้มีอำนาจจะต้องสามารถ อธิบายได้โดยมีมาตรฐานแห่งเหตุผล และความชอบธรรมที่จะเลือกตัดสินใจเช่นนั้น โดยที่สังคมส่วนใหญ่ยอมรับได้

Davis (อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2550: 77) ได้เสนอแนะการสร้างหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่การมีส่วนร่วม ดังนี้

1) จะต้องใช้เวลาเพียงพอ เพื่อสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม ก่อนดำเนินการตามที่พึงประสงค์ การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นยากในสถานการณ์อันฉุกเฉิน

2) การมีส่วนร่วมในงานจะต้องมีค่านิยม เศรษฐกิจของมวลสมาชิกผู้ร่วมงานไม่อาจใช้เวลาทั้งหมดในการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมทุกเรื่องได้

3) หัวข้อของการมีส่วนร่วมจะต้องสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในองค์กรหรือเป็นหัวข้อที่มวลสมาชิกมีความสนใจร่วมกันหรือเป็นงานที่มีความยุ่งยากในการปฏิบัติ

4) ผู้มีส่วนร่วมจะต้องมีความสามารถ ชยัน และมีความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วม

5) ผู้มีส่วนร่วมจะต้องสามารถติดต่อสื่อสารซึ่งกัน และกันอย่างทั่วถึง เพื่อจะสามารถแลกเปลี่ยนแนวคิดซึ่งกัน และกันได้

6) ไม่สร้างความรู้สึกที่ไม่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น ความสามารถ ตำแหน่ง หน้าที่การงานของผู้ร่วมงานจะไม่คุกคาม ถ้าผู้ร่วมงานมีความรู้สึกต้องพะวงต่อสภาพของตนเอง เขาจะไม่ให้ความร่วมมือ ทำนองเดียวกัน ผู้บริหารจะต้องมีความรู้สึกที่ตัวเองไม่ถูกคุกคามต่ออำนาจหน้าที่ไม่เช่นนั้นเขาจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการดำเนินการอีกต่อไป การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะเกิดขึ้นในองค์กรที่มีความเป็นอิสระทางความคิดของ ผู้ร่วมงานแต่ละคน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบขึ้นกับเป้าหมายความต้องการ หรือกิจกรรมขององค์กรที่จะดำเนินการร่วมกัน

2.6.5 รูปแบบ และระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษา นักวิชาการได้กำหนดรูปแบบ และระดับของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน ดังนี้

เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2544 : 293) กล่าวไว้ว่า ประเภทของการมีส่วนร่วม มีรูปแบบต่าง ๆ คือ การจำแนกจากการพิจารณาถึงระดับการอาสาสมัครเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งมีทั้ง การถูกบังคับ และไม่ถูกบังคับ การจำแนกตามวิธีการที่เข้าไปเกี่ยวข้องประกอบด้วย การมีส่วนร่วม โดยตรงและโดยอ้อม การจำแนกตามการเข้าไปเกี่ยวข้องกับขั้นตอนต่าง ๆ ของกระบวนการวางแผนการพัฒนา การจำแนกตามลักษณะขั้นขององค์การ โดยพิจารณาจากโครงสร้างขององค์การ การจำแนกตามความเข้มข้น และความดีของสังคม และการจำแนกตามระดับการเข้ามามีส่วนร่วม ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ส่งเสริม สนับสนุน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ซึ่งจะส่งเสริมให้บุคคลมีความเอาใจใส่เข้ามาร่วมกิจกรรมกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรืออาจลงรับสมัครเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมด้านกฎหมาย เช่น การปฏิบัติตามกฎหมาย การเสียภาษีตามกฎหมาย เป็นต้น และการมีส่วนร่วมในด้านความร่วมมืออาจอยู่ในรูปของการสละแรงงาน เงิน การร่วมทำงาน การร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อพิจารณาสนับสนุนหรือคัดค้าน

2) การมีส่วนร่วมในฐานะของผู้รับบริการ อาจกระทำในลักษณะการแก้ปัญหา หรือความเดือดร้อน รวมทั้งการทำหน้าที่สะท้อนภาพให้ผู้บริหารได้เห็นภาพของการบริการที่ประชาชนได้รับ

3) การมีส่วนร่วมในฐานะผู้ตรวจสอบ ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น ร่วมตรวจสอบพฤติกรรมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ตรวจสอบแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ตรวจสอบการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ตรวจสอบโครงการ ต่าง ๆ การเข้าร่วมฟังการประชุมสภา รวมทั้งการตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร เป็นต้น

สันติ บุญภิรมย์ (2552 : 81) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมมีความสำคัญทุกขั้นตอนของการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย

- 1) ร่วมริเริ่ม คือ เป็นผู้ริเริ่มให้การดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา
- 2) ร่วมนำทางความคิด คือ เป็นผู้นำทางความคิด ทางกรกระทำ ทางกรกระตุ้นในกลุ่มสมาชิกให้เห็นความสำคัญของกิจกรรมที่ทำ
- 3) ร่วมเป็นกรรมการและร่วมเป็นสมาชิก คือ เป็นผู้ร่วมอยู่ในคณะทำงานทุกขั้นตอน
- 4) ร่วมซักชวนหรือเป็นผู้ร่วมแนะนำให้ผู้อื่นเห็นประโยชน์ที่ได้รับ
- 5) ร่วมประชุม คือ เข้ามาประชุมหาแนวทาง หรือวางแผนงานและนโยบาย
- 6) ร่วมแสดงความคิดเห็น คือ ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในแง่มุมต่าง ๆ
- 7) ร่วมประสานงาน คือ ร่วมประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง หรือหน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ

- 8) ร่วมแรง คือ เข้าร่วมทำงานที่ต้องออกแรงกายแรงใจในการดำเนินงาน
- 9) ร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ คือ นำวัสดุ อุปกรณ์ ที่ตนมีอยู่เข้าสมทบสนับสนุน
- 10) ร่วมประเมินผล คือ เข้าร่วมตรวจสอบในการดำเนินงาน
- 11) ร่วมติดตามผล คือ ติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการทุกขั้นตอน
- 12) ร่วมดูแลรักษา ทะนุบำรุง หรือร่วมเป็นเจ้าของ

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560 : 82) กำหนดให้รูปแบบของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไว้ 5 รูปแบบ ดังนี้

รูปแบบที่ 1 การกำหนดประเด็นสาธารณะ (Participatory Governance in Public Issue Assessment)

รูปแบบที่ 2 การกำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน (Participatory Governance in Ministerial Strategy Formulation)

รูปแบบที่ 3 การจัดสรรทรัพยากรเพื่อกำหนดทางการดำเนินงานในระดับพื้นที่ (Participatory Governance in Resource Allocating Decision)

รูปแบบที่ 4 กระบวนการกำหนดกฎหมาย (Participatory Governance in Rule Making)

รูปแบบที่ 5 การออกแบบและจัดบริการสาธารณะ (Participatory Governance in Public Service Design and Delivery)

Cohen & Uphof (อ้างถึงใน ประภาพร ศรีสถิตธรรม, 2543: 24) กล่าวว่า ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) คือ การกำหนดความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญต่อจากนั้นก็เลือกนโยบาย และประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้นการตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการนั้นจะได้อาจมาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้กับโครงการได้บ้าง และจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงาน และประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึง การกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ จะรวมทั้ง

ผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ และโทษได้ทั้งต่อบุคคล และสังคม

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตคือ ความเห็น (View) ความชอบ (Preference) และความคาดหวัง (Expectation) จะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

Caldwell & Spink (อ้างถึงใน นภาพร ทองแกงกล้า, 2551: 51) กล่าวถึง วงจรการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมว่ามีลักษณะที่สำคัญคือ

1) เป็นกระบวนการที่กำหนดจุดหมายของโรงเรียน การกำหนดนโยบาย การวางแผน การงบประมาณการนำไปปฏิบัติ และการประเมินผลในเชิงบูรณาการที่แตกต่างจากกระบวนการที่ใช้อยู่เดิม ซึ่งมักไม่เป็นระบบแยกส่วน ก่อให้เกิดความสับสน และความไร้ประสิทธิผล

2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน และชุมชนที่เหมาะสม มีการกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบที่ชัดเจน

3) เน้นหน้าที่หลักของโรงเรียน คือ การเรียนการสอน และการบริหารแผนงานที่สอดคล้องกับรูปแบบปกติของงานในโรงเรียน ซึ่งวงจรการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม

Devit & Newstrom (อ้างถึงใน โสภณ มีนา, 2551: 23) ได้เสนอแนวคิด เกี่ยวกับรูปแบบ และวิธีส่งเสริมการบริหารโดยการมีส่วนร่วมไว้ 7 ประการ ดังนี้

1) การให้คำปรึกษากลุ่ม เป็นวิธีการที่หัวหน้าหรือผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นเสนอแนะเพื่อร่วมกันคิด ตัดสินใจที่จะกระทำจะเลือกปฏิบัติ วิธีนี้สร้างบรรยากาศแห่งความคุ้นเคยใกล้ชิดได้ดี

2) การจัดการเชิงประชาธิปไตย เน้นวิธีการที่ผู้นำใช้วิธีการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานตัดสินใจด้วยกลุ่ม ผู้ที่ปฏิบัติงานมีอิสระเสรีภาพสูง

3) คณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกรรมการเฉพาะกิจ หรือกลุ่มสร้างเสริมคุณภาพ (QCC)

4) การรับฟังความคิดเห็น จะเปิดรับฟังความคิดเห็นในการปรับปรุงงานทุกงาน และถือหลักการว่ากระตุ้นให้มีการออกความคิดเห็นอย่างน้อย 54 คน จาก 100 คน

5) คณะกรรมการระดับกลาง เป็นคณะกรรมการระดับการจัดการฝ่ายต่าง ๆ และระดับต่าง ๆ ที่จะให้ผู้ปฏิบัติงานเข้ามามีส่วนร่วมเป็นทวีคูณในการบริหาร (Multiple Management)

6) อุตสาหกรรมประชาธิปไตย เป็นวิธีให้โอกาสกับการเลือกผู้แทนเข้าไปนั่งอยู่ในคณะกรรมการบริหารระดับต่าง ๆ ตามความจำเป็น และความสมควรของหน่วยงานนั้น ๆ

7) ผู้ปฏิบัติงานเป็นเจ้าของแผนปฏิบัติงาน วิธีการให้ผู้ปฏิบัติงานมีโอกาสในการร่วมเป็น คณะทำงานคณะกรรมการ หรือเป็นสมาชิกกลุ่ม (QC) กลุ่มเหล่านี้มีส่วนร่วมกำหนดแผนปฏิบัติงาน เป้าหมาย นโยบายในการทำงานให้สอดคล้องกับองค์การ

Swansbuarg (อ้างถึงใน วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์, 2550: 16) ศาสตราจารย์ ผู้บริหารทางการศึกษาของโรงเรียนพยาบาลแห่งวิทยาลัยทางการแพทย์จอร์เจีย ได้แบ่งองค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ ดังนี้

1) การไว้วางใจกัน (Trust) ให้แนวคิดว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการมีส่วนร่วมผู้ร่วมงาน หรือ ผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างสมบูรณ์ เรียบร้อย หากได้รับการยอมรับไว้วางใจจากผู้บริหาร

2) ความยึดมั่นผูกพัน (Commitment) ให้แนวคิดว่าคุณคนไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร หรือ ผู้ปฏิบัติงานต้องการความยึดมั่นผูกพัน ผู้บริหารควรที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือ และฝึกรวมแก่ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานต้องมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับผู้บริหาร ประสบการณ์ในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความขยันหมั่นเพียร อุตสาหะ ผลผลิตในการทำงานมีมากขึ้น จะเห็นได้ว่าภายใต้การบริหารแบบมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดความยึดมั่นผูกพัน โดยไม่ทำให้เกิดโทษ

3) การตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน (Goal and Objective) ให้แนวคิดว่าการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกันระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการร่วมกันปรับปรุง พัฒนาเป้าหมายขององค์กร ย่อมจะขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ถ้าทุกคนมีเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ เดียวกัน มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน

4) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (Autonomy) ให้แนวคิดว่าเป็นภาวะที่มีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการทำงาน ความมีอำนาจหน้าที่และความสามารถในการทำงานสำหรับงานของแต่ละบุคคล ผู้ปฏิบัติงานต้องการความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน และในการตัดสินใจในงานของตนเอง ซึ่งจะทำให้มีความทุ่มเท และเต็มใจในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เต็มความรับผิดชอบที่ตนได้รับ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า รูปแบบ และระดับของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีหลากหลายรูปแบบขึ้นกับกิจกรรม ขนาดโครงสร้างองค์กร หรือขนาดของภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งส่วนใหญ่รูปแบบการบริหารมีส่วนร่วมจะประกอบด้วย การกำหนดประเด็นสาธารณะ การกำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน การจัดสรรทรัพยากรเพื่อกำหนดทางการดำเนินงาน กระบวนการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบสังคม และการออกแบบการจัดบริการสาธารณะ เป็นต้น

2.6.6 ขั้นตอนและกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงขั้นตอน และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

นันทวัฒน์ บรมานันท์ (2541 : 6) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

การมีส่วนร่วมในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมที่ขั้นตอนการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมที่มุ่งเน้น ให้ประชาชนเป็นผู้คิดค้นปัญหา เป็นผู้ที่สืบบทบาทในทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ที่กำหนดให้ประชาชนปฏิบัติ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่จะคิด ซึ่งแนวความคิดนี้มีกรอบพื้นฐาน และการวิเคราะห์การมีส่วนร่วม ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย การริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ
- 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความช่วยเหลือ
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย ผลประโยชน์ทางวัตถุผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือส่วนบุคคล
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เป็นการควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 149) กล่าวถึงขั้นตอนการมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการร่วมกันเข้ามาแก้ไขปัญหาของชุมชน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการกำหนดความต้องการและจัดลำดับความสำคัญ
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์
- 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อคิน ระพีพัฒน์ (2547 : 320) ได้แบ่งขั้นตอนในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ตลอดจนแนวทางแก้ไข
- 2) การตัดสินใจเลือกแนวทาง และวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหา
- 3) การปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนา
- 4) การประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา

รัตนา บุญมัธยะ (2550 : 6) ได้สังเคราะห์กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ของประชาชน จากการทำงานของตนเองเป็นขั้นตอน ดังนี้

- 1) ร่วมค้นหาปัญหา และความต้องการพื้นฐานของชาวชนบท
- 2) ร่วมวิเคราะห์สาเหตุปัญหา ตัดสินใจเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ ตลอดจนขึ้นวางแผนการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาด้วยตนเอง

3) ร่วมปฏิบัติการเพื่อแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ชาวชนบทมีความรู้สึกผูกพันเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานช่วยให้กิจกรรมการพัฒนาต่อเนื่องและยังเป็นกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน

4) ร่วมรับผลประโยชน์จากกิจกรรมนั้น ๆ

5) ติดตามประเมินผล เพื่อหาข้อดี ข้อด้อย อันเกิดจากการดำเนินกิจกรรมพัฒนา ซึ่งจะได้นำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

กนกวรรณ บุราณสาร (2560 : 33) ได้สังเคราะห์ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมที่เป็นที่ ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นหลักสำคัญ ๆ มี 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการ ประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

โกวิท พวงงาม (2545 : 8) ได้สรุปถึงการมีส่วนร่วมที่แท้จริงของประชาชน ในการพัฒนาควรมี 4 ขั้นตอน คือ

1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาของแต่ละท้องถิ่น กล่าวคือ ถ้าหากชาวชนบทยังไม่สามารถทราบถึงปัญหา และเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหา ในท้องถิ่น ของตนเป็นอย่างดีแล้ว การดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาของท้องถิ่นย่อม ไร้ประโยชน์ เพราะชาวชนบทจะไม่เข้าใจ และมองไม่เห็นถึงความสำคัญของการดำเนินงานเหล่านั้น

2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม เพราะการวางแผนดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่จะช่วยให้ชาวชนบทรู้จักวิธีการคิด การตัดสินใจอย่างมีเหตุผล รู้จักการนำเอาปัจจัย ข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน

3) การมีส่วนร่วมในการลงทุน และการปฏิบัติงาน แม้ชาวชนบทส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แต่ก็มีแรงงานของตนเองที่สามารถใช้เข้าร่วมได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงาน จะทำให้ชาวชนบทสามารถคิดต้นทุนดำเนินงานได้ด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด

4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม และประเมินผลงาน ถ้าหากการติดตามงาน และขาดการมีส่วนร่วมแล้วชาวชนบทย่อมจะไม่ทราบด้วยตนเองว่าในที่ทำไปนั้น ได้รับผลดี ได้รับประโยชน์หรือไม่อย่างไร การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันใน โอกาสต่อไป จึงอาจจะประสบความสำเร็จมาก

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 116) ยังได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1) ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วม ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ

2) ชั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากร และแหล่งทรัพยากรที่ใช้

3) ชั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงาน และดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4) ชั้นการมีส่วนร่วมในรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนา หรือยอมรับผลประโยชน์ อันเกิดจากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุ และจิตใจ

5) ชั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นชั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้กระทำไปนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดของระดับของการมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (อ้างถึงใน ทินกร ประเสริฐหล้า, 2553: 35) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ชนิด ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตาม (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากรการบริหารและการประสานความร่วมมือ

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็น ผลประโยชน์ทางวัตถุ ผลประโยชน์ทางสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

Alastair (อ้างถึงใน ปัญหา สิทธิพล, 2546: 18) ได้ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย

มิติที่ 1 คือการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าจะไม่ควร

มิติที่ 2 คือการมีส่วนร่วม เสียสละในการพัฒนา การลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการ ดำเนินงาน

มิติที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ขั้นตอน และกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีหลาย ขั้นตอนประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา การวางแผนดำเนิน กิจกรรมร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมในรับผลประโยชน์จากการพัฒนา และร่วมในการประเมินผล การพัฒนา

2.6.7 ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

โชติ กุลชร (2544 : 230) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

1) บุคลากรจะไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น เพราะบุคลากรทราบแรงจูงใจ และความต้องการของฝ่ายบริหาร

2) การบริหารบุคคล ผู้ใต้บังคับบัญชามีความง่ายขึ้น เพราะบุคคลผู้ใต้บังคับบัญชา ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

3) การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น และการติดต่อสื่อสารระหว่างองค์กร ระดับบนกับองค์กรระดับกลางดีขึ้น เมื่อผู้ร่วมงานได้มีส่วนร่วมในการทำงานเขาจึงยอมรับ การเปลี่ยนแปลงแทนที่จะต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

4) ก่อให้เกิดการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้บังคับบัญชากับบุคคลผู้ใต้บังคับบัญชาจะมีความราบรื่น ความไม่พอใจและการร้องทุกข์จะลดลง และความผูกพันของบุคลากรกับองค์กรจะมีมากขึ้น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 14) ได้ระบุถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) ช่วยปรับปรุงคุณภาพของการตัดสินใจให้ดีขึ้นเนื่องจากการช่วยกันระบุดัชนี ปัญหาและมีการพิจารณาทางเลือกในการพัฒนาจากผู้มีส่วนได้เสียโดยตรง

2) ช่วยลดค่าใช้จ่ายและความล่าช้าในการปฏิบัติ เป็นการลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ได้ภายหลังเกิดการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่ม

3) นำไปสู่การปฏิบัติได้ง่ายขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของในการตัดสินใจเรื่อง นั้น ๆ เกิดความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะช่วยปฏิบัติได้สัมฤทธิ์ผลอย่างจริงจัง

4) ส่งเสริมให้โครงการที่นำไปปฏิบัติมีความยั่งยืน ผู้มีส่วนร่วมจะเกิดความภาคภูมิใจ ต่อผลสำเร็จ และจะปฏิบัติต่อไปเรื่อย ๆ ขยายผลงานนั้น ๆ ไปในอนาคต

5) หลีกเลียงการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง ช่วยลดความรู้สึกต่อต้านเนื่องจาก ได้แสดงออกถึงความต้องการของตนหรือของกลุ่มออกไป

6) ความเสี่ยงลดลง ทำให้ได้รับข้อมูลเพิ่มเติม และมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกัน และกันเป็นการพัฒนา“ประชาสังคม”

วินัย ศีสสงค์ (2550 : 51) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่าเป็น การบริหารที่เปิดโอกาสให้พนักงานรวมกลุ่มกัน ใช้ความรู้ความสามารถสติปัญญา และประสบการณ์ ของแต่ละคนร่วมกันปรับปรุงในหน่วยงานของตนซึ่งมีข้อดี ดังนี้

1) ผู้ที่รู้ปัญหาดีที่สุดและสามารถแก้ปัญหาได้ดีที่สุด คือ ผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุดจะแก้ปัญหาได้ถูกต้องที่สุด

2) บุคลากร ได้เรียนรู้การทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมในการบริหาร

3) ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้สึกว่าคุณค่ามีความภาคภูมิใจและทำงานเต็มความสามารถ
ธ. สุนทรายุทธ (2551 : 55) ได้สรุปประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ ดังนี้

1) การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้รับบริการตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความราบรื่นมากขึ้น

3) ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานมีส่วนร่วมกระบวนการขององค์กรที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจ โดยร่วมคิดร่วมทำมากขึ้น

4) ความไว้วางใจฝ่ายบริการมีมากขึ้น พนักงานมีส่วนร่วม จะมีความรู้สึกเป็นที่ไว้วางใจฝ่ายบริการมากขึ้น

5) การบริหารผู้ใต้บังคับบัญชา มีความง่ายขึ้น ถ้าหากว่าผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาผูกพันยอมรับการเปลี่ยนแปลง และไว้วางใจฝ่ายบริการมากขึ้นการบริหารจะมีความง่าย

6) การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจทางการบริหาร มาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการคิดแก้ปัญหา

7) การตัดสินใจ โดยอาศัยการสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงานได้เป็นอย่างดี

8) การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วม ช่วยปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้นซึ่งทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญกับองค์กรได้ดีขึ้น

จันทราณี สงวนนาม (2551 : 166) กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีประโยชน์ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น สมาชิกขององค์กรย่อมมีความผูกพันกับองค์กรที่ตนเองปฏิบัติงานอยู่ และความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการบริหารขององค์กร แม้เพียงได้รับฟังความคิดเห็นก็ทำให้มีความรู้สึกว่ามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรแล้ว

2) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย เป็นการกระตุ้นให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น และช่วยให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกัน และกันระหว่างสมาชิกทำให้ทั้งองค์กรมีเป้าหมายเดียวกัน พร้อมทั้งจะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะมีทั้งการยอมรับ การสนับสนุนจะมีผลต่อการปฏิบัติอย่างเต็มที่

3) การมีส่วนร่วมช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่รับผิดชอบ การที่บุคคลได้แสดงความคิดเห็น และยอมรับในเป้าหมายเดียวกัน จะช่วยกระตุ้นให้บุคคลเกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานขององค์กร

อรรถัย กักผล (2552 : 28) ได้ทำการวิจัยปัญหาการจัดอันดับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการรางวัลพระปกเกล้า ความเป็นเลิศด้านความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมของประชาชน และการศึกษาภาพรวมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตามเป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์ หลากหลายประการ อย่างไรก็ตามประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจ และความจริงจังในการดำเนินการด้วย ซึ่งประโยชน์โดยทั่วไป ได้แก่

1) การเพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบ และได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

2) ลดค่าใช้จ่าย และการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นรับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ จะช่วยลดความระยะเวลาแต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้น ซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลัง และต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ล่าช้าเป็นปี ๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จ และประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการ กลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าว สามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย

3) การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเรากลายร่างเป็นพหุลักษณะ และต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิดกลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการเราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของ ประชาชน ซึ่งเข้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมือง และเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จ จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยให้ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนั้นด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

6) ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจ และเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

7) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 33) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ไว้ดังนี้

1) เป็นการสร้างสรรค์ให้มีการระดมสรรพกำลังจากบุคคลต่าง ๆ เช่น พลังความคิด สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ เป็นต้น

2) เป็นการสร้างบรรยากาศและพัฒนาประชาธิปไตยในการทำงาน

3) ช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน เพราะเกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีส่วนช่วยให้ประสานงานกันดี

4) การบริหารแบบมีส่วนร่วม จะทำให้งานมีประสิทธิภาพ และคุณภาพที่ดี เพราะจะมีความผิดพลาดน้อย

5) ผลงานที่เกิดขึ้น จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจแก่บุคลากรทุกคนเพราะทุกคนมีส่วนร่วมในความสำเร็จของงาน

6) ช่วยให้การงานสำเร็จลงได้ในเวลาอันรวดเร็ว เพราะมีการแบ่งหน้าที่กันทำ

7) สร้างความสมดุลระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายปฏิบัติ

สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554 : 254) ได้สรุปถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ต่อองค์กรไว้ ดังนี้

1) การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น

2) ความสัมพันธ์ของผู้บังคับบัญชา กับผู้ใต้บังคับบัญชามีความราบรื่นมากขึ้น

3) ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรมีเพิ่มขึ้น

4) ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น

5) การบริหารของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้น

6) การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพมากขึ้น

7) การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น

8) มีทีมงานที่มีประสิทธิภาพ

ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 158) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์กรดังนี้

1) การยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงเขาจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงมากขึ้น

2) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชา ผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชา และผู้บริหารสหภาพแรงงานมีความราบรื่นมากขึ้น

3) ความผูกพันของพนักงานต่อองค์กรเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากพนักงานมีส่วนร่วมในกระบวนการขององค์กรที่สำคัญ เช่น การตัดสินใจ

4) ความไว้วางใจฝ่ายบริหารมีมากขึ้น พนักงานมีส่วนร่วมจะมีความรู้สึกไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้น

5) การบริหารผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชามีความง่ายมากขึ้น ถ้าหากว่าผู้ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาผูกพัน ยอมรับการเปลี่ยนแปลงและไว้วางใจฝ่ายบริหารมากขึ้นการบริหาร จะมีความง่ายมากขึ้น

6) การตัดสินใจทางการบริหารมีคุณภาพดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากการตัดสินใจทางการบริหารมาจากบุคคลหลายฝ่ายด้วยกันในการคิดแก้ปัญหา

7) การติดต่อสื่อสารจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนดีขึ้น ซึ่งจะช่วยให้องค์กรมีสิ่งย้อนกลับจากพนักงานได้เป็นอย่างดี

8) การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงทีมงานให้ดีขึ้นซึ่งทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญโดยองค์การส่วนใหญ่ในปัจจุบัน

ไพลิน ทิพย์กรรณ (2558 : 39) กล่าวถึงประโยชน์ของการ บริหารแบบมีส่วนร่วมว่ามี ดังนี้

1) ประโยชน์ต่อองค์กร ซึ่งการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้บรรยากาศ และการสื่อสารในองค์กรดีขึ้น ลดความขัดแย้ง ลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และองค์กรมีความพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลงได้ดีขึ้น

2) ประโยชน์ต่อผู้บริหาร โดยฝ่ายบริหารสามารถบริหารพนักงานได้ง่ายขึ้น การตัดสินใจมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น เนื่องจากได้รับข้อมูล และความคิดเห็นจากทุกฝ่าย

3) ประโยชน์ต่อพนักงาน โดยความสัมพันธ์ระหว่างพนักงานกับฝ่ายบริหาร และระหว่างพนักงานด้วยกันดีขึ้น มีความไว้วางใจกันสูง มีความรับผิดชอบ และผูกพันกับองค์กรมากขึ้น รวมทั้งมีความเข้าใจกฎระเบียบ และข้อจำกัดขององค์กร

พรทิพย์ แก้วมูลคำ (2559 : 7) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1) ลดความขัดแย้ง/การต่อต้านจากประชาชน

- 2) ใช้ทรัพยากรสาธารณะอย่างรอบคอบ มีประสิทธิภาพและคุ้มค่า
- 3) ได้รับความร่วมมือ การสนับสนุน และความไว้วางใจจาก ประชาชนมากขึ้น
- 4) สามารถดำเนินงานตามภารกิจหรือจัดบริการสาธารณะ ได้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

5) เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560 : 19) กล่าวถึงประโยชน์ของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การปรับเปลี่ยนการบริหารราชการของหน่วยงาน ภาครัฐที่เปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในลักษณะของหุ้นส่วนการพัฒนา ภายใต้แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนและการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม จะก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อหน่วยงานภาครัฐในหลายประการ ได้แก่

1) การตัดสินใจที่มีคุณค่าและความหมาย (Meaningful Decision) เพราะภาคประชาชนได้ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ แผนงาน การใช้ งบประมาณ

2) การใช้ทรัพยากร (Public Resources) อย่างรอบคอบ เพราะภาคประชาชน เข้ามามีส่วนในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

3) ภาคประชาชนได้ เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องอย่างสร้างสรรค์เพื่อหาทางแก้ไข ปัญหา สาธารณะต่าง ๆ ทำให้แนวทางเหล่านั้นได้รับการสนับสนุนเมื่อนำไปปฏิบัติและได้รับการยอมรับ ซึ่งทำให้ภาครัฐไม่ต้องทำงานในลักษณะโดดเดี่ยวต่อไป

4) การทำงานในลักษณะหุ้นส่วน (Partnership) โดยภาครัฐปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ ประสาน และอำนวยความสะดวก (Facilitator) ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทภาครัฐในการบริหาร ราชการ ยุคใหม่ ทำให้รัฐสามารถลดขนาดลง และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะมี หุ้นส่วนการพัฒนามาช่วยแบ่งเบาภาระด้านค่าใช้จ่ายบุคลากรและงบประมาณ

5) ความสามารถในการให้บริการดีขึ้น เพราะสามารถตอบสนองความต้องการของ ประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพ ทัวถึงและตรงจุดมากขึ้น เช่น การสาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

6) ความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐและประชาชนมีความไว้วางใจเป็นพื้นฐาน อันเป็นผล สืบเนื่องมาจากการได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำและร่วมรับผลประโยชน์ รวมทั้งมีการแลกเปลี่ยน ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้กันอย่างเปิดเผยระหว่างกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อองค์กร หรือ หน่วยงานอย่างมากมายอาทิเช่น ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารได้รับการสนับสนุน และการยอมรับจากทุกภาคส่วน องค์กรมีโอกาสนในการบรรลุเป้าหมายง่ายขึ้น ลดความขัดแย้ง ทั้งภายใน และภายนอก เกิดทีมงานที่มีประสิทธิภาพ สมาชิกมีความรักและผูกพันในองค์กร เป็นต้น

2.6.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ได้มีนักการศึกษาได้ทำการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยมีผลการวิจัย ดังนี้
 นุชนาถ สอนสง (2559) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการ การมัธยมศึกษาจังหวัด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) องค์ประกอบ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัด 2) ผลการยืนยันองค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพ การประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการกลุ่มเครือข่าย การสร้าง บรรยากาศการมีส่วนร่วม การจัดการเครือข่ายแบบมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาภาวะผู้นำ กิจกรรมที่ทำร่วมกัน การติดต่อสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยี และผลการยืนยัน องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษา จังหวัด มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความถูกต้อง

วาสนา โพธิ์อ่อง (2559) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวม และรายด้าน ประกอบด้วย การตัดสินใจ การดำเนินงาน กระบวนการวางแผน และการประเมินผลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา อยู่ในระดับดีมากทั้งภาพรวม และราย ด้าน การบริหารแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย การดำเนินงาน การประเมินผล กระบวนการวางแผน และการตัดสินใจ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จันทร์จิรา สุดใจ (2561) ได้ศึกษา การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงาน วิชาการใน โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมใน กระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานติดตาม ตรวจสอบการมีส่วนร่วมในการเลือก และเสนอแนวทางเพื่อตัดสินใจการมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะ และการมีส่วนร่วมในการรับรู้สามารถให้ความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก พร้อมเสนอแนะไว้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยเสริมสร้างการจัดการการศึกษาให้มี ประสิทธิภาพ

ปริญวัฒน์ ถมกระจำง (2561) ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 18 การวิจัย ครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ผู้บริหารโรงเรียนบางละมุง 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร แบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม

ของผู้บริหารโรงเรียนบางละมุง โดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของโรงเรียนบางละมุง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวม และรายด้านมีความสัมพันธ์ระดับสูงกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนบางละมุง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กมลชนก ศรีวรรณ (2561) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน และการทำงานเป็นทีมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครพนมเขต 2 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก การทำงานเป็นทีมในโรงเรียนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน เสนอแนะไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการไว้วางใจกัน ด้านความยึดมั่นผูกพันต่อกัน ด้านการกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงาน ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ธนุต์ม อรรถจินดา (2562) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สถานศึกษา และประสิทธิผลของโรงเรียนศุภรัตน์วัฒนาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน การวิจัยครั้งนี้มุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนศุภรัตน์วัฒนาลัย 2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนศุภรัตน์วัฒนาลัย 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศุภรัตน์วัฒนาลัยโดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ประสิทธิภาพของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และมากที่สุด และการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของโรงเรียน

ยงควิโรจน์ เศษวงศ์ (2562) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่ายการศึกษาของโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย มีวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้ 1) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อยืนยันรูปแบบ ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเครือข่ายที่เราจองโรงเรียนในเขตเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย PTIDBEA Model โดยภาพรวมมีความเหมาะสมที่ระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85 PTIDBEA Model ประกอบด้วย การร่วมวางแผน (Plan : P) การร่วมคิด (Think : T) ร่วมตัดสินใจ (Decision Making : D) ร่วมปฏิบัติ (Implementation : I) ร่วมรับผลของการขับเคลื่อนองค์กร (Benefits : B) ร่วมวัดและประเมินผล (Evaluation : E) และการร่วมปรับปรุงพัฒนา (Act : A)

จากที่กล่าวมาในประเด็น แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้ทราบถึง ความหมาย ความสำคัญ ลักษณะ ประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งผลการศึกษาของนักการศึกษา ที่นำรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา

ดังนั้น จากแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของ สมยศ นาวิการ (2545 : 1), ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 158), เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 33), อรทัย ก๊กผล (2552 : 28), กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 116), Swansbuarg (1996 อ้างถึงใน วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์, 2550 : 16), Devit & Newstrom (1985 อ้างถึงใน โสภณ มีนา, 2551: 23), Caldwell & Spink (1990 อ้างถึงใน นภาพร ทองเก่งกล้า, 2551: 51), Alastair (1982 อ้างถึงใน ปัญหา สิทธิพล, 2546 : 18) และของนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดกิจกรรมของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำกิจกรรมการศึกษาวิจัย

2.7 บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน และพัฒนาสถานศึกษา ทั้งบทบาทตามกฎหมาย และบทบาทตามหน้าที่ของสังคม ได้มีนักการศึกษาได้ให้นิยาม และกล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

2.7.1 ความหมายของบทบาทผู้บริหาร

ได้มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของบทบาทผู้บริหารไว้ดังนี้

กวี วงศ์พุ่ม (2542 : 34) ให้ความหมายของบทบาทผู้บริหาร หรือนักบริหารว่า เป็นนักประสานงานระหว่างกลุ่ม คอยควบคุมนโยบาย กำหนดวัตถุประสงค์ และรับผิดชอบนโยบายขององค์กร

ยงยุทธ เกษสาคร (2545 : 35) ให้ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง มีหน้าที่รับผิดชอบในฐานะเป็นผู้วางแผน กำหนดนโยบาย ประสานสัมพันธ์ ร่วมกับผู้ร่วมงาน และควบคุมงานให้ดำเนินไปได้ด้วยดี

ณัฐพันธ์ เขจรพันธ์และคณะ (2545 : 35) ให้ทัศนะความหมายของบทบาทไว้ว่า แบบอย่างพฤติกรรมที่คาดหวังว่า แต่ละบุคคลแสดงออกมาตามสถานะของเขาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยบทบาทของคนจะสะท้อนถึงตำแหน่งหน้าที่ สิทธิ และความรับผิดชอบของบุคคลในสังคม

อาคม วัตโรสง (2547 : 70) ให้ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า การกระทำ หรือการปฏิบัติที่ผู้ครองตำแหน่งควรประพฤติปฏิบัติ เช่น ผู้บริหาร รองผู้บริหาร ครู อาจารย์

ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ (2551 : 3) ให้ความหมายบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการจัดกิจกรรมการทำงานอย่างเป็นระบบ ด้วยเทคนิค และวิธีการปฏิบัติงานอย่าง เหมาะสม โดยการใช้ทรัพยากรมนุษย์ (Humane Resource) เงินทุน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และ ระยะเวลาในการดำเนินงาน (Critical Moment) ร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติงานด้วยจิต รับผิดชอบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ภารดี อนันตนาวิ (2552 : 260) ให้ความหมาย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง แบบแผนพฤติกรรมที่ถูกคาดหวังอย่างมีเหตุผลตามตำแหน่งที่มีขึ้นในหน่วยงาน

วิภาวี นามเดช (2552 : 17) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรม การปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในการวางแผน การดำเนินการประเมินผลตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา ตลอดจนผู้รักษาราชการแทนที่แต่งตั้งโดยสถานศึกษา หรือหน่วยงาน ต้นสังกัด ที่มีตำแหน่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งของ องค์กร

2.7.2 บทบาทของผู้บริหาร

ได้มีนักการศึกษาได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารไว้ ดังนี้

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 82) ระบุถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ตามมาตรา 34 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารจัดการไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาโดยตรง ใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป สรุปพอสังเขปได้ดังนี้

1) การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ มีทักษะ มีประสบการณ์ด้านการบริหาร สามารถใช้ความรู้ และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ ทันท่วงที มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เรียน ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอรอบรู้ทางด้านการ ศึกษา ความรับผิดชอบ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ใช้นวัตกรรม ทางการบริหาร คำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ

2) การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมใน หน่วยงาน มีความรู้ระบบงบประมาณ เข้าใจระบบคลัง วัสดุ การเงิน มีความซื่อสัตย์ สุจริต

มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมั่นตรวจสอบการใช้งบประมาณ อยู่เสมอรายงานการเงินอย่างเป็นธรรม

3) การบริหารบุคคล ประกอบด้วย มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงานบุคคล เป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์มีอารมณ์ขัน เป็นนักประชาธิปไตย ประนีประนอมอดทน อดกลั้น เป็นนักพูดที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน กล้าตัดสินใจ มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร

4) การบริหารทั่วไป ประกอบด้วยเป็นนักวางแผน และกำหนดนโยบายที่ดี เป็นผู้ที่ตัดสินใจ และวินิจฉัยสิ่งการที่ดีมีความรู้ และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัย เป็นผู้ที่มีความสามารถ ในการติดต่อสื่อสาร รู้จักมอบอำนาจ และความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม มีความคล่องแคล่ว ว่องไว และตื่นตัวอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบงานสูง ไม่ย่อท้อต่อปัญหาอุปสรรค กำกับติดตาม และประเมินผล

อาคม วัตโธสง (2547 : 79) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไว้ดังนี้

- 1) จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
- 2) เป็นผู้ดำเนินการจัดการทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา
- 3) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
- 4) สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้
- 5) สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้ และความสามารถจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษารวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
- 6) จัดให้มีการนิเทศภายในเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น

ปราชญ์ กล้าผจญ (2548 : 22) กล่าวว่า ผู้บริหารเป็นตัวการ และเป็นกลไกหลักในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแลควบคุมกำกับ และส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และการทำงานในส่วนต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้การดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่ได้วางไว้

จำลอง นักฟ้อน (2548 : 25) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหลักผู้ที่ยึดดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้นโดยภาพรวมแล้วจะมีภาระหลักที่สำคัญ 3 ด้านด้วยกัน คือ

- 1) ภาระด้านการบริหารงานภายในของสถานศึกษา ซึ่งมีงานวิชาการ และกิจการนักเรียนเป็นงานหลัก จากนั้นจะเป็นงานการเงิน และการงบประมาณ งานบริหารบุคคล งานบริหารทั่วไป

2) ภาระด้านการพัฒนาสถานศึกษาและการพัฒนามาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นงานพื้นฐาน และมีงานด้านการพัฒนา ซึ่งจะต้องมีการวางแผน มีการกำหนดการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

3) ภาระด้านการประสานงาน และการติดต่อกับหน่วยงานภายนอกสถานศึกษาทั้งในระดับ ชุมชนหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่นภายนอกระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระดับนานาชาติ (ถ้ามีประโยชน์กับการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา) ภาระงานทั้ง 3 ด้านดังกล่าวนี้ล้วนมีความสำคัญ และมีผลโดยตรงต่อการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษา และสะท้อนถึงความรู้ความสามารถ ความเป็นนักบริหารระดับมืออาชีพ (Professional) ของตัวผู้บริหารทั้งสิ้น โดยเฉพาะในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาไทย และการที่มีระบบการปฏิรูประบบราชการไทยดำเนินคู่ขนานไปพร้อมกัน ซึ่งจะมีการเปรียบเทียบสลับซับซ้อนขึ้นกว่าเดิม จึงต้องการความเป็นนักบริหารมืออาชีพที่มีทั้งความรู้ความสามารถทางการ บริหารและความเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารการศึกษาค่อนข้างสูงมากกว่าที่เคยเป็นอยู่เดิม

Stephen J. Knozevich (1997, p: 39) นักวิชาการชาวสหรัฐอเมริกา ได้นำเสนอบทบาทที่สำคัญของผู้บริหารทางการศึกษาไว้ 17 บทบาท และแต่ละบทบาทได้ระบุความสามารถที่จำเป็นไว้ดังนี้

1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงาน (Direction Sector) ผู้บริหารทางการศึกษาจะช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการชี้แจงทำความเข้าใจ เขียนวัตถุประสงค์ขององค์กร มีความรู้ มีทักษะในระบบการจัดสรรงบประมาณแบบโครงการ มีบริการงานโดยยึดวัตถุประสงค์ และผลงาน

2) บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ (Leader-Catalyst) ผู้บริหารทางการศึกษาต้องมีความสามารถในการจูงใจ การกระตุ้น และมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลในองค์กร มีทักษะการทำงานเป็นทีม

3) บทบาทเป็นผู้วางแผน (Planner) ผู้บริหารทางการศึกษาต้องมีความสามารถในการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และเตรียมบุคลากรพร้อมรับมือกับสิ่งใหม่ ๆ ที่จะเกิดขึ้นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในการวางแผน

4) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ (Decision Maker) ผู้บริหารทางการศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีการตัดสินใจ และมีความสามารถในการตัดสินใจ

5) บทบาทเป็นผู้จัดการองค์การ (Organizer) ผู้บริหารทางการศึกษาจำเป็นต้อง ออกแบบงาน และกำหนดโครงสร้างองค์การขึ้นใหม่ ดังนั้น จำเป็นต้องเข้าใจพลวัตขององค์การ และ พฤติกรรมองค์การด้วย

6) บทบาทเป็นผู้จัดการการเปลี่ยนแปลง (Change Manager) ผู้บริหารทางการศึกษา จะต้องเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาสู่หน่วยงานเพื่อเพิ่มพูนคุณภาพของหน่วยงาน รู้ว่าจะเปลี่ยนแปลง อะไร เปลี่ยนแปลงอย่างไร ควรจะเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ใดและทิศทางใด

7) บทบาทเป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) ผู้บริหารทางการศึกษาจะต้องมี ความเข้าใจ รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ของบุคคล เข้าใจเครือข่ายของการสื่อสาร รู้จักวิธีการนิเทศงานที่ พึงปรารถนา เข้าในระบบการรายงานที่ดี สามารถประสานกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8) บทบาทเป็นผู้สื่อสาร (Communicator) ผู้บริหารทางการศึกษาจะต้อง มีความสามารถในการสื่อสารทั้งด้วยในการพูด และการเขียน รู้จักใช้สื่อต่าง ๆ เพื่อสารและควรควรมี ความสามารถในการประชาสัมพันธ์

9) บทบาทเป็นผู้จัดการความขัดแย้ง (Conflict Manager) เนื่องจากความขัดแย้งเป็น สิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ผู้บริหารทางการศึกษาต้องเข้าใจสาเหตุของการขัดแย้ง จะต้องมีความสามารถ ในการต่อรองไกล่เกลี่ยจัดการกับความขัดแย้ง และปัญหาความขัดแย้งได้

10) บทบาทเป็นผู้แก้ไขปัญหา (Problems Manager) เนื่องจากปัญหาทั้งหลายไม่ จำเป็นจะต้องลงเอยด้วยความขัดแย้ง ปัญหาจึงมีความกว้างขวางกว่าความขัดแย้ง ผู้บริหารทาง การศึกษาจะต้องมีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหา และแก้ปัญหาเป็น

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2550 : 70) ได้กล่าวว่า ภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะ ผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในการบริหารการศึกษา ภายในโรงเรียนมีภารกิจที่จะต้องปฏิบัติทั้งภายใน และ ภายนอกโรงเรียนมากมาย ซึ่งอาจสรุปได้ 5 ประการ

1) การให้โอกาสทางการศึกษา และการปรับปรุงการศึกษาในโรงเรียนหรือบริหารงาน วิชาการ

2) บริหารงานบุคลากรในโรงเรียน

3) บริหารที่เกี่ยวกับชุมชน และการประชาสัมพันธ์โรงเรียน

4) บริหารงานเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ ธุรการ การเงิน และการให้บริการ

5) การบริหารกิจการนักเรียน

Knezevic (อ้างถึงใน สมุทร ชำนาญ, 2550: 29) ได้กล่าวว่า ผู้บริหาร สถานศึกษามี บทบาทสำคัญ 17 ด้าน ดังนี้

1) บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง คือ ผู้บริหารต้องเป็นผู้ร่วมกำหนดนโยบาย และทิศทาง ในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้เป็นเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) บทบาทความเป็นผู้นำและตัวกระตุ้น หมายถึง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา และสถานศึกษา และเป็นผู้นำน้อมนำให้บุคลากรที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชา มีแนวโน้มตามได้ ของผู้บริหารสถานศึกษา

3) บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจผู้บริหารจะต้องเป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหาร และตัดสินใจในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา

4) บทบาทเป็นนักจัดองค์การ ผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา

5) บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำ และรู้จักการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานศึกษาให้ดีขึ้น และรู้จักโน้มน้าวจิตใจของบุคลากรภายในสถานศึกษา ให้ยอมรับการเปลี่ยนแปลง

6) บทบาทเป็นผู้ประสานงาน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ประสานที่ทั้งภายในสถานศึกษาของตนเอง และประสานงานต่าง ๆ กับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ๆ ด้วย

7) บทบาทเป็นผู้สื่อสาร ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่บุคลากรทั้งภายในสถานศึกษา ติดต่อสื่อสารได้โดยไม่แบ่งระดับหรือชนชั้น

8) บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง ผู้บริหารจะต้องคอยเป็นผู้แก้ปัญหา เมื่อบุคลากรภายใน สถานศึกษาเกิดความขัดแย้งกัน หรือต่างสถาบันที่เกิดการขัดแย้งกัน

9) บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหาผู้บริหารจะต้องรู้จัก และคอยแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างเป็นธรรมชาติ

10) บทบาทเป็นผู้จัดระบบงาน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำในการจัดระบบงาน และรู้จักพัฒนาสถานศึกษาให้ดีขึ้น

11) บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการ โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักสูตรหรือวิชาการต่าง ๆ ที่จะทำการเรียนการสอนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นมาใหม่เป็นอย่างดี และต้องเรียนรู้การจัดการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

12) บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล ผู้บริหารจะต้องรู้จักการเลือกสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน รู้จักเวลา และพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

13) บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากรผู้บริหารจะต้องรู้จักการนำเอาทรัพยากรทั้งทรัพย์สินสิ่งของ และบุคลากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และทำให้เกิดประสิทธิภาพอย่างสูง และรู้จักเทคนิควิธีการใช้ที่ดี

14) บทบาทเป็นผู้ประเมินผล ผู้บริหารจะต้องรู้มีการประเมินผลของการดำเนินการต่าง ๆ ที่ได้กระทำไปแล้วเพื่อจะได้รู้ว่าสิ่งที่ดำเนินงานไปแล้วดี หรือไม่จะได้ดำเนินงานต่อไปถ้าเกิดผลดี และเปลี่ยนแปลงวิธีการถ้าการดำเนินงานนั้นเกิดการผิดพลาด

15) บทบาทเป็นประธาน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำทางด้านการจัดงานพิธีการต่าง ๆ ทั้งในสถานศึกษาของตนเอง และนอกสถานศึกษาเมื่อได้รับเชิญมาอย่างเป็นพิธีการ

16) บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก รู้จักประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน และรู้จักการให้บริหารแก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่ต้องการ

ภารตี อนันต์นาวิ (2552 : 251) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาว่าโดยทั่วไปผู้บริหารสถานศึกษาจะมีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการวางแผนการจัดการศึกษา การจัดทำหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารชั้นเรียน การดูแลรักษาอุปกรณ์ตลอดจนอาคารสถานที่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การดูแลรักษาอุปกรณ์ตลอดจนอาคารสถานที่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป การดูแลสุขภาพของนักเรียน และในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

วัลลภา ละอองเอี่ยม (2552 : 11) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้

- 1) บทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน
- 2) บทบาทหน้าที่ในการจัดกิจกรรมการบริหารต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบาย และเป้าหมายที่กำหนดไว้
- 3) บทบาทหน้าที่ในการนำการปฏิบัติของบุคลากรในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
- 4) บทบาทหน้าที่ในการสร้างขวัญกำลังใจ และสร้างความสุขในการทำงานให้กับบุคลากรในโรงเรียน
- 5) บทบาทหน้าที่ในการสร้างความร่วมมือรวมสติปัญญาของบุคลากรในโรงเรียน และชุมชนเพื่อการบริหาร

จิราภา เพียรเจริญ (2556 : 50) กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำ หรือผู้บริหารแสดงออกมาโดยสังคมคาดหวังว่าผู้บริหาร หรือผู้นำจะต้องแสดงออกตามหน้าที่ของตำแหน่งบริหารให้สอดคล้องกับหน้าที่ตามแผนการในการ ปฏิบัติงาน โดยบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดนโยบาย และแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 2) การส่งเสริมการพัฒนาครู 3) การนิเทศและกำกับติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู 4) การจัดสรรงบประมาณ และจัดทุนสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครู 5) การให้รางวัลและการเสริมแรงแก่ครู 6) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครู 7) การประเมินการจัดการเรียนรู้

ดวงลัดดา แก้วเทศ (2557 : 32) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลให้งานตามภารกิจ ประสบผลสำเร็จโดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำในการทำงาน เป็นนักวางแผน เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของ

สถานศึกษาให้ขวัญ และกำลังใจในการทำงานสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เน้นการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม นิเทศติดตามพร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง ทั้งนี้เพื่อให้งานบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล

กฤษณา ชันตา (2558 : 1) ได้สรุปบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา คือ ผู้ที่ใช้ภาวะผู้นำทั้งด้านความรู้ และทักษะกระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน ครูผู้สอน และบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเองตรงตลอดจนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีจิตใจเป็นกลางในการทำงานจะต้องปรับปรุงพัฒนาทักษะ และประสบการณ์ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับความสามารถ ความสนใจ ความต้องการ และเจตคติของทุกฝ่าย โดยเน้นการประยุกต์ความรู้ประสบการณ์ทั้งหมด คือ ต้องเป็นผู้ที่ใช้ทั้งศาสตร์ และศิลป์ในการบริหารเหมือน

อำพรธณ พรหมสวัสดิ์ (2558 : 89) กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการทำงานของผู้บริหารที่ดำเนินการร่วมกับครูในการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ บังเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดรวมทั้งการพัฒนาศักยภาพ และส่งเสริมความก้าวหน้า ของครู ซึ่งประกอบไปด้วย 6 ด้านดังนี้ 1) บทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ 2) บทบาทด้านการเป็นผู้นำ 3) บทบาทด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน 4) บทบาทด้านการคัดเลือก และการใช้ประโยชน์บุคลากร 5) บทบาทในการสร้างขวัญกำลังใจกับคณะครู

วาสนา เต่าพาลี (2559 : 27) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการกำหนดทิศทางของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ให้งานบรรลุตามเป้าหมายตามที่กำหนด ดังนั้นจำเป็นต้องอาศัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารควรประกอบด้วยองค์ประกอบ ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 3) การเป็นผู้อำนวยความสะดวก 4) การประสานสัมพันธ์ 5) การส่งเสริมการพัฒนาครู และบุคลากร 6) ประเมินผล 7) การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และพัฒนา 8) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ 9) การส่งเสริมเทคโนโลยี

Derick Meado (2010, p:15) ได้เขียนบทความเรื่อง The Role of the Derick Meado (20 Principal in Schools) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ที่สำคัญ 9 บทบาท ดังนี้

1) บทบาทในฐานะผู้นำ (Role as School Leader) ประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ (Being an Effective Leader) โครงการจัดหาทุนอุปถัมภ์โรงเรียนการพัฒนาการประเมินผลครูผู้สอน และนโยบายการพัฒนาโรงเรียน

2) บทบาทในฐานะผู้รักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน (Role in Student Discipline) งานส่วนใหญ่ของผู้บริหาร การรักษาระเบียบวินัยของนักเรียนที่ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้แก่ครูทุกคน และตั้งเป้าหมายของการนำไปใช้กับผู้เรียนจะทำให้งานง่ายขึ้น

3) บทบาทในฐานะผู้ประเมิน (Role as a Teacher Evaluator) ผู้บริหารต้องมีความรับผิดชอบในการประเมินผลงานของครูโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะต้องมีครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องจัดให้มีการประเมินตามกระบวนการด้านคุณภาพครูอย่างมีความเป็นธรรม

4) บทบาทในการพัฒนาการดำเนินงานและการประเมินโครงการ (Role in Developing Implementing, and Evaluating Programs) เป็นหนึ่งบทบาทที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีการ พัฒนาประสบการณ์ของผู้เรียนเพิ่มขึ้น โครงการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพต้องครอบคลุมเพื่อเป็นแนวทางเดียวกันและต้องมีการประเมินทุกปี ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็น

5) บทบาทในการทบทวนนโยบาย และกระบวนการภายใน (Role in Reviewing Policies and Procedures) เอกสารสำคัญอย่างหนึ่งของการบริหาร (Governing) โรงเรียน คือ คู่มือนักเรียน (Student Handbook) ถือเป็นตัวชี้วัดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถทำให้งานของผู้บริหารง่ายขึ้น ให้นักเรียน ครู และผู้ปกครองได้รู้ นโยบาย และขั้นตอนการทำงานประสบผลสำเร็จได้

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงานสถานศึกษา ประกอบด้วยงานวิชาการ งานการเงินและพัสดุ บริหารงานบุคคล งานบริหารทั่วไป เป็นตัวแทนของสถานศึกษาในการทำนิติกรรมสัญญา การประสาน ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา อนุมัติประกาศนียบัตร และปฏิบัติงานอื่นที่กฎหมายกำหนด

2.7.3 หน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหาร

มีนักการศึกษา ได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้บริหาร ไว้ ดังนี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 9) บัญญัติในมาตรา 39 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหาร จัดการไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารทั่วไป สรุปพอสังเขปได้ดังนี้ 1) การบริหารวิชาการ ประกอบด้วย มีความรู้และเป็นผู้นำด้านวิชาการ มีความรู้ มีทักษะมีประสบการณ์ด้านการบริหาร สามารถใช้ความรู้ และประสบการณ์แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันที่ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เร็ว ใฝ่รู้ มุ่งพัฒนาตนเองอยู่เสมอรอบรู้ ทางด้านการศึกษาความรับผิดชอบ แสวงหาข้อมูลข่าวสาร รายงานผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ใช้นวัตกรรมทางการบริหาร คำนึงถึงมาตรฐานวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วย เข้าใจนโยบาย อำนาจหน้าที่ และกิจกรรมในหน่วยงานมีความรู้ระบบงบประมาณ เข้าใจระบบคลัง วัสดุ การเงิน มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความละเอียดรอบคอบ มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล หมั่นตรวจสอบการใช้

งบประมาณอยู่เสมอ รายงานการเงินอย่างเป็นธรรม 3) การบริหารบุคคล ประกอบด้วย มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารงาน บุคคลเป็นแบบอย่างที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีอารมณ์ขัน เป็นนักประชาธิปไตย ประนีประนอม อุดมอดกลั่น เป็นนักพูดที่ดี มีความสามารถในการประสานงาน มีความสามารถจูงใจให้คนร่วมกันทำงาน กล้าตัดสินใจ มุ่งมั่นพัฒนาองค์กร 4) การบริหารทั่วไป ประกอบด้วย เป็นนักวางแผน และกำหนดนโยบายที่ดี เป็นผู้ที่ตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการที่ดี มีความรู้ และบริหารโดยใช้ระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเป็นผู้ที่มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร รู้จัก มอบอำนาจและความรับผิดชอบแก่ผู้ที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบงานสูง พร้อมกำกับ ติดตาม และ ประเมินผล

วันทนา เมืองจันทร์ (2542 : 21) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทที่สำคัญ คือ สามารถบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ พัฒนาตนเองให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำครูบุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันร่วมกันคิดกลวิธีหรือกลยุทธ์เพื่อหาทางพัฒนาการจัดการเรียนการสอน วางแผนการ และนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการจัดการสอน เป็นผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งมีการพัฒนาการงานวิชาการอย่างเป็นระบบ การสร้างขวัญ และกำลังใจให้แก่ผู้ร่วมงาน และเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ภิญโญ สาร (2546 : 356) ได้กล่าวถึงหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องทำการบริหารถึง 8 ประการ คือ

1) การบริหารบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งหมายถึง ครู เจ้าหน้าที่คนงาน และภารโรงเพื่อให้ เกิดความร่วมมือกันทุกฝ่าย ใน

2) การปกครองและแนะแนวนักเรียน หรือการบริหารกิจการนักเรียนตลอดจน การติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียนคอปกรณ์ประกอบการสอน

3) การบริหารวิชาการที่เกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียนหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิชาการ และบริหารการสอน เพื่อให้เกิดการสอนที่มีประสิทธิ

4) การบริหารงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชนในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำชุมชน และเป็น ศูนย์ของชุมชนอย่างน้อยที่โรงเรียนตั้งอยู่ เพื่อช่วยกันพัฒนาชุมชนในทุก ๆ ด้าน และรับความช่วยเหลือ และคำแนะนำจากชุมชนด้วย

5) การจัดระบบบริหารจัดการโรงเรียนกำหนดอำนาจหน้าที่ และแผนภูมิของโรงเรียน (Organization chart) เพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนสมเป็นองค์การที่ดี

6) การจัดการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ บริเวณ และวัสดุครุภัณฑ์

7) การบริหารงานธุรการหรืองานเสมียน (Clerical Work) เอกสารต่าง ๆ การเงิน และการบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน

8) การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะ ๆ ต่อเนื่องกันไม่ขาดสายผู้บริหารโรงเรียน หรือ สถานศึกษามีหน้าที่ความรับผิดชอบ และภารกิจหลักที่สำคัญ คือ รับผิดชอบต่องานทุกอย่างของ สถาบันไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานธุรการ และการเงินการบริหารงานบุคคล การบริหารงานอาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ การบริหารงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

กระทรวงศึกษาธิการ (2552 ข: 52) กล่าวว่า หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับ ผู้ปกครอง นักเรียน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย และชุมชน เพื่อช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพนักเรียนในที่สุด ภาระงาน ของโรงเรียนประถมศึกษาที่สำคัญมี 4 งาน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงาน บุคคล และด้านบริหารงานทั่วไป มีรายละเอียดดังนี้

การบริหารวิชาการ เป็นงานสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงาน วิชาการ เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา เป็นเครื่องมือชี้ความสำเร็จ และความสามารถ ของผู้บริหาร การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมในโรงเรียนซึ่ง เกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงพัฒนาการเรียนของนักเรียน ให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด และถือว่าการเรียน การสอนมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งของการบริหารการศึกษาในโรงเรียน

การบริหารงบประมาณ เป็นเรื่องสำคัญเป็นเครื่องสนับสนุนใน ด้านการจัดงบประมาณ ตามมาตรฐานการจัดการทางการเงินทั้ง 7 ด้านได้แก่ การวางแผน งบประมาณ การคำนวณต้นทุน การผลิต การจัดระบบการจัดหาพัสดุ การบริหารทางการเงิน และการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน

การบริหารบุคคล เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลในหน่วยงาน เพื่อให้ได้บุคคล มาปฏิบัติงานตามที่ต้องการ และเพื่อให้บุคคลปฏิบัติงาน ได้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่ง การบริหารงานบุคคลเป็นเทคนิคหรือวิธีการ ในการดำเนินการที่เป็นทั้งศาสตร์ขนาดหนึ่งที่มี การศึกษาอย่างกว้างขวาง และเป็นทั้งศิลป์ในการเลือกสรรคนใหม่คนเก่าให้ได้ผลงานสูงสุดทั้งปริมาณ คุณภาพ

การบริหารทั่วไป เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุน การบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพ และเป้าหมายที่กำหนดให้ โดยมีบทบาทหลักใน การประสาน ส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการทุกรูปแบบ

สมุท ร ชำนาญ (2554 : 29) กล่าวว่า หน้าที่การบริหารโรงเรียน เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษา และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ร่วมมือกันดำเนินจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามภารกิจ หน้าที่ ความรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาครอบคลุมขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประสบการณ์กิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) ด้านบุคลากร หมายถึง ข้าราชการครูที่ปัจจุบันรับราชการที่มีหน้าที่บริหารในสถานศึกษา และปฏิบัติการสอนในโรงเรียน รวมถึงนักการภารโรงด้วย

3) ด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดบรรยากาศในโรงเรียน การใช้ประโยชน์จากอาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ห้องน้ำ สนามกีฬา รวมทั้งสถานที่พักผ่อน สภาพแวดล้อม ตลอดจนสาธารณูปโภคต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความปลอดภัย ความสะดวก และเอื้อต่อการนำไปใช้

4) ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การติดต่อระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง นักเรียนในด้านการให้ข้อมูล การรับข้อมูล การรับฟังความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ การให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน และเพื่อร่วมมือในการพัฒนาการบริหารงานโรงเรียน

ที่กล่าวมาสรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อที่จะพัฒนาสถานศึกษาสู่เป้าหมายแห่งความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารโรงเรียนทั้ง 4 งาน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป การเป็นผู้นำ การสร้างขวัญและกำลังใจ การเป็นแบบอย่างที่ดี

จากที่กล่าวมา ในประเด็น บทบาทบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นประเด็นที่สำคัญที่ใช้กำหนดหน้าที่ของผู้บริหารที่มีต่อโรงเรียนในด้านต่าง ๆ

ดังนั้น จากแนวคิด บทบาทบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ของ ภารดี อนันต์นาวิ (2552 : 251), กระทรวงศึกษาธิการ (2552ข: 52), สมุทร ชำนาญ (2554 : 29) ,พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542 : 9) , ภิญโญ สาร (2546 : 356), วันทนา เมืองจันทร์ (2542 : 21), Stephen J. Knozevich (1997, p: 39), Derick Meado (2010, p :15) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545: 82) รวมถึงนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวคิด หลักการ ในการกำหนดบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.8 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

มีนักการศึกษาได้กล่าวถึง แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ไว้ตามประเด็นที่ศึกษา ดังนี้ คือ

2.8.1 ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นทัศนคติที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ การที่เราจะทราบว่าบุคคลมีความพึงพอใจหรือไม่ สามารถสังเกตโดยการแสดงออกที่ค่อนข้าง สลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดความพึงพอใจโดยตรง แต่สามารถวัดโดยทางอ้อมจากการคิดเห็น ของบุคคลเหล่านั้น และการแสดงความคิดเห็นนั้นจะต้องตรงกับความรู้สึกที่แท้จริงจึงจะสามารถวัด ความพึงพอใจนั้นได้ และได้มีผู้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้หลายคน ดังนี้

เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง (2555 : 274) กล่าวว่า ความพึงพอใจการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ และการต้องการดำเนิน กิจกรรม การเรียนรู้นั้น จนบรรลุผลสำเร็จในการจัดการเรียนการสอน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ กิจกรรมการเรียนรู้ที่จัด ให้กับ นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความประทับใจ และยังได้กล่าวถึงความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้สื่อ/ นวัตกรรม หมายถึง ความรู้สึกพอใจ ประทับใจ ความรู้สึกที่ดี ชอบใจในการร่วมปฏิบัติกิจกรรม การเรียนรู้โดยมี สื่อ/นวัตกรรมที่สร้างขึ้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้จน บรรลุผลสำเร็จ ในการเรียนรู้ การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้สื่อ/นวัตกรรมที่สร้างขึ้น จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของ การสร้างสื่อ/นวัตกรรม

ฐิติวรรณ วัฒนรังสี (2556 : 45) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของผู้เรียน ที่มี ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ปฏิบัติ ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นได้จากการตั้งใจ ให้เกิด การใฝ่เรียนรู้ รักการเรียนรู้ พึงพอใจในกิจกรรมที่ปฏิบัติ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบต่อการเรียน ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และคิดค้นหาวิธีการเรียนได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพได้ และความ พึงพอใจดังกล่าวจะนำไปสู่การมีผลการเรียนที่ดี บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่วางไว้ได้

ปณณวีร์ พัชราวลัย (2558 : 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ดี หรือ ทัศนคติ ที่ดีของบุคคลซึ่งเกิดจากการได้รับการตอบสนองตามที่ตนต้องการ ก็จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีใน สิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการไม่ได้รับการตอบสนอง ความไม่พึงพอใจก็จะเกิดขึ้น ความ พึงพอใจที่มี ต่อการใช้บริการจะเกิดขึ้นหรือไม่นั้นจะต้องพิจารณาถึงลักษณะของการให้บริการ ขององค์กร ประกอบกับระดับความรู้สึกของผู้รับบริการในมิติต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล

ศิริลักษณ์ ดีสอน (2559:12) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิด หรือ ทัศนคติ ของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งสามารถเป็นไปได้หรือไม่ได้ หรือในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้น สามารถตอบสนองความต้องการแก่บุคคลนั้น

อำนาจ เหลือน้อย (2561 : 70) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

Ruth and Murali (2001, p:1) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง เงื่อนไขที่ส่งเสริมการพัฒนา จูงใจภายใน และทำให้แรงจูงใจในการเรียนรู้ดำเนินต่อไปได้

Philip Kotler 2003 (2551, p:7) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความรู้สึกของบุคคล ว่ารู้สึกพอใจ ถูกใจ หรือผิดหวัง อันเป็นผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างผลงานที่ได้รับรู้จากสินค้า หรือบริการกับความคาดหวังของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นระดับความพึงพอใจจะสัมพันธ์กับความแตกต่างระหว่างผลงานที่ได้รับรู้ความคาดหวัง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลในทางบวก ความชอบ ความสบายใจ ความสุขใจต่อสภาพแวดล้อมในด้านต่าง ๆ หรือเป็นความรู้สึกที่พอใจต่อสิ่งที่ทำให้เกิดความชอบ ความสบายใจ และเป็นความรู้สึกที่บรรลุถึงความต้องการ

2.8.2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจ

ศิริโสภาคย์ บุรพาเดช (2550 : 9) กล่าวถึง ทฤษฎีแสวงหาความพึงพอใจไว้ว่าบุคคลพอใจจะกระทำการสิ่งใด ที่ให้ความสุข และจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำการสิ่งที่เขาจะได้รับความทุกข์ หรือความลำบาก อาจแบ่งประเภทความพึงพอใจกรณีนี้ได้ 3 ประเภท

1. ความพอใจด้านจิตวิทยา (Psychological Hedonism) เป็นธรรมชาติของมนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว หรือหลีกเลี่ยงความทุกข์ใด

2. ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง (Egoistical Hedonism) เป็นธรรมชาติของมนุษย์ว่ามนุษย์จะพยายามแสวงหาความสุขส่วนตัว แต่ไม่จำเป็นว่าการแสวงหาความสุขจะต้องเป็นธรรมชาติของมนุษย์เสมอไป

3. ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม (Ethical Hedonism) ธรรมชาตินี้ ถือว่ามนุษย์แสวงหาความสุขเพื่อประโยชน์ของมวลมนุษย์หรือสังคมที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ และจะเป็นผู้ได้รับประโยชน์นี้ผู้หนึ่งด้วย

บุญธรรม ไวยมิตร (2553 : 64) กล่าวว่า เฟดเดอริค เฮอร์ซเบิร์ก (Federick Herzberg) ได้เสนอทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการทำงานของมนุษย์คือทฤษฎี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ Hygiene Factors และ Satisfier Factors ซึ่งเป็นปัจจัยที่ได้กล่าวถึงที่มาของถึงความพึงพอใจในงาน โดยที่บุคคลในองค์กรจะทำงานได้ดีนั้นจะต้องดูถึงปัจจัยทั้งสองดังกล่าวมาแล้วนั้นเป็นสำคัญ และ องค์กรควรจะทำให้ปัจจัยทั้งสองในด้านความพึงพอใจในงานเป็นไปในแนวทางที่ถูกต้องเพื่อให้ องค์กรมี

บุคลากรที่จะทำงานให้ได้ดี และมีประสิทธิภาพในงานที่ทำอยู่เกิดประโยชน์แก่องค์กรโดยมีรายละเอียดของทฤษฎี 2 องค์ประกอบ ดังนี้คือ

องค์ประกอบที่ 1 คือ Hygiene Factors เป็นแหล่งที่มาของความไม่พอใจในการทำงาน ซึ่งเป็นลักษณะภายนอกงานหากองค์ประกอบนี้ได้รับการตอบสนองก็จะมีผลทำให้เพิ่มความไม่พึงพอใจ สูงขึ้นปัจจัย Hygiene Factors ประกอบด้วย ปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ค่าจ้างเงินเดือน นโยบาย และการบริหารขององค์กร การปกครอง และควบคุมดูแลความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา สภาพการทำงาน ความมั่นคงในงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

องค์ประกอบที่ 2 คือ Satisfier Factors เป็นแหล่งที่มาของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นลักษณะภายในงานหากองค์ประกอบนี้ได้รับการตอบสนองความพึงพอใจในการปฏิบัติงานก็จะ สูงขึ้น และมีประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มมากขึ้นด้วยแต่หากปัจจัยนี้ไม่ได้รับการตอบสนองความ พึงพอใจในการปฏิบัติงานก็จะลดลงปัจจัย Satisfier Factors ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับความยกย่องในผลงาน ลักษณะของงานที่ทำ ความรับผิดชอบในงานที่ทำ ความก้าวหน้าใน อาชีพ โอกาสเจริญเติบโตในงานที่ทำ

การนำทฤษฎี 2 องค์ประกอบของ เฟรดเดอริก เฮอร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg) มาใช้กระทำได้โดยสร้าง Satisfier Factors ที่เป็นแหล่งที่มาของความไม่พอใจในการทำงานให้เกิดในการ ทำงานทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นในองค์การขณะเดียวกันก็ต้องปรับปรุง Hygiene Factors ที่เป็นแหล่งที่มาของความไม่พึงพอใจให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด เพื่อลดความไม่พึงพอใจก็จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของทรัพยากรบุคคลในองค์การซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการปฏิบัติงานทำให้องค์การพัฒนาเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคตเนื่องจากได้ป้องกันการเกิดความไม่พึงพอใจ และขณะเดียวกันก็เร่งสร้างความพึงพอใจให้เกิดขึ้นในงานด้วย

สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554 : 158) กล่าวว่า ทฤษฎีสำหรับการสร้างความพึงพอใจ มีหลายทฤษฎี แต่ที่ยอมรับและมีชื่อเสียงที่ผู้วิจัยนำเสนอ คือ ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้น ของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Need) ที่กล่าวว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการเหมือนกันแต่ความต้องการนั้นเป็นลำดับขั้น เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ และไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการสิ่งใดได้รับการตอบสนอง แล้วความต้องการอย่างอื่นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น
2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้ว จะไม่เป็นที่สิ่งจูงใจสำหรับพฤติกรรมอื่นต่อไป ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์เรียงเป็นลำดับขั้นตามลำดับความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการในระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการระดับสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนอง ซึ่งลำดับขั้น ความต้องการของมนุษย์มี 5 ขั้นตอนตามลำดับจากขั้นต่ำไปขั้นสูงดังนี้

3.1 ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการในเรื่องของ อาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย และความต้องการทางเพศ ความต้องการด้านร่างกายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคน ก็ต่อเมื่อความต้องการทั้งหมดของคนยังไม่ได้มีการตอบสนอง

3.2 ความต้องการด้านความปลอดภัยหรือความมั่นคง (Security of Safety Needs) ถ้าความต้องการทางด้านร่างกายได้รับการตอบสนองตามสมควรแล้ว มนุษย์จะต้องการในขั้นสูงต่อไป คือ เป็นความรู้สึกปลอดภัยหรือความมั่นคงในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงความก้าวหน้าและอบอุ่นใจ

3.3 ความต้องการทางด้านสังคม (Social or Belonging Needs) หลังจากที่มนุษย์ได้รับ การตอบสนองในสองขั้นดังกล่าวแล้ว จะมีความต้องการสูงขึ้นอีก คือ ความต้องการทางด้านสังคม เป็นความต้องการที่จะเข้าร่วม และได้รับการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตรและความรักจากเพื่อน

3.4 ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติและเห็นความสำคัญของตนเอง อยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ ความสามารถ ความเป็นอิสระ และเสรีภาพ

3.5 ความต้องการความสำเร็จในชีวิต (Self Actualization) เป็นความต้องการระดับสูงสุดของมนุษย์ ส่วนมากจะเป็นการอยากจะเป็นอยากจะได้ตามความคิดของตน หรือต้องการจะเป็นมากกว่า ที่ตัวเองเป็นอยู่ในขณะนั้น

อำนาจ เหลื่อน้อย (2561 : 72) กล่าวว่า สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลเกิดจากสิ่งทีกระตุ้นให้รู้สึกถึงความสำเร็จของกิจกรรม รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ การสร้างความพึงใจให้กับบุคคล ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของบุคคลเพื่อให้ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ และนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมที่ปฏิบัติ อย่างไรก็ตามในการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียนต้อง คำนึงถึงกิจกรรมการเรียนรู้ที่จัดขึ้น จากทฤษฎีข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการไม่ สิ้นสุดจากระดับต่ำไประดับสูง มีทั้งหมด 5 ระดับ แต่ทั้งนี้จะต้องประกอบด้วยอีก 2 หลักการ คือ หลักการแห่งความขาดตกบกพร่องและหลักแห่งความเจริญก้าวหน้า ซึ่งทั้งหมดนี้จะครอบคลุมการ อธิบายถึงพฤติกรรมความต้องการของมนุษย์ได้

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลเกิดจากสิ่งทีกระตุ้นให้รู้สึกถึงความสำเร็จของกิจกรรม รวมไปถึงสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้การสร้างความพึงใจ

ให้กับบุคคล ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของบุคคลเพื่อให้ได้รับการตอบสนองตามที่ต้องการ และนำไปสู่ความสำเร็จในกิจกรรมที่ปฏิบัติ

2.8.3 เทคนิควิธีการวัดความพึงพอใจ

การศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจที่ดีต่อการเรียน ต้องมีการสร้างความพึงพอใจในการเรียนตั้งแต่เริ่มต้นให้แก่ผู้เรียน ซึ่งการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือการปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การให้คำแนะนำ ปรีกษาจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจ ซึ่งในปัจจุบันผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำ

โยธิน แสงดี (2551 : 9) กล่าวว่า มาตรการวัดความพึงพอใจสามารถกระทำได้หลายวิธีได้แก่

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะออกแบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะที่กำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ เช่น การบริหาร และการควบคุมงาน และเงื่อนไขต่าง ๆ เป็นต้น

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิค และวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ข้อมูลที่เป็นจริงได้

3. การสังเกต เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะ แสดงออกจากการพูด กิริยาท่าทาง วิธีนี้จะต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และการสังเกตอย่างมี ระเบียบแบบแผน

สุรงค์ โค้วตระกูล (2554 : 171) กล่าวว่า การกระทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการ เรียนรู้ หรือการปฏิบัติงาน จึงต้องคำนึงถึงแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกันอยู่ 2 ลักษณะ ดังนี้

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิด ความพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ผลการปฏิบัติงานไปสู่ความพึงพอใจ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งผลของการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลของการตอบแทนที่เหมาะสมที่สุด โดยตอบสนองความพึงพอใจในรูปแบบของรางวัลหรือผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ของการตอบแทนที่ได้รับรู้แล้ว ความพึงพอใจก็ย่อมเกิดขึ้นโดยมีผู้ให้แนวคิดไว้ ดังนี้

ภณิดา ชัยปัญญา (2556 : 11) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถาม ต้องการทราบความคิดเห็นซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือก หรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าว อาจถามความพอใจในด้านต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ตอบทุกคนมาเป็นแบบแผนเดียวกัน มักใช้ในกรณีที่ต้องการข้อมูลกลุ่มตัวอย่างมาก ๆ วิธีนี้นับเป็นวิธีที่นิยมใช้กันมากที่สุดในการวัดทัศนคติ รูปแบบของแบบสอบถามจะใช้มาตราวัด ทัศนคติ ซึ่งที่นิยมใช้ในปัจจุบันวิธีหนึ่ง คือ มาตราส่วนแบบลิเคิร์ต ประกอบด้วยข้อความที่แสดงถึง ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งที่มีคำตอบที่แสดงถึงระดับความรู้สึก 5 คำตอบ เช่น มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการที่ผู้วิจัยจะต้องออกไปสอบถามโดยการพูดคุย โดยมีการเตรียมแผนงานล่วงหน้า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจ โดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายไม่ว่าจะแสดงออกจากการพูดจาหรือการทำทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน วิธีนี้เป็นวิธีการศึกษาที่เก่าแก่ และยังเป็นที่ยอมรับใช้อย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจเป็นการบอกถึงความชอบของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่ง สามารถวัดได้หลายวิธี การสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถามความคิดเห็น การใช้แบบสำรวจความรู้สึก

2.8.4 เครื่องมือในการวัดความพึงพอใจ

เครื่องมือในการวัดความพึงพอใจมีนักวิชาการได้เสนอวิธีการวัดไว้ใกล้เคียงกัน ดังนี้

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553 : 3) ได้เสนอวิธีการวัดความพึงพอใจไว้ ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) เป็นการวัดโดยคอยสังเกตพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกต่อสิ่งใด สิ่งหนึ่งแล้วนำข้อมูลไปอนุมานว่าบุคคลมีเจตคติต่อสิ่งนั้น ๆ อย่างไร

2. การรายงานตนเอง (Self-Report) เป็นการวัดโดยการให้บุคคลเล่าความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นออกมาจากการเล่านี้ สามารถที่จะกำหนดค่าของคะแนนความพึงพอใจ

3. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการซักถามกลุ่มบุคคลที่ใช้เป็นตัวอย่งในการศึกษาแต่บางครั้งอาจไม่ได้ความจริงตามที่คาดหวังไว้ เพราะบุคคลที่ใช้เป็นตัวอย่งอาจไม่ยอมเปิดเผยความรู้สึกที่แท้จริง

4. เทคนิคจินตนาการ (Projective Techniques) วิธีนี้อาศัยสถานการณ์หลายอย่างไปเร้าผู้สอบเมื่อผู้สอบเห็นภาพแปลก ๆ ก็จะเกิดจินตนาการออกมาแล้วนำมาตีความหมาย จากการตอบนั้น ๆ ก็พอจะวัดเจตคติได้ว่าพอใจหรือไม่

5. วิธีการวัดทางสรีระ คือ ใช้เครื่องมือเพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย การวัดทางสรีระนี้ สามารถกระทำได้โดยการวัดการต้านกระแสไฟฟ้าของผิวหนัง การขยายของลูกนัยน์ตา การวัดฮอร์โมนบางชนิด

6. การใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นวิธีที่แพร่หลายอีกวิธีหนึ่ง

อำนาจ เหลื่อน้อย (2561 : 74) กล่าวว่า เครื่องมือวัดความพึงพอใจแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยการแสดงความรู้สึกความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด

4 หมายถึง พึงพอใจ มาก

3 หมายถึง พึงพอใจปานกลาง

2 หมายถึง พึงพอใจน้อย

1 หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า เครื่องมือวัดความพึงพอใจมีหลายรูปแบบ แต่รูปที่มีความนิยมนำมาใช้มากคือรูปแบบมาตราส่วนประมาณค่าของ ลิเคอร์ท (Likert Scale) โดยการแสดงความรู้สึกความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ พึงพอใจมากที่สุด พึงพอใจ มาก พึงพอใจปานกลาง พึงพอใจน้อย พึงพอใจน้อยที่สุด เป็นเครื่องมือวัด

จากที่กล่าวมาข้างต้นในประเด็น แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย ความสำคัญ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความพึงพอใจ และเทคนิควิธีการวัดความพึงพอใจ

ดังนั้น จากแนวคิดเรื่องความพึงพอใจของ เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง (2555 : 274) , ฐิติวรรณ วัฒนรังสี (2556 : 45) , ปณณวัชร พัชราวลัย (2558 : 8) , ศิริลักษณ์ ดีสอน (2559 : 12), อำนาจ เหลื่อน้อย (2561 : 70), สุรางค์ โค้วตระกูล (2554 : 158), ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553 : 3), ภณิดา ชัยปัญญา (2556 : 11) , โยธิน แสงวดี (2551: 9), Ruth and Murali (2001 : 1) เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความพึงพอใจ

2.9 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ได้ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยมีแนวทางการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้าน
แวงใหญ่ เดือน มีนาคม 2563 เป็นการประเมินสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน
ชุมชนบ้านแวงใหญ่ ปีการศึกษา 2562 การประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพผลสำเร็จของการ
ดำเนินงานตามตัวชี้วัด สถานศึกษาพอเพียงใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ
ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของ
สถานศึกษา และด้านผลลัพธ์

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม ในวงรอบที่ 1 ระยะเวลา เดือน พฤษภาคม 2563 ถึง พฤศจิกายน 2563 วงรอบที่ 2
ระยะเวลา เดือน ธันวาคม 2563 ถึง มีนาคม 2564 โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำกรอบความคิดของ
การวิจัย เสนอแนะ และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของ ผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะ
ร่วมวิจัย ร่วมทั้งสร้างความตระหนักในการวิจัย และการปฏิบัติงานควบคู่กันไป ทั้งในตัวบุคคล กลุ่ม
บุคคล และโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย และดำเนินการในขั้นตอนนี้ 4 ขั้นตอนคือ
ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจ
ร่วมกัน ขั้นตอนการสร้างแผนที่การทำงาน (road map) เพื่อการวิจัย และขั้นตอนการประเมิน และ
สรุปผล โดยผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการวางแผนร่วมกันในการเตรียมบุคลากรเข้าร่วมประชุม วัสดุ
อุปกรณ์ ที่จะใช้ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัย จากนั้นได้จัดการประชุมเชิง
ปฏิบัติการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมีการอภิปราย บรรยาย และซักถามแนว
ทางการวิจัยเพื่อให้เกิดความกระจ่างร่วมกัน และได้ร่วมกันจัดทำแผนที่การทำงาน (road map)
ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ให้ทราบถึง
สภาพที่เคยเป็นมาสภาพปัจจุบันสภาพที่คาดหวังสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานสถานศึกษา
พอเพียงที่เป็นภาพรวม การประเมินเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา
และการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอน
วิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา ปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจ
ปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการโครงการ/
กิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) โดยแต่ละทีมที่รับผิดชอบ นำแผนปฏิบัติการ/
โครงการ/กิจกรรมที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย 3 โครงการ ดังนี้ 1) โครงการพัฒนา
สถานศึกษาพอเพียง 2) โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ 3) โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่าย

สถานศึกษาพอเพียง โดยการดำเนินการในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยแต่ละทีมได้วางแผน กำหนด แนวปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 2 และได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยมีทีมแกนนำประสานงาน การดำเนินงาน และให้ผู้ร่วมวิจัยแต่ละคนบันทึกอนุทินส่วนตัว (Personal Journal) เป็นรายสัปดาห์ ใน 4 ประเด็นดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรม และการปฏิบัติ 2) การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ 3) การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การของกลุ่ม และ 4) การพัฒนาตนเอง หรือสิ่งที่เกิดการเรียนรู้จากการร่วมในการวิจัย จากนั้นทีมแกนนำสังเกตผลการดำเนินโครงการตามที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยกำหนด และมอบหมายเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติในขั้นตอนที่ 3 นี้ ให้ทราบจุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข มีการพบปะเสวนาเพื่อประเมินผลความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน (Formative Evaluation) และการปรับปรุงแก้ไข เดือนละครั้ง ในแต่ละครั้งนำเอาบันทึกอนุทินส่วนตัวมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกัน และกัน มีการบันทึกผลการประเมินผลความก้าวหน้าและปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งด้วย

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงใด ได้รับความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สำหรับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล มีขั้นการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบ และวิธีการขั้นตอนการนำเสนอรายงาน ขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข สำหรับขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยทีมแกนนำสรุปรายงานผลการสังเกตเสนอเพื่อขอความเห็นและความพึงพอใจจากผู้ร่วมวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยภาพรวม สิ่งที่ทำสำเร็จ ไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากนั้นจัดทำเป็นเอกสาร

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-Planning) มีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดบทเรียน ศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงาน และจัดทำแผนปฏิบัติงานใหม่ ซึ่งขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการจัดทำ แผนปฏิบัติการ

โครงการ/กิจกรรมใหม่ และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติงานทั้งหมดที่ผ่านมา และร่วมกันวางแผนใหม่ในกิจกรรมของ โครงการที่ยังไม่ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากนั้นก็นำสู่การปฏิบัติ โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด ดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนใหม่ไว้

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) โดยแต่ละทีมโครงการนำแผนปฏิบัติการใหม่ ที่จัดทำไปปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่ทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งใน ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนกำหนดแนวทาง ปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยได้ปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้น ในขั้นตอนที่ 6 และมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing) เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (summative evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าได้องค์ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่ อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนา สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนด รูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยแต่ทีมงาน โครงการจัดประชุม ปรึกษาหารือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสังเกตผลใหม่ ดำเนินการ สังเกตผลตามแนวทางเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล ได้แก่ร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวัง และไม่คาดหวัง และร่วมกันตีความปรากฏการณ์ ต่าง ๆ จากกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-Reflecting) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสรุปผลการ ดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำมา สังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยรวม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อ การปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดทำเป็นเอกสารสำหรับขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอน การสังเคราะห์ความรู้ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผลโดย การร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อ การปรับปรุงแก้ไข โดยทีมแกนนำเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่ทำสำเร็จไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ทราบจุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9 และสรุปผลการวิจัยใน ขั้นตอนที่ 1-9 และหา ข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมดำเนินการในขั้นตอนนี้ คือ การประชุมเชิงวิชาการ การจัดนิทรรศการ การฉายวีดิทัศน์

การแสดงของนักเรียนและผู้ปกครอง ชุมชน การดำเนินงานวิจัย 2 วงจร 10 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดให้มีกิจกรรมการ "เตรียมการ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต การสะท้อนผล และการสรุปผล เพื่อให้การ ดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเป็นระบบเช่นเดียวกับ ขั้นตอนการวิจัยที่ผ่านมา ดังนั้น ขั้นตอนการวิจัยและแนวปฏิบัติในการวิจัยแต่ละขั้นตอน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ระยะเวลา เดือน มีนาคม 2564

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ในประเด็น การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ แบ่งเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย ระยะที่ 1 การประเมินสภาพผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษา พอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียน ชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้าน แว่งใหญ่

ดังนั้น จากการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3 ระยะ 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบ กระบวนการวิจัยในครั้งนี้

2.10 บริบทของสถานศึกษา

ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่

โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบลแว่งใหญ่ อำเภอแว่งใหญ่ จังหวัดขอนแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มีเขตพื้นที่บริการ 6 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านแว่งใหญ่ หมู่ที่ 2 บ้านดอนบานไท หมู่ที่ 3 บ้านหัวหนองแว่ง หมู่ที่ 4 บ้านหนองกระรอก หมู่ที่ 6 บ้านแว่งพัฒนา หมู่ที่ 7 บ้านเมืองทอง ตำบลแว่งใหญ่ อำเภอแว่งใหญ่ จังหวัดขอนแก่น เปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาล 1 ถึงระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นสถานศึกษาขนาดกลาง ปัจจุบันมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 351 คน ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 26 คน

การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

วิสัยทัศน์ (Vision)

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นองค์กรคุณภาพ จัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา แห่งชาติ ผู้เรียนฉลาด มีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. ส่งเสริมครูพัฒนานวัตกรรมการสอน
3. ส่งเสริมการบริหารแบบมีส่วนร่วม
4. พัฒนาโรงเรียนเป็นองค์กรคุณภาพของสังคม

เป้าประสงค์ (Objective)

1. ด้านคุณภาพผู้เรียน ประกอบด้วย นักเรียนเป็นเด็กดีมีคุณธรรม ตาม ค่านิยมหลัก 12 ประการ นักเรียนมีวินัยในตนเอง นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียน มีความรู้ ตามหลักสูตร และนักเรียนมีทักษะชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
2. ด้านครู ประกอบด้วย ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูมีความรู้ ความ รับผิดชอบ มีคุณธรรม และครูมีนวัตกรรมการสอน
3. ด้านการบริหาร ประกอบด้วย การบริหารแบบมีส่วนร่วม บริหารโดยยึด หลักธรรมาภิบาล และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหาร
4. ด้านโรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนมีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม (Green and Clean) โรงเรียนมีความพร้อมด้าน อาคาร สถานที่ และมีความปลอดภัย (Safety) โรงเรียนมีความ พร้อม ด้านสื่อการสอนและเทคโนโลยี และโรงเรียนอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
5. ด้านชุมชน ประกอบด้วย ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียน ชุมชน ส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน และชุมชนมีความภาคภูมิใจในโรงเรียน

ผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง

ประเด็นที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย สถานศึกษานำผลการติดตามไปพัฒนาแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม การส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน ระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนที่สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนงาน/โครงการ กิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวทางดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตาม

มาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา สถานศึกษาสะอาดเป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นที่ต้องปรับปรุง ประกอบด้วย การประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการ ส่งเสริมการเรียนรู้ การอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน การจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ที่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียน ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

โครงการที่ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มี 3 โครงการ ดังนี้

โครงการที่ 1

โครงการสถานศึกษาพอเพียง

- 1) สอนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 1, 2 ,3 ตัวบ่งชี้ ที่ 1.1,1.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2, 3.5
- 2) แผนงานวิชาการ
- 3) ผู้รับผิดชอบ นางจิรพา บุญประกอบ หัวหน้างานวิชาการ
- 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
- 5) งบประมาณ 25,000 บาท
- 6) หลักการและเหตุผล

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมาย ที่จะให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุว่า ให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และ ค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งได้กำหนดคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็น พลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้ 1 รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2 ซื่อสัตย์สุจริต 3 มีวินัย 4 ใฝ่เรียนรู้ 5 อยู่อย่างพอเพียง 6 มุ่งมั่นในการทำงาน 7 รักความเป็นไทย 8 มีจิตสาธารณะ

ดังนั้น เพื่อให้การพัฒนาผู้บริหาร ข้าราชการครูและคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลาง การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว โรงเรียนชุมชนบ้าน แวงใหญ่ จึงได้จัดทำโครงการสถานศึกษาพอเพียงขึ้น

7) วัตถุประสงค์

7.1) เพื่อพัฒนาผู้บริหารให้มีความรู้ และทักษะการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.2) เพื่อพัฒนาครูให้มีความรู้ และทักษะการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการตามแนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและขยายผล

7.3) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทักษะตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถถ่ายทอดความรู้ ถอดบทเรียน นำมาประยุกต์ใช้ในชีวิต และขยายผล

7.4) เพื่อพัฒนาคณะกรรมการสถานศึกษาให้มีความรู้ เข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมส่งเสริม และสนับสนุนการทำกิจกรรม

8) เป้าหมาย

โรงเรียนมีผลการประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัด ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบุคลากร ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา มีผลการประเมินทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับ มาก หรือ “4” ขึ้นไป

9) ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงาน

ตารางที่ 6 ขั้นตอนกิจกรรม และปฏิทินดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ปฏิทินดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณที่ใช้
1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ	พฤษภาคม	นางจิริพา บุญประกอบ	7,000.00
2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ	2563 -	นางวิลาวัลย์ ไชเวทร์เซ็นต์	13,000.00
3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	มีนาคม 2564	นางจิริพา บุญประกอบ นางจิริพา บุญประกอบ นางจิริพา บุญประกอบ นางอนรรักษ์ โตสมภาพ	500.00 500.00

กิจกรรม	ปฏิทิน ดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณ ที่ใช้
4) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		นางจิรพา บุญประกอบ	500.00
5) กิจกรรม PLC			500.00
6) การจัดกิจกรรมนักเรียน			3,000.00
7) การนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา			
8) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคณะกรรมการสถานศึกษา			
9) สร้างการรับรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา			

10) การประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 ตุลาคม 2563

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2564

11) การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จ

ตารางที่ 7 การวัด และประเมินสภาพผลสำเร็จด้านบุคลากร

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
ด้านผู้บริหาร			
1. ผู้บริหารนิเทศคณะครูเกี่ยวกับองค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ผู้บริหารปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา 4. ผู้บริหารขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา ชุมชนและสถานศึกษาอื่น 5. ผู้บริหารสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	<i>ทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 80 % หรือตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป</i>	1.การสัมภาษณ์ 2.การประเมินตามสภาพจริง	1.แบบสัมภาษณ์ 2.แบบประเมิน 3.แบบบันทึก
ด้านครู			
1. ครูศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ครูปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4. ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5. ครูร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาผ่านกิจกรรม PLC ใน	<i>ทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 80 % หรือตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป</i>	1.การสัมภาษณ์ 2.การประเมินตามสภาพจริง	1.แบบสัมภาษณ์ 2.แบบประเมิน 3.แบบบันทึก

ตารางที่ 7 การวัด และประเมินสภาพผลสำเร็จด้านบุคลากร (ต่อ)

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
<p>การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>6. ครูนำบทเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ถอดบทเรียน จัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา</p> <p>7. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง</p> <p>8. ครูขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ</p>			
ด้านนักเรียน			
<p>1. นักเรียนแกนนำได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง</p> <p>2. นักเรียนแกนนำเรียนรู้ เห็นคุณค่า ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3. นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา</p> <p>4. นักเรียนแกนนำร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา</p> <p>5. นักเรียนแกนนำน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง</p>	<p><i>ทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 80 % หรือ ตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป</i></p>	<p>1.การสัมภาษณ์</p> <p>2.การประเมินตามสภาพจริง</p>	<p>1.แบบสัมภาษณ์</p> <p>2.แบบประเมิน</p> <p>3.แบบบันทึก</p>

ตารางที่ 7 การวัด และประเมินสภาพผลสำเร็จด้านบุคลากร (ต่อ)

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
6. นักเรียนแกนนำร่วมจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา			
ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา			
1. คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	ทุกตัวชี้วัดผ่าน เกณฑ์ 80 % หรือ ตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป	1.การ สัมภาษณ์	1.แบบ สัมภาษณ์
2. คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานการเรียนรู้		2.การ ประเมินตาม สภาพจริง	2.แบบ ประเมิน 3.แบบบันทึก
3. คณะกรรมการสถานศึกษา ประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา			
4. คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุน กิจกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา			
5. คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริมการ ขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอก			

12) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 ผู้เรียน ครู ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพในเรื่องของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

12.2 ผู้เรียน ครู ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา นำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองทั้งทางด้านการทำงาน และใช้ในการดำรงชีวิต

12.3 ผู้เรียน ครู ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษา สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสถานศึกษาอื่น และหน่วยงานอื่น

โครงการที่ 2

โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

- 1) สอนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 2, 3 ตัวบ่งชี้ที่ 2.5, 3.1, 3.5
- 2) แผนงาน บริหารทั่วไป
- 3) ผู้รับผิดชอบ นางอนุรักษ์ โดสมภาพ หัวหน้างานบริหารทั่วไป นายวิทยา พลช่วย หัวหน้างานอาคารสถานที่
- 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
- 5) งบประมาณ 20,000 บาท
- 6) หลักการและเหตุผล

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษา และเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายที่จะให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุว่า ให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีสภาพภูมิทัศน์สะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ มีความพร้อม สามารถตอบสนองต่อการเรียนของนักเรียน อีกทั้งยังเอื้อต่อการจัดแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาอาคารสถานที่

7) วัตถุประสงค์

- 7.1) เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนให้สะอาด ร่มรื่นสวยงาม และเอื้อต่อการจัดกิจกรรมการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

7.2 เพื่อปรับปรุงห้องปฏิบัติการให้มีความพร้อมต่อการใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน

7.3) เพื่อพัฒนาฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8) เป้าหมาย

โรงเรียนมีผลการประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัด ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบภูมิภาคศึกษาศึกษา แหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ มีผลการประเมินทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับ มาก หรือ “4” ขึ้นไป

9) ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงาน

ตารางที่ 8 ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ปฏิทินดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณที่ใช้
1) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	พฤษภาคม	นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ	
2) จัดทำแผนงาน /โครงการ	2563 -	นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ	
3) ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์	มีนาคม	นายวิทยา พลช่วย	10,000.00
4) ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ	2564	นายวิทยา พลช่วย	
5) จัดทำฐานการเรียนรู้		นางจิริพา บุญประกอบ	10,000.00
6) จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้		นางจิริพา บุญประกอบ	500.00
กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐาน		นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ	500.00
7) กิจกรรม PLC			

10) การประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 ตุลาคม 2563

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2564

11) การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จ

ตารางที่ 9 การวัด และประเมินผลสำเร็จด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
อาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม			
<p>1. สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบงาน อาคารสถานที่และการจัดการ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>2. สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการงบประมาณผู้รับผิดชอบในการพัฒนา อาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม</p> <p>3. สถานศึกษาสร้างศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>4. สถานศึกษาทำแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา</p> <p>5. ครูและนักเรียนร่วมดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม และอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ครูและนักเรียนร่วมดูแลรักษา สิ่งแวดล้อม และอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>6. ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นใช้ประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุน การดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา</p>	<p>ทุกตัวชี้วัดผ่าน</p> <p>เกณฑ์ 80 % หรือ</p> <p>ตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป</p>	<p>1.การ</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>2.การ</p> <p>ประเมินตาม</p> <p>สภาพจริง</p>	<p>1.แบบ</p> <p>สัมภาษณ์</p> <p>2.แบบ</p> <p>ประเมิน</p> <p>3.แบบบันทึก</p>

ตารางที่ 9 การวัด และประเมินผลสำเร็จด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
<p>แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง</p>			
<p>1. สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือฐาน การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมการสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง</p> <p>2. สถานศึกษาจัดหาสื่อประกอบการ เรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการ เรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างเพียงพอ</p> <p>3. สถานศึกษาจัดหาวิทยากรประจำฐาน การเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>4. สถานศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ ประจำทุกฐานการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน</p> <p>5. บุคลากรของสถานศึกษาเป็นวิทยากร ประจำฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>6. สถานศึกษาประเมินผลการใช้แหล่ง/ ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>7. สถานศึกษาพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรม การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงอย่างต่อเนื่อง</p>	<p>ทุกตัวชี้วัดผ่าน เกณฑ์ 80 % หรือ ตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป</p>	<p>1.การ สัมภาษณ์</p> <p>2.การ ประเมินตาม สภาพจริง</p>	<p>1.แบบ สัมภาษณ์</p> <p>2.แบบ ประเมิน</p> <p>3.แบบบันทึก</p>

12) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 12.1 โรงเรียนมีภูมิทัศน์สะอาด ร่มรื่น สวยงาม และเอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 12.2 โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้
- 12.3 โรงเรียนมีฐานการเรียนรู้ ที่ใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการที่ 3

โครงการสร้างร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

- 1) สนองมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ที่ 2.2, 2.5
- 2) แผนงาน บริหารทั่วไป
- 3) ผู้รับผิดชอบ นางอนรรักษ์ โตสมภาพ หัวหน้างานบริหารทั่วไป นายวิทยา พลช่วย หัวหน้างานอาคารสถานที่
- 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
- 5) งบประมาณ 10,000 บาท
- 6) หลักการและเหตุผล

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนด วิสัยทัศน์ (Vision) ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิต อย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของ โลกศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายที่จะให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยระบุว่า ให้ผู้เรียน มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

ดังนั้นเพื่อให้โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ประสบผลสำเร็จในการพัฒนาผู้เรียนให้อุปนิสัยพอเพียง มีความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างภาคีเครือข่ายการพัฒนาาร่วมกัน ทั้งหน่วยงานภายในหน่วยงานภายนอก หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน เพื่อประโยชน์ และเกื้อกูลในการใช้ทรัพยากรร่วมกัน สามารถตอบสนองต่อความต้องการเรียนของนักเรียนที่หลากหลาย อีกทั้งยังเอื้อต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จึงได้จัดทำโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

7) วัตถุประสงค์

- 7.1) เพื่อสร้างความร่วมมือในการพัฒนากิจกรรมการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 7.2) เพื่อขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง
- 7.3) เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

8) เป้าหมาย

โรงเรียนมีผลการประเมินตามเกณฑ์ตัวชี้วัด ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ตัวชี้วัดความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) มีผลการประเมินทุกตัวชี้วัดอยู่ในระดับ มาก หรือ “4” ขึ้นไป

9) ขั้นตอนกิจกรรมและปฏิทินดำเนินงาน

ตารางที่ 10 ขั้นตอนกิจกรรม และปฏิทินดำเนินงานโครงการ

กิจกรรม	ปฏิทินดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณที่ใช้
1) แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ	พฤษภาคม	นางวิลาวัลณ์ ไชเวทต์เซ็นต์	10,000.00
2) จัดทำแผนงาน /โครงการ	2563 -	นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ	
3) ประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU)	มีนาคม 2564	นางวิลาวัลณ์ ไชเวทต์เซ็นต์ นางจิริพา บุญประกอบ	
4) ลงนามความร่วมมือ			

ตารางที่ 10 ขั้นตอนกิจกรรม และปฏิทินดำเนินงานโครงการ (ต่อ)

กิจกรรม	ปฏิทินดำเนินงาน	ผู้รับผิดชอบ	งบประมาณที่ใช้
5) ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำกิจกรรม 6) จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง			

10) การประเมินและรายงานผลการดำเนินงาน

ครั้งที่ 1 วันที่ 1 ตุลาคม 2563

ครั้งที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2564

11) การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จ

ตารางที่ 11 การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน			
1. สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ทุกตัวชี้วัดผ่าน เกณฑ์ 80 % หรือ ตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป	1.การ สัมภาษณ์	1.แบบ สัมภาษณ์
2. สถานศึกษารับสถานศึกษาอื่นมาศึกษา ดูงาน		2.การ ประเมินตาม สภาพจริง	2.แบบ ประเมิน 3.แบบบันทึก
3. สถานศึกษาจัดกิจกรรมรองรับ การศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่ กระทบภารกิจหลัก			
4. สถานศึกษาเป็นแกนนำเครือข่าย ขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง			

ตารางที่ 11 การวัดและประเมินผลสภาพผลสำเร็จด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน (ต่อ)

ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ	เกณฑ์	วิธีประเมิน	เครื่องมือที่ใช้ประเมิน
5. สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง			
ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก(ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)			
1. สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานอื่น 2. สถานศึกษาลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม 4. สถานศึกษาขยายผลการขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. สถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง			

12) ผลที่คาดว่าจะได้รับ

12.1 โรงเรียนร่วมมือกับหน่วยงานองค์กรอื่นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

12.2 โรงเรียนขยายผลการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปยังสถานศึกษาอื่น

12.3 โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับสถานศึกษาอื่น และมีภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในประเด็น การศึกษาบริบทของ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งทำให้ทราบถึง คุณลักษณะของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ขนาดที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จำนวนนักเรียน และข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนแผนงานโครงการที่ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ดังนั้น จากการศึกษา บริบทของ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ อย่างเหมาะสม สมดุลต่อไป

2.11 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษา การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และจากการสังเคราะห์ห้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาพอเพียง ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของนักการศึกษา เพื่อที่จะกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

2.11.1 จากแนวคิด การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทย และหลักทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ของสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2560 : 2), สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการยุทธศาสตร์ชาติ (2560 : 2), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, (2559 : 7), สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562 : 5), กระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 5), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551 : 2) เพื่อใช้เป็นแนวคิด องค์ความรู้ ในการอธิบายถึงความสำคัญ ของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักทรงงานที่มีต่อการจัดการศึกษาของประเทศไทย

2.11.2 จากแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของ ประเวศ วะสี (2542 : 1) , ปรียานุช พิบูลสรารุช (2549 : 1), ถวัลย์ มาสจรัส (2550 : 34), เกษม วัฒนชัย และจิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา (2555 : 45), กระทรวงศึกษาธิการ (2550-2554 : 54), ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2561 : ออนไลน์) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง (2548 : 46) เพื่อที่จะอธิบายและทำความเข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญ การประยุกต์ใช้แนวคิดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการบริหารสถานศึกษา

2.11.3 จากแนวคิดสถานศึกษาพอเพียง ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550ก : 23), ปรียานุช พิบูลสรารุช (2551 : 15), สมาน รังสิโยภุชณ์ (2544 : 83), พิมพกา ธรรมสิทธิ์ (2552 : 40), สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554 : 4), สุชาติ นันทะไชย (2548 : 8), ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง, มุลนิธิยุวสถิรคุณ (2553 : ออนไลน์) เพื่อใช้สรุปเป็นองค์ประกอบนิยาม และตัวบ่งชี้ของสถานศึกษาพอเพียง

1.11.4 จากแนวคิดศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของ มูลนิธิ ยุวสถิรคุณ (ออนไลน์, 2564), กระทรวงศึกษาธิการ (2564 : ออนไลน์), หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 (2552 : 7), หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 (2552 : 5) ปรียานุช พิบูลสรารุช (2550 : 41), กระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 7), ปรียานุช ธรรมปิก (2558 : 1), เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, ออนไลน์) และของนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็น กรอบแนวคิดในการกำหนด องค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการและตัวบ่งชี้ของศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา พร้อมเป็นแนวทางในการนำมาประยุกต์ใช้ในการ บริหารสถานศึกษา และใช้อธิบายถึงองค์ประกอบของศูนย์พอเพียง ใน 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด

2.11.5 จากแนวคิดกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของ อังคณา ตุงคสมิต (2550 : 15), วิโรจน์ สารรัตน์, ไพโรจน์ ชลารักษ์ (2549 : 20), องอาจ นัยพัฒน์ (2554 : 289) และ ภัทรพร เกษสิงห์ (2559 : 63), สุภางค์ จันทวานิช (2542 : 68), สำราญ กำจัดภัย (2547 : 13), Kindon, Pain and Kesby (อ้างถึงใน ธนู ศิริจันทนาพันธ์ 2554 : 40), Kemmis and McTaggart (1988, p.11), และนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดขั้นตอนการวิจัย การอธิบาย กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 10 ขั้นตอน และปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการศึกษาวิจัย

2.11.6 จากแนวคิดการบริหารการศึกษา ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ของ สมยศ นาวิการ (2545 :1), ไชยา ภาวะบุตร (2555 :158), เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 33), อรทัย ก๊กผล (2552 : 28), กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 116), Swansbuarg (1996 อ้างถึงใน วีรยุทธ แสงสิริวัฒน์, 2550 : 16), Devit & Newstrom (1985 อ้างถึงใน โสภณ มีนา, 2551 : 23), Caldwell & Spink (1990 อ้างถึงใน นภาพร ทองเก่งกล้า, 2551: 51), Alastair (1982 อ้างถึงใน ปัญหา สิทธิพล, 2546 : 18) และของนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดกิจกรรม ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำกิจกรรมการ ศึกษาวิจัย

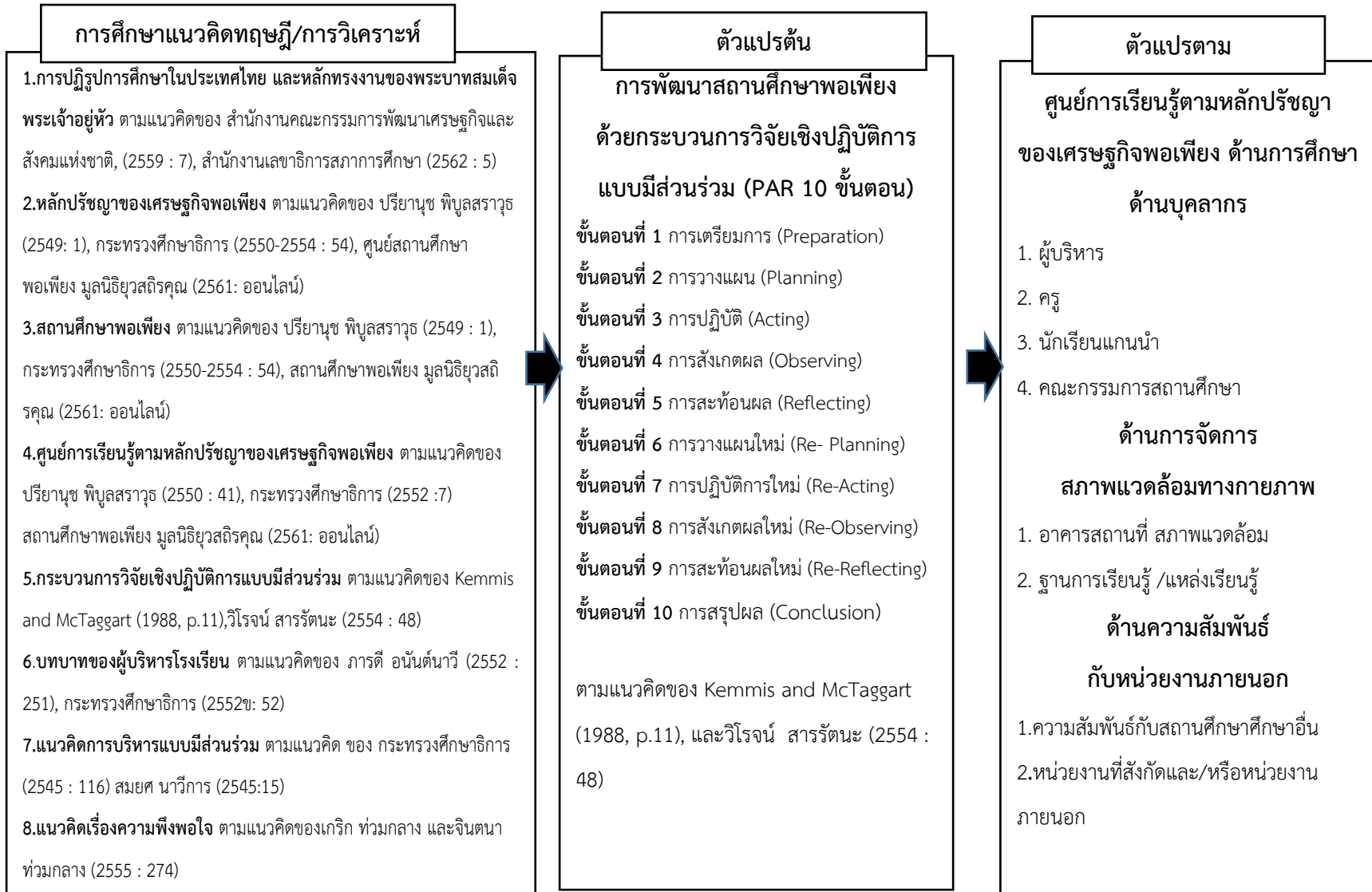
2.11.7 จากแนวคิด บทบาทบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนของ ภารตี อนันต์นารี (2552 : 251), กระทรวงศึกษาธิการ (2552 ข: 52), สมุทรร ชำนาญ (2557: 29), พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542: 9, ภาณุโยธ สาธร (2546 : 356), วันทนา เมืองจันทร์ (2542 : 21), Stephen J. Knozevich (1997, p. 39), Derick Meado (2010, p :15) สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545 : 82) รวมถึงนักการศึกษาท่านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นแนวคิด หลักการ ในการกำหนดบทบาท หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.11.8 จากแนวคิดเรื่องความพึงพอใจของ เกริก ท่วมกลาง และจินตนา ท่วมกลาง (2555 : 274), ฐิติวรรณ วัฒนรังสี (2556 : 45), ปณณวัชร พัทธราลย์ (2558 : 8), ศิริลักษณ์ ดีสอน (2559 : 12), อำนาจ เหลื่อน้อย (2561 : 70), สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2554 : 158), ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2553 : 3), ภณิดา ชัยปัญญา (2556 : 11),โยธิน แสงวดี (2551: 9), Ruth and Murali (2001 : 1) เพื่อใช้เป็นแนวคิดในการสร้างเครื่องมือสำหรับวัดความพึงพอใจ

2.11.9 จากการศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 5 ระยะ 2 วนรอบ 10 ขั้นตอน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบกระบวนการวิจัย

2.11.10 จากการศึกษาบริบทของ โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ เพื่อใช้ในการกำหนดแผนงานโครงการ หรือกิจกรรม ที่สอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ อย่างเหมาะสม สมดุล

เพื่อให้เห็นภาพความเชื่อมโยงที่ชัดเจน สำหรับการวิจัยเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดหลัก 10 แนวคิดเป็นแนวทางการศึกษา และกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยได้ ดังภาพที่ 12



รูปภาพที่ 12 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่มีรูปแบบเน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ (Critical Science) นำเสนอผลการวิจัยอิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรือรวมถึงสิ่งอื่นๆ ที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล ร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลง สภาพผลสำเร็จ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน โดยยึดถือหลัก 7 ประการตามที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. ดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ วงรอบละ 1 ภาคเรียนโดยมี ขั้นตอนการวิจัย 10 ขั้นตอน

2. ยึดถือรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่เน้นความเป็นศาสตร์เชิงวิพากษ์ การนำเสนอผลการวิจัยอิงกับแนวคิดเชิงวิพากษ์ แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร หรืออื่นๆ ถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลการเปลี่ยนแปลง ทั้งที่สำเร็จ และไม่สำเร็จ ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับบุคคล ระดับกลุ่มผู้ร่วมวิจัย และระดับองค์การ

3. ให้ความสำคัญกับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎี ที่จะต้องทบทวนขึ้นมาอย่างมีจุดมุ่งหมาย มีความหมาย และมีประโยชน์ที่จะทำให้ผู้วิจัยมีความไวเชิงทฤษฎีต่อการนำไปใช้อธิบาย ปราบปรามการณ์ หรือการให้คำแนะนำต่อผู้ร่วมวิจัย ในลักษณะที่ไม่ใช่เป็นการยึดเย็ด ไม่ให้เป็นตัวชี้นำ หรือไม่ให้มีอิทธิพลต่อการนำไปปฏิบัติของผู้ร่วมวิจัย แต่จะต้องคำนึงถึงการเป็นทางเลือกการเป็นตัวเสริม

4. การสร้างทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัย และผู้เกี่ยวข้องว่า ทฤษฎีกับการปฏิบัติ เป็นสิ่งที่ไปด้วยกันได้ ไม่ได้เป็นเส้นขนานที่ไม่มีวันบรรจบกัน สร้างกรอบแนวคิดให้ผู้ร่วมวิจัย และผู้เกี่ยวข้องได้เข้าใจ และตระหนักถึงความสัมพันธ์เชิงบวกในลักษณะสามเส้าระหว่าง “การวิจัย “ทฤษฎี” และ “การปฏิบัติ” หรือ “นักวิจัย” “นักทฤษฎี” และ “นักปฏิบัติ”

5. แสดงบทบาทการส่งเสริมสนับสนุนการเสริมพลังทางวิชาการ (Academic Empowerment) แก่ผู้ร่วมวิจัย โดยหากมีการตัดสินใจร่วมกันจากผู้ร่วมวิจัย ว่ามีความประสงค์ ที่จะศึกษาหาความรู้ ความเข้าใจ หรือเพิ่มพูนโลกทัศน์เพิ่มเติม เช่น การศึกษาดูงานของบุคคล หรือหน่วยงานที่ทำประสบผลสำเร็จ การจัดอบรมสัมมนา การเชิญวิทยากร เป็นต้น ผู้วิจัยจะทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านั้นให้แก่ผู้ร่วมวิจัยด้วย

6. ผู้วิจัยเน้นบทบาทการเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน และอำนวยความสะดวกให้มีการปฏิบัติตามแผนงานโครงการที่กำหนดไว้ โดยมุ่งให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดตามหลักการ

7. ให้มีการบันทึกผลการดำเนินงานทั้งของผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย โดยคำนึงถึงหลักการบันทึก
1) การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ 2) การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ
3) การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคมและรูปแบบองค์การ และ 4) การพัฒนาตนเองจากการร่วมในการวิจัย และจัดให้มีการพบปะสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันเป็นระยะ ๆ ตามหลักการรับฟังข้อคิดเห็นจากผู้ร่วมวิจัยทุกคน การวิเคราะห์วิพากษ์และประเมินตนเอง ตลอดจนเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย สถานที่หรือพื้นที่ดำเนินการวิจัย ผู้ร่วมวิจัย และบทบาทของผู้ร่วมวิจัย ขั้นตอนการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการเขียนรายงานผลการวิจัย ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงานตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 สถานที่ดำเนินการวิจัย
- 3.2 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.3 ขั้นตอนการวิจัย
- 3.4 เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
- 3.5 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ
- 3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.9 การเขียนรายงานผลการวิจัย
- 3.10 ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่

3.1 สถานที่ดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในระดับโรงเรียน (School Wide) ที่ดำเนินการโรงเรียนเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณลักษณะ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เป็นโรงเรียนที่ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงก่อนที่จะทำการวิจัยไม่ต่ำกว่า 1 ปี

ประการที่สอง เป็นโรงเรียนที่มีความประสงค์เข้าร่วมพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารได้ร่วมประชุมกับคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และตัวแทนชุมชน ในโรงเรียน เพื่อสอบถามความประสงค์ในการร่วมวิจัยในครั้งนี้ และประการสุดท้ายเป็นโรงเรียนที่มีความเป็นไปได้ที่ผู้วิจัยจะสามารถปฏิบัติงานภาคสนามเต็มเวลาติดต่อกันในปลายปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2563 - 31 มีนาคม 2564 โดยพิจารณาในด้านการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ความสะอาด ความปลอดภัย การประสานงานติดต่อที่รวดเร็ว การเก็บข้อมูลในการสังเกต การสัมภาษณ์ และการบันทึกภาพ/เสียง ในกิจกรรมที่ดำเนินการ ผู้วิจัยเลือกสถานที่ดำเนินการพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และมีความเหมาะสม คือ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ หมู่ที่ 3 บ้านแวงใหญ่ ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

3.2.1 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เนื่องจากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมครั้งนี้ จัดทำขึ้นในระดับโรงเรียน (School Wide) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยยึดเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยในครั้งนี้ คือ 1) ผู้บริหาร ครู นักเรียนแกนนำ คณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียน และนอกโรงเรียน ที่มีส่วนร่วมในการวิจัย และ 2) สนใจเข้าร่วมงานวิจัย รวมทั้งสิ้น จำนวน 85 คน จำแนกได้ดังนี้

3.2.1.1 ผู้บริหารโรงเรียนและคณะครูทั้งหมด จำนวน 26 คน

3.2.1.2 นักเรียนแกนนำ เป็นนักเรียนแกนนำในฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ที่เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 45 คน

3.2.1.3 คณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จำนวน 14 คน

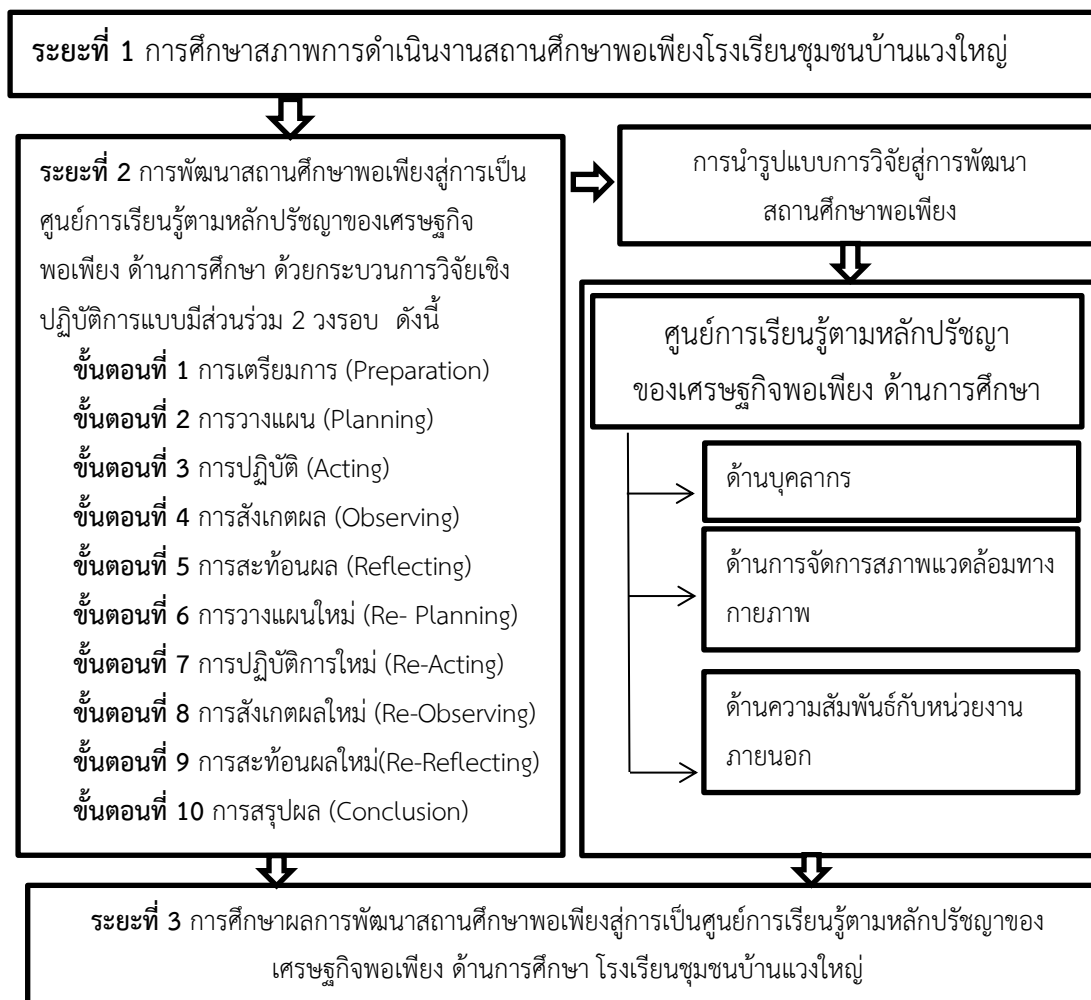
3.2.2 บทบาทของกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย โดยผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยมีบทบาทในลักษณะเป็นความร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) มีสถานะที่เท่าเทียมกันในการร่วมกันคิด ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลทั้ง 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน ของการวิจัย

3.2.3 กำหนดครูผู้รับผิดชอบทั้ง 3 โครงการ ออกเป็น 3 ทีม โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง

3.3 ขั้นตอนการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัย

เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีกระบวนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ โดยแต่ละระยะ มีการดำเนินการ ดังแผนภาพที่ 13



ภาพที่ 13 ขั้นตอนการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.3.1 ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ภาคเรียนที่ 2 ในช่วงเดือน มีนาคม 2563 เป็นการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ปีการศึกษา 2562 การประเมินมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการดำเนินงานตามตัวชี้วัด สถานศึกษาพอเพียง ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ โดยใช้แบบสอบถามการวิจัยฉบับที่ 1 ซึ่งในระยะที่ 1 มีการออกออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 1

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิธีการเก็บข้อมูล	เครื่องมือ
เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงาน สถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน ชุมชนบ้านแวงใหญ่	- คณะครู - คณะกรรมการ การศึกษา	40 คน	การประเมิน	แบบสอบถาม ฉบับที่ 1

3.3.2 ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น การดำเนินการโดยใช้ 3 โครงการ ขับเคลื่อนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ ซึ่งในวงรอบที่ 1 ระยะเวลา เดือน พฤษภาคม 2563 ถึง พฤศจิกายน 2563 การดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในวงรอบที่ 2 ระยะเวลา เดือน ธันวาคม 2563 ถึง มีนาคม 2564 โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนการวิจัย มี 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำกรอบความคิดของการวิจัย เสนอแนะ และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของ ผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัย รวมทั้งสร้างความตระหนักในการวิจัย และการปฏิบัติงานควบคู่กันไป ทั้งในตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย และดำเนินการใน ขั้นตอนนี้ 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจร่วมกัน ขั้นตอนการสร้างแผนที่การทำงาน (road map) เพื่อการวิจัย และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการวางแผนร่วมกันในการเตรียมบุคลากรเข้าร่วมประชุม วัสดุอุปกรณ์ ที่จะใช้ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัย จากนั้นได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมีการอภิปราย บรรยาย และซักถามแนวทางการวิจัยเพื่อให้เกิดความกระจ่างร่วมกัน และได้ร่วมกันจัดทำแผนที่การทำงาน(road map) ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1) การสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในขั้นนี้คาดหวังว่าผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยจะร่วมกันสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันและเป็นทีมผู้วิจัย พร้อมกับมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพบริบท และประสบการณ์ระหว่างกัน

2) การสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกัน ขั้นนี้ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในฐานะผู้วิจัยเป็น

ผู้รู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการ หลักการ จรรยาบรรณ บทบาท และอื่น ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3) การสร้างแผนการทำงานเพื่อการวิจัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ทีมผู้วิจัยมี กรอบการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาศูนย์การ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย จะทำอะไร เมื่อไหร่ ใคร จะเป็นคนทำ และทำอย่างไร

4) ประเมิน สรุปลผลการประเมิน และสรุปลผลการดำเนินการ เป็นการสรุป ขั้นตอนการเตรียมการ การร่วมกันสร้างแผนที่การทำงานเพื่อการวิจัย การประเมิน และสรุปลผล ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ให้ทราบ ถึงสภาพที่เคยเป็นมาสภาพปัจจุบันสภาพที่คาดหวัง สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน สถานศึกษาพอเพียงที่เป็นภาพรวม การประเมินเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา และการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนกำหนด ปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการวางแผน ปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปลผล ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ผู้วิจัยนำเสนอผล การศึกษาสภาพการทำงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2562 ให้กับผู้ร่วมวิจัยทราบ พร้อมทั้งวิพากษ์ผลจากการประเมินในแต่ละด้าน

2) กำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหาจากผลการประเมินโครงการ สถานศึกษาพอเพียงปีการศึกษา 2562 ในภาพรวม ประเด็นที่ต้องพัฒนา และร่วมกันวิพากษ์ปัญหา ในแต่ละด้าน

3) ประเมินประเด็นที่ต้องแก้ปัญหาคือหรือพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนา และประเด็นตัวชี้วัดของการพัฒนาศูนย์พอเพียง การร่วมกันกำหนด ประเด็นในการพัฒนาให้สอดคล้องกัน การกำหนดโครงการที่จะใช้ในการพัฒนา

4) การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม โดยแบ่งคณะครูออกเป็น 3 ทีมเพื่อ รับผิดชอบโครงการทั้ง 3 โครงการ ซึ่งแต่ละทีมที่รับผิดชอบโครงการร่วมกันสังเคราะห์กิจกรรม โครงการที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนา และสอดคล้องเป็นไปตามองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ ของเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

5) ประเมินและสรุปลผล เป็นการประเมินและสรุปลผลการดำเนินการในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) โดยแต่ละทีมที่รับผิดชอบนำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติ โดยการดำเนินการในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยแต่ละทีมได้วางแผนกำหนดแนวปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 2 และได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยมีทีมแกนนำประสานงานการดำเนินงาน และให้ผู้ร่วมวิจัยแต่ละคนบันทึกส่วนตัว (Personal Journal) เป็นรายสัปดาห์ใน 4 ประเด็นดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ 2) การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ 3) การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การของกลุ่ม และ 4) การพัฒนาตนเองหรือสิ่งที่เกิดการเรียนรู้จากการร่วมในการวิจัย จากนั้นทีมแกนนำสังเกตผลการดำเนินโครงการตามที่ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยกำหนด และมอบหมายเพื่อการประเมินผลการปฏิบัติในขั้นตอนที่ 3 นี้ ให้ทราบจุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขมีการพบปะเสวนาเพื่อประเมินผลความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน (Formative Evaluation) และการปรับปรุงแก้ไขเดือนละครั้ง ในแต่ละครั้งนำเอาบันทึกส่วนตัวมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการบันทึกผลการประเมินผลความก้าวหน้า และปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งด้วย ซึ่งมีการดำเนินการดังนี้

1) กำหนดแนวทางการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ระบุวิธีการปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมาย การปฏิบัติผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมระดมสมองกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ และร่วมกันสรุปเป็นแนวปฏิบัติ

2) ปฏิบัติตามแผนโครงการ/กิจกรรม เป็นขั้นการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ซึ่งมี 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และโครงการพัฒนาความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมการดำเนินงานของแต่ละโครงการมีดังนี้

โครงการที่ 1 โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง (ทีมที่ 1) กิจกรรมประกอบด้วยกิจกรรมด้านผู้บริหาร

1) การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทาง ตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

3) การนิเทศ กำกับติดตาม โดยใช้กิจกรรม PLC

4) การนำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ตามพัฒนาขึ้น

5) ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการด้านผู้บริหารสถานศึกษา

กิจกรรมด้านครู

- 1) อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา
- 3) กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม โดยใช้กิจกรรม PLC
- 5) นำเสนอผลงาน และขยายผล

กิจกรรมด้านผู้เรียน

- 1) อบรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) อบรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนกิจกรรมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) นำเสนอผลงาน และขยายผล

กิจกรรมด้านคณะกรรมการสถานศึกษา

- 1) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- 3) ส่งเสริมการร่วมเป็นคณะทำงาน และสนับสนุน

โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ (ทีมที่2) กิจกรรมประกอบด้วย

- 1) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
- 2) ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ห้องสมุด ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9
- 3) จัดทำศูนย์รวมข้อมูลและแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

โครงการที่ 3 โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง (ทีมที่ 3) กิจกรรมประกอบด้วย

- 1) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกันพร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ
- 2) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษานอกสังกัด หรือหน่วยงานอื่นพร้อมกำหนดแนวทาง ความร่วมมือ
- 3) ร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงใด ได้รับความรู้ใหม่ ทักษะใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สำหรับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล มีขั้นการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบ และวิธีการขั้นตอนการนำเสนอรายงานขั้นตอนการประเมินและสรุปผล มีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย

- 1) การกำหนดรูปแบบและวิธีการสังเกตผล
- 2) วิธีการขั้นตอนการสังเกต และนำเสนอรายงานขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้มีการสังเกต และรายงานผลขอความเห็นของทีมวิจัย โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ได้ร่วมกันแต่งตั้งคณะผู้สังเกตผลจากทั้ง 3 ทีม ทีมละ 3 คน การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนทนา ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ
- 3) การประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข สำหรับขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยทีมแกนนำสรุปรายงานผลการสังเกตเสนอเพื่อขอความเห็น และความพึงพอใจจากผู้ร่วมวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงาน ที่ผ่านมาโดยภาพรวม สิ่งที่ทำสำเร็จ ไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากนั้นจัดทำเป็นเอกสาร มีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย

- 1) การสังเคราะห์ความรู้ ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตามโครงการที่ทีมผู้วิจัยมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบ และเตรียมนำเสนอที่ประชุมเชิงปฏิบัติการ
- 2) การนำเสนอรายงาน ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มเสนอรายงานที่แต่ละกลุ่มได้สรุปในขั้นสังเคราะห์ความรู้ ให้ที่ประชุมพิจารณา และรับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ทราบถึงสิ่งที่

ทำสำเร็จ ทำไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยผู้รายงานเรียงลำดับเริ่มจาก ทีมที่ 1 รายงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ทีมที่ 2 รายงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และ ทีมที่ 3 รายงานโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

3) การประเมินและสรุปผล กล่าวโดยสรุป จากการดำเนินงานโครงการ 3 โครงการ 25 กิจกรรม ทั้งกิจกรรมประสบผลสำเร็จและไม่ประสบผลสำเร็จ

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re- Planning) มีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดบทเรียน ศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงานและจัดทำแผนปฏิบัติงานใหม่ ซึ่งขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมใหม่ และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยผู้วิจัยและผู้ร่วม วิจัยได้ร่วมกัน ทบทวนผลการปฏิบัติงานทั้งหมดที่ผ่านมา และร่วมกันวางแผนใหม่ในกิจกรรมของโครงการที่ยังไม่ ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากนั้นก็นำสู่การปฏิบัติโดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด ดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนใหม่ไว้ มีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย

1) การรายงานผลการดำเนินงานวิจัยในวงจรที่ 1 ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ให้กับ ผู้ร่วมวิจัยทราบก่อนการนำเสนอรายงาน ผู้วิจัยได้เชิญผู้ร่วมวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ตัวแทนของแต่ละทีมนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ ร่วมกันวิเคราะห์และประเมินการดำเนินกิจกรรมในทั้ง 3 โครงการ

2) กำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหาขั้นนี้มุ่งหวังให้ผู้ร่วมวิจัยได้ วิเคราะห์ และวิพากษ์การดำเนินงานที่ผ่านมาในขั้นตอนที่ 1 – 5 เพื่อนำไปสู่การการประเมินปัญหา ที่ต้องการแก้ไข หรือพัฒนาจากการดำเนินงานที่ผ่านมาข้างต้น

3) ประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ขั้นนี้มุ่งหวังให้ผู้ร่วม วิจัยประเมินหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นคิดว่ามาจากสาเหตุใด เกี่ยวข้องกับอะไร และจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องการแก้ไข ซึ่งผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยมีความเห็นให้นำกิจกรรม มาดำเนินการต่อในวงจรที่ 2 ในทุกกิจกรรม โดยให้เน้นกิจกรรมที่ต้องพัฒนา

4) การปรับปรุงแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมใหม่ ซึ่งมุ่งหวัง เช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2 มีการดำเนินการทั้ง 3 โครงการ โดยเน้นกิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้ บรรลุเป้าหมาย

5) การประเมิน และสรุปผล โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยถอดบทเรียน การทบทวนการดำเนินกิจกรรมตามภาระงานที่ผ่านมาว่ามีอะไรที่จะต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางเอาไว้

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) โดยแต่ละทีมโครงการนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำ ไปปฏิบัติโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งในขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยได้ปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 6 และมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 มีกิจกรรมการดำเนินงานประกอบด้วย

1) กำหนดแนวทางการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ระบุวิธีการปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมาย การปฏิบัติผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมระดมสมองกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ และร่วมกันสรุปเป็นแนวปฏิบัติ

2) ปฏิบัติตามแผนโครงการ/กิจกรรม เป็นขั้นการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ซึ่งมี 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และโครงการพัฒนาความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมการดำเนินงานของแต่ละโครงการมีดังนี้

2.1) กิจกรรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมอบหมายให้วิชาการสายชั้นคอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ มีการนำแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบได้ดีมาเป็นแบบอย่างให้คณะครูได้เรียนรู้และจัดให้มีกระบวนการนิเทศในชั้นเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.2) กิจกรรมการนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกเป็นกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมสร้างโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมบ่อย ๆ ภายใต้การส่งเสริมของครูผู้ดูแลกิจกรรม กิจกรรมการจัดทำฐานการเรียนรู้ โดยการนำเสนอกิจกรรมในภาคเช้าก่อนเข้าเรียนทุกวัน วันละฐานการเรียนรู้ นอกเหนือจากที่นำเสนอภายในฐานการเรียนรู้ปกติ

2.3) ทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ที่ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญคือ กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ โดยการสร้างทีมครูแกนนำคอยให้การชี้แนะและช่วยเหลือการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแต่ละฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน โดยได้รับความอนุเคราะห์วิทยากรจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา มาเป็นพี่เลี้ยงคอยแนะนำจนสำเร็จ ทุกฐานการเรียนรู้ มีคู่มือประจำฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ ผังโครงสร้างการบริหารในฐานการเรียนรู้ และการถอดบทเรียน

2.4) ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคารคุณธรรม ปรับปรุงห้องสมุด ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติ และจัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐาน ตามคำแนะนำของผู้นิเทศ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1

2.5) จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่น ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่(Re-Observing) เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวัง และที่ไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าได้องค์ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่ อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนา สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยแต่ที่ทีมงานโครงการจัดประชุม ปรึกษาหารือแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสังเกตผลใหม่ ดำเนินการสังเกตผลตามแนวทางเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล ได้แก่ร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวัง และที่ไม่คาดหวัง และร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ

- 1) การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการระหว่างดำเนินงานโครงการ
- 2) การสังเกตผลการดำเนินงานเมื่อโครงการสิ้นสุดลง
- 3) การประเมินและสรุปผลในวงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re- Reflecting) มีจุดมุ่งหมาย เพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยรวม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดทำเป็นเอกสารสำหรับขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยการร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข โดยทีมแกนนำเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่ทำสำเร็จ ไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ทราบจุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข

1) การสังเคราะห์ความรู้ ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ตามโครงการที่ทีมผู้วิจัยมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ

- 2) การนำเสนอรายงาน ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มเสนอรายงานที่แต่ละ

กลุ่มได้สรุปในขั้นสังเคราะห์ความรู้ ให้ที่ประชุมพิจารณา และรับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ทราบถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ ทำไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น

3) การประเมินและสรุปผลจากการดำเนินงานทั้ง 3 โครงการทุกกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9 และสรุปผลการวิจัยใน ขั้นตอนที่ 1-9 และหาข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับ ผลจากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมดำเนินการในขั้นตอนนี้ คือ การประชุมเชิงวิชาการ การจัดนิทรรศการ การฉายวีดิทัศน์ การแสดงของนักเรียน และผู้ปกครอง ชุมชน การดำเนินงานวิจัย 2 วงรอบ 10 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดให้มีกิจกรรมการเตรียมการ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกตการสะท้อนผล และการสรุปผลเพื่อให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง และเป็นระบบเช่นเดียวกับขั้นตอนการวิจัยที่ผ่านมา

1) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9

2) จัดประชุมเชิงวิชาการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ 1 วัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการวิจัย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญคือ ผลจากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ความรู้จากการปฏิบัติและผลที่เกิดจากการปฏิบัติ ซึ่งในระยะที่ 2 มีการออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ระยะที่ 2

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิธีการเก็บข้อมูล	เครื่องมือ
เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	85 คน	- สัมภาษณ์ - ประชุม - บันทึก - ประเมินตัวชี้วัด (ศร.) -สำรวจการปฏิบัติกิจกรรม	-แบบสัมภาษณ์เชิงลึก -แบบบันทึกการประชุม -บันทึก -แบบประเมิน -แบบสำรวจ

ระยะที่ 3 การศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้วยแบบสอบถามการวิจัยฉบับที่ 2 และประเมินความพึงพอใจ ระยะเวลา ช่วงเดือน มีนาคม 2564 ซึ่งระยะที่ 3 มีการออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัยด้านการศึกษาผลสำเร็จ

การวัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิธีการเก็บข้อมูล	เครื่องมือ
1) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	85 คน	การประเมิน	แบบสอบถาม
2) เพื่อประเมินความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	85 คน	การประเมิน	แบบสอบถาม

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปขั้นตอนการวิจัยทั้ง 3 ระยะ ได้ดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 สรุปขั้นตอนการวิจัย

ขั้นการวิจัย	การดำเนินการ
ระยะที่ 1	การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ระยะที่ 2	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน
ระยะที่ 3	การศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเครื่องมือ และการออกแบบการจัดเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ดังตารางที่ 16
ตารางที่ 16 การออกแบบการเก็บข้อมูลในการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย	กลุ่มเป้าหมาย	จำนวน	วิธีการเก็บข้อมูล	เครื่องมือ
เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา	40 คน	การสอบถาม ความคิดเห็น	แบบสอบถาม 1 ฉบับ
เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	85 คน	- สัมภาษณ์ - ประชุม - บันทึก - ประเมินตัวชี้วัด - สสำรวจการ ปฏิบัติกิจกรรม	-แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก -แบบบันทึกการ ประชุม - แบบประเมิน ตัวชี้วัด -แบบสำรวจ
เพื่อศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	85 คน	-การสอบถาม ความคิดเห็น -การสอบถาม ความพึงพอใจ	แบบ ส อ บ ถ า ม ฉบับ 2 แบบ ส อ บ ถ า ม ความ พึง พ อ ใจ ฉบับ 3

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5 ประเภท คือ แบบสอบถามการวิจัย แบบประเมินตัวชี้วัด แบบสัมภาษณ์ คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา และแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม ดังมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิด ดังนี้

3.4.1 แบบสอบถามการวิจัย

3.4.1.1 แบบสอบถามการวิจัยฉบับที่ 1 สอบถามสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพของการดำเนินงานตามตัวชี้วัด สถานศึกษาพอเพียง ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 65 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.4.1.2 แบบสอบถามการวิจัยฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อประเมินผลการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นผลการดำเนินการพัฒนาการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 45 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.4.1.3 แบบสอบถามวิจัยฉบับที่ 3 เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามระดับความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.4.2 แบบประเมินตัวชี้วัด การดำเนินการโครงการ เป็นแบบประเมินผลการดำเนินงานโครงการทั้ง 3 โครงการในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ประกอบด้วย

- 1) การวัดและประเมินผลตัวชี้วัดสภาพผลสำเร็จโครงการสถานศึกษาพอเพียง
- 2) การวัดและประเมินผลตัวชี้วัดสภาพผลสำเร็จโครงการพัฒนาอาคารสถานที่
- 3) การวัดและประเมินผล ตัวชี้วัดสภาพผลสำเร็จโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

3.4.3 แบบสัมภาษณ์ จำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นแบบปลายเปิดใน 2 ประเด็นที่สำคัญคือ 1) สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา สภาพที่คาดหวัง ทางเลือกเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ได้ทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ และ 2) การนำทางเลือกที่ประเมินได้ไปปฏิบัติ โดยใช้หลักการบูรณาการมาเป็นตัวสอดแทรก มีปรากฏการณ์การปฏิบัติกันอย่างไร ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงใด ตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร และการวิจัยได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้อะไร

3.4.4 คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เพื่อใช้เป็นคู่มือการดำเนินงานการพัฒนา เนื้อหา มี 5 บท ประกอบด้วย บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 ข้อมูลเบื้องต้นและบริบทโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ บทที่ 3 กิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา บทที่ 4 แนวทางการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็น

ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ 5 บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ

3.4.5 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม ใช้เป็นเครื่องมือในการการปฏิบัติกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ในทั้ง 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการสถานศึกษาพอเพียง 9 กิจกรรม โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ 6 กิจกรรม และโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง 6 กิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ (Checklist) เป็นการสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการว่ามีผลการปฏิบัติสำเร็จหรือไม่สำเร็จ แยกเป็นโครงการสถานศึกษาพอเพียง 9 กิจกรรม โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ 6 กิจกรรม และโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง 6 กิจกรรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended)

3.5 การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม ใช้ในการศึกษาการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ดำเนินการดังนี้

3.5.1 สร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

3.5.1.1 การสร้างแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สร้างตามโครงสร้างของตัวชี้วัดขององค์ประกอบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แล้วมาขยายรายละเอียดของข้อความตามตัวชี้วัดประเมิน สิ่งที่เหมาะสม และกลุ่มเป้าหมาย มีลักษณะเป็นแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556: 49) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความคิดเห็น/ความพึงพอใจ น้อยที่สุด

สำหรับเกณฑ์ในการวิเคราะห์ค่าระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์เพื่อแปลความหมายของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553: 99) ตามรายละเอียดดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับน้อยที่สุด

3.5.1.2 นำแบบสอบถาม แบบประเมินตัวชี้วัดและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความชำนาญในด้านการบริหารการศึกษา การวัดผล/ประเมินผล การประเมินโครงการ การวิจัยการศึกษาและมีประสบการณ์การพัฒนางานทางวิชาการ จำนวน 5 ท่านประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพล อาจอินทร์ รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน ซึ่งทั้งสองท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านกระบวนการวิจัย การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การออกแบบการวิจัย และการสร้างเครื่องมือการวิจัย ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา วิทยฐานะผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ ดร.ฉลาด เสริมปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิ อดีตศึกษานิเทศก์วิทยฐานะเชี่ยวชาญ ทั้งสองท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาและบริหารสถานศึกษา ด้านกระบวนการดำเนินงานและการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผล ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ การวัดประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล (ดังรายละเอียด ภาคผนวก ก หน้า 425-437)

3.5.1.3 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ เทคนิค Index of Item Objective Congruence IOC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 124) ของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และปรับปรุงด้านภาษาให้สื่อความหมายได้ แล้วนำความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (ดังภาคผนวก จ หน้า 478 - 485) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นหลัก

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นหลัก

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามนั้นไม่สอดคล้องกับประเด็นหลัก

3.5.1.4 ผลตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของผู้เชี่ยวชาญ (ดังรายละเอียด ภาคผนวก จ หน้า 478 - 485)

1) แบบสอบถามความคิดเห็น ใช้สำหรับการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชน

บ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 3 ฉบับ (ดังรายละเอียด ภาคผนวก ค หน้า 443-457)

2) แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) เป็นแบบปลายเปิดใน 2 ประเด็นที่สำคัญคือ 1) สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา สภาพที่คาดหวัง ทางเลือกเพื่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้ทางเลือกเพื่อการปฏิบัติ และ 2) การนำทางเลือกที่ประเมินได้ไปปฏิบัติ โดยใช้หลักการบูรณาการมาเป็นตัวสอดแทรก มีปรากฏการณ์การปฏิบัติกันอย่างไร ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงใด ตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงอะไร และ การวิจัยได้ก่อให้เกิดองค์ความรู้อะไร จำนวน 2 ฉบับ ซึ่งทุกฉบับมี ค่า IOC เป็น 1.00 ทุกข้อ (ภาคผนวก จ หน้า 498)

3.5.1.5 นำแบบสอบถามทุกฉบับที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผ่านการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 โดยได้เลือกครูนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนชุมชนห้วยค้อมิตรภาพที่ 204 ซึ่งมีบริบทหรือสภาพแวดล้อมภายในที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ อีกทั้งยังเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านศึกษามาก่อน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ อัลฟา (Alpha-Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ยุทธ ไกยวรรณ์, 2545 : 174) เกณฑ์ยอมรับอยู่ที่ 0.7 ขึ้นไป โดยแต่ละฉบับมีค่าความเชื่อมั่น ดังนี้

ฉบับที่ 1 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.98 (ภาคผนวก จ หน้า 486)

ฉบับที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.94 (ภาคผนวก จ หน้า 490)

ฉบับที่ 3 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.74 (ภาคผนวก จ หน้า 493)

3.5.1.6 สร้างแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1.7 นำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเสริมข้อมูลให้ชัดเจน

3.5.1.8 เก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำมาวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบ

แบบสอบถาม และสรุปผล การสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

3.5.2 การสร้างคู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มีขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

3.5.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างคู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ตามกรอบโครงสร้างของคู่มือการดำเนินงานโครงการ และสร้างคู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ให้ครบทุกองค์ประกอบ ทุกกิจกรรม เพื่อให้ผู้ร่วมดำเนินงานโครงการมีความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมโครงการร่วมกัน

3.5.2.2 นำคู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ตามกรอบโครงสร้างของคู่มือการดำเนินงานโครงการ ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และองค์ประกอบของคู่มือการดำเนินงาน

3.5.2.3 นำคู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5.2.4 นำคู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มาใช้ประกอบการดำเนินงานพัฒนา

3.5.3 การสร้างแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม

3.5.3.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม ที่ใช้ในกิจกรรมทั้ง 3 โครงการ ให้ครบทุกกิจกรรมโครงการ เพื่อให้ผู้สำรวจ สำรวจกิจกรรมโครงการ ว่ามีผลการปฏิบัติกิจกรรมหรือไม่ และสำเร็จหรือไม่สำเร็จ

3.5.3.2 นำแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามกรอบโครงสร้างกิจกรรมของโครงการทั้ง 3 โครงการ ไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และองค์ประกอบของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามกรอบกิจกรรมโครงการ และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

3.5.3.3 นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นมาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้เทคนิค Index of Item Objective Congruence IOC (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ม, 2543 : 124) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน แล้วนำความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (เห็นได้จากภาคผนวก จ หน้า 494-497) โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นหลัก

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามสอดคล้องกับประเด็นหลัก

-1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อความของแบบสอบถามนั้นไม่สอดคล้องกับประเด็นหลัก

3.5.3.4 นำแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

3.6 การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ เป็นการเก็บข้อมูลก่อนการพัฒนา ผู้วิจัยได้ดำเนินการโดยจัดประชุมชี้แจงคณะครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยตนเอง และขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 10 – 20 มีนาคม 2563

3.6.2 การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเอง โดยเริ่มจากการปฏิบัติภาคสนามในโรงเรียน และหมู่บ้าน ในปีงบประมาณ 2563 ในช่วงระหว่าง 16 พฤษภาคม 2563 ถึง 31 มีนาคม 2564 (แบ่งออกเป็นสองภาคเรียน) โดยแบ่งเวลาในการปฏิบัติงานตามตารางกำหนดวันและเดือน เพื่อให้เห็นสภาพข้อเท็จจริง ทั้งในส่วนที่เห็นชัดเจน และแฝงเร้น จากขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทั้ง 10 ขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือที่ หลากหลายดังกล่าว

3.6.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาผลสำเร็จการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการเก็บข้อมูลหลังการดำเนินงานสิ้นสุดลง มอบหมายให้กับหัวหน้างานวิชาการ และหัวหน้างานบริหารทั่วไปเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างวันที่ 15 – 25 มีนาคม 2564

3.7 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.7.1 ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือที่เลือกใช้ในการวิจัย ที่ได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทั้ง 10 ขั้นตอน จะนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของ อมรา พงศาพิชญ์ (2526:35) ดังนี้

3.7.1.1 จัดทำข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็นหลักในการแบ่งปรากฏการณ์และหาความถี่ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 6 สถานการณ์ คือ

1) การกระทำ (Acts) คือ การใช้ชีวิตประจำวัน การกระทำหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคลากรที่ใช้ในการวิจัย

2) กิจกรรม (Activities) คือ การกระทำ หรือพฤติกรรมที่เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอน และมีลักษณะต่อเนื่อง

3) ความหมาย (Meaning) คือ คำอธิบายของบุคคลเกี่ยวกับการกระทำ หรือกิจกรรมเพื่อทราบโลกทัศน์ ความเชื่อ ทศนคติของชุมชน

4) ความสัมพันธ์ (Relationship) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้อง จะได้ทราบความสัมพันธ์ ความขัดแย้ง ความเกี่ยวข้องของบุคลากร

5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Participation) คือ การปรับตัวบุคคลการให้ความร่วมมือและยอมเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างกิจกรรมการบริหาร พร้อมจะเป็นพวกเดียวกัน จะทราบความขัดแย้งและราบรื่นได้ชัดเจน

6) สภาพสังคม (Setting) คือ ภาพรวมทุกแง่มุมที่สามารถบันทึกจากภาคสนามเกี่ยวกับกิจกรรมใน 10 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.7.1.2 จัดแบ่งข้อมูลจากบันทึกภาคสนามของผู้วิจัยในส่วนที่เป็นข้อความพรรณนา เหตุการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมใน 10 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

3.7.1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้เป็นสภาพปัจจุบันจากข้อความพรรณนา เหตุการณ์เกี่ยวกับ กิจกรรมใน 10 ขั้นตอนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยนำรายงานการวิเคราะห์ ข้อมูลของแต่ละวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่วิเคราะห์แล้ว ไปให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ ช่วยยืนยันตรวจสอบแก้ไขผลการวิเคราะห์ และคำแนะนำเพื่อปรับปรุงรายงานให้ถูกต้องสมบูรณ์มากขึ้น การตรวจสอบข้อมูลจะใช้บุคลากรหลายคนในเหตุการณ์ของกิจกรรม ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นเชิงปริมาณ ผู้วิจัยก็ใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยเพื่อให้เป็นข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมาย หรือแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

3.7.2 ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.7.2.1 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อและรายด้านแล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 :99)

4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/เพียงพอ/การปฏิบัติ/คุณภาพในระดับน้อยที่สุด

3.7.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านความพึงพอใจ ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553 :99)

4.51-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

3.7.2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D. หรือ σ) บอกลึกซึ้งความคิดเห็น ความพึงพอใจที่สอดคล้องกันหรือแตกต่างกัน ถ้า S.D. หรือ σ มีค่าสูง แสดงว่ารายการสอบถามนั้น ผู้ตอบมีความ คิดเห็น มีความพึงพอใจ แตกต่างกัน แต่ถ้า S.D. หรือ σ มีค่าต่ำ แสดงว่ารายการ สอบถามนั้นผู้ตอบมี ความคิดเห็นมีความพึงพอใจ คล้อยตามกัน ถ้า S.D. หรือ σ มีค่า 0 แสดงว่า รายการสอบถามนั้น ผู้ตอบมีความคิดเห็น ความพึงพอใจเหมือนกันทุกคน

3.7.2.4 ข้อมูลที่เป็นข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการประเมินผล การพัฒนาจากแบบสอบถามปลายเปิด ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่แล้ว วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

3.7.2.5 นำผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1-6 มาเทียบกับเกณฑ์เพื่อตัดสิน ผลการประเมิน

3.8 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8.1 สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

3.8.1.1 ค่าความเที่ยงตรงเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามโดยใช้ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับคุณลักษณะตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน การคำนวณ ได้จากสูตร IOC (Index of Objective Congruency) เพื่อวัดความเที่ยงตรง (Validity) โดยใช้สูตร ดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2553 : 249)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์/เนื้อหาที่วัด/นิยามของพฤติกรรม
	$\sum R$	หมายถึง	คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.8.1.2 หาค่าตามเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) แบบประเมินมาตราส่วน
ประมาณค่าใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัทซ์ (Cronbach, 1970 : 161)
โดยใช้ สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2535 :96)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_1^2}{S_1^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum S_1^2$	แทน	ผลรวมของความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_1^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3.8.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.8.2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 101)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.8.2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 102)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	N	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

3.8.2.3 ค่าเฉลี่ยประชากร (Mean) โดยใช้สูตร (ธานินท์ ศิลป์จารุ, 2557 : 167)

$$\mu = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ	μ	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum fX$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ตัวคู่ความถี่
	N	แทน	จำนวนนักเรียนที่ทำการทดสอบทั้งหมด

3.8.2.4 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลุ่มตัวอย่าง (Standard Deviation) ใช้สูตร
(บุญชม ศรีสะอาด, 2554 : 103)

$$S.D = \frac{\sqrt{n \sum X^2 - (\sum X)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	X	แทน	คะแนนแต่ละตัว
	n	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม
	Σ	แทน	ผลรวม

3.8.2.5 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานกลุ่มเป้าหมาย (Standard Deviation) ใช้สูตร
(ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557 : 167)

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^2}{N}}$$

หรือ

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N X^2}{N}}$$

เมื่อ	σ	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum_{i=1}^N X^2$	แทน	ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด
	μ	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	N	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.9 การเขียนรายงานผลการวิจัย

ผู้วิจัยเขียน และนำเสนอรายงานการวิจัยในรูปแบบอิงแนวคิดเชิงวิพากษ์ (Critical Approach) แสดงหลักฐานประกอบ ทั้งข้อมูล สถิติ ภาพถ่าย เอกสาร จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเครื่องมือวิจัยต่าง ๆ ที่แสดงถึงสิ่งที่ได้ร่วมกันคิดร่วมกันปฏิบัติร่วมกันสังเกตผล และร่วมกันสะท้อนผลว่าได้ผลเป็นอย่างไร เกิดการเรียนรู้หรือองค์ความรู้ใหม่อะไรขึ้นมาบ้างจากการปฏิบัติ ดังนั้น การนำเสนอผลการวิจัยมี ลักษณะเป็นการพรรณนาหรือบรรยายเชิงวิพากษ์ (Critical Description) จากการปฏิบัติจริงทั้ง 2 ครอบ 10 ขั้นตอน โดยในช่วงแรกของแต่ละขั้นตอนจะนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะ การเล่าเรื่อง (Story Telling) ตามความเป็นจริง และเป็นกลาง (Factual and Neutral Manner) การเปลี่ยนแปลง (Change) จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) และองค์ความรู้จากการปฏิบัติจริง พร้อมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณที่ระบุถึงสภาพผลการดำเนินงาน ความสำเร็จและความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการดำเนินงาน

3.10 ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มี 3 ระยะ ดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ขั้นตอนการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่	วิธีการ/เครื่องมือ	กลุ่มเป้าหมาย	ผลที่ได้
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่	- การประเมิน - แบบสอบถาม ฉบับที่ 1	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา	- สภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง ทั้ง 5 ด้าน
ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็น ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ	- สัมภาษณ์ / แบบสัมภาษณ์เชิงลึก - ประชุม /บันทึกการประชุม - แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม - แบบประเมินตัวชี้วัด	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา - การพัฒนาด้านบุคลากร - การพัฒนาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ - การพัฒนาด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก
ระยะที่ 3 การศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่	- การประเมิน - แบบสอบถาม ฉบับที่ 2 - แบบสอบถาม ฉบับที่ 3	- คณะครู - คณะกรรมการสถานศึกษา - นักเรียนแกนนำ	- ผลสำเร็จการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา - ความพึงพอใจ

บทที่ 4

ผลการดำเนินการวิจัย

การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ ดำเนินการในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ถึงปีการศึกษา 2563 โดยมีขั้นตอนกระบวนการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ระยะที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยทั้ง 3 ข้อตามลำดับ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยใช้แบบสอบถาม พร้อมนำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานประกอบการสังเคราะห์รูปแบบการวิจัยการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น การดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน โดยมีขั้นตอนกิจกรรม ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล ใช้ถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ในประเด็นเกี่ยวกับ ผลจากการพัฒนา การเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ความรู้จากการปฏิบัติและผลที่เกิด

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม และประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัยสิ้นสุดลงแล้ว

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม นำข้อมูลที่ได้มาเป็นพื้นฐานประกอบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งจะทำให้ทราบถึงผลดำเนินงานตามตัวชี้วัดสถานศึกษาพอเพียง ใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ด้านผลลัพธ์ผลการประเมินดังนี้

ตารางที่ 18 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	μ	σ	แปลผล
1	ด้านการบริหารจัดการ	4.31	0.60	มาก
2	ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.34	0.61	มาก
3	ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	4.36	0.67	มาก
4	ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	4.34	0.60	มาก
5	ด้านผลลัพธ์	4.35	0.63	มาก
เฉลี่ย		4.34	0.62	มาก

จากตารางที่ 18 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.67$) รองลงมา ด้านผลลัพธ์ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.63$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.60$)

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ด้านการบริหารจัดการ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการ	μ	σ	แปลผล
1	สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี	4.25	0.53	มาก
2	สถานศึกษาดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน	4.35	0.58	มาก
3	สถานศึกษามีการติดตามผลการดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติการประจำปี ที่น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน	4.03	0.57	มาก
4	สถานศึกษานำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการ ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	4.37	0.45	มาก
5	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน	4.38	0.62	มาก
6	สถานศึกษาดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน	4.53	0.67	มากที่สุด
7	สถานศึกษากำกับติดตามผลการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน	3.93	0.65	มาก
8	สถานศึกษานำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนรู้การสอน	4.60	0.49	มากที่สุด
9	สถานศึกษาวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.50	0.67	มาก

ตารางที่ 19 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ด้านการบริหารจัดการ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40) (ต่อ)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการ	μ	σ	แปลผล
10	สถานศึกษาดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.70	มาก
11	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.30	0.56	มาก
12	สถานศึกษานำผลการติดตามมาพัฒนาหรือปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.33	0.65	มาก
13	สถานศึกษาบริหารงานอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ภายในตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.53	0.67	มากที่สุด
14	สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน	3.88	0.68	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.31	0.60	มาก

จากตารางที่ 19 การประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ด้านการบริหารจัดการ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\mu = 4.31$, $\sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษานำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ การเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$) รองลงมา สถานศึกษาดำเนินการตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่การเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.67$) และสถานศึกษาบริหารอาคารสถานที่ และจัดการแหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.53$, $\sigma = 0.67$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ สถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษา/ชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.88$, $\sigma = 0.68$)

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน
ชุมชนบ้านเวงใหญ่ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของ
คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านหลักสูตร และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้	μ	σ	แปลผล
1	สถานศึกษาจัดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับชั้น	4.35	0.62	มาก
2	สถานศึกษานิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	4.45	0.63	มาก
3	สถานศึกษามีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.85	0.58	มาก
4	สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น	4.63	0.54	มากที่สุด
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ	4.38	0.62	มาก
6	สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ	4.53	0.67	มากที่สุด
7	นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณา การตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.08	0.52	มาก
8	สถานศึกษาจัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน	4.60	0.49	มากที่สุด
9	สถานศึกษาจัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น	4.50	0.67	มาก
10	สถานศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง	4.38	0.70	มาก
11	สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.25	0.70	มาก

ตารางที่ 20 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของ คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40) (ต่อ)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	μ	σ	แปลผล
12	สถานศึกษามีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.33	0.65	มาก
13	สถานศึกษารายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	4.43	0.67	มาก
14	สถานศึกษาจัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้	4.03	0.57	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.34	0.61	มาก

จากตารางที่ 20 การประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.63$, $\sigma = 0.54$) รองลงมา สถานศึกษาจัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้อื่นๆ เพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ สถานศึกษามีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.85$, $\sigma = 0.58$)

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียน
ชุมชนบ้านเวงใหญ่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของคณะครูและ
คณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน	μ	σ	แปลผล
1	สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือ ผู้เรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.58	มาก
2	สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผน ชีวิตของตนเอง ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	4.45	0.59	มาก
3	สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหา และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยสอดคล้องกับหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.68	0.52	มากที่สุด
4	สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแล ช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.13	0.56	มาก
5	สถานศึกษานำผลการนิเทศติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรม แนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.62	มาก
6	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ นักเรียนมีแนวทางดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง	4.60	0.63	มากที่สุด
7	สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญ ประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.90	0.67	มาก
8	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.58	0.50	มากที่สุด
9	สถานศึกษามีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/ หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.45	0.67	มาก
10	สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.35	0.70	มาก

ตารางที่ 21 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40) (ต่อ)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	μ	σ	แปลผล
11	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.74	มาก
12	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.30	0.64	มาก
13	นักเรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.53	0.64	มากที่สุด
14	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.95	0.63	มาก
15	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของนักเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.50	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.36	0.67	มาก

จากตารางที่ 21 การประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก ($\mu = 4.36$, $\sigma = 0.67$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.68$, $\sigma = 0.52$) รองลงมา สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวทางดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.63$) ลำดับต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.90$, $\sigma = 0.67$)

ตารางที่ 22 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา	μ	σ	แปลผล
1	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.70	0.56	มากที่สุด
2	สถานศึกษาประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่	4.55	0.59	มากที่สุด
3	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ	4.18	0.63	มาก
4	สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากร	4.13	0.56	มาก
5	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม การพัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.38	0.62	มาก
6	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินโครงการกิจกรรมพัฒนาบุคลากร ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.53	0.67	มากที่สุด
7	สถานศึกษาขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	3.95	0.63	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.34	0.60	มาก

จากตารางที่ 22 การประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.34$, $\sigma = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.56$) รองลงมา สถานศึกษาประชุม/

อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.55$, $\sigma = 0.59$) ลำดับต่ำสุด ได้แก่ สถานศึกษาขยายผลและเผยแพร่ผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.95$, $\sigma = 0.63$)

ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ	μ	σ	แปลผล
1	สถานศึกษา สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.60	0.59	มากที่สุด
2	ผู้บริหารครูและนักเรียน มีการแบ่งปัน สามัคคี ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง	4.40	0.59	มาก
3	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.23	0.57	มาก
4	ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตนอย่างเป็นเหตุเป็นผล พอประมาณกับศักยภาพของตน และสอดคล้องกับภูมิสังคม	4.13	0.56	มาก
5	ผู้บริหารสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับตนเอง และสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	4.38	0.62	มาก
6	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.53	0.67	มากที่สุด
7	ครูจัดการทรัพยากร และดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.03	0.76	มาก
8	ครูอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์	4.48	0.50	มาก

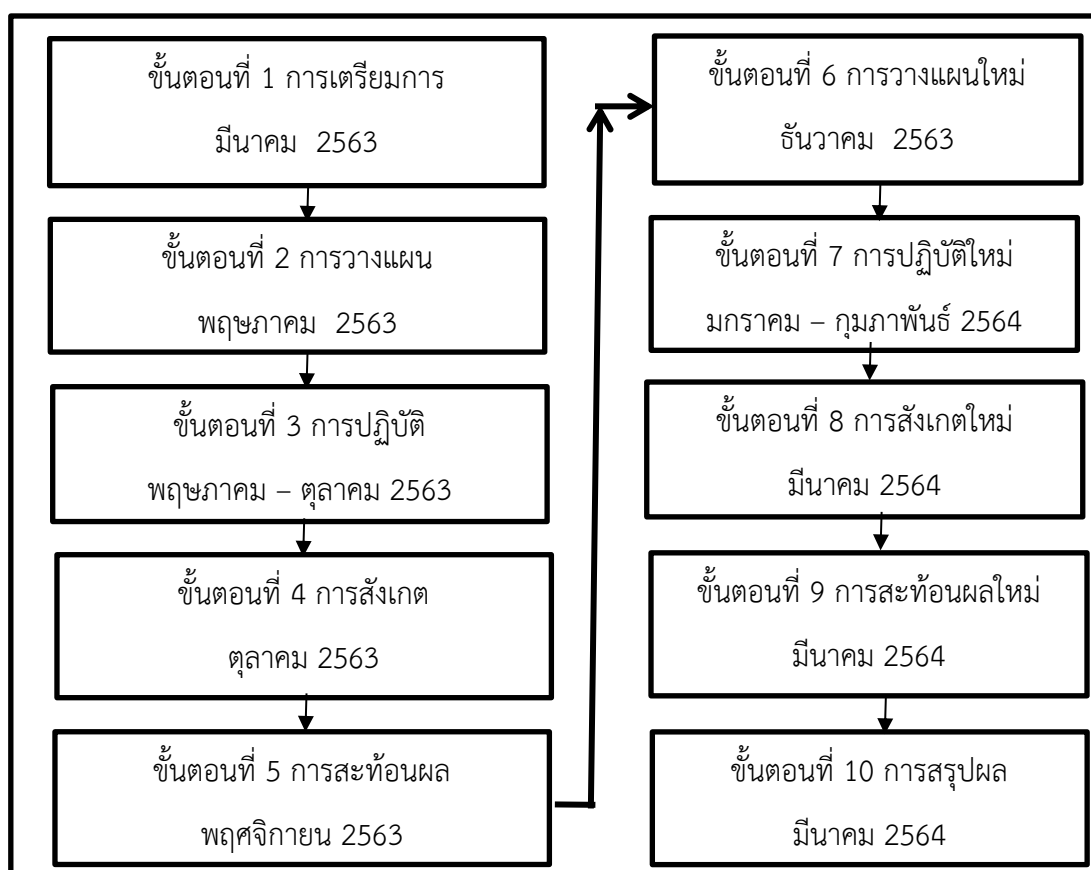
ตารางที่ 23 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา (N=40) (ต่อ)

ข้อที่	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ	μ	σ	แปลผล
9	ครูรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อย่างสมดุล และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ	4.50	0.67	มาก
10	ครูดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์	4.38	0.70	มาก
11	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา	4.70	0.51	มากที่สุด
12	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ	4.33	0.65	มาก
13	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม	4.33	0.68	มาก
14	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม	3.83	0.71	มาก
15	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม	4.53	0.67	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.35	0.63	มาก

จากตารางที่ 23 การประเมินการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้านผลลัพธ์/ผลสำเร็จ ตามความคิดเห็นของคณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.35$, $\sigma = 0.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.70$, $\sigma = 0.51$) รองลงมา สถานศึกษา สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.59$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.83$, $\sigma = 0.71$)

สรุปภาพรวม จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้าน
แวงใหญ่ ในภาพรวมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมาก ผลจากการศึกษา
ดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้เข้าสู่การกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน ระยะที่ 2
เป็นลำดับต่อไป

ระยะที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ
แบบมีส่วนร่วม การดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ
10 ขั้นตอนประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน ขั้นตอนที่ 3 การ
ปฏิบัติ ขั้นตอน ที่ 4 การสังเกตผล ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ ขั้นตอน
ที่ 7 การปฏิบัติใหม่ ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ และขั้นตอนที่ 10
การสรุปผลการวิจัย ซึ่งการดำเนินการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับวงรอบ ดังภาพที่ 14



ภาพที่ 14 วงรอบการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ในการนำเสนอผลการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้รูปแบบการนำเสนอผลการดำเนินการวิจัยทั้ง 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน โดยใช้กรอบแนวคิดของ วิโรจน์ สารรัตน์ (2554:48) โดยในช่วงแรกของแต่ละขั้นตอนจะนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในลักษณะเล่าเรื่อง (Story Telling) ตามความจริงและเป็นกลาง (Factual and Neutral Manner) การเปลี่ยนแปลง (Change) จากการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

วงรอบที่ 1

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันพฤหัสบดีที่ 12 มีนาคม 2563 เวลา 09.00-12.00 น. ณ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำกรอบความคิดของการวิจัยเสนอแนะ และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัยร่วมทั้งสร้างความตระหนักในการวิจัย และการปฏิบัติงานควบคู่กันไป ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มบุคคล และระดับโรงเรียน โดยผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย และดำเนินการในขั้นตอนนี้ 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกัน ขั้นตอนการสร้างแผนที่การทำงาน (road map) เพื่อการวิจัย และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยผู้วิจัย ผู้ร่วมวิจัยได้ดำเนินการวางแผนร่วมกันในการเตรียมบุคลากรเข้าร่วมประชุม วัสดุอุปกรณ์ ที่จะใช้ประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ และใช้ในการวิจัย จากนั้นได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” โดยมีการอภิปราย บรรยาย และซักถามแนวทางการวิจัยเพื่อให้เกิดความกระจ่างร่วมกัน และได้ร่วมกันจัดทำแผนที่การทำงาน (road map) ตลอดระยะเวลาของปีการศึกษา 2563 ระหว่าง วันที่ 16 พฤษภาคม 2563 ถึงวันที่ 31 มีนาคม 2564 แบ่งออกเป็นสองช่วง ๆ ละ 1 ภาคการศึกษา คือภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 และภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 และจัดทำเป็นเอกสารมอบให้ ผู้ร่วมวิจัยทุกคน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในขั้นนี้คาดหวังว่าผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยจะร่วมกันสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันและเป็นทีมผู้วิจัย พร้อมกับมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลสภาพบริบท และประสบการณ์ระหว่างกัน ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่า เป็นขั้นที่มีความสำคัญต่อการดำเนินการวิจัย เพราะเป็นการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นนั้น หมายถึงการสร้างความประทับใจให้แก่กันระหว่างผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้อง ระหว่างผู้ร่วมวิจัยด้วยกันเอง และพร้อมกันนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อมูลจากการศึกษาบริบทเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยในขั้นนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา ได้ประชุมเพื่อปรึกษาหารือกันเป็นการเบื้องต้นเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2563 เวลา 09.00 น. มีผู้ประชุมจำนวน 40 คน เป็นผู้บริหารโรงเรียน 1 คน คณะครู 25 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 14 คน ณ ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ผู้วิจัยได้วัตถุประสงค์ในการประชุมปรึกษาหารือในวันนี้ให้ทราบ จากนั้นนำเสนอกรอบความคิดของการวิจัยชี้แจง และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของผู้ร่วมวิจัยที่ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัย จากนั้นให้ผู้เข้าร่วมประชุมปรึกษาหารือได้พิจารณา และสอบถาม ซึ่งที่ประชุมเห็นด้วยกับกรอบการวิจัย และมีความเห็นร่วมกันว่า ในระยะเริ่มแรก เพื่อให้ การดำเนินงานเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งใน และนอกโรงเรียนจึงควรทำความรู้จักกันก่อน จากนั้นค่อยปรึกษาหารือทำงานร่วมกัน ปัญหาต่าง ๆ อาจจะไม่เกิดขึ้น หรือมีก็น้อยสามารถแก้ไขได้

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้ร่วมวิจัยทำการประเมินสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2562 ก่อนที่จะเลิกประชุม



ภาพที่ 15 การประชุมของคณะกรรมการวิจัยครั้งที่ 1

2) ขั้นตอนการสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกัน ในขั้นนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ร่วมวิจัยมีความเข้าใจหลักการพื้นฐานและขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยให้ ผู้ร่วมวิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้มีความเข้าใจอกเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยจัดกิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการใน วันที่ 30 มีนาคม 2563 เวลา 09.00 - 12.00 น. ณ หอประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ มีผู้เข้าร่วมประชุมจำนวน 40 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 1 คน คณะครู 25 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 14 คน

ในขั้นนี้ ผู้วิจัยนำเอาแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนำเสนอชี้แจงต่อผู้ร่วมวิจัย (Participants) ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้รู้ในเรื่องระเบียบวิธีวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับกระบวนการ หลักการ จรรยาบรรณ บทบาท และอื่น ๆ ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเพื่อให้เป็นไปตามจรรยาบรรณที่ระบุว่า “...ผู้วิจัยต้องแสดงให้ทราบถึงธรรมชาติของกระบวนการวิจัยแต่เริ่มแรก รวมทั้งข้อเสนอแนะ และผลประโยชน์ให้แก่ผู้ร่วมวิจัยทราบ...” ขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงหลักการ “...ผู้ร่วมการวิจัยต่างมีอิทธิพลต่อการทำงาน แต่ผู้ที่ไม่ประสงค์มีส่วนร่วมต้องได้รับการยอมรับ และเคารพในสิทธิส่วนบุคคล...” และสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยควรคำนึงถึงด้วยคือการสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับผู้ร่วมวิจัยหรือผู้เกี่ยวข้องในความสำคัญของการ “การวิจัย” กับ

“การปฏิบัติ” และของ “นักวิจัย” กับ “นักปฏิบัติ” ว่าเป็นของคู่กัน ไปด้วยกันได้ ต่างฝ่ายต่างช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดีต่อทั้งตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กร พร้อมกันนี้ก็ได้นำเสนอ 10 หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 10 จรรยาบรรณ และ 10 บทบาทของผู้วิจัย (วิโรจน์ สารรัตน์, 2554 : 67) มานำเสนอผู้ร่วมวิจัยเพื่อสร้างความตระหนักและความเข้าใจตรงกัน



ภาพที่ 16 การประชุมของคณะกรรมการวิจัย ครั้งที่ 2

3) ขั้นตอนการสร้างแผนการทำงานเพื่อการวิจัย โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ทีมผู้วิจัยมีกรอบการดำเนินการตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาคุณนัยการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งหลังจากได้สร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความตระหนักความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้ร่วมวิจัยแล้วผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานเพื่อการวิจัยที่มีข้อความประกอบด้วย จะทำอะไร เมื่อไหร่ ใครจะเป็นคนทำ และทำอย่างไร ซึ่งเมื่อทำเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็แจกให้ผู้ร่วมวิจัยทุกคน ดังตารางที่ 35

4) ประเมิน สรุปผลการประเมิน และสรุปผลการดำเนินการ ในขั้นตอนการเตรียมการ ซึ่งกล่าวโดยสรุปพบว่า การดำเนินงานในขั้นตอนการเตรียมการ ทั้งการสร้าง มิตรภาพการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสร้างความตระหนักและความเข้าใจร่วมกันให้แก่ทีมผู้วิจัย การร่วมกันสร้างแผนที่การทำงานเพื่อการวิจัย การประเมิน และสรุปผล ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันดำเนินการเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของขั้นตอนนี้ ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนต่อไป แสดงดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 แผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ขั้นตอนการวิจัย/วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผลที่ได้จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) 1.1 เพื่อสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 1.2 เพื่อสร้างความตระหนัก และความเข้าใจร่วมกัน 1.3 เพื่อสร้างแผนที่การทำงาน (road map) การวิจัยการประเมิน และสรุปผลการวิจัย	-ประชุมเชิงปฏิบัติการ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” -การอภิปรายผล -ร่วมกันจัดทำแผนที่การทำงาน(road map) ของการทำวิจัย	มีนาคม 2563	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน 2. ผู้ร่วมวิจัยมีความเข้าใจกรอบแนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3. สร้างความร่วมมือจากผู้ร่วมวิจัย 4. ได้แผนการทำงานวิจัย 5. ผู้ร่วมวิจัยรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง
ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) 2.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวัง 2.2 เพื่อกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา 2.3 เพื่อประเมินประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น 2.4 เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรม 2.5 เพื่อประเมิน และสรุปผล	-ประชุมเชิงปฏิบัติการ วิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน -สภาพที่คาดหวัง -กำหนดปัญหา -การวางแผนงาน โครงการ/กิจกรรม -การประเมินและสรุปผล	พฤษภาคม 2563	1. ผู้ร่วมวิจัยตระหนักเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา 2. ได้สรุปประเด็นในการพัฒนาร่วมกัน 3. ได้โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัด

ตารางที่ 24 แผนการพัฒนาคุณน้การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย/วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผลที่ได้จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) 3.1 เพื่อกำหนดแนวทางปฏิบัติ 3.2 เพื่อปฏิบัติกิจกรรม 3.3 เพื่อประเมิน และสรุปผล	การปฏิบัติกิจกรรมตาม แผนงานโครงการที่กำหนด ของแต่ละทีม	กรกฎาคม- ตุลาคม 2563	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ปฏิบัติกิจกรรมตาม โครงการ กิจกรรมที่กำหนดไว้ 2. ได้ร่วมประเมินและสรุปผลการปฏิบัติตาม โครงการ
ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) 4.1 เพื่อนำเสนอรูปแบบวิธีการดำเนินงาน 4.2 เพื่อนำเสนอรายงาน 4.3 เพื่อประเมิน และสรุปผล	การประชุมเชิงปฏิบัติการ - การกำหนดรูปแบบ - การนำเสนอรายงาน - การประเมิน และสรุปผล	ตุลาคม 2563	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยนำเสนอรูปแบบวิธีการ ดำเนินงาน 2. ได้นำเสนอผลการดำเนินงาน 3. ได้การประเมินผลการดำเนินงานโครงการ 4. ได้สรุปผล
ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) 5.1 เพื่อสะท้อนความรู้ 5.2 เพื่อนำเสนอรายงาน 5.3 เพื่อการประเมิน และสรุปผล	การประชุมเชิงปฏิบัติการ -สรุปผลการดำเนินงานผ่าน มาที่สำเร็จ ไม่สำเร็จ -สิ่งที่ควรปรับปรุงแก้ไข -การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น	พฤศจิกายน 2563	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมสรุปผลการดำเนินงาน 2. ได้สะท้อนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3. ได้สังเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นแล้วเขียนเป็นผังความรู้ 4. ได้สรุปผล และจัดทำเป็นเอกสาร

ตารางที่ 24 แผนการพัฒนาคุณน้การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย/วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผลที่ได้จากการดำเนินการ
ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re-planning) 6.1 เพื่อนำเสนอรายงาน 6.2 เพื่อสังเคราะห์ และวิพากษ์ 6.3 เพื่อประเมินปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา 6.4 เพื่อวางแผนปฏิบัติการใหม่ 6.5 เพื่อประเมิน และสรุปผล	การประชุมเชิงปฏิบัติการ -ทบทวนผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา -ร่วมกันวางแผนใหม่ในกิจกรรมของ โครงการที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จ	ธันวาคม 2563	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมถอดบทเรียนใน ขั้นตอนที่1-5 2. ได้ร่วมกันศึกษาทบทวนผลการดำเนินงาน 3. ได้กำหนด ประเด็นปัญหา แบ่งทีมย่อย รับผิดชอบ 4. ได้แผนปฏิบัติการใหม่
ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-acting) 7.1 เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิบัติ 7.2 เพื่อปฏิบัติกิจกรรม 7.3 เพื่อประเมิน และสรุปผล	การปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการที่กำหนด -กำหนดแนวทางปฏิบัติ -ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม -ขั้นตอนการประเมินและสรุปผล	มกราคม - กุมภาพันธ์ 2564	ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้แนวทางการปฏิบัติ โครงการ นำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำขึ้นไป ปฏิบัติและโดยได้แนวการดำเนินงานเหมือนกับ ขั้นตอนที่ 3
ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-observing) 8.1 เพื่อสังเคราะห์ความรู้ 8.2 เพื่อนำเสนอรายงาน 8.3 เพื่อประเมิน และสรุปผล	การประชุมเชิงปฏิบัติการ -ประเมินผลที่เกิดขึ้น ทั้งผลที่คาดหวัง และที่ไม่คาดหวัง -ร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จาก กิจกรรม ว่าประสบผลสำเร็จมากน้อย เพียงใด เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่	มีนาคม 2564	1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยประเมินผลที่เกิดขึ้น 2. ได้องค์ความรู้ใหม่หรือการเรียนรู้ใหม่ที่เกิดขึ้น เหมือนกับขั้นตอนที่ 4 3. ได้สรุปผลการปฏิบัติ

ตารางที่ 24 แผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ (ต่อ)

ขั้นตอนการวิจัย/ วัตถุประสงค์	กิจกรรม	ระยะเวลา	ผลที่ได้จากการดำเนินการ
<p>ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re-reflecting)</p> <p>9.1 เพื่อสังเคราะห์ความรู้</p> <p>9.2 เพื่อการนำเสนองาน</p> <p>9.3 เพื่อประเมิน และสรุปผล</p>	<p>การประชุมเชิงปฏิบัติการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การสังเคราะห์ความรู้ร่วมกัน - การนำเสนอรายงาน - การประเมิน และสรุปผลร่วมกัน 	<p>มีนาคม</p> <p>2564</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน 2. ได้สังเคราะห์ สรุปผล 3. ได้เอกสารสรุปผลการดำเนินงาน
<p>ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion)</p> <p>เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน</p>	<p>การประชุมเชิงวิชาการ</p> <ul style="list-style-type: none"> - การจัดนิทรรศการ - การแสดงของนักเรียน และผู้ปกครอง ชุมชน - ข้อเสนอประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้จากการปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ 	<p>มีนาคม</p> <p>2564</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยร่วมถอดบทเรียน 2. ได้นำเสนอผลการดำเนินงาน 3. สรุปผลการดำเนินงาน และจัดทำเป็นเอกสาร 4. ผลจากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ความรู้จากการปฏิบัติและผลลัพธ์ที่เกิดจากการปฏิบัติ

จากตารางที่ 24 แสดงแผนการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติในวันที่ 9 พฤษภาคม 2563 ระหว่างเวลา 10.00 – 12.00 น. ณ โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ มีจุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ให้ทราบถึงสภาพที่เคยเป็นมาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงาน สถานศึกษาพอเพียงที่เป็นภาพรวม และจากผลการประเมิน เพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา และการจัดทำแผนงานโครงการ และกิจกรรมสำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหาขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัย ได้ร่วมกันเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เป้าหมายการพัฒนา และองค์ประกอบ เตรียมบุคคล รูปแบบ/โครงสร้าง การวางแผน/โครงการ/กิจกรรมแนวการจัดกลุ่มทำงาน การแบ่งงานแบ่งหน้าที่การจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อประกอบการประชุม รวมทั้ง ปากกา สมุดบันทึกที่จะแจกผู้ร่วมวิจัย การจัดเตรียมสถานที่ และอื่น ๆ จากนั้นได้มีจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในวันเวลาที่กำหนดไว้ในขั้นตอนนี้ข้างต้น โดยเริ่มจากการนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง สภาพปัจจุบัน และประเด็นสำคัญ โดยผู้มีประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้ร่วมวิจัยร่วมกันอภิปราย แสดงความคิดเห็นจนเป็นที่พอใจ ผู้วิจัยจึงได้นำเสนอประเด็นการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เกณฑ์มาตรฐานและตัวชี้วัด ที่สรุปในบทที่ 2 ของงานวิจัย เสนอผู้ร่วมวิจัยได้รับทราบ ทั้งที่เป็นเอกสาร (Documents) และการนำเสนอรายงาน (Oral Presentation) ต่อจากผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยร่วมกันประเมินเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการพัฒนา พร้อมกำหนดทีมเพื่อรับผิดชอบ ประเด็นที่จะพัฒนาทีละ 1 ประเด็น ตามที่ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยร่วมกันกำหนดขึ้นโดยได้ดำเนินการแล้วให้แต่ละทีมร่วมกันอภิปรายเพื่อนำไปปรับ หรือประยุกต์ใช้กับแนวคิดของแต่ละทีมตามความเหมาะสม มีการสรุปผลลงในแผ่นกระดาษ และแต่ละทีมร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการในประเด็นปัญหาที่ได้รับการเลือกไว้โดยเน้นการใช้หลักการบูรณาการเพื่อการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา โดยมีการกำหนดสภาพปัจจุบันของปัญหา สภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้น แนวทางการดำเนินงานเชิงบูรณาการเพื่อการพัฒนา กำหนดการดำเนินกิจกรรมตามช่วงเวลาต่าง ๆ ทรัพยากรที่จะใช้เครื่องมือที่ใช้วัดผล การเปลี่ยนแปลง แบบบันทึกการเปลี่ยนแปลง และอื่น ๆ สำหรับการวิจัยวงจรที่ 1 เสร็จแล้วมีการนำเสนอร่วมกันวิพากษ์ ปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยนำมารวบรวมจัดทำเป็นเอกสารมอบให้ผู้ร่วมวิจัยทุกคนเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติต่อไป สำหรับการแบ่งทีมงานโครงการ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้มีความเห็น และกำหนดทีมงาน โครงการออกเป็น 3 ทีมตามแนวทางการพัฒนา และการประเมิน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวบ่งชี้ แบ่งผู้ร่วมวิจัยเป็น 3 ทีม ตามเกณฑ์การประเมิน ประกอบด้วย ทีมที่ 1

ด้านบุคลากร ทีมที่ 2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ทีมที่ 3 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โดยทั้ง 3 ทีมให้ช่วยกันเขียนแผนงานโครงการ/กิจกรรม ในแต่ละด้านที่สอดคล้องกับองค์ประกอบและตัวชี้วัด กำหนดกิจกรรม กำหนดกรอบระยะเวลาการปฏิบัติ กำหนดผู้รับผิดชอบ กำหนดแนวทางการวัด และการประเมินการดำเนินงานโครงการโดยกิจกรรมการดำเนินงานต้องมีความสอดคล้องร้อยรัด และประสานงานซึ่งกันและกัน โดยมีกระบวนการดำเนินงานดังนี้

1) วิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาคำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ปีการศึกษา 2562 ให้กับผู้ร่วมวิจัยทราบ พร้อมทั้งวิพากษ์ผลจากการประเมินในแต่ละด้านเรียงลำดับจากสูงสุดมาต่ำสุดดังนี้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านการบริหารจัดการ

2) กำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหาจากผลการประเมินโครงการสถานศึกษาพอเพียงปีการศึกษา 2562 ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก แต่ยังมีบางประเด็นที่ต้องพัฒนา และร่วมกันวิพากษ์ปัญหาในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านการบริหารจัดการปัญหาที่พบ คือ ด้านการประสานกิจกรรมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ และแหล่งการเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้มีน้อย

ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาที่พบ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน และสถานศึกษาขยายผล เผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิต และปฏิบัติภารกิจหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านผลลัพธ์ ปัญหาที่พบ คือ ผู้เรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม

3) ประเมินประเด็นที่ต้องแก้ปัญหาหรือพัฒนา เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการในการพัฒนา และประเด็นตัวชี้วัดของการพัฒนาศูนย์พอเพียงจึงได้กำหนดประเด็นในการพัฒนาให้สอดคล้องกัน ดังนี้ จากผลการวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบันปัญหาทางเลือกในการแก้ปัญหา และแผนงาน/โครงการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสาระสำคัญ ดังภาพที่ 17

สภาพที่เคยเป็นมา

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียง เมื่อปี พ.ศ. 2556 มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องประกอบ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากร และด้านผลลัพธ์ และสมัครเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ (ที่ ศธ 0235/2133 . ลว . 11 พฤษภาคม 2560) เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2560

ปัญหาการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

- ด้านการบริหารจัดการ คือ ด้านการประสานพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ภาควิเคราะห์ช่วยความร่วมมือมีน้อย และขาดงบประมาณในการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้
- ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ปัญหาที่พบ คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ไม่สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการมีอุปนิสัยพอเพียง
- ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ปัญหาที่พบ คือ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน และการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขาดคุณภาพ
- ด้านผลลัพธ์ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษายังไม่มีผลงานที่โดดเด่นเป็นที่ยอมรับ

สภาพปัจจุบัน

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นสถานศึกษาพอเพียงที่บริหารจัดการจัดการตามกรอบสถานศึกษาพอเพียง ทั้ง 5 องค์ประกอบ และมีเป้าหมายที่จะพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

สภาพปัญหาในปัจจุบัน

1. ด้านบุคลากร ทั้งผู้เรียนมีพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไม่กล้าแสดงออก ครูมีปัญหาเรื่องการวางแผนการสอนแบบบูรณาการ การถอดบทเรียน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน ผู้บริหาร มีปัญหาเรื่องการนำหลักปรัชญาสู่การพัฒนาสถานศึกษาทั้งระบบ
2. ด้านอาคารสถานที่ ปัญหาคือ แหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องปฏิบัติการมีสภาพที่ไม่พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน ฐานการเรียนรู้มีน้อยและไม่มีความมาตรฐาน
3. ด้านหน่วยงานและองค์กรอื่น ยังขาดการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือ

สภาพที่คาดหวัง

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ภาพที่ 17 ผลการวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบัน ปัญหา ทางเลือกในการแก้ปัญหา และ แผนงาน/โครงการ

รายละเอียดของแต่ละโครงการ ดังนี้

โครงการที่ 1

โครงการสถานศึกษาพอเพียง

- 1) สอนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 1, 2, 3 ตัวบ่งชี้ ที่ 1.1, 1.2, 2.3, 2.4, 2.5, 3.1, 3.2 , 3.5
 - 2) แผนงานวิชาการ
 - 3) ผู้รับผิดชอบ นางจิรพา บุญประกอบ หัวหน้างานวิชาการ (ทีมที่ 1)
 - 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
 - 5) งบประมาณ 25,000.00 บาท
- (รายละเอียดโครงการ หน้า 197-202 ในบทที่ 2)

โครงการที่ 2

โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

- 1) สอนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 2, 3 ตัวบ่งชี้ที่ 2.5, 3.1, 3.5
 - 2) แผนงาน บริหารทั่วไป
 - 3) ผู้รับผิดชอบ นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ หัวหน้างานบริหารทั่วไป นายวิทยา พลช่วย หัวหน้างานอาคารสถานที่ (ทีมที่ 2)
 - 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
 - 5) งบประมาณ 20,000.00 บาท
- (รายละเอียดโครงการ หน้า 203-207 ในบทที่ 2)

โครงการที่ 3

โครงการสร้างร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

- 1) สอนมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ 2 ตัวบ่งชี้ที่ 2.2, 2.5
 - 2) แผนงาน บริหารทั่วไป
 - 3) ผู้รับผิดชอบ นางอนุรัักษ์ โตสมภาพ หัวหน้างานบริหารทั่วไป นายวิทยา พลช่วย หัวหน้างานอาคารสถานที่
 - 4) ระยะเวลาดำเนินการ 15 พฤษภาคม 2563 – 31 มีนาคม 2564
 - 5) งบประมาณ 10,000.00 บาท
- (รายละเอียดโครงการ หน้า 207-210 ในบทที่ 2)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ในประเด็น การศึกษาบริบทของ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งทำให้ทราบถึง คุณลักษณะของโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ขนาดที่ตั้ง สภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก จำนวนนักเรียน และข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนแผนงานโครงการที่ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

4) การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม คณะวิจัยทั้ง 3 ทีมร่วมกันสังเคราะห์กิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับ สภาพปัญหา ความต้องการพัฒนา และสอดคล้องเป็นไปตามองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ ของเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการประชุมวางแผนและจัดทำโครงการ เป็นดังภาพ 18



ภาพที่ 18 คณะกรรมการวิจัยประชุมวางแผนงานโครงการ

ตารางที่ 25 การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
1	<p>1. เพื่อให้ผู้บริหารมีความรู้ เห็นคุณค่า ยอมรับและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. เพื่อให้ผู้บริหารนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา</p> <p>3. เพื่อให้ผู้บริหารขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยงานหรือองค์กรอื่น</p>	<p>โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง <u>กิจกรรม</u> ด้านผู้บริหาร</p> <p>1) พัฒนาการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3) นิเทศ กำกับติดตาม และ PLC</p> <p>4) นำเสนอผลงาน</p>	<p>1. ผู้บริหารมีความรู้ เห็นคุณค่า ยอมรับและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. ผู้บริหารนำแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา</p> <p>3. ผู้บริหารขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยงานอื่น</p>
2	<p>1. เพื่อให้ครูความรู้ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. เพื่อให้ครูออกแบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อและนวัตกรรมการเรียนรู้ ถ่ายทอดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง <u>กิจกรรม</u> ด้านครู</p> <p>1) อบรมครูในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p>	<p>1. ครูความรู้ ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2. ครูออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อและนวัตกรรม ถ่ายทอดประสบการณ์ กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างต่อเนื่อง</p>

ตารางที่ 25 การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
	3. เพื่อให้ครูถอดบทเรียน ร่วมมือในการขยายผลพร้อมนำเสนอและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนามาขยายผล ของตน มาจัดทำเป็นสื่อเพื่อขยายผล สู่ภายนอก	3) กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม กิจกรรม PLC 5) นำเสนอผลงาน และขยายผล	3. ครูร่วมถอดบทเรียนกับนักเรียน ร่วมมือในการขยายผล พร้อมนำเสนอและ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนามาขยายผลสู่ภายนอก ของตนมาจัดทำเป็นสื่อเพื่อขยายผล สู่ภายนอก
3	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า /ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. เพื่อให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. เพื่อให้นักเรียนพัฒนาตนเอง และเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรม ด้านนักเรียน 1) อบรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทาง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) อบรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการ ขับเคลื่อน และขยายผล หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) นำเสนอผลงานและขยายผล	1. นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า /ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. นักเรียนแกนนำพัฒนาตนเอง และเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 25 การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
4	เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษา รั้บู้ มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า/ ศรัทธา พร้อมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	<p>โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง</p> <p><u>กิจกรรม</u> ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา</p> <p>1) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>2) สร้างการรั้บู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</p> <p>3) ส่งเสริมการร่วมเป็นคณะทำงาน และสนับสนุน</p>	คณะกรรมการสถานศึกษา รั้บู้ มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า/ ศรัทธา พร้อมสนับสนุนการจัดกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา
5	<p>1. เพื่อให้สถานศึกษามีผู้รั้บผิดชอบ มีการจัดการสภาพแวดล้อม และมีแผนงาน/โครงการงบประมาณ</p> <p>2. เพื่อให้สถานศึกษามีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>3. เพื่อให้ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สถานศึกษา</p>	<p>โครงการพัฒนาอาคารสถานที่</p> <p><u>กิจกรรม</u></p> <p>1) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน</p> <p>2) ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์</p> <p>3) ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพอลวงรัชกาลที่ 9</p> <p>4) จัดทำศูนย์รวมข้อมูล และแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้</p>	<p>1. สถานศึกษามีการจัดการสภาพแวดล้อม มีแผนงาน/โครงการ งบประมาณและมีผู้รั้บผิดชอบ</p> <p>2. สถานศึกษามีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก มีการจัด สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้</p> <p>3. สถานศึกษาให้บริการชุมชนหรือหน่วยงานอื่นร่วมพัฒนาและใช้ประโยชน์</p>

ตารางที่ 25 การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
6	<p>1. เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา</p> <p>2. เพื่อพัฒนาแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐานการเรียนรู้ สื่อประกอบการเรียนรู้ พร้อมการจัดการอย่างเหมาะสม</p> <p>3. เพื่อพัฒนาวิทยากรผู้รับผิดชอบฐานการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐานการเรียนรู้ พร้อมอธิบายการใช้ประโยชน์ได้</p> <p>4. เพื่อประเมินผลการพัฒนาแหล่ง/ฐานการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง</p>	<p>โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง</p> <p>กิจกรรม พัฒนาฐานการเรียนรู้</p> <p>1) พัฒนาฐานการเรียนรู้</p> <p>2) แต่งตั้งครู และนักเรียนแกนนำฐาน การเรียนรู้</p> <p>3) จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนด การเรียนรู้ แผนการจัดการการเรียนรู้ประจำฐาน</p> <p>4) จัดทำปฏิทินการเรียนรู้ประจำฐาน</p> <p>5) การนิเทศฐานการเรียนรู้</p> <p>6) สรุปผลการดำเนินงาน นำเสนอผลงาน</p>	<p>1. สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความพร้อม</p> <p>2. สถานศึกษามีวิทยากรผู้รับผิดชอบฐานการเรียนรู้</p> <p>3. สถานศึกษามีการประเมินผลการพัฒนาแหล่ง/ฐานการเรียนรู้/กิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ</p>
7	<p>1. เพื่อให้สถานศึกษามีประสบการณ์ สามารถบริหารจัดการรองรับการศึกษาดูงาน</p> <p>2. เพื่อให้สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง เป็นแกนนำและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่น</p>	<p>โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง</p> <p>กิจกรรม</p> <p>1) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกัน</p> <p>2) กำหนดแนวทางการร่วมมือ</p> <p>3) ร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง</p>	<p>1. สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการรองรับการศึกษาดูงานได้</p> <p>2. สถานศึกษามีภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง เป็นแกนนำและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่น</p>

ตารางที่ 25 การวางแผนงานโครงการ/กิจกรรม ให้สอดคล้องกับองค์ประกอบ และตัวชี้วัดของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (ต่อ)

ลำดับที่	วัตถุประสงค์	โครงการ/กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
8	<p>1. เพื่อให้สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอก</p> <p>2. เพื่อให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับกับหน่วยงานองค์กรทั้งภายในและภายนอก</p>	<p>โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง <u>กิจกรรม</u></p> <p>1) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา นอกสังกัดหรือหน่วยงานอื่น</p> <p>2) กำหนดแนวทางความร่วมมือ</p> <p>3) ส่งเสริมความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนทรัพยากร ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง</p>	<p>1. สถานศึกษามีภาคีเครือข่ายความสัมพันธ์ ประสานความร่วมมือ กับหน่วยงานภายนอกและองค์กรอื่น</p> <p>2. สถานศึกษามีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานองค์กร ทั้งภายในและภายนอก</p>

จากตาราง 25 แสดงการสังเคราะห์กิจกรรมการดำเนินงานของคณะวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนจึงได้จัดทำโครงการขึ้นมาจำนวน 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการสถานศึกษาพอเพียง โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และโครงการสร้างร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

5) ประเมินและสรุปผล ในขั้นตอนการวางแผน คณะวิจัยได้ร่วมกันสังเคราะห์กิจกรรมที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จึงได้กำหนดโครงการขึ้นมาจำนวน 3 โครงการพร้อมผู้รับผิดชอบ ประกอบด้วย โครงการสถานศึกษาพอเพียง ทีมที่ 1 รับผิดชอบ โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ทีมที่ 2 รับผิดชอบ และโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ทีมที่ 3 รับผิดชอบ พร้อมกำหนดให้ทั้ง 3 ทีมที่รับผิดชอบในแต่ละโครงการกำหนดขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป



ภาพที่ 19 การประชุมวางแผนการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting)

ในขั้นตอนการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ยึดถือหลักการที่สำคัญ คือ “หลักการมุ่งการเปลี่ยนแปลง และมุ่งให้เกิดการกระทำเพื่อให้บรรลุผล” โดยแต่ละทีมที่รับผิดชอบ นำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติ ในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2563 ถึง ตุลาคม 2563 โดยการดำเนินการในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยแต่ละทีมได้วางแผนกำหนดแนวปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 2 และได้ร่วมกันปฏิบัติ โดยมีทีมแกนนำประสานงานการดำเนินงาน และให้ผู้ร่วมวิจัยแต่ละคนบันทึกส่วนตัว (Personal Journal) เป็นรายสัปดาห์ ใน 4 ประเด็นดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงในกิจกรรมและการปฏิบัติ 2) การเปลี่ยนแปลงในคำอธิบายถึงสิ่งที่ปฏิบัติ 3) การเปลี่ยนแปลงในความสัมพันธ์ทางสังคม และรูปแบบองค์การของกลุ่ม และ 4) การพัฒนาตนเองหรือสิ่งที่เกิดการเรียนรู้จากการร่วมในการวิจัย จากนั้นทีมแกนนำสังเกตผลการดำเนินโครงการตามที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยกำหนด และมอบหมาย เพื่อการประเมินผลการปฏิบัติในขั้นตอนที่ 3 ให้ทราบจุดเด่นจุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขมีการพบปะเสวนาเพื่อประเมินผลความก้าวหน้าผลการดำเนินงาน (Formative Evaluation) และการปรับปรุงแก้ไขเดือนละครั้ง ในแต่ละครั้งนำเอาบันทึก

ส่วนตัวมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการบันทึกผลการประเมินผลความก้าวหน้า และปรับปรุงแก้ไขในแต่ละครั้งด้วย ขั้นตอนในการปฏิบัติ มี 3 ขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนกำหนดแนวทางการปฏิบัติ เป็นขั้นที่ระบุวิธีการปฏิบัติเพื่อให้การปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมายของขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ประชุมระดมสมองกันเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางเอาไว้ และร่วมกันสรุปเป็นแนวปฏิบัติ โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมีความเห็นร่วมกัน มอบหมายให้แต่ละกลุ่มเป็นผู้รับผิดชอบหลัก หรือเจ้าภาพในการดำเนินงานของโครงการทั้ง 3 โครงการ ดังนี้ ทีมที่ 1 รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมที่อยู่ในด้านที่ 1 ด้านบุคลากร ประกอบด้วย องค์กรประกอบด้วยผู้บริหาร ครู ผู้เรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา ทีมที่ 2 รับผิดชอบด้านที่ 2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วยองค์กรประกอบด้วย อาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ และทีมที่ 3 รับผิดชอบด้านที่ 3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก มีองค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) นอกจากนี้เพื่อให้เกิดการประสานงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงได้ตั้งทีมประสานงานการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นตัวแทนกลุ่มทั้ง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 2 คน รวม 6 คน โดยทีมแกนนำมีบทบาทหน้าที่ (1) ประสานการดำเนินงานทั้ง 3 โครงการ/กิจกรรม ที่ระบุไว้ในทีมหรือเชื่อมโยงกับกลุ่มอื่น (2) บูรณาการการพัฒนางานวิชาการของทีมทั้ง 3 ทีม และ (3) งานอื่น ๆ ที่ทีมผู้วิจัยมอบหมาย

2) ขั้นปฏิบัติตามแผนโครงการ/กิจกรรม เป็นขั้นการปฏิบัติตามแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ซึ่งมี 3 โครงการ ประกอบด้วย โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และโครงการพัฒนาความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ปรากฏรายละเอียดดังนี้ **โครงการที่ 1 โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง** ผู้รับผิดชอบโครงการ ทีมที่ 1

ทีมที่ 1 ประกอบด้วยสมาชิกดังนี้ นางจิรพา บุญประกอบ หัวหน้างานวิชาการ เป็นประธาน สมาชิกประกอบด้วยนางนิภาพรรณ พันธุ์พิบูลย์ นางสาวณัฐธิดา มะโพธิ์ศรี นางสาวกฤษณาพร ไพรมาตร นางสาวภัทรธิดา ศรีเทพสวด นางสาวจรรยาศรี สมิเมือง

โครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วยกิจกรรมและทีมผู้พัฒนา ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

กิจกรรมด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย 1) พัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามแนวทางตามแนวทางของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา 3) นิเทศ กำกับติดตาม โดยใช้กิจกรรม PLC 4) นำเสนอผลงานตามกิจกรรมที่ตามพัฒนาขึ้น 5) ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการด้านผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการดังนี้

กิจกรรมที่ 1 พัฒนาการบริหารสถานศึกษา ตามแนวทางตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มจากการกำหนดทิศทาง และนโยบายของสถานศึกษาให้ชัดเจน คณะกรรมการจึงเสนอให้ปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของโรงเรียน มีการถกเถียงแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลายจนได้ข้อสรุปเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน "โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ เป็นองค์กรคุณภาพ ผู้เรียนฉลาด มีคุณธรรม น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" มีการปรับเปลี่ยนพันธกิจ เป้าประสงค์ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พร้อมกำหนดกลยุทธ์ แผนงาน โครงการ กิจกรรม โดยเฉพาะโครงการสถานศึกษาพอเพียงเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ในด้านการบริหารงานวิชาการ มีการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในทุกกลุ่มสาระ และทุกระดับชั้น พร้อมส่งเสริมกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ส่งเสริมการเรียนเชิงรุก โดยเน้นให้นักเรียนสามารถถอดบทเรียนแบบ 2:3:4 ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (2 เงื่อนไข 3 หลักการ 4 มิติ) งานอาคารสถานที่ สนับสนุนโครงการอาคารสถานที่ในการปรับบริบท และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้สะอาด รมรื่น สวยงาม และดูจริงจัง ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ ต่าง ๆ ให้มีความพร้อม พัฒนาฐานการเรียนรู้ภายในที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน และสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



ภาพที่ 20 การประชุมจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนได้นำครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำศึกษาเรียนรู้โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ที่โรงเรียนหนองเรือวิทยา เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2563 ซึ่งได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในเรื่องการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในแต่ละกลุ่มสาระ การจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ การถอดบทเรียน พร้อมทั้งแนวทางการขยายผลสู่หน่วยงานและองค์กรอื่น หลังจากนั้นก็เรียนเชิญ ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา พร้อมทั้งทีมงานวิทยากรมาจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ พร้อมลงนามความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์

การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา อีกทั้งยังได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้ส่งศึกษานิเทศก์ผู้รับผิดชอบ และเป็นผู้เชี่ยวชาญมาคอยเป็นที่ปรึกษา ประกอบด้วย ดร.ยุพาพร หรเสริฐ และ ดร.ฉลาด เสริมปัญญา ผู้ทรงคุณวุฒิ อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นคณะครูก็ได้นำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง



ภาพที่ 21 การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ โรงเรียนหนองเรือวิทยา

กิจกรรมที่ 3 นิเทศ กำกับ ติดตาม คณะกรรมการร่วมกันจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทั้งการนิเทศกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเพื่อนครูผู้เชี่ยวชาญ ส่งเสริมการถอดบทเรียนแบบ 2:3:4 ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำรูปแบบ PLC มาใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การพัฒนา กิจกรรมการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการแลกเปลี่ยนแนวความคิดอย่างหลากหลายระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัยที่เป็นครู และคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน โดยให้ความสำคัญการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบที่ส่งเสริมกระบวนการร่วมมือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน จนสร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม

กิจกรรมที่ 4 นำเสนอผลงาน จัดทำแผนงานเพื่อส่งเสริมการนำเสนอผลงานที่พัฒนาขึ้นจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้จนประสบความสำเร็จ นำเสนอผลงาน และขยายผล ทั้งภายในโรงเรียน สถานศึกษาอื่น และหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นการเผยแพร่นวัตกรรมที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

กิจกรรมที่ 5 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการด้านผู้บริหารสถานศึกษาทำให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ทั้งในการดำเนินชีวิตและการบริหารสถานศึกษา สถานศึกษาได้ปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนนิเทศพร้อมนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอน และการทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ ปรับปรุงแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา



ภาพที่ 22 การนิเทศกำกับติดตามการดำเนินงานโครงการ

กิจกรรมด้านครู ประกอบด้วย 1) อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา 3) กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) นิเทศ กำกับ ติดตาม โดยใช้กิจกรรม PLC 5) นำเสนอผลงาน และขยายผล

กิจกรรมที่ 1 อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้คณะครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในทุกกลุ่มสาระได้เรียนเชิญ คณะครูจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเป็นโรงเรียนที่ลงนามความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน (MOU) มาเป็นวิทยากรอบรมเชิงปฏิบัติการ ณ ห้องประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการปฏิบัติ โดยเฉพาะการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียนซึ่งทำให้ครูได้เกิดความรู้ ทักษะ และมีความมั่นใจในการจัดประสบการณ์ในห้องเรียน



ภาพที่ 23 อบรมกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 2 ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนได้นำคณะครูศึกษาเรียนรู้กับโรงเรียนต้นแบบ และเป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือ โรงเรียนหนองเรือวิทยา โดยทางโรงเรียนได้จัดหลักสูตรการอบรมทั้งภาคทฤษฎีในภาคเช้า และเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ในภาคบ่ายโดยเรียนรู้การจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ เพื่อนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ ตลอดจนการเผยแพร่ขยายผลต่อไป



ภาพที่ 24 ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรมการออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 3 ในการส่งศึกษานิเทศก์ผู้มีความเชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนมาเป็นวิทยากรในการพัฒนาครูในการออกแบบการเรียนรู้ คือ ดร.ยุพาพร หรเสริฐ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ ดร.ฉลาด เสริมปัญญา อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ พร้อมกันนี้ยังมีข้าราชการครูจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา มาคอยเป็นที่เลี้ยงให้กับคณะครู ส่งผลให้คณะครูสามารถออกแบบการเรียนรู้และจัดกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ โดยครูทุกคนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับเนื้อหาวิชา ออกแบบการจัดการเรียนรู้ จัดทำแผนการเรียนรู้ และจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้เป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พร้อมการถอดบทเรียน ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (หลัก 2:3:4) และให้นักเรียนได้นำเสนอ และสรุปทุกครั้ง



ภาพที่ 25 กิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 4 กิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย เรียนรู้ในสิ่งที่ชอบเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริงส่งเสริมการมีภาวะผู้นำ ของนักเรียน โดยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้จัดฐานการเรียนรู้ออกเป็น 9 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานคุณธรรม ฐานวงโปงลางเทพสตรีแวงใหญ่ ฐานรีไซเคิลสร้างสรรค์ ฐานอ่านตามรอยพ่อ ฐานเสริมสวยเสริมหล่อ ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ฐาน STEM ฐานอ่านตามรอยพ่อ และฐานสถานศึกษาสีเขียวปลอดยาเสพติด และอบายมุข ซึ่งในแต่ละฐานการเรียนรู้จะประกอบไปด้วยคณะครูที่ปรึกษา คณะกรรมการฐานการเรียนรู้ซึ่งมีนักเรียนแกนนำฐานละ 5 คน มีคู่มือการดำเนินงานของฐานการเรียนรู้ เนื้อหา กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ ผลงาน และที่ตั้งของฐานการเรียนรู้โดยจัดตารางเรียนให้นักเรียนเข้าเรียนในฐานการเรียนรู้ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง ในวันอังคาร และวันพฤหัสบดี ซึ่งในการจัดกิจกรรมนักเรียนแกนนำจะเป็นผู้จัดการกิจกรรมโดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา มีการถอดบทเรียนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (หลัก 2:3:4) ซึ่งทำให้นักเรียนกล้าแสดงออก กล้าคิด และกล้านำเสนอ





ภาพที่ 26 นักเรียนเรียนรู้และทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 5 มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยคณะผู้วิจัย ร่วมกันจัดทำแผนการนิเทศกระบวนการเรียนการสอนทุกระดับชั้น มีการนำระบบ PLC มาพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนอย่างต่อเนื่อง



รูปภาพที่ 27 การนิเทศกำกับติดตาม และ การทำ PLC

กิจกรรมที่ 6 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ ครูจัดทำหลักสูตรรายสาระ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมจัดกระบวนการ จัดการเรียนรู้ เข้าร่วมกิจกรรม PLC และร่วมถอดบทเรียนกับนักเรียนทุกคน



รูปภาพที่ 28 จัดทำหลักสูตร ออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมด้านผู้เรียน ประกอบด้วย 1) อบรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) อบรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนกิจกรรมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5) นำเสนอผลงาน และขยายผล

กิจกรรมที่ 1 อบรมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักเรียนแกนนำในแต่ละฐานการเรียนรู้ จำนวน 45 คน เพื่อให้นักเรียนแกนนำได้เรียนรู้ ตระหนัก เข้าใจ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน มีการส่งเสริมกิจกรรมการออมทรัพย์ กิจกรรมการสร้างเสริมการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี กิจกรรมเยาวชนคนดี ตลอดจนกิจกรรมกิจกรรมการเรียนรู้ประจำฐานการเรียนรู้ ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ และสามารถถอดบทเรียนในการจัดกิจกรรมสร้างความตระหนักในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (หลัก 2:3:4) มาใช้ในการดำเนินชีวิตมีจิตอาสา ในการดูแลสังคม และส่วนรวม



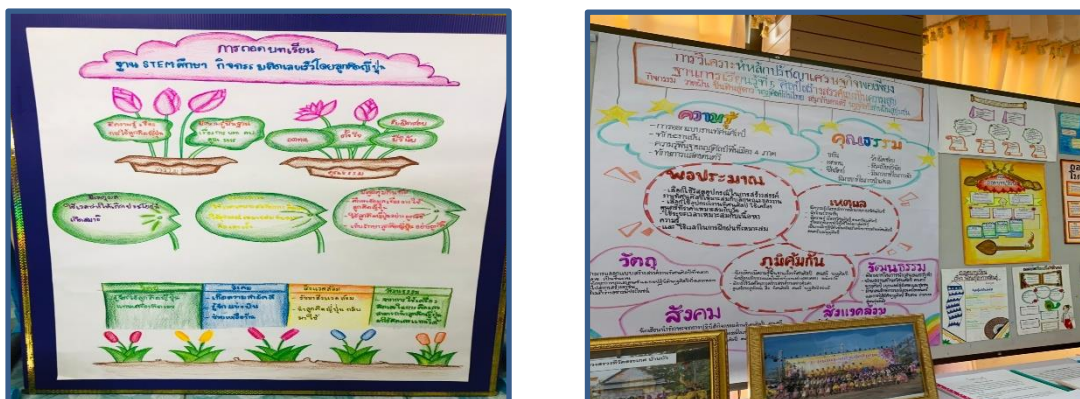
ภาพที่ 29 อบรมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนของนักเรียน ตามแนวทางหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นพัฒนาให้นักเรียนได้ให้เกิดทักษะทางวิชาลูกเสือ-เนตรนารี ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งลูกเสือสำรองและลูกเสือสามัญ โดยการให้รู้จักประมาณตน รู้เหตุผล มีภูมิคุ้มกัน ในตัวที่ดี บนเงื่อนไขของความรู้ และคุณธรรมส่งผลต่อด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ส่งเสริมกระบวนการคิดอย่างรอบด้าน และคิดเชิงระบบในการจัดกิจกรรม



ภาพที่ 30 กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรมที่ 3 จัดกิจกรรมอบรมการเรียนรู้ การถอดบทเรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการขับเคลื่อนกิจกรรมหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ และเกิดทักษะในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการกับกิจกรรมต่าง ๆ สามารถถอดบทเรียน และขยายผล โดยมีการจัดอบรมนักเรียนแกนนำในวันที่ 12 กรกฎาคม 2563



ภาพที่ 31 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ และการถอดบทเรียน

กิจกรรมที่ 4 นำเสนอผลงานและขยายผล จัดกิจกรรมการขยายผลเพื่อให้นักเรียนได้นำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน โดยภายในโรงเรียนได้จัดกิจกรรมขยายผลในตอนเช้าก่อนขึ้นเรียน วันละ 15 นาที โดยมีแกนนำฐานการเรียนรู้ต่างๆ หมุนเวียนนำเสนอผลงานที่น่าสนใจ ส่วนการขยายผลต่อหน่วยงานอื่น ได้นำผลงานของนักเรียนนำเสนอที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ขยายผล ณ โรงเรียนบ้านดงบัง โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง และโรงเรียนบ้านโจดใหญ่

กิจกรรมที่ 5 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ นักเรียนแกนนำมีความรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ถอดบทเรียน กล้าแสดงออก พร้อมร่วมนำเสนอผลงานและขยายผลสู่หน่วยงานอื่น



ภาพที่ 32 นักเรียนนำเสนอผลงานเพื่อขยายผล ณ โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง และโรงเรียนบ้านโจดใหญ่

กิจกรรมด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3) ส่งเสริมการร่วมเป็นคณะทำงาน และสนับสนุน

กิจกรรมที่ 1 อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้าน
 แวงใหญ่ ได้นำคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ารับการอบรมพร้อมกับคณะครู และนักเรียนแกนนำ โดย
 มีวิทยากรจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา โดยการนำของ ดร.เรืองยศ แวดล้อม และคณะ เพื่อสร้าง
 ความเข้าใจ การตระหนักเห็นความสำคัญ การให้ความร่วมมือและให้การสนับสนุนการขับเคลื่อน
 กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งได้ดำเนินงานเมื่อ วันที่ 17 พฤษภาคม 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียน
 ชุมชนบ้านแวงใหญ่ คณะกรรมการสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญ และเข้าร่วมการประชุม



ภาพที่ 33 อบรมให้ความรู้คณะกรรมการสถานศึกษา

กิจกรรมที่ 2 สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บูรณาการตามหลัก
 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการสร้างการรับรู้ผ่านทางรูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ ทั้งทาง
 ด้าน facebook, line วารสารของโรงเรียน หรือการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อสร้างความ
 เข้าใจความตระหนัก และการได้รับการสนับสนุนในกิจกรรม



ภาพที่ 34 สารประชาสัมพันธ์กิจกรรมการเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้

กิจกรรมที่ 3 ส่งเสริมการร่วมเป็นคณะทำงาน และสนับสนุน โดยส่งเสริมให้
 คณะกรรมการแต่ละท่านเป็นคณะทำงาน เป็นวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ หรือเป็นผู้ให้
 การสนับสนุนกิจกรรมด้วยดี เช่น พระครูสารธรรมมาภรณ์ พระครูพฤทฺธ เป็นวิทยากรฐาน คุณธรรม

ผู้ใหญ่จันทร์ นุ่นวงกต เป็นวิทยากรฐาน เกษตรทฤษฎีใหม่ กำนันสวัสดิ์ วงษ์ช้าง เป็นวิทยากรฐาน สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เป็นต้น

กิจกรรมที่ 4 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วม ในการขับเคลื่อนกิจกรรม มีความรู้เป็นวิทยากรและร่วมเป็นคณะทำงาน ให้การสนับสนุนการ ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง



ภาพที่ 35 คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้

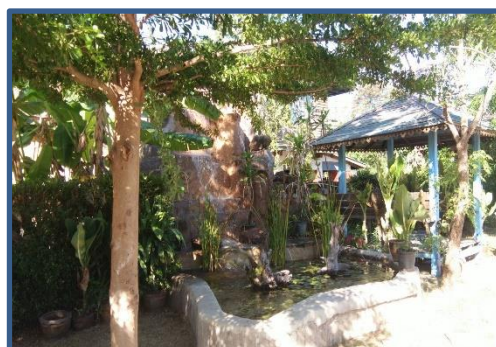
โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ผู้รับผิดชอบโครงการ ทีมที่ 2

ทีมที่ 2 สมาชิกประกอบด้วย นางอนรรักษ์ โทสมภาพ หัวหน้างานบริหารทั่วไป เป็นประธาน นายวิทยา พลช่วย หัวหน้างานอาคารสถานที่ เป็นรองประธาน สมาชิกประกอบด้วย นางรัตติยาภรณ์ คำแคน นางปณิตา แคว้นคอนนิม นายวิจิตร นางสาวภัทราภรณ์ นาสูงชน

โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ประกอบด้วยกิจกรรม 1) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายใน โรงเรียน 2) ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ห้องสมุด ภาษาอังกฤษ และ คอมพิวเตอร์ ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9 และ 3) จัดทำศูนย์รวมข้อมูล และแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

กิจกรรมที่ 1 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน แหล่งเรียนรู้ ศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งเน้นการพัฒนาสภาพภูมิทัศน์ให้สะอาด ร่มรื่น สวยงาม เขียวขจี ด้วยต้นไม้ หญ้า ไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด และเป็นแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย โรงเรียนชุมชน บ้านแว้งใหญ่ โดยทีมที่ 2 จึงได้ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการร่วมมือร่วมใจของ คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและนักเรียน ดังนี้

- ปรับปรุงสวนหย่อมด้านหน้า บริเวณด้านหน้าประตูทางเข้าโรงเรียน
- ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคารสำนักงาน ป้ายนิเทศ ศาสตร์พระราชาบริเวณโรงเรียน



ภาพที่ 36 การปรับปรุงสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน

กิจกรรมที่ 2 ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการทางภาษา และห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ให้มีความพร้อมในการจัดกระบวนการเรียนการสอน และการใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ของนักเรียน

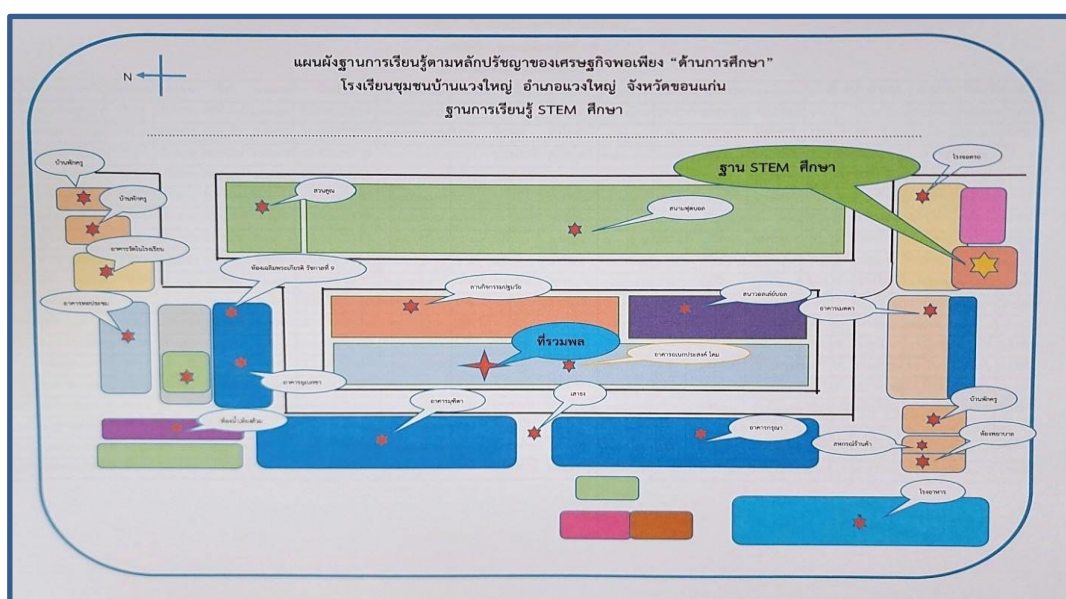
- ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์
- ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์
- ปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา
- ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์
- ปรับปรุงห้องสมุด
- ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9





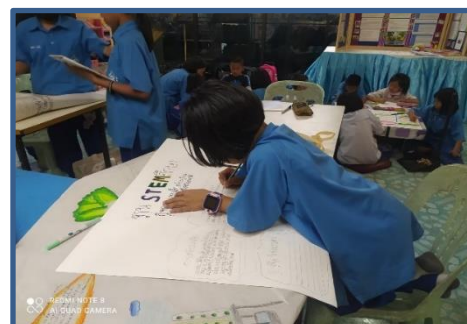
ภาพที่ 37 การปรับปรุงห้องเฉลิมพระเกียรติ และปฏิบัติการวิทยาศาสตร์

กิจกรรมที่ 3 จัดทำศูนย์รวมข้อมูล และแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ ภายในโรงเรียน โดยจัดทำศูนย์ข้อมูลแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์การเรียนรู้ให้กับหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก ซึ่งประกอบด้วย แผนผังแหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ คู่มือการเรียนรู้ กิจกรรม และผู้รับผิดชอบของแต่ละฐาน การเรียนรู้กิจกรรมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ประกอบด้วย 1) พัฒนาฐานการเรียนรู้ ซึ่งมีทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ฐานคุณธรรม ฐานดนตรีพื้นเมืองวงเทพศิรี แวงใหญ่ ฐานริโซเคิลสร้างสรรค์ ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานเสริมสวย เสริมหล่อ ฐานอ่านตามรอยพ่อ และฐาน STEM 2) แต่งตั้งครู และนักเรียนแกนนำฐานการเรียนรู้ 3) จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ทุกฐาน จัดทำกำหนดการเรียนรู้แต่ละฐาน จัดทำแผนการจัดการ การเรียนรู้ประจำวัน 4) จัดทำปฏิทินการเรียนรู้ประจำวันการเรียนรู้



ภาพที่ 38 แผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

กิจกรรมที่ 4 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ สวนหย่อมในโรงเรียน
ห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อม ห้องเฉลิมพระเกียรติที่มีความพร้อมเป็นแหล่งเรียนรู้ และฐานการ
เรียนรู้ 9 ฐาน





ภาพที่ 39 สถานการณ์เรียนรู้ใน 9 สถานการณ์เรียนรู้

โครงการที่ 3 โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ผู้รับผิดชอบโครงการ ทีมที่ 3

สมาชิกทีมที่ 3 ประกอบด้วย นางวิลาวัลย์ ไชเวตต์เชนต์ หัวหน้างานบริหารงานบุคคล เป็นประธาน นางอรทัย เหลลลาลา นางสุเมธา มะโพธิ์ศรี นางวิไลพร พันธุ์ชัยพู นางสาวกนกอร โคสาดี นายสุทธิสวัสดิ์ สุทธิดี

โครงการพัฒนาความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมประกอบด้วย
 1) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกันพร้อมกำหนดแนวทางการร่วมมือ
 2) ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดอื่น หรือหน่วยงานอื่นพร้อมกำหนดแนวทางการร่วมมือ
 3) ร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

กิจกรรมที่ 1 ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดเดียวกัน ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เป็นเครือข่ายขยายผล และเป็นโรงเรียนที่เป็นสถานศึกษาพอเพียง เพื่อที่จะได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนากิจกรรมไปด้วยกัน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านคอนฉิม โรงเรียนบ้านโนนจันทน์ทักห้วยแกวทยา โรงเรียนบ้านถลุงเหล็ก โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง โรงเรียนบ้านหนองแดงโนนโพธิ์ประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ โรงเรียนบ้านโสภโณโสภณโสภณ โรงเรียนบ้านดอนหัน และโรงเรียนบ้านป่าแดงท่าเยี่ยม



ภาพที่ 40 ลงนาม MOU กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกัน

กิจกรรมที่ 2 ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษานอกสังกัดหรือหน่วยงานอื่น โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้ร่วมลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น สถานศึกษาอื่นนอกสังกัด เพื่อนเป็นภาคีเครือข่ายการพัฒนา และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันยงเขต 3 โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม โรงเรียนหนองเรือวิทยา สถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ เทศบาลตำบลแวงใหญ่ โรงพยาบาลแวงใหญ่ สำนักงานสาธารณสุขแวงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงใหญ่



ภาพที่ 41 ลงนาม MOU กับ หน่วยงานภายนอก

กิจกรรมที่ 3 ร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือการเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนได้ร่วมกำหนดแนวทางในการใช้ทรัพยากร หรือแนวทางในการพัฒนา ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมสนับสนุน และการเผยแพร่กิจกรรมหรือผลงาน ที่จะทำให้เกิดการยอมรับอย่างแพร่หลาย ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ มีการนำนักเรียนไปขยายผลฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ทำกิจกรรมประจำวันการเรียนรู้ และให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน



ภาพที่ 42 พัฒนาโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง และโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง

กิจกรรมที่ 4 ขั้นตอนการประเมินและสรุปผล เป็นกระบวนการประเมิน และสรุปผลการดำเนินการในขั้นตอนการการปฏิบัติ ซึ่งในการปฏิบัติจะแบ่งออกเป็น 3 ทีม โดยแต่ละทีมจะมีกิจกรรม และปฏิทินในการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามที่ได้รับมอบหมาย ในแต่ละทีมจะมีคณะกรรมการประเมิน 3 ท่านคอยประเมินผลการปฏิบัติ และสรุปผลการปฏิบัติ เพื่อกำหนดประเด็นว่ามีกิจกรรมใดประสบความสำเร็จ กิจกรรมใดไม่ประสบผลสำเร็จ สภาพปัญหาอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำเสนอในกระบวนการสังเกตผลต่อไป

กิจกรรมที่ 5 ผลที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น ลงนามร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นพบว่ามีสถานศึกษาอื่นร่วมลงนาม (MOU) 10 แห่ง หน่วยงานอื่นจำนวน 9 หน่วยงาน พร้อมสนับสนุนแลกเปลี่ยนทรัพยากรในการพัฒนาฐานการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันศุกร์ที่ 9 ตุลาคม 2563 เวลา 09.00 – 12.00 น. โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่า เกิดการเปลี่ยนแปลงเพียงใด ด้้องค์ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สำหรับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล มีขั้นการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบวิธีการขั้นตอนการสังเกต และนำเสนอรายงาน ขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยการวางแผนเพื่อการสังเกตผล ในขั้นตอนนี้ทีมผู้วิจัยมอบหมายให้ทีมแกนนำเป็นทีมดำเนินการตามกรอบ และทางที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยกำหนด ซึ่งทีมแกนนำเป็นตัวแทน จำนวน 9 คนแบ่งเป็น 3 ทีมคือ ทีมที่ 1 ทีมที่ 2 และทีมที่ 3 ซึ่งแต่ละทีมจะมีตัวแทนจากคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียน ดำเนินการสังเกตผล ซึ่งในการปฏิบัติ (Acting) ทีมแกนนำแต่ละทีมดำเนินกิจกรรมการสังเกตผลตามที่ได้วางแผนไว้ และตามที่ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยมอบหมายเพื่อร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

กิจกรรมที่ 1 ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบและวิธีการสังเกตผล ชั้นนี้มุ่งหวังให้ได้รูปแบบ และวิธีการสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม โดยผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยได้ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อกำหนดรูปแบบการสังเกตผลตามสภาพจริงของผลการดำเนินงานที่คาดหวัง และไม่คาดหวัง จุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินการโครงการ/กิจกรรม และร่วมกันสรุปสิ่งที่ทำสำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยใช้เครื่องมือในการสังเกต ประกอบด้วย บันทึกภาคสนาม (Fine Note) บันทึกแบบติดตามผลการดำเนินงาน ความก้าวหน้าของโครงการ บันทึกการประชุมโดยในชั้นนี้ผู้วิจัยได้เชิญ ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผล ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกรวัดและการประเมินผลมาให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ โดยใช้ทีมประเมินทั้งหมด 3 ทีม ไปประเมินการดำเนินงานโครงการ นำผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุมเพื่อวินิจฉัยยืนยัน สรุปผลการดำเนินงาน รายงานผลการประเมิน และขอความเห็นชอบจากทีมวิจัย

กิจกรรมที่ 2 วิธีการขั้นตอนการสังเกต และนำเสนอรายงานขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้มีการสังเกต และรายงานผลขอความเห็นของทีมวิจัย โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ได้ร่วมกันแต่งตั้งคณะผู้สังเกตผล จากทั้ง 3 ทีม ทีมละ 3 คน ดังนี้

ทีมที่ 1 ประกอบด้วย นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ นางสาวกฤษณาพร ไพโรมาตร และ นางสาวจรรุญศรี สมิเมือง

ทีมที่ 2 ประกอบด้วย นางรัตติยาภรณ์ เค้าแคน นางสาวภัทราภรณ์ นาสูงชน นายวิจิตร วงวิริยะจรรยา

ทีมที่ 3 ประกอบด้วย นายสุทธิสวัสดิ์ สุทธิดี นางสาวกนกอร โคสาคี นางสุเมธา มะโพธิ์ศรี โดยทั้ง 3 ทีม ดำเนินการสังเกตผล 3 โครงการ ดังรายละเอียดในแต่ละโครงการ

โครงการที่ 1 โครงการสถานศึกษาพอเพียง

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วงเดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่ 1 ดำเนินการสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา และการพัฒนาฐานการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือคือแบบประเมินโครงการ แบบบันทึกสนาม และรายงานการประชุมที่ผู้ร่วมวิจัยใช้ในการวิจัย จากนั้นนำมาประมวลสรุปผลการสังเกตระหว่างการดำเนินงาน โดยประชุมเฉพาะทีมผู้สังเกตผลปรากฏผลดังนี้ โครงการสถานศึกษาพอเพียงในส่วนกิจกรรมด้านผู้บริหาร และด้านครู มีการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ที่โรงเรียนมีการไปศึกษาดูงาน

โรงเรียนต้นแบบศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือโรงเรียนหนองเรือวิทยา โดย ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา พร้อมคณะวิทยากรผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหาร มีการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมการถอดบทเรียน โดยผู้เชี่ยวชาญจาก มีการนิเทศกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูอย่างต่อเนื่อง ตามปฏิทินการนิเทศและมีการจัดทำ PLC ตามตาราง ด้านผู้เรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วยการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ นักเรียนได้เรียนรู้และถอดบทเรียนพร้อมการนำเสนอผลงาน โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมการออม กิจกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา เป็นต้น ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้คณะกรรมการทราบพร้อมทั้งแต่งตั้งให้เป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาฐานการเรียนรู้ มีการจัดทำฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ โดยแต่ละฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ คณะกรรมการประจำฐานการเรียนรู้ แผนผังกิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมผลงานนักเรียนในแต่ละฐานการเรียนรู้ (อ้างอิง ภาคผนวก ข หน้า 507-512)



ภาพที่ 43 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการถอดบทเรียน

2. ผลการสังเกต เมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วงเดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่สังเกตทีมที่ 1 พบว่า มีการดำเนินงานกิจกรรมครบทุกกิจกรรมตามแผนงานโครงการที่วางเอาไว้ แต่มีปัญหาและอุปสรรค คือ การจัดทำฐานการเรียนรู้ใน 3 ฐาน ประกอบด้วยฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสถียรและอบายมุข ฐานอ่านตามรอยพ่อ และฐาน STEM ที่อยู่ชั้นล่างของอาคารสำนักงาน มีภาวะน้ำท่วมขัง ไม่สามารถดำเนินการ ณ ที่ตั้งเดิมได้

จึงได้ดำเนินการย้ายไปยังห้องเรียนชั่วคราว นอกจากนั้นการดำเนินการฐานการเรียนรู้ที่เหลือเป็นไปอย่างปกติ การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ (อ้างอิง ภาคผนวก ข หน้า 516-521) ดังมีผลการประเมินดังนี้

ด้านผู้บริหาร

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้บริหารนิเทศคณะครูเกี่ยวกับองค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับความเหมาะสม พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด หรือ “5”

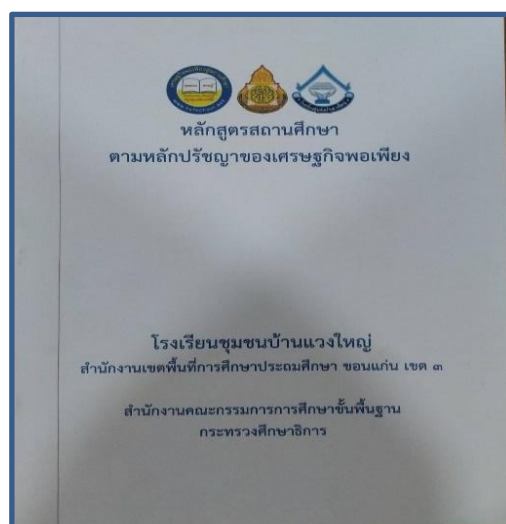
ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 ผู้บริหารขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา ชุมชนและสถานศึกษาอื่น ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 ผู้บริหารสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านผู้บริหาร พบว่าระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.60” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 44 หลักสูตรสถานศึกษา และคู่มือการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ด้านครู

ตัวชี้วัดที่ 1 ครูศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 ครูปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการออกแบบและจัด กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง หรือ “3”

ตัวชี้วัดที่ 4 ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

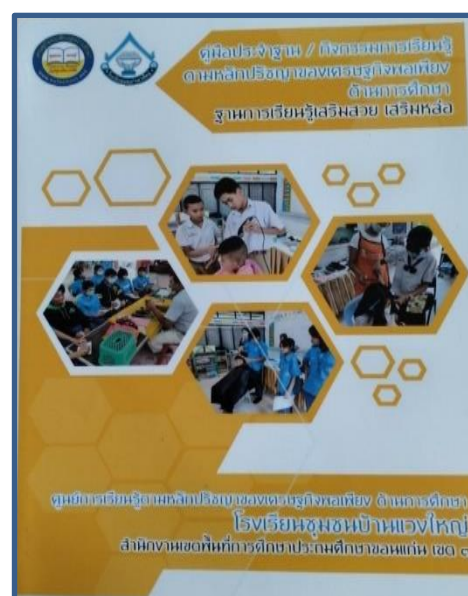
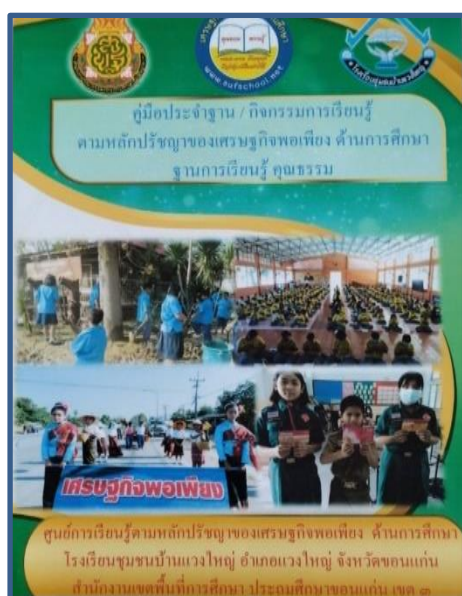
ตัวชี้วัดที่ 5 ครูร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาผ่านกิจกรรม PLC ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 ครูนำบทเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ถอดบทเรียน จัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 7 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง ต่อเนื่อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 8 ครูขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง หรือ “3”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านครู พบว่า ระดับ คุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “3.87” ผ่านเกณฑ์



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
CHUMCHON BAN WAENG YAI SCHOOL

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 การบวก การลบจำนวนนับไม่เกิน 20
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เวลา 5 ชั่วโมง
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

นางสาวณัฐิรา มะโพศรีศรี
ครู ค.ศ. 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
CHUMCHON BAN WAENG YAI SCHOOL

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๒ เส้นตรงขนานตัวอย่างพอเพียง
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ เวลา ๖ ชั่วโมง
กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

นายสาวกนกร โคลชาติ
ครู ค.ศ.๑

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
กระทรวงศึกษาธิการ

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
CHUMCHON BAN WAENG YAI SCHOOL

แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการ
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ สัตว์และประเภทของสัตว์
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เวลา ๗ ชั่วโมง
กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

นางอนุรัักษ์ โสสมภาพ
ครู ค.ศ.๓

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
กระทรวงศึกษาธิการ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖
โดย นางจิรา พุฒประกอบ

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๕ ศิลปะและวัฒนธรรมไทย
การเขียนลายไทย
โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

กิจกรรมถอดบทเรียนสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม **คณิตคิดเลขเร็ว**

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

กิจกรรมถอดบทเรียนสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กิจกรรม **ออมทรัพย์**

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพที่ 45 คู่มือประจำฐานการเรียนรู้ ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ และกิจกรรม

ด้านผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 นักเรียนแกนนำได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนแกนนำเรียนรู้ เห็นคุณค่า ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนแกนนำร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ ปานกลาง “3”

ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนแกนนำน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนแกนนำร่วมจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 3 ด้านนักเรียน พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4” ผ่านเกณฑ์

ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริมการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอก พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 4 ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพอยู่ในระดับ มาก หรือ “4” ผ่านเกณฑ์

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้าง และเป็นแบบปลายเปิด สังเกตร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัวบ่งชี้ พบว่า

โรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะและการนำมาประยุกต์ หรือ บูรณาการของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งทางด้านการบริหาร กระบวนการจัดการเรียน การสอน การนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต มีครูแกนนำที่สามารถเป็นแบบอย่างให้กับเพื่อนครู ในการจัดกิจกรรมการเรียน คือ นางจิรพา บุญประกอบ นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ นางรัตติยาภรณ์ เค้าแคน นางอนุรักษ์ โตสมภาพ และนางสาวณัฐธิดา มะโพธิ์ศรี นักเรียนแกนนำกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำ เป็นแกนนำในการขยายผลทั้งในโรงเรียน และภายนอกสถานศึกษา

“...การทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่สนุกมาก โดยเฉพาะการทำปุ๋ยหมัก จากใบไม้ ทำไม่ยากเรียนจากท่านวิทยากรสนุก การเลี้ยงหอยขมก็ไม่ยาก และการเพาะเห็ดนางฟ้าก็ ไม่ยาก ที่ยากคือการถอดบทเรียน ซึ่งต้องทำหลายๆ ครั้งจึงเข้าใจ สามารถถ่ายทอดความรู้กับน้อง ๆ ได้...” (ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนนักเรียน, บันทึกลง)

“...การทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้สถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข กิจกรรม ในฐานการเรียนรู้มีหลากหลาย ทำกิจกรรมสนุกแต่เวลาไม่น้อยต้องเร่งรีบทำและสรุป การถอดบทเรียน ทำได้จะรู้สึกสนุก โดยเฉพาะการพาน้อง ๆ ทำกิจกรรม...” (ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนนักเรียน, บันทึกลง)

“...การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ถือเป็นเรื่องใหม่ซึ่งจะยากในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ แต่จะสนุกในการจัด กระบวนการเรียนรู้ การถอดบทเรียน เป็นการสร้างกระบวนการคิดให้กับนักเรียน นักเรียนกล้า แสดงออก...” (ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนครู, บันทึกลง)

“...การพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ก็ไม่ยากอย่างที่คิด มีกิจกรรมเพิ่มเติมจากที่เรา ดำเนินการสถานศึกษาพอเพียงไม่มากเท่าไรเลย เพิ่มในเรื่องการพัฒนาฐานการเรียนรู้ การขยายผล และการทำ MOU...” (ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนครู, บันทึกลง)

“...การจัดการเรียนการสอนและการถอดบทเรียน ทำให้การสอนสนุก ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง” (ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนครู, บันทึกลง)

“...ผมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาและเป็นวิทยาในฐานการเรียนรู้คุณธรรม ยินดีและดีใจ ที่มีส่วนร่วมในกิจกรรม อยากให้จัดกิจกรรมแบบนี้ตลอดไปครับ....ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนคณะกรรมการ สถานศึกษา, บันทึกลง)

“...ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาในเรื่องทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และการฝึกเป็น ผู้นำผู้ตาม ผมในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาให้การสนับสนุนเต็มที่....” (คณะกรรมการ สถานศึกษา, ผู้ร่วมวิจัยตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึกลง)



ภาพที่ 46 กิจกรรมโครงการสถานศึกษาพอเพียงของนักเรียน

โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ

1.1) ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วงเดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่ 2 ดำเนินสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ใช้แบบประเมินโครงการ บันทึกสนาม และแบบรายงานผลการประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการประเมินระหว่างการดำเนินงาน ปรากฏว่า โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมในการดำเนินการประกอบด้วย 1) การปรับปรุงทัศนภายในบริเวณโรงเรียน บริเวณประตูทางเข้าโรงเรียน สวนหย่อมด้านหน้าอาคารสำนักงาน สวนหย่อมด้านหน้าอาคารคุณธรรม และสวนหย่อมด้านหน้าอาคารอนุบาล จากการสังเกตพบว่า คณะครูผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนร่วมกันดำเนินการจนแล้วเสร็จ 2) การปรับปรุงห้องปฏิบัติการในโรงเรียน ประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ห้องสมุด และห้องเฉลิมพระเกียรติรัชการที่ 9 จากการสังเกตพบว่า การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดหาครุภัณฑ์ สื่อ และอุปกรณ์ที่จำเป็นของแต่ละ

ห้องปฏิบัติการที่จะใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งได้ไม่ครบตามความต้องการเพราะส่วนใหญ่มีราคาที่สูง 3) การพัฒนาฐานการเรียนรู้ มีทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานทฤษฎีใหม่ ฐานคุณธรรม ฐานวงดนตรีพื้นเมืองวงเวฬุวงใหญ่ ฐานริโซเคิลสร้างสรรค์ ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานเสริมสวยเสริมหล่อ ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานอ่านตามรอยพ่อและฐานSTEM ทุกฐานการเรียนรู้มีการจัดทำคู่มือประจำฐาน โครงสร้างคณะกรรมการฐาน กำหนดการสอน แผนการสอน กิจกรรม มีแผนผังแสดงฐานการเรียนรู้ภายในบริเวณโรงเรียน และมีการนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมของฐานการเรียนรู้ ขยายผลภายในโรงเรียน และภายนอก

1.2) ผลการสังเกตเมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการ ช่วง เดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่สังเกตทีมที่ 2 พบว่า ครบทุกกิจกรรมตามแผนงาน โครงการที่วางเอาไว้ ผลจากการสังเกตของทีมที่ 2 พบว่า ภูมิทัศน์ภายในโรงเรียนเขียวชอุ่มสวยงาม มีส่วนหย่อม มีไม้ดอกไม้ประดับห้องปฏิบัติการทางต่าง ๆ มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ แม้ว่าจะจัดหาวस्तุอุปกรณ์ได้เพียงบางส่วน เพราะงบประมาณมีจำกัด แต่บางอย่างก็ใช้สื่อการสอนที่ผลิตเอง หรือใช้ของที่มีในท้องถิ่น ส่วนฐานการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของฐานการเรียนรู้ครบทุกฐานทั้ง คู่มือ การจัดกิจกรรมประจำฐาน โครงสร้างคณะกรรมการ ทะเบียนสมาชิก กำหนดการสอน แผนการสอน สื่อการสอน และมีแผนผังแสดงที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ ทุกกิจกรรมได้รับการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอการสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ ดังมีผลการประเมินดังนี้

ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และการจัดการ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการ งบประมาณผู้รับผิดชอบในการ พัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

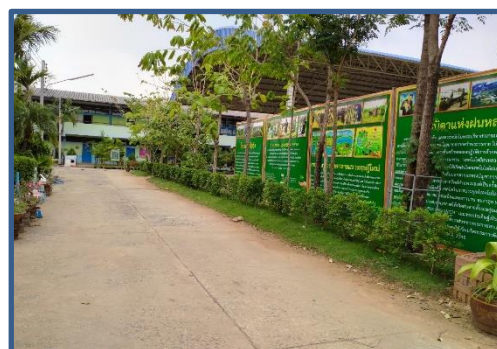
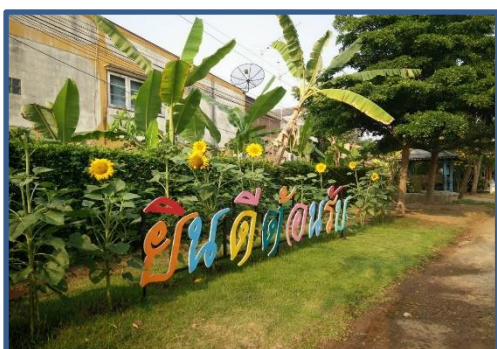
ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาสร้างศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ ปานกลาง หรือ “3”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาทำแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 ครูและนักเรียนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มาก หรือ “4.16” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 47 การพัฒนาห้องปฏิบัติการ และบริบทภายในโรงเรียน

แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาจัดหาวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ประจำทุกฐานการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน พบว่า ระดับคุณภาพ ปานกลาง หรือ “3”

ตัวชี้วัดที่ 5 บุคลากรของสถานศึกษาเป็นวิทยากรประจำฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 สถานศึกษาประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 7 สถานศึกษาพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ มาก หรือ “4” ผ่านเกณฑ์

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้าง และเป็นแบบปลายเปิด สังเกตร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัวบ่งชี้ พบว่า โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน พบว่า มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนมีภูมิทัศน์ที่สะอาดร่มรื่นสวยงาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย กิจกรรมการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องคณิตศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา กิจกรรมปรับปรุงห้องสมุด ซึ่งมีการดำเนินทุกกิจกรรม แต่ได้ปรับปรุงบางส่วนตามงบประมาณที่มีขีดจำกัด ส่วนการจัดฐานการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละฐานมีอุปกรณ์เอกสารครบ พร้อมต่อการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัยมีผลดังนี้ (อ้างอิง ภาคผนวก ข หน้า 516-521)



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
ฐาน เกษตรทฤษฎีใหม่

เงื่อนไขความรู้

1. การเข้าหาพื้นที่และคนในพื้นที่ได้โดยง่ายที่สุด
2. การเคารพวิถีชีวิตวัฒนธรรม การเรียนรู้
3. การพึ่งตนเอง บูรณาการเกษตร
4. การดูแล และจัดการของเสีย

เงื่อนไขคุณธรรม

1. อดทน มีความอดทนต่อวิถีของชน
2. ซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อความดีต่อชุมชน
3. เสียสละ เสียสละ ทุ่มเททุ่มเท

พอประมาณ

1. ควบคุมการเลือกขนาดพื้นที่เกษตร
2. ผลิตให้ได้ ปลูกตามวิถีของพื้นที่
3. ใช้พื้นที่การเกษตรอย่างเหมาะสม และใช้ประโยชน์สูงสุด

มีเหตุผล

1. ศึกษาหาความรู้ ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
2. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
3. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

1. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
2. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
3. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร

ด้านวัตถุ

1. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. ใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม
3. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ด้านสังคม

1. ศึกษาวงศ์วาน
2. ศึกษาวงศ์วาน
3. ศึกษาวงศ์วาน

ด้านวัฒนธรรม

1. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
2. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร
3. ศึกษาวิถีชีวิตของเกษตรกร

ด้านสิ่งแวดล้อม

1. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
2. ใช้พื้นที่อย่างเหมาะสม
3. อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

การนิเทศงาน การเรียนรู้สู่การปฏิบัติของครูผู้สอนเพื่อพัฒนา
ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ในใจคิด
โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่

ความรู้

- การคัดเลือก
- ปลูกตามวิถีชีวิต
- การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี

คุณธรรม

- ความอดทน
- ความเสียสละ - ความรักความสามัคคี
- ความมีวินัย

ความพอประมาณ

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

ความมีเหตุผล

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

ด้านวัตถุ

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

ด้านสังคม

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

ด้านวัฒนธรรม

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ศึกษาวงศ์วาน
- ศึกษาวงศ์วาน



ภาพที่ 48 กิจกรรมในฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการถอดบทเรียน

“...ก่อนหน้านี้ห้องปฏิบัติการต่างๆ ของโรงเรียนของเรามีสภาพไม่พร้อม อุปกรณ์ต่างๆ มีน้อยและไม่น่าเรียน โต๊ะเก้าอี้ก็ไม่เพียงพอจึงไม่มีบรรยากาศที่น่าเรียน แต่หลังจากได้พัฒนาห้องปฏิบัติการปรากฏว่าห้องมีความพร้อม มีสื่อที่ทันสมัยทั้งคอมพิวเตอร์ โปรเจ็คเตอร์ สื่อการเรียน ทำให้เรียนสนุกและน่าเรียนมากครับ...” (สัมภาษณ์นักเรียนแกนนำ)

“...เดิมห้องปฏิบัติการต่างๆ จะมีอุปกรณ์เท่าที่ได้รับจัดสรรจากหน่วยงาน ขาดการซ่อมบำรุง ทำให้มีสภาพชำรุดทรุดโทรมไม่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน พอขับเคลื่อนโครงการทำให้

มีผู้รับผิดชอบ มีงบประมาณในการพัฒนาและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทางการเรียนรู้ที่มีความจำเป็น แม้จะยังไม่เพียงพอ ทำให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้มีคุณภาพมากขึ้น ...” (สัมภาษณ์ครูแกนนำ)”

“...หลังจากได้ร่วมประชุมถึงได้รับทราบปัญหาของห้องปฏิบัติการต่างๆ ในโรงเรียน ซึ่งขาดแคลนงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์ และสื่อการเรียนที่จำเป็น คณะกรรมการสถานศึกษาจึงร่วมกันระดมทรัพยากรในชุมชนช่วยเหลือทางโรงเรียนร่วมกัน ซึ่งจะช่วยจัดหาให้ทุกปี เอาที่จำเป็นก่อน หวังว่าครูและนักเรียนจะมีห้องปฏิบัติการที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน...” (สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา)

“...แต่ก่อนโรงเรียนจะมีแหล่งเรียนรู้คือห้องปฏิบัติการต่างๆ และห้องสมุด แต่หลังจากที่โรงเรียนเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาพอเพียงและมีเป้าหมายพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ มีการพัฒนาฐานการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการในการเรียนของนักเรียน ฐานการเรียนรู้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยนักเรียนแกนนำ เน้นการปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดทักษะจากการปฏิบัติจริง ครูจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกและเป็นที่ปรึกษา และบางฐานการเรียนรู้ยังนำปราชญ์ชาวบ้านและวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้เพิ่มอีก เช่น ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานสถานศึกษาสีเขียวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ฐานวงโปงลาง เทพีศรีเวงใหญ่ ฐานเสริมสวยเสริมหล่อและฐานคุณธรรม...” (สัมภาษณ์ครูผู้สอน)

“...ผมเป็นนักเรียนแกนนำในฐานการเรียนรู้ STEM ครับ เดิมไม่มั่นใจกลัวทำได้ไม่ดีแต่พอได้เรียนรู้จริงจากการปฏิบัติ ได้ฝึกถอดบทเรียน โดยมีคุณครูคอยเป็นที่ปรึกษาทำให้มีความมั่นใจในการสอนน้อง ๆ ที่เข้ามาเรียนในฐานการเรียนรู้ ซึ่งเราจะเข้าเรียนสัปดาห์ละ 2 วัน ในตอนเย็นวันจันทร์ และวันศุกร์ ซึ่งผมภูมิใจที่ได้ทำกิจกรรมและได้นำเสนอครับ...” (สัมภาษณ์นักเรียนแกนนำ)

โครงการที่ 3 โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วง เดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่ 2 ดำเนินสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ใช้แบบประเมินโครงการ บันทึกสนาม และแบบรายงานผลการประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการประเมินระหว่างการทำงาน ปรากฏว่า โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมในการดำเนินงานประกอบด้วย ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดเดียวกันพร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษานอกสังกัดหรือหน่วยงานอื่น พร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ และร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือเป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง โดยในการลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดเดียวกันพร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ พิจารณาจากเกณฑ์ที่สำคัญคือ เป็นสถานศึกษา

ที่ความต้องการที่จะพัฒนาตามแนวทางสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งมีโรงเรียนที่ร่วมลงนามความร่วมมือ ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านถลุงเหล็ก โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านหนองแดงโนนโพธิ์ประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ โรงเรียนบ้านโสกไฟโสกเหลี่ยม โรงเรียนบ้านดอนหัน และโรงเรียนบ้านป่าแดงท่าเยี่ยม ซึ่งทุกโรงเรียนผู้บริหารมีความกระตือรือร้นที่จะเป็นแนวร่วมในการพัฒนา มีการสอบถามถึงกิจกรรมการดำเนินงานร่วมกัน การขยายผล และการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ร่วมกัน ส่วนการลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาอื่นนอกสังกัด หรือหน่วยงานอื่น โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ได้ร่วมลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น สถานศึกษาอื่นนอกสังกัด เพื่อนเป็นภาคีเครือข่ายการพัฒนา และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 สนับสนุนเจ้าหน้าที่ผู้มีความเชี่ยวชาญ ด้านการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วย ดร.ฉลาด เสริมปัญญา อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ดร.ยุพาพร หรเสริฐ ศึกษานิเทศก์ผู้เชี่ยวชาญ ด้านการถอดบทเรียน โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม และโรงเรียนหนองเรือวิทยา สนับสนุนครูและบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ โรงพยาบาลแวงใหญ่ สำนักงานสาธารณสุขแวงใหญ่ สนับสนุนบุคลากรในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข เทศบาลตำบลแวงใหญ่ สนับสนุนงบประมาณ และกิจกรรมฐานการเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแวงใหญ่ สนับสนุนบุคลากรฐานทฤษฎีใหม่เป็นต้น จากการสังเกตพบว่าหน่วยงานภายนอกส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานที่ให้ความส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของฐานการเรียนรู้ในสถานศึกษา และร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นหรือการขยายผล เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมสนับสนุน และการเผยแพร่กิจกรรมหรือผลงาน ที่จะทำให้เกิดการยอมรับอย่างแพร่หลาย โรงเรียนได้ขยายผลการเรียนรู้ โดยนำกิจกรรมการเรียนรู้ไปนำเสนอในโรงเรียนอื่นประกอบด้วย โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์ โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ มีการนำนักเรียนไปขยายผลฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ ทำกิจกรรมประจำฐานการเรียนรู้ และให้นักเรียนได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน



ภาพที่ 49 ขยายผลกิจกรรม โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียงและโรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุปถัมภ์

2) ผลการสังเกต เมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ ดำเนินการช่วงเดือน พฤษภาคม 2563 – ตุลาคม 2563 ทีมที่สังเกตทีมที่ 2 พบว่า ครบทุกกิจกรรมตามแผนงานโครงการที่วางเอาไว้มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรม จากการสังเกตของทีมที่ 3 พบว่า เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง ทุกหน่วยงานที่ร่วมลงนามความร่วมมือก็ยังคงให้ความร่วมมือเหมือนเคย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภายในหรือหน่วยงานภายนอก มีการส่งเจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญมาร่วมกิจกรรมในฐานะการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการร่วมจัดกิจกรรมจากหน่วยงานอื่นในการร่วมจัดนิทรรศการ โรงเรียนได้ร่วมนำเสนอผลงาน ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ในการจัดนวัตกรรมและวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศของสถานศึกษาในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล นักเรียนได้มีโอกาสในการนำเสนอผลงานของฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการถอดบทเรียน การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ ดังมีผลการประเมินดังนี้



ภาพที่ 50 การได้รับการสนับสนุนจากชุมชน และการลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษารับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลัก พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาเป็นแกนนำเครือข่ายขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ได้อย่างน้อย 1 แห่ง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษา
ศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มาก หรือ “4.20”
ผ่านเกณฑ์

ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก(ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานอื่น พบว่า ระดับ
คุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการร่วมขับเคลื่อน
กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาขยายผลการขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของ
เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้
อย่างน้อย 1 แห่ง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านความสัมพันธ์กับ
หน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) พบว่า ระดับ
คุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพมาก หรือ “4” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 51 ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับหน่วยงานภายนอก

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้างและเป็นแบบปลายเปิด สังเกต
ร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัว
บ่งชี้ พบว่า มีการดำเนินงานทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ พบว่า มีการดำเนินงานทั้ง 3 กิจกรรม ประกอบด้วย ลงนาม
ความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกัน ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา
นอกสังกัด หรือหน่วยงานอื่น ซึ่งในแต่ละด้านคณะกรรมการได้ให้ความสนใจและสอบถามถึงกิจกรรม
ต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนกิจกรรมขยายผลสู่เรียนอื่นปรากฏว่าคณะครู

ผู้รับผิดชอบโครงการ และจะนำโครงการออกขยายผลประกอบด้วย นางอนุรักษ์ โตสมภาพ นางจิรพา บุญประกอบ นางรัตติยาภรณ์ เค้าแคน และนางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ ซึ่งการออกขยายผล เด็กนักเรียนส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข และได้ใช้ในชีวิตประจำวันอย่าง สมดุล



ภาพที่ 52 การสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง และการขยายผล

3) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและสรุปผล กล่าวโดยสรุป 1) โครงการสถานศึกษาพอเพียง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.11 (ค่าเป้าหมาย 4.00) ผ่านเกณฑ์ 2) โครงการพัฒนา อาคารสถานที่ มีผลการประเมินอยู่ในระดับ มาก ค่าเฉลี่ย 4.08 (ค่าเป้าหมาย 4.00) ผ่านเกณฑ์ 3) โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.20 (ค่าเป้าหมาย 4.00) ผ่านเกณฑ์

“...เดิมภาคีเครือข่ายจะมีเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดเดียวกันทำให้การขอความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ มีข้อจำกัด แต่หลังจากที่มีภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกองค์กรทำให้มีบุคลากรจากหน่วยงานและองค์กรอื่นมาช่วยเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้ที่ตรงกับกิจกรรมมากขึ้น เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจและคุณหมอ ช่วยงานฐานการเรียนรู้สถานศึกษาปลอดภัยเกษตรดี เกษตรอำเภ ช่วยฐานการเรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่ พัฒนาชุมชนอำเภอช่วยฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น วัด ช่วยฐานคุณธรรม เทศบาลช่วยฐานรีไซเคิลสร้างสรรค์ เป็นต้น ทำให้ครูและนักเรียนได้เรียนรู้จากวิทยากรที่มีประสบการณ์ตรง ...” (สัมภาษณ์ครูผู้ร่วมกิจกรรม)

“...เห็นการจัดการเรียนการสอนที่มาจากหลายๆ หน่วยงานทำให้มีความมั่นใจในคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน เช่น การเรียนการสอนในฐานโปงลาง มีคณะครูและนักเรียนจากโรงเรียน แวงใหญ่วิทยาคมมาช่วยสอนทั้งสอนรำและสอนการเล่นอุปกรณ์ดนตรี ทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข นักเรียนเก่งเร็วขึ้น” (สัมภาษณ์คณะกรรมการสถานศึกษา)

“...ปัญหาของโรงเรียนเราคือเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญโดยเฉพาะการจัดกิจกรรมที่ถูกวิธี แต่หลังจากที่ได้รับการอบรมจากครูที่มีประสบการณ์ทำให้มีความมั่นใจในการจัด

กิจกรรม สังเกตจากรอบที่สามของการอบรมครูทุกคนสามารถทำกิจกรรมได้ดีโดยเฉพาะการถอดบทเรียน...” (สัมภาษณ์ ดร.เรืองยศ แวดล้อม วิทยาการ)

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการใน วันที่ 23 พฤศจิกายน 2563 เวลา 09.00 - 12.00 น. โดยมีจุดหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการดำเนินงานใน 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวบ่งชี้ ของการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข สำหรับขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยทีมแกนนำสรุปรายงานผลการสังเกตเสนอเพื่อขอความเห็น และความพึงพอใจจากผู้ร่วมวิจัย จากนั้นผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยภาพรวม สิ่งที่ทำสำเร็จ ไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น จากนั้นจัดทำเป็นเอกสาร ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขตามโครงการที่ทีมผู้วิจัยมอบหมายให้เป็นเจ้าภาพรับผิดชอบ และเตรียมนำเสนอที่ประชุมเชิงปฏิบัติการต่อไป

2) ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มเสนอรายงานที่แต่ละกลุ่มได้สรุปในขั้นสังเคราะห์ความรู้ ให้ที่ประชุมพิจารณา และรับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ทราบถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ ทำไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยผู้รายงานเรียงลำดับเริ่มจากทีมที่ 1 รายงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ทีมที่ 2 รายงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และทีมที่ 3 รายงานโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการในวงรอบที่ 1

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการ สถานศึกษา พอเพียง	1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศรร. 2. ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ 3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ บูรณาการกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการ กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. กิจกรรม PLC 6. การจัดกิจกรรมนักเรียน 7. การนำเสนอผลงานทั้งภายในและ ภายนอกสถานศึกษา 8) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงคณะกรรมการ สถานศึกษา 9) สร้างการรับรู้และส่งเสริมการมีส่วน ร่วมในกิจกรรม หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ของคณะกรรมการสถานศึกษา	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	-ที่ประชุม รับรองว่า สำเร็จตาม เป้าหมาย -พัฒนา นักเรียนโดย ส่งเสริมการ คิด และการ แสดงออก
โครงการพัฒนา อาคารสถานที่	1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 2. จัดทำแผนงาน /โครงการ 3. ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ - ปรับปรุงสวนหย่อมด้านหน้าบริเวณ ด้านหน้าประตูทางเข้าโรงเรียน - ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคาร สำนักงาน -ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคาร คุณธรรม	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	-ที่ประชุม รับรองว่า สำเร็จตาม เป้าหมาย

ตารางที่ 26 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการในวงรอบที่ 1 (ต่อ)

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
	- ป้ายนิเทศศาสตร์พระราชาบริเวณ โรงเรียน 4. ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ - ปรับปรุงห้องสมุด - ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติ พ่อหลวงรัชกาลที่ 9 5. จัดทำฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน 6. จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ประจำฐาน	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓ ✓ ✓	
โครงการสร้าง ความร่วมมือภาคี เครือข่าย สถานศึกษา พอเพียง	1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 2. จัดทำแผนงาน /โครงการ 3. ประสานหน่วยงานทั้งภายในและ ภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) 4. ลงนามความร่วมมือ 5. ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำ กิจกรรม 6. จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนา สถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษา พอเพียง	✓ ✓ ✓ ✓ ✓	✓	-ที่ประชุม รับรองว่า สำเร็จตาม เป้าหมาย

จากตารางที่ 26 ผลการสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการในวงรอบที่ 1 พบว่า มีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการทั้ง 3 โครงการสำเร็จบรรลุเป้าหมายบางกิจกรรม ดังนี้

โครงการสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมที่บรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ศึกษาครูงานโรงเรียนต้นแบบคือโรงเรียนหนองเรือวิทยา กิจกรรม PLC การจัดกิจกรรมนักเรียนที่บูรณาการเนื้อหา และกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมแนะแนว การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา **ที่ยังไม่บรรลุ ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา**

โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมที่บรรลุผลสำเร็จดังนี้ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงาน/โครงการ ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ จัดทำฐานการเรียนรู้จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ **ที่ยังไม่บรรลุ ประกอบด้วย ปรับปรุงห้องสมุด ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9 กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐานการเรียนรู้**

โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมที่บรรลุผลด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงาน/โครงการ ประสานหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอก เพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) ลงนามความร่วมมือทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำกิจกรรม **ที่ยังไม่บรรลุ ประกอบด้วย จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง**

3) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและสรุปผล กล่าวโดยสรุป จากการดำเนินงานโครงการ 3 โครงการ 25 กิจกรรม ทุกกิจกรรมประสบผลสำเร็จ แต่มีบางกิจกรรมที่ยังต้องปรับปรุงให้ดีขึ้น โครงการสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จเกือบทุกกิจกรรม โดยมีกิจกรรมที่ต้องพัฒนา ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จทุกกิจกรรม โดยมีกิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมประกอบด้วย ปรับปรุงห้องสมุด ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9 กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐานการเรียนรู้ โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จทุกกิจกรรม โดยมีกิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมประกอบด้วย กิจกรรมขยายผล การพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง



ภาพที่ 53 ร่วมสรุปและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมในฐานการเรียนรู้

วงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re- Planning) จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 15 ธันวาคม 2563 เวลา 09.00 - 12.00 น. มีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดบทเรียน ศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงาน และจัดทำแผนปฏิบัติงานใหม่ ซึ่งขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา ปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมใหม่ และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยผู้วิจัยและผู้ร่วม วิจัยได้ร่วมกันทบทวนผลการปฏิบัติงานทั้งหมดที่ผ่านมา และร่วมกันวางแผนใหม่ในกิจกรรมของโครงการที่ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จากนั้นก็นำสู่การปฏิบัติ โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยทั้งหมด ดำเนินกิจกรรมตามที่วางแผนใหม่ไว้ เช่น ร่วมกันวิเคราะห์ วิพากษ์ ผลการดำเนินงานทั้งกรณีรายประเด็นปัญหาและโดยภาพรวม ร่วมกันกำหนดประเด็นปัญหาเพื่อการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนาในรอบที่สอง โดยเป็นประเด็นปัญหาที่ต้องการดำเนินงานต่อเนื่อง และแต่ละทีมร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการในประเด็นปัญหาที่เลือก เน้นการใช้หลักการบูรณาการ เพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนา โดยให้มีการกำหนดสภาพปัจจุบันของปัญหา สภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้น แนวทางการดำเนินงานเชิงบูรณาการเพื่อการแก้ปัญหา กำหนดการดำเนินกิจกรรมตาม ช่วงเวลาต่าง ๆ ทรัพยากรที่จะใช้ และอื่น ๆ สำหรับวงรอบที่สองเสร็จแล้ว มีการนำเสนอเพื่อร่วมกันวิพากษ์ ปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำมารวบรวม มีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

1) ขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้มีการรายงานผลการดำเนินงานวิจัยในวงจรที่ 1 ขั้นที่ 1 ถึงขั้นที่ 5 ให้กับผู้ร่วมวิจัยทราบก่อนการนำเสนอรายงาน ผู้วิจัยได้เชิญผู้ร่วมวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้ตัวแทนของแต่ละทีมนำเสนอผลการดำเนินงานโครงการ ร่วมกันวิเคราะห์และประเมินการดำเนินกิจกรรมในทั้ง 3 โครงการ ดังตารางที่ 26 ซึ่งพบว่า กิจกรรมการดำเนินงานส่วนใหญ่บรรลุตามเป้าหมาย มีกิจกรรม 8 กิจกรรมที่ยังดำเนินการไม่สำเร็จ

2) ขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นนี้มุ่งหวังให้ผู้ร่วมวิจัยได้วิเคราะห์ และวิพากษ์การดำเนินงานที่ผ่านมาในขั้นตอนที่ 1 – 5 เพื่อนำไปสู่การประเมินปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือพัฒนาจากตารางข้างต้น พบว่า โครงการสถานศึกษาพอเพียงผู้ร่วมวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่า กิจกรรมที่ยังไม่สำเร็จตามที่คาดหวังซึ่งยังต้องพัฒนา ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา กิจกรรมที่ไม่สำเร็จนั้นเกิดจากครูยังติดรูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้แบบเดิมที่ขาดการบูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่วนการนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอก เป็นกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์นักเรียน ซึ่งอาจเกิดจากการสอนแบบเดิมไม่ได้เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการแสดงออกของนักเรียน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องให้นักเรียนทำกิจกรรมบ่อย ๆ ภายใต้การส่งเสริมของครูผู้ดูแลกิจกรรม โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ กิจกรรมที่ยังไม่สำเร็จตามที่คาดหวังซึ่งยังต้องพัฒนา ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำฐานการเรียนรู้ จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ที่ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญคือ กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ และโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมที่ยังไม่สำเร็จตามที่คาดหวังซึ่งยังต้องพัฒนา ประกอบด้วย กิจกรรมการจัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ยังไม่ประสบผลสำเร็จ

3) ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ขั้นนี้มุ่งหวังให้ผู้ร่วมวิจัยประเมินหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นคิดว่ามาจากสาเหตุใด เกี่ยวข้องกับอะไร และจัดลำดับความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น และต้องการแก้ไข ซึ่งผู้ร่วมวิจัยและผู้วิจัยมีความเห็นให้นำกิจกรรมมาดำเนินการต่อในวงจรที่ 2 ในทุกกิจกรรม โดยให้เน้นกิจกรรมที่ต้องพัฒนาประกอบด้วย

- **โครงการสถานศึกษาพอเพียง** กิจกรรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา
- **โครงการพัฒนาอาคารสถานที่** กิจกรรมการจัดทำฐานการเรียนรู้ จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ที่ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญคือ กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้

- **โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง** กิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมคือ กิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง

4) ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรมใหม่ ซึ่งมุ่งหวังเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 2 มีการดำเนินการทั้ง 3 โครงการ โดยเน้นกิจกรรมที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติมประกอบด้วย

กิจกรรมออกแบบการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมอบหมายให้วิชาการสายชั้นคอยเป็นพี่เลี้ยงให้คำแนะนำ และจัดให้มีกระบวนการนิเทศในชั้นเรียน กิจกรรมการนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอก เป็นกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ของนักเรียน โดยจัดกิจกรรม สร้างโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมบ่อย ๆ ภายใต้การส่งเสริมของครูผู้ดูแลกิจกรรม และกิจกรรมการจัดทำฐานการเรียนรู้ จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ที่ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญคือ กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ โดยการสร้างทีมครูแกนนำคอยให้การชี้แนะ และช่วยเหลือการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแต่ละฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน ในขั้นนี้ได้เชิญทีมคณะวิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา จำนวน 6 ท่าน นำโดย ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่เป็นภาคีเครือข่ายมาอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาทักษะการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ ให้กับผู้ร่วมวิจัย ก่อนวางแผนและปฏิบัติในวงรอบที่ 2

5) ขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล โดยผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยถอดบทเรียนการทบทวนการดำเนินกิจกรรมตามภาระงานที่ผ่านมาว่ามีอะไรที่จะต้องดำเนินการพัฒนาต่อไป เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายที่วางเอาไว้



ภาพที่ 54 การประชุมวางแผนการดำเนินงานกิจกรรมในวงรอบที่ 2

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) โดยแต่ละทีมนำกิจกรรมโครงการสู่การปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำไปปฏิบัติในระหว่างเดือน มกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล ซึ่งในขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ 2) ขั้นตอนปฏิบัติการ และ 3) ขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยได้ปฏิบัติตามแผนที่จัดทำขึ้นในขั้นตอนที่ 6 และมีการดำเนินงานเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 3 ดังนี้

1) ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ในขั้นนี้มุ่งหวังให้มีการระบุวิธีการปฏิบัติ เพื่อให้การ

ปฏิบัติบรรลุจุดมุ่งหมายการปฏิบัติใหม่โดยใช้วิธีการระดมสมอง เพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติเพิ่มเติม ซึ่งประกอบด้วย การจัดการประชุมแบบไม่เป็นทางการ เพื่อปรึกษาหารือกันในเรื่องกิจกรรมที่จะพัฒนาสร้างข้อตกลงร่วมกัน และการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อสู่การบรรลุเป้าหมาย

2) ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม ขั้นนี้มุ่งหวังให้ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ได้วางแผนไว้ ในขั้นตอนที่ 6 ซึ่งจะเป็นการปฏิบัติงานตามโครงการ/กิจกรรมเดิม และเพิ่มเติมในกิจกรรมที่ยังเห็นว่ายังไม่บรรลุเป้าหมาย และเป็นพอใจ อันได้แก่

กิจกรรมที่ 2.1 กิจกรรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมอบหมายให้วิชาการสายชั้นคอยเป็นที่เลี้ยงให้คำแนะนำ มีการนำแผนการเรียนรู้ที่ออกแบบได้ดีมาเป็นแบบอย่างให้คณะครูได้เรียนรู้และจัดให้มีกระบวนการนิเทศในชั้นเรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

กิจกรรมที่ 2.2 กิจกรรมการนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกเป็นกิจกรรมนักเรียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำ และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ของนักเรียน โดยจัดกิจกรรมสร้างโอกาสให้นักเรียนทำกิจกรรมบ่อย ๆ ภายใต้การส่งเสริมของครูผู้ดูแลกิจกรรม กิจกรรมการจัดทำฐานการเรียนรู้ โดยการนำเสนอกิจกรรมในภาคเช้าก่อนเข้าเรียนทุกวัน วันละฐานการเรียนรู้ นอกเหนือจากที่นำเสนอภายในฐานการเรียนรู้ปกติ

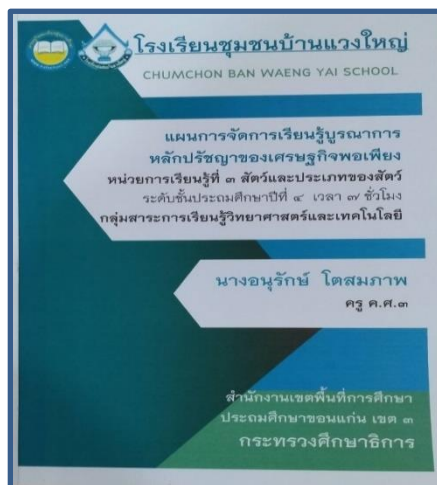
กิจกรรมที่ 2.3 ทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ที่ยังขาดองค์ประกอบที่สำคัญคือ กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ โดยการสร้างทีมครูแกนนำคอยให้การชี้แนะและช่วยเหลือการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในแต่ละฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน โดยได้รับความอนุเคราะห์วิทยากรจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา มาเป็นที่เลี้ยงคอยแนะนำจนสำเร็จ ทุกฐานการเรียนรู้ มีคู่มือประจำฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ ผังโครงสร้างการบริหารในฐานการเรียนรู้ และการถอดบทเรียน

กิจกรรมที่ 2.4 ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคารคุณธรรม ปรับปรุงห้องสมุด ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติ และจัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐาน ตามคำแนะนำของผู้นิเทศ เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1

กิจกรรมที่ 2.5 จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่น ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงเป็นกิจกรรมต่อเนื่องจากวงรอบที่ 1

3) เป็นขั้นตอนการประเมินและสรุปผลเป็นกระบวนการประเมินและสรุปผลการนิเทศวงรอบที่ 2 ในขั้นตอนของการปฏิบัติขั้นนี้ก็มีวิธีปฏิบัติเหมือนในวงรอบที่ 1 ซึ่งใน การปฏิบัติจะแบ่งออกเป็น 3 ทีม โดยแต่ละทีมจะมีกิจกรรม และปฏิทินในการปฏิบัติที่แตกต่างกันตามโครงการที่ได้รับมอบหมายซึ่งกิจกรรมบางอย่างที่ปฏิบัติในวงรอบที่ 1 แล้วอาจไม่ได้ปฏิบัติในวงรอบที่ 2 เช่น การ

อบรมเชิงปฏิบัติการที่เป็นการให้ความรู้ การไปศึกษาดูงาน การปรับปรุงห้องปฏิบัติการที่ดำเนินการเสร็จแล้ว หรือการลงนามความร่วมมือ โดยในแต่ละทีมจะมีคณะกรรมการประเมิน 3 ท่าน ประเมินผลการปฏิบัติและสรุปผลการปฏิบัติ เพื่อกำหนดประเด็นว่ามีกิจกรรมใดประสบผลสำเร็จ กิจกรรมใดไม่ประสบผลสำเร็จ สภาพปัญหาอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำเสนอในกระบวนการสังเกตผลใหม่ต่อไป



ภาพที่ 55 คู่มือการจัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 9 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 - 12.00 น. เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวัง และที่ไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงาน ว่าได้องค์ความรู้ใหม่ ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนา ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยแต่ที่ทีมงานโครงการจัดประชุม ปรีกษาหารือแนวปฏิบัติ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการสังเกตผลใหม่ และมอบให้ทีมแกนนำจำนวน 9 คน ดำเนินการสังเกตผลตามแนวทางเช่นเดียวกับขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล ได้แก่วางร่วมกันประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง และร่วมกันตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรมหรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาว่าประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด เป็นไปตามเกณฑ์หรือไม่ มีผลจากการสังเกตตามขั้นตอนดังนี้

โครงการที่ 1 โครงการสถานศึกษาพอเพียง

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการ ในวงรอบที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วง เดือน มกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 ทีมที่ 1 ดำเนินการสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรม ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา และการพัฒนาฐานการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือตรวจสอบคือแบบประเมินโครงการ แบบบันทึกสนาม และรายงานการประชุมที่ผู้ร่วมวิจัยใช้ในการวิจัย จากนั้นนำมาประมวลสรุปผลการสังเกตระหว่างการดำเนินงาน โดยประชุมเฉพาะทีมผู้สังเกตผล ปรากฏผลดังนี้ โครงการสถานศึกษาพอเพียงในส่วนกิจกรรมด้านผู้บริหารและด้านครู มีการดำเนินงานต่อเนื่องมาจากวงจรที่ 1 โดยเน้นกิจกรรมการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดตั้งทีมแกนนำเพื่อให้ข้อเสนอแนะ และให้ความช่วยเหลือครูตามสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย นางจิรพา บุญประกอบ สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นางนิพาพรรณ พันธ์พิบูลย์ สาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ นางรัตติยาภรณ์ คำแคน สาระการเรียนรู้ภาษาไทย นายสุทธิสวัสดิ์ สุทธิดี สาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ นางอนุรักษ์ โตสมภาพ สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา เขียววิทยากรมาให้ความรู้เพิ่มเติมที่โรงเรียน ได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างดีจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา โดยเน้นการออกแบบการเรียนรู้ เขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อม

การถอดบทเรียน มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในหน่วย การเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ นักเรียนได้เรียนรู้และถอดบทเรียน พร้อมการนำเสนอผลงาน หรือกิจกรรม โรงเรียนจัดกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การดำเนินชีวิต เช่น กิจกรรมส่งเสริมการออม กิจกรรมการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา เป็นต้น ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้คณะกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ประชาสัมพันธ์กิจกรรมให้คณะกรรมการทราบพร้อมทั้งแต่งตั้งให้เป็นวิทยากร ในฐานการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาฐานการเรียนรู้ มีการจัดทำฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ โดยแต่ละฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ คณะกรรมการประจำฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมผลงานนักเรียนในแต่ละฐานการเรียนรู้

2) ผลการสังเกต เมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วง เดือน มกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 ทีมที่สังเกตทีมที่ 1 พบว่า ครบทุกกิจกรรมตามแผนงาน โครงการที่วางเอาไว้ จากเดิมที่มีปัญหา และอุปสรรค คือ การจัดทำฐานการเรียนรู้ใน 3 ฐาน ประกอบด้วย ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานอ่านตามรอยพ่อ และฐาน STEM ที่อยู่ชั้นล่างของอาคารสำนักงาน มีภาวะน้ำท่วมขัง สามารถดำเนินการ ณ ที่ตั้งเดิมได้ตามปกติ นอกจากนั้นการดำเนินการเป็นไปอย่างปกติตามแผนงาน การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้ เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ ดังมีผลการประเมินดังนี้

ด้านผู้บริหาร

ตัวชี้วัดที่ 1 ผู้บริหารนิเทศคณะครูเกี่ยวกับองค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ ความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร สถานศึกษา ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 ผู้บริหารขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ ภายนอกสถานศึกษา ชุมชนและสถานศึกษาอื่น ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 5 ผู้บริหารสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ระดับความเหมาะสม คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านผู้บริหาร พบว่าระดับ คุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ 4.80 ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 56 กิจกรรมการนิเทศครู และกิจกรรมPLC

ด้านครู

ตัวชี้วัดที่ 1 ครูศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 ครูปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการออกแบบและจัด กิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 ครูร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาผ่านกิจกรรม PLC ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 ครูนำบทเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ถอดบทเรียน จัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 7 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่าง ต่อเนื่อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 8 ครูขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านครู พบว่า ระดับ คุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มาก หรือ “4.50” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 57 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ด้านผู้เรียน

ตัวชี้วัดที่ 1 นักเรียนแกนนำได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 นักเรียนแกนนำเรียนรู้ เห็นคุณค่า ศรัทธาและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 นักเรียนแกนนำร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 นักเรียนแกนนำน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 นักเรียนแกนนำร่วมจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 3 ด้านนักเรียน พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.83” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 58 นักเรียนแกนนำขับเคลื่อนกิจกรรมสู่สถานศึกษาอื่นเพื่อขยายผล

ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา

ตัวชี้วัดที่ 1 คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 3 คณะกรรมการสถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มาก “4”

ตัวชี้วัดที่ 4 คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริมการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอก พบว่า คุณภาพอยู่ในระดับ มากที่สุด “5”

ผลการประเมินตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ตัวชี้วัดที่ 4 ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.60” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 59 คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมและเป็นวิทยากรฐานการเรียนรู้

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้างและเป็นแบบปลายเปิด สังเกต ร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัว บ่งชี้ พบว่า โรงเรียนจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และการนำมา ประยุกต์ หรือบูรณาการของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งทางด้านการบริหาร กระบวนการ จัดการเรียนการสอน การนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต มีครูแกนนำที่สามารถเป็นแบบอย่าง และเป็นพี่เลี้ยงให้กับเพื่อนครูในการจัดกิจกรรมการเรียน คือ นางจิรพา บุญประกอบ นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ นางรัตติยาภรณ์ เค้าแคน นางอนรรักษ์ โตสมภาพ และนางสาวณัฐธิดา มะโพธิ์ศรี นักเรียน แกนนำกล้าแสดงออก มีความเป็นผู้นำเป็นแกนนำในการขยายผลภายในและภายนอกสถานศึกษา

“...การพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ก็ไม่ยากอย่างที่คิด มีกิจกรรมเพิ่มเติมจากที่เรา ดำเนินการสถานศึกษาพอเพียงไม่มากเท่าไรเลย เพิ่มในเรื่องการพัฒนาฐานการเรียน การขยายผล และการทำ MOU...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...การจัดการเรียนการสอน และการถอดบทเรียน ทำให้การสอนสนุก ผู้เรียนมีส่วนร่วม และเข้าใจในเนื้อหาอย่างลึกซึ้ง ฝึกให้นักเรียนคิดอย่างมีเหตุผล มีกระบวนการทำงานอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...การจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจะยากใน ขั้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ครูต้องวิเคราะห์เนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายที่ จะให้เกิดกับผู้เรียน พวกเราช่วยกันหาทางออกผ่านกระบวนการ PLC คณะครูทุกคนเรียนรู้ กระบวนการทำงาน การจัดการเรียนการสอนร่วมกัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสนุก นอกจากนี้ จะให้ผู้เรียนมีความรู้แล้วต้องฝึกการให้เหตุผล และรู้จักวางแผนการทำงานอย่างเป็นลำดับขั้นตอน และมองเห็นซึ่งผลที่เกิดขึ้นจากการทำงานนั้นๆ นักเรียนกล้าแสดงออกและได้ทำกิจกรรมอย่าง หลากหลาย...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...การเรียนสนุกครับได้ทำกิจกรรมที่หลากหลายและได้ร่วมมือกันทำงาน มีการแบ่งงานกัน ทำเวลาเข้ากลุ่ม แล้วคอยเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของสมาชิกเพื่อจะได้เรียนรู้และทำกิจกรรมอย่างทั่วถึง และมีโอกาสแบ่งปันความรู้กับเพื่อนต่างโรงเรียนด้วยครับ...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“....ศูนย์การเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาในเรื่องทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และการฝึก เป็นผู้นำผู้ตาม ตอนแรกขาดการวางแผนงานร่วมกัน เมื่อได้วางแผนงานร่วมกันเราพร้อมสนับสนุน กิจกรรม ผมในฐานะคณะกรรมการสถานศึกษาให้การสนับสนุนเต็มที่....” (คณะกรรมการสถานศึกษา, ผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)



ภาพที่ 60 กิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการ ถอดบทเรียนและพัฒนาทักษะชีวิตจากฐานการเรียนรู้
โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการในวงรอบที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ

1.1) ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วง เดือนมกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 ทีมที่ 2 ดำเนินสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ใช้แบบประเมินโครงการ บันทึกสนาม และแบบรายงานผลการประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการประเมินระหว่างการทำงาน ปรากฏว่า โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมในการดำเนินการประกอบด้วย 1) การปรับภูมิทัศน์ภายในบริเวณโรงเรียน บริเวณประตูทางเข้าโรงเรียน สวนหย่อมด้านหน้าอาคารสำนักงาน และสวนหย่อมด้านหน้าอาคารอนุบาล จากการสังเกตพบว่า คณะครูผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียนร่วมกันดำเนินการ ปรากฏว่ายังเหลือสวนหย่อมด้านหน้าอาคารคุณธรรมยังไม่เสร็จเพราะต้องปรับถมดินก่อน 2) การปรับปรุงห้องปฏิบัติการในโรงเรียน ประกอบด้วย ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ และห้องเฉลิมพระเกียรติรัชการที่ 9 เสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ จากการสังเกตพบว่า การปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ที่เป็นห้องปฏิบัติการส่วนใหญ่จะเป็นการจัดหาครุภัณฑ์ สื่อ และอุปกรณ์ที่จำเป็นของแต่ละห้องปฏิบัติการที่จะใช้ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งได้ไม่ครบตามความต้องการเพราะส่วนใหญ่มีราคาที่สูง จึงวางแผนการจัดซื้อที่เหลือในปีถัดไป 3) การพัฒนาฐานการเรียนรู้ มีทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วย ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ ฐานคุณธรรม ฐานวงดนตรีพื้นเมืองวงเทพีศรีแวงใหญ่ ฐานรีไซเคิลสร้างสรรค์ ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานเสริมสวยเสริมหล่อ ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฐานอ่านตามรอยพ่อและ ฐานSTEM ทุกฐานการเรียนรู้มีเอกสารของแต่ละฐานการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือประจำฐาน โครงสร้าง

คณะกรรมการฐาน กำหนดการสอน แผนการสอน กิจกรรม มีแผนผังแสดงฐานการเรียนรู้ภายใน บริเวณโรงเรียน และมีการนำเสนอผลการดำเนินกิจกรรมของฐานการเรียนรู้ ขยายผลภายในโรงเรียน และภายนอก มีกำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้ครบถ้วน

1.2) ผลการสังเกต เมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ ดำเนินการ ช่วง เดือน มกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 ทีมที่สังเกตทีมที่ 2 พบว่า การดำเนินงานครบทุก กิจกรรมตามแผนงานโครงการที่วางเอาไว้ ผลจากการสังเกตของทีมที่ 2 พบว่า ภูมิทัศน์ภายใน โรงเรียนสะอาด ร่มรื่น สวยงาม มีส่วนหย่อม มีไม้ดอกไม้ประดับ ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ มีความพร้อม ต่อการจัดการเรียนรู้ การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ทำได้เพียงบางส่วน ค่อยวางแผนดำเนินงานตาม งบประมาณต่อไป เพราะงบประมาณมีจำกัด และส่งเสริมการใช้สื่อการสอนที่ผลิตเอง หรือใช้ของที่มีในท้องถิ่น ส่วนฐานการเรียนรู้ มีองค์ประกอบของฐานการเรียนรู้ครบทุกฐานทั้ง คู่มือการจัดกิจกรรม ประจำฐาน โครงสร้างคณะกรรมการ ทะเบียนสมาชิก กำหนดการสอน แผนการสอน สื่อการสอน และมีแผนผังแสดงที่ตั้งของศูนย์การเรียนรู้ ทุกกิจกรรมได้รับการนิเทศ ติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมิน คุณภาพ ดังมีผลการประเมินดังนี้

ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และการจัดการ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการ งบประมาณผู้รับผิดชอบในการพัฒนาอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาสร้างศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาทำแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 ครูและนักเรียนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อ การเรียนรู้ พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 6 ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษาพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 1 ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.83”ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 61 สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้
แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอย่างพอเพียง

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างอุปนิสัยอย่างพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาจัดหาวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ประจำทุกฐานการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 บุคลากรของสถานศึกษาเป็นวิทยากรประจำฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 6 สถานศึกษาประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ตัวชี้วัดที่ 7 สถานศึกษาพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอย่างพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ ภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.71” ผ่านเกณฑ์

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้าง และเป็นแบบปลายเปิด สังเกตร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัวบ่งชี้ พบว่า โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมในการดำเนินโครงการ ประกอบด้วย การปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน พบว่า มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในโรงเรียน ทำให้โรงเรียน

มีภูมิทัศน์ที่สะอาดร่มรื่น สวยงาม การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้มีความพร้อมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมการปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องคณิตศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องวิทยาศาสตร์ กิจกรรมปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา กิจกรรมปรับปรุงห้องสมุด ซึ่งมีการดำเนินทุกกิจกรรม แม้ว่าจะได้ปรับปรุงบางส่วนตามงบประมาณที่มีขีดจำกัดแต่ก็วางแผนการปรับปรุงตามความจำเป็น ส่วนการจัดทำฐานการเรียนรู้ ซึ่งทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละฐานมีอุปกรณ์เอกสารครบ พร้อมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเป็นแหล่งเรียนรู้

“...การพัฒนาห้องปฏิบัติการต่างๆ ปัญหาที่พบคือ เรื่องของวัสดุครุภัณฑ์ที่มีราคาสูง โรงเรียนแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้วัสดุและอุปกรณ์ที่มีความจำเป็นเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนก่อนโดยการเรียงลำดับความสำคัญ จำเป็น ระดมทรัพยากรจากผู้ปกครองและชุมชน อีกทั้งใช้ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ทำให้มีห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อม บริเวณโรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาดร่มรื่นสวยงามที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกคน ...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกร่วม)

“...พวกผมตั้งใจที่มีสวนหย่อมหลายแห่งในโรงเรียน ซึ่งนอกจากจะทำให้โรงเรียนเราสวยงามแล้ว สวนหย่อมยังมีป้ายนิเทศให้ความรู้อีกด้วย ซึ่งนักเรียนจะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบสวนหย่อมในแต่ละที่ ซึ่งมีการประกวดสวนสวยด้วยมือเราด้วย ทำให้โรงเรียนของเราสวยงามครับ...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึกร่วม)

“...โรงเรียนเราได้พัฒนาฐานการเรียนรู้ทั้งหมด 9 ฐานการเรียนรู้ ที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน ปัญหาที่พบคือ ครูประจำฐานไม่เพียงพอในขณะทำกิจกรรม ซึ่งพวกเราก็แก้ปัญหาโดยกระบวนการ PLC ด้วยการพัฒนานักเรียนแกนนำให้สามารถจัดกิจกรรมได้ซึ่งปรากฏว่าได้ผลดีมาก นักเรียนสามารถดำเนินกิจกรรมได้อย่างดี อีกอย่างก็ใช้ปราชญ์ชาวบ้าน บุคลากรจากหน่วยงานอื่นมาช่วยทำกิจกรรม ทำให้การเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้สนุกสนาน และเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรภายนอกเป็นอย่างดี...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกร่วม)





ภาพที่ 62 กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฐานการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกผู้เรียนมีส่วนร่วม

โครงการที่ 3 โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

การสังเกตผลการดำเนินงานโครงการวงรอบ ที่ 2 แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ 1) ระหว่างดำเนินงานโครงการ และ 2) เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ผลการสังเกตระหว่างที่โครงการดำเนินการ ซึ่งโครงการนี้ดำเนินการช่วง เดือน มกราคม 2564 – มกราคม 2564 ทีมที่ 2 ดำเนินสังเกตการณ์ดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ใช้แบบประเมินโครงการ บันทึกสนาม และแบบรายงานผลการประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการประเมินระหว่างการทำงาน ปรากฏว่า โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมในการดำเนินงานประกอบด้วย ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัดเดียวกันพร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษานอกสังกัดหรือหน่วยงานอื่นพร้อมกำหนดแนวทางความร่วมมือ ซึ่งได้ดำเนินงานแล้วเสร็จตั้งแต่วงรอบที่ 1 ในวงรอบนี้เป็นการขอความร่วมมือ และขอความอนุเคราะห์วิทยากรผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาร่วมเป็นวิทยากรในกิจกรรมฐานการเรียนรู้ เช่น ขอความอนุเคราะห์สำนักงานเกษตรอำเภอ แวงใหญ่ขอวิทยากรอบรมการทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ ในฐานทฤษฎีใหม่ ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี โดยนายชัณติภาน ศรีไสย นักวิชาการเกษตรชำนาญการ มาเป็นวิทยากร พร้อมอนุเคราะห์อุปกรณ์ สื่อและวัสดุในการจัดทำ ฐานการเรียนรู้สถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข ขอความอนุเคราะห์ ครูแดร์ (D.A.R.E) จากสถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ ฐานการเรียนรู้คุณธรรมนิมิตพระครูพุทธัส รองเจ้าคณะอำเภอแวงใหญ่ จากวัดทรงธรรม มาเป็นวิทยากรอบรมคุณธรรมทุกเย็นวันศุกร์ เป็นต้น และร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นที่ได้ลงนามความร่วมมือ (MOU) ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุทิศ โรงเรียนบ้านถลุงเหล็ก โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง โรงเรียนบ้านหนองแดงโนนโพธิ์ประชาสรรค์ โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ โรงเรียนบ้านโสกไฟโสกเหลี่ยม โรงเรียนบ้านดอนหัน และโรงเรียนบ้านป่าแดงท่าเยี่ยม ซึ่งทุกโรงเรียนผู้บริหารมีความกระตือรือร้นที่จะเป็นแนวร่วมในการพัฒนา มีการนำนักเรียนออกขยายผลกิจกรรมฐานการเรียนรู้ในโรงเรียนเครือข่าย

ความร่วมมือ และโรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากหน่วยงานที่ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายภายนอก ดังนี้ โรงเรียนวงแหวนวิทยาคม และโรงเรียนหนองเรือวิทยา สนับสนุนครู และบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ สถานีตำรวจภูธรอำเภอวงแหวนใหญ่ โรงพยาบาลวงแหวนใหญ่ สำนักงานสาธารณสุขวงแหวนใหญ่ สนับสนุนบุคลากรในกิจกรรมฐานการเรียนรู้สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติด และอบายมุข เทศบาลตำบลวงแหวนใหญ่สนับสนุนงบประมาณ และกิจกรรมฐานการเรียนรู้ปราชญ์ชาวบ้าน สำนักงานเกษตรอำเภอวงแหวนใหญ่ และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวงแหวนใหญ่สนับสนุนบุคลากรฐานทฤษฎีใหม่เป็นต้น จากการสังเกตพบว่า หน่วยงานภายนอกส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานที่ให้ความส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงานของฐานการเรียนรู้ในสถานศึกษา และร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่น หรือการขยายผล เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การส่งเสริมสนับสนุน และการเผยแพร่กิจกรรม หรือผลงานที่จะทำให้เกิดการยอมรับอย่างแพร่หลาย

2) ผลการสังเกต เมื่อการดำเนินการโครงการสิ้นสุดลง ซึ่งโครงการนี้ ดำเนินการช่วงเดือน มกราคม 2564 – กุมภาพันธ์ 2564 ทีมที่สังเกตทีมที่ 3 พบว่า ทุกกิจกรรมตามแผนงานโครงการที่วางเอาไว้มีการดำเนินงานครบทุกกิจกรรม เมื่อการดำเนินงานโครงการสิ้นสุดลง ทุกหน่วยงานที่ร่วมลงนามความร่วมมือก็ยังคงให้ความร่วมมือเหมือนเช่นเคย ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานภายในหรือหน่วยงานภายนอก มีการส่งเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญมาร่วมกิจกรรมในฐานการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการร่วมจัดกิจกรรมจากหน่วยงานอื่นในการร่วมจัดนิทรรศการ โรงเรียนได้ร่วมนำเสนอผลงาน ที่โรงเรียนชุมชนบ้านวงแหวนใหญ่ ซึ่งเป็นเวทีที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสในการนำเสนอผลงานของฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการถอดบทเรียนการสังเกตผลการดำเนินงานในครั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือ คือ บันทึกสนาม ผลงาน ภาพถ่าย แบบประเมินคุณภาพ ดังมีผลการประเมินดังนี้

ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษารับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาจัดกิจกรรมรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลัก พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาเป็นแกนนำเครือข่ายขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้ออย่างน้อย 1 แห่ง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการสร้างร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.83” ผ่านเกณฑ์



ภาพที่ 63 การขยายผลการขับเคลื่อนพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)

ตัวชี้วัดที่ 1 สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานอื่น พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 2 สถานศึกษาลงนามความร่วมมือกับหน่วยงานอื่นในการร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 3 สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 4 สถานศึกษาขยายผลการขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “5”

ตัวชี้วัดที่ 5 สถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง พบว่า ระดับคุณภาพ มาก หรือ “4”

ผลการประเมินตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ตัวชี้วัดที่ 2 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) พบว่า ระดับคุณภาพอยู่ในระดับคุณภาพ มากที่สุด หรือ “4.80” ผ่านเกณฑ์

จากแบบบันทึกสนาม ที่เป็นแบบบันทึกที่มีโครงสร้างและเป็นแบบปลายเปิด สังเกตร่องรอยหลักฐานการดำเนินงาน การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการตามตัวบ่งชี้ พบว่า มีการดำเนินงานทั้ง 3 ตัวบ่งชี้ มีการดำเนินงานทั้ง 3 กิจกรรม ประกอบด้วย ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษา ในสังกัดเดียวกัน ลงนามความร่วมมือ (MOU) กับสถานศึกษาในสังกัด หรือหน่วยงานอื่น ซึ่งในแต่ละด้านคณะกรรมการได้ให้ความสนใจและสอบถามถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ส่วนกิจกรรมขยายผลสู่โรงเรียนอื่น ปรากฏว่าคณะครูผู้รับผิดชอบโครงการ และจะนำโครงการออกขยายผล ประกอบด้วย นายสุทธิสวัสดิ์ สุทธิดี นางอนุรักษ์ โตสมภาพ นางจิรพา บุญประกอบ นางรัตติยาภรณ์ เค้าแคน และนางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ ซึ่งการออกขยายผล เด็กนักเรียนส่วนใหญ่สามารถเรียนรู้ ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข และได้ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างสมดุล

“...พวกเราได้เรียนรู้เรื่องยาเสพติดทั้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ และคุณหมอจากโรงพยาบาลแวงใหญ่ ได้ทำกิจกรรมทำอาหารจากเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลแวงใหญ่ ได้ฟังนิทานจากพระครูในฐานคุณธรรม สนุกมากครับ อยากให้มีกิจกรรมแบบนี้มากกว่า 2 ครั้งต่อสัปดาห์ในฐานการเรียนรู้...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...ตอนแรกเกรงใจเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานองค์กรอื่น แต่เมื่อได้ร่วมงานแล้วรู้สึกสบายใจ ทุกท่านทุ่มเทให้กิจกรรมที่รับผิดชอบ เราคอยอำนวยความสะดวกให้ ต้องขอบคุณวิทยากรภายนอกทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือในทุกฐานการเรียนรู้และทุกกิจกรรม ...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...ตอนแรกอาจตามก็ไม่รู้ว่าจะได้ช่วยกิจกรรมอะไรเพราะเป็นเด็กนักเรียน แต่พอได้ประชุมทำความเข้าใจ และได้เริ่มกิจกรรมก็รู้สึกสนุก ได้ปลูกฝังคุณธรรม ประเพณีวัฒนธรรม และหลักพุทธศาสนาแก่ลูกๆนักเรียนตั้งแต่ยังเด็กถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ยินดีร่วมกิจกรรมต่อไปเพื่อจรโลงพระพุทธศาสนาไว้ตลอดไป สาธุ...” (พระครูพุทธัส คณะกรรมการสถานศึกษา ,ผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและสรุปผลในรอบปีที่ 2 กล่าวโดยสรุป 1) โครงการสถานศึกษาพอเพียง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.68 (ค่าเป้าหมาย) 2) โครงการพัฒนาอาคารสถานที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.77(ค่าเป้าหมาย) 4) 3) โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.81 (ค่าเป้าหมาย) 4) ผ่านเกณฑ์การประเมิน



ภาพที่ 64 การจัดกิจกรรมขยายผลสู่โรงเรียนภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re- Reflecting) จัดประชุมเชิงปฏิบัติการในวันจันทร์ที่ 15 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 น. โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยรวม การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดทำเป็นเอกสารสำหรับขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล โดยการร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข โดยทีมแกนนำเป็นผู้นำเสนอสิ่งที่ทำสำเร็จไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ทราบจุดเด่น จุดบกพร่อง และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข มีขั้นตอนดังนี้

1) ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ในขั้นตอนนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มร่วมกันสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาทั้งหมด ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข ตามโครงการที่ทีมผู้วิจัยมอบหมายให้เป็นผู้รับผิดชอบ และเตรียมนำเสนอที่ประชุมเชิงปฏิบัติการต่อไป

ตารางที่ 27 แสดงผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ

โครงการ	ความรู้ที่ได้	ปัจจัยสู่ความสำเร็จ
โครงการสถานศึกษาพอเพียง	<ol style="list-style-type: none"> 1. หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. การจัดกิจกรรมนักเรียนที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 6. สร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา 7. การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต 	<ol style="list-style-type: none"> 1. การทำงานแบบมีส่วนร่วม 2. การเรียนรู้ร่วมกัน 3. การจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4. การส่งเสริมให้นักเรียนกล้าคิด กล้าทำ และนำเสนอเป็น 5. การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร คณะครู นักเรียนคณะกรรมการสถานศึกษาและบุคคลภายนอก
โครงการพัฒนาอาคารสถานที่	<ol style="list-style-type: none"> 1. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียน 2. การพัฒนาฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียน 3. องค์ประกอบของฐานการเรียนรู้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. แหล่งเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการ 2. ฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน 3. การเรียนในฐานการเรียนรู้เน้นการลงมือปฏิบัติ
โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง	<ol style="list-style-type: none"> 1. การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือ 2. การจัดทำข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) 3. กิจกรรมการขยายผล 	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีหน่วยงานที่หลากหลายร่วมมือกัน 2. ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรร่วมกัน

จากตารางที่ 27 แสดงผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานโครงการ พบว่าการดำเนินงานโครงการทั้ง 3 โครงการบรรลุตามเป้าหมายที่วางเอาไว้

2) ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน ในขั้นนี้มุ่งหวังให้แต่ละกลุ่มเสนอรายงานที่แต่ละกลุ่มได้สรุปในขั้นสังเคราะห์ความรู้ ให้ที่ประชุมพิจารณา และรับรองว่าสำเร็จจริงหรือไม่ทราบถึงสิ่งที่ทำสำเร็จ ทำไม่สำเร็จ สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น โดยผู้รายงานเรียงลำดับเริ่มจากทีมที่ 1 รายงานโครงการสถานศึกษาพอเพียง ทีมที่ 2 รายงานโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และทีมที่ 3 รายงานโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในวงรอบที่ 2

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการ สถานศึกษา พอเพียง	1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	✓		-ที่ประชุม รับรองว่า สำเร็จตาม เป้าหมาย
	2. ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ	✓		
	3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	✓		-พัฒนา นักเรียนโดย ส่งเสริมการ คิด และการ แสดงออก
	4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	✓		
	5. กิจกรรม PLC	✓		
	6. การจัดกิจกรรมนักเรียน	✓		
	7. การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาของนักเรียน	✓		
	8) อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคณะกรรมการสถานศึกษา	✓		
	9) สร้างการรับรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา	✓		

ตารางที่ 28 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในวงรอบที่ 2 (ต่อ)

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการสร้าง ความร่วมมือภาคี เครือข่าย สถานศึกษา พอเพียง	1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 2. จัดทำแผนงาน /โครงการ 3. ประสานหน่วยงานทั้งภายใน และ ภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) 4. ลงนามความร่วมมือ 5. ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำ กิจกรรม 6. จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนา สถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษา พอเพียง	✓ ✓ ✓ ✓ ✓ ✓		-ที่ประชุม รับรองว่า สำเร็จตาม เป้าหมาย

จากตารางที่ 28 จากการสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการในวงรอบที่ 2 พบว่า มีการดำเนินกิจกรรมงานโครงการทั้ง 3 โครงการมีการปฏิบัติทุกกิจกรรมและบรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรม ดังนี้

3) ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและสรุปผล กล่าวโดยสรุป จากการดำเนินงานทั้ง 3 โครงการทุกกิจกรรมประสบผลสำเร็จ ดังนี้

1) โครงการสถานศึกษาพอเพียงประสบผลสำเร็จทุกกิจกรรม ประกอบด้วยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (แผนบูรณาการ) การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม PLC การจัดกิจกรรมนักเรียนที่บูรณาการเนื้อหากิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งกิจกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี กิจกรรมแนะแนว การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา การอบรมให้ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคณะกรรมการสถานศึกษาพร้อมสร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา

2) โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จทุกกิจกรรม ประกอบด้วย

แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนงาน/โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการ จัดทำฐานการเรียนรู้ จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ ปรับปรุงห้องสมุด ปรับปรุงห้องเรียน เฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชกาลที่ 9 กำหนดการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐาน การเรียนรู้

3) โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง กิจกรรมที่ประสบผลสำเร็จทุกกิจกรรม ประกอบด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงาน/โครงการ ประสานหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) ลงนามความร่วมมือ ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำกิจกรรม และจัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็ นสถานศึกษาพอเพียง

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) มีสองระยะ คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน ในวันศุกร์ที่ 19 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 - 12.00 น. เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9 และระยะที่ 2 จัดประชุมเชิงวิชาการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ 1 วัน ในวันจันทร์ที่ 29 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 - 12.30 น. โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการวิจัยใน ขั้นตอนที่ 1-9 และหาข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลง การเรียนรู้จากการปฏิบัติ และองค์ความรู้จากการปฏิบัติ โดยมีกิจกรรมดำเนินการในขั้นตอนนี้ คือ การประชุมเชิงวิชาการ การจัดนิทรรศการ การฉายวิดีโอทัศน์ การแสดงของนักเรียนและผู้ปกครอง และ ชุมชน การนำเสนอการดำเนินงานวิจัย 2 วงรอบ 10 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยกำหนดให้มี กิจกรรมการเตรียมการการวางแผนการปฏิบัติการสังเกตการสะท้อนผล และการสรุปผลเพื่อให้การ ดำเนินการวิจัยเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ถูกต้อง ประกอบด้วยประเด็นสำคัญคือ ผลจากการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ความรู้จากการปฏิบัติและผลที่เกิดจากการปฏิบัติ สรุปได้ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนา

ผลจากการพัฒนาสถานพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ แบบมีส่วนร่วม หลังจากกระบวนการวิจัยได้เสร็จสิ้นลง ผู้วิจัยได้จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการวิจัยใน ขั้นตอนที่ 1-9 และหาข้อสรุประหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย ได้ ข้อสรุปที่เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มีผลการปฏิบัติที่เกิดขึ้น ดังนี้

1.1) การเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปตามคาดหวัง ผลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในประเด็นสภาพที่คาดหวังของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ คือมีความมุ่งหวังที่จะผ่านการประเมิน เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ทีมผู้วิจัยจึงได้จัดทำ

โครงการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาใน 3 ด้านตามกรอบการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร มี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยโครงการสถานศึกษาพอเพียง 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ มี 2 องค์ประกอบ คือ อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งพัฒนาโดยโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ และ 3) ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก มี 2 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัด และ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) พัฒนาโดยโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยใช้โครงการสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมในการดำเนินการ 9 กิจกรรม ประกอบด้วย จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม PLC การจัดกิจกรรมนักเรียน การนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาของนักเรียน การอบรมให้ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่คณะกรรมการสถานศึกษา และการสร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา การดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังไว้ ที่ ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.80” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาโดยใช้โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ มีกิจกรรมในการดำเนินการ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงาน /โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ จัดทำฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน และจัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ ประจําฐาน การดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมายหรือสภาพที่คาดหวังไว้ ที่ ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.70” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานภายนอก พัฒนาโดยใช้โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมใน

การดำเนินการ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ จัดทำแผนงาน /โครงการ ประสานหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) ลงนามความร่วมมือ ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำกิจกรรม และจัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็น สถานศึกษาพอเพียง 2 แห่ง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมาย หรือสภาพที่คาดหวังไว้ที่ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลแล้วมีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.60” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

1.2) ผลการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับองค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงทั้ง 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ปรากฏผลดังนี้

1.2.1) ผลที่เกิดกับนักเรียน ก่อนดำเนินการวิจัย โรงเรียนประสบปัญหา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำในทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ ขาดทักษะกระบวนการคิด นักเรียนไม่กล้าแสดงออก ไม่มีภาวะผู้นำ มีพฤติกรรมบางอย่างที่ไม่ เหมาะสมใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ขาดระเบียบวินัย หลังจากนักเรียนได้เข้าร่วมกิจกรรม พบว่า นักเรียน มีพฤติกรรมดีขึ้นในหลาย ๆ ด้าน อาทิเช่น มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียน ช่วยงานครูหรือชุมชน มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา รู้จักแยกแยะมีเหตุผล รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีพัฒนาการที่ดีขึ้น เห็นได้จากผลการสอบ O-Net ปีการศึกษา 2563 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปรากฏว่า มีค่าเฉลี่ยสูงขึ้น ปีการศึกษา 2562 เฉลี่ยรวม 35.91 ปี การศึกษา 2563 เฉลี่ยรวม 42.36 เพิ่มขึ้น ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศที่มีค่า เฉลี่ย 42.13 นักเรียนแกนนำมีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติตนจนเห็นผล เห็นคุณค่า และเกิดศรัทธา มีอุปนิสัยพอเพียง มีความเสียสละ มีความรับผิดชอบ มีความมุ่งมั่นขยัน มีจิตอาสาช่วยงานทั้งในโรงเรียนและชุมชน มีทักษะทางวิชาการ ทักษะทางสังคม ทักษะอาชีพ มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน สถานศึกษา พร้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นผู้ นำในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนขยายผลทั้งภายใน และสู่ภายนอกสถานศึกษา





ภาพที่ 65 นักเรียนแกนนำ นำเสนอผลงานในการประชุมผลงานทางวิชาการ และร่วมแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ณ จังหวัดศรีสะเกษ

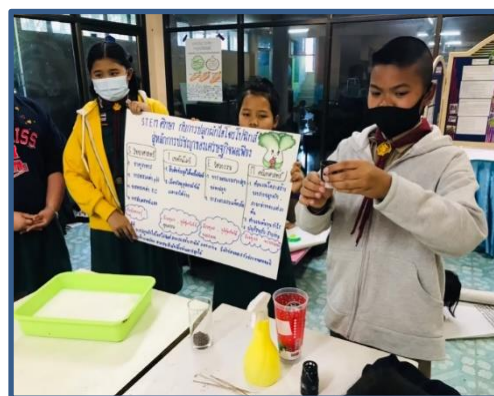
“... เดิมนักเรียนที่นี้จะไม่ค่อยกล้าแสดงออก แต่พอได้ทำกิจกรรมทั้งในการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการเรียนรู้จากฐานการเรียนรู้ นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงออก มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบ มีจิตอาสาโดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนที่เป็นแกนนำ...” (ครูผู้ร่วมวิจัย , บันทึก)

“...นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยสูงขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากครูจัดการเรียนแบบบูรณาการที่เน้นการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมการร่วมคิดร่วมทำของนักเรียน นักเรียนบางส่วนมีทักษะที่หลากหลายที่นอกเหนือจากทักษะทางด้านวิชาการ ทั้งทักษะทางด้านอาชีพ ทักษะทางด้านสังคม เห็นได้จากนักเรียนมีความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือกัน สามารถทำขนม ปลูกผักไฮโดรโปนิก เพาะเห็ดนางฟ้า เลี้ยงหอย และทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ได้ นักเรียนแกนนำยังได้เป็นตัวแทนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ในการเข้าร่วมการแข่งขันงานศิลปหัตถกรรมในหลายๆ กิจกรรม ซึ่งมองแล้วว่าเด็กนักเรียนมีสมรรถนะที่ดีขึ้น...” (ครูผู้ร่วมวิจัยที่เป็นหัวหน้าวิชาการ, บันทึก)

“...ผมดีใจที่นักเรียนมีทักษะที่หลากหลายโดยเฉพาะทักษะทางด้านอาชีพและด้านสังคม นักเรียนสามารถทำขนม และนำมาขายได้รู้จักทำบัญชี กล้านำเสนอ รู้การคิดต้นทุน กำไร ขาดทุนได้ ถือเป็นการเรียนรู้ที่ถูกต้อง สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึก)

1.2.2) ผลที่เกิดครู ก่อนดำเนินการวิจัย พบว่า ครูขาดทักษะการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก (Active Learning) และขาดการบูรณาการเนื้อหา กิจกรรม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะเน้นการสอนเป็นรายวิชา ขาดการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอน การถอดบทเรียนหรือการนำเสนอ จึงดำเนินโครงการโดยการศึกษาโรงเรียนต้นแบบมีการพัฒนาครูที่เน้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนรู้ที่เน้น Active Learning การถอดบทเรียน โดยใช้การอบรมจากทีมวิชาการของโรงเรียนหนองเรือวิทยา 2 ครั้ง ในเดือน มกราคม 2563 และ เดือน ตุลาคม 2563 ได้รับการนิเทศ

จากศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ หลังดำเนินการวิจัย มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำมาจัดกระบวนการเรียน การสอนแบบบูรณาการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สร้างระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นมาในโรงเรียนจำนวน 4 ชุมชน ประกอบด้วย ปฐมวัย ประถมศึกษาปีที่ 1-2 ประถมศึกษาปีที่ 3-4 ประถมศึกษาปีที่ 5-6 ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และร่วมกันพัฒนากระบวนการสอน พร้อมแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนร่วมกัน และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่ดี ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ใช้สื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายโดยเน้นการปฏิบัติจริง มีการถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาจนมีครูในทุกระดับชั้นทุกกลุ่มสาระ มีการบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (อ้างอิง การสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการตารางที่ 28 หน้า 332-334, ภาคผนวก ฉ หน้า 516-553) จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง และร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ พร้อมนำสื่อ และ/หรือนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นมาใช้ขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา



ภาพที่ 66 ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

“...ผมชอบการเรียนรู้ที่ได้ร่วมคิดร่วมทำครับ โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ การถอดบทเรียน สุนัขทุกคนได้ร่วมกันทำงานตามที่วางแผนเอาไว้ มีการออกไปนำเสนอหน้าห้อง แม้ว่าตอนแรกๆ

อาจจะไม่ค่อยมั่นใจ พอทำบ่อยๆ ก็ไม่ยาก แต่สนุกมากครับ คุณครูก็เตรียมสื่อการสอนเป็นอย่างดี” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึกรายงาน)

“...หลังจากที่พวกเราได้ปรับหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครูทุกคนก็จัดการเรียนการสอนโดยเริ่มจากการออกแบบการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งตอนแรกยากมาก หลังจากได้อบรมจากผู้เชี่ยวชาญและท่านศึกษานิเทศก์ แล้วจึงสามารถเขียนได้ การจัดการเรียนรู้ก็สนุกสนาน เรียนรู้การถอดบทเรียนไปพร้อมกับนักเรียน อีกทั้งมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม PLC ทำให้มีความมั่นใจในการจัดการเรียนรู้ ทุกวันนี้ครูเป็นแกนนำในการขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา ...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกรายงาน)

“...ผมมีโอกาสได้มาเยี่ยมชั้นเรียนเห็นกระบวนการจัดการเรียนในห้องเรียนแล้วรู้สึกถึงบรรยากาศที่สนุกสนาน มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ประกอบการจัดการเรียนรู้ มีการถอดบทเรียนให้สอดคล้องกับหลัก 2 3 4 ซึ่งเป็นหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากจะเป็นการถอดบทเรียนแล้วยังเป็นการฝึกคิดวิเคราะห์ที่ให้กับนักเรียนอีกด้วย ผมสนับสนุนให้คณะครูจัดการเรียนการสอนแบบนี้ครับ ...” (ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึกรายงาน)

1.2.3) ผลที่เกิดกับผู้บริหารสถานศึกษา ก่อนดำเนินการวิจัย การบริหารงานในโรงเรียนเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทั้งคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูและนักเรียน มีโครงสร้างการบริหารงานที่ชัดเจน โดยให้ความสำคัญงานวิชาการเป็นหลัก ส่วนงานด้านสังคม และทักษะอาชีพให้ความสำคัญในระดับถัดไป หลังดำเนินการวิจัย แนวคิด และกระบวนการบริหารเปลี่ยนไป ซึ่งเพิ่มการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอก ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนอื่น ๆ ส่วนราชการอื่น เพื่อสร้างกระบวนการจัดการศึกษา และการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย ฟังพาการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านสังคม ทักษะอาชีพควบคู่ไปกับทักษะทางด้านวิชาการ โดยเน้นการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ เชื่อมประสานกับภาคีเครือข่ายในการสร้างแนวร่วมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการดำเนินงานบริหาร การประเมิน การปรับปรุงและพัฒนาควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบ มีความรู้ความเข้าใจ สามารถอธิบาย และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการขยายผลการขับเคลื่อน สู่ภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกจนเห็นคุณค่า ยอมรับเห็นได้จากการได้รับเชิญร่วมเป็นทีมวิทยากร การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา เป็นวิทยากรในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียงและโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ เป็นที่ปรึกษาการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้โรงเรียนเวียงใหญ่วิทยาคม ได้ร่วมกิจกรรมสานเสวนาการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ขอนแก่นเขต 3 จนกระทั่งได้รับการยอมรับ (อ้างอิงภาคผนวก ฅ หน้า 526-532 , ภาคผนวก ฅ หน้า 552) และให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่น



ภาพที่ 67 ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นวิทยากรร่วม, สัมภาษณ์ และนำเสนอผลการดำเนินงาน OBEC AWARDS

“...โรงเรียนของเราได้กำหนดแนวนโยบาย การดำเนินงาน และการบริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาของสถานศึกษา มีการขับเคลื่อนกิจกรรมมาอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กรอบกลยุทธ์และแผนงาน โครงการของโรงเรียนที่ยึดโยงสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการให้ความรู้ผ่านการประชุม การนิเทศชั้นเรียน ส่งเสริมการนำสู่กระบวนการจัดการเรียนรู้ การนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงานโดยผู้บริหารสถานศึกษา และท่านก็ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างกับคณะครู มีกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมและภาคีเครือข่ายในการขยายผล จนโรงเรียนได้รับการยอมรับและเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้นำเสนอผลงานการบริหารในหลายๆที่...” (ครูแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึกรายงาน)

“...โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการขับเคลื่อนสู่การจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีการนิเทศทั้งในห้องเรียน ร่วมกิจกรรม PLC และการประชุมประจำเดือน มีการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติการสอนของครูและให้ขวัญกำลังใจพาไปศึกษาดูงานและเรียนรู้จากโรงเรียนแกนนำคือโรงเรียนหนองเรือวิทยา พร้อมทั้งลงนาม

ความร่วมมือเป็นภาคีเครือข่าย นำผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกทั้งจากทีมงานของโรงเรียนหนองเรือวิทยา ศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มาช่วยพัฒนาครูและร่วม นิเทศในห้องเรียนและฐานการเรียนรู้จนครูเกิดความมั่นใจและชำนาญในการจัดทำกิจกรรม ผู้บริหาร ยังส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งจากหน่วยงานเดียวกันซึ่งเป็นโรงเรียนในศูนย์ โรงเรียนมัธยม หน่วยงาน อื่นทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนมามีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน จึงถือว่าเป็นการบริหารงาน ที่สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนที่ดีที่สุด ...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกรายงาน)

“...ผมในฐานะประธานคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้มีส่วนร่วม มาโดยตลอดตั้งแต่จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และหลักสูตรสถานศึกษา พร้อมร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนทั้งศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ ปรับปรุงภูมิทัศน์ จัดทำ ฐานการเรียนรู้ ผมร่วมเป็นวิทยากรฐานเกษตรทฤษฎีใหม่และร่วมลงนามเป็นภาคีเครือข่าย ผมเชื่อมั่น ในกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมที่ดีสำหรับนักเรียน และให้การสนับสนุน ...” (ประธาน คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึกรายงาน)

1.2.4) ผลที่เกิดกับคณะกรรมการสถานศึกษา ก่อนดำเนินการวิจัย

คณะกรรมการสถานศึกษาจะมีบทบาทในการกำกับติดตามการดำเนินงานของโรงเรียน และรับทราบ ภาระงานอื่นของโรงเรียนที่ผู้บริหารโรงเรียนแจ้งเพื่อทราบเท่านั้น หลังการดำเนินการวิจัย คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้การส่งเสริมสนับสนุน กิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน พร้อมทั้งระดม ทุนสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน มีการประสานข้อมูล ประสานความร่วมมือในทุกมิติ และติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของสถานศึกษาผ่านทางสื่อสารที่หลากหลาย มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า ศรัทธา สนับสนุนกิจกรรม ในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา พร้อมส่งเสริม การขยายผลกิจกรรมสู่ภายนอก และหน่วยงานอื่น (อ้างอิง การสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ ตารางที่ 28 หน้า 332-334)



ภาพที่ 68 คณะกรรมการสถานศึกษาให้การส่งเสริมและร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน

“... คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามาร่วมกิจกรรมกับคณะครูและนักเรียนทุกกิจกรรมตั้งแต่เริ่มกิจกรรม ทุกท่านเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในแต่ละท่านมีประสบการณ์ที่มีประโยชน์ในการขับเคลื่อนกิจกรรมในแต่ละฐานการเรียนรู้ ในฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข ได้วิทยากรหลักประจำฐานคือคุณหมอมูมิพร ซึ่งท่านได้ให้ความรู้เป็นอย่างดี หรือฐานคุณธรรม ได้พระครูพุทธปัญญาวโร เป็นวิทยากร ทำให้บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นทั้งคณะทำงาน วิทยากร และผู้ให้การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...คณะกรรมการแต่ละท่านนอกจากจะเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน ให้การสนับสนุน ร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้แล้ว ท่านยังช่วยประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน เป็นสื่อกลางระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...คณะกรรมการสถานศึกษาทุกท่านร่วมกิจกรรมของโรงเรียนอย่างเต็มความสามารถ มีการร่วมระดมทุนเพื่อช่วยโรงเรียนในการปรับปรุงอาคารสถานที่ ที่มีความมั่นคง แข็งแรง ปลอดภัยกับนักเรียน นอกจากนี้บางท่านยังดึงบุคคลที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้ เช่น ฐานการเรียนรู้วงดนตรีพื้นเมือง ประธานวิทยากรจากนักศึกษาวิทยาลัยนาฏศิลปกาฬสินธุ์ มาช่วยเป็นครูผู้ฝึกสอน ซึ่งทุกท่านยินดีให้การสนับสนุน...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึก)

1.2.5) ผลที่เกิดกับผลที่เกิดกับอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่จัดให้มีผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ และการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม มีแผนงาน/โครงการ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบในการปรับใช้อาคารสถานที่ ให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนของสถานศึกษา มีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม จัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษาและพัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ





ภาพที่ 69 อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเอื้อต่อการเรียนรู้

“... โรงเรียนของเราห้องเรียนสะอาด ปลอดภัย อาคารเรียนมีความมั่นคงแข็งแรง บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนน่าอยู่ครับ ...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...โรงเรียนมีอาคารสถานที่ต่างๆ ที่มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ และให้บริการชุมชน บริเวณโรงเรียนทั้งภายนอกและภายในห้องเรียนมีความสะอาด ที่เกิดจากความร่วมมือของนักเรียนทุกคนในการดูแลรักษา ช่วยสร้างบรรยากาศและทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...บริเวณโรงเรียนมีอาคารเรียน อาคารประกอบที่มีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเป็นแหล่งการเรียนรู้ของนักเรียน และยังมีป้ายนิเทศก์ที่พร้อมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองภายนอกห้องเรียน ซึ่งทำให้โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ ...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึก)

1.2.6) ผลที่เกิดกับแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่จัดให้มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษา มีการจัดการอย่างพอเพียง มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสื่อสารได้ถูกต้อง มีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ ที่สามารถอธิบายความรู้ได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างหลากหลาย บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากร อธิบายการใช้ประโยชน์จากฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ ในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงได้ มีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรม และมีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องจนปัจจุบัน ฐานการเรียนรู้ภายในโรงเรียนทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ พร้อมห้องเรียน และห้องปฏิบัติการในโรงเรียน

ประกอบด้วย ห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติพ่อหลวงรัชการที่ 9 ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา (อ้างอิง การสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ ตารางที่ 28 หน้า 332-334)



ภาพ 70 ฐานการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นในโรงเรียน

“...โรงเรียนของเรามีห้องปฏิบัติการที่มีความพร้อมและน่าเรียนครบทั้งห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ที่มีเครื่อง 30 เครื่องน่าเรียน มากครับ บริเวณโรงเรียนสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเป็นแหล่งเรียนรู้ โรงเรียนน่าอยู่ครับ วันหยุดก็ยังมี มาเล่นที่โรงเรียน ...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทีก)

“...โรงเรียนมีอาคารสถานที่ต่างๆ ที่มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ และมีฐานการเรียนรู้ อีก 9 ฐานการเรียนรู้ ที่ขับเคลื่อนกิจกรรมจากนักเรียนแกนนำและครูผู้ควบคุม ซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้ ที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข....” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทีก)

“...บริเวณโรงเรียนมีความสะอาดร่มรื่นสวยงาม และเป็นแหล่งการเรียนรู้ของนักเรียน และ ยังมีฐานการเรียนรู้อีก 9 ฐาน ที่พร้อมให้นักเรียนทำกิจกรรมการเรียนรู้ซึ่งแต่ละฐานการเรียนรู้ล้วนแต่ เป็นการพัฒนาทักษะของนักเรียน และส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนในหลายๆด้าน โรงเรียนมีการ จัดทำห้องเฉลิมพระเกียรติ ซึ่งภายในห้องจะเป็นพระราชประวัติ พระราชกรณียกิจ โดยเฉพาะที่

เกี่ยวข้องกับหลักทรงงาน เกษตรทฤษฎีใหม่ และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งทำให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีความพร้อมต่อการเรียนรู้ ...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึก)

1.2.7) ผลที่เกิดด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่น ในการขยายผลการ

ขับเคลื่อนมีเครือข่ายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 สามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ประกอบด้วยโรงเรียนบ้านใหม่ นาเพียงและโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ จนกระทั่งทั้งสองโรงเรียนผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง (อ้างอิง การสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ ตารางที่ 28 หน้า 332-334)



ภาพที่ 71 เป็นแหล่งเรียนรู้ และขยายผลกับสถานศึกษาอื่น

“...นอกจากทำกิจกรรมในโรงเรียนแล้วยังได้มีโอกาสได้ไปร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนอีกสองโรงเรียน กับเพื่อนต่างโรงเรียน สนุกมากครับได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน...” (นักเรียนแกนนำผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...มีโอกาสนำฐานการเรียนรู้ STEM แลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลกับโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียง 2 โรงเรียน และร่วมนำเสนอในงาน OPEN House ได้เรียนรู้กับประสบการณ์ใหม่ๆ และข้อเสนอแนะดีๆ จากคณะครูที่ร่วมแลกเปลี่ยนเพื่อนำมาพัฒนาการจัดการจัดกิจกรรมให้ดียิ่งไป ค่ะ” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึก)

“...สนับสนุนให้โรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้และขยายผลให้กับโรงเรียนอื่นๆ ถือเป็นการเรียนรู้จากสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง อยากให้โรงเรียนมาเรียนรู้ที่นี้จะได้รับรู้ถึงกิจกรรมที่ครบ หลังจากที่ได้ดูบางส่วนที่คณะครูและนักเรียนนำไปเสนอ ...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึก)

1.2.8 ผลที่เกิดในด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัด และ/หรือหน่วยงาน

ภายนอก(ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) มีความสัมพันธ์อันดีกับหน่วยงานด้านต่าง ๆ ประสานความร่วมมือ เพื่อให้และรับการสนับสนุนในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ได้รับการยอมรับ และความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่หน่วยงานภายนอก และประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ จนสามารถพัฒนาสถานศึกษาคือโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และโรงเรียนแวงใหญ่ วิทยาคม ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่ได้ลงนามความร่วมมือ กำลังขอรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในปีการศึกษา 2564 (อ้างอิงการสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ ตารางที่ 28 หน้า 332-334)



ภาพที่ 72 การขยายผลการดำเนินงานสู่หน่วยงานภายนอกและหน่วยงานอื่น

“...โรงเรียนที่มาร่วมลงนามเป็นภาคีเครือข่ายที่เป็นหน่วยงานภายนอก เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว เพื่อจะได้เป็นที่เลี้ยงและเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น โรงเรียนหนองเรือวิทยา โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม ที่ได้ส่งทีมงานครูผู้เชี่ยวชาญร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับครุครู ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกร่วม)

“...หน่วยงานที่มาร่วมลงนามความร่วมมือจะเป็นหน่วยงานที่โรงเรียนจะขอความร่วมมือในการขอใช้บุคลากรร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้ ประกอบด้วยเทศบาลตำบลแวงใหญ่ โรงพยาบาลแวงใหญ่ พัฒนาชุมชนอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ สำนักงานสาธารณสุขแวงใหญ่ สถานีตำรวจอำเภอแวงใหญ่ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะส่งบุคลากรร่วมเป็นวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ เช่น ท่านเกษตรชั้นดีภาค ประจําฐานเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้กับผู้เชี่ยวชาญโดยตรง...” (ครูผู้ร่วมวิจัย, บันทึกร่วม)

“...การที่นักเรียนได้เรียนรู้และทำกิจกรรมกับบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญทำให้ได้ประสบการณ์ที่ดี เช่น ในฐานการเรียนรู้เสริมสวยเสริมหล่อ ก็ได้ช่างเสริมสวย และช่างตัดผมเป็นวิทยากร ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ได้วิทยากรเป็นแม่ครูวิไลพร ที่เป็นข้าราชการบำนาญ มาเป็นวิทยากร ถือเป็น

การปฏิบัติกิจกรรมในฐานะที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง...” (คณะกรรมการสถานศึกษา, บันทึกร)

2) การเรียนรู้จากการพัฒนา

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัย ครู คณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียน เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติร่วมกัน ดังนี้

2.1) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้วิจัย

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.1.1) การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มจากการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี ให้มีความร้อยรัดสอดคล้องกัน พร้อมทั้งยึดโยงกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งการปรับหลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นหลักสูตรที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระ เพื่อสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนร่วมกัน พร้อมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมและภาคีเครือข่ายความร่วมมือ

2.1.2) การสร้างมิตรภาพกับผู้ร่วมวิจัย และเรียนรู้การสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นร่วมกันระหว่างผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านอายุ อาชีพ แหล่งที่อยู่ และการศึกษาให้ทำงานร่วมกันอย่างกลมกลืนมิตร ซึ่งส่งผลให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความไว้วางใจผู้วิจัย อาทิ โทรศัพท์ปรึกษาหารือในเรื่องการเรียนของลูกหลาน ผู้ร่วมวิจัยแวะเยี่ยมที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด 3 และขอความเห็นจากผู้วิจัย เป็นต้น

2.1.3) การเชื่อมโยงภาพความสัมพันธ์ระหว่างอดีต และปัจจุบัน ที่เชื่อมโยงไปสู่ภาพความคาดหวังที่มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันของสถานศึกษาพอเพียง กับศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้วิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานไปสู่เป้าหมาย และสร้างกรอบวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงแห่งการปฏิบัติมากที่สุด

2.1.4) การนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาสู่การปฏิบัติ การออกแบบ การวางแผนด้วยหลักการบูรณาการ จากสภาพที่เป็นจริงบนสภาพบริบท และความรู้สึกร่วมกันของผู้ร่วมวิจัยที่มีความคิดเห็น และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน โดยมีเป้าหมายเดียวกันเพื่อพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยความร่วมมือของบุคคลที่แตกต่างกัน

2.1.5) วิธีปฏิบัติในการนำหลักการสู่การปฏิบัติเน้นการมีส่วนร่วม โดยการกระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยแสดงองค์ความรู้เดิมที่ผู้ร่วมวิจัยมีอยู่ออกมา และผู้วิจัยร่วมแสดงความคิดเห็น

ในเชิงทฤษฎีหรือหลักการ จากนั้นให้ที่ประชุมร่วมกันอภิปราย และหาข้อสรุปร่วมกันสร้างเป็นแนวปฏิบัติ โดยดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้ข้อสรุปร่วมกันเป็นขั้นดังนี้ ขั้นที่ 1 เล่าเรื่อง (Story Telling) ในประเด็น หัวข้อหลักในเรื่องที่ต้องการพัฒนา ขั้นที่ 2 นำเสนอหลักการ ในประเด็น หัวข้อหลักในเรื่องที่ต้องการพัฒนาในขั้นที่ 1 ขั้นที่ 3 อภิปราย และประมวลจัดกลุ่มคำพูดหรือการอภิปราย โดยการสังเคราะห์ และขั้นที่ 4 ร่วมกันกำหนดหรือสร้างข้อตกลงในการปฏิบัติร่วมกัน

2.1.6) การสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานองค์กรอื่นให้มีส่วนร่วม
ช่วยในการพัฒนา เพื่อเติมเต็มในสิ่งที่โรงเรียนขาด หรือไม่ชำนาญ

2.2) ครู

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้ครูได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.2.1) กระบวนการบริหารและจัดการงานวิชาการอย่างเป็นระบบ

2.2.2) วิธีปฏิบัติในการร่วมมือกับบุคคล/หน่วยงานช่วยสนับสนุนการเรียนการสอน และการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน รู้จักการให้การแบ่งปัน ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงานและศิษย์

2.2.3) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการการสอน ตั้งแต่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ ตลอดจนการวัดและการประเมินผล

2.2.4) การถอดบทเรียน การวิเคราะห์องค์ความรู้ของนักเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างข้าราชการครูด้วยกันผ่านกระบวนการ PLC และกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนอย่างแท้จริง

2.2.5) กระบวนการขับเคลื่อนภารกิจงานในฐานการเรียนรู้ตั้งแต่การออกแบบกิจกรรม การวางแผน การประสานงาน การพัฒนาหลักสูตร เนื้อหา กิจกรรม สื่อ การวัดและการประเมินผลตลอดจนการประสานวิทยากร หรือบุคคลภายนอก

2.2.6) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน รู้จักการให้การแบ่งปัน ความเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงานและศิษย์

2.3) นักเรียน

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.3.1) เรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตและการเรียน

2.3.2) เรียนรู้เนื้อหาวิชาต่าง ๆ แบบบูรณาการผ่านกิจกรรม ที่สอดคล้อง กับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ร่วมถอดบทเรียนร่วมกับเพื่อน ๆ นักเรียน

2.3.3) เรียนรู้การเป็นทั้งบทบาทผู้นำและผู้ตาม ในการจัดกิจกรรมของฐาน การเรียนรู้

2.3.4) เรียนรู้ทักษะทางวิชาการทั้งการนำเสนอกิจกรรม การถอดบทเรียน ที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การเรียนรู้ และประยุกต์ใช้ศาสตร์พระราช การสรุป การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และการประเมินผลการจัดกิจกรรม

2.3.5) เรียนรู้ทักษะทางสังคมของการทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน การรับ ฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น และการให้เกียรติเพื่อนนักเรียนด้วยกัน

2.3.6) เรียนรู้ทักษะอาชีพจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ อาทิเช่น ฐานเกษตร ทฤษฎีใหม่ ได้ทักษะการทำปุ๋ยหมัก การปลูกเห็ดนางฟ้าภูฐาน การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงหอยเชอร์รี่ ฐานปราชญ์ชาวบ้าน ได้เรียนรู้การทำขนมไทย ฐานรีไซเคิลสร้างสรรค์ ได้ประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้จาก เศษวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น

2.3.7) เป็นผู้นำทางวิชาการโดยได้ร่วมจัดกิจกรรม ขยายผลกับโรงเรียนอื่น ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านดงบังครุราษฎร์อุภัมภ์ โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ และนำเสนอผลงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในการจัดงาน Best Practice ของโรงเรียน คุณภาพ และนำเสนอในการจัดกิจกรรมนำเสนอผลงานต่อสาธารณชนประจำปีการศึกษา 2563 เป็นต้น

2.3.8) เป็นแกนนำในการจัดกิจกรรม และการนำมาประยุกต์ใช้ใน โรงเรียนอาทิเช่น กิจกรรมการออม การสวดมนต์ไหว้พระ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี ซึ่งเป็นกิจกรรมของฐานคุณธรรม การส่งเสริมการอ่านหนังสือ

2.4) คณะกรรมการสถานศึกษา

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม ทำให้คณะกรรมการสถานศึกษาได้เรียนรู้จากการปฏิบัติ ดังนี้

2.4.1) วิธีการติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และการร่วมปฏิบัติกิจกรรมกับ ผู้บริหารคณะครู นักเรียน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

2.4.2) วิธีการแก้ปัญหาอุปสรรคในการพัฒนางานวิชาการให้ดำเนินไปตาม โครงการ และวิธีทักษะในการทำงานร่วมกันตามแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม

2.4.3) รู้ปัญหาอุปสรรคที่โรงเรียนกำลังเผชิญอยู่และให้การส่งเสริมสนับสนุน และการประสานความร่วมมือระหว่างผู้วิจัยกับผู้ร่วมวิจัย หรือระหว่างผู้ร่วมวิจัยด้วยกันเอง

2.4.4) กระบวนการวางแผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้ร่วมวิจัย ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมวิจัยมีความรู้ความสามารถ มีเจตคติที่ดีต่อการวิจัย และการปฏิบัติงานควบคู่กันไป

2.4.5) การปฏิบัติงานตามโครงการการเพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของโรงเรียนเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากการเข้าร่วมงานปกติ

2.4.6) การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบความตรงของข้อมูล พร้อมนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ในกำกับ ติดตามความก้าวหน้าของโครงการประเมินผลโครงการ และนำเสนอข้อมูลสารสนเทศอย่างมีเหตุผล น่าเชื่อถือ

2.4.7) การทบทวนการปฏิบัติงาน เพื่อนำมาปฏิบัติงานใหม่ให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม สามารถจัดปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ให้ลดน้อยลง รู้วิธีการนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อที่ประชุมทีมผู้วิจัย รวมทั้งแนวทางในการอภิปราย แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม

2.5 การจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพในโรงเรียน

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้โรงเรียนได้จัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ดังนี้

2.5.1) การบูรณาการแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม เพื่อพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

2.5.2) แนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาสถานศึกษาด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ พร้อมการพัฒนาห้องปฏิบัติการ การสร้างฐานการเรียนรู้ที่เกิดจากมีส่วนร่วม

2.5.3) วิธีการสร้างบรรยากาศในการพัฒนางานวิชาการ และการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน และสื่อสารประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.5.4) การเปลี่ยนวิธีคิดหรือวิธีทำงานใหม่ให้ที่เป็นการทำงานที่เป็นระบบ ครบวงจรที่เน้นการมีส่วนร่วมมากขึ้น

2.5.5) ความเข้าใจในการวางแผน/โครงการ/กิจกรรม และการทบทวนเพื่อการวางแผนใหม่ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ พร้อมทั้งระดมทรัพยากรที่จะส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน

2.5.6 จัดหาปัจจัย หรือสิ่งที่ทำให้โครงการ/กิจกรรมประสบผลสำเร็จร่วมกับโรงเรียน ซึ่งมีทั้งสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ที่เหมาะสม ห้องปฏิบัติการ ห้องเรียน รวมถึง

ฐาน การเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียน และภายนอก พร้อมให้การสนับสนุนด้านบุคลากร และปราชญ์ชาวบ้าน

2.6 ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำให้โรงเรียนได้มีแนวทางการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ดังนี้

2.6.1) ภาศึเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้ร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฐานการเรียนรู้ พร้อมขยายผลการจัดกิจกรรม ตามข้อตกลงร่วมกัน (MOU)

2.6.2) หน่วยงานภายนอกซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาในสังกัดอื่น หน่วยงานอื่น เช่น เทศบาลตำบลแวงใหญ่ สำนักงานเกษตรแวงใหญ่ สถานีตำรวจภูธรอำเภอแวงใหญ่ โรงพยาบาลแวงใหญ่ โรงเรียนหนองเรือวิทยา เป็นต้น ร่วมเป็นภาคีเครือข่ายตามข้อตกลง (MOU) พร้อมให้การสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ

3) องค์ความรู้จากการพัฒนา

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้เกิดองค์ความรู้ที่เกิดจากการวิจัย โดยผู้ร่วมวิจัย ประชุมเชิงปฏิบัติการ 1 วัน ในวันศุกร์ที่ 19 มีนาคม 2564 เวลา 09.00 - 12.00 น. เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษา ทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9 และระยะที่ 2 จัดประชุมเชิงวิชาการ “การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ 1 วัน ในวันจันทร์ที่ 29 มีนาคม 2564 ผู้วิจัย และผู้ร่วมวิจัยได้สรุปผลการนำเอากรอบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามที่กำหนดไว้ในบทที่ 3 มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อสรุป ดังนี้

3.1 กระบวนการพัฒนา ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ประกอบด้วย 10 หลักการ 10 จรรยาบรรณ และ 10 บทบาท เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการใหม่เกี่ยวกับ “ขั้นตอน” การดำเนินงานในขั้นตอนที่ 1-9 ที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม ส่วนขั้นตอนที่ 10 นั้น เป็นการสรุปผลโครงการโดยมีขั้นตอน ดังนี้ **ขั้นตอนที่ 1** การเตรียมการ ประกอบด้วย ขั้นตอนการสร้างมิตรภาพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ขั้นตอนการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจร่วมกัน ขั้นตอน การสร้างแผนที่การทำงาน (road map) เพื่อการวิจัย และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล **ขั้นตอนที่ 2** การวางแผน ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมา สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา ขั้นตอนการกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่

ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรม และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผล **ขั้นตอนที่ 3** การปฏิบัติ ประกอบด้วย ขั้นตอนการกำหนดแนวปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติ กิจกรรม และขั้นตอนการประเมิน และสรุปผลการดำเนินงาน **ขั้นตอนที่ 4** การสังเกต ประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนดรูปแบบและวิธีการ ขั้นตอนนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล **ขั้นตอนที่ 5** การสะท้อนผล ประกอบด้วย ขั้นตอนสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนประมวลผลและสรุป **ขั้นตอนที่ 6** การวางแผนใหม่ ประกอบด้วย ขั้นตอนนำเสนอ รายงาน ขั้นตอนวิเคราะห์และวิพากษ์ ขั้นตอนประเมินปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือพัฒนา ขั้นตอน จัดทำแผนปฏิบัติใหม่ และขั้นตอนประเมินและสรุปผล **ขั้นตอนที่ 7** การปฏิบัติใหม่ ประกอบด้วย ขั้นตอนกำหนด แนวปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนประเมิน และสรุปผล **ขั้นตอนที่ 8** การสังเกตผลใหม่ ประกอบด้วย ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนการสังเกต และ เสนอรายงานผล และการประเมินและสรุปผล **ขั้นตอนที่ 9** การสะท้อนผล ประกอบด้วย ขั้นตอน สังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนประมวลผลและสรุป **ขั้นตอนที่ 10** การ สรุปผลโครงการ ประกอบด้วย ผลการปฏิบัติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติและองค์ความรู้จากการปฏิบัติ

3.2 ผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานภายนอก มีส่วน ร่วมในการดำเนินงานอย่างแท้จริง โดยเริ่มจากร่วมกำหนดแผนงาน ร่วมกำหนดกิจกรรมให้ เป็นไปตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยมีเป้าหมายแห่งความสำเร็จร่วมกัน

3.3 สถานศึกษา จัดทำโครงการในการปรับปรุงพัฒนาอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมใน โรงเรียน ให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ สะอาด ร่มรื่น สวยงาม พัฒนาแหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการ ให้มีความพร้อม สร้างฐานการเรียนรู้ให้เหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของ นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย

องค์ความรู้จากการปฏิบัติที่เกี่ยวกับ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ คือ 1) องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 2) กระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พร้อมการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ บทบาทของผู้วิจัย 3) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญในการสร้างภาคี เครือข่ายความร่วมมือ 4) เป้าหมายคือสถานศึกษามีคุณภาพ ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จากผลการปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปจากการ ดำเนินงานที่เรียกว่า “ ยุทธศาสตร์ 5 2 1 สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ : ดังภาพที่ 73



ภาพที่ 73 ยุทธศาสตร์ 5:2:1 สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

จากภาพที่ 73 แสดงถึงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยเรียกว่า ยุทธศาสตร์ 5:2:1 ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

5 ร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของบุคคล 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคคลจากหน่วยงานภายนอก

2 พัฒนา หมายถึง การพัฒนาให้สถานศึกษามีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม 2) ฐานการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

1 กระบวนการ หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

4) ผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา

จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลให้นักเรียน โรงเรียนคณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนได้รับการยอมรับ ได้รับการรางวัล หรือสร้างประโยชน์ต่อสังคมในช่วงระยะเวลา 5 ปี ดังนี้

4.1) ด้านนักเรียน

นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง เกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่า และเกิดศรัทธา มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จนมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงที่อยู่ในระดับดี - ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 99 (เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ฅ หน้า 540-543) นักเรียนแกนนำยังมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งการทำกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ การขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาทั้ง โรงเรียนบ้านดงบังคุราษฏร์ โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ โรงเรียนแวงใหญ่ วิทยาคม และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พร้อมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียน งานครูหรือชุมชน มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา รู้จักแยกแยะมีเหตุผล รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ฅ หน้า 543) สรุปได้ว่า นักเรียนมีคุณลักษณะเป็นไปตามตัวชี้วัดด้านนักเรียน ของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา (อ้างอิง ตารางที่ 28 สำรองการปฏิบัติกิจกรรม

หน้า 332-334) และนักเรียนยังได้รับการยอมรับและได้รับรางวัล (อ้างอิง ภาคผนวก ฎ หน้า 555-559) ยกตัวอย่าง เช่น เด็กหญิงสิริกร จันทร์หนองแขง ชนะเลิศ เหรียญทอง กิจกรรมการอ่านเอาเรื่องตามแนว PISA ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เนื่องในงานวันภาษาไทยแห่งชาติ 2560 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เด็กชายนาววัฒน์ นาโพนงาม เหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป. 1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ เด็กหญิงปริยาภรณ์ จังหะ ได้รับการคัดเลือกในโครงการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ ประถมศึกษา ขนาด กลาง ปีการศึกษา 2560 รางวัลชมเชย กระทรวงศึกษาธิการ ด.ญ.อารียาภรณ์ หสนานนท์ เหรียญทอง กิจกรรม การประกวดเล่านิทานคุณธรรม ระดับชั้น ป. 1-3 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปี การศึกษา 2562 ณ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และเด็กชายปณณวัฒน์ แคว้นคอนฉิม ได้รับรางวัลระดับประเทศ โรงเรียนคาร์บอนต่ำ(ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าที่โรงเรียน) ระดับประถมศึกษา ประเภทจำนวนนักเรียน 301-1500 คน ประจำปี 2564 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น



ภาพที่ 74 การได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลของนักเรียน

4.2 ด้านครู

ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้น Active Learning ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สร้างระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นมาในโรงเรียน ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนากระบวนการสอน พร้อมแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนร่วมกัน และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่ดี ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อ และ/หรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ออกแบบ และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีการบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา (อ้างอิง ตารางสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม หน้า 332-334) จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ครูได้รับการยอมรับ (อ้างอิงภาคผนวก ก หน้า 544) และได้รับรางวัล (อ้างอิงภาคผนวก ก หน้า 560-562) ยกตัวอย่าง เช่น นางจิรพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับเงินโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุขปีการศึกษา 2559 ระดับทอง ปีการศึกษา 2560 ระดับเพชร ปีการศึกษา 2561 (กระทรวงศึกษาธิการ) นางวิไลพร พันชัยภู ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขัน เล่านิทานคุณธรรม งานศิลปหัตถกรรม ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 นางอนุรักษณ์ โตสมภาพ ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการประกวดโครงงานทางวิทยาศาสตร์ ประเภททดลอง ระดับชั้น ป.4 – ป. 6 งานศิลปหัตถกรรม นักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 นางจิรพา บุญประกอบ เหรียญเงิน ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านบริหารจัดการ โครงการประกวดหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ เหรียญทอง ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้านวิชาการ โครงการประกวดหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นายวิจิตร วงษ์จรรย์จรยา ได้รับรางวัลระดับประเทศ โรงเรียนคาร์บอนต่ำ (ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าที่โรงเรียน) ระดับประถมศึกษา ประเภทจำนวนนักเรียน 301-1500 คน ประจำปี 2564 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น



ภาพที่ 75 การได้รับรางวัลของคณะครู

4.3 ด้านผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิต และการทำงาน จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีและหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาระบบการบริหาร การเปลี่ยนแปลงโดยเน้นส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทั้งภายใน และภายนอก เพื่อสร้างระบบการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย พึ่งพาการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านสังคม ทักษะอาชีพควบคู่ไปกับทักษะทางด้านวิชาการ โดยเน้นการเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ มีการดำเนินงานบริหาร การประเมิน การปรับปรุง และพัฒนาควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบ ให้ความรู้ ความเข้าใจ สามารถอธิบาย และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการขยายผลการขับเคลื่อน สู่ภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกจนเห็นคุณค่า ยอมรับ และให้ความร่วมมือจาก

การบริหารดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารได้รับการยอมรับ (ภาคผนวก ฉ หน้า 550-552) และได้รับรางวัล (อ้างอิง ภาคผนวก ฉ หน้า 563-566) ดังนี้ ได้รับการเชิญเป็นวิทยากร ได้รับการเชิญร่วมเสวนา พร้อมได้รับรางวัลต่างๆ ดังนี้ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2559 กระทรวงศึกษาธิการ ระดับทอง ปีการศึกษา 2560 ระดับเพชร ปีการศึกษา 2561 ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ “ครูสุตติ” ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นที่ประจักษ์ชัด สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา รองชนะเลิศระดับเหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ การประกวดรางวัลหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2561 ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2563



ภาพที่ 76 การได้รับการยอมรับและได้รับรางวัลของผู้บริหารสถานศึกษา

4.4 ด้านสถานศึกษาผู้ปกครอง และชุมชน

คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน พร้อมทั้งระดมทุนสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน มี

การประสานข้อมูล ประสานความร่วมมือในทุกมิติ และติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาผ่านทางสื่อสารที่หลากหลาย มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า ศรัทธา สนับสนุนกิจกรรม ในการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีความพร้อมทุกด้านทั้งอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ ฐานการเรียนรู้ที่จะให้บริการด้านต่าง ๆ ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น จากการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการยอมรับ (อ้างอิง ภาคผนวก ฅ หน้า 553) มีชื่อเสียงและได้รับรางวัล (อ้างอิง ภาคผนวก ฅ หน้า 567-569) ดังนี้ โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา ปีการศึกษา 2563 รางวัล MOE AWARDS ปีการศึกษา 2559 ผลงานระดับดีเด่น ประเภทสถานศึกษา สาขาการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2559 กระทรวงศึกษาธิการ ระดับทอง โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2560 กระทรวงศึกษาธิการ และ ระดับเพชร โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุขปีการศึกษา 2561 จากกระทรวงศึกษาธิการ รางวัลชมเชย โครงการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา ขนาดกลาง ประจำปี การศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนคาร์บอนต่ำ(ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าที่โรงเรียน) ระดับประถมศึกษา ประเภทจำนวนนักเรียน 301-1500 คน ประจำปี 2564 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย และรางวัลศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษากองทุนการศึกษาปีการศึกษา 2563





ภาพที่ 77 กิจกรรมสถานศึกษาคณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชนและรางวัลที่ได้รับ

4.5 ผลที่ปรากฏต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 ซึ่งได้ลงนามร่วมเป็นภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และเป็นวิทยากรภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวปรากฏผลที่เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานทั้งสองต่อเนื่องตลอดไป



ภาพที่ 78 การนำเสนอผลงานต่อผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพ ณ สำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 และรับการศึกษาดูงาน

ระยะที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินโดยใช้แบบสอบถาม และประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัยสิ้นสุดลงแล้ว ในการประเมินผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือประเมินเป็นแบบสอบถาม ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดใน 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด การประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มาเป็นประเด็นข้อคำถาม ทำการประเมินหลังจากกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมได้ดำเนินการจนจบวงจร ซึ่งมีผลการประเมิน ดังนี้

ตารางที่ 29 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในภาพรวม ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
1	ด้านบุคลากร	4.39	0.59	มาก
2	ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.52	0.53	มากที่สุด
3	ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก	4.56	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.49	0.55	มาก

จากตารางที่ 29 การประเมินสภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.52$) รองลงมาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52$, $\sigma = 0.53$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.39$, $\sigma = 0.59$)

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ตำบลบุคลากร ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
ด้านผู้บริหาร				
1	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง	4.60	0.49	มากที่สุด
2	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.40	0.49	มาก
3	ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้บริหารจัดการสถานศึกษา	4.39	0.75	มาก
4	ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่ายอมรับและให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา	4.21	0.49	มาก
5	ชุมชนมีความตระหนัก เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.47	0.60	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.41	0.56	มาก
ด้านครู				
6	ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.28	0.70	มาก
7	ครูปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.41	0.66	มาก
8	ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.36	0.48	มาก
9	ครูถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาทุกระดับและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.35	0.78	มาก
10	ครูนำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อ ขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา	4.52	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.38	0.62	มาก

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ตำบลบุลากร ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85) (ต่อ)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
	ด้านนักเรียน			
11	นักเรียนแกนนำ เป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา หรือจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา	4.32	0.75	มาก
12	นักเรียนแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง	4.31	0.63	มาก
13	นักเรียนแกนนำเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา	4.26	0.44	มาก
14	นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา กระทั่งมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มมากขึ้น	4.75	0.43	มากที่สุด
15	นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา	4.29	0.79	มาก
16	นักเรียนแกนนำได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง	4.41	0.49	มาก
17	นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษา และจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา	4.45	0.52	มาก
	ค่าเฉลี่ย	4.39	0.57	มาก

ตารางที่ 30 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ตำบลบุคลากร ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85) (ต่อ)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา				
18	คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.22	0.74	มาก
19	คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.33	0.64	มาก
20	คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.42	0.49	มาก
21	คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจเห็นคุณค่าและศรัทธาในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.35	0.78	มาก
22	คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.52	0.52	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.36	0.63	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		4.39	0.59	มาก

จากตารางที่ 30 การประเมินสภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านบุคลากร ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.39, \sigma = 0.59$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา กระทั่งมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มมากขึ้น อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.75, \sigma = 0.43$) รองลงมา ผู้บริหารมีความรู้ความ

เข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.60$, $\sigma = 0.49$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่ายอมรับและให้ความร่วมมือในการขยายผล การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.21$, $\sigma = 0.49$)

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้านการจัดการ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม				
1	สถานศึกษา มีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.88	0.32	มากที่สุด
2	สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ และการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสม	4.40	0.49	มาก
3	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ งบประมาณในการปรับใช้อาคารสถานที่สภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.44	0.69	มาก
4	สถานศึกษามีศูนย์รวบรวมข้อมูลการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.46	0.48	มาก
5	สถานศึกษามีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา	4.59	0.49	มากที่สุด
6	สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย	4.32	0.64	มาก
ค่าเฉลี่ย		4.51	0.51	มากที่สุด

ตารางที่ 31 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85) (ต่อ)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา	μ	σ	แปลผล
ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง				
7	สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายในและภายนอกที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษา	4.80	0.48	มากที่สุด
8	สถานศึกษามีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐานกิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสื่อความได้ถูกต้อง	4.93	0.25	มากที่สุด
9	สถานศึกษามีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน	4.27	0.76	มาก
10	สถานศึกษามีแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน	4.41	0.49	มาก
11	บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากร อธิบายการใช้ประโยชน์จากฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน	4.31	0.75	มาก
12	สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม	4.55	0.66	มากที่สุด
13	สถานศึกษามีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง	4.52	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง		4.54	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.52	0.53	มากที่สุด

จากตารางที่ 31 การประเมินผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.52, \sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถสื่อความได้ถูกต้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.93, \sigma = 0.25$) รองลงมา สถานศึกษา มีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.88, \sigma = 0.32$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ สถานศึกษามีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.27, \sigma = 0.76$)

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
ด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน				
1	สถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงานจาก สถานศึกษาอื่น หรือหน่วยงานอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา	4.49	0.50	มาก
2	สถานศึกษาสามารถเป็นแกนนำของเครือข่ายการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.81	0.39	มากที่สุด
3	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือองค์กรต่างๆ เพื่อให้ หรือรับการสนับสนุนในการขับเคลื่อน ภารกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.46	0.66	มาก
4	สถานศึกษาได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการขยายผลการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยงานภายนอก	4.44	0.49	มาก

ตารางที่ 32 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85) (ต่อ)

ข้อที่	การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	μ	σ	แปลผล
5	สถานศึกษามีเครือข่ายการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.41	0.54	มาก
6	สถานศึกษามีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน	4.72	0.62	มากที่สุด
7	สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้	4.64	0.55	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.56	0.53	มากที่สุด
ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก(ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)				
8	สถานศึกษามีข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เป็นภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนกิจกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.98	0.15	มากที่สุด
9	สถานศึกษาบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ	4.32	0.77	มาก
10	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จนสามารถพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างน้อย 1 แห่ง	4.33	0.58	มาก
ค่าเฉลี่ยด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก(ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)		4.54	0.50	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย		4.56	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 32 การประเมินผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ สถานศึกษามีข้อตกลง

ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เป็นภาคีเครือข่ายการขับเคลื่อนกิจกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับ มากที่สุด ($\mu = 4.98, \sigma = 0.15$) รองลงมา สถานศึกษาสามารถเป็นแกนนำของเครือข่ายการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81, \sigma = 0.39$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ สถานศึกษาบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ในการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.32, \sigma = 0.77$)

การประเมินความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัยสิ้นสุดลงแล้ว ในการประเมินความพึงพอใจต่อผลสำเร็จการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แบบประเมินความพึงพอใจ ซึ่งมีผลการประเมินมี ดังนี้

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85)

ข้อที่	รายการที่ประเมิน	μ	σ	แปลผล
1	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา	4.29	0.50	มาก
2	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาและชุมชน	4.81	0.39	มากที่สุด
3	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างการยอมรับกับหน่วยงานภายนอกและชุมชนต่อศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียน	4.46	0.66	มาก
4	บทบาทของครูในกระบวนการจัดการเรียนการสอน/การจัดกิจกรรม ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	4.44	0.49	มาก
5	บทบาทของครูในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงาน	4.41	0.54	มาก

ตารางที่ 33 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำ (N=85) (ต่อ)

ข้อที่	รายการที่ประเมิน	μ	σ	แปลผล
6	บทบาทของครูแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง การถอดบทเรียน และร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.72	0.62	มากที่สุด
7	บทบาทของนักเรียนแกนนำในการอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา	4.64	0.55	มากที่สุด
8	บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา	4.98	0.15	มากที่สุด
9	นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในสถานศึกษาและขยายผล สู่ภายนอกสถานศึกษา	4.32	0.77	มาก
10	บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.33	0.58	มาก
11	อาคารสถานที่ที่มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงามและปลอดภัย	4.31	0.75	มาก
12	แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีความพร้อมและหลากหลาย	4.55	0.66	มากที่สุด
13	ฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจมีประโยชน์และมีความแปลกใหม่	4.62	0.48	มากที่สุด
14	บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง	3.92	0.62	มาก
15	บทบาทของหน่วยงานอื่นในการมีส่วนร่วม และให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา	4.38	0.55	มาก
	ค่าเฉลี่ย	4.47	0.55	มาก

จากตารางที่ 33 การประเมินความพึงพอใจต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามความคิดเห็นของคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และนักเรียนแกนนำพบว่า ระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\mu = 4.47, \sigma = 0.55$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.98, \sigma = 0.15$) รองลงมา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.81, \sigma = 0.39$) ลำดับต่ำสุดได้แก่ บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.92, \sigma = 0.62$)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ 2) เพื่อพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 3) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู นักเรียนแกนนำ และคณะกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ปีการศึกษา 2563 จำนวน 85 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้น คือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ปีการศึกษา 2562 2) ผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ และ 3) ผลการพัฒนาและความพึงพอใจต่อการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ชุดคือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถามสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ชุดที่ 2 เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาผลการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ชุดที่ 3 แบบประเมินความพึงพอใจต่อผลการดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 2) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และแบบสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) 3) แบบประเมินตัวชี้วัด 4) คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษา

พอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารวมทั้งโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ และ 5) แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ในการวิเคราะห์ข้อมูล สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS for Windows)

จากการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมใน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน หลังจากได้ดำเนินการเสร็จสิ้นทุกขั้นตอนแล้ว จึงสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- 5.1 พื้นที่ศึกษา
- 5.2 ขั้นตอนการวิจัย
- 5.3 สรุปผลการวิจัย
- 5.4 อภิปรายผลการวิจัย
- 5.5 ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ
- 5.6 ข้อเสนอแนะ

5.1 พื้นที่ศึกษา

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เป็นการวิจัยในระดับโรงเรียน (School Wide) ที่ดำเนินการในโรงเรียนเป้าหมายโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณลักษณะ 3 ประการคือ ประการที่หนึ่ง เป็นโรงเรียนที่ได้รับการประกาศเป็นสถานศึกษาพอเพียงก่อนที่จะทำการวิจัยไม่ต่ำกว่า 1 ปี ประการที่สอง เป็นโรงเรียนที่มีความประสงค์เข้าร่วมพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา และประการที่สาม เป็นโรงเรียนที่มีความเป็นไปได้ที่ผู้วิจัยจะสามารถปฏิบัติงานภาคสนามได้อย่างเต็มที่เต็มเวลา โดยเริ่มในระยะเวลาติดต่อกันในช่วงภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 ระหว่างวันที่ 1 มีนาคม 2563 - 31 มีนาคม 2564 ผู้วิจัยเลือกสถานที่ดำเนินการวิจัย คือ โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ หมู่ที่ 3 บ้านแก่งใหญ่ ตำบลแก่งใหญ่ อำเภอแก่งใหญ่ จังหวัดขอนแก่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3

5.2 ขั้นตอนการวิจัย

การวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนมี การดำเนินการ ดังนี้

5.2.1 ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยการประเมินมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานตามตัวชี้วัดของสถานศึกษาพอเพียงใน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของ และด้านผลลัพธ์

5.2.2 ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ (Preparation) มีจุดมุ่งหมายเพื่อการนำกรอบความคิด ของการวิจัย เสนอแนะ และชี้ถึงประโยชน์ที่ผู้ร่วมวิจัยจะได้รับ และยอมรับสิทธิของผู้ที่ไม่ประสงค์ที่จะร่วมวิจัย รวมทั้งสร้างความตระหนักในการวิจัย และการปฏิบัติงานควบคู่กันไป ทั้งในตัวบุคคลกลุ่มบุคคลและโรงเรียน และได้ร่วมกันจัดทำแผนที่การทำงาน (road map) ตลอดระยะเวลาของการทำวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน (Planning) จุดมุ่งหมายเพื่อการศึกษาวิเคราะห์ให้ทราบถึงสภาพที่เคยเป็นมาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง สภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงที่เป็นภาพรวม การประเมินเพื่อกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข หรือพัฒนา และการจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่วิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวัง ขั้นตอนที่กำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนที่ประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนที่การวางแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติ (Acting) โดยแต่ละทีมที่รับผิดชอบนำแผนปฏิบัติการ/โครงการ/กิจกรรมที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติ โดยการดำเนินการในขั้นตอนนี้มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติ ขั้นตอนที่ปฏิบัติกิจกรรมและขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 4 การสังเกตผล (Observing) มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง การตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม มีขั้นการปฏิบัติ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่กำหนดรูปแบบ และวิธีการ ขั้นตอนที่นำเสนอรายงาน ขั้นตอนที่ประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 5 การสะท้อนผล (Reflecting) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาทั้งหมด และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 6 การวางแผนใหม่ (Re - Planning) มีจุดมุ่งหมายเพื่อถอดบทเรียนศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานและจัดทำแผนปฏิบัติงานใหม่ ซึ่งขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนวิเคราะห์สภาพที่เคยเป็นมาปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังขั้นตอนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจปัญหา ขั้นตอนประเมินประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการโครงการ/กิจกรรมใหม่ และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 7 การปฏิบัติใหม่ (Re-Acting) โดยแต่ละทีมโครงการนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำไปปฏิบัติ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำแผนปฏิบัติการใหม่ที่จัดทำขึ้นไปปฏิบัติให้บรรลุผล มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนกำหนดแนวทางปฏิบัติ ขั้นตอนปฏิบัติกิจกรรม และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 8 การสังเกตผลใหม่ (Re-Observing) เพื่อประเมินผลที่เกิดขึ้น (Summative Evaluation) ทั้งผลที่คาดหวัง และที่ไม่คาดหวัง และการตีความปรากฏการณ์ต่าง ๆ จากกิจกรรม หรือกระบวนการปฏิบัติงานว่าได้องค์ความรู้ใหม่ทฤษฎีใหม่ หรือเกิดการเรียนรู้ใหม่ อะไรบ้างเกี่ยวกับการพัฒนา สำหรับขั้นตอนนี้มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการกำหนดรูปแบบและวิธีการ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 9 การสะท้อนผลใหม่ (Re - Reflecting) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมามาทั้งหมดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วผู้วิจัยนำมาสังเคราะห์ เขียนเป็นสรุปผลการดำเนินงานที่ผ่านมาโดยรวมการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดทำเป็นเอกสารสำหรับขั้นตอนนี้ มีการดำเนินการ 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนการสังเคราะห์ความรู้ ขั้นตอนการนำเสนอรายงาน และขั้นตอนการประเมินและสรุปผล

ขั้นตอนที่ 10 การสรุปผล (Conclusion) เพื่อถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) ศึกษาทบทวนผลการดำเนินงานในขั้นตอนที่ 6-9 และสรุปผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1-9 และหาข้อสรุปในประเด็นเกี่ยวกับ ผลจากการพัฒนาการเรียนรู้จากการปฏิบัติ องค์ความรู้จากการปฏิบัติและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

5.2.3 ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการประเมินโดยใช้แบบสอบถามและประเมินความพึงพอใจ หลังจากการวิจัยได้เสร็จสิ้นลง

5.3 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

5.3.1 การศึกษาสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ พบว่า ในภาพรวมการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงอยู่ในระดับ มาก โดยมีลำดับสูงสุด 2 อันดับ คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านผลลัพธ์ ส่วนลำดับสุดท้ายคือ ด้านการบริหารจัดการ

5.3.2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา มีตัวชี้วัด 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โดยมีสภาพที่คาดหวังของผู้ร่วมวิจัยคือ ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จทุกตัวชี้วัดผ่านเกณฑ์ 80 % หรือตั้งแต่ระดับ “มาก” หรือ “4” ขึ้นไป ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยจึงได้จัดทำโครงการ 3 โครงการ ใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา โดยมีผลการดำเนินงาน ดังนี้

5.3.2.1 ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยใช้โครงการสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมในการดำเนินการ 9 กิจกรรม ประกอบด้วย จัดประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา การศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรม PLC การจัดกิจกรรมนักเรียน การนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาของนักเรียนแกนนำ อบรมให้ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่คณะกรรมการสถานศึกษา พร้อมสร้างการรับรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา การดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมาย หรือสภาพที่คาดหวังผลการประเมินไว้ ที่ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการประเมินด้านบุคลากรโดยเฉลี่ย “4.80” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

5.3.2.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาโดยใช้โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ มีกิจกรรมในการดำเนินการ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนงาน/โครงการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ จัดทำฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน และ

จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการเรียนรู้ประจำฐาน การดำเนินงานตามโครงการนี้ ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมาย หรือสภาพที่คาดหวังผลการประเมินไว้ที่ ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการประเมินด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ โดยเฉลี่ย “4.70” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

5.3.2.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน และความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานภายนอก พัฒนาโดยใช้โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง มีกิจกรรมในการดำเนินการ 6 กิจกรรม ประกอบด้วย แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจัดทำแผนงาน/โครงการประสานหน่วยงานทั้งภายใน และภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) ลงนามความร่วมมือทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำกิจกรรม และจัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ผู้วิจัยและผู้ร่วมวิจัยตั้งเป้าหมาย หรือสภาพที่คาดหวังผลการประเมินไว้ที่ระดับ 4.00 หรือ “มาก” ขึ้นไป ผลการประเมินด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โดยเฉลี่ย “4.60” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง

5.3.3 การศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลมีดังนี้

5.3.3.1 ผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ในระดับ มากที่สุด ลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับ มาก

5.3.3.2 ความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา พบว่า ระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา และชุมชนอยู่ในระดับ มากที่สุด ลำดับต่ำสุดได้แก่ บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับ มาก

5.4 อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยจะได้อภิปรายผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.4.1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ เป็นการประเมินสภาพผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง เพื่อให้ทราบถึงผลดำเนินงานตามตัวชี้วัดสถานศึกษาพอเพียง ผลจากการประเมิน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก โดยมีลำดับสูงสุด 2 อันดับคือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านผลลัพธ์ จากผลการประเมินดังกล่าวสรุปได้ว่า โรงเรียนประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานโครงการ แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนโครงการสถานศึกษาพอเพียงมาอย่างต่อเนื่องโดยตลอด ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาสถานศึกษา พร้อมนำมาบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ มีการขับเคลื่อนกิจกรรมในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ พร้อมติดตามผลการดำเนินการอย่างเป็นใกล้ชิด มีการประเมินผลการดำเนินงานพร้อมปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนส่งผลให้การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาพอเพียงบรรลุตามเป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของ ปรียานุช พิบูลสรารุธ (2549 : 1) อภิชัย พันธเสน (2549 : 46) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ (2548 : 29) ที่ให้ความเห็นที่สอดคล้องกันว่า หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในสังคมตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว สังคม ระดับองค์กร หน่วยงาน สามารถให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตนใน ทั้งด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เสริมสร้างความเข้มแข็ง ความชำนาญโดยอาศัยภูมิปัญญา ความสามารถของตนและชุมชน ทำให้เกิดพลังทางสังคมพัฒนาไปสู่เครือข่ายระหว่างชุมชนต่าง ๆ ทำให้สังคมมีความเข้มแข็ง ร่วมมือกันพัฒนาตั้งแต่ระดับหน่วยงาน ระดับรัฐหรือระดับประเทศ เป็นไปตามแนวคิดที่ระบุไว้ในหลักทรงงาน ตามที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551 : 2) ได้รวบรวมสรุปหลักทรงงานในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงไว้อย่างน่าสนใจว่า ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ ความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล นำจันทร์ (2560) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากันต์ ผลการวิจัย

สรุปได้ดังนี้ 1) การใช้แหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า มีการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนและแหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ห้องสมุดมีชีวิต ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา 2) แนวทางการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 2.1) การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เข้ามาเป็นหลักการในการบริหารจัดการสถานศึกษาในทุกมิติ 2.2) การจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกกระบวนการปลูกฝังหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้เป็นหลักคิด และหลักปฏิบัติของผู้เรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกระดับชั้น 2.3) การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลายอย่างสอดคล้องกับบริบท และภูมิสังคมของสถานศึกษา 2.4) การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้ ได้เรียนรู้ พัฒนาการปฏิบัติตน และปฏิบัติหน้าที่ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง 2.5) การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อการบ่มเพาะอุปนิสัย “อยู่อย่าง พอเพียง” เช่น ความสะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 2.6) การนำชุมชน หน่วยงาน องค์กรทั้งภาครัฐ และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน สอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ จันทระติ (2561) ได้ศึกษาข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามเกณฑ์สถานศึกษาพอเพียง การจัดการแหล่งเรียนรู้ที่จะประสบผลสำเร็จตาม เป้าหมายต้องอาศัยทรัพยากรที่จำเป็น คือ การบริหารจัดการสถานศึกษา จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลักทั้ง 4 อย่าง คือ 4 M's 3) ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 1) พัฒนาระบบวางแผน และการบริหารจัดการเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการ 2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการนิเทศติดตามประเมินผลเพื่อการบริหารจัดการ 3) ส่งเสริมพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ให้สามารถแก้ปัญหาและพัฒนาผู้เรียน 4) สร้างความตระหนักถึงภารกิจหน้าที่และการพัฒนาส่งเสริมบุคลากรที่เกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารจัดการ 5) ส่งเสริมและปลูกฝังคุณลักษณะความพอเพียงให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ขณะเดียวกันก็พบว่า การศึกษาของ จักรพงษ์ มัตสยะวนิชกุล (2561) ที่ศึกษากลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ต้องนำกรอบหลักสูตรท้องถิ่น มาประกอบเป็นหลักสูตรสถานศึกษาบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบสอดแทรก โดยใช้คำถามกระตุ้นคิดตามยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา

ของกระทรวงศึกษาธิการ ส่งเสริมให้ครูออกแบบหน่วย การเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงตาม มาตรฐานการเรียนรู้ มีการนิเทศติดตามประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ จัดทำสื่อแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ส่งเสริมให้ มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อ นวัตกรรมทางการสอนตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การจัดบรรยากาศและสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ส่งเสริมให้ ผู้เรียนได้นำหลักคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ และจาก การศึกษาของ ทรศศิตยา ไกรสัย (2561) ได้ศึกษา การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ต้นแบบ ในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนตาง ผลการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ต้นแบบในกลุ่มเครือข่ายโรงเรียนชุมชนตางในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบอยู่ในระดับ สูงสุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์ กับหน่วยงานภายนอกและด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพตามลำดับ จากที่กล่าวมา ข้างต้นเป็นการยืนยันได้ว่า การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงของโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ประสบผลสำเร็จ เกิดจากการนำแนวทางการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียง การพัฒนากิจกรรมทั้ง 5 ด้าน สู่การปฏิบัติโดยเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย อีกทั้งมีการบริหารงาน เชิงระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

5.4.2 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมี ส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน โดยการพัฒนาด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม กายภาพและความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการในการพัฒนาสถานศึกษาทั้ง 3 ด้านตามกรอบการประเมินศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลากร มี 4 องค์ประกอบคือ องค์ประกอบด้านผู้บริหาร ครู นักเรียน และ คณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยโครงการสถานศึกษาพอเพียง 2) ด้านการจัดการสภาพแวดล้อม กายภาพ มี 2 องค์ประกอบ คือ อาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ และหรือ กิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ซึ่งพัฒนาโดยโครงการพัฒนาอาคาร สถานที่ และ 3) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก มี 2 องค์ประกอบ คือ ความสัมพันธ์กับ สถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อนและความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัด หรือ หน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) พัฒนาโดยโครงการสร้างความร่วมมือ ภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง โดยมีการดำเนินงานดังนี้

ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษา พัฒนาโดยใช้โครงการสถานศึกษาพอเพียง การดำเนินงานโครงการนี้ ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลโดยใช้แบบประเมินตัวชี้วัด มีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.80” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นกรอบหลักในการพัฒนา ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจน ประกอบกับกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ จึงมีการพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง มีการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาก่อนแก่นเขต 3 อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังมีแนวทางในการส่งเสริมให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมนักเรียนและผู้ปกครองนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตและการทำงาน ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบกับผู้บริหาร คณะครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาต่างให้ความสำคัญ เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ จึงก่อให้เกิดพลังการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เป็นแรงผลักดันให้เกิดความตระหนักเห็นความสำคัญ มีการศึกษาข้อมูลแนวทางการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้คณะครูสามารถพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทางการเรียนที่ดีขึ้น กล้าแสดงออก มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ มีภาวะผู้นำและมีความเสียสละ จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ด้านบุคลากรมีการประเมินระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา พิบูล สราวุธ (2550 : 10) และสมบัติ กุสุมาวลี (2551 : 88) ที่ได้กล่าวถึงหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแนวเดียวกันว่า เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่ การปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น เน้นให้คนเข้าใจหลักพื้นฐานทางสังคม การสร้างความพร้อมรองรับกับการเปลี่ยนแปลง สร้างความสมดุล มั่นคง และความยั่งยืนในระยะยาว ที่เน้นความพอดี พอประมาณ รู้จักตัวเอง รู้จักบริบท ส่งเสริมการพึ่งตนเอง การพึ่งพิงกัน สร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยเน้นการมีความรู้ และความมีคุณธรรม การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านการศึกษา ควรมุ่งที่ตัวครูก่อน เพราะครูเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน สอดคล้องกับมุลนิธิ ยุวสถิรคุณ (ออนไลน์, 2564) ที่ระบุไว้ถึงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ว่าเป็นการดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับ น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจ อย่างเช่น การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการงบประมาณการศึกษา การจัดสถานศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดกิจกรรมนักเรียน เพื่อทำอย่างที่สุดแล้ว

เกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติ จนเป็นวิถีชีวิต เกิดการปลูกฝังและบ่มเพาะนักเรียน ให้มีจิตสำนึกและอุปนิสัย “พอเพียง” สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูติศ พัดพิน (2557) ที่ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับโรงเรียนต้องกำหนดนโยบายพัฒนาบุคลากร และจัดระบบการนิเทศภายใน ให้สามารถจัดกระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มุ่งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนโดยร่วมคิดร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน อีกทั้งยังมีการศึกษาของ สุมนี นามหงษา (2559) ได้ทำการศึกษา การพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์แตกต่างกันหลังได้รับการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีพหุปัญญา ร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการคิดวิเคราะห์ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยังมีผลการศึกษาของนฤมล นำจันทร์ (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาภูเก็ต ประกอบด้วย ขวัญกำลังใจของครู และบุคลากรในสถานศึกษา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษา จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยืนยันได้ว่าการพัฒนาด้านบุคลากรส่งผลกระทบต่อ การพัฒนาคุณภาพ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ประกอบด้วย อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ พัฒนาโดยใช้โครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลโดยใช้แบบประเมินตัวชี้วัด มีระดับการดำเนินงานโดยเฉลี่ย “4.70” อยู่ในระดับมากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ได้จัดให้มีผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ และการจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ อย่างเหมาะสม มีแผนงาน/โครงการ งบประมาณมีความเหมาะสม เป็นไปตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จัดให้มีศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อนของสถานศึกษาพร้อมแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้ไว้ในห้องศูนย์ การเรียนรู้ สร้างฐานกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พัฒนาห้องปฏิบัติการต่างๆ ให้มีความพร้อมต่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ โดยครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองมีส่วนร่วมระดมทุนในการจัดหาดูแลรักษา มีการจัดอาคารสถานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งให้บริการชุมชนหรือหน่วยงานอื่นได้ใช้ประโยชน์ร่วมกัน

อาทิเช่นหอประชุม สนามกีฬาหรืออาคารเอนกประสงค์ จึงทำให้ชุมชนให้การส่งเสริมสนับสนุนการดูแลรักษาและพัฒนาอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมของสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับโรงเรียนชุมชนบ้าน แวงใหญ่จัดให้มีแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ 9 ฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษา มีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำฐานการเรียนรู้ที่เพียงพอ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องและบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียน พัฒนาคู่มือให้สามารถเป็นวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ที่มีทักษะ อธิบายความรู้ได้อย่างถูกต้องชัดเจน จัดมีแผนการเรียนรู้ของแต่ละฐานการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย พร้อมส่งเสริมบริการหน่วยงานหรือสถานศึกษาอื่นมาใช้ประโยชน์จากฐานการเรียนรู้หรือแหล่งการเรียนรู้ จัดกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงอย่างหลากหลาย ต่อเนื่องตลอดทั้งปี เช่น กิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมการประหยัดอดออม กิจกรรมอบรมคุณธรรม กิจกรรมห้องเรียนสีขาว เป็นต้น มีการประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบ พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่องทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้ พร้อมห้องเรียนและห้องปฏิบัติการประกอบด้วย ห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติ ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา จึงส่งผลให้โรงเรียนมีอาคารสถานที่ที่มีเหมาะสม เป็นแหล่งเรียนรู้และฐานการเรียนรู้ที่มีความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุกฤตา จันทรวิมล (2542 : 13) ที่ระบุว่า ศูนย์การเรียนรู้เป็นแหล่งการจัดกิจกรรม ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ประชาชนสามารถใช้บริการค้นคว้าหาความรู้ และยังเป็นสถานที่ที่ประชาชนได้มีโอกาสจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนตามความต้องการ ยังมีแนวคิดของ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (2545 : 9) ที่กล่าวในแนวเดียวกันว่า ศูนย์การเรียนรู้เป็นสถานที่จัดกิจกรรมที่ผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนหลายรูปแบบ นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานกับแหล่งวิทยาการความรู้ข่าวสารแก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในชุมชน อีกทั้ง ปริญญา ธรรมปิก (2558 : 1) ได้ให้ทรรศนะไว้ว่า ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีศักยภาพ และมีความสามารถในการขยายผลการขับเคลื่อน ด้วยการเป็นสถานที่ศึกษาดูงาน มีบุคลากร ผู้บริหาร ครูและนักเรียนแกนนำที่สามารถเป็นวิทยากร เป็นพี่เลี้ยงให้กับสถานศึกษาอื่นได้จากการศึกษาของ จิตติรัตน์ บุตรแก้ว (2559) ได้ศึกษา ปัจจัยตัวแบบการจัดการที่มีประสิทธิผลต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการนำนโยบายไปปฏิบัติในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยตัวแบบการจัดการในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกปัจจัยทั้งในภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านบุคลากร ด้านสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือเครื่องใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ วรณช ปานคุ้ม (2560) ได้ศึกษา

การจัดทำแผน กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ คือมีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีฐานการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ถือเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยืนยันได้ว่า การพัฒนาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของสถานศึกษา

ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อนและความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานภายนอกพัฒนาโดยใช้โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง ผลการดำเนินงานเมื่อประเมินผลโดยใช้แบบประเมินตัวชี้วัด ผลการประเมินโดยเฉลี่ย “4.60” อยู่ในระดับ มากที่สุด เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนมีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงานอย่างต่อเนื่อง สามารถบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลักของสถานศึกษา เป็นสถานศึกษาแกนนำของเครือข่ายขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 อีกทั้งได้รับการสนับสนุนวิทยากรผู้มีความรู้จากภาคีเครือข่าย อาทิเช่น นายชัชติมาน ศรีไสย นักวิชาการเกษตรชำนาญการ จากสำนักงานเกษตรอำเภอแวงใหญ่ เข้ามาเป็นวิทยากรฐานการเรียนรู้ทฤษฎีใหม่ เรื่องการทำปุ๋ยหมักจากเศษใบไม้ หรือพระครูพลหัตถ์ เจ้าคณะตำบลแวงใหญ่ นายจัน นุ่นวงศ์กต ผู้ใหญ่บ้านบ้านหัวหนองแวง นายสวัสดิ์ งวงช้าง กำนันตำบลแวงใหญ่ ซึ่งเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา มาเป็นวิทยากรฐานการเรียนรู้คุณธรรม หรือ ดร.ฉลาด เสริมปัญญา อดีตศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ ดร.ยุพาพร หรเสริฐ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เข้ามาเป็นวิทยากรฐาน STEM เป็นต้น ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งที่ร่วมลงนามความร่วมมือเป็นภาคีเครือข่ายและที่เป็นคณะทำงาน ส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จและเป็นไปอย่างมีคุณภาพ อีกทั้งยังสามารถเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ประกอบกับโรงเรียนบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อนได้อย่างเหมาะสม จนสามารถให้การสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาคือโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง และโรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม ซึ่งเป็นหน่วยงานภายนอกที่ได้ลงนามความร่วมมือ กำลังขอรับการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในปีการศึกษา 2564 เป็นไปตามแนวคิดของ จันทรานี สงวนนาม (2551 : 166) กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการจูงใจให้บุคคลผู้ร่วมปฏิบัติงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมรับผิดชอบและร่วมมือในการพัฒนาองค์กรที่ปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ยังมีแนวคิดของ ไชยา ภาวะบุตร (2555 : 158) ที่กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีประโยชน์ต่อองค์การ การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยปรับปรุงการทำงานของทีมงานให้ดีขึ้น ซึ่งทีมงานมีความจำเป็นต่อการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนที่เผชิญโดยองค์การส่วนใหญ่ทั้งในปัจจุบัน ประกอบกับแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2550, ออนไลน์) ได้ให้ข้อเสนอเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงลงสู่สถานศึกษา พบว่า การสร้างเครือข่ายและใช้ประโยชน์จากการสร้างเครือข่ายเป็นกลไกหนึ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนตามหลักสูตรเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาได้ เนื่องจากการสร้างเครือข่ายเป็นการดำเนินงานที่อาศัยการมีส่วนร่วม ซึ่งจะมีประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ระหว่างกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย ซึ่งในความเป็นจริงสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความจำกัดและความแตกต่างด้านทรัพยากรจากการศึกษาของ นฤมล สุภาทอง (2562) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง “การศึกษาเพื่อสร้างทฤษฎีฐาน” พบว่า ลักษณะภาวะผู้นำโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคือ โรงเรียนที่มีวิถีการดำเนินงานโดยใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการทำงานเป็นทีม มีการกระจายความเป็นผู้นำและมีวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นผลสำเร็จตามเป้าหมาย ด้านการบริหารเน้นแบบโรงเรียนเป็นฐานที่เน้นการมีส่วนร่วม การสื่อสารที่ดี และมีภาคีเครือข่ายภายนอก ยังมีการศึกษาของ รสสุคนธ์ อินชัยเขา (2560) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงบรรลุผลสำเร็จตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ มีปัจจัยความสำเร็จ คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การสนับสนุนของภาคีเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับ อังคณา ตุงคสมิต, 2550 : 15) และพระตรีเนตร กิตติโร (เขียวอ่อน) (2564) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ว่าผลจากการศึกษาวิจัยนำไปใช้และก่อให้เกิดผลในระยะเวลายาวนาน สะท้อนคุณค่าในเรื่องกระบวนการเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักวิจัยและกลุ่มผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ซึ่งสอดคล้องกับทรงงานที่ว่าด้วยหลักการประชาธิปไตย ว่าผู้มีส่วนร่วมหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียจะมีบทบาทเป็นผู้กระทำดำเนินการหรือเป็นสมาชิกชุมชนเพื่อสร้างสังคมและเป็นคนของสังคม ผลลัพธ์ที่ได้นอกจากจะแก้ปัญหาหรือพัฒนางานที่เกิดขึ้นได้แล้ว ยังเกิดการเรียนรู้ของผู้มีส่วนร่วม ได้ใช้ความสามารถของผู้มีส่วนร่วมอย่างหลากหลาย ก่อให้เกิดความพึงพอใจ ความภูมิใจและส่งเสริมวัฒนธรรมการพึ่งตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2551:2) จากที่กล่าวมาข้างต้นเป็นการยืนยันว่า ความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ส่งผลต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

5.4.3 การศึกษาผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5.4.3.1 จากการประเมินผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับ หน่วยงานภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อยู่ใน ระดับมากที่สุด ลำดับสุดท้ายได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดความร่วมมือเพิ่มมากขึ้นระหว่างนักวิจัย และ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ผู้มีส่วนร่วมหรือกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะ มีบทบาทเป็นผู้กระทำดำเนินการ หรือเป็นสมาชิกชุมชนเพื่อสร้างสังคมและเป็นคนของสังคม ในขณะที่ การวิจัยแบบดั้งเดิมคนของสังคมจะไม่เกี่ยวข้องกับนักวิจัย แต่คนจะถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่ถูกศึกษา (Objects) และหากนักวิจัยเป็นบุคลากรในสถานศึกษาก็จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่าง สถานศึกษากับนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน อีกทั้งผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที เนื่องจากเป็นการดำเนินการวิจัยเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการมีส่วนร่วม ของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงทำให้แก้ปัญหาและพัฒนาที่เกิดขึ้นได้จึงส่งผลให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเกิด ความภาคภูมิใจ ที่สัมผัสได้จากการเปลี่ยนแปลง ความร่วมมือจากทั้งภายในและภายนอก บริบท ของสถานศึกษาที่สะอาด รมรื่น สวยงาม มีแหล่งการเรียนรู้ และฐานการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัด การเรียนรู้ ที่เกิดจากการร่วมมือร่วมใจกันพัฒนา มีการนำภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก มาร่วมพัฒนากิจกรรมตามโครงการมีการสนับสนุนกิจกรรมการขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นหรือ หน่วยงานอื่นเพื่อสร้างภาคีเครือข่ายพอเพียง โดยมีจุดหมายที่สำคัญคือ ผู้เรียนครูบุคลากรผู้ปกครอง และชุมชนมีอุปนิสัยพอเพียง โรงเรียนได้รับการพัฒนาและเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จึงส่งผลให้ระดับการประเมินอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามแนวคิด ของโชติ กุลชร (2544 : 230) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550 : 14) วินัย ดิสงศ์ (2550 : 51) ธร สุนทรายุทธ (2551 : 55) จันทราณี สงวนนาม (2551 : 166) อรทัย ก๊กผล (2552 : 28) เมตต์ เมตต์การุณจิต (2553 : 33) สุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2554 : 254) ไชยา ภาวะบุตร (2555 :158) ไพลิน ทิพย์กรรณ (2558 : 39) พรทิพย์ แก้วมูลคำ (2559 : 7) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนา าระบบราชการ (2560 : 19) ที่ได้ระบุถึงประโยชน์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้โดยสรุปว่า ทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้บริหารได้รับการสนับสนุน และการยอมรับจากทุกภาคส่วน องค์กรมี โอกาสในการบรรลุเป้าหมายง่ายขึ้น ลดความขัดแย้งทั้งภายในและภายนอก เกิดทีมงานที่มี ประสิทธิภาพ สมาชิกมีความรักและผูกพันในองค์กร เป็นไปตามหลักทรงงานในเรื่อง รู้ รัก สามัคคี ที่พระองค์ท่านได้กล่าวไว้ว่า “รู้ : การที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึง ปัญหาและรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา รัก : คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนการแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะเข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ สามัคคี : การที่จะลงมือปฏิบัติ

ควรคำนึงเสมอว่าเราจะทำงานคนเดียวไม่ได้ต้องทำงานร่วมมือร่วมใจเป็นองค์กรเป็นหมู่คณะ จึงจะมีพลังเข้าไปแก้ปัญหาให้ลุล่วงไปได้ด้วยดี” และแนวพระราชดำริอีกอย่าง คือ เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2551 : 2) สอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีระพันธุ์ ดอนท้วม (2561) ที่ใช้การศึกษาเป็นโมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านนโยบาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยระดับการรับรู้ของแต่ละปัจจัยอยู่ในระดับ มาก โมเดลสมการโครงสร้างปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์และปัจจัยที่มี อิทธิพลต่อผลสำเร็จในการบริหารศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านนโยบาย ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้เรียน โดยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อผลสำเร็จที่มีขนาดอิทธิพลรวมสูงที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านครู อีกทั้งการศึกษาของ วรนุช ปานคุ้ม (2560) ที่ศึกษาการจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 13 จังหวัดอุดรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พบว่า ต้องอาศัยความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบุคลากร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู นักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ คือ มีแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและมีฐานการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก คือ มีความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นและหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานภายนอกและจากการศึกษาของ พระใบฎีกาเอกวัฒน์ ธมมานนโท (เพ็งปลุก) (2562) การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธบูรณาการ ตำบลห้วยฉัตร ผลการวิจัย พบว่า การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง คณะผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมสร้างเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยหลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ยึดหลักความพอดี มีการวางแผนกำลังคน มีการแสวงหาคนเข้าทำงาน มีการพัฒนากระบวนการชุมชนเข้มแข็ง ให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการพัฒนา การแก้ไขปัญหา ส่วนประชาชนในชุมชนบ้านแม่ฮาว พบว่า การจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนดังกล่าว มีการรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักใช้ง่ายพอประมาณ รู้จักประหยัดโดยการตัดทอนรายจ่ายและลดความฟุ่มเฟือย เจ้าหน้าที่ศูนย์เรียนรู้ชุมชนมีวินัยใน การทำงาน ตรงต่อเวลานัดหมาย มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีการแบ่งปัน ส่วนการประสานประโยชน์มีการจัดฐานกิจกรรมและมีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำฐานกิจกรรม ให้ความสนใจและมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน จากที่กล่าวมาเป็นการยืนยันถึง

ผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมประสบผลสำเร็จ มีผลการประเมินอยู่ในระดับมาก

5.4.3.2 การประเมินความพึงพอใจต่อผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาและชุมชนอยู่ในระดับ มากที่สุด ลำดับต่ำสุดได้แก่ บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับ มาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ได้ดำเนินการพัฒนาสถานศึกษา ตามแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปรัชญานำทางในการบริหารสถานศึกษาโดยกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน พันธกิจ เป้าประสงค์ แผนกลยุทธ์ โครงการและกิจกรรม โรงเรียนกำหนดนโยบายด้วยการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน การบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ การบริหารงานอาคารสถานที่ และจัดการแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” ของผู้เรียน พร้อมทั้งเป็นแหล่งเรียนรู้และศึกษาดูงานของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา จากนั้นคณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมมือกันในการพัฒนาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ที่สำคัญคือ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและภาคีเครือข่าย สอดคล้องกับหลักทรงงานของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ว่าด้วยการมีส่วนร่วม มีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ คณะกรรมการมีการศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบก่อนที่จะมากำหนดโครงการหรือกิจกรรม ทรงมุ่งเน้นเรื่องการพัฒนาคน โดยตรัสว่า “ต้องระเบิดจากข้างใน” หมายความว่า ต้องสร้างความเข้มแข็งให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนที่เราเข้าไปพัฒนาให้มีสภาพพร้อมที่จะรับการพัฒนาเสียก่อนแล้วจึงค่อยออกมาสู่สังคม ภายนอกและหลักทรงงานที่ว่าด้วย รู้รัก สามัคคี รู้ คือการที่เราจะลงมือทำสิ่งใดนั้น จะต้องรู้เสียก่อน รู้ถึงปัจจัยทั้งหมด รู้ถึงปัญหา และรู้ถึงวิธีการแก้ปัญหา รัก คือ คือความรัก เมื่อเรารู้ครบถ้วนกระบวนความแล้ว จะต้องมีความรักการพิจารณาที่จะ เข้าไปลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหานั้น ๆ สามัคคี คือ การที่

จะลงมือปฏิบัตินั้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ ชิตชนก บุญรักษา (2551 : 36) จันทรานี สงวนนาม (2553 : 166) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2553 : 53) และ ภารดี อนันต์นาวิ (2557 : 30) ที่สรุปถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่ามีความสำคัญต่อกระบวนการบริหารงานที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อมเกิดความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของการกำหนดเป้าหมาย การขับเคลื่อนองค์กรที่เกิดจากพลังของทุกภาคส่วน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นฤมล นำจันทร์ (2559) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา อยู่ในระดับ มาก ทั้งในภาพรวม และรายด้าน ส่วนระดับของปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านขวัญกำลังใจของครู และบุคลากรในสถานศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน และด้านคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาส่งผลต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยังมี การศึกษาของ โอภาศ วุฒิสุลา (2560) การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน มี 4 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการวางแผนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง และชุมชนในการประเมินผลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการใช้ประโยชน์โดยแบ่งเป็น 2 ด้านคือ ด้านที่ 1 การจัดการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและด้านที่ 2 การจัดการแบบมีส่วนร่วมโดยมีเงื่อนไขความสำเร็จคือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจ มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และจากการศึกษาของ จันทร์จิรา สุดใจ (2561) ปรีณวัฒน์ ถมกระจำง (2561) กมลชนก ศรีวรรณ (2561) ธนุต์ม อรรถจินดา (2562) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งปรากฏว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาและประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สูงขึ้น จากที่กล่าวมาข้างต้นยืนยันได้ถึง ความพึงพอใจต่อผลสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความพึงพอใจ

5.5 ผลสำเร็จ/ประโยชน์ที่ได้รับ

จากการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษารองเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ เป็นการต่อยอดพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงตามเกณฑ์และตัวชี้วัดของสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษานอกจากจะส่งผลโดยตรงต่อโรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ที่ได้ผ่านการประเมินเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 9 กันยายน 2564 เรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาศึกษา 2563 ในลำดับที่ 16 แล้วยังส่งผลต่อนักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา สถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน ดังนี้

5.5.1 ผลที่ปรากฏต่อนักเรียน

จากการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล นักเรียนเห็นคุณค่า เกิดศรัทธา และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา จนมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงที่อยู่ในระดับดี - ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 99 (เอกสารอ้างอิง ภาคผนวก ฉ หน้า 540-543) นักเรียนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา พร้อมน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีจิตอาสาช่วยงานโรงเรียน งานครูหรือชุมชน มีระเบียบวินัย และตรงต่อเวลา รู้จักแยกแยะมีเหตุผล รู้จักประหยัดอดออม มีความรับผิดชอบด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้น (อ้างอิง ตารางที่ 28 สำรองการปฏิบัติกิจกรรม หน้า 332-334) สอดคล้องกับแนวคิดของศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ (2561, ออนไลน์) ระบุว่า การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาก่อให้เกิดการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในภาคการศึกษาทุกระดับน้อมนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและการปฏิบัติภารกิจ เช่น การบริหารการศึกษา การบริหารจัดการงบประมาณ การศึกษา การจัดสถานศึกษา การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การจัดการกิจกรรมนักเรียน เป็นต้น เพื่อท้ายที่สุดแล้วเกิดกระบวนการปรับเปลี่ยนวิธีคิด และวิถีปฏิบัติ จนเป็นวิถีชีวิตเพื่อผลให้เกิดการปลูกฝังและบ่มเพาะผู้เรียน เด็ก และเยาวชน ให้มีจิตสำนึก และอุปนิสัย “พอเพียง” (Sufficiency Mindset and Behavior) นักเรียนยังได้รับการยอมรับ และได้รับรางวัล อาทิ เช่น

1) เด็กหญิงสิริกร จันทร์หนองแขง ชนะเลิศ เจริญทอง กิจกรรมการอ่านเอาเรื่องตามแนว PISA ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 เนื่องในงานวันภาษาไทยแห่งชาติ 2560 สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พ.ศ. 2560

2) เด็กชายนาววัฒน์ นาโพนงาม เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

3) เด็กชายคมกริช ใจเพชร เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

4) เด็กหญิงจินตตามณี สีนเฮว้ เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

5) เด็กหญิงณัฐนารี จันเล็ก เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

6) เด็กชายณัฐวุฒิ แวมประชา เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

7) เด็กหญิงณิชาภัทน์ พิมพิ์สิน เจริญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

8) เด็กหญิงพัชราภา คชรินทร์ เจริญเงิน กิจกรรมการแข่งขันการวาดภาพระบายสี ระดับชั้น ป. 4-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 67 ประจำปีการศึกษา 2560 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

9) เด็กหญิงปริยาภรณ์ จังหะ ได้รับการคัดเลือกในโครงการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา และสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทานระดับ ประถมศึกษา ขนาดกลาง ปีการศึกษา 2560 รางวัลชมเชย กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

10) เด็กหญิงปริยาภรณ์ จังหะ ได้รับการคัดเลือกเป็นเด็ก และเยาวชนดีเด่น ประจำปี 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

11) เด็กหญิงนภััสสร จันทร์หนองแขง เจริญเงิน กิจกรรมการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ ประเภทสิ่งประดิษฐ์ ระดับชั้น ป.4-6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการและ

เทคโนโลยีของนักเรียน ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ครั้งที่ 68 ประจำปีการศึกษา 2561 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พ.ศ. 2561

12) เด็กหญิงกรวรรณ ไพโรศรี เจริญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 1 กิจกรรม การแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป. 1-6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

13) เด็กชายอิสสระ แสงสี เจริญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 2 กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป. 1-6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

14) เด็กหญิงอชิตะ โกธา เจริญเงิน กิจกรรม การแข่งขัน ซูโดกุ ระดับชั้น ป.1-6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

15) เด็กหญิงฉานิสสา ผาผง เจริญทอง ท่องสูตรคูณ ระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พ.ศ. 2562

16) เด็กหญิงประภาวรินทร์ เทวโรจน์ เจริญทองแดง การแข่งขันจินตคณิตชิงแชมป์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2 CERTIFICATE of mental arithmetic พ.ศ. 2562

17) เด็กชายวัชรินทร์ สิงห์ศรี เจริญทองแดง กิจกรรมการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลอง ระดับชั้น ป. 4-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

18) เด็กหญิงปภาวดี โพธิ์ทอง เจริญทองแดง กิจกรรมการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลอง ระดับชั้น ป.4-6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

19) เด็กหญิงทิพย์นที คำแหวน เจริญทองแดง กิจกรรมการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ประเภททดลอง งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

20) เด็กหญิงอารียาภรณ์ หสนานนท์ เจริญทอง กิจกรรม การประกวดเล่านิทานคุณธรรม ระดับชั้น ป. 1-3 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562 ณ จังหวัดศรีสะเกษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

5.5.2 ผลที่ปรากฏต่อครู

จากการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาส่งผลให้ครูจัดกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการที่เน้น Active Learning ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน มีรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการวางแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ สร้างระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นมาในโรงเรียน ครูแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมกันพัฒนากระบวนการสอน พร้อมแก้ปัญหาการเรียนของนักเรียนร่วมกัน และส่งเสริมบรรยากาศในการทำงานที่ดี ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อหรือนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้อย่างถูกต้อง น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล มีการบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมนำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา (อ้างอิง ตารางสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม หน้า 332-334) สอดคล้องกับแนวคิดที่ได้ระบุไว้ ของกระทรวงศึกษาธิการ (2550ก : 12), สิริวรรณ ศรีพหล (2550 : 24), จิรภัทร แก้วกู่ (2547 : 13) ที่ระบุว่า การจัดหลักสูตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทำได้หลายรูปแบบด้วยสอดแทรกหรือบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มที่ปรากฏในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 การสอดแทรก หรือบูรณาการเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม การจัดการเรียนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรายวิชาหนึ่ง จากการดำเนินการดังกล่าวส่งผลให้ครูได้รับการยอมรับและได้รับรางวัล อาทิ เช่น

1) นางจิรพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุขปีการศึกษา 2559 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

2) นางสาวพนมพร บุญเยี่ยม ได้รับรางวัล MOU AWARDS ปีการศึกษา 2559 ผลงานระดับดีเด่น ประเภทบุคคล สาขา อนุรักษ์มรดกไทย กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

3) นางวิไลพร พันชัยภู ครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทองรองชนะเลิศอันดับที่ 2 กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง)ระดับชั้น ป.1 – ป.6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

4) นางจิรพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ด้านการบริหารจัดการการประกวด

หน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จและเป็นที่ยอมรับ ครั้งที่ 8 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

5) นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญเงิน กิจกรรมการแข่งขัน ชูโตกุ ป.1 – ป.6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2561

6) นางวิไลพร พันชัยภู ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขัน เล่านิทานคุณธรรม ป.1 – ป.3 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

7) นางอนรรักษ์ โธสมภาพ ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทองแดง กิจกรรมการประกวดโครงงานทางวิทยาศาสตร์ ประเภททดลอง ระดับชั้น ป.4 – ป.6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับชาติ ครั้งที่ 69 ปีการศึกษา 2562

8) นางจิรพา บุญประกอบ ครูผู้สอนนักเรียนได้รับรางวัลระดับเหรียญทองรองชนะเลิศอันดับที่ 2 กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1 – ป.6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติปีการศึกษา 2561 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

9) นางจิรพา บุญประกอบ เหรียญเงิน ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ด้านบริหารจัดการ โครงการประกวดหน่วยงาน และผู้มีผลงานดีเด่นประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563

10) นางนิภาพรรณ พันพิบูลย์ เหรียญทอง ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้านวิชาการ โครงการประกวดหน่วยงานและผู้มีผลงานดีเด่นประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 ระดับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563

11) นางจิรพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับของโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2560 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2562

12) นางจิรพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับเพชร โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563

13) นางสาวกมลพรรณ โสตา ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ที่มีผลงานปฏิบัติงานที่ดีเลิศ (Best Practices) ระดับดีด้านการจัดประสบการณ์การจัดการศึกษาปฐมวัย (ด้านครูผู้สอน) สำนักงาน ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563

5.5.3 ผลที่ปรากฏต่อผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษาได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตและการทำงาน ใช้ในกระบวนการบริหารเปลี่ยนไป เสริมสร้างการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก เพื่อสร้างกระบวนการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ร่วมกันเป็นเครือข่าย ฟังพากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ความสำคัญกับทักษะทางด้านสังคม ทักษะอาชีพควบคู่ไปกับทักษะทางด้านวิชาการ โดยเน้นการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ มีการดำเนินงานบริหาร การประเมิน การปรับปรุง และพัฒนาควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบ ให้ความรู้ความเข้าใจ สามารถอธิบาย ปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา มีการขยายผลการขับเคลื่อน สู่ภายนอกสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกจนเห็นคุณค่า ยอมรับและให้ความร่วมมือ (อ้างอิงภาคผนวก ฅ หน้า 550) และ (อ้างอิง ภาคผนวก ญ หน้า 563-566) สอดคล้องกับแนวคิดของ สมาน รังสิโยภุชงค์ (2544 : 81), กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 4), สุขาดา นันทะไชย (2548 : 8) , เจริญ อภิไชย (2551 : 21) ที่ได้กล่าวในทำนองเดียวกันว่าการบริหารสถานศึกษาโดยการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางจัดการสถานศึกษาโดยใช้หลักในการจัดการและประสานกับทุกภาคส่วนในการใช้ทรัพยากร การบริหารทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ สภาพแวดล้อม อย่างคุ้มค่าเป็นประโยชน์สูงสุดเพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสามารถพร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ จากการบริหารดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารได้รับการยอมรับและได้รับรางวัล ดังนี้

1) เหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 2 (ประเภทผู้สอน) กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง) ระดับชั้น ป.1 - ป.6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียน ระดับชาติ ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

2) รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2559 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

3) รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2560 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

4) ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ “ครูสุจริต” ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นที่ประจักษ์ชัด สภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2562

5) รองชนะเลิศระดับเหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ การประกวดรางวัลหน่วยงาน และผู้มีผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ครั้งที่ 8 ประจำปีการศึกษา 2561 พ.ศ. 2562

6) รองชนะเลิศระดับเหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ การประกวดรางวัลหน่วยงาน และผู้มีผลงานดีเด่นที่ประสบผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์เพื่อรับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS) ครั้งที่ 9 ประจำปีการศึกษา 2562 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2563

7) รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับทอง โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เศรษฐกิจพอเพียง ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563

8) โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเพชร โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย เศรษฐกิจพอเพียง ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563

9) เหรียญทองรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS) ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2563 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2564

5.5.4 ผลที่ปรากฏต่อสถานศึกษาผู้ปกครองและชุมชน

จากการดำเนินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาส่งผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เป็นวิทยากรให้ความรู้กับผู้เรียน พร้อมทั้งระดมทุนสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนในทุก ๆ ด้าน มีการประสานข้อมูล ประสานความร่วมมือในทุกมิติและติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ รับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ผ่านทางการสื่อสารที่หลากหลาย มีความสนใจ มีส่วนร่วม เห็นคุณค่า ศรัทธา สนับสนุนกิจกรรมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษามีความพร้อมทุกด้านทั้งอาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติการ ฐานการเรียนรู้ที่จะให้บริการด้านต่าง ๆ ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญญา พิบูลสงคราม (2551 : 15) ที่ระบุว่า ความสำเร็จของการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงเกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่าย ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและปฏิบัติตนเป็น

แบบอย่างตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นักเรียนมีความรู้ ทักษะปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ปกครอง ชุมชนดำเนินชีวิตและมีพัฒนาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการดำเนินการดังกล่าว ส่งผลให้โรงเรียนได้รับการยอมรับ มีชื่อเสียง และได้รับรางวัล ดังนี้ (อ้างอิง ภาคผนวก ฉ หน้า 553) และ (อ้างอิง ภาคผนวก ญ หน้า 567-569)

1) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2563

2) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัล MOE AWARDS ปีการศึกษา 2559 ผลงานระดับดีเด่น ประเภทสถานศึกษา สาขาการป้องกันและแก้ไขปัญหาหายาเสพติดในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

3) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2559 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2560

4) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับทอง โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2560 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

5) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลชมเชย โครงการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษาขนาดกลาง ประจำปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2561

6) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส.ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเพชร โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยเสพติดและอบายมุข ปีการศึกษา 2561 กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2563

7) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ผ่านการประเมินรอบที่ 2 “บ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย” ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สพฐ. ร่วมกับ สสวท. สวทช. อพวช. NANMEEBOOKS. พ.ศ. 2564

8) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับประกันคุณภาพภายนอก (พ.ศ. 2564-2568) จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) การศึกษาปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่วันที่ 22 มกราคม 2564 พ.ศ. 2564

9) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โรงเรียนคาร์บอนต่ำ (ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าที่โรงเรียน) ระดับประถมศึกษา ประเภทจำนวนนักเรียน 301-1500 คน ประจำปี 2564 โดยการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ประจำปี 2564

5.5.5 ผลที่ปรากฏต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

จากการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ส่งผลต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ซึ่งได้ลงนามร่วมเป็นภาคีเครือข่าย ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา และสนับสนุนวิทยากรภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดของ ภารดี อนันต์นาวิ (2557 : 30) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการบริหารไว้ว่า เป็นการจูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานร่วมรับผิดชอบ ร่วมมือในการพัฒนาองค์การที่ปฏิบัติอยู่ด้วยความเต็มใจ ซึ่งการดำเนินการปรากฏผลที่เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน ดังนี้

1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้นำข้อมูลและแนวทางที่ได้จากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นที่มีความสนใจที่จะพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ของโรงเรียนที่สังกัด

2) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 นำแนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร

3) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีแหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา คือโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เป็นศูนย์การเรียนรู้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา

4) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้พัฒนาและส่งเสริมการเป็นวิทยากรภายในเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ข้าราชการครู บุคลากร นักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ให้สามารถถอดบทเรียนพร้อมนำเสนอแนวทางและสร้างภาคีเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน

5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ร่วมกับ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ สถานศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและองค์กรหน่วยงานอื่นร่วมเป็นภาคีเครือข่ายขยายผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา อย่างต่อเนื่อง และสร้างความยั่งยืน

5.5.6 ผลประโยชน์ที่ปรากฏที่ต่อวงวิชาการ

จากการวิจัย พบว่า ผลจากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมส่งผลให้โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563 ส่งผลให้โรงเรียนเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เป็นที่ศึกษาดูงานให้กับโรงเรียนและหน่วยงานอื่นที่มีความสนใจ พร้อมทั้งยังร่วมในการจัดนิทรรศการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 พร้อมการนำเสนอ Best Practice ต่อการประชุมสัมมนาโรงเรียนคุณภาพ ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ผู้บริหารร่วมเป็นวิทยากรเผยแพร่ผลการดำเนินงานพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อีกทั้งยังมีการเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอม เว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 เว็บไซต์ของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ซึ่งปรากฏว่ามีการติดตามจากผู้สนใจจำนวนมาก ผู้วิจัยยังนำเสนอผลงานด้วยวาจา (Oral Presentation) พร้อมตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอบทความวิจัยระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3 ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตอีสาน พร้อมจัดทำข้อมูลผลงานทางวิชาการลงแผ่น CD เผยแพร่กับโรงเรียนที่ร่วมเป็นเครือข่ายความร่วมมือ (MOU) จำนวน 10 โรงเรียน และผู้วิจัยยังได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในฐานะวิทยากรร่วมกับคณะวิทยากรของโรงเรียนหนองเรือวิทยา ในการขยายผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษากับสถานศึกษาอื่น (อ้างอิง ภาคผนวก ฅ 542-545)

5.5.7 ข้อค้นพบจากการวิจัย

ผลจากการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม นอกจากจะทำให้โรงเรียนได้รับการประกาศจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2563 ผู้วิจัยยังพบว่า องค์ความรู้จากการปฏิบัติที่เกี่ยวกับ “การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” นั้น มีองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ มีดังนี้ คือ 1) องค์ประกอบของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด 2) กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พร้อมการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องกับการบูรณาการ การคำนึงถึง 10 หลักการ 10 จรรยาบรรณ 10 บทบาทของผู้วิจัย 3) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นวิธีการที่สำคัญในการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือสู่การพัฒนา 4) เป้าหมาย คือ การได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ซึ่งโรงเรียนก็บรรลุเป้าหมายและจากผล การปฏิบัติ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปเป็นข้อค้นพบที่เรียกว่า “ ยุทธศาสตร์ 5:2:1 สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ : องค์ความรู้ที่ได้ จากการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” ยุทธศาสตร์ 5:2:1 ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 5 ร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของบุคคล 5 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้บริหาร สถานศึกษา ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และบุคคลจากหน่วยงานภายนอก

ยุทธศาสตร์ 2 พัฒนา หมายถึง การพัฒนาให้สถานศึกษามีความพร้อมที่จะเป็นศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประกอบด้วย 1) อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม 2) ฐานการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้

ยุทธศาสตร์ 1 กระบวนการ หมายถึง การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์ การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (อ้างอิง หน้า ภาพที่ 73 หน้า 354)

5.6 การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการพัฒนา ปรากฏผลที่เป็นเชิงประจักษ์ ดังนี้

5.6.1 ด้านบุคลากร

5.6.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้และนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาจนสถานศึกษามีคุณภาพ

5.6.1.2 ครูทุกคนสามารถออกแบบการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ที่ บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และครูแกนนำเป็นวิทยากรได้

5.6.1.3 นักเรียนมีคุณลักษณะพอเพียงเพิ่มขึ้น นักเรียนแกนนำกล้าแสดงออก มีอุปนิสัยพอเพียง และสามารถนำเสนอผลงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้

5.6.1.4 คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้และให้การส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการ ดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน

5.6.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ มีการปรับปรุงพัฒนาห้องปฏิบัติการให้ มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ทั้งหมด 6 ห้อง สร้างฐานการเรียนรู้ 9 แห่ง

5.6.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก โรงเรียนมีภาคีเครือข่ายสถานศึกษา พอเพียงทั้งที่เป็นหน่วยงานภายใน หน่วยงานภายนอกและองค์กรอื่นรวม 19 แห่ง เป็นพี่เลี้ยงในการ พัฒนาโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ ผ่านการประเมินเป็นสถานศึกษาพอเพียง

5.6.4 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จากกระทรวงศึกษาธิการ (อ้างอิง ภาคผนวก ญ หน้า 568)

5.7 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย มี 3 ส่วนคือ ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

5.7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

5.7.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นรูปแบบ 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน ซึ่งผลการใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมดังกล่าว พบว่ามีความสำเร็จบังเกิดผลตามที่คาดหวังไว้ ทั้งนี้เนื่องจากใน การพัฒนารูปแบบผู้วิจัยใช้กรอบแนวคิดมาจากการวิเคราะห์สังเคราะห์แนวคิด และผลการวิจัยของผู้ทรงคุณวุฒิในระดับสากลทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และใน ส่วนของเทคนิคการพัฒนา ดังนั้นสถานศึกษาควรนำรูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานโครงการประสบผลสำเร็จ จากพลังของการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน จากผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ในภาพรวม การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง อยู่ในระดับมาก โดยมีด้านเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับ คือ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและด้านผลลัพธ์ ลำดับต่ำสุดได้แก่ ด้านการบริหารจัดการในประเด็น สถานศึกษาประสานสัมพันธ์กับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียง ในสถานศึกษา/ชุมชน ดังนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองและชุมชน ในการส่งเสริมการเรียนรู้ หรือการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอยู่อย่างพอเพียงให้กับนักเรียน ประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ให้ชุมชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง และส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมในรูปแบบที่หลากหลาย

5.7.1.2 จากการศึกษาพบว่า การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน โดยการพัฒนาด้านบุคลากร ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ และความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก ผู้วิจัยได้จัดทำโครงการในการพัฒนาสถานศึกษาทั้ง 3 ด้าน 8 องค์ประกอบ 32 ตัวชี้วัด ตามกรอบการประเมิน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ขับเคลื่อนการดำเนินโครงการแบบมีส่วนร่วมโดยผู้บริหาร คณะครู นักเรียนแกนนำ และคณะกรรมการสถานศึกษา ซึ่งพบว่า บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น สถานศึกษาควรนำรูปแบบกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2 วงรอบ 10 ขั้นตอน ไปพัฒนากิจกรรมอื่นที่จะเกิดพลังของการมีส่วนร่วมขับเคลื่อน

โครงการสู่ความสำเร็จ เช่น โครงการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โครงการพัฒนาทักษะชีวิตแนวใหม่ โครงการโรงเรียนคุณภาพ เป็นต้น

5.7.1.3 จากการวิจัยพบว่า สภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวม พบว่า ระดับความคิดเห็น โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ลำดับต่ำสุดได้แก่ ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่ายอมรับ และให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องสร้างการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ครอบคลุมทั้งเนื้อหา กิจกรรม เป้าหมาย และผลสำเร็จ เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญ และให้การสนับสนุนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในทุกกิจกรรม

5.7.1.4 จากการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจที่มีต่อสภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ระดับความพึงพอใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับสูงสุด 2 อันดับแรก ได้แก่ บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาและชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับต่ำสุดได้แก่ บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งศึกษาดูงาน และเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องพัฒนาความพร้อมในการเป็นฐานการเรียนรู้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับหน่วยงาน ชุมชน โรงเรียนอื่นหรือหน่วยงานอื่น พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้เกิดการรับรู้ว่ามีแหล่งการเรียนรู้อะไรบ้างที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ ผ่านทางการสื่อสารที่หลากหลาย และเข้าถึงได้ง่าย

5.7.1.5 จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่า ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางเอาไว้ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งต่อนักเรียน คณะครู ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและสถานศึกษา โดยเฉพาะหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังนั้น สถานศึกษาต้องตระหนักถึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวนักเรียน ครู คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนว่าจะกระตุ้นออกมาใช้ประโยชน์ต่อการบริหารงานด้านใดของโรงเรียน โดยเน้นหลักความเป็นประชาธิปไตยในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

5.7.1.6 จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในครั้งนี้ เกิดจากการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่ลงนามความร่วมมือกันไว้ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรของสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน หน่วยงานภายนอกร่วมแรงร่วมใจพัฒนากิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ร่วมกัน ดังนั้น โรงเรียนจึงต้องรักษาสัมพันธภาพที่ดีกับบุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ อยู่เสมอ ส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

5.4.1.7 จากผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว้งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ ซึ่งประกอบด้วย อาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้ หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง ประสบผลสำเร็จด้วยดีซึ่งเกิดจากความร่วมมือของคณะกรรมการสถานศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่นร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้และให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม ดังนั้น โรงเรียนควรร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการพัฒนากิจกรรมในฐานการเรียนรู้เพื่อให้ความหลากหลายสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียนและการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

5.7.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.7.2.1 ข้อเสนอแนะต่อโรงเรียน

5.7.2.1.1 ด้านบุคลากร

1) ข้อเสนอแนะด้านผู้บริหารสถานศึกษา จากผลการศึกษา พบว่า ประเด็นชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่ายอมรับและให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงให้ความสำคัญกับประชาสัมพันธ์ การสร้างการรับรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงผู้ปกครองนักเรียนได้ง่าย เช่น ผ่านทางเว็บไซต์ ไลน์ สารโรงเรียน เสียงตามสายของชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดแนวร่วมในการพัฒนากิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2) ข้อเสนอแนะด้านครู จากผลการศึกษา พบว่า ประเด็นครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาต้องสร้างความรู้ความเข้าใจ ตระหนักในความสำคัญ พร้อมนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและสามารถบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกเนื้อหาวิชาอย่าง

กลมกลืน พร้อมการผลิตสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมกับเนื้อหาวิชาผ่านกิจกรรมกระบวนการนิเทศการเรียนรู้ หรือกิจกรรม PLC

3) ข้อเสนอแนะด้านนักเรียน จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนแกนนำเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นสถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างหลากหลาย พร้อมกระตุ้นให้นักเรียนปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ รู้จักประมาณตน มีเหตุผล มีความรู้ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เช่น กิจกรรมการออม ธนาคารสามัคคี กิจกรรมรักการอ่าน กิจกรรมเด็กดีจิตอาสา พลังหนุนน้อยต้านยาเสพติดและการใช้วัสดุอย่างคุ้มค่า เป็นต้น

4) ข้อเสนอแนะด้านคณะกรรมการสถานศึกษา จากผลการศึกษา พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การดำเนินงานหรือกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาต้องประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ในการดำเนินงานตามกิจกรรม อย่างหลากหลาย พร้อมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการพัฒนาสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน

5.7.2.1.2 ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมกายภาพ

1) ข้อเสนอแนะด้านอาคาร สถานที่และสิ่งแวดล้อม จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพิ่มเติม โดยเน้นความปลอดภัย สะอาด ร่มรื่นเหมาะสมกับทุกวัย

2) ข้อเสนอแนะด้านแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น องค์กรอื่น และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อแลกเปลี่ยนหรือขอความร่วมมือบุคลากรร่วมเป็นวิทยากรในฐานการเรียนรู้หรือในการจัดกิจกรรมที่สถานศึกษาไม่มีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ

5.7.2.1.3 ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

1) ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษามีเครือข่ายการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายที่หลากหลายทั้งภายใน และภายนอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อสร้างความร่วมมือพร้อมแลกเปลี่ยนประสบการณ์กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2) ความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดหรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน) จากผลการศึกษา พบว่า สถานศึกษาบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรมีระบบการดำเนินงานกับหน่วยงานอื่นอย่างชัดเจน เช่น มีแผนงานโครงการ กิจกรรม ผู้รับผิดชอบและปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน

5.7.2.2 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จากการศึกษา จากการดำเนินงาน พบว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ให้ความสำคัญกับการดำเนินการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่เป็นอย่างดี แต่ยังขาดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบกิจกรรมโดยตรง หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ดังนั้น ควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่รับผิดชอบที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา สร้างภาคีเครือข่าย และประชาสัมพันธ์กิจกรรมการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมให้การส่งเสริมสนับสนุนสถานศึกษาอย่างทั่วถึง

5.7.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

5.6.3.1 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ควรส่งเสริมให้ครูจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในสาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ หรือกิจกรรมนักเรียน ทั้งในระดับช่วงชั้นหรือจัดทำเป็นรายสาระวิชา ในการสร้างพลังการมีส่วนร่วมในการผลักดันกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะทางการวิจัยแก่ครูผู้สอนและยังเป็นการส่งเสริมให้ครูพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพโดยใช้กระบวนการวิจัย

5.6.3.1 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ควรส่งเสริมการจัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ทางสื่อเทคโนโลยี สมัยใหม่ เพื่อสร้างบรรยากาศของการทำงานร่วมกันของครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้เชี่ยวชาญ โดยลดข้อจำกัดทางด้านอื่นที่ไม่พึงประสงค์

5.6.3.2 โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ควรส่งเสริมให้คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียนแกนนำ ผู้นำชุมชนและผู้ปกครองนักเรียน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่องต่อไปเพื่อสร้างความยั่งยืนและสร้างวัฒนธรรมของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กนกวรรณ บุราณสาร. (2560). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กมล สุดประเสริฐ. (2540). รายงานผลการวิจัยรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาแบบกระจายอำนาจ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กมลชนก ศรีวรรณ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- กรมการศึกษานอกโรงเรียน. (2542). คู่มือดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน. กรุงเทพฯ: บริษัท ประชาจำกัด.
- กรมวิชาการ. (2538). การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2536. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). คู่มือแนวทางการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552ก). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใหม่ คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ.2550. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552ข). ยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา (2552- 2556). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: ชุมชนุสทรณการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). ระเบียบว่าด้วยเรื่องกำหนดขนาดสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระแส ชนวงษ์.(2556). **ภาวะผู้นำใหม่: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์.** (ออนไลน์).

ค้นเมื่อ 19 มกราคม 2562, จาก<http://www.hham.or.th/content/100/1/.com>.

กฤษณา ชันดา. (2558). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

กวี วงศ์พุด. (2542). **ภาวะผู้นำ .**พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: พี.เค.อินเตอร์ปรีน.

กิตานันท์ มะลิตอง. (2543). **เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม .**พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). **การคิดเชิงวิเคราะห์ .**พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ชัคเชสมิเดีย.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2550). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร.** ค้นเมื่อ 19 มกราคม 2562, จาก <http://www.ifd.or.th>

เกษม วัฒนชัย, และจिरายู อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2555). **ตามรอยพ่อ ชีวิตพอเพียง...สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โครงการสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาและเยาวชน สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.** พิมพ์ครั้งที่ 11. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

โกวิท พวงงาม. (2545). **การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน.** ม.ป.ท.

คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ. (2546). **เศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงกับการวิเคราะห์ความหมายของนักเศรษฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

คุณวุฒิ คนฉลาด. (2548). **ภาวะผู้นำ.** ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

เจริญ อภิไชย. (2551). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการส่งเสริมการนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอแม่สาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

จักรกริ งามสมบัติ. (2555). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาวิทยนักรเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านโคกใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

จักรปรุฬห์ วิชาอัครวิท. (2553). **รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานบนพื้นที่สูงตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และแม่ฮ่องสอน.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- จักรพงษ์ มัตสยะวนิชกุล. (2561). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 10(2).
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2551). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บั๊ค พอยท์.
- จันทร์ธานี สงวนนาม. (2553). ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา .พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: บั๊คพอยท์ .
- จตุรรัตน์ เต็มแสง. (2559). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- จุฬารัตน์ โสตะ. (2546). กลยุทธ์การพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิตตวดี ทองทั่ว. (2557). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับการจัดกิจกรรม การศึกษาตลอดชีวิตในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรภัทร แก้วกู่. (2547). หลักและวิธีการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้: ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 1. ขอนแก่น: ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- จิราภา เพียรเจริญ. (2556). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูตาม หลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2555). การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ทวีพริ้นท์ (1991) จำกัด.
- จำลอง นั๊กพอน. (2548, มีนาคม). “เส้นทางสู่มีอาชีพ,” สถาบันพัฒนาผู้บริหาร, 1(5), 3 – 4.
- ฉลิว บวรภัคดี. (2546). หลักการพัฒนาและการสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ชาคริสต์ เหลืองเจริญ. (2556). การบริหารโดยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา อำเภอลองใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ชาฎณี เหมือนโพธิ์ทอง. (2554). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของพนักงานครู ในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ชูลีกร สายเกียรติวัติ. (2558). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมโน้ตศน์ในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงในวิถีอาเซียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎุบัณติต สาขาการบริหารการศึกษา บัณติตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชอบ เข้มกลัด และโกวิท พวงงาม. (2547). การวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเชิงประยุกต์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ธรรมรส โชติกุลขร. (2544). “หน่วยที่ 12 การบริหารแบบมีส่วนร่วม” ประมวลสาระชุดวิชาทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา .พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2555). หลักทฤษฎี และปฏิบัติการบริหารการศึกษา. สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- เณรมาณย์ รัตนพงศ์ตระกูล. (2553). เมื่อรู้จักความทุกข์ ก็จักค้นพบความสุข. นนทบุรี: โนวเลจด์แมคเกอร์.
- ฐิตีรัตน์ บุตรแก้ว. (2559). ปัจจัยตัวแบบการจัดการที่มีผลต่อประสิทธิผลของการนำนโยบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 10 จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณติต สาขาการบริหารการศึกษา บัณติตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2551). ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมาย. วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, 47(1), 1-25.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมายปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณติตพัฒนาบริหารศาสตร์.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์และคณะ. (2545). การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: เอกซเปอร์เน็ก.
- ดวงแก้ว กอแก้ว. (2543). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมความพึงพอใจในการปฏิบัติงานความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณติต สาขาการบริหารการศึกษา บัณติตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดวงลัดดา แก้วเทศ. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณติต สาขาการบริหารการศึกษา บัณติตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- ถวัลย์ มาศจรัส. (2550). **นวัตกรรมทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2549). **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. นครราชสีมา: โขศเจริญมาร์เก็ตติ้ง.
- ทองทิพภา วิริยะพันธุ์. (2551). **การบริหารทีมงานและการแก้ปัญหา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. กรุงเทพฯ: สหธรรมจำกัด.
- ทิตนา แคมมณี. (2547). **ประสบการณ์และกลยุทธ์ของผู้บริหารในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: ปรกรณ์พริ้นติ้ง.
- ธนา ไต่อพิมาย. (2561). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนประถมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธนู ศิริจันทนาพันธ์. (2554). **การประสานพลังเพื่อการจัดการศึกษาในโรงเรียนโคกสูงประชาสรรค์ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2557). **ปัจจัยสู่ความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม**. สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2563, จาก <http://learners.in.th/blog/moral-romrith/186041>.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกรอบสาม**. กรุงเทพฯ: ชาวฟ้า.
- ธีระวุฒิ เอกะกุล. (2552). **ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. อุบลราชธานี: วิทยาออฟเซ็ทการพิมพ์.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2543). **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- ธร สุนทรายุทธ. (2551). **การบริหารจัดการเชิงปฏิรูป: ทฤษฎีวิจัยและปฏิบัติทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัท เนติกุลการพิมพ์ จำกัด .
- นภาพร ทองเก่งกล้า. (2551). **การพัฒนางานวิจัยในชั้นเรียนโดยการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโรงเรียนถาวรานุกุล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. สมุทรสงคราม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม.**
- นุชนาด สอนสง. (2559). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. (2541). **บทเฉพาะกาลของรัฐธรรมนูญกับการปฏิรูปการเมือง**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.

- นงนภัส คู่ขวัญเที่ยงกมล. (2551). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงนภัส คู่ขวัญเที่ยงกมล. (2554). การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม .พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: ตีรณสาร.
- นฤมล สุภาทอง. (2562). ภาวะผู้นำโรงเรียนที่เป็นเลิศตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นันทวี พุ่มเกิด. (2561). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสู่ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา. วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- นิตยา เงินประเสริฐศรี. (2544). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2(7), 61-62.
- โนชญ์ ชาญด้วยกิจ. (2553). การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนา โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2535. หลักการวิจัยเบื้องต้น .พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.
- บุญส่ง บุญทศ. (2543). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนในการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชนศึกษาเฉพาะกรณีจังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย .พิมพ์ครั้งที่2. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น .พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาสน์ จำกัด.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2544). “การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเกษตร” ในประมวลสาระ ชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 9. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปทีป เมธาคุณวุฒิ. (2544). เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปริญวัฒน์ ถมกระจำง. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2555). **ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พ.ศ. 2553.** ลงวันที่ 13 กันยายน 2553.
- ประดิษฐ์ อุดมย์. (2551). **สร้างพลังทีมงานตามหลักจิตเศรษฐกิจพอเพียง.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2542). **เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม แนวทางพลิกฟื้นเศรษฐกิจสังคม.** กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- ปราชัญญ์ กล้าผจญ. (2545). **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปริญานุก ธรรมปิยา. (2558). **การขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา พ.ศ. 2549 - พ.ศ.2557 (พิมพ์ครั้งที่2).** กรุงเทพฯ: ศูนย์การพิมพ์เพชรรุ่ง จำกัด.
- ปริญานุก พิบูลสรารุช. (2550). **การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ปริญานุก พิบูลสรารุช. (2550). **เศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ปริญานุก พิบูลสรารุช. (2551). **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการจัดการศึกษา.** ในเอกสารประกอบการบรรยาย โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- ปริญานุก พิบูลสรารุช. (2556). **เศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ด้านการศึกษา.** กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียงสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- พรทิพย์ แก้วมูลคำ. (2559). **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ .พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอม.
- พยุศรี วัจโส. (2561). **การพัฒนามาตรฐานการประเมินตามสภาพจริงของครูโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสาขาวิจัยวัดผลและสถิติทางการศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรทิพย์ ไชยโส. (2549). **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- พรรณณี บุญประกอบ. (2548). **การพัฒนาหลักสูตรสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในมิติใหม่ของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระใบฎีกาเอกวัฒน์ ธรรมานนโท (เป็งปลุก). (2563). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง**, 8(4).
- พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา. (2550). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเขตบางพลัด. สืบค้นจาก <http://km.rdpb.go.th/Knowledge/View/74>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. (2542). สืบค้นจาก <https://cmi4.go.th/group/legal>
- พระตรีเนตร กิตติธโร (เขียวอ่อน). (2564) **การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนขยายชา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคมบัณฑิตวิทยาลัย บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พันธุ์ทิพย์ रामสูตร. (2540). **แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรม**. ภาควิชาสุศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2550). **การใช้การสร้างตัวชี้วัดเพื่อวิเคราะห์เศรษฐกิจพอเพียงโดยเปรียบเทียบกับพุทธศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์. (2552). **หลักการบริหารการศึกษา**. อุดรดิตถ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เพ็ญจา อ่อนชิต, และคณะ. (2556). **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ไพโรจน์ ชลารักษ์. (2548). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. **วารสารราชภัฏตะวันตก**, 20-21.
- ไพโรจน์ มินสาคร. (2550). **ความต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารงานโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง**. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพลิน ทิพย์กรรณ. (2558). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา กับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพรเขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

- ภัคพงศ์ ปวงสุข. (2553). ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. วารสารเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม, 9(2).
- ภัทรา เรื่องสินัญญา. (2555). “บัญชีครัวเรือน” เรื่องใกล้ตัวที่ถูกลืม. วารสารวิทยาการจัดการ และสารสนเทศศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 7(1).
- ภัทรพร เกษสิงห์. (2559). การวิจัยปฏิบัติการ Action research .พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร เกษสิงห์. (2551). การพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลยเขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2552). หลักการแนวคิดทฤษฎีการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: มนตรีจำกัด.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2557). หลักการแนวคิดทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ มนตรี จำกัด.
- ภิญโญ สาธร. (2546). หลักการบริหารการศึกษา .พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิชย์.
- ภูติศ พัดพิน. (2555). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษา ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- มนสิการ แดขุนทด. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลด้าน การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- มุลนิธิ ยุวสถิรคุณ. (2564). พัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้, จัดการเครือข่ายและผลงาน, ข่าว สำคัญ, พัฒนาสื่อและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์, ขับเคลื่อนหลักพอเพียง, พอเพียงสู่ สากล. สืบค้นจาก <http://www.sufficiency.nida.ac.th>
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารแบบมีส่วนร่วม: ประชาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บুদ্ধ พอยท์.
- ยงควิโรจน์ เศษวงศ์. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยเครือข่าย การศึกษาของโรงเรียนในเศรษฐกิจพิเศษเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุฎิบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2545). ภาวะผู้นำและการทำงานเป็นทีม. กรุงเทพฯ: เอส แอนด์ดีกราฟฟิค.
- ยุทธ ไกยวรรณ. (2545). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- ระวีวรรณ หงส์กิตติยานนท์. (2557). **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและ การศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560.
- รัตน์ะ บัวสนธ์. (2558). **การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเพื่อการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รณชัย ทิพย์อุทัย. (2554). **การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รสสุคนธ์ อินชัยเขา. (2560). **การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงแห่งนวัตกรรมด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทดุสิตบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ , 2563. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา (SAR) 2562 .
- โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ , 2563.บันทึกการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ , 2563 .ครั้งที่ 2/2563 , ลว. 1 เม.ย. 2563.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2553). **เทคนิคการสร้างและสอบข้อสอบความถนัดทางการเรียน**: กรุงเทพฯ.
- วรรณช ปานคุ้ม. (2560). **การจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 13**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วันทนา เมื่องจันทร์. (2542). **วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สยามมิตรการพิมพ์.
- วัลลภา ละออเอี่ยม. (2552). **การศึกษาอิทธิพลของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูที่มีต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- วาสนา เต่าพาลี. (2559). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับปัจจัยจูงใจในการทำผลงานทางวิชาการของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**. มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 6(1), 275 – 283.
- วาสนา โพธิ์อ่อง. (2559). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- วินัย ดิสสงค์. (2550) . **การบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ: บริษัทสำนักพิมพ์ธารอักษร จำกัด.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). **แนวคิด ทฤษฎี และประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา** .พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ติพยวิสุทธ.
- วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (2545). **การพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ตามอรรถศาสตร์กรุงเทพมหานครภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- วีระพันธุ์ ดอนท้วม. (2561). **การวัดผลการศึกษา**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารการวัดผลการศึกษา, กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา.
- ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2557). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริรัตน์ กัลป์ยาณ์. (2554). **ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนในเขตคุณภาพการศึกษาที่16ในอำเภอท่าตะเคียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต2**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2560). **คู่มือวิทยากรในการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง Version3.3**. กรุงเทพฯ: ศูนย์สถานศึกษาพอเพียง มูลนิธิยุวสถิรคุณ.
- ไศภิดา คล้ายหนองสรวง. (2558). **การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมาน รังสิโยภุชณ์. (2544). **การบริหารงานบุคคล** .พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

- สมุทรา ขำนาถ. (2554). **ภาวะผู้นำทางการศึกษา ทฤษฎี และปฏิบัติ**. ระยอง: พี.เอส.
- สมุทรา ขำนาถ. (2556). **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี : ศูนย์นวัตกรรมการบริหารและผู้นำทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมชาย ไชยวงศ์. (2553). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาครู ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้สาระการเรียนรู้พลศึกษา โดยใช้กีฬาเพื่อพัฒนาคุณธรรม โรงเรียนบ้านดงมอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สมบัติ กุสุมาวลี. (2551). **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาองค์การ**. *วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์*, 48, 85-106.
- สมบัติ บุญประคม. (2545). **ครูกับการวิจัยในชั้นเรียนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ(Action research) ทางเลือกใหม่ที่น่าสนใจ**. *วารสารวิชาการ*, 5(10), 35-39.
- สมพร จารุณี. (2540). **การวางแผนการเรียนการสอน สื่อและกระบวนการ**. ศูนย์พัฒนาหนังสือกรมวิชาการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมยศ นาวิการ. (2545). **การบริหารแบบมีส่วนร่วม**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- สมโภชน์ อเนกสุข (2553). **วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่4. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). **แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ.พิมพ์ครั้งที่ 3 : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2553). **กรอบแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2551 – 2565)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2560). **คู่มือนโยบายการกำกับดูแลองค์การที่ดี**. กรุงเทพฯ: สำนักฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good Governance Rating)**. กรุงเทพฯ: พรีเมียร์โพร จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2551). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2552). รายงานประจำปี 2552. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. (2550). **ประมวลคำในพระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ตั้งแต่พุทธศักราช 2493-2549 ที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่5**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548). **การสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). **สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่12 พ.ศ. 2560-2564**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรีย.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). **แนวทางบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **การศึกษาเพื่อความอยู่เย็นเป็นสุข: แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัด ชายแดนภาคใต้ ประจำปี 2551 – 2554 ของกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 .พิมพ์ครั้งที่ 1**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). (2555). **คู่มือการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม พ.ศ. 2554-2558 (พิมพ์ครั้งที่2)**. กรุงเทพฯ: ออฟเซ็ท พลัส.
- สำราญ กำจัดภัย. (2547). **การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้: กรณีศึกษาโรงเรียนพรพรรณาวุฒิอาจารย์อำเภอ พรหมนิคม จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สิริรัตน์ สังสุทธิ. (2558). **การบริหารตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี**. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ , 11(2).

- สิริวรรณ ศรีพหล. (2550). การจัดการเรียนการสอนเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน. วารสารสุขุโขทัย
 ธรรมาราช, 20(2), 5 - 20.
- สุกฤตา จันทรวิมล. (2545). แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนหลังปี พ.ศ.2545 ตาม
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุชาดา นันทะไชย. (2548). เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องแนวทางการจัดการศึกษาตาม
 ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง. สืบค้นวันที่ 12 มกราคม 2563,จาก
<http://amin.edu.ku.ac.th/artic/suchada.doc>
- สุชาดา สวัสดิ์. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับโรงเรียนมัธยมศึกษาในภูมิภาค
 ตะวันออกโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต
 สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุธาสิณี ดั่งโด้ด. (2555). ผลของการประยุกต์การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีต่อสมรรถนะ
 ครูในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขา
 การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร กุลวัฒน์รพงศ์. (2544). ตามรอยพระราชดำริ:เศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่. กรุงเทพฯ:
 ชมรมเด็ก.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2552). การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ .พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ:
 สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2553). วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ .พิมพ์ครั้งที่18. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมนี นามหงษา. (2559). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีหุปัญญาพร้อมกับหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงที่มีผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบ และผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียนรู้ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตร
 วิชาชีพปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2551). การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริในการ
 พัฒนา. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาชุมชน.
- สุริพร เอี้ยวถาวร. (2550). การบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนรู้:
 กรณีศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศหอวัง นนทบุรี.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขา
 การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุเทพ เชาวลิต. (2556). รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของสมาชิกสภากรุงเทพมหานคร.
 วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต, 9(3). 173 – 182.

- สุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2554). **หลักการทฤษฎีและนวัตกรรมการบริหารการศึกษา**.
มหาสารคาม : โรงพิมพ์สารคามการพิมพ์.
- องอาจ นัยวัฒน์. (2548). **วิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อคิน รพีพัฒน์. (2547). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุข.
- อนรรักษ์ ปัญญาวัฒน์. (2548). **แนวคิดการประเมินโครงการเอกสารประกอบการสอนระดับบัณฑิตศึกษา**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิชัย พันธเสน. (2549). **สังเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อภิชัย พันธเสน. (2550). **วิเคราะห์นโยบายมหภาคของรัฐในมิติต่างๆจากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พ.ศ.2540-2549 (เล่มที่ 2)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2526). **บทบาทของบริษัทธุรกิจเอกชนกับการพัฒนาการเกษตร**. สถาบันวิจัยสังคมจุฬาฯ. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณะ.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2545). **สุดยอดพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ทบุคส์.
- อรัญญา สุธาสิโนบล. (2544). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการ**. วารสารวิชาการ. 4(1) : 69 ; พฤศจิกายน.
- อรรถัย กักผล. (2552). **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับนักบริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: จรัสสนิทวงศ์การพิมพ์.
- อรรถัย กักผล. (2556). **การมีส่วนร่วมของประชาชน: ความท้าทายของนักบริหารรัฐกิจในสังคมประชาธิปไตยในการบริหารการปกครองสาธารณะ: การบริหารรัฐกิจในศตวรรษที่ 21**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุดรรัถย์ คำผูน. (2554). **การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวิจัยในชั้นเรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- อังคณา ตุงคสมิต. (2550). **การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลระดับชั้นเรียนตามหลักสูตรการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 โดยไขการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาศรีดงเค็ง จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- อังคณา วงศ์อ้าย. (2559). แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัจฉริยา สุวรรณเชษฐ์. (2560). รูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมความซื่อสัตย์ต่อตนเองของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อาคม วัตโรสง. (2547). **หน้าที่ผู้นำในการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สงขลา: การกิจเอกสารและตำรามหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อำพรธน์ พรหมสวัสดิ์. (2558). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดชุมพร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2550). **หลักการสอน,ฉบับปรับปรุง**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อิสริยญา ฉิมพลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมศักยภาพบุคลากรครูโรงเรียนในสังกัดเมืองพัทยาด้านการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุณรัตน์ เสมามิ่ง. (2560). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกรณีศึกษา:โรงเรียนเขตน้อยอเชฟกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต1. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2542). **แนวทางการบริหารและการจัดการ: การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.
- อุทัย สงวนดีกุล. (2548). **คู่มือเกษตรกรเพื่อการพึ่งพาตนเองตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์.
- โอภาส วุฒิสเสลา. (2560). การบริหารโครงการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนบ้าน โสภโศน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอำนาจเจริญ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

- Alastair.(1982). **The education in developing countries: A review of some research studies and policy documents**. Paris: International Institute.
- Bennette, (1994). **The building block of the leaning organization**. *Training*, 31(6), 41 – 49.
- Caldwell, B. J., & Spinks, J. M. (1990). **The self-managing school: Administrative science quarterly**. London: Taylor & Francis (Mimeographed).
- Cohen, L., and Manson, L. (1992). **Research methods in education**. London: Croom Helm. Ltd.
- Cohen, J. and Uphoff, D. (1980). **Rural Development Participation, Concept and Meadures for Project Design Implementation and Evaluation**, Great Britain: Rural Development Committee Center for International Studies,Cornell University.
- Davis. K. (1987). **Human Relation at Work**. New York: McGraw-Hill.
- Davis, Keith; & Newstrom, J. W. (1985). **Human Behavior at Work: Organizational Behavior**. (7th ed.). New York: McGraw-Hill
- Derick Meado. (2010). **The Role of the Principal 9n Schools (Online)**. Available: <http://teaching.about.com/od/admin/tp/Role-Of-The-Principal.htm>.
- Gibson, C.H. (1991). **A Concept Analysis of Empowerment**. *Journal of Advance Nursing*, (16), 354-361.
- Kimmiss, S. and R. McTaggart. (1988). **The Action Research Planner**. 3rd ed. Victoria: Deakin University Press
- Kindon, S., Pain, R. ,& Kesby, M. (2007). **Participatory Action Reserch Approaches and Methods : Connecting people, participation and place**. New York: Routledge.
- Likert, R. (1961). **New Pattern of Management**. New York, NY: McGrow-Hill.
- Knezevich, Stephen J. (1996). **Administration of Public Education**. 2nd ed. New York.
- Sagor, R. (1992). **Hor to conduct Collaborative Action Research**. Alexandria, Virginia: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Swansburg. R.C. (1996). **Management and Leadership for nurse managers**. Boston, MA: Jones and Bartlett.
- Wiersma, W. (1991). **Research Methods in Education** (5 ed.). Boston Massachusetts: allyn and Bacon a Dibision of Simon and Schuster.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

- รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ
- หนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบแบบสอบถาม

1. รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ตารางที่ 34 รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

ที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	รศ.ดร.สิทธิพล อัจฉรินทร์	รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
2	รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	ผู้อำนวยการคลินิกวิจัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย มหาสารคาม
3	ดร.เรืองยศ แวดล้อม	ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา
4	ดร.ฉลาด เสริมปัญญา	ข้าราชการบำนาญ (อดีต ศึกษาพิเศษเชี่ยวชาญ)
5	ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผล	ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากอนแก่นเขต 3



ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๓๘

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รศ.ดร.สิทธิพล อางอินทร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดย นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้ ผู้ประเมินมีความประสงค์ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรอกข้อมูลแบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำเนินการแล้วใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้จัดส่งกลับไปยังผู้วิจัยตามซองติดแสตมป์ที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อ ใดๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านและตัวท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

งานวิชาการ

๐๔๖-๘๖๐๓๔๓๕

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญวิจัย
เรื่อง

“รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ”

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ รศ.ดร.สิทธิพล อัจฉินทร์

ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความ

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ชัดข้องในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลงชื่อ



(รศ.ดร.สิทธิพล อัจฉินทร์)

ตำแหน่ง รองคณบดีฝ่ายบริหาร คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น



ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๓๘

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดย นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้ ผู้ประเมินมีความประสงค์ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรอกข้อมูลแบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำเนินการแล้วใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้จัดส่งกลับไปยังผู้วิจัยตามซองติดแสตมป์ที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านและตัวท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

งานวิชาการ

๐๙๖-๘๖๐๓๙๓๕

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัย

เรื่อง

“รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ”

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความ

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ชัดข้องในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลงชื่อ



(รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน)

ตำแหน่ง อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม



ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๓๘

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือ
เรียน ดร.เรืองยศ แวดล้อม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดย นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้ ผู้ประเมินมีความประสงค์ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรอกข้อมูลแบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำเนินการแล้วใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้จัดส่งกลับไปยังผู้วิจัยตามซองติดแสตมป์ที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านและตัวท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

งานวิชาการ

๐๔๖-๘๖๐๓๘๓๕

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัย

เรื่อง

“รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ”

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร. เรืองยศ แวดล้อม

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะ ผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ

สถานที่ทำงาน โรงเรียนหนองเรือวิทยา

โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความ

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ขัดข้องในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลงชื่อ



(ดร.เรืองยศ แวดล้อม)

ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา



ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๓๘

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.ฉลาด เสริมปัญญา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดย นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้ ผู้ประเมินมีความประสงค์ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรอกข้อมูลแบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำเนินการแล้วใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้จัดส่งกลับไปยังผู้วิจัยตามซองติดแสตมป์ที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านและตัวท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

งานวิชาการ

๐๙๖-๘๖๐๓๙๓๕

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญการวิจัย
เรื่อง

“รายงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ”

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร.ฉลาด เสริมปัญญา


ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญ

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๓

โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความ

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ชัดข้องในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลงชื่อ



(ดร.ฉลาด เสริมปัญญา)

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ

ข้าราชการบำนาญ



ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๓๘

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัด ขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๘ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและตรวจสอบเครื่องมือ

เรียน ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน ๑ ฉบับ

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดย นายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ปีการศึกษา ๒๕๖๓ ในการดำเนินวิจัยในครั้งนี้ ผู้ประเมินมีความประสงค์ เรียนเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในครั้งนี้

จึงขอความอนุเคราะห์ท่าน ได้กรอกข้อมูลแบบตอบรับเป็นผู้เชี่ยวชาญ เมื่อดำเนินการแล้วใคร่ขอความกรุณาจากท่านได้จัดส่งกลับไปยังผู้วิจัยตามซองติดแสตมป์ที่แนบมาพร้อมนี้ ทั้งนี้ ขอรับรองว่าข้อมูลที่ได้รับจากท่านครั้งนี้ จะไม่มีผลกระทบต่อตำแหน่งหน้าที่การงานของท่านและตัวท่าน ขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

งานวิชาการ

๐๙๖-๘๖๐๓๙๓๕

แบบตอบรับการเป็นผู้เชี่ยวชาญวิจัย
เรื่อง

“รายงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
ปีการศึกษา ๒๕๖๓”

ชื่อผู้เชี่ยวชาญ ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผล

ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

สถานที่ทำงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓

โปรดทำเครื่องหมาย ลงหน้าข้อความ

- ยินดีเป็นผู้เชี่ยวชาญ
 ชัดข้องในการเป็นผู้เชี่ยวชาญ

ลงชื่อ



(ดร.รุ่งนภา แสนอำนวยผล)

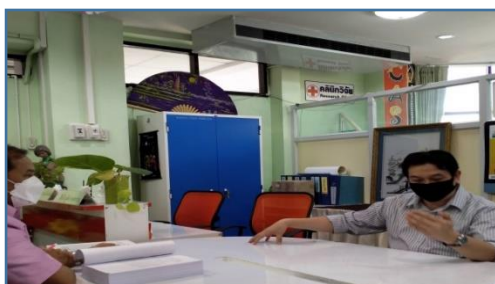
ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓



รศ.ดร.สิทธิพล อางอินทร์



ผศ.ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย กรรมการก้านกรอง



รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน



ดร.ฉลาด เสริมปัญญา



ดร.รุ่งนภา แสนอำนาจผล



ดร.นิคม ชมภูหลง กรรมการก้านกรอง



ดร.เรื้อยศ แวดล้อม



รศ.ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ



ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๑๐

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านห้วยค้อมิตรภาพที่ ๒๐๖

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า นายพรสมบัติ ศรีไสย ตำแหน่งผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต ๓ เพื่อให้ดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ข้าพเจ้าจึงขอความอนุเคราะห์จากท่าน ขอทดลองใช้เครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการ ใช้สอบถามครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน นักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ดังนั้นโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีและขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๑๐/๑๐๒



โรงเรียนชุมชนบ้านห้วยค้อมิตรภาพที่ ๒๐๖
ตำบลหนองแวงนางบัว อำเภอพล
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๒๓ ธันวาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ตอบรับการทดลองใช้เครื่องมือ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

อ้างถึง หนังสือโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๑๐ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๖๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้จัดส่งแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ทางโรงเรียนชุมชนบ้านห้วยค้อมิตรภาพที่ ๒๐๖ มีความยินดีให้ทดลองใช้เครื่องมือดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินการประเมินโครงการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายสุภาพ ลุนบง)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านห้วยค้อมิตรภาพที่ ๒๐๖

ภาคผนวก ค

- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 5 ประเภท คือ แบบสอบถามการวิจัย แบบประเมินตัวชี้วัด แบบสัมภาษณ์ คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ฯ และแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรม ดังมีรายละเอียดของเครื่องมือแต่ละชนิด ดังนี้

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีต่อการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อสภาพผลการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

2. แบบสัมภาษณ์ 2 ฉบับ

3. แบบประเมินตัวชี้วัดโครงการในระหว่างดำเนินการ

4. คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

5. แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ

1. แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อ
สภาพการดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

คำชี้แจง แบบสอบถาม การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ถามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโปรดทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับสภาพ
ความเป็นจริง

- ครู
- นักเรียน
- ผู้ปกครอง
- คณะกรรมการสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับ
คุณภาพให้ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน โดยแต่ละข้อคำถามมีตัวเลือกให้ตอบ
แบ่งออกเป็น 5 ระดับที่มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม มาก

ระดับ 3 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม น้อย

ระดับ 1 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม น้อยที่สุด

และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เพื่อทราบ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความ คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการบริหารจัดการ						
1	สถานศึกษาน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนและบูรณาการในแผนปฏิบัติงานประจำปี					
2	สถานศึกษาดำเนินการตามนโยบาย และแผนปฏิบัติงานประจำปี ที่นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน					
3	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินการตามนโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปี ที่นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อน					
4	สถานศึกษานำผลการติดตามมาพัฒนา นโยบาย/แผนงาน/โครงการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					
5	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน					
6	สถานศึกษาดำเนินการตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน					
7	สถานศึกษากำกับติดตามผลการดำเนินงานตาม แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน					
8	สถานศึกษานำผลการติดตามไปพัฒนา แผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ด้านวิชาการที่ส่งเสริมการบูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน					
9	สถานศึกษาวางแผนการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
10	สถานศึกษาดำเนินการตามแผนงบประมาณของสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
11	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินงานตามแผนงบประมาณของสถานศึกษา ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
12	สถานศึกษานำผลการติดตามมาพัฒนาหรือปรับปรุง การบริหารจัดการงบประมาณตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความ คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
13	สถานศึกษาบริหารงานอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมและแหล่งการเรียนรู้ภายในตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
14	สถานศึกษาร่วมมือกับชุมชนในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ เพื่อการอยู่อย่างพอเพียงในสถานศึกษาและชุมชน					
ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้						
1	สถานศึกษาจัดหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทุกระดับชั้น					
2	สถานศึกษานิเทศ/ติดตาม/ประเมินผล การนำหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน					
3	สถานศึกษามีการศึกษา/วิเคราะห์/วิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนหน่วยการเรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	สถานศึกษามีแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ทุกระดับชั้น					
5	แผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างมีคุณภาพ					
6	สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ					
7	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
8	สถานศึกษาจัดหา/ผลิต/ใช้/เผยแพร่สื่อการเรียนรู้ เพื่อบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดการเรียนการสอน					
9	สถานศึกษาจัดทำ/พัฒนา/เผยแพร่ แหล่งเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับสถานศึกษาอื่นหรือหน่วยงานอื่น					
10	สถานศึกษาใช้แหล่งเรียนรู้/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง					
11	สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือวัดผลและประเมินผล ที่หลากหลาย และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
12	สถานศึกษามีการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
13	สถานศึกษารายงานผลการประเมิน และนำมาปรับปรุง/พัฒนา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					
14	สถานศึกษาจัดแสดง/เผยแพร่/ประกวด/แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลงานของผู้เรียน ที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้					
ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน						
1	สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2	สถานศึกษาจัดกิจกรรมแนะแนวให้ผู้เรียนได้รู้จักการวางแผนชีวิตของตนเอง ให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	สถานศึกษามีระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถ แก้ปัญหาและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องโดยสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5	สถานศึกษานำผลการนิเทศติดตามมาใช้พัฒนาการจัดกิจกรรมแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ กิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีแนวทางดำเนินชีวิตอยู่อย่างพอเพียง					
7	สถานศึกษาจัดกิจกรรมลูกเสือ/เนตรนารี/ยุวกาชาด หรือผู้บำเพ็ญประโยชน์ สอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
8	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการจัดตั้ง ชุมนุม/ชมรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
9	สถานศึกษามีการประยุกต์ใช้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วัฒนธรรม/หลักคำสอนทางศาสนา ในการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
10	สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
11	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา กิจกรรมนักเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
12	สถานศึกษาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดจิตอาสา และมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
13	ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือพัฒนา สถานศึกษา/ชุมชน ด้านเศรษฐกิจ หรือสังคม หรือสิ่งแวดล้อม หรือวัฒนธรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
14	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของผู้เรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
15	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ของผู้เรียน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา						
1	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2	สถานศึกษาประชุม/อบรม/สัมมนา/ศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เพื่อส่งเสริมการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่					
3	สถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรแสวงหาความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างสม่ำเสมอ					

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
4	สถานศึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับบุคลากร					
5	สถานศึกษาติดตามผลการดำเนิน โครงการ/กิจกรรม การพัฒนาบุคลากรในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติภารกิจหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6	สถานศึกษานำผลการติดตามมา ปรับปรุง/พัฒนา การดำเนินโครงการ กิจกรรมพัฒนาบุคลากร ในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตและปฏิบัติหน้าที่ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	สถานศึกษาขยายผลและเผยแพร่ ผลการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
ด้านผลลัพธ์						
1	สถานศึกษา สะอาด เป็นระเบียบ ร่มรื่น ปลอดภัย เอื้อต่อการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2	ผู้บริหารครูและนักเรียน มีการแบ่งปัน สามัคคี ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูวัฒนธรรม/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการดำเนินกิจกรรม อันเป็นประโยชน์ต่อ ชุมชน/สังคม/ประเทศชาติ อย่างต่อเนื่อง					
3	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปฏิบัติตน อย่างเป็นเหตุเป็นผล พอประมาณกับศักยภาพของตน และสอดคล้องกับภูมิสังคม					
5	ผู้บริหารสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี ต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ให้กับตนเอง และสถานศึกษา ตลอดจนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรมในการดำเนินชีวิต					
6	ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	ครูจัดการทรัพยากร และดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจ อย่างสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					

ข้อ	การดำเนินงานสถานศึกษาพอเพียง	ระดับความ คิดเห็น				
		5	4	3	2	1
8	ครูอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติตนเพื่อส่วนรวมและสาธารณประโยชน์					
9	ครูรู้จักใช้และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ต่างๆ					
10	ครูดำเนินชีวิตอย่างมีฐานรากทางวัฒนธรรม และพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมจากกระแสโลกาภิวัตน์					
11	นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามมาตรฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละระดับชั้นปีการศึกษา					
12	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ในด้านวัตถุ/เศรษฐกิจ					
13	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสิ่งแวดล้อม					
14	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรม					
15	นักเรียนปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในด้านสังคม					

ข้อเสนอแนะ.....

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามคณะครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อผลการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

คำชี้แจง แบบสอบถามสภาพผลของการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

- ครู
- นักเรียน
- ผู้ปกครอง
- คณะกรรมการสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละรายการ และทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับคุณภาพให้ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน โดยแต่ละข้อคำถามมีตัวเลือกให้ตอบ แบ่งออกเป็น 5 ระดับที่มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม มาก

ระดับ 3 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม น้อย

ระดับ 1 หมายถึง จำเป็น/เป็นไปได้/เหมาะสม น้อยที่สุด

และคำถามปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เพื่อทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพความสำเร็จการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ข้อ	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านบุคลากร						
1	ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง					
2	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการสถานศึกษา					
4	ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกเห็นคุณค่ายอมรับและให้ความร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา					
5	ชุมชนมีความตระหนัก เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6	ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีสื่อนวัตกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
7	ครูปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
8	ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้					
9	ครูถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาทุกระดับและทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้					
10	ครูนำบทเรียนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการถอดบทเรียนของตนมาจัดทำเป็นสื่อ ขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา					
11	นักเรียนแกนนำ เป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษาหรือจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา					
12	นักเรียนแกนนำที่มีความรู้ความเข้าใจและอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้อง					
13	นักเรียนแกนนำเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา					

ข้อ	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
14	นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา กระทั่งมีนักเรียนที่มีคุณสมบัติอยู่อย่างพอเพียงจำนวนเพิ่มมากขึ้น					
15	นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา					
16	นักเรียนแกนนำได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง					
17	นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภายในสถานศึกษาและจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา					
18	คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
19	คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
20	คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
21	คณะกรรมการสถานศึกษาให้ความสนใจเห็นคุณค่าและศรัทธาในการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
22	คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุนการดำเนินงาน / กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					

ข้อ	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ						
1	สถานศึกษา มีการบริหารจัดการอาคารสถานที่ แหล่งเรียนรู้/ ฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
2	สถานศึกษามีผู้รับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่และ การจัดการสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสม					
3	สถานศึกษามีแผนงาน/โครงการ งบประมาณในการปรับใช้อาคาร สถานที่สภาพแวดล้อมให้เป็นไปตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง					
4	สถานศึกษามีศูนย์รวบรวมข้อมูลการขับเคลื่อน ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5	สถานศึกษามีแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐานกิจกรรมการ เรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา					
6	สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เช่น สะอาด ร่มรื่น ปลอดภัย					
7	สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ ฐานการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียงภายในและภายนอก ที่สอดคล้องกับภูมิสังคมของสถานศึกษา					
8	สถานศึกษามีสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ สามารถสื่อความได้ถูกต้อง					
9	สถานศึกษามีวิทยากรรับผิดชอบฐานการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงที่สามารถอธิบายความได้อย่างถูกต้องชัดเจน					
10	สถานศึกษามีแผนการเรียนรู้ของแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน					
11	บุคลากรในสถานศึกษาสามารถเป็นวิทยากร อธิบายการใช้ ประโยชน์จากฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ในการเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่าง พอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน					

ข้อ	การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
12	สถานศึกษามีการประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นรูปธรรม					
13	สถานศึกษามีการพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง					
ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก						
1	สถานศึกษามีการบริหารจัดการเพื่อรองรับการศึกษาดูงาน จาก สถานศึกษาอื่น หรือหน่วยงานอื่นโดยไม่กระทบภารกิจ หลักของสถานศึกษา					
2	สถานศึกษาสามารถเป็นแกนนำของเครือข่ายการขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
3	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน หรือองค์กร ต่างๆ เพื่อให้ หรือรับการสนับสนุนในการขับเคลื่อน ภารกิจ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4	สถานศึกษาได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากหน่วยงาน ต่างๆ ในการขยายผลการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงสู่หน่วยงานภายนอก					
5	สถานศึกษามีเครือข่ายการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
6	สถานศึกษามีประสบการณ์ในการรับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน					
7	สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็น สถานศึกษาพอเพียงได้					
8	สถานศึกษามีข้อตกลงความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น เป็นภาคี เครือข่ายการขับเคลื่อนกิจกรรม ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
9	สถานศึกษาบริหารจัดการความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ ใน การขับเคลื่อน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ					
10	สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ จนสามารถ พัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงอย่างน้อย 1 แห่ง					

ข้อเสนอแนะ.....

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจของครู นักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

คำชี้แจง แบบสอบถามความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดทำเครื่องหมาย ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง

- ครู
- นักเรียน
- ผู้ปกครอง
- คณะกรรมการสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็น

โปรดพิจารณาข้อความแต่ละรายการและทำเครื่องหมาย ลงในช่องระดับ
คุณภาพให้ตรงกับความเป็นจริงตามความคิดเห็นของท่าน โดยแต่ละข้อคำถามมีตัวเลือกให้ตอบ
แบ่งออกเป็น 5 ระดับที่มีความหมาย ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสม/มีความพึงพอใจ มากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสม/มีความพึงพอใจ มาก

ระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสม/มีความพึงพอใจ ปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสม/มีความพึงพอใจ น้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสม/มีความพึงพอใจ น้อยที่สุด

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
1	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา					
2	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษาและชุมชน					
3	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างการยอมรับกับหน่วยงานภายนอกและชุมชนต่อศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษาของโรงเรียน					
4	บทบาทของครูในกระบวนการจัดการเรียนการสอน/การจัดกิจกรรม ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
5	บทบาทของครูในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงาน					
6	บทบาทของครูแกนนำในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง การถอดบทเรียนและร่วมมือในการขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ					
7	บทบาทของนักเรียนแกนนำในการอธิบายหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกิดการเรียนรู้และปฏิบัติตนจนเห็นผล เห็นคุณค่าและเกิดศรัทธา					
8	บทบาทของนักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา					
9	นักเรียนแกนนำเป็นหลักในการจัดกิจกรรมขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งภายในสถานศึกษาและขยายผล สู่ภายนอกสถานศึกษา					
10	บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาในส่งเสริม สนับสนุน การขับเคลื่อน ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					
11	อาคารสถานที่ที่มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงามและปลอดภัย					
12	แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนมีความพร้อมและหลากหลาย					

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
13	ฐานการเรียนรู้มีความน่าสนใจมีประโยชน์และมีความแปลกใหม่					
14	บทบาทของสถานศึกษาในการเป็นเครือข่ายการเรียนรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแหล่งศึกษาดูงานและเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียง					
15	บทบาทของหน่วยงานอื่นในการมีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนการดำเนินงาน หรือกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. แบบสัมภาษณ์

458

(ฉบับที่ 1 สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย ใช้กับแกนนำ)

แบบสัมภาษณ์เชิงลึก

รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

.....

ชั้นนำ

1. การสร้างความคุ้นเคย ผู้สัมภาษณ์แนะนำตนเอง
2. แจ้งวัตถุประสงค์ในการสัมภาษณ์ ขออนุญาตเริ่มการสัมภาษณ์และบันทึกเทป โดยขอให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น และข้อเท็จจริงอย่างอิสระเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการด้วยหลักการบูรณาการ

ชั้นสัมภาษณ์

ผู้สัมภาษณ์เลือกใช้คำถาม จากคำถามการวิจัยเป็นหลักและจะปรับให้เหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มแกนนำ

รายการคำถาม
1. ท่านคิดว่า การนำทางเลือกที่ประเมินได้ไปปฏิบัติ โดยใช้หลักการบูรณาการมาเป็นตัวสอดแทรก (intervention) มีปรากฏการณ์การปฏิบัติอะไรเกิดขึ้น และอย่างไร
2. ท่านคิดว่า ปรากฏการณ์การปฏิบัติที่เกิดขึ้น ได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเพียงใดต่อ <ol style="list-style-type: none">1) ระดับบุคคล2) ระดับกลุ่มบุคคล3) ระดับโรงเรียน
3. ท่านคิดว่าการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ด้วยหลักการมีส่วนร่วม ในครั้งนี้ตัวบุคคล กลุ่มบุคคล และโรงเรียนเกิดการเรียนรู้ หรือองค์ความรู้อะไรจากการปฏิบัติร่วมในการนำหลักการบูรณาการมาใช้เป็นตัวสอดแทรกนั้น

ขั้นสรุปผลการสัมภาษณ์

1. ผู้สัมภาษณ์แสดงความรู้สึกซาบซึ้ง ขอขอบคุณที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการด้วยหลักการบูรณาการ
2. ผู้วิจัยสรุปผลการสัมภาษณ์ และสอบถามผู้ถูกสัมภาษณ์ว่าถูกต้องตามที่ให้สัมภาษณ์หรือไม่หรือมีอะไรเพิ่มเติม
3. กล่าวขอบคุณ/ปิดการสัมภาษณ์

(ฉบับที่ 2 สัมภาษณ์ผู้ร่วมวิจัย)

แบบสัมภาษณ์

รายงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผู้ให้การสัมภาษณ์.....ตำแหน่ง/สถานภาพ.....

ผู้สัมภาษณ์.....

สัมภาษณ์วันที่ เดือน พ.ศ.

สถานที่สัมภาษณ์

1. สภาพก่อนการดำเนินงานโครงการ

สภาพที่เคยเป็นมา

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่พบ

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

2. สภาพปัจจุบันการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา

ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

สภาพที่เคยเป็นมา

.....

.....

.....

.....

ปัญหาที่พบ

.....

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ปัญหา

.....

.....

.....

.....

3. แบบประเมินตัวชี้วัดโครงการระหว่างดำเนินการ

461

แบบประเมินตัวชี้วัดโครงการระหว่างดำเนินการ
 การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
 ของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่
 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

.....

โรงเรียน.....
 เลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.....
 ผู้ประเมิน
 วันเดือนปี..... เวลา น.

1. แบบประเมินตัวชี้วัดโครงการระหว่างดำเนินการ

โครงการที่ 1 โครงการสถานศึกษาพอเพียง

ตารางที่ 35 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านผู้บริหาร

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
ผู้บริหาร	ผู้บริหารนิเทศคณะครูเกี่ยวกับองค์ความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	ผู้บริหารปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	ผู้บริหารนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา						
	ผู้บริหารขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษาชุมชนและสถานศึกษาอื่น						
	ผู้บริหารสร้างภาคีเครือข่ายในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา						
รวม							

ตารางที่ 36 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านครู

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
ครู	ครูศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	ครูปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	ครูนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
	ครูพัฒนาสื่อและนวัตกรรมที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
	ครูร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้เพื่อนครูในสถานศึกษาผ่านกิจกรรม PLC ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	ครูนำบทเรียนที่ประสบผลสำเร็จ ถอดบทเรียนจัดทำเป็นสื่อขยายผลสู่ภายนอกสถานศึกษา						
	ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง						
	ครูขยายผลการขับเคลื่อนสู่ภายนอกสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ						
รวม							

ตารางที่ 37 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านนักเรียน

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
นักเรียน	นักเรียนแกนนำได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถูกต้อง						
	นักเรียนแกนนำเรียนรู้ เห็นคุณค่า ศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	นักเรียนแกนนำมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา						
	นักเรียนแกนนำร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่ภายนอกสถานศึกษา						
	นักเรียนแกนนำน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง						
	นักเรียนแกนนำร่วมจัดกิจกรรมขยายผลหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอกสถานศึกษา						
รวม							

ตารางที่ 38 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านคณะกรรมการสถานศึกษา

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
คณะกรรมการสถานศึกษา	คณะกรรมการสถานศึกษารับรู้การขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา						
	คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมเป็นวิทยากรหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมในฐานการเรียนรู้						
	คณะกรรมการสถานศึกษาประชาสัมพันธ์กิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา						
	คณะกรรมการสถานศึกษาสนับสนุนกิจกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา						
	คณะกรรมการสถานศึกษาส่งเสริมการขยายผลการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ภายนอก						
รวม							

โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

ตารางที่ 39 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
อาคาร สถานที่ และ สิ่งแวดล้อม	สถานศึกษากำหนดผู้รับผิดชอบงานอาคาร สถานที่และการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้						
	สถานศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการ งบประมาณผู้รับผิดชอบในการพัฒนาอาคาร สถานที่ และสภาพแวดล้อม						
	สถานศึกษาสร้างศูนย์รวมข้อมูลการขับเคลื่อน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาทำแผนผังแสดงแหล่งเรียนรู้/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษา						
	ครูและนักเรียนร่วมดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม และ อาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้						
	ชุมชนหรือหน่วยงานอื่นใช้ประโยชน์และมีส่วน ร่วมในการส่งเสริม สนับสนุนการดูแลรักษา พัฒนาอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมของ สถานศึกษา						
รวม							

ตารางที่ 40 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ
เสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
แหล่งเรียนรู้/ ฐานการเรียนรู้และ หรือกิจกรรม การเรียนรู้ เพื่อ เสริมสร้าง อุปนิสัยอยู่ อย่างพอเพียง	สถานศึกษาพัฒนาแหล่งเรียนรู้หรือฐานการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการสร้างอุปนิสัยอยู่อย่างพอเพียง						
	สถานศึกษาจัดหาสื่อประกอบการเรียนรู้ประจำแหล่ง/ฐาน กิจกรรมการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ						
	สถานศึกษาจัดหาวิทยากรประจำฐานการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม						
	สถานศึกษาจัดทำแผนการเรียนรู้ประจำทุกฐานการเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างถูกต้องชัดเจน						
	บุคลากรของสถานศึกษาเป็นวิทยากรประจำฐาน/แหล่ง/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาประเมินผลการใช้แหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาพัฒนาแหล่ง/ฐาน/กิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง						
	รวม						

โครงการที่ 3 โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

ตารางที่ 41 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
ความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน	สถานศึกษาสร้างภาคีเครือข่ายการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษารับสถานศึกษาอื่นมาศึกษาดูงาน						
	สถานศึกษาจัดกิจกรรมรองรับการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาอื่นโดยไม่กระทบภารกิจหลัก						
	สถานศึกษาเป็นแกนนำเครือข่ายขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาเป็นพี่เลี้ยงในการพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง						
รวม							

ตารางที่ 42 แบบประเมินตัวชี้วัดด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงาน
ภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้คุณภาพ	ไม่ปฏิบัติ	ระดับคุณภาพปฏิบัติ				
		0	1	2	3	4	5
ความสัมพันธ์ กับหน่วยงาน ที่สังกัดและ/ หรือ หน่วยงาน ภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน)	สถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์อันดีกับ หน่วยงานอื่น						
	สถานศึกษาลงนามความร่วมมือกับหน่วยงาน อื่นในการร่วมขับเคลื่อนกิจกรรมตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในการจัด กิจกรรมขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม						
	สถานศึกษาขยายผลการขับเคลื่อนกิจกรรมตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง						
	สถานศึกษาร่วมพัฒนาสถานศึกษาอื่นให้เป็น สถานศึกษาพอเพียงได้อย่างน้อย 1 แห่ง						
รวม							

4. คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

469



คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ดร.พรสมบัติ ศรีไสย
ผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

 
www.suhschool.net

โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ



คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

5. แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้น

ชื่อโครงการ (.....) โครงการสถานศึกษาพอเพียง

(.....) โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

(.....) โครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

ผู้สำรวจการปฏิบัติกิจกรรมโครงการ

.....

ตอนที่ 2 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ

ตารางที่ 43 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง ในวงรอบที่

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการ สถานศึกษา พอเพียง	1. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2. ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ 3. การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4. การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่บูรณาการกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 5. กิจกรรม PLC 6. การจัดกิจกรรมนักเรียน 7. การนำเสนอผลงานทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษาของนักเรียน 8. อบรมให้ความรู้ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงคณะกรรมการสถานศึกษา 9. สร้างการรับรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของคณะกรรมการสถานศึกษา			

ข้อเสนอแนะ

.....

ตารางที่ 44 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการพัฒนาอาคารสถานที่ ในวงรอบที่

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการพัฒนาอาคารสถานที่	1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 2. จัดทำแผนงาน /โครงการ 3. ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ - ปรับปรุงสวนหย่อมด้านหน้าบริเวณ ด้านหน้าประตูทางเข้าโรงเรียน -ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคาร สำนักงาน - ปรับปรุงสวนหย่อมหน้าอาคาร คุณธรรม - ป้ายนิเทศศาสตร์พระราชา บริเวณ โรงเรียน 4. ปรับปรุงห้องปฏิบัติการ -ปรับปรุงห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการทางภาษา - ปรับปรุงห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ - ปรับปรุงห้องสมุด - ปรับปรุงห้องเรียนเฉลิมพระเกียรติ พ่อหลวงรัชกาลที่ 9 5. จัดทำฐานการเรียนรู้ 9 ฐาน 6. จัดทำคู่มือฐานการเรียนรู้ กำหนดการสอน แผนการจัดการ เรียนรู้ประจำฐาน			

ข้อเสนอแนะ.....

ตารางที่ 45 แบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการสร้างความร่วมมือภาคีเครือข่าย
สถานศึกษาพอเพียง ในวงรอบที่

โครงการ	กิจกรรม	ผลการปฏิบัติ		หมายเหตุ
		สำเร็จ	ไม่สำเร็จ	
โครงการสร้าง ความร่วมมือภาคี เครือข่าย สถานศึกษา พอเพียง	1. แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ 2. จัดทำแผนงาน /โครงการ 3. ประสานหน่วยงานทั้งภายใน และ ภายนอกเพื่อลงนามความร่วมมือ (MOU) 4. ลงนามความร่วมมือ 5. ทำหนังสือแจ้งขอความร่วมมือทำ กิจกรรม 6. จัดทำกิจกรรมขยายผลการพัฒนา สถานศึกษาอื่นให้เป็นสถานศึกษา พอเพียง			

ข้อเสนอแนะ

.....

ภาคผนวก ง

- คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่



**คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา**

ดร.พรสมบัติ ศรีไสย
ผู้อำนวยการ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ




โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ



คู่มือการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

ภาพที่ 79 คู่มือ การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา

ภาคผนวก จ

- การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามทั้ง 3 ฉบับ
2. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Alpha Coefficient Method หรือ α - Coefficient)
3. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินตัวชี้วัดการดำเนินการโครงการ
4. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์
5. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ

1. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถาม

ฉบับที่ 1 แบบสอบถาม คณะครูและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาพอเพียงโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่

ตารางที่ 46 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านการบริหารจัดการ

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 47 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านหลักสูตร และการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 48 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 49 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC 1.00							

ตารางที่ 50 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านผลลัพธ์

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 51 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านบุคลากร

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
19	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 52 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านการจัดการ
สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 53 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านความสัมพันธ์กับ
หน่วยงานภายนอก

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 54 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสอบถามฉบับที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจ

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
13	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

1. ด้านการบริหารจัดการ **Reliability Statistics**

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.971	.971	14

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	55.07	79.444	.912	.	.967
a2	54.87	88.533	.310	.	.979
a3	55.03	86.516	.477	.	.975
a4	54.97	78.585	.975	.	.966
a5	54.93	80.340	.939	.	.967
a6	54.97	80.171	.911	.	.967
a7	55.10	81.610	.776	.	.970
a8	54.83	81.247	.894	.	.967
a9	54.87	81.223	.905	.	.967
a10	55.10	80.093	.934	.	.967
a11	54.90	80.921	.833	.	.968
a12	55.00	80.138	.928	.	.967
a13	54.93	81.099	.881	.	.968
a14	55.03	79.344	.951	.	.966

2. ด้านหลักสูตร และการจัดกิจกรรม การเรียนรู้

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.953	.954	14

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	55.53	62.671	.726	.728	.951
a2	55.30	68.838	.290	.504	.962
a3	55.33	67.471	.454	.452	.957
a4	55.43	61.564	.903	.948	.946
a5	55.30	62.355	.893	.936	.947
a6	55.30	63.734	.826	.948	.948
a7	55.53	65.430	.620	.622	.953
a8	55.40	62.524	.858	.887	.947
a9	55.30	61.872	.937	.945	.946
a10	55.53	61.223	.935	.960	.945
a11	55.27	63.926	.745	.716	.950
a12	55.37	63.344	.826	.875	.948
a13	55.37	62.033	.887	.909	.947
a14	55.27	64.892	.709	.883	.951

3. ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.956	.954	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	59.43	75.840	.890	.	.949
a2	59.30	84.148	.312	.	.962
a3	59.33	80.368	.610	.	.955
a4	59.40	74.524	.974	.	.947
a5	59.33	75.954	.946	.	.948
a6	59.40	76.110	.905	.	.949
a7	59.47	76.533	.854	.	.950
a8	59.27	77.168	.888	.	.950
a9	59.30	77.114	.901	.	.950
a10	59.57	76.737	.897	.	.950
a11	59.53	79.706	.614	.	.956
a12	59.43	76.185	.915	.	.949
a13	59.33	77.885	.850	.	.951
a14	59.47	75.223	.952	.	.948
a15	59.30	92.148	.217	.	.970

4. ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.780	.777	7

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	25.50	8.879	.794	.817	.691
a2	25.57	10.668	.362	.327	.781
a3	25.50	11.086	.325	.192	.785
a4	25.53	9.982	.462	.483	.762
a5	25.60	9.972	.565	.595	.741
a6	25.47	11.223	.323	.183	.784
a7	25.63	8.930	.731	.694	.703

5. ด้านผลลัพธ์/ภาพความสำเร็จ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.933	.931	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	60.43	58.668	.690	.721	.928
a2	60.17	62.489	.386	.770	.937
a3	60.20	60.441	.564	.734	.932
a4	60.33	56.437	.901	.950	.922
a5	60.37	58.654	.761	.859	.926
a6	60.37	57.344	.830	.867	.924
a7	60.33	59.402	.680	.693	.929
a8	60.17	58.902	.749	.805	.927
a9	60.27	59.168	.737	.768	.927
a10	60.43	58.737	.729	.844	.927
a11	60.23	59.978	.653	.865	.929
a12	60.47	57.085	.846	.844	.924
a13	60.30	58.148	.787	.799	.926
a14	60.47	55.637	.924	.947	.921
a15	60.33	69.402	-.177	.271	.949

2. ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 2

ตารางที่ 56 สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 2

ด้าน	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
ด้านบุคลากร	22	0.83
ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	13	0.76
ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก	10	0.90
ทั้งฉบับ	45	0.94

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ฉบับที่ 2 ทั้งฉบับ

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics		
Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.940	.939	45

Summary Item Statistics

	Mean	Minimum	Maximum	Range	Maximum / Minimum	Variance	N of Items
Item Means	4.281	4.067	4.567	.500	1.123	.013	45

1.ด้านบุคลากร

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.835	.830	22

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	89.53	59.085	.788	.	.809
a2	89.37	67.137	.213	.	.836
a3	89.63	64.654	.412	.	.827
a4	89.50	57.845	.922	.	.803
a5	89.50	64.534	.412	.	.827
a6	89.50	60.534	.664	.	.815
a7	89.63	63.895	.445	.	.826
a8	89.37	60.792	.775	.	.812
a9	89.40	60.317	.826	.	.810
a10	89.60	60.593	.733	.	.813
a11	89.30	64.631	.433	.	.826
a12	89.53	59.154	.873	.	.807
a13	89.47	59.637	.855	.	.808
a14	89.57	58.185	.922	.	.803
a15	89.47	69.016	.052	.	.844
a16	89.43	69.564	.039	.	.842
a17	89.33	71.954	.152	.	.848
a18	89.47	73.844	.267	.	.856
a19	89.57	70.875	.065	.	.845
a20	89.33	69.057	.086	.	.840
a21	89.57	71.702	.128	.	.849
a22	89.33	69.678	.027	.	.842

2. ด้านการจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.767	.771	13

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	52.37	23.413	.449	.570	.746
a2	52.17	24.282	.360	.501	.755
a3	52.33	24.644	.332	.545	.758
a4	52.33	28.437	-.169	.380	.810
a5	52.17	23.109	.490	.649	.741
a6	52.13	23.913	.410	.641	.750
a7	52.23	23.289	.441	.605	.746
a8	52.03	26.654	.059	.607	.782
a9	52.27	22.754	.644	.557	.728
a10	52.40	22.041	.653	.742	.723
a11	52.10	23.817	.459	.495	.745
a12	52.30	22.769	.558	.644	.734
a13	52.37	22.861	.525	.632	.737

3. ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.906	.905	10

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	37.83	26.557	.727	.877	.892
a2	37.63	29.620	.377	.633	.914
a3	37.80	26.579	.807	.868	.887
a4	37.77	26.599	.791	.836	.888
a5	37.83	27.868	.644	.752	.897
a6	37.90	27.128	.729	.648	.892
a7	37.87	28.464	.536	.684	.904
a8	37.80	28.924	.532	.543	.904
a9	37.90	25.886	.847	.935	.884
a10	37.97	27.551	.662	.674	.896

3. ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 3

ตารางที่ 57 สรุปค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับที่ 3

ด้าน	จำนวนข้อ	ค่าความเชื่อมั่น
แบบสอบถามความพึงพอใจ	15	0.72

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ฉบับที่ 3 ด้านความพึงพอใจ

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha Based on Standardized Items	N of Items
.729	.724	15

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Squared Multiple Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
a1	60.87	24.809	.638	.854	.681
a2	60.73	27.720	.292	.327	.718
a3	60.80	28.234	.228	.581	.724
a4	60.77	31.840	-.219	.605	.769
a5	60.90	24.162	.653	.797	.676
a6	60.83	25.937	.446	.658	.701
a7	60.77	25.840	.451	.768	.701
a8	60.67	28.851	.124	.740	.735
a9	60.83	26.282	.467	.619	.701
a10	60.93	26.478	.371	.633	.710
a11	60.73	28.340	.188	.453	.729
a12	60.93	26.685	.371	.653	.710
a13	60.87	28.120	.227	.728	.725
a14	60.80	27.062	.285	.730	.720
a15	60.90	25.748	.483	.721	.697

3. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินตัวชี้วัดการดำเนินการโครงการ
 ตารางที่ 58 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบประเมินตัวชี้วัดการดำเนินงานโครงการ
 ด้านผู้บริหาร

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
							IOC 1.00

ด้านครู

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
							IOC 1.00

ด้านนักเรียน

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ด้านคณะกรรมการสถานศึกษา

ข้อคำถาม ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	0	+1	+1	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ด้านอาคาร สถานที่ และสิ่งแวดล้อม

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	0	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ด้านแหล่งเรียนรู้/ฐานการเรียนรู้และหรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างอุปนิสัยอยู่อย่าง

พอเพียง

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ด้านความสัมพันธ์กับสถานศึกษาอื่นในการขยายผลการขับเคลื่อน

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	0	+1	4	0.80
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานที่สังกัดและ/หรือหน่วยงานภายนอก (ภาครัฐ ภาคเอกชน และ
ชุมชน)

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	0	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

4. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์

ตารางที่ 59 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์ ฉบับที่ 1

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 60 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2

ข้อความ ที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	0	+1	+1	+1	4	0.80
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

5. ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการ
 ตารางที่ 61 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการ
 สถานศึกษาพอเพียง

กิจกรรมที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 62 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตาม
 โครงการพัฒนาอาคารสถานที่

กิจกรรมที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ตารางที่ 63 ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ของแบบสำรวจการปฏิบัติกิจกรรมตาม
โครงการสร้างร่วมมือภาคีเครือข่ายสถานศึกษาพอเพียง

กิจกรรมที่	คะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ					$\sum R$	IOC
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5		
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00
IOC ระหว่าง 0.80-1.00							

ภาคผนวก ฉ

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านที่ 1

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	40	3	5	4.25	.543
a2	40	3	5	4.35	.580
a3	40	3	5	4.03	.577
a4	40	4	5	4.73	.452
a5	40	3	5	4.38	.628
a6	40	3	5	4.53	.679
a7	40	3	5	3.93	.656
a8	40	4	5	4.60	.496
a9	40	3	5	4.50	.679
a10	40	3	5	4.38	.705
a11	40	3	5	4.30	.564
a12	40	3	5	4.33	.656
a13	40	3	5	4.53	.679
a14	40	3	5	3.88	.686
Valid N (listwise)	40				

แบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านที่ 2

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	40	3	5	4.35	.622
a2	40	3	5	4.45	.639
a3	40	3	5	3.85	.580
a4	40	3	5	4.63	.540
a5	40	3	5	4.38	.628
a6	40	3	5	4.53	.679
a7	40	3	5	4.08	.526
a8	40	4	5	4.60	.496
a9	40	3	5	4.50	.679
a10	40	3	5	4.38	.705
a11	40	2	5	4.25	.707
a12	40	3	5	4.33	.656
a13	40	3	5	4.43	.675
a14	40	3	5	4.03	.577
Valid N (listwise)	40				

แบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านที่ 3

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	40	3	5	4.38	.586
a2	40	3	5	4.45	.597
a3	40	3	5	4.68	.526
a4	40	3	5	4.13	.563
a5	40	3	5	4.35	.622
a6	40	3	5	4.60	.632
a7	40	3	5	3.90	.672
a8	40	4	5	4.58	.501
a9	40	3	5	4.45	.677
a10	40	3	5	4.35	.700
a11	40	2	5	4.38	.740
a12	40	3	5	4.30	.648
a13	40	3	5	4.53	.640
a14	40	3	5	3.95	.639
a15	40	3	5	4.50	.679
Valid N (listwise)	40				

แบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านที่ 4

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	40	3	5	4.70	.564
a2	40	3	5	4.55	.597
a3	40	3	5	4.18	.636
a4	40	3	5	4.13	.563
a5	40	3	5	4.38	.628
a6	40	3	5	4.53	.679
a7	40	3	5	3.95	.639
Valid N (listwise)	40				

แบบสอบถามฉบับที่ 1 ด้านที่ 5

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	40	3	5	4.60	.591
a2	40	3	5	4.40	.591
a3	40	3	5	4.23	.577
a4	40	3	5	4.13	.563
a5	40	3	5	4.38	.628
a6	40	3	5	4.53	.679
a7	40	3	5	4.03	.768
a8	40	4	5	4.48	.506
a9	40	3	5	4.50	.679
a10	40	3	5	4.38	.705
a11	40	3	5	4.70	.516
a12	40	3	5	4.33	.656
a13	40	3	5	4.33	.656
a14	40	3	5	3.83	.712
a15	40	3	5	4.53	.679
Valid N (listwise)	40				

แบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านที่ 1

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	85	4	5	4.60	.493
a2	85	4	5	4.40	.493
a3	85	3	5	4.39	.757
a4	85	3	5	4.21	.490
a5	85	3	5	4.47	.609
a6	85	3	5	4.28	.701
a7	85	3	5	4.41	.660
a8	85	4	5	4.36	.484
a9	85	3	5	4.35	.782
a10	85	4	5	4.52	.503
a11	85	3	5	4.32	.759
a12	85	3	5	4.31	.637
a13	85	4	5	4.26	.441
a14	85	4	5	4.75	.434
a15	85	3	5	4.29	.799
a16	85	4	5	4.41	.495
a17	85	3	5	4.45	.523
a18	85	3	5	4.22	.746
a19	85	3	5	4.33	.643
a20	85	4	5	4.42	.497
a21	85	3	5	4.35	.782
a22	85	3	5	4.52	.526
Valid N (listwise)	85				

แบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านที่ 2

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	85	4	5	4.88	.324
a2	85	4	5	4.40	.493
a3	85	3	5	4.44	.698
a4	85	4	5	4.64	.484
a5	85	4	5	4.59	.495
a6	85	3	5	4.32	.640
a7	85	3	5	4.80	.483
a8	85	4	5	4.93	.258
a9	85	3	5	4.27	.762
a10	85	4	5	4.41	.495
a11	85	3	5	4.31	.756
a12	85	3	5	4.55	.664
a13	85	4	5	4.52	.503
Valid N (listwise)	85				

แบบสอบถามฉบับที่ 2 ด้านที่ 3

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	85	4	5	4.49	.503
a2	85	4	5	4.81	.393
a3	85	3	5	4.46	.665
a4	85	4	5	4.44	.499
a5	85	3	5	4.41	.541
a6	85	3	5	4.72	.629
a7	85	3	5	4.64	.553
a8	85	4	5	4.98	.152
a9	85	3	5	4.32	.775
a10	85	3	5	4.33	.585
Valid N (listwise)	85				

แบบสอบถามฉบับที่ 3 ความพึงพอใจของผู้เกี่ยวข้อง

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	85	4	5	4.49	.503
a2	85	4	5	4.81	.393
a3	85	3	5	4.46	.665
a4	85	4	5	4.44	.499
a5	85	3	5	4.41	.541
a6	85	3	5	4.72	.629
a7	85	3	5	4.64	.553
a8	85	4	5	4.98	.152
a9	85	3	5	4.32	.775
a10	85	3	5	4.33	.585
a11	85	3	5	4.31	.756
a12	85	3	5	4.55	.664
a13	85	4	5	4.62	.487
a14	85	3	5	3.92	.621
a15	85	3	5	4.38	.556
Valid N (listwise)	85				

ภาคผนวก ช

(ตัวอย่าง 2 ฐานการเรียนรู้)

ฐานการเรียนรู้สถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขและ

ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่

กิจกรรมการถอดบทเรียน ฐานสถานศึกษาสีขาว
ปลอดภัยเสถียรและอบายมุข

โรงเรียนชุมชนบ้านม่วงไทย
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสถียรและอบายมุข

เงื่อนไขความรู้

- 5 มาตรการ กตมูทซ์ 4 ต้อง 21 ไม่
- งาน 5 ฝ่ายกิจกรรม ห้องเรียนสีขาว
- 4 หน่วยงานเรียน แผนกวิชา สีขาว

เงื่อนไขคุณธรรม

- ความอดทน
- ความรับผิดชอบ/ความซื่อสัตย์
- ความซื่อสัตย์
- การเสียสละ/การช่วยเหลือกัน

พอประมาณ

- พื้นที่ในการจัดสถานที่เพียงพอกับนักเรียน
- ช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมและความถี่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับกิจกรรม
- อุปกรณ์สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ที่เหมาะสมของผู้เรียนงบประมาณเหมาะสมกับกิจกรรม

มีเหตุผล

- เพื่อให้นักเรียนรู้ไทยและภัยของสิ่งเสพติด
- เพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันสิ่งเสพติด
- เพื่อให้ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมเป็นแนวร่วมต่อต้านยาเสพติด
- เพื่อให้สถานศึกษาและชุมชนเป็นพื้นที่ ที่มีปัญหาเสพติดและอบายมุขลดลง

มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

- ออกแบบวางแผน/บริหารจัดการ การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ
- จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์สำรองไว้สื่อ อุปกรณ์ไม่เพียงพอก็ซื้อขาดเสียหาย (สะดวกและปลอดภัยต่อนักเรียน)

ด้านวัตถุ

- วัสดุ/วัสดุอุปกรณ์ต่างของอย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด
- วัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น

ด้านสังคม

- รู้จักพึ่งพาตนเอง/ช่วยเหลือ
- แบ่งปันซึ่งกันและกันทำให้เกิด ความสามัคคี
- การสร้างเครือข่ายในการป้องกันภัยของยาเสพติด

ด้านสิ่งแวดล้อม

- ช่วยลดปริมาณการทิ้งขยะ
- ส่งคนนำอยู่
- ห้องเรียนมีบรรยากาศน่าเรียน
- โรงเรียนสะอาดร่มรื่นสวยงาม

ด้านวัฒนธรรม

- น้อมนำหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต
- เห็นคุณค่าการทำงานร่วมกัน
- เห็นคุณค่าของการช่วยเหลือแบ่งปันซึ่งกันและกัน

ภาพที่ 80 กิจกรรมการถอดบทเรียน ฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสถียรและอบายมุข



ภาพที่ 81 กิจกรรมฐานสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

กิจกรรมการถอดบทเรียน ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่



โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่



สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3
ฐาน เกษตรทฤษฎีใหม่

เงื่อนไขความรู้

1. การบริหารที่ดินและแหล่งน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. การเพาะปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงสัตว์
3. การใช้เครื่องมือ อุปกรณ์การเกษตร
4. การดูแล และการจัดการผลผลิต

เงื่อนไขคุณธรรม

1. ชยัน มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ของตน
2. สามัคคี ทำงานเป็นทีม
ยอมรับฟังความคิดเห็นผู้อื่น
3. เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักแบ่งปัน



พอประมาณ

1. ต้นทุนในการผลิตเหมาะสมกับการลงทุน
2. เลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับกิจกรรม และห่างไกลในท้องถิ่น
3. ไร่พื้นที่ทำการเกษตรเหมาะสม และเกิดประโยชน์สูงสุด



มีเหตุผล

1. เพื่อลดรายจ่าย เสริมรายได้ภายในครอบครัว
2. เพื่อได้รับประทานผักสด สะอาดปลอดภัย
3. เพื่อนำความรู้ไปสร้างอาชีพ และถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้อื่นได้



มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

1. ศึกษาวิธีการและกระบวนการในการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์
2. ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเกษตรก่อนนำมาใช้
3. หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมี โดยใช้วัสดุทดแทนจากธรรมชาติ



ด้านวัตถุ

1. ลดรายจ่าย เสริมรายได้ภายในครอบครัว
2. ได้รับประทานผัก สด สะอาด ปลอดภัย
3. นำความรู้ไปสร้างอาชีพในอนาคต



ด้านสังคม

1. สามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้อื่นได้
2. เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับชุมชน
3. มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน



ด้านวัฒนธรรม

1. ส่งเสริมวิถีชีวิตคนไทยในการปลูกพืชผักในท้องถิ่น
2. สืบสานภูมิปัญญาของชาวบ้านในการทำงานที่ผสมผสานในท้องถิ่น



ด้านสิ่งแวดล้อม

1. กระบวนการผลิตปลอดภัยไม่ทำลายระบบนิเวศ
2. ใช้ปุ๋ยชีวภาพจากธรรมชาติ
3. การดูแลรักษาความสะอาดบริเวณที่ทำการเกษตร



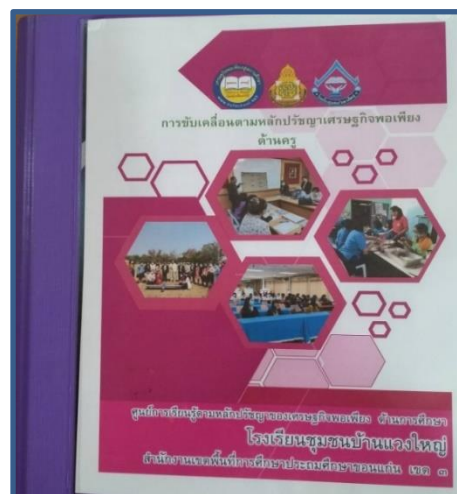
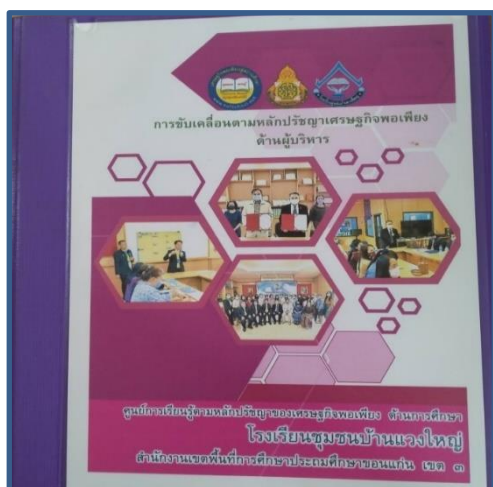


ภาพที่ 83 กิจกรรมเกษตร ฐานเกษตรทฤษฎีใหม่

ภาคผนวก ช

ภาพปกเอกสารประกอบการพัฒนา สถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวง
ใหญ่ ประกอบด้วย เอกสารตัวอย่าง ดังนี้

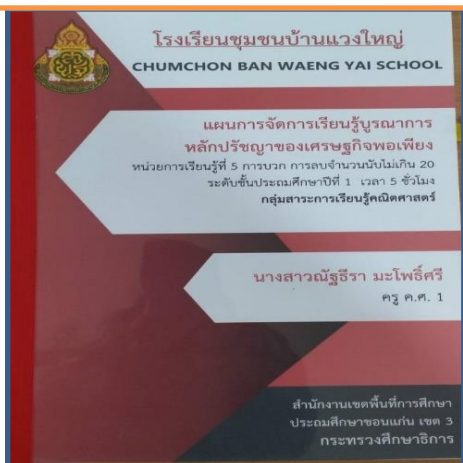
1. แฟ้มเอกสารสรุปการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน
2. คู่มือประจำฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้
3. แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายละเอียด
4. เอกสารการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่ การเป็น ศร. /หลักสูตรสถานศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. เอกสาร กิจกรรมถอดบทเรียนสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
6. เอกสารใบงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอยู่อย่างพอเพียง



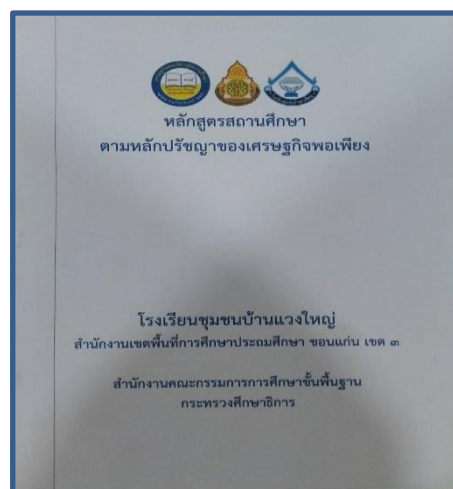
ภาพที่ 84 แฟ้มเอกสารสรุปการขับเคลื่อนศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงรายด้าน



ภาพที่ 85 คู่มือประจำฐานการเรียนรู้ทั้ง 9 ฐานการเรียนรู้



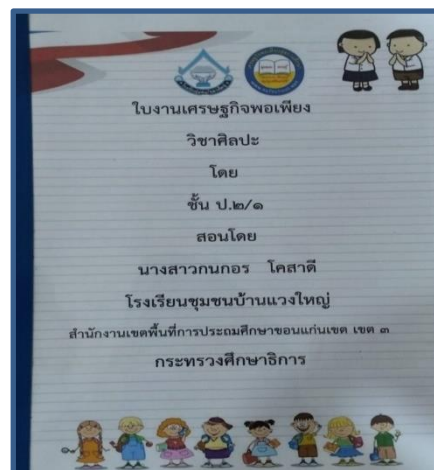
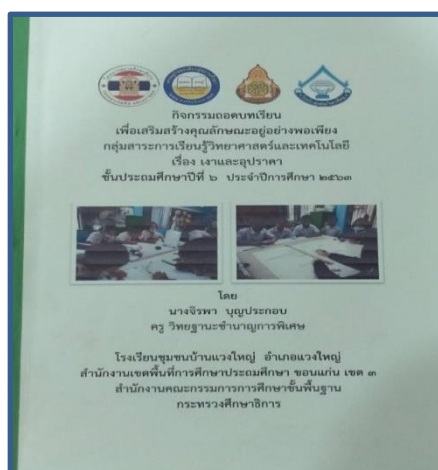
ภาพที่ 86 แผนการจัดการเรียนรู้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายสาระ



ภาพที่ 87 เอกสารการขับเคลื่อนสถานศึกษาพอเพียงสู่ ศร. /หลักสูตรสถานศึกษาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง



ภาพที่ 88 เอกสาร กิจกรรมถอดบทเรียนสู่หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

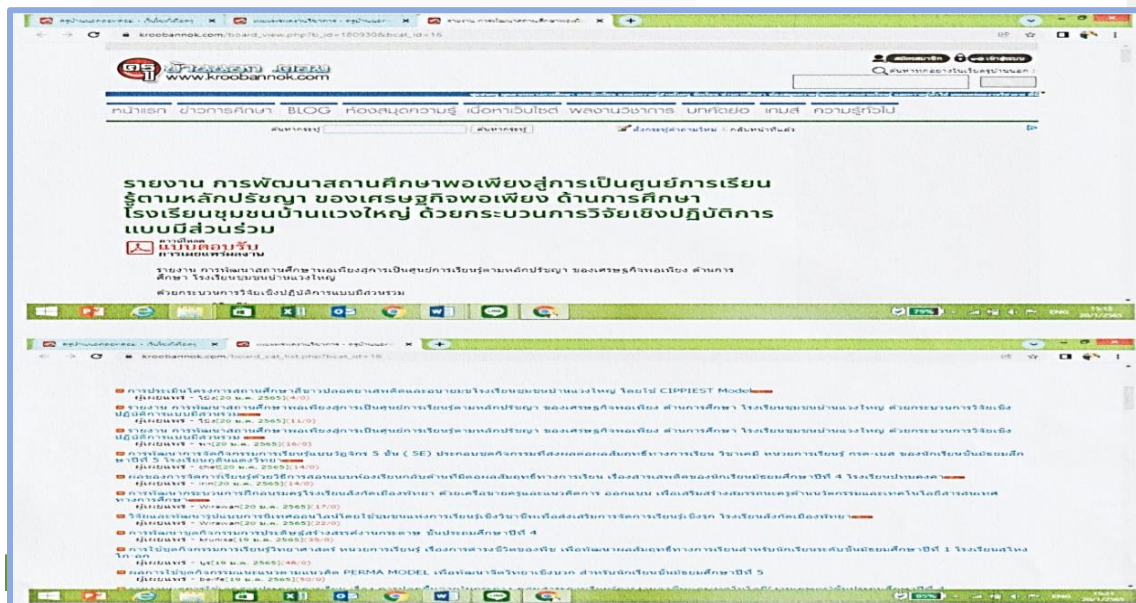
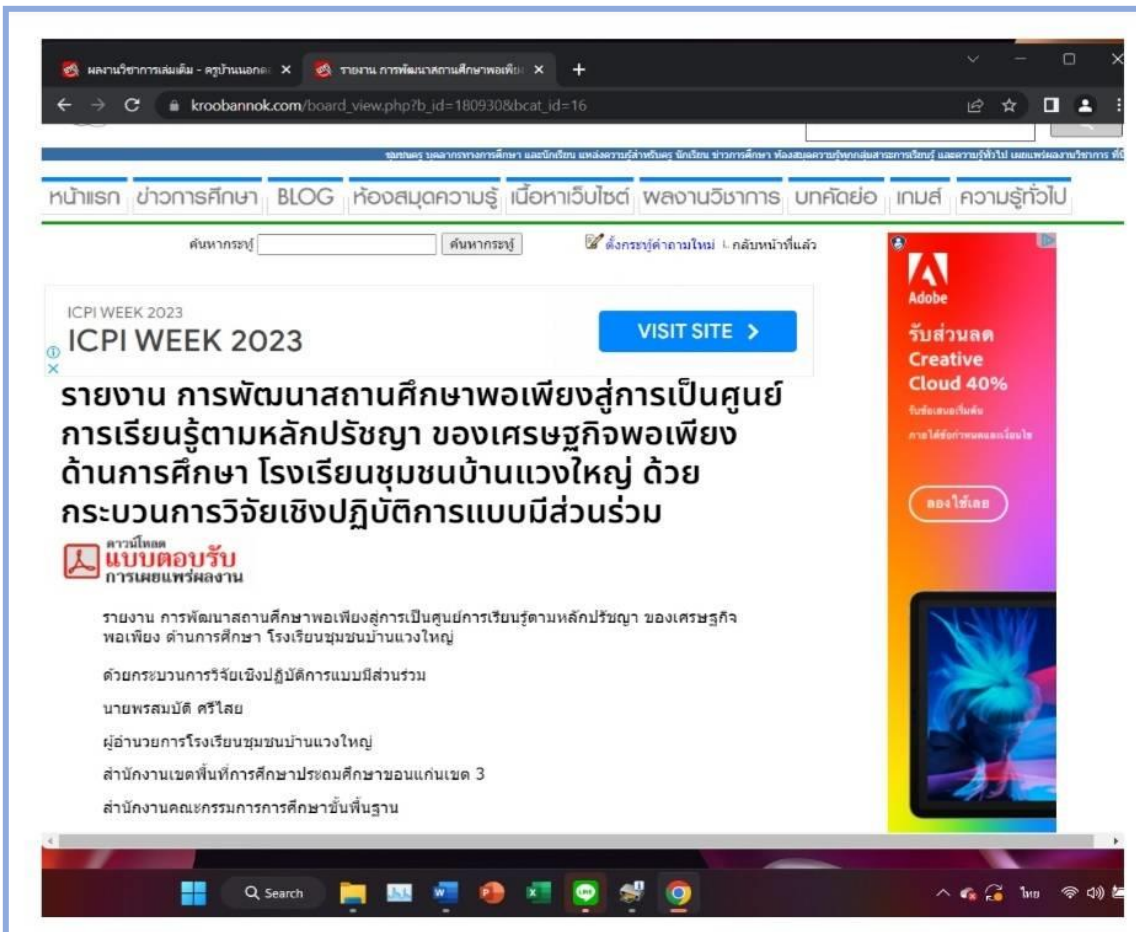


ภาพที่ 89 เอกสาร ใบงานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอย่างพอเพียง

ภาคผนวก ฅ

- หนังสือเผยแพร่และหนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ เอกสารอ้างอิง

1. การเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม
2. การตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอบทความวิจัย ระดับชาติ และ เขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3
3. เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3
4. การเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์ของโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่
5. หนังสือเชิญเป็นวิทยากร
6. หนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงาน
7. หนังสือเชิญร่วมลงนามเป็นภาคีเครือข่าย (MOU)



ใบตอบรับการเผยแพร่ผลงาน

20 ม.ค. 2565

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่บทความ

เรียน ผู้เผยแพร่ผลงาน (คุณพรสมบัติ ศรีไสย)

ตามที่ท่านได้ส่งข้อมูลบทความ เพื่อดำเนินการเผยแพร่บนเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอม (www.kroobannok.com) เมื่อ 20 ม.ค. 2565 เพื่อพิจารณาเผยแพร่

ทางเว็บไซต์ครูบ้านนอกดอทคอม ขอรับรองว่า ข้อมูลของท่านได้เผยแพร่บนเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอมแล้ว รายละเอียดดังนี้

ที่อยู่อ้างอิงในการเผยแพร่ : http://www.kroobannok.com/board_view.php?b_id=180930

วันที่ดำเนินการเผยแพร่ : 20 ม.ค. 2565

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลที่เผยแพร่แล้วของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจ เพื่อเป็นแนวทาง และประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา และขออวยพรให้ท่านมีแต่ความสุขความเจริญสืบไป

ขอแสดงความนับถือ



(นายอดิสรุ ก้อนคำ)

ผู้จัดทำเว็บไซต์ ครูบ้านนอกดอทคอม

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๙๒๔

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตอีสาน๑/๑๑๗ หมู่ ๑๒ ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร. ๐-๔๓๒๔-๑๙๙๖ โทรสาร. ๐-๔๓๒๔-๕๕๐๒
www.mbuisc.ac.th

๓๐ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง ตอบรับการลงบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอบทความวิจัย
ระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ ๓

เจริญพร พรสมบัติ ศรีไสย

ด้วย พรสมบัติ ศรีไสย ได้ส่งบทความวิชาการ เรื่อง รายงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่
การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ด้วย
กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มายังกองบรรณาธิการ วารสารการประชุมวิชาการและการ
นำเสนอบทความวิจัยระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
อีสาน (The 3rd National Academic and Mekong Region Research Conference 2021 (NAMRC
2021) Disruption: The New Paradigm in Education for Buddhist Universities) (Proceedings)
เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร พร้อมทั้งได้แก้ไขบทความตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่เรียบร้อยแล้ว
แล้วนั้น

ในการนี้กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความดังกล่าว ตามกระบวนการพิจารณาแล้ว
ขอรับรองและแจ้งให้ทราบว่า บทความของท่านได้ผ่านการพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการการ
นำเสนอบทความวิจัยระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ ๓ ในวันอาทิตย์ ที่ ๒๙ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔
หลังจากตีพิมพ์แล้วสามารถ ดาวน์โหลดบทความได้ที่ เว็บไซต์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขต
อีสาน <http://www.mbuisc.ac.th/> เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป

จึงเจริญพรมามาเพื่อโปรดทราบ

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจิริวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

ภาพที่ 91 หนังสือตอบรับการตีพิมพ์ในวารสารการประชุมวิชาการและการนำเสนอบทความวิจัย
ระดับชาติ และเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3



ประกาศ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
เรื่อง ประกาศรายชื่อบทความที่ผ่านการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสาร และลำดับการนำเสนอบทความวิจัย
การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ตามที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ได้เปิดรับลงทะเบียนนำเสนอผลงานวิจัย บทความวิชาการ ในการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3 ในวันที่ 29 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 ใน ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และด้านการศึกษา มีบทความที่ผ่านการกลั่นกรอง รวมทั้งสิ้น 41 บทความ ที่ได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ

เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ จึงขอประกาศรายชื่อบทความที่ผ่านการคัดเลือกให้ตีพิมพ์ในวารสาร และลำดับการนำเสนอผลงานวิจัย ออนไลน์ (Oral Presentation) ในการประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง ครั้งที่ 3 วันที่ 29 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2564 เวลา 12.30-16.00 น. ณ ห้องประชุม Zoom Meeting : ID 862 6610 8987 Passcode : 152128 ดังรายนามต่อไปนี้

1. ด้านพุทธศาสนาและปรัชญา

ตารางที่ 1 บทความวิจัย ในรูปแบบการนำเสนอด้วยวาจา ออนไลน์ (Oral Presentation)

ลำดับที่	ชื่อบทความ/แบบนำเสนอ	ชื่อผู้เขียน	หมายเหตุ
1	อานาปานสติ : ลมหายใจแห่งการตื่นรู้ ตามหลักพระพุทธศาสนา	พระณัฐวุฒิ พันทะลี, พระครูวินัยธรรวชิต ปยุตโต, ชนาธิป ศรีโท	เวลา 13.10-13.25 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที
2	ศึกษาวิเคราะห์ปฏิจจสมุปบาทในมหา นิทานสูตรในฐานะหลักการดำเนิน ชีวิต	พระมหาวินัย วิสุทธสีโล, พระศุภวัฒน์ สุขวฑฒโน, รานี แสงจันทร์นวล, ปาสิกา ชะชิกุล	เวลา 13.30-13.45 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที

/ตารางที่ 1...

3. ด้านการศึกษา

ตารางที่ 1 บทความวิจัย ในรูปแบบการนำเสนอด้วยวาจา ออนไลน์ (Oral Presentation)

ลำดับ ที่	ชื่อบทความ/แบบนำเสนอ	ชื่อผู้เขียน	หมายเหตุ
1	ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีเมตา คอกนินซ์ร่วมกับเทคนิคแผนที่ ความคิดที่มีต่อความสามารถ ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจและการ คิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6	ปวีณา วิมลศาสตร์, พัชรี อุงแก้ว, เบญจพร วรรณูปถัมภ์	เวลา 13.10-13.25 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่ เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที
2	อนาคตภาพของการบริหารงาน วิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุตรธานี ในทศวรรษ หน้า	ศชาวุธ บุญรัตน์, วันทนา อมตาริยกุล	เวลา 13.30-13.45 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่ เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที
3	แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการ เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สู่การเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์	สุรศักดิ์ สารสม, สุชาดา บุบผา	เวลา 13.50-14.05 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่ เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที
4	รายงานการพัฒนาสถานศึกษา พอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวง ใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิง ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม	พรสมบัติ ศรีไสย	เวลา 14.10-14.25 น. - นำเสนอออนไลน์ ไม่ เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที
	นวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู	สุชาดา บุบผา	- นำเสนอออนไลน์ ไม่ เกิน 10 นาที - ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถามตอบไม่เกิน 5 นาที



ที่ ศธ ๐๔๐๒๗/๑๙๓๑

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓
ถนนเมืองพล-ชัยภูมิ อำเภอพล จังหวัดขอนแก่น ๔๐๑๒๐

๑๕ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง แจ้งตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

อ้างถึง หนังสือโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๕๒ และที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๕๓

ตามหนังสือที่อ้างถึง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้ส่งเอกสารเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ จำนวน ๒ เรื่อง ประกอบด้วย “รายงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม” และ “การประเมินโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยใช้ CIPPIEST Model” ของนายพรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ เพื่อขอรับการพิจารณาเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ นั้น

ในการนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ ได้รับเอกสารการวิจัยและผลงานทางวิชาการดังกล่าวข้างต้น และพิจารณาแล้วว่าเป็นประโยชน์กับนักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษาและสถานศึกษา จึงได้ดำเนินการเผยแพร่ผลงานดังกล่าวผ่านทางเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ พร้อมเสนอแนะให้นำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและจัดกิจกรรมตามบริบทของแต่ละสถานศึกษาต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

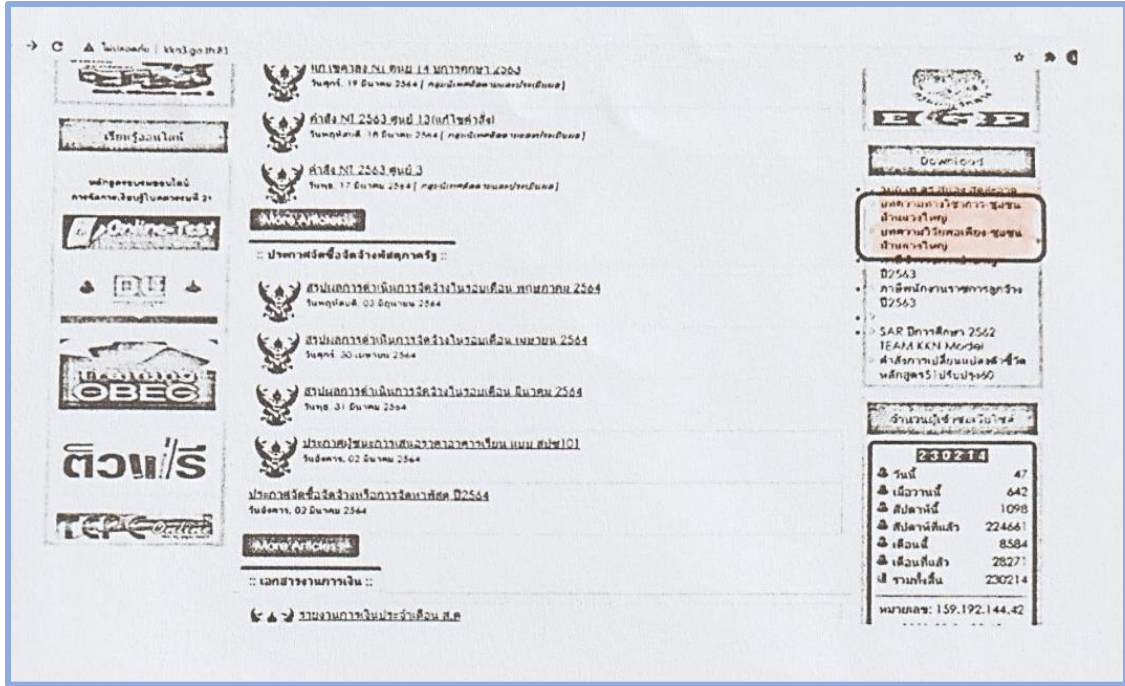
(นายฉัตร หลอดตมพง)

รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปฏิบัติราชการแทน
ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3

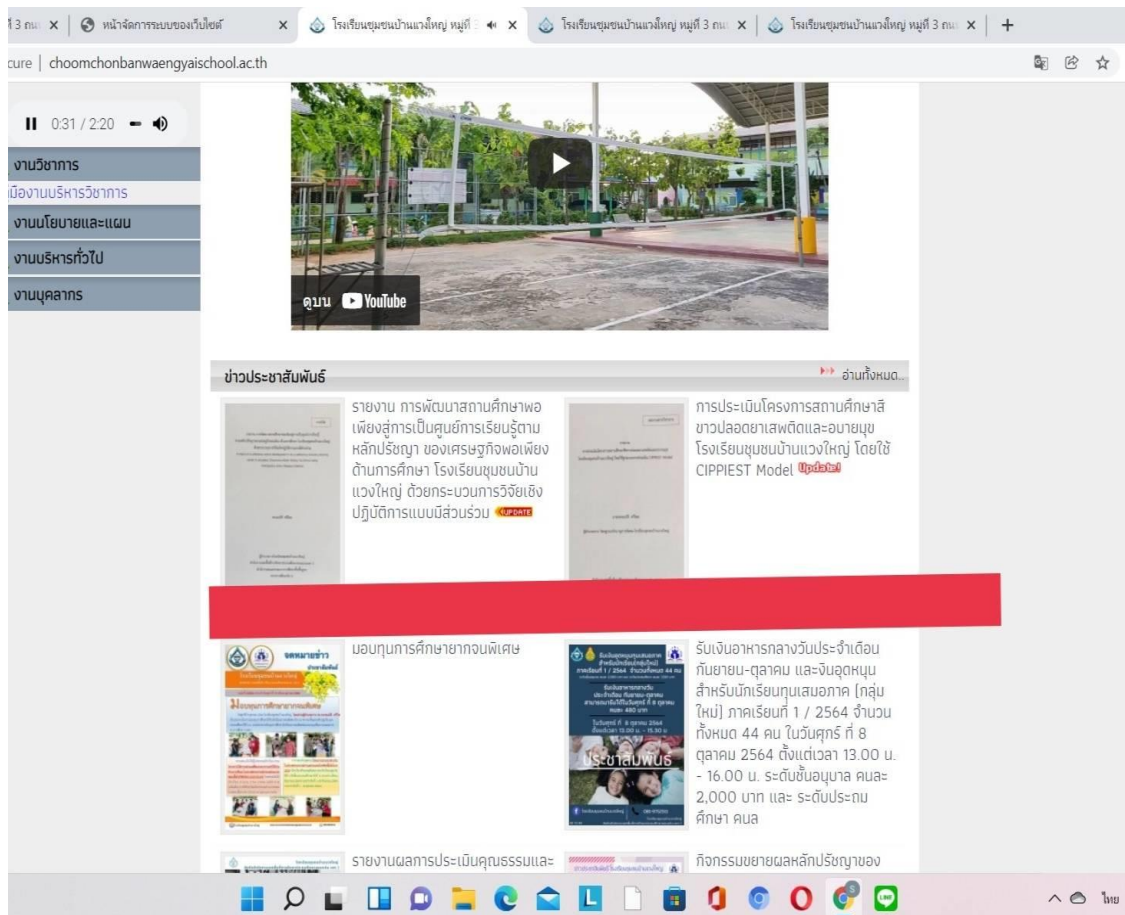
กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาทางไกลเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

โทรศัพท์ ๐-๔๓๔๑-๔๑๐๔ ต่อ ๑๑๙

โทรสาร ๐-๔๓๔๑-๕๒๐๑



ภาพที่ 92 การเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3



ภาพที่ 93 การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลงานวิจัยผ่านทางเว็บไซต์ของโรงเรียน

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
 เลขที่รับ..... 5014
 วันที่รับ..... 1 ก.ย. 64
 เวลา..... ๐๙.๓๐ น.



ที่ ศธ ๐๔๒๓๕.๐๘๐ /๓๔๔

โรงเรียนหนองเรือวิทยา
 อำเภอหนองเรือ
 จังหวัดขอนแก่น ๔๐๒๑๐

๓ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญร่วมเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการอบรม ๑ ชุด

ด้วย ดร.เรืองยศ แวดล้อม ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา และคณะวิทยากรจากโรงเรียนหนองเรือวิทยา ได้รับมอบหมายภารกิจในการขยายผลการดำเนินงานในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งในการดำเนินงานดังกล่าวจำเป็นต้องใช้วิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดประสบการณ์ ถอดบทเรียนสู่การปฏิบัติให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูผู้เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ซึ่งคณะทำงานได้พิจารณาแล้วว่า ดร.พรสมบัติ ศรีไสย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีความเหมาะสมที่จะร่วมเป็นทีมวิทยากรดังกล่าว

ดังนั้นเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวประสบความสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ จึงขอเรียนเชิญท่านร่วมเป็นวิทยากรในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง สู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
 ขอแสดงความนับถือ
 - รร. หนองเรือวิทยา โรงเรียน หนองเรือ
 นายเรืองยศ แวดล้อม (นายเรืองยศ แวดล้อม)
 ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา
 ถนนหลักเมือง/ ตำบลดงใหญ่/ อำเภอหนองเรือ

กลุ่มบริหารงานบุคคล
 โทรศัพท์ ๐-๔๓๒๔-๔๐๗๓
 โทรสาร ๐-๔๓๒๔-๔๐๗๓

อดิสง.

- อดิสง.

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ..... ๗๕ 1 ๒3
วันที่รับ..... 16 ธ.ค. ๖3
เวลา..... ๐๙.๐๐ น.



ที่ ศธ 04027.045/134

โรงเรียนบ้านโจดใหญ่

ตำบลใหม่มาเพียง อำเภอนางใหญ่

จังหวัดขอนแก่น 40330

17 ธันวาคม 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีความต้องการที่จะพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การถอดบทเรียน พร้อมกระบวนการจัดกิจกรรม ซึ่งทางโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่มีศักยภาพและเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนโครงการสถานศึกษาพอเพียง ประกอบกับโรงเรียนได้ลงนามความร่วมมือกับโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

ดังนั้น โรงเรียนบ้านโจดใหญ่จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน พร้อมด้วยคณะครูและนักเรียนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ พร้อมจัดกิจกรรมให้กับคณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ขอแสดงความนับถือ

ร. บ้านโจดใหญ่ เรียน ขอเชิญ เป็นวิทยากร.

นางสาวชนิตกัญญ์มณี ศรีรักษา

11 ธ.ค. 63

(นางสาวชนิตกัญญ์มณี ศรีรักษา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโจดใหญ่

งานบริหารบุคคล

080 496 9951

อธิการ.

-ทศ

JA

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
 เลขที่รับ..... ๘๗ 1๐๓
 วันที่รับ..... 25 ๕๑ ๕๓
 เวลา..... 1๖. ๕0 น.



ที่ ศธ 04027.045/140

โรงเรียนบ้านโจดใหญ่
 ตำบลใหม่มาเพียง อำเภอนางใหญ่
 จังหวัดขอนแก่น 40330

25 ธันวาคม 2563

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ตามที่โรงเรียนบ้านโจดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 ได้จัดกิจกรรมตามโครงการสถานศึกษาพอเพียง โดยได้จัดกิจกรรมการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การถอดบทเรียน พร้อมกระบวนการจัดกิจกรรม โดยขอความอนุเคราะห์วิทยากรจากโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ตามหนังสือ ที่ ศธ 04027.045/134 ลว 17 ธันวาคม 2563 ซึ่งได้รับความร่วมมือจากท่านและคณะทีมวิทยากรด้วยดี

ดังนั้น โรงเรียนบ้านโจดใหญ่จึงใคร่ขอขอบพระคุณท่านพร้อมด้วยคณะครูและนักเรียนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ พร้อมจัดกิจกรรมให้กับคณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านโจดใหญ่ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ขอแสดงความนับถือ

จ.ช. โจดใหญ่ ขอนแก่น

นางสาวชนิกกัมธรรณี ศรีรักษา

(นางสาวชนิกกัมธรรณี ศรีรักษา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโจดใหญ่

งานบริหารบุคคล

080 496 9951

อ.ก.

-ทท.

๕๕

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ... ๗1 / ๑๓
วันที่รับ... 18 ธ.ค. ๖3
เวลา... ๐๙.31 น.



ที่ ศธ 04027.196/154

โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง
ตำบลใหม่มาเพียง อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น 40330

15 ธันวาคม 2563

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีความต้องการที่จะพัฒนาสถานศึกษาตามกรอบโครงการสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งจะเป็นการพัฒนาศึกษาทั้งระบบที่สร้างความเข้าใจให้กับคณะครูและบุคลากรแล้วยังจะส่งผลถึงคุณภาพของนักเรียน คุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและการจัดการจัดการเรียนการสอนและกระบวนการบริหารสถานศึกษา ประกอบกับโรงเรียนได้ลงนามความร่วมมือกับโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียง

ดังนั้น โรงเรียนบ้านใหม่มาเพียงจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน พร้อมด้วยคณะครูและนักเรียนร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้ พร้อมจัดกิจกรรมให้กับคณะครูและนักเรียนโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเหมือนเช่นเคย และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

- รร. บ้านใหม่มาเพียง ขอแสดงความนับถือ

ผอ. ชน.ศ. พร้อมหน้าเขียน ส่งแล้ว

ไพจิตรสม. วันที่ ๑๖ ตุลาคม ๖๓. กิ่งหมื่น (นายพรอนันต์ มาตรสร้อย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่มาเพียง

งานบริหารบุคคล

063 5292711

ค.พ.

- กพพ.

กพพ.

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ... ๑๒ / ๖๓
วันที่รับ... ๒๒ ธ.ค. ๖๓
เวลา... ๐๐.๓๐ น.



ที่ ศธ 04027.196/156

โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง
ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอบางใหญ่
จังหวัดขอนแก่น 40330

23 ธันวาคม 2563

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ตามที่โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3 มีความต้องการที่จะพัฒนาสถานศึกษาตามกรอบโครงการสถานศึกษาพอเพียงของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากท่าน พร้อมคณะครูและนักเรียน เป็นวิทยากรให้ความรู้จัดประสบการณ์ให้กับคณะครูและนักเรียน โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง ในวันที่ 21 ธันวาคม 2563 นั้น ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจในกระบวนการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นสถานศึกษาพอเพียงเป็นอย่างดี

ดังนั้น โรงเรียนบ้านใหม่นาเพียงจึงใคร่ขอขอบพระคุณท่านพร้อมทีมงานที่ให้ความอนุเคราะห์ในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเหมือนเช่นเคย และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ขอแสดงความนับถือ
- ร.ร. บ้านใหม่นาเพียง อ.บางใหญ่
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3
นางพนงัดใจ อามาตย์

(นายพรอนันต์ มาตย์สร้อย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่นาเพียง

งานบริหารบุคคล
063 5292711

อดิสร.

- ทพ



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ.....๕๖๑๒๓.....
วันที่รับ.....๒๕ มิ.ย. ๖๔.....
เวลา.....๑๐.๐๐ น.....

ที่ ศธ ๐๔๒๕.๐๗๐/๓๕

โรงเรียนแวงใหญ่วิทยา
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๔

เรื่อง ขอเชิญร่วมเป็นวิทยากร

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

โรงเรียนแวงใหญ่วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ ๒๕ ขอนแก่น มีความประสงค์และมีโครงการที่จะพัฒนาสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ที่จะเป็นการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนแกนนำในการรองรับการประเมินดังกล่าว ซึ่งโรงเรียนแวงใหญ่วิทยาเชื่อมั่นว่า ท่านและบุคลากรของโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ มีความรู้และประสบการณ์พัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา จนสามารถผ่านการประเมิน

ดังนั้น โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาจึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน เป็นวิทยากรให้ความรู้กับคณะครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียนแกนนำ ในวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๔ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดีเหมือนเช่นเคย และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เพื่อ ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ขอแสดงความนับถือ
- รร. แวงใหญ่วิทยา อ.แวงใหญ่ จ.ขอนแก่น.
เตรียม ก.ป.ร. ๐๖๖.

(นายวิรัช คังแสนคำ)

ผู้อำนวยการโรงเรียนแวงใหญ่วิทยา

งานบริหารบุคคล
๐๘๔ ๓๒๐ ๑๖๙๒

๐๖๖.

- ๐๖๖

๐๖๖

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ... 37164
วันที่รับ... 5 ก.ค. 64
เวลา... 09.30 น.



ที่ ศธ 04255.070/38

โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น 40330

2 กรกฎาคม 2564

เรื่อง ขอขอบคุณ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ตามที่โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาที่ 25 ขอนแก่น จัดกิจกรรมตามโครงการที่จะพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ในการเตรียมความพร้อม สร้างความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนแกนนำในการรองรับการประเมิน ตามหนังสือ ที่ ศธ 04255.070/35 ลว 24 มิถุนายน 2564

บัดนี้ โรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคมจึงใคร่ขอขอบคุณท่านที่เป็นวิทยากรให้ความรู้กับคณะครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาและนักเรียนแกนนำ พร้อมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือ ความอนุเคราะห์จากท่าน ด้วยดีเหมือนเช่นเคย และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

เรียน ผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
- จ.ว.วิทยาคม ขอแสดงความนับถือ

นาย ชัยวัฒน์ อภิบาลไพโรจน์
ผู้อำนวยการโรงเรียน (นายวิริยะ คงแสนคำ)
ผู้อำนวยการโรงเรียนแวงใหญ่วิทยาคม

งานบริหารบุคคล

084 320 1692

ช.วิ.

- ชว

ชว

ภาพที่ 94 หนังสือเชิญเป็นวิทยากรและหนังสือตอบขอบคุณ

สำเนาหนังสือเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ



ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๙๕

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เผยแพร่ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านดอนโจด

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารและ CD ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้ผ่านการประเมินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ ซึ่งทางโรงเรียนเห็นว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมและผลการดำเนินงานจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียน

ดังนั้น โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่จึงได้จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา แผ่น CD แนบท้ายมากับหนังสือนี้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่



ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๙๕

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอกงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

เรื่อง เหยแพร่ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนโรงเรียนบ้านโจดใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารและ CD ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้ผ่านการประเมินการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๓ ซึ่งทางโรงเรียนเห็นว่า แนวทางการพัฒนากิจกรรมและผลการดำเนินงานจะเป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของโรงเรียน

ดังนั้น โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่จึงได้จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา แผ่น CD แนบท้ายมากับหนังสือนี้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

สำเนาหนังสือตอบรับการเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลงานทางวิชาการ



ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๕๘/๕๐

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
เลขที่รับ... 793
วันที่รับ... 22 กันยายน 2564
เวลา... 10:30 น.

โรงเรียนบ้านดงเหล็ก
ตำบลโหม่นาเพียง อำเภอมวกใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๒๐ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา
ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

อ้างถึง หนังสือโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๔๕ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้จัดส่งเอกสารและ CD ผลการดำเนินงาน
การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียน
ชุมชนบ้านแวงใหญ่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในโอกาสต่อไป

บัดนี้ ทางโรงเรียนบ้านดงเหล็ก ได้รับเอกสารและแผ่น CD แล้ว ขอขอบคุณทางหน่วยงานของ
ท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง และทางโรงเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา
สถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เป็นลำดับต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้


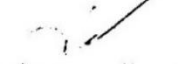

ขอแสดงความนับถือ

(นางเพ็ญวิศา พระสุรัตน์)

-ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านดงเหล็ก

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่,
ท.บ้านดงเหล็ก อ.โพนทราย จ.ขอนแก่น ๔๐๒๖๖
ท.เสนา อ.กันทรวิชัย จ.ฉะเชิงเทรา

อ.ภ.

ที่ ศธ ๐๔๒๕๕.๐๗๐/๐๕๔		โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ เลขที่รับ... 795 วันที่รับ... 22 กันยายน 2564 เวลา... 10:30น.
		โรงเรียนเวงใหญ่วิทยา ตำบลเวงใหญ่ อำเภอนเวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐
๒๐ กันยายน ๒๕๖๔		
เรื่อง ตอบรับการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่		
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่		
อ้างถึง หนังสือโรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๐๐๖/๑๕๕ ลงวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๖๔		
ตามหนังสือที่อ้างถึง โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ได้จัดส่งเอกสารและ CD ผลการดำเนินงาน การพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา โรงเรียน ชุมชนบ้านเวงใหญ่ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา และพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในโอกาสต่อไป		
บัดนี้ ทางโรงเรียนเวงใหญ่วิทยาฯ ได้รับเอกสารและแผ่น CD แล้ว ขอขอบคุณทางหน่วยงาน ของท่านเป็นอย่างสูงยิ่ง และทางโรงเรียนจะนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในการจัดกิจกรรมการพัฒนา สถานศึกษาพอเพียงเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา เป็นลำดับต่อไป		
จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้		
ขอแสดงความนับถือ		
		
(นายวัชร คงแสนคำ)		
ผู้อำนวยการโรงเรียนเวงใหญ่วิทยาฯ		
เป็น ผู้ประสานงาน โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ - พ. วิทยาลัยวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตขอนแก่น		
		
odhpn.		

ที่ ศธ ๐๔๐๒๗.๑๖๒/๒๐



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๓๓๐

๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอเชิญร่วมพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ภาควิชาเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตาม
หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. กำหนดการ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จะจัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) การดำเนินงาน
โครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข กับภาควิชาเครือข่ายสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ และเครือข่ายสังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวง
สาธารณสุข กระทรวงกลาโหมและผู้นำชุมชนในเขตตำบลแวงใหญ่ ในวันศุกร์ ที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ.
๒๕๖๓ ณ หอประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ โดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่านรอง นิยม โพธิ์งาม
รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓ มาเป็นประธานในพิธี

ทางโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่าน ในฐานะภาควิชาเครือข่ายให้เกียรติ
พร้อมร่วมลงนามในพินิจดังกล่าวตามกำหนดการดังแนบ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและเป็นเกียรติร่วมลงนาม (MOU) และทางโรงเรียนชุมชน
บ้านแวงใหญ่ขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(นายพรสมบัติ ศรีไสย)

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

กำหนดการพิธีลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) ภาควิชาเครือข่ายการดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ตามหลัก
ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา

วันที่ ๑๙ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๓
ณ หอประชุมโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

วันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

- | | | |
|------|------------------|--|
| เวลา | ๐๘.๓๐ – ๐๙.๐๐ น. | ลงทะเบียนภาควิชาเครือข่าย |
| เวลา | ๐๙.๐๐ – ๐๙.๑๕ น. | พิธีเปิด โดย ท่านรองนิยม โพธิ์งาม รอง ผอ.สพป.ขอนแก่นเขต ๓ |
| เวลา | ๐๙.๑๕ – ๑๐.๐๐ น. | บรรยายพิเศษ โดย ท่านรองนิยม โพธิ์งาม รอง ผอ.สพป.ขอนแก่นเขต ๓ |
| เวลา | ๑๐.๐๐ – ๑๑.๐๐ น. | บรรยายโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยและอบายมุข
โดยวิทยากรพิเศษ นางวันเพ็ญ ต้นตระกูล นักวิชาการศึกษา
สพป.ขอนแก่นเขต ๓ และนางสาวกนกวรรณ วรพล นักจิตวิทยา
สพป.ขอนแก่นเขต ๓ |
| เวลา | ๑๑.๐๐ – ๑๑.๓๐ น. | ลงนาม (MOU) การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัย
และอบายมุข |
| เวลา | ๑๑.๓๐ น. | รับประทานอาหาร |



ภาพที่ 97 หนังสือเชิญร่วมลงนามภาคีเครือข่าย (MOU) และรูปลงนาม



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มงานวิชาการ โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่

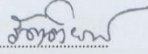
ที่ ๗๐/๒๕๖๓ วันที่ 29 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2564

เรื่อง รายงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่

ด้วยงานวัดผลและประเมินผล กลุ่มงานวิชาการ โรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่ ได้ดำเนินการสรุปผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ปีการศึกษา 2563 เรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานข้อมูลดังกล่าวข้างต้นเอกสารแนบบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา


ลงชื่อ..... 


(นางรัตยาภรณ์ เค้านแคน)

ตำแหน่ง ครู ชำนาญการพิเศษ

หัวหน้างานวัดและประเมินผล

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน
- พลอ. ไปรษณีย์


(นางประจักษ์ ทัศนวิมล)


- พลอ. ไปรษณีย์


รายงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563


คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน	ร้อยละของนักเรียนที่มีผลการประเมินในระดับดีขึ้นไป
1. รักชาติ ศาสน์กษัตริย์	100
2. ซื่อสัตย์ สุจริต	100
3. มีวินัย	100
4. ใฝ่เรียนรู้	99
5. อยู่อย่างพอเพียง	99
6. มุ่งมั่นในการทำงาน	99
7. รักความเป็นไทย	98
8. มีจิตสาธารณะ	100
ภาพรวม	99.37

กราฟแสดงร้อยละผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ระดับดีขึ้นไป ปีการศึกษา 2563




(นางรัตติยาภรณ์ कैาแควน)
หัวหน้ากลุ่มงานวัดและประเมินผล

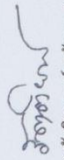

(นางปณิตา แคว้นคอนฉิม)
หัวหน้างานวิชาการ



(นายพรสมบัติ ศรีไสย)
ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่


รายงานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2563

คุณลักษณะอันพึงประสงค์	ดีเยี่ยม		ดี		ผ่าน		ไม่ผ่าน	
	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. รักชาติ ศาสนา กษัตริย์	340	94.44	20	5.55	-	0	-	0
2. ซื่อสัตย์ สุจริต	325	90.27	35	9.72	-	0	-	0
3. มีวินัย	322	89.44	38	10.55	-	0	-	0
4. ใฝ่เรียนรู้	325	90.27	30	8.33	5	1.38	-	0
5. อยู่อย่างพอเพียง	315	87.50	40	11.11	5	1.38	-	0
6. มุ่งมั่นในการทำงาน	320	88.88	35	9.72	5	1.38	-	0
7. รักความเป็นไทย	293	81.38	60	16.66	7	1.94	-	0
8. มีจิตสาธารณะ	330	91.66	30	8.33	-	0	-	0
เฉลี่ยภาพรวม		89.23		9.99		1.52		0

สรุป คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีการศึกษา 2563 ระดับดี - ดีเยี่ยม เฉลี่ยภาพรวม 99.37


(นางรัตติยาภรณ์ เต้าแค้น)
หัวหน้ากลุ่มงานวัดและประเมินผล


(นางปวีณา แคว้นคอนธิม)
หัวหน้างานวิชาการ


(นายพรสมบัติ ศรีไสย)
ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านเวียงใหญ่



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มงานวิชาการ โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่

ที่75/64..... วันที่ 2 เดือน เมษายน พ.ศ. 2564

เรื่อง รายงานสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ปีการศึกษา 2562 – 2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่

ด้วยงานวัดผลและประเมินผล กลุ่มงานวิชาการ โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้ดำเนินการสรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2562 - 2563 เรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานข้อมูลร้อยละผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ที่มีผลตั้งแต่ระดับ 3 ขึ้นไป ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้	ค่าเฉลี่ยร้อยละ		ผลการพัฒนา (ร้อยละ)
	การศึกษา 2562	ปีการศึกษา 2563	
ภาษาไทย	80	88	10.00
คณิตศาสตร์	71	84	18.30
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	73	85	16.43
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	75	89	18.66
ภาษาต่างประเทศ	67	79	17.91
ค่าเฉลี่ย	73.20	85	16.16

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรื่อง - สรุปผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อ โปรดทราบ
 (นางประนิตา แคว้นกมลฉิม)

ลงชื่อ.....

(นางรัตยาภรณ์ คำแคน)

ตำแหน่ง ครู ชำนาญการพิเศษ
 หัวหน้างานวัดและประเมินผล

สำเนาบันทึกข้อความรายงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่

ที่76/64..... วันที่ 2 เดือน เมษายน พ.ศ. 2564

เรื่อง รายงานจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
ปีการศึกษา 2559 - 2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่


ด้วยงานยกย่องเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่ ได้ดำเนินการสรุปผลการพัฒนาทางวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2563 เรียบร้อยแล้ว และขอรายงานจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพ ดังนี้

ปีการศึกษา	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งหมด(คน)	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ(คน)	ร้อยละการยกย่องเชิดชูเกียรติ
2559	12	6	50.00
2560	19	19	100
2561	17	10	58.82
2562	20	20	100
2563	20	10	50
รวม	83	65	73.86

ทั้งนี้ได้แนบรายละเอียดจำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปีการศึกษา 2559 - 2563 ตามที่ส่งมาด้วยนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ
โรงเรียนชุมชนบ้านเวงใหญ่

- ก่อเกียรติคุณ


(นางลลนาพร ใจดี)

ลงชื่อ.....

(นางสาวภทริชดา ศรีเทพสวด)

ตำแหน่ง ครู

หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ

ลงชื่อ.....

(นางวิลาวัลย์ ไชเวีร์ทเซ็นต์)

ตำแหน่ง ครู ค.ศ.3

หัวหน้างานบุคคล

สำเนาบันทึกข้อความรายงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
ปีการศึกษา 2559



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ที่45/60..... วันที่ 6 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2560

เรื่อง สรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปีการศึกษา 2559

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยงานยกย่องและเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้ดำเนินการรวบรวมรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2559 เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับ ดังนี้

จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	คิดเป็นร้อยละ
12	6	50.00

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปีการศึกษา 2559 มาพร้อมกับบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....

(นางสาวภัทรธิดา ศรีเทพสวด)

ตำแหน่ง ครู คศ.1

หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
- นาย ประจักษ์
- นาย ประจักษ์
(นายประจักษ์ อ.พิชัย)

- นาย
- นาย ประจักษ์

๙๔

สำเนาบันทึกข้อความรายงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
ปีการศึกษา 2560



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ที่40/61.... วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2561

เรื่อง สรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปีการศึกษา 2560

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยงานยกย่องและเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้ดำเนินการรวบรวมรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2560 เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับ ดังนี้

จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	คิดเป็นร้อยละ
19	19	100

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปีการศึกษา 2560 มาพร้อมกับบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....

ดร. ศุภมาส ตรีเทพสวด (ทรธิตา ศรีเทพสวด)

- ผอ. ปรอดกนก .

OK
(นางสาวสุวิภา ม.โพธิ์ศรี)

ตำแหน่ง ครู คศ.1

หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ

- อ.ก.
- ผอ.โรงเรียน

OK

สำเนาบันทึกข้อความรายงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
ปีการศึกษา 2561



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่

ที่65/62..... วันที่ 28 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2562

เรื่อง สรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปีการศึกษา 2561

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแว่งใหญ่

ด้วยงานยกย่องและเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้ดำเนินการรวบรวมรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2561 เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับ ดังนี้

จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	คิดเป็นร้อยละ
17	10	58.82

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปีการศึกษา 2561 มาพร้อมกับบันทึกข้อความฉบับนี้

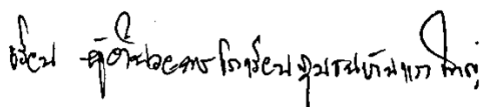
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....


(นางสาวภัทรธิดา ศรีเทพสวด)

ตำแหน่ง ครู คศ.1

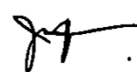
หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ



- นอ ปิรตภาพ .


(นางสาวพัชร์อรุณ น.โพธิ์ชัย)

- นอ
- นอ



สำเนาบันทึกข้อความรายงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับยกย่องเชิดชูเกียรติ
ปีการศึกษา 2563



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ที่56/64... วันที่ 26 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2564

เรื่อง สรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

ปีการศึกษา 2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยงานยกย่องและเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้ดำเนินการรวบรวมรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563 เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับ ดังนี้

จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา	จำนวนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ	คิดเป็นร้อยละ
20	10	50

ทั้งนี้ได้แนบเอกสารรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ ปีการศึกษา 2563 มาพร้อมกับบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

- นสอ. ปิรดาภพ .

(นางสาวนริศรา อ.โพธิ์ชัย)

ลงชื่อ.....

(นางสาวภัทรธิดา ศรีเทพสวด)

ตำแหน่ง ครู คศ.1

- ทน หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ

ภาพที่ 100 สำเนาบันทึกข้อความรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติของข้าราชการครู ปีการศึกษา 2559 - 2563

สำเนาบันทึกข้อความสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหารหรือสถานศึกษาได้รับ
ปีการศึกษา 2559-2563



บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ กลุ่มบริหารงานบุคคล โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ที่57/64.... วันที่ 26 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2564

เรื่อง สรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหาร หรือสถานศึกษาได้รับ ปีการศึกษา 2559-2563

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

ด้วยงานยกย่องและเชิดชูเกียรติ กลุ่มบริหารงานบุคคล ได้ดำเนินการรวบรวมรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับของผู้บริหารหรือสถานศึกษาได้รับ ปีการศึกษา 2559 - 2563 เสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงขอรายงานสรุปรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติที่ได้รับในระยะเวลา 5 ปี ระดับประเทศ 16 รายการ ดังนี้

- 1) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ รางวัล ครูสดุดี พ.ศ. 2562
- 2) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ รางวัล OBEC AWARDS ปีการศึกษา 2560 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ รางวัล OBEC AWARDS ปีการศึกษา 2561 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 4) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ รางวัล OBEC AWARDS ปีการศึกษา 2562 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 5) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับเงิน ประจำปีการศึกษา 2559 จากกระทรวงศึกษาธิการ
- 6) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับทอง ประจำปีการศึกษา 2560 จากกระทรวงศึกษาธิการ
- 7) นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล เสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับเพชร ประจำปีการศึกษา 2561 จากกระทรวงศึกษาธิการ
- 8) นายพรสมบัติ ศรีไสย รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ชนะเลิศระดับเหรียญทอง ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ ปีการศึกษา 2563 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

9) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ MOE Awards ปีการศึกษา 2559 ผลงานดีเด่น ประเภทสถานศึกษา สาขาป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด

10) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ รางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่น ระดับเงิน ประจำปีการศึกษา 2559

11) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ รางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่น ระดับทอง ประจำปีการศึกษา 2560

12) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ รางวัลชมเชย โรงเรียนพระราชทาน ระดับประถมศึกษาศึกษา ขนาดกลาง ปีการศึกษา 2561

13) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติในฐานะ รางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่น ระดับเพชร ประจำปีการศึกษา 2561

14) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับรางวัล ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2563

15) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับรางวัล บ้านวิทยาศาสตร์น้อย ปีการศึกษา 2562-2564

16) โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลระดับเหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 2 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2561

ทั้งนี้ได้นำเอกสารรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติ มาพร้อมกับบันทึกข้อความฉบับนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

๑๐๖๗
คุณอภิญญา ไร่นานพูนพูน
- ๑๐๖๗ ๑๐๖๗

- ๑๐๖๗ ๑๐๖๗

๑๐๖๗

(บริหารงาน ชีวิน)

- ๑๐๖๗

- ๑๐๖๗ ๑๐๖๗

๑๐๖๗

ลงชื่อ.....

(นางสาวภัทริดา ศรีเทพสวด)

ตำแหน่ง ครู คศ.1

หัวหน้างานยกย่องและเชิดชูเกียรติ

ลงชื่อ.....

(นางวิลาวัลย์ ไชวีร์ทเซ็นต์)

ตำแหน่ง ครู คศ.3

หัวหน้างานบริหารบุคคล

รับในรอบ 5 ปี

ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่มอบรางวัล
1.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล ครูสุดดี พ.ศ. 2562	ครูสภา
2.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล รางวัล สพฐ. OBEC AWARDS ด้านการบริหารจัดการ ปีการศึกษา 2560	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
3.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล สพฐ. OBEC AWARDS ด้านการบริหารจัดการ ปีการศึกษา 2561	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
4.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล รางวัล OBEC AWARDS ด้านการบริหารจัดการ ปีการศึกษา 2562	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
5.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับเงิน ประจำปีการศึกษา 2559	กระทรวงศึกษาธิการ
6.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับทอง ประจำปีการศึกษา 2560	กระทรวงศึกษาธิการ
7.นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล เสมา ปปส. ประเภท บุคคล ผลงานดีเด่นระดับเพชร ประจำปีการศึกษา 2561	กระทรวงศึกษาธิการ
8.นายพรสมบัติ ศรีไสย รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS ชนะเลิศระดับเหรียญทอง ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยมระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ด้านบริหารจัดการ ปีการศึกษา 2563	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

รางวัลระดับชาติของสถานศึกษาที่ได้รับในรอบ 5 ปี

ชื่อรางวัล	หน่วยงานที่มอบรางวัล
1.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัล MOE Awards ปีการศึกษา 2559 ผลงานดีเด่น ประเภทสถานศึกษา สาขาป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด	กระทรวงศึกษาธิการ
2.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่นระดับเงิน ประจำปีการศึกษา 2559	ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ
3.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่นระดับทอง ประจำปีการศึกษา 2560	ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ
4.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัลชมเชย โรงเรียนพระราชทาน ระดับประถมศึกษาศึกษา ขนาดกลาง ปีการศึกษา 2561	กระทรวงศึกษาธิการ
5.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัลเสมา ปปส. ประเภท ผลงานดีเด่นระดับเพชร ประจำปีการศึกษา 2561	ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ
6.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ รางวัลระดับเหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 2 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรมวิชาการและเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2561	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
7.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับรางวัลบ้านวิทยาศาสตร์น้อย ปีการศึกษา 2562-2564	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
8.โรงเรียนชุมชนบ้านแก่งใหญ่ ได้รับการประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2563	กระทรวงศึกษาธิการ

ภาพที่ 101 สำเนาบันทึกข้อความรางวัลยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหาร หรือสถานศึกษาได้รับ ปีการศึกษา 2559-2563

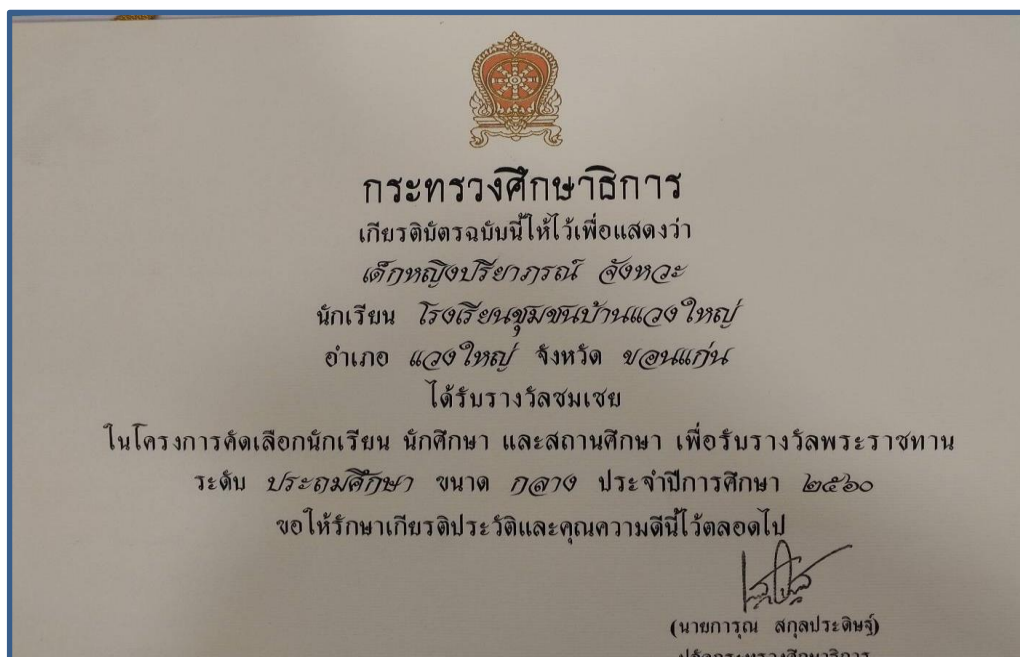
ภาคผนวก ญ

- ผลสำเร็จ / ประโยชน์ที่ได้รับ (ตัวอย่างสำเนาเกียรติบัตร)
 - เกียรติบัตร นักเรียน
 - เกียรติบัตร ครู
 - เกียรติบัตร ผู้บริหาร
 - เกียรติบัตร โรงเรียน
 - หนังสือเชิญเป็นวิทยากร
 - หนังสือตอบขอบคุณ

เกียรติบัตรนักเรียน



เด็กหญิงปริยาภรณ์ จังหวะ ได้รับการคัดเลือกเป็นเด็กและเยาวชนดีเด่น



เด็กหญิงปริยาภรณ์ จังหวะ ได้รับการคัดเลือกในโครงการคัดเลือกนักเรียน
เพื่อรับรางวัลพระราชทาน ระดับประถมศึกษา



เด็กหญิงณานิศา ผาผาง เหรียญทอง ท่องสูตรคูณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นเขต 3



เด็กชายอิสสระ แสงสี เหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 2 กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง)



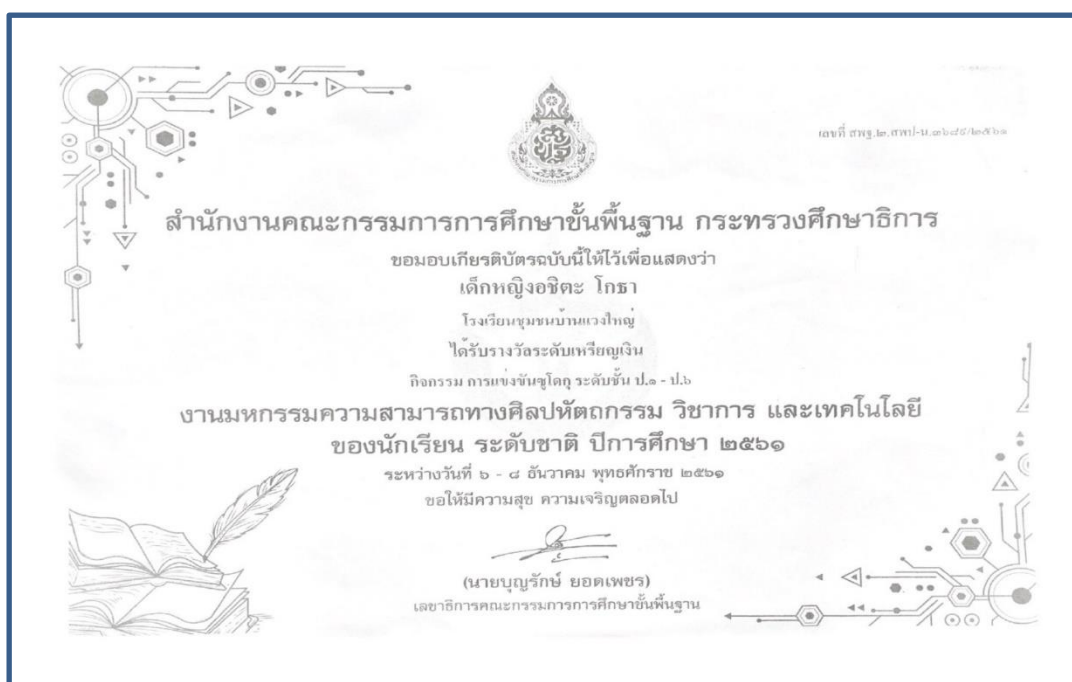
เด็กชายคมกริช ใจเพชร เหรียญทอง กิจกรรมการแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง (โปงลาง)



เด็กหญิงพัชราภา คชรินทร์ เหรียญเงิน กิจกรรมการแข่งขันการวาดภาพระบายสี ระดับชั้น ป. 4-6



เด็กหญิงกรวรรณ ไพรศรี เหรียญทอง รองชนะเลิศอันดับที่ 1 กิจกรรม การแข่งขันวงดนตรีพื้นเมือง
(โปงลาง)



เด็กหญิงอชิตะ โกธา เหรียญเงิน กิจกรรม การแข่งขัน ซูโดกุ ระดับชั้น ป. 1-6



เด็กหญิงสุทธิดา ประทำโย เหรียญเงิน การแข่งขันจิตคณิตชิงแชมป์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครั้งที่ 2

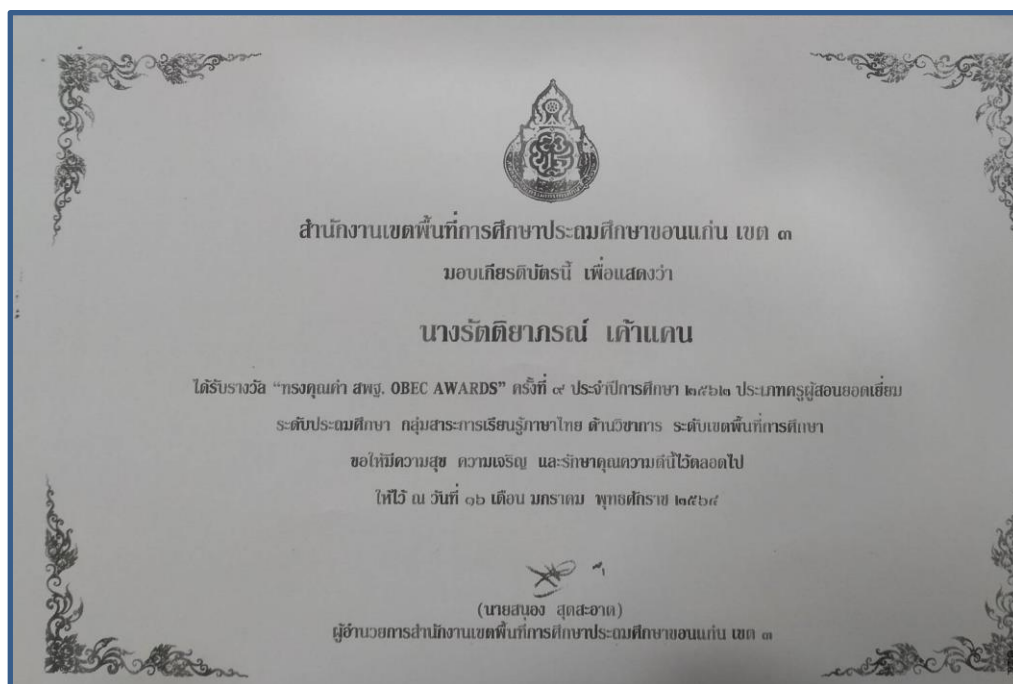


เด็กหญิงสิริญา วัฒนวงศ์ ได้รับรางวัลระดับประเทศ โรงเรียนคาร์บอนต่ำ
ภาพที่ 102 เกียรติบัตรนักเรียน

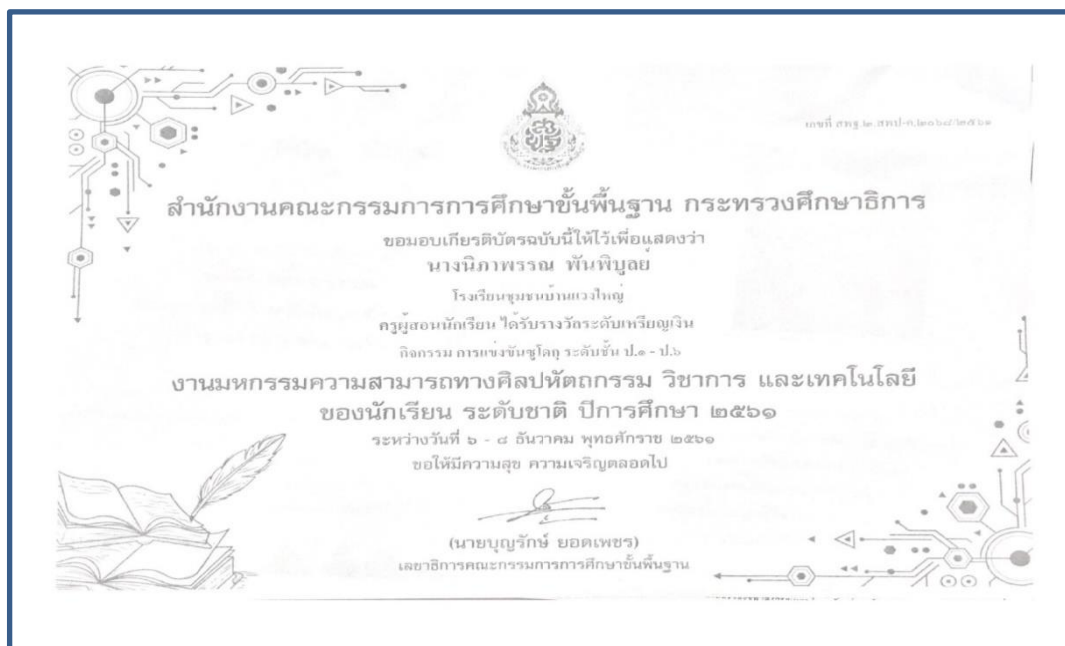
เกียรติบัตรครูผู้สอน



นางจิริพา บุญประกอบ ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับเงิน



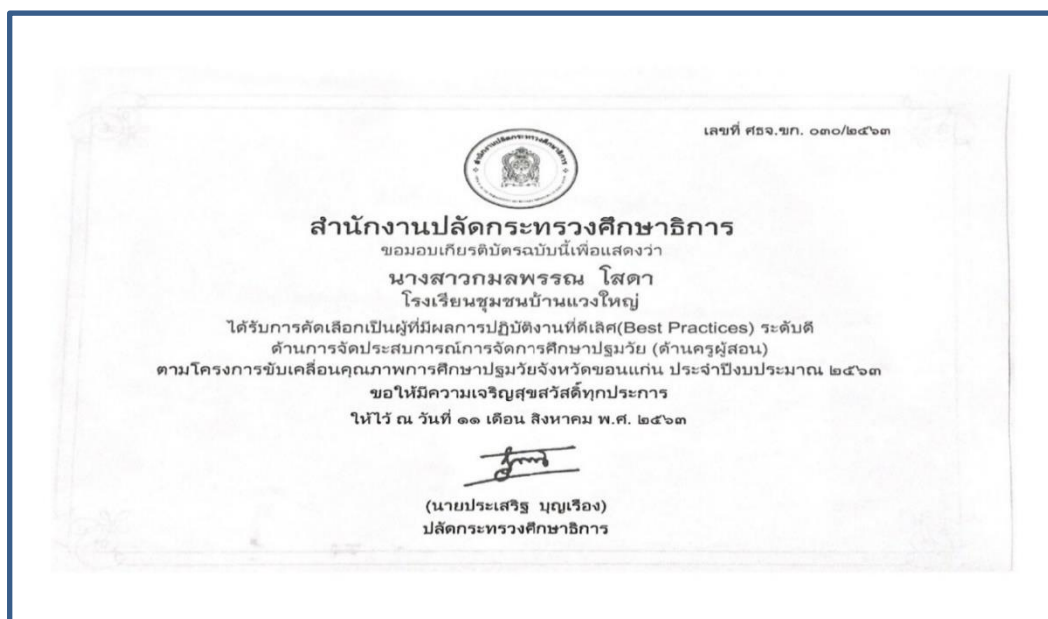
นางรัตติยาภรณ์ คำแคน ได้รับรางวัลทรงคุณค่า สพฐ. OBEC AWARDS



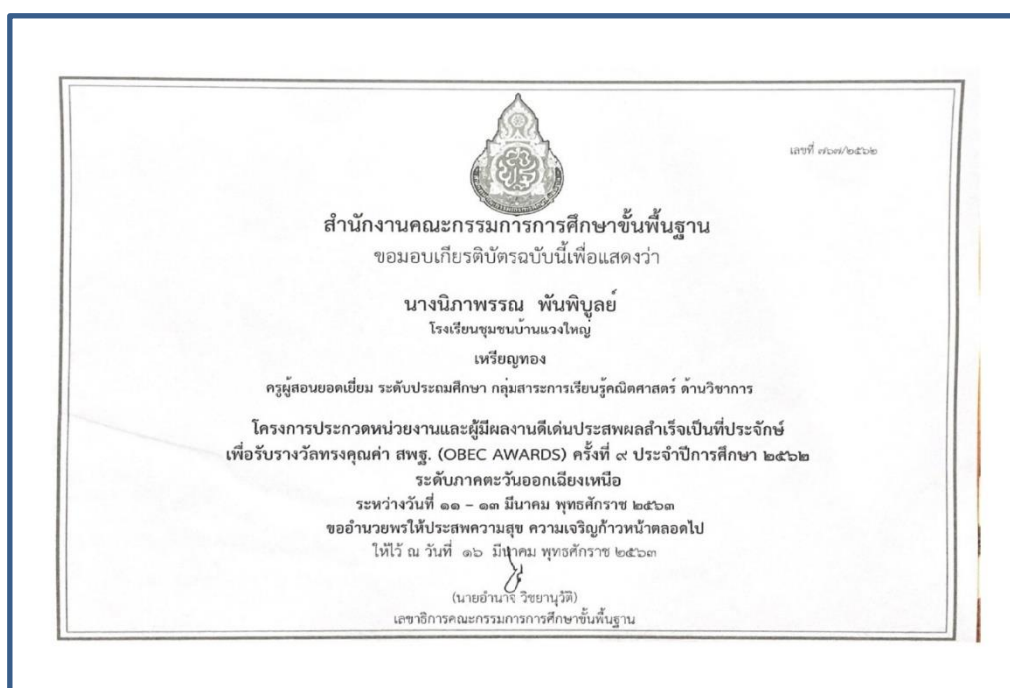
นางนิภาพรณ พันพิบูลย์ เจริญทอง ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์



นางวิไลพร พันชัยภู ครูผู้สอนนักเรียนที่ได้รับรางวัลเหรียญทอง
กิจกรรมการแข่งขันเล่านิทานคุณธรรม



นางสาวกมลพรรณ โสดา ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ที่มีผลงานปฏิบัติงานที่ดีเด่น



นางนิภาพรณ พันพิบูลย์ เหรียญทอง ครูผู้สอนยอดเยี่ยมระดับประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์

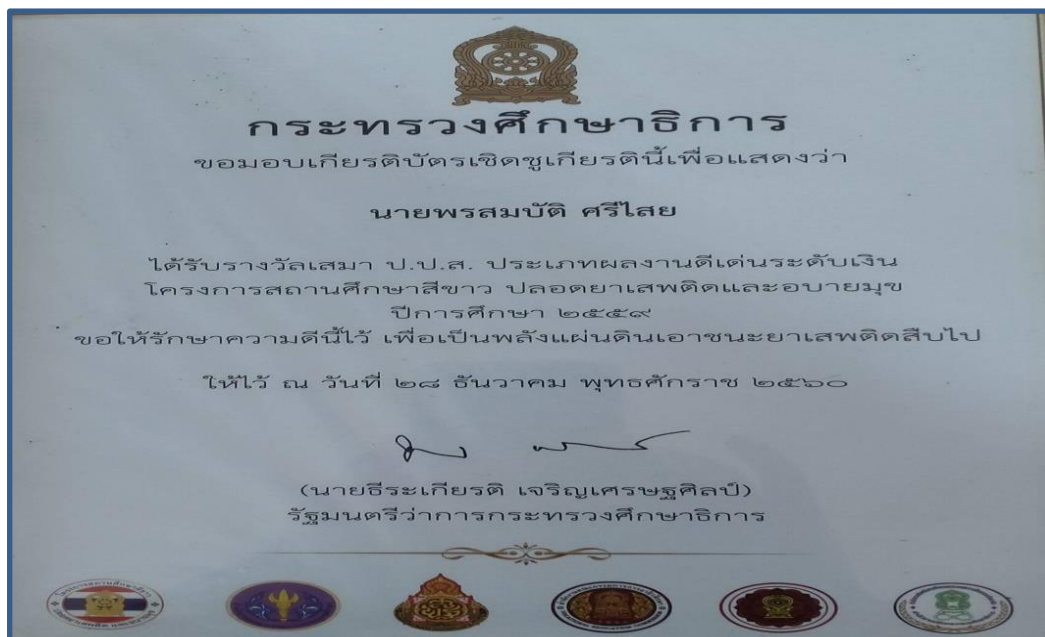
เกียรติบัตรผู้บริหาร



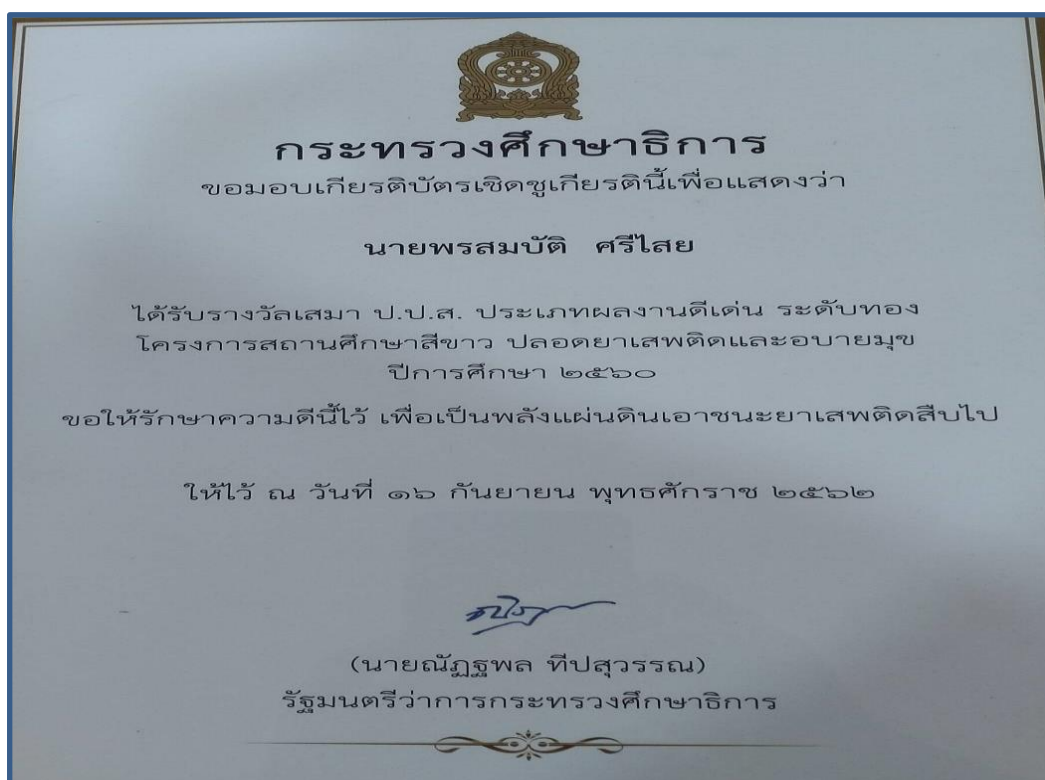
นายพรสมบัติ ศรีไสย เหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ. (OBEC AWARDS)
ผู้อำนวยการสถานศึกษายอดเยี่ยม



นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับรางวัล Best Practice ด้านการบริหาร



นายพรสมบัติ ศรีไสย รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน



นายพรสมบัติ ศรีไสย รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับทอง



นายพรสมบัติ ศรีไสย รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเพชร



นายพรสมบัติ ศรีไสย รองชนะเลิศระดับเหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS)



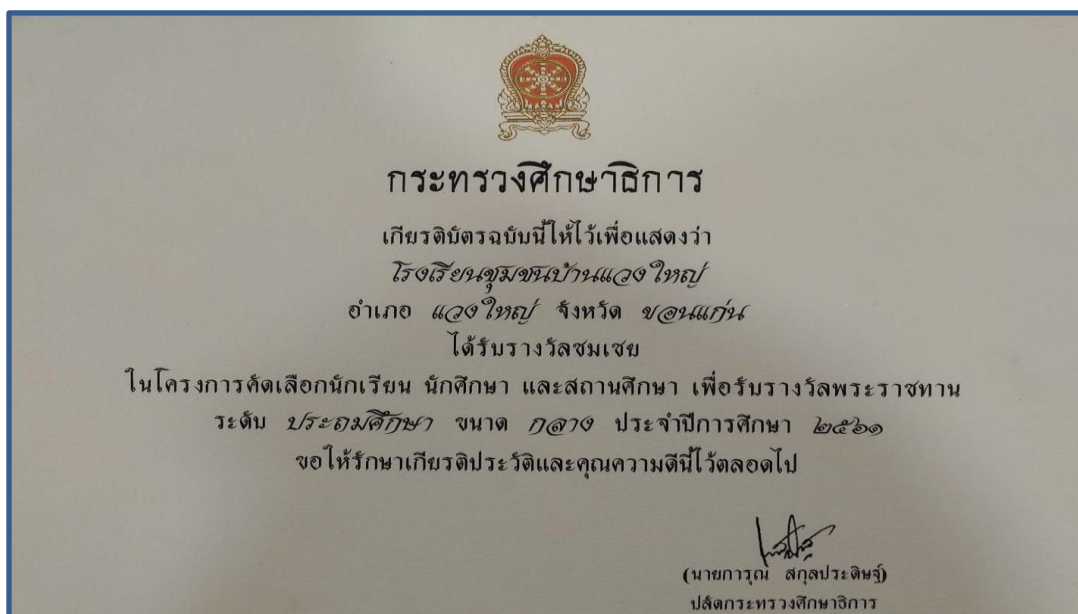
นายพรสมบัติ ศรีไสย นายพรสมบัติ ศรีไสย ได้รับเครื่องหมายเชิดชูเกียรติ "คุณครูดี"



นายพรสมบัติ ศรีไสย รองชนะเลิศระดับเหรียญทอง รางวัลทรงคุณค่า สพฐ.(OBEC AWARDS)

ภาพที่ 104 เกียรติบัตรผู้บริหารสถานศึกษา

เกียรติบัตรสถานศึกษา



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลชมเชย โครงการสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลพระราชทาน



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเพชร




ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ตามที่กระทรวงศึกษาธิการ มีแนวทางการพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ให้เป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” เพื่อเป็นเครื่องมือในการขยายผลการขับเคลื่อน “สถานศึกษาพอเพียง” ซึ่งกำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ของหน่วยงานต้นสังกัด โดยอาจร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ในการดำเนินการพัฒนาตามความเหมาะสม และร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัดสถานศึกษาดำเนินการกำกับ ติดตามประเมินผล การพัฒนา “สถานศึกษาพอเพียง” ผู้การเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” อย่างสม่ำเสมอ นั้น

ในปีการศึกษา ๒๕๖๓ หน่วยงานที่จัดการศึกษา ได้มีการพัฒนาเสริมศักยภาพความเข้มแข็ง สถานศึกษาพอเพียงให้สามารถเป็น “ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา” โดยผ่านกระบวนการติดตามประเมินผลตามเกณฑ์กำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน ๑๘๗ แห่ง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน ๑ แห่ง สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๕๒ แห่ง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน ๙ แห่ง และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จำนวน ๒ แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน ๒๑๑ แห่ง มีรายชื่อต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน			
ลำดับ	รายชื่อสถานศึกษา	สังกัด	จังหวัด
๑	โรงเรียนบ้านคลองหมาก	สพป.กระบี่	กระบี่
๒	โรงเรียนบ้านกอดคง	สพป.กระบี่	กระบี่
๓	โรงเรียนบ้านโคกทหาร	สพป.กระบี่	กระบี่
๔	โรงเรียนบ้านหนองน้ำแดง	สพป.กระบี่	กระบี่
๕	โรงเรียนวัดเกาะสันตา	สพป.กระบี่	กระบี่
๖	โรงเรียนบ้านบางหยวน	สพป.กระบี่	กระบี่
๗	โรงเรียนบ้านคลองแรม	สพป.กระบี่	กระบี่
๘	โรงเรียนบ้านพุดไทย	สพป.กระบี่	กระบี่
๙	โรงเรียนท่าคันโทวิทยายน	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๒	กาฬสินธุ์
๑๐	โรงเรียนกุศโลภวิทยาคาร	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๒	กาฬสินธุ์
๑๑	โรงเรียนบ้านโพนนาศาล	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๒	กาฬสินธุ์
๑๒	โรงเรียนบ้านกอกวิทยาคม	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๓	กาฬสินธุ์
๑๓	โรงเรียนชุมชนจันทบุรีเมืองเจริญราษฎร์	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๓	กาฬสินธุ์
๑๔	โรงเรียนสมณะอาดพิทยาสรรพ์	สพป.กาฬสินธุ์ เขต ๓	กาฬสินธุ์
๑๕	โรงเรียนชุมชนบ้านท่าพระ	สพป.ขอนแก่น เขต ๑	ขอนแก่น
๑๖	โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่	สพป.ขอนแก่น เขต ๓	ขอนแก่น

๑๙/ โรงเรียนวัดไร่ขิง

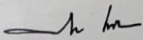



กระทรวงศึกษาธิการ
ขอมอบเกียรติบัตรฉบับนี้ไว้เพื่อแสดงว่า

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่
ผ่านการประเมินเป็น


“ศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ด้านการศึกษา ปีการศึกษา ๒๕๖๓”

ให้ไว้ ณ วันที่ ๙ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๖๔


(นางสาวตรีณัฐ เทียนทอง)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา




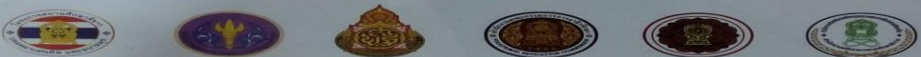
กระทรวงศึกษาธิการ
ขอมอบเกียรติบัตรเชิดชูเกียรตินี้เพื่อแสดงว่า

โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่

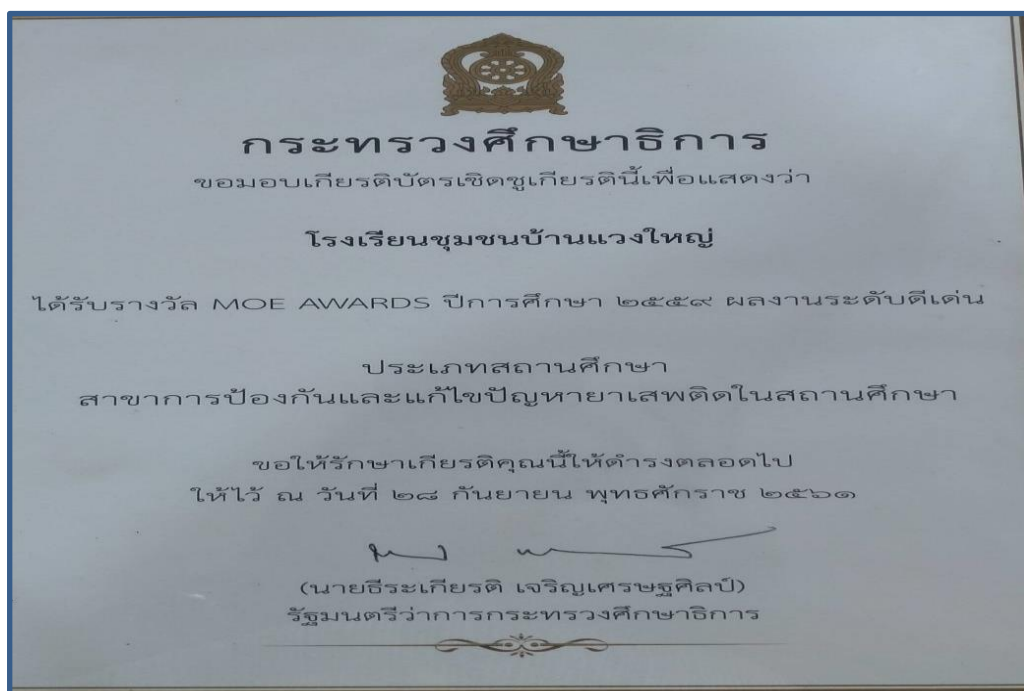
ได้รับรางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่นระดับเงิน
โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัยจากยาเสพติดและอบายมุข
ปีการศึกษา ๒๕๕๙
ขอให้รักษาความดีนี้ไว้ เพื่อเป็นพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดสืบไป

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๐


(นายธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับเงิน



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ MOE AWARDS ปีการศึกษา 2559



โรงเรียนชุมชนบ้านแวงใหญ่ รางวัลเสมา ป.ป.ส. ประเภทผลงานดีเด่น ระดับทอง

ภาพที่ 105 เกียรติบัตรสถานศึกษา

ประวัติผู้เขียน



ชื่อ - สกุล	นายพรสมบัติ ศรีไสย
วัน เดือน ปีเกิด	วันที่ 21 พฤศจิกายน 2513
สถานที่เกิด	25 หมู่ 7 บ้านถลุงเหล็ก ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	102 หมู่ 7 บ้านถลุงเหล็ก ตำบลใหม่นาเพียง อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2532	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบางใหญ่วิทยาคม จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2536	ครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาการประถมศึกษา วิทยาลัยครูเลย
พ.ศ. 2539	ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (ศษ.ม) สาขาการประถมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2548	ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
พ.ศ. 2555	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2536	ข้าราชการครู ตำแหน่ง อาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนหนองมะเขือจตุคามสามัคคี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2542	ตำแหน่ง ครูใหญ่ โรงเรียนบ้านโสกกระหนวน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2543 - 2559	ตำแหน่ง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคิมชาติหนองผิงนาดี อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
พ.ศ. 2559	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดขอนแก่น จนถึงปัจจุบัน
รางวัลที่ได้รับ	
พ.ศ. 2563	โรงเรียนชุมชนบ้านบางใหญ่ ได้รับประกาศเป็นศูนย์การเรียนรู้ ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ปีการศึกษา 2563 จากกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ ณ วันที่ 9 กันยายน 2564 (ภาคผนวก ก หน้า 568)

ประวัติการเป็นวิทยากร

พ.ศ. 2564

ได้รับเชิญ ติมวิทยากร โดย ดร.เรืองยศ แวดล้อม
ผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา ร่วมติมวิทยากรเพื่อขยาย
ผลในการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้
ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการศึกษา ของ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 จังหวัดขอนแก่น
(ภาคผนวก ฅ หน้า 526)